

ಶ್ರೀಯೈನಮಃ.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇನಮಃ.

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇನಮಃ.

ಶ್ರೀ ಮ ತೇ ರಾ ಮಾ ನು ಜಾ ಯ ನ ಮಃ

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯನೂಕ್ತಿಮುಕ್ತಾವಲಿ

ದ್ವಿ ತಿ ರ ಯ ಸ ರಃ

Sreemadacharya Sukti Muktavali

Series No. 2.

—೨೫೩೦—

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತದೋಳ

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ನಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯವು

ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಗಳೆಂಬ ಭಾಷ್ಯತ್ರಯ

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮುಜರಾಯ್ ಇಲಾಖಾ

ಆಗಮಪರೀಕ್ಷಾ ಪಂಡಿತರಾದ

ತೊವ್ವಳ್ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರಿಂದ

ಕನ್ನಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು.

೧೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು.

ಬೆಂಗಳೂರ್ ಕ್ಯಾಪ್ಸಟೇ ಪ್ರೆಸ್.

1907

ಈಗಿನ ಕ್ರಯ ರೂಪಾಯಿ ೩.

Copy Right Reserved.

ಶ್ರೀ.

ಉಪೋದ್ಘಾತವು.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಸೂಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಾವಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರ ನಾಮಸ್ತಂತ್ರ ಭಗವತ್ಕೃಪಾಪ್ರೇರಿತವಾದ ನಮ್ಮ ಚಂದಾದಾರರುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸರ್ವರ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ:-

ಯಾಗದಾನ ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ಚಿರಕಾಲದವರಿಗೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಲ ರ್ತವಾದ ಶರಣ್ಯನ ಪ್ರಸಾದ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸುಲಭೋಪಾಯದಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತ ವರು-“ಕಲಾಸಂಕೀರ್ತೃಕೇಶವಂ” ಎಂಬಂತೆ ಕೇವಲ ಭಗವನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನದಿಂದಲೇ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಸಹಜವೇಸರಿ:- ಆದರೆ ಅನಂತಗ ಳಾದ ಭಗವನ್ನಾಮಗಳನ್ನು ಪರಿಮಿತವಾದ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಹೇಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂ ದೆಣಿಸಿ ಸಂಸಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಾನುಗ್ರಹ ವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಇವರ ತಾಪತ್ರಯ ನಿವಾರಣಾ ಕೋಸ್ತರ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸಿರುವ ಭಗವನ್ನಾಮಗಳನ್ನು ಬಂದೇಕಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವರು.

ಒಂದೊಂದು ನಾಮಗಳಿಗೂ 'ವಿವೃತಿ' ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವಂತೆ ಅಪರಿಮಿತ ಗಳಾದ ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟ ಫಲಗಳು ಜಪಶೀಲರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸುವಂತಹ ಮಹಾಸ್ತೋತ್ರ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಇದರ ಸಂಕೀರ್ತನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವಿಕೆಗೆ ಅನ್ಯರ ಪ್ರೇರ ಣವೇ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದು. ಸಂಕೀರ್ತನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದವರು ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರೆಂಬ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವೈಷ್ಣವ ಪ್ರತ್ ಪ್ತಾಪನಾಚಾರ್ಯರು, ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಾತ್ರವೇ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು. ಅವರ ಭಾಷ್ಯಗಳೆಲ್ಲದಿಗಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರ ಕಲ್ಪನವು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೂ ವಿಷಯಲೋಪವಿಲ್ಲದೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವೆನು. ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರವರ ಭಾಷ್ಯವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವು. ಆದರೂ ಅವರ

ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇವರ ಉಪೋದ್ಘಾತಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಭಾಷ್ಯದ ಉಪೋದ್ಘಾತದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬರೆಯುವಂತೆ (FV)ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವ ಅಂಶವು ನಿರೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಶ್ರೀವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮಧ್ಯೇ ಬಂದು ನಾಮದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂದುಮುಂದಾದ ಸಂಗತಿಗಳ ಅನವಧಾನದಿಂದ ಅರ್ಥಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಯುಂಟಾಗುವುದಾದಕಾರಣ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರೋತ್ತರ ಸಂಭವಗಳನ್ನು ಓದಿನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇಂತಹ ಲೋಕೋಪಕಾರಕಗಳಾದ ಸದ್ಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರಾದ ಉದಾರಶೀಲರ ಅವಲಂಬನವೇ ಮುಖ್ಯಧಾರಭೂತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದೇ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದಿಕಾನವಧಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಸ್ವಲ್ಪಲಿಪ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಗುಣೈಕ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳು ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸದೆ ಅಭಿನಂದಿಸುವರೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

ತೊಪ್ಪೆಲ್ - ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ,
ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮುಜರಾಯಿ ಇಲಾಖಾ
ಆಗಮ ಪರೀಕ್ಷಕರಿಗೆ, ತುಲಸೀತೋಟಂ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ಶ್ರೀಃ

ಶ್ರೀವಿವೇಕ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಸ್ಥ ವಿವೇಯನೂಚೇ.

ವಿವೇಯಗಳು.	ಪುಟಸಂಖ್ಯಾ.
೧ ಶ್ರೀಪರಾಕರ ಬಟ್ಟಾರ್ಯ ಭಾಷ್ಯಾರಂಭವು	೧
೨ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಂತೆ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೂ ಪೂವನಾಣ್ಯ ಸಮರ್ದನವು	೨
೩ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೈಷ್ಠ್ಯವರ್ಣವು	೪
೪ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯವು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಾರ ಭೂತವೆಂಬ ಸಂಗತಿ	೫
೫ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಅನೇಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಶ್ಲಾಘಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಾರವು	೬
೬ ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಭಗವನ್ನಾ ಮಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಸೇರಿಸಿರುವ ವಿವೇಯ	೭
೭ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮಗಳ ಮುಖ್ಯ ಮತವನ್ನಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿರುವುದು	೮
೮ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಗಳನ್ನು ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಬಾಲರೂ ಮೂಕರೇ ವೇದಲಾದ ಸರ್ವರೂ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿರುವ ವಿವೇಯ	೧೦
೯ ಜ್ವರಾದಿ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಇದು ಚಿಕಿತ್ಸಕವಾಗಿರುವ ವಿವೇಯ	೧೨
೧೦ ಗೀತಾ ನಾರಾಯಣೀಯಾದಿಗಳೊಡನೆ ಸಮಾನಾರ್ಥವುಳ್ಳವಿಕೆಯು ಸಮರ್ದನವು	೧೪
೧೧ ಶ್ರೀಕಂಕರಭಾಷ್ಯೋಪೋದ್ವಾತಾರಂಭವು	೧೬
೧೨ ಪರತತ್ತ್ವವೆಂಬ ಉಪೇಯ ವಿಷಯವಾದ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಶ್ನವು	೧೮
೧೪ ಪರಮಪ್ರಾಪ್ತವೆಂಬ ಉಪೇಯ ವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನವು	೧೯
೧೬ ತಮ್ಮಗಳ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಗುರುಲಕ್ಷಣಮಾಯಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸ ಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧಿಪಾಯ ಪ್ರಶ್ನವು	೨೦
೨೦ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಪ್ರಭಾವವರ್ಣನಾರಂಭವು ಅದರ ಒಪ್ಪಣಾದಿಗಳು	೨೨

ನಾಮಗಳು.	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮಗಳು.	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.
ದ್ರಾಪ್ಯ	.. ೪೪೩	ಕಪಿಲ	.. ೧೪೪
ಇಂದ್ರಕರ್ಮ	.. ೩೯೦	ಕಪಿಲಾಶ್ವರಾಜ	.. ೫೩೫
ಇಮೋಽವಿಷ್ಣು	೩೦೯—೩೧೦	ಕಪಿಲಾ	.. ೫೦೩
ಈಶಾನ	.. ೬೫	ಕರಣಂ	.. ೩೧೦
ಈಶ್ವರ	೩೬—೩೫	ಕರ್ಮ	೩೧೩—೩೧೪
ಉಗ್ರ	.. ೪೦೦	ಕವಿ	.. ೧೩೪
ಉತ್ತರ	.. ೪೯೩	ಕೌನ್ತ	.. ೨೯೩
ಉತ್ತರಾಣಿ	.. ೯೦೩	ಕಾಮ	.. ೨೯೪
ಉದಾರಾಣಿ	.. ೨೦೯	ಕಾಮಕೃತ್	.. ೨೯೬
ಉದೀರಣಿ	.. ೬೩೦	ಕಾಮದೇವ	.. ೬೫೩
ಗುಣಿ	೩೩೫—೩೯೬	ಕಾಮಪಾಲ	.. ೬೫೪
ಗುಣೇಂದ್ರ	.. ೧೫೩	ಕಾಮಪ್ರದ	.. ೨೯೯
ಗುಣೀಶ್ವರ	.. ೧೫೪	ಕಾಮಹಾ	.. ೨೯೫
ಗುಣೀಶ್ವರನ	.. ೯೧೦	ಕಾಮಾ	.. ೬೫೯
ಗುಣೇಶ್ವರ	.. ೯೫೪	ಕಾರಣಂ	.. ೩೧೧
		ಕಾಲ	.. ೪೧೯
		ಕಾಲನೇಮಿನಿಹಾ	.. ೬೪೪
ಋತು	.. ೪೧೩	ಕೌಮ	.. ೩೩೫
ಋದ್ಧ	೨೩೯—೩೫೩	ಕೌಂಡಲಿ	.. ೯೦೩
ವಕ	.. ೩೩೦	ಕುಂದ	.. ೧೧೫
ವಕಪಾತ್	.. ೩೩೪	ಕುಂದರ	.. ೧೧೬
ವಕಾತ್ಮ	.. ೯೬೫	ಕುಮುದ	.. ೫೯೬
ವಿಜಯೇಶ್ವರಾಜ	.. ೨೩೬	ಕುಂಭ	.. ೬೪೧
ವಿಷ್ಣು	.. ೨೪೪	ಕುನಲೇಕಯ	.. ೫೯೩
ವಕ	.. ೩೩೪	ಕೃತಕರ್ಮ	.. ೩೯೪
ವಕಾತ್ಮ	.. ೧೫೦	ಕೃತಜ್ಞ	೧೩—೫೩೬
ವಕಾತ್ಮ	.. ೫೪೩	ಕೃತಲಕ್ಷಣ	.. ೪೪೬
ವಕಾತ್ಮ	.. ೯೦೦	ಕೃತಾಕೃತ	.. ೧೩೪

ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು.	ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.	ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು.	ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಕೃತಾಗಮಃ	೬೬೧—೭೯೫	ಗರುಡಧ್ವಜಃ	.. ೩೫೬
ಕೃತಾಂತಕೃತ್	.. ೫೪೧	ಗಹನಃ	೩೪೪—೫೪೪
ಕೃತಿಃ	.. ೪೪	ಗುಣಭೃತ್	.. ೪೪೩
ಕೃಶಃ	.. ೪೪೧	ಗುಪ್ತಃ	.. ೫೪೪
ಕೃಷ್ಣಃ	೫೪—೫೫೪	ಗರುಃ	.. ೪೪೫
ಕೇಶವಃ	೫೩—೬೫೪	ಗುರುರ್ದುರುತಮಃ	.. ೫೧೧
ಕೇಶಿಹಾ	.. ೬೫೫	ಗುಹಃ	.. ೩೪೫
ಕ್ರತುಃ	.. ೪೪೪	ಗುಹ್ಯಃ	.. ೫೪೬
ಕ್ರಮಃ	.. ೪೦	ಗೋಪತಿಃ	೪೪೬—೫೪೪
ಕ್ರೋಧಕೃತ್	.. ೩೧೬	ಗೋಪಾ	೪೪೪—೬೦೦
ಕ್ರೋಧಹಾ	.. ೩೧೫	ಗೋವಿಂದಾಂಕತಿಃ	.. ೧೪೦
ಕ್ಷಮಃ	.. ೪೪೩	ಗೋವಿಂದಃ	೧೪೪—೫೪೩
ಕ್ಷವಿ.ಣಾಂವರಃ	.. ೪೪೪	ಗೋವಿಂತಃ	.. ೫೪೪
	.. ೪೪೪	ಗ್ರಾಮಣೀಃ	.. ೫೧೧
		ಧೃತಾಶೀಃ	.. ೩೫೦
ಕ್ಷಾಮಃ	೪೪೪—೪೫೪	ಚಕ್ರಗದಾಧರಃ	.. ೫೫೦
ಕ್ಷೀತಿಃ	.. ೪೪೧	ಚಕ್ರೇ	೪೦೪—೪೪೪
ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ	.. ೧೬	ಚತುರಕ್ರಃ	.. ೪೩೬
ಕ್ಷೇಮಕೃಷ್ಣಿವಃ	.. ೬೦೬	ಚತುರಾತ್ಮಾ	೧೩೪—೩೩೫
	.. ೩೩೬	ಚತುರ್ಗತಿಃ	.. ೩೩೪
	.. ೩೩೬	ಚತುರ್ದಂಷ್ಠಃ	.. ೧೪೧
ಖಂಡಪರಕಃ—ಅಖಂಡಪರಕಃ	.. ೫೩೩	ಚತುರ್ಬಾಹುಃ	.. ೩೩೫
ಗತಿಸತ್ತ್ವಮಃ	.. ೫೩೧	ಚತುರ್ಭಾವಃ	.. ೩೩೬
ಗದಾಗ್ರಜಃ	.. ೩೩೦	ಚತುರ್ಭುಜಃ	.. ೧೪೫
	.. ೪೪೩	ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಃ	.. ೩೩೧
ಗದಾಧರಃ	.. ೪೪೩	ಚತುರ್ವೇದವಿತ್	.. ೩೩೩
ಗಭಸ್ತಿನೈವಿಃ	.. ೪೪೩	ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಕಃ	೧೪೦—೩೩೩
ಗಭೀರಃ	.. ೫೪೩	ಚಂದನಾಂಗದೀ	.. ೩೪೬
ಗಭೀರಾತ್ಮಾ	.. ೪೩೩	ಚಂದ್ರಾಂಕುಃ	.. ೫೪೫

ನಾಮಗಳು.	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.	ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಬೆಲೆ	.. ೭೫೦	ತತ್ತ್ವವಿತ್	.. ೯೬೪
ಚಾಣೂರಾಂಧ್ರನಿಷ್ಕಾಸ	.. ೮೦೯	ತಂತುವರ್ಧನ	.. ೭೯೧
ಲಿನ್ನ ಸಂಕಯ	.. ೬೦೯	ತಾರ	.. ೩೪೦—೯೬೪
		ತಾರಣ	.. ೩೩೯
ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವತು	.. ೮೦೯	ತೀರ್ಥಕರ	.. ೬೯೬
ಜಗದ್ವಿಜಿ	.. ೧೪೭	ತುಷ್ಪ	.. ೩೯೩
ಜನಪನ್ಯಾಸಿ	.. ೯೪೭	ತೇಜ	.. ೮೫೫
ಜನನ	.. ೯೪೬	ತೇಜೋವೃದ್ಧ	.. ೩೬೩
ಜನಾರ್ದನ	.. ೧೦೮	ತ್ರಿಕಕುಧ್ಯಾವಾ	.. ೬೦
ಜನೇಶ್ವರ	.. ೩೪೩	ತ್ರಿಧರಾಧ್ಯಕ್ಷ	.. ೫೩೯
ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾತಿಗ	.. ೯೬೬	ತ್ರಿಭದ್ರ	.. ೫೩೪
ಜಯ	.. ೫೧೧	ತ್ರಿಲೋಕಧೃತ್	.. ೭೫೭
ಜಯಂತ	.. ೮೦೪	ತ್ರಿಲೋಕಾತ್ಮ	.. ೬೫೦
ಜಹ್ನು	.. ೮೪೫	ತ್ರಿಲೋಕೇಶ	.. ೬೫೩
ಜಿತಕೋಧ	.. ೪೬೩	ತ್ರಿನಿಶ್ವರ	.. ೫೩೩
ಜಿತಮನ್ಯು	.. ೯೩೪	ತ್ರಿನಾಮ	.. ೫೪೧
ಜಿತಾವಿತ್ರ	.. ೫೦೭	ತ್ವಷ್ಟಾ	.. ೫೩
ಜೀವ	.. ೫೧೫	ದಕ್ಷಿಣ	.. ೯೧೪
ಜೀವನ	.. ೯೩೦	ದಕ್ಷಿಣ	.. ೪೦೪—೯೧೭
ಜೀತ	.. ೧೫೦	ದಂಡ	.. ೮೬೩
ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯ	.. ೪೯೯	ದಮ—ಅದಮ್ಯ	.. ೮೬೫
ಜ್ಞಾನಮುತ್ಸಮಂ	.. ೪೫೫	ದಮನ	.. ೧೯೩
ಜ್ಯೇಷ್ಠ	.. ೬೪	ದಮಯಿ.ತಾ	.. ೮೬೪
ಜ್ಯೋತಿ	.. ೮೪	ದರ್ಪದ	.. ೭೧೪
ಜ್ಯೋತಿರಾದಿತ್ಯ	.. ೫೬೯	ದರ್ಪಣ	.. ೭೧೭
ಜ್ಯೋತಿರ್ಗರ್ವಾಕ್ಷರ	.. ೬೦೫	ದಾಮೋದರ	.. ೩೬೯
		ದಾರುಣ	.. ೫೩೪
		ದಾರುಹರ	.. ೫೩೩
ತತ್	.. ೩೩೭	ದಿವ್ಯಕೃತ್	.. ೫೩೬
ತ್ವಂ	.. ೯೬೩	ದಿಶ	.. ೯೪೦

ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ದೀಪ್ತನೂರ್ತಿಃ	.. ೭೦೪	ಧರ್ಮಕೃತ್	... ೪೭೭
ಬುರತಿಕ್ರಮಃ	.. ೭೪೦	ಧರ್ಮಗುಣಃ	... ೪೭೬
ದುರಾಧರ್ಷಃ	.. ೪೦೦	ಧರ್ಮಯೂಷಃ	... ೪೭೫
ದುರಾರಿಹಾ	.. ೭೪೭	ಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಃ	... ೪೦೫
ದುರಾವಾಸಃ	.. ೭೪೬	ಧರ್ಮಧ್ಯಕ್ಷಃ	.. ೧೭೭
ದುರ್ಮಃ	.. ೭೪೫	ಧರ್ಮೀ	... ೪೭೪
ದುರ್ಮನಃ	.. ೭೪೪	ಧಾತಾ—ಅಧಾತಾ	೪೭೩—೪೭೧
ಪುರ್ಜಯಃ	.. ೭೪೧	ಧಾತುರುತ್ತಮಃ	...
ಬುರ್ಧರಃ	೭೭೭—೭೦೦	ಧಾಮ	.. ೧೧೦
ಬುರ್ವರ್ವಣಃ	.. ೧೦೭	ಧಾರ್ಯಃ	... ೭೭೧
ಬುರ್ವಭಃ	.. ೭೪೩	ಧೃತಾತ್ಮಾ	... ೧೬೦
ಬುರ್ವೈಕ್ಯತಿಹಾ	.. ೯೦೪	ಧ್ರುವಃ	೫೫—೭೫೦
ದುಸ್ವಪ್ನನಾಕಃ	.. ೯೦೬	ನಕ್ಷತ್ರಸೇವಿಃ	... ೪೪೧
ದೃಢಃ	.. ೫೫೫	ನಕ್ಷತ್ರೀ	.. ೪೪೦
ದೇವಕೇನಂದನಃ	.. ೯೪೯	ನಂದಃ—ಆನಂದಃ	... ೫೭೧
ದೇವಃ	.. ೭೭೭	ನಂದಕೇ	.. ೯೯೪
ದೇವಭೃತ್	.. ೪೯೪	ನಂದನಃ	... ೫೭೦
ದೇವೇಶಃ	.. ೪೯೩	ನಂದಿಃ	... ೬೦೪
ದ್ಯುತಿಧರಃ	... ೭೬೪	ನಂದೀ	... ೫೬೫
ದ್ರವಿಣಪದಃ	... ೫೭೫	ನಯಃ	... ೪೦೪
ಧನಂಜಯಃ	... ೭೭೬	ನರಃ	... ೦೪೭
ಧನುರ್ಧರಃ	.. ೪೬೧	ನಹಪಃ	... ೭೧೭
ಧನುರ್ವೇದಃ	.. ೪೬೦	ನಾರಸಿಂಹವಪುಃ	... ೧೧
ಧನೇಶ್ವರಃ	.. ೪೭೫	ನಾರಾಯಣಃ	... ೦೪೬
ಧನ್ಯಃ	... ೭೬೦	ನಿಗ್ರಹಃ	... ೭೬೭
ಧನ್ವೀ	... ೭೭	ನಿಧಿರವ್ಯಯಃ	... ೭೦
ಧರಣೀಧರಃ	... ೧೭೭	ನಿಮಿಷಃ	.. ೧೧೫
ಧರಾಧರಃ	... ೭೬೦	ನಿಯಂತಾ	... ೪೬೪
ಧರ್ಮಃ	.. ೪೦೪	ನಿಯಮಃ	೧೬೭—೪೬೯

ನಾಮಗಳು	ಮಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.
ನಿರುಣಃ	... ೪೪೪	ಪರೈವಸ್ಥಿತಃ	... ೯೩೧
ನಿರ್ವಾಣಂ	... ೫೪೪	ಪವನಃ	... ೨೯೨
ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ	... ೧—೪೫೩—೬೦೪—೭೪೦	ಪವಿತ್ರಂ	... ೬೩೩
ನಿಷ್ಕಾ	... ೫೯೦	ಪಾಪನಾಶನಃ	... ೯೯೨
ನೇತಾ	... ೨೨೪	ಪಾವನಃ	೨೯೩—೪೧೩
ನೈರಃ	... ೩೯೯	ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ	... ೧೧೨
ನೈಕಃ	... ೩೩೧	ಪುಣ್ಯಃ	೬೯೨—೯೨೫
ನೈಕಕರ್ಮಕೃತ್	... ೪೩೦	ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಃ	... ೬೯೩
ನೈಕದಃ	... ೪೯೧	ಪುಣ್ಯಶ್ರವಣಕೀರ್ತನಃ	... ೯೨೨
ನೈಕಮಾಯಾಃ	... ೩೦೩	ಪುನರ್ವಸುಃ	... ೧೫೩
ನೈಕರೂಪಃ	... ೨೩೨	ಪುರಂದರಃ	... ೩೩೩
ನೈಕಕೃಂಗಃ	... ೩೬೯	ಪುರಾತನಃ	... ೫೦೦
ನೈಕಾತ್ಮಾ	... ೪೬೯	ಪುರುಜಿತ್	... ೫೦೪
ನೈಗೋಪ್ಯೋದಂಬರಃ	... ೪೨೩	ಪುರುಷಃ	೫೪—೪೦೩
ನೈಯಾಃ	... ೨೨೩	ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ	... ೨೪
ನೈಃ	... ೯೫೪	ಪುರುಷತತ್ವಃ	... ೫೦೯
ಪದನುಸುತಮಂ	... ೩೩೪	ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಃ	೪೦—೫೬೧
ಪದ್ಮಗರ್ಭಃ	... ೩೫೦	ಪುಷ್ಪಃ	... ೩೯೪
ಪದ್ಮನಾಭಃ	೪೪—೧೯೪—೩೪೪	ಪುಷ್ಪಹಾಸಃ	... ೯೫೩
ಪದ್ಮನಿಭಕ್ಷಣಃ	... ೩೪೩	ಪೂತಾತ್ಮಾ	... ೧೨
ಪದ್ಮೀ	... ೩೪೬	ಪೂರಯಿತಾ	... ೬೯೧
ಪರಮೇಸ್ವರಃ	... ೩೯೨	ಪೂರ್ಣಃ	... ೬೯೦
ಪರಮಾತ್ಮಾ	... ೧೧	ಪೃಥುಃ	... ೪೧೧
ಪರಮೇಶ್ವರಃ	... ೩೩೯	ಪೇಶಲಃ	... ೯೧೬
ಪರಮೇಶ್ವರೀ	... ೪೨೦	ಪ್ರಕಾಶನಃ	... ೨೩೫
ಪರಧಿಃ	... ೩೯೧	ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ	... ೨೩೩
ಪರಾಯಣಃ—ಪರಾಯಣಂ	... ೫೯೨	ಪ್ರಗ್ರಹಃ	... ೩೬೬
ಪರಿಗ್ರಹಃ	... ೪೨೧	ಪ್ರಜಾಗರಃ	... ೯೫೩
ಪರ್ಜನ್ಯಃ	... ೪೧೬	ಪ್ರಜಾಮತಿಃ	೩೦—೧೯೯

ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಪ್ರಜಾಭವನ	.. ೯೦	ಜ್ಯೋತ	.. ೪೦
ಪ್ರಜಾಮ	.. ೪೦	ಬೃಹದ್ಭೂತ	.. ೩೩೫
ಪ್ರಜಾವ	... ೯೫೩	ಬೃಹದ್ರೂಪ	.. ೨೩೩
ಪ್ರತರ್ಧನ	... ೬೦		.. ೬೬೯
ಪ್ರತಾಪನ	... ೨೩೪	ಬ್ರಹ್ಮಕೃದ್ಬ್ರಹ್ಮ	... ೬೬೪
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ	... ೩೨೪	ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞ	... ೬೩೪
ಪ್ರತ್ಯಯ	.. ೯೪	ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ	... ೬೬೩
ಪ್ರಥಿತ	.. ೩೨೦	ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್	.. ೬೩೦
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ	... ೬೪೬	ಬ್ರಹ್ಮವಿವರ್ಧನ	.. ೬೬೦
ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೇಶ್ವರ	... ೨೦	ಬ್ರಹ್ಮೀ	... ೬೩೩
ಪ್ರಸಿತಾಮಹ	... ೯೩೦	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	... ೬೩೦
ಪ್ರಭವ	... ೩೪	ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ರ	.. ೬೩೫
ಪ್ರಭು	೩೫—೩೦೦	ಭಕ್ತವತ್ಸಲ	.. ೩೪೦
ಪ್ರಭೂತ	... ೬೦	ಭಗವಾನ್	.. ೫೬೩
ಪ್ರವಾಣ	೪೨೯—೯೫೯	ಭಗವಾನ್	.. ೫೬೪
ಪ್ರವೋದನ	.. ೫೨೪	ಭಯಕೃತ್	.. ೪೩೩
ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮ	.. ೬೩೯	ಭಯನಾಶನ	.. ೪೩೪
ಪ್ರಾಗ್ವಂಶ	೧೫೫—೪೪೯	ಭಯಾವಹ	.. ೯೩೫
ಪ್ರಾಣ	೬೩—೩೨೨—೪೦೪	ಭರತ	.. ೩೩
ಪ್ರಾಣಜೀವನ	... ೯೬೨	ಭಾನು	೧೨೬—೨೪೫
ಪ್ರಾಣದ	೬೬—೩೨೩—೯೫೬	ಭಾರಭೃತ್	.. ೪೫೧
ಪ್ರಾಣಭೃತ್	೪೦೯—೯೬೧	ಭಾವ	.. ೩
ಪ್ರಾಣನಿಲಯ	.. ೯೬೦	ಭಾವನ	.. ೩೨
ಪ್ರಿಯಕೃತ್	... ೪೩೪	ಭಾಸ್ಕರದ್ಯುತಿ	.. ೨೪೩
ಪ್ರಿಯಾರ್ಹ	.. ೪೩೬	ಭಿಷಕ್	.. ೫೪೬
ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನ	.. ೪೩೯	ಭೀಮ	೩೫೯—೯೪೪
ಬಿಭು	.. ೧೧೩	ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮ	.. ೯೪೯
ಬಹುಶರಣ	.. ೧೧೬	ಭೂಜಗೋತ್ತಮ	.. ೧೯೫
ಬೀಜಮಪ್ಯಯಂ	... ೪೩೦	ಭೂತಿ—ಅಭೂತಿ	.. ೪೩೪
		ಭೂತಿಭಗವಾನ್	.. ೩೨

೧೫

ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ಮಾಥಃ	.. ೨೯೧	ಮಹಾಕರ್ಮಾ	೬೭೭—೭೯೫
ಭೂತಭಾವನಃ	.. ೯	ಮಹಾಕೇಶವಃ	.. ೪೩೩
ಭೂತಕೃತ್	.. ೫	ಮಹಾಕ್ರತಃ	.. ೬೪೦
ಭೂತಭವ್ಯಭವತ್ಪ್ರಭಾಃ	.. ೪	ಮಹಾಕ್ರಮಃ	.. ೬೭೬
ಭೂತಭೃತ್	.. ೬	ಮಹಾಕ್ಷಯಃ	.. ೩೫೫
ಭೂತಮಹೇಶ್ವರಃ	.. ೪೯೦	ಮಹಾಗರ್ವಃ	.. ೪೧೦
ಭೂತಾತ್ಮಾ	.. ೪	ಮಹಾತಪಾಃ	.. ೧೦೩
ಭೂತಾದಿಃ	.. ೨೯	ಮಹಾತ್ಮೇಜಃ	.. ೬೭೪
ಭೂತಾಸಾನಃ	.. ೭೧೩	ಮಹಾದೇವಃ	.. ೪೯೨
ಭೂತಃ	.. ೬೩೬	ಮಹಾದ್ಯೂತಿಃ	.. ೧೭೪
ಭೂರಿದ್ರಕ್ಷಿಣಃ	.. ೫೦೪	ಮಹಾದ್ರಿದ್ಯುತ್	.. ೧೪೨
ಭೂರ್ಭುವಃ	.. ೯೪೨	ಮಹಾಧನಃ	.. ೪೩೫
ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಸ್ತರಃ	.. ೯೬೭	ಮಹಾನ್	.. ೪೪೫
ಭೂಕಯಃ	.. ೬೩೪	ಮಹಾನಿಧಿಃ	.. ೪೧೨
ಭೂಪಣಃ	.. ೬೩೫	ಮಹಾಬಲಃ	.. ೧೭೪
ಭೂಪಜಂ	.. ೫೪೫	ಮಹಾಬುದ್ಧಿಃ	.. ೧೭೫
ಭೂಕೌ	೧೪೫—೫೦೨	ಮಹಾಭಾಗಃ	.. ೩೭೨
ಭೂಜನಂ	.. ೧೪೫	ಮಹಾಭೂತಃ	.. ೪೧೧
ಭೂಜಿಷ್ಣುಃ	.. ೧೪೩	ಮಹಾಬೋಗಃ	.. ೪೩೪
ಮೌಂಗಳಂಪರಂ	.. ೬೪	ಮಹಾಮಖಃ	.. ೪೪೦
ಮಧಃ	.. ೧೭೦	ಮಹಾಮಾನಃ	.. ೫೬೨
ಮಧುಸೂದನಃ	.. ೭೪	ಮಹಾಮಾಯಃ	.. ೧೭೨
ಮನುಃ	.. ೫೧	ಮಹಾಮೂರ್ತಿಃ	.. ೭೨೩
ಮನೋಜವಃ	.. ೬೯೫	ಮಹಾಯಜ್ಞಃ	.. ೬೪೨
ಮನೋಹರಃ	.. ೪೬೨	ಮಹಾಯಜ್ಞಾ	.. ೬೪೧
ಮಂತ್ರಃ	.. ೨೪೧	ಮಹಾರ್ಹಃ	.. ೫೫೫
ಮೂಲಃ	.. ೧೯೧	ಮಹಾವರಾಹಃ	.. ೫೪೨
ಮಹರ್ಧಿಃ	.. ೩೫೨	ಮಹಾವೀರ್ಯಃ	.. ೧೭೬
ಮಹರ್ಷಿಃ	.. ೫೩೪	ಮಹಾಕರ್ತೃಃ	.. ೧೭೭

ನಾಮಗಳಿ	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮಗಳಿ	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಮಹಾಕನಕ	.. ೩೦೪ ಯಜ್ಞಸಾಧನಕ	.. ೯೪೭	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೫೦ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೯೭೪	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೪೧ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೯೪೧	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೬೪೩ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೯೭೪	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೪೦೯ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೯೭೩	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	೩೦೯—೩೩೧ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೩೩೩	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೧೪೪ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೩೧೦	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೪೪೪ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	೧೬೪—೪೩೦	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೩೬೯ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೩೦೧	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೧೪೩ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೩೦೩	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೪೪೪ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೧೪	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೫೦ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೧೯	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೬೭೯ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೪೫೩	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	೩೩೩—೧೬೯—೩೪೧ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೪೫೪	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೩೫೪ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೯೦೪	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೩೫೫ ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೬೪೯	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೫೧೪ ರತ್ನಗರ್ಭಕ	.. ೪೭೪	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೧೦ ರತ್ನನಾಭಕ	.. ೭೯೯	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೫೩೩ ರತ್ನಂಗವಾಣಿಕ	.. ೯೯೪	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೩೫೯ ರವಿಕ	.. ೪೪೪	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೩೪ ರವಿಲೋಚನಕ	.. ೪೪೪	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೪೪೪ ರಾಮಕ	.. ೩೯೬	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	೪೪೬—೯೩೧ ರಾಮಿರಾಂಗದಕ	.. ೯೪೫	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೯೩೩ ರಾಧಕ	.. ೧೧೫	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೯೪೦ ರೋಹಿತಕ	.. ೩೬೬	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೯೩೦ ರವಿಕ	.. ೯೪೩	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೯೩೬ ರವಿಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೩೬೩	
ಮಹಾಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೯೩೫ ರವಿಕೃತ್ಯಂಗಳಿ	.. ೬೦೦	

白雲

[illegible]

ಸಾಮಗ್ರಿ.	ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಾಮಗ್ರಿ.	ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಂಖ್ಯೆ.
ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ	... ೫೦	ವೈಮೋದರಾ	... ೨೬೧
ವಿಶ್ವದಕ್ಷಿಣಾ	... ೪೨೬	ವೇಗವಾ	.. ೩೩೩
ವಿಶ್ವಬಾಹು	... ೩೧೪	ವೇದಾ	.. ೧೦೪
ವಿಶ್ವಭುಗ್ವಿಭು	... ೨೪೨	ವೇದವಿತ್	೧೩೦—೧೩೩
ವಿಶ್ವಂ	... ೧	ವೇದಾಬ್ಧಿ	.. ೧೩೩
ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿ	.. ೩೨೨	ವೇದ್ಯಾ	.. ೧೬೫
ವಿಶ್ವಯೋನಿ	೧೧೪—೧೫೧	ವೇದಾಃ	.. ೫೫೧
ವಿಶ್ವರೇತಾ	.. ೪೪	ವೈಕುಂಠ	.. ೪೦೬
ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿ	.. ೨೪೦	ವೈಖಾನಾ	.. ೪೪೩
ವಿಶ್ವತ್ವಾ	.. ೨೨೩	ವೈದ್ಯಾ	.. ೧೬೬
ವಿಷಮಾ	.. ೩೪೪	ವೈಕ್ತರೂಪಾ	.. ೩೦೬
ವಿಷ್ಣುಃ	೨—೨೫೪—೬೬೩	ವೈಗ್ರಾ	.. ೩೬೪
ವಿಷ್ಣುಕೇಸರಿ	.. ೧೨೩	ವೈವಸ್ವತಾ	.. ೩೪೬
ವಿಸ್ತಾರಾ	.. ೪೨೩	ವೈವಸ್ವಾನ್	.. ೩೪೩
ವಿಹಾರಾಸಗತಿ	.. ೪೪೦	ವೈದಿಕಾ	.. ೪೩೪
ವೀತಭಯಾ	.. ೪೨೧	ವೈದ್ಯಾ	.. ೪೧೪
ವೀರಾ	೪೦೨—೬೬೪	ವೈದ್ಯಾ	.. ೪೩
ವೀರಬಾಹು	.. ೪೬೪	ವೈದ್ಯಾ	.. ೫೩೪
ವೀರವಾ	೧೬೪—೩೪೩—೪೨೩	ವೈದ್ಯಾ	.. ೪೦೩
ವೈದ್ಯಾ	.. ೫೬೦	ವೈದ್ಯಾ	.. ೪೪೩
ವೈದ್ಯಾತ್ಮಾ	.. ೩೫೪	ವೈದ್ಯಾ	.. ೪೪೩
ವೈದ್ಯಾ	.. ೩೧೪	ವೈದ್ಯಾ	.. ೩೨೪
ವೈದ್ಯಕರ್ಮಾ	.. ೧೧೩	ವೈದ್ಯಾ	.. ೩೨೪
ವೈದ್ಯಪರಾ	.. ೨೬೦	ವೈದ್ಯಾ	.. ೩೨೪
ವೈದ್ಯಪ್ರಿಯಾ	.. ೬೦೨	ವೈದ್ಯಾ	.. ೩೨೪
ವೈದ್ಯಾ	.. ೨೫೪	ವೈದ್ಯಾ	.. ೩೨೪
ವೈದ್ಯಭಾಷಾ	.. ೬೦೧	ವೈದ್ಯಾ	.. ೩೨೪
ವೈದ್ಯಾಕಾ	.. ೧೦೨	ವೈದ್ಯಾ	.. ೩೨೪
ವೈದ್ಯಾಕೃತಿ	.. ೧೧೪	ವೈದ್ಯಾ	.. ೩೨೪
ವೈದ್ಯಾ	... ೨೫೩	ವೈದ್ಯಾ	.. ೩೨೪

ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.	ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಕಮಾ	.. ೫೪೪	ಕೂರಜನೇಶ್ವರಂ	.. ೬೫೧
ಕಮಾಭಿ	.. ೩೪	ಕೂರನೇನಿ	.. ೭೦೯
ಕರಣಂ	.. ೪೭	ಕೃಚ್ಛಿ	.. ೪೦೩
ಕರಜ	.. ೩೫೪	ಕೂರಕನಾಕನಿ	.. ೬೩೪
ಕರೀರಭೂತಭೃತ್	.. ೫೦೧	ಕೌರಿಕಿ	.. ೬೦೬
ಕರೀರಭೃತ್	.. ೩೫೧	ಕುಮಾರಿ	.. ೪೫೭
ಕರ್ಮ	.. ೪೪	ಕುಲಕರ	.. ೬೧೪
ಕರ್ಮಿ	.. ೫೬	ಕುಲಗರ್ಭಿ	.. ೩೭೪
ಕರ್ಮರೀಕರ	.. ೯೧೪	ಕುಲದ	.. ೬೧೫
ಕಕಬಿಂದು	.. ೫೪೬	ಕುಲಧರ	.. ೬೧೭
ಕಾಂತಿ	.. ೫೪೯	ಕುಲನಿಧಿ	.. ೬೧೫
ಕಾಂತಿ	.. ೫೯೧	ಕುಲನಿವಾಸ	.. ೧೪೫—೬೧೪
ಕಾಂತಿದ	.. ೫೯೪	ಕುಲವತಿ	.. ೬೧೦
ಕಾರ್ಜುಧನಾ	.. ೯೯೬	ಕುಲಮತಾಂವರ	.. ೬೧೧
ಕಾಶ್ಯತ	.. ೫೭	ಕುಲಮಾಣ	.. ೧೫—೧೪೦—೧೫೫
ಕಾಶ್ಯತಸಾಣಿ	.. ೧೫೧	ಕುಲವತ್ಸವಾಣಿ	.. ೬೦೭
ಕಾಶ್ಯತಸಾಣಿ	.. ೬೩೩	ಕುಲವಾಸ	.. ೬೦೪
ಕಾಸಾ	.. ೫೦೪	ಕುಲವಿಭಾಷಣ	.. ೬೧೬
ಕಿಖಂಡಿ	.. ೩೧೫	ಕುಲಕೆ	.. ೬೧೭
ಕಿಪಿವಿಷ್ಣು	.. ೫೭೪	ಕುಲನಿವಾಸ	.. ೫೭೫
ಕಿವಿ	.. ೫೭—೬೦೭	ಕುಲಯಾತ್ರಿಮಾಣ	.. ೬೧೯
ಕಿವಿ	.. ೯೧೩	ಕುಲಪ್ರಾಣಿ	.. ೬೯
ಕಿವಿ	.. ೫೧೧
ಕಿವಿ	.. ೩೧೧	ಕುಲಪ್ರಾಣಿ	.. ೫೫೬
ಕುಚಿ	.. ೧೫೭—೧೫೧	ಕುಲಪ್ರಾಣಿ	.. ೬೦೫
ಕುಚಿ	.. ೧೧೯	ಕುಲಗ್ರಹ	.. ೧೬೦
ಕುಭಾಂಗ	.. ೫೯೩—೭೪೪	ಕುಲಧಾತು	.. ೫೦೩
ಕುಭೇಷ್ಣಿ	.. ೩೯೫	ಕುಲಮಾಣ	.. ೫೦೪
ಕುಣ್ಯ	.. ೭೪೯	ಕುಲಸಾಕ್ಷಿ	.. ೫೪೭
ಕುಣ್ಯ	.. ೩೪೧—೬೫೦	ಕುಲಪ್ರಾಣಿ	.. ೫೩೩

ನಾಮಗಳು.	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.	ನಾಮಗಳು.	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಸಂಭವಃ	.. ೩೧	ಸನಾತ್	.. ೪೯೩
ಸಮ್ಮಿತಃ—ಅಸಮ್ಮಿತಃ	.. ೧೦೯	ಸನಾತನತಮಃ	.. ೪೯೪
ಸಂವತ್ಸರಃ	೯೦—೪೦೩	ಸನ್ಯಾಸಕೃತ್	.. ೫೪೩
ಸಃ	.. ೩೩೦	ಸನ್ಯಾಸಿ	.. ೯೦೯
ಸಂವೃತಃ	.. ೫೩೦	ಸನ್ನಿವಾಸಃ	.. ೩೧೧
ಸಂಸ್ಥಾನಃ	.. ೩೪೪	ಸವಿತಾ	೪೪೩—೯೯೯
ಸತ್—ಅಕ್ಷರಂ	.. ೪೪೦	ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾಃ	.. ೪೩೧
ಸತ್	.. ೪೩೯	ಸಪ್ತವಾಹನಃ	.. ೪೩೩
ಸತಾಂಗತಿಃ	೧೯೩—೪೫೧	ಸಪ್ತಧಾತಿಃ	.. ೪೩೦
ಸತ್ಕರ್ತೃ	.. ೫೪೦	ಸಮಃ	.. ೧೧೦
ಸತ್ಕೀರ್ತಿಃ	.. ೬೦೪	ಸಮಯಜ್ಞಃ	.. ೩೬೦
ಸತ್ಕೃತಃ	.. ೫೪೩	ಸಮಾತ್ಮಾ	.. ೧೦೪
ಸತ್ಕೃತಿಃ	.. ೩೦೫	ಸಮಾಪ್ತಃ	.. ೩೩೯
ಸತ್ಕೃ	.. ೩೦೬	ಸಮಿತಿಂಜಯಃ	.. ೩೬೪
ಸತ್ರಂ	.. ೪೫೦	ಸಮಾರಣಃ	.. ೫೫೫
ಸತ್ಯನಾಥ	.. ೪೩೧	ಸಮಾಹವನಃ	.. ೪೪೫
ಸತ್ಯಸ್ಥಿತಿಃ	.. ೪೪೪	ಸರ್ಗಃ	.. ೧೬೧
ಸತ್ಯಧಾರಣಾಃ	.. ೯೫೫	ಸರ್ವಃ	.. ೫೫
ಸತ್ಯರಾಯಣಂ	.. ೩೦೪	ಸರ್ವಕಾಮದಾಃ	.. ೪೫೫
ಸತ್ಯಃ	೧೦೩—೫೧೩—೪೩೩	ಸರ್ವಗಃ	.. ೧೦೪
ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ	.. ೫೦೦	ಸರ್ವಜ್ಞಃ	೪೫೫—೪೦೦
ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ	.. ೪೩೪	ಸರ್ವತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ	.. ೬೩೧
ಸತ್ಯಧರ್ಮಾ	.. ೫೫೦	ಸರ್ವತೋಮುಖಃ	.. ೪೦೦
ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ	.. ೫೧೪	ಸರ್ವದರ್ಶನಃ	.. ೯೫
ಸತ್ಯಮೋಹಃ	.. ೩೬೧	ಸರ್ವದರ್ಶಿ	.. ೪೫೦
ಸತ್ಯಸಂಧಃ	.. ೫೧೫	ಸರ್ವದೃಕ್	.. ೫೩೩
ಸದಾಮೋಹ	.. ೪೯೪	ಸರ್ವದೃಕ್	.. ೫೩೩
ಸದಾಯೋಗೀ	.. ೧೬೩	ಸರ್ವಪ್ರಹರಣಾಯಾಧಃ	.. ೧೦೦೦
ಸದ್ಗತಿಃ	.. ೩೦೪	ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣಃ	.. ೩೬೦
ಸದ್ಗತಿಃ	.. ೩೦೩	ಸರ್ವಯೋಗವಿವಿಕ್ರತಃ	.. ೧೦೪

ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.	ನಾಮಗಳು	ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಸರ್ವವಾಗೀಶ್ವರೇಶ್ವರಃ	.. ೧೦೪		.. ೨೫೫
ಸರ್ವವಿಜ್ಞಯಿ	.. ೧೦೫	ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನಃ	.. ೨೫೬
ಸರ್ವವಿತ್	೧೦೫	ಕುಖದಃ—ಅಸುಖದಃ	೪೬೦—೧೪೦
ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಾಭ್ಯತಾಂವರಃ		ಸುಖೋದಯಃ	.. ೪೫೪
ಸರ್ವಸಹಃ	... ೧೬೭	ಸುತಂತ್ರಃ	... ೭೪೦
ಸರ್ವಾದಿ	.. ೧೭೦	ಸುತಭಾಃ	... ೧೪೭
ಸರ್ವಾಸುನಿಖಯಃ	.. ೭೧೫	ಸುದರ್ಶನಃ	... ೪೧೪
ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ	... ೪೭	ಸುಧನ್ವಾ	... ೫೭೨
ಸವಿತಾ	೪೪೭—೪೬೪	ಸುಂದರಿ	... ೭೪೪
ಸಹಃ	.. ೭೭೦	ಸುಪರ್ಣಃ	೭೪೪—೪೫೪
ಸಹಸ್ರಜಿತ್	.. ೭೭೭	ಸುಪ್ರಸಾದಃ	... ೨೭೪
ಸಹಸ್ರಪಾತ್	.. ೨೨೪	ಸುಭುಜಃ	... ೨೬೬
ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ	.. ೨೨೬	ಸುಮುಖಃ	... ೪೫೭
ಸಹಸ್ರಾಂಕುಃ	.. ೪೪೪	ಸುಮೇಧಃ	... ೭೫೪
ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ	.. ೨೨೪	ಸುಯಾಮುವಃ	.. ೭೭೭
ಸಹಸ್ರಾಚೀನಃ	.. ೪೭೦	ಸುರಾಭ್ಯಾಕ್ಷಃ	... ೧೭೬
ಸಹಿಷ್ಣುಃ	೧೪೬—೫೭೦	ಸುರಾನಂದಃ	... ೧೪೪
ಸಾಕ್ಷೀ	೧೫೭—೫೭೭	ಸುರಾರಿಹಾ	... ೨೭೭
ಸಾತ್ವಿಕಃ	.. ೪೭೦	ಸುರಾಜಿಃ	... ೪೫೭
	.. ೫೭೪	ಸುರೇಶಃ	... ೪೬೬
	.. ೫೭೪	ಸುರೇಶ್ವರಃ	... ೨೪೭
ಸಾಮ	.. ೫೪೭	ಸುಲಭಃ	... ೪೨೭
ಸಾಮಗಃ	.. ೫೪೭	ಸುಲೋಚನಃ	... ೪೭೭
ಸಾಮಗಾಯನಃ	.. ೪೪೪	ಸುವರ್ಣಬಿಂದುಃ	... ೪೦೬
ಸಿಂಹಃ	೨೦೦—೪೪೪	ಸುವರ್ಣವರ್ಣಃ	... ೭೪೭
ಸಿದ್ಧಂ	೪೪—೪೫೪	ಸುವೀರಃ	... ೪೪೪
ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಃ	.. ೨೫೪	ಸುವ್ರತಃ	೪೫೬—೪೨೪
ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ	.. ೨೫೭	ಸುವೇಣಃ	... ೫೪೪
ಸಿದ್ಧಿಃ	೪೪ ಸುಹೃತ್		... ೪೬೭

ನಾಮಗಳು

ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ

ಸೂರ್ಯ

ಸೋಮ

ಸೋಮಪತಿ

ಸ್ಮರಣ

ಸ್ಮರಣಧರಣಿ

ಸ್ಮರಣಪ್ರಿಯಾ

ಸ್ಮರಣ

ಸ್ವತಃ

ಸ್ತೋತ್ರ

ಸ್ತೋತ್ರಂ

ಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣ

ಸ್ವರಣ

ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನಾಮಗಳು

... ೪೫೪ ಸ್ವಯಂಜಾತಕ

.. ೪೪೬ ಸ್ವಯಂಭೂತ

.. ೪೦೭ ಸ್ವವತಃ

.. ೪೦೫ ಸ್ವಸ್ತಿ

... ೪೦೪ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

... ೪೦೩ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

.. ೬೪೫ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

.. ೬೪೪ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

.. ೬೪೩ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

... ೬೪೨ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

.. ೬೪೧ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

... ೪೪೦ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

೪೫೪—೪೫೩ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

.. ೪೫೨ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

... ೪೫೧ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

.. ೪೫೦ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

.. ೪೫೦ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

... ೪೫೦ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

... ೪೫೦ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

... ೪೫೦ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

೪೫೪—೪೫೦ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

... ೪೫೦ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

.. ೪೫೦ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

... ೪೫೦ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರುತ

ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

.. ೪೪೬

.. ೪೪೬

.. ೪೪೬

.. ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

... ೪೪೬

ಶ್ರೀರಸ್ತು.
ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ
ಸ್ತೋತ್ರಂ.

+ೞೞೞ+

ಹೋ || ಕುಕ್ಕಾಮ್ಬರಭರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಕಶಿವಣ್ಣಂ ಚತುರ್ಭುಜಂ |
ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಸರ್ವವಿಘ್ನೋಪಶಾಂತಯೇ ||

ವ್ಯಾಸಂ ವಸಿಷ್ಠನಪ್ತಾರಂ ಕಕ್ಷೇಪೌತ್ರ ಮಕಲ್ಮಷಮ್ |
ಪರಾಕರಾತ್ಮಜಂವಂದ್ಯ ಕುಕತಾತಂ ತಪೋನಿಧಿಮ್ ||
ವ್ಯಾಸಾಯವಿಷ್ಣುರೂಪಾಯ ವ್ಯಾಸರೂಪಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ |
ನಮೋ ವೈ ಬ್ರಹ್ಮನಿಧಯ ವಾಸಿಷ್ಠಾಯನಮೋ ನಮಃ ||
ಅವಿಕಾರಾಯ ಕುದ್ಧಾಯ ನಿತ್ಯಾಯ ಪರಮಾತ್ಮನೇ |
ಸದೈಕರೂಪರೂಪಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ ಸರ್ವಜಿವೈವೇ ||
ಯಸ್ಯಸ್ಮರಣಮಾತ್ರೇಣ ಜನ್ಮಸಂಸಾರಬಂಧನಾತ್ |
ವಿಮುಚ್ಯತೇ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ವಿಷ್ಣವೇಪ್ರಭವಿಷ್ಣವೇ ||
ಓಂ ನಮೋವಿಷ್ಣವೇ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣವೇ |

|| ಶ್ರೀವೈಷಂಪಾಯನ ಉವಾಚ ||

ಶ್ರುತ್ವಾ ಧರ್ಮಾನಶೇಷೇಣ ಪಾವನಾನಿಚ ಸರ್ವಕಃ |
ಯುಧಿಷ್ಠಿರಶ್ಚಾಂತನವಂಘನರೇವಾಭ್ಯಭಾವತ ||

|| ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ ||

ಕಿಮೇಕಂ ದೈವತಂ ಲೋಕೇ ಕಿಂ ವಾಪ್ನೇಕಂ ಪರಾಯಣಮ್ |
ಸ್ತುವಂತಃಕಂಕಮರ್ಚಂತಃಪ್ರಾಪ್ನುಯುರ್ಮಾನವಾಶ್ಚುಭಮ್ ||
ಕೋಧರ್ಮಸ್ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಂ ಭವತಃ ಪರಮೋ ಮತಃ |
ಕಿಂ ಜಪನ್ಮುಚ್ಯತೇಜನ್ತುರ್ಜನ್ಮಸಂಸಾರಬಂಧನಾತ್ ||

॥ ಶ್ರೀ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ ॥

ಜಗತ್ಪ್ರಭುಂ ದೇವದೇವ ಮನಂತಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್ |
 ಸ್ತುವನ್ನಾಮಸಹಸ್ರೇಣ ಪುರುಷಸ್ಸತತೋತ್ತಿತಃ ||
 ತಮೇವಚಾರ್ಚಯನ್ನಿತ್ಯಂಭಕ್ತ್ಯಾ ಪುರುಷಮವ್ಯಯಮ್ |
 ಧ್ಯಾಯಂ ಸ್ತುವನ್ನಮಸ್ಯಂಶ್ಚ ಯಜಮಾನಸ್ತಮೇವ ಚ ||
 ಅನಾದಿನಿಧನಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಸರ್ವಲೋಕ ಮಹೇಶ್ವರಂ |
 ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷಂ ಸ್ತುವನ್ನಿತ್ಯಂಸರ್ವದುಃಖಾತಿಗೋಭವೇತ್ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞಂ ಲೋಕಾನಾಂ ಕೀರ್ತಿವರ್ಧನಮ್ |
 ಲೋಕನಾಥಂ ಮಹದ್ಭೂತಂ ಸರ್ವಭೂತಭವೋದ್ಭವಮ್ ||
 ಏವಮೇ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಂ ಧರ್ಮೋಧಿಕತಮೋವತಃ |
 ಯದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪುಣ್ಣರೀಕಾಕ್ಷಂ ಸ್ತವೈರರ್ಚೇನ್ನ ರಸ್ಸದಾ ||
 ಪರಮಂ ಯೋ ಮಹತ್ತೇಜಃ ಪರಮಂಯೋಮಹತ್ತಪಃ |
 ಪರಮಂ ಯೋ ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಯಃ ಪರಾಹುಣಮ್ ||
 ಪವಿತ್ರಾಣಾಂ ಪವಿತ್ರಯೋ ಮಬ್ಜಲಾನಾಂ ಚಮಬ್ಜಲಮ್ |
 ಪವಿತ್ರತಂದೇವತಾನಾಂ ಚ ಭೂತಾನಾಂಯೋವ್ಯಯಃ ಪಿತಾ ||
 ಸ್ವಯತಸ್ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭವನ್ತ್ಯಾದಿಯುಗಾಗಮಿ |
 ಸ್ವಯಸ್ತ್ರಿಂಶ್ಚ ಪ್ರಲಯಂಯಾನ್ತಿ ಪುನರೇವಯುಗಕ್ಷಯೇ ||
 ತತಃ ಲೋಕಪ್ರಧಾನಸ್ಯಜಗನ್ನಾಧಸ್ಯಭೂಪತೇ |
 ವಿಷ್ಣೋರ್ನಾಮಸಹಸ್ರಂ ಮೇ ಶೃಣುಪಾಪಭಯಾಪಹಂ ||
 ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಗಾಣಾನಿ ವಿಖ್ಯಾತಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
 ಋಷಿಭಿಃ ಪರಿಗೀತಾನಿ ತಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭೂತಯೇ ||
 ಋಷಿರ್ನಾಮ್ನಾಂ ಸಹಸ್ರಸ್ಯ ವೇದವ್ಯಾಸೋ ಮಹಾಮುನಿಃ |
 ಛನ್ನೋನುಷ್ಠುಪ್ತಧಾ ದೇವೋ ಭಗವಾನ್ದೇವಕೀಸುತಃ ||
 ಶ್ರೀ ಬೀಜಂ ಶಕ್ತಿರ್ದೇವಕಿನಂದನಃ |
 ತ್ರಿಸೂವಾ ಹೃದಯಂ ತಸ್ಯ ಶಾನ್ತ್ಯರ್ಥೇ ವಿನಿಯುಜ್ಯತೇ ||
 ವಿಷ್ಣುಂಜಿಷ್ಣುಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ |
 ಅನೇಕರೂಪದೈತ್ಯಾನ್ತಂ ನಮಾಮಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್ ||

ಅಸ್ಯಶ್ರೀವಿಷ್ಣೋರ್ದಿವ್ಯಸಹಸ್ರನಾಮಸ್ಮೃತಿಶ್ಲೋಕಮಹಾಮನ್ತ್ರಸ್ಯ |
 ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸೋ ಭಗವಾಽಮುಪಿ | ಅನಷ್ಟಪ್ತಪ್ಪಂದಃ |
 ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣೋ ದೇವತಾ |
 ಅವೃತಾಂಶೂರ್ಧ್ವಪೂ ಭಾನುರಿತಿಬೀಜಮ್ ||
 ದೇವಕೀನಂದನಸ್ಸಪ್ತೇತಿಶಕ್ತಿಃ |
 ಉದ್ಭವಃಕ್ಷೋಭಣೋ ದೇವ ಇತಿ ಪರಮೋ ಮನ್ತ್ರಃ |
 ಶಬ್ದಭೃನ್ನಂದಕೀಚಕ್ರೇತಿ ಕೀಲಕಮ್ ||
 ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವಾ ಗದಾಧರ ಇತ್ಯಸ್ತ್ರಮ್ ||
 ರಥಾಬ್ಜಪಾಣಿರಕ್ಷೋಭ್ಯ ಇತಿ ನೇತ್ರೇ |
 ತ್ರಿಸಾಮಾ ಸಾಮಗಸ್ಸಾಮೇತಿ ಕವಚಮ್ ||
 ಆನಂದಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಯೋನಿಃ |
 ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥೇ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಜಪೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ||
 ವಿಶ್ವಂ ವಿಷ್ಣುರ್ವಪಟಪ್ತಾರಣ್ಯಬೃಹಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಬ್ರಹ್ಮಕೃದ್ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ತರ್ಜನೀಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ||
 ಸುರ್ವಣಬಿನ್ನರಕ್ಷೋಭ್ಯ ಇತಿ ಮಧ್ಯಮಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ |
 ಶಬ್ದಭೃನ್ನಂದಕೀ ಚಕ್ರೇತ್ಯನಾಮಿಕಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ |
 ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವಾ ಗದಾಧರ ಇತಿ ಕನಿಷ್ಠಿಕಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ |
 ಸರ್ವಪ್ರಹರಣಾಯುಧೋನಮಂತಿಕರತಲಕರಪೃಷ್ಠಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ||
 ಏವಂ ಹೃದಯಾದಿನಾಸಃ ||
 ಋತುಸ್ಸುದರ್ಶನಃ ಕಾಲ ಇತಿ ದಿಗ್ಬಂಧಃ |
 ವಿಶ್ವರೂಪ ಇತಿ ಧ್ಯಾನಮ್ |
 ಕ್ಷೀರೋದನ್ವತ್ಪ್ರದೇಶೇ ಕುಚಮಣಿವಿಲಸತ್ಸೈಕತೆ
 ಮೌಕ್ತಿ ಕಾನಾಂ ಮಾಲಾಕ್ಲಪ್ತಾ ಸನಸ್ತಸ್ಸುಖಕ
 ಮಣಿನಿಬೈರ್ಮೌಕ್ತಿ ಕೈರ್ಮಣಿಷ್ಠತಾಬ್ಜಃ |
 ಕುಭ್ರೈರಬ್ರೈರದಬ್ರೈರುಪರಿವಿರಚಿತ್ಯ
 ಮುಕ್ತಪ್ರೀಯಾಪ್ತ ಪರ್ಷ್ವಾಽನಂದಿನಃ ಪುನೀಯಾ
 ದರಿನಳಿನಗದಾಶಬ್ದಪಾಣಿಮುಕ್ತಾನ್ದಃ ||

ಭೂಃ ಪಾದಾಯಸ್ಯ ನಾಭಿ
 ವಿಯದೆಸುರನಿಲತ್ವಸ್ತಸ್ಮಾನ್ಮಾ ಚ ನೇತ್ರೇ
 ಕರ್ಣಾವಾಶಾಙ್ಕಿರೋ ದ್ಯೌಃ
 ಮುಖಮಪಿ ದಹನೋ ಯಸ್ಯ ವಾನ್ತೇಯಮಬ್ಧಿಃ |
 ಅನ್ತಸ್ಸಂ ಯಸ್ಯ ವಿಶ್ವಂ
 ಸುರನರಖಗಗೋಭೋಗಿ ಗನ್ಧರ್ವದೈತ್ಯೈಃ
 ಶ್ವಿತ್ರಂ ರಂ ರಮತ್ಯೇ ತಂ
 ತ್ರಿಭುವನವಪುಷಂ ವಿಷ್ಣುಮಿಾಶಂನಮಾಮಿ ||
 ಶಾನ್ತಾಕಾರಂ ಭುಜಗಶಯನಂ ಪದ್ಮನಾಭಂ ಸುರೇಶಂ
 ವಿಶ್ವಾಕಾರಂ ಗಗನಸದೃಶಂ ಮೇಘವರ್ಣಂ ಶುಭಾಙ್ಗಮ್ |
 ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಂ ಕಮಲನಯನಂ ಯೋಗಿಹೃದ್ಧ್ಯಾನಗಮ್ಯಂ
 ವಂದೇ ವಿಷ್ಣುಂ ಭವಭಯಹರಂ ಸರ್ವಲೋಕೈಕನಾಥಮ್ ||
 ಮೇಘಶ್ಯಾಮಂ ಪೀತಕೌಶೇಯವಾಸಂ
 ಶ್ರೀವತ್ಸಾಙ್ಗಂಕಾಂತು ಭೋದ್ಭಾಸಿತಾಙ್ಗಮ್ |
 ಪುಣ್ಯೋಪೇತಂಪುಣ್ಡರೀಕಾಯತಾಕ್ಷಂ
 ವಿಮ್ಲಂವಂದೇ ಸರ್ವಲೋಕೈಕನಾಥಮ್ ||
 ಸಕಜ್ಜಚಕ್ರಂ ಸಕಿರೀಟಕುಣ್ಡಲಂ
 ಸಪೀತವಸ್ತ್ರಂ ಸರಸೀರುಹೇಕ್ಷಣಮ್ |
 ಸಹಾರ ವಕ್ಷಸ್ಥಲ ಕೋಭಿಕೌಸ್ತುಭಂ
 ನಮಾಮಿವಿಷ್ಣುಂ ಶಿರಸಾ ಚತುರ್ಭುಜಮ್ ||

೨೫

ಹರಿಃ ಓಂ

ವಿಶ್ವಂ ವಿಷ್ಣು ವರ್ಷಟ್ಕಾರೋ ಭೂತಭವ್ಯಭವತ್ಪ್ರಭುಃ |
 ಭೂತಕೃತ್ ದ್ಯೌತ ಭೃತ್ ದ್ಯೌಮೋ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಭೂತಭಾವನಃ || ೧ ||
 ಪೂತಾತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಚ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾ ಗತಿಃ |
 ಅವ್ಯಯಃ ಪುರುಷ ಸ್ಸಾಕ್ಷೀ ಹೇತ್ರಜ್ಞೋ ಹೃರ ವವ ಚ || ೨ ||

ಯೋಗೋ ಯೋಗವಿದಾಂನೇತಾ ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೇಶ್ವರಃ |
 ನಾರಸಿಂಹವಪುಶ್ಚೈವ ಮಾನ್ ಕೇಶವಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ || ೩ ||
 ಸರ್ವ ಶೃವ ಶ್ಚೈವ ಸ್ನಾಂ ಭೂತಾದಿ ನಿಧಿ ರವ್ಯಯಃ |
 ಸವ್ಯಪೋ ಭಾವನೋ ಭರ್ತಾ ಪ್ರಭವಃ ಪ್ರಭುರೀಶ್ವರಃ || ೪ ||
 ಸ್ವಯಮುಕ್ತೈಶ್ಚೈವ ರಾದಿತ್ಯಃ ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷೋಮಹಾಸ್ವನಃ |
 ಅನಾದಿನಿಧನೋಧಾತಾ ವಿಧಾತಾ ಧಾತುರುತ್ತಮಃ || ೫ ||
 ಅಪ್ರಮೇಯೋ ಹೃದೀಕೇಶಃ ಪದ್ಮನಾಭೋ ಮರಪ್ರಭುಃ |
 ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ಮನು ಸ್ತ್ವಿಷ್ಠಾ ಸ್ಥವಿಸ್ಸಂಸ್ಥವಿರೋ ಧೃವಃ || ೬ ||
 ಅಗ್ರಾಹ್ಯ ಶಾಶ್ವತಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಃ ಪ್ರತರ್ದನಃ |
 ಪ್ರಭೂತ ಸ್ತ್ರಿಕಕುಬ್ಧಮ ಪವಿತ್ರಂ ಮಜ್ಜಿಳಂ ಪರಮ || ೭ ||
 ಈಶಾನಃ ಪ್ರಾಣದಃ ಪ್ರಾಣೋ ಜೈಷ್ಠ್ಯೈಶ್ಚೈವ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ |
 ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ಭೂಗರ್ಭೋ ಮಾಧವೋ ಮಧುಸೂದನಃ || ೮ ||
 ಈಶ್ವರೋ ವಿಕ್ರಮಾ ಧನ್ವೀ ಮೇಧಾವೀ ವಿಕ್ರಮಃ ಕ್ರಮಃ |
 ಅನುತ್ತಮೋ ದುರಾಧರ್ಷಃ ಕೃತಜ್ಞಃ ಕೃತಿರಾತ್ಮವಾ || ೯ ||
 ಸೂರೇಶ ಶೈರಣಂ ಶರ್ಮಾ ವಿಶ್ವರೇತಾಃ ಪ್ರಜಾಭವಃ |
 ಅಹಸ್ಸಂವತ್ಸರೇವ್ಯಾಳಃ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸ್ಸರ್ವದರ್ಶನಃ || ೧೦ ||
 ಅಜಸ್ಸರ್ವೇಶ್ವರಸ್ಸಿದ್ಧ ಸ್ಸಿದ್ಧಿಸ್ಸರ್ವಾದಿರಚ್ಯುತಃ |
 ವೃಷಾಕಪಿರಮೇಯಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಯೋಗವಿನಿಸ್ಸೃತಃ || ೧೧ ||
 ವಸು ವಸುಮನಾ ಸ್ಸತ್ಯ ಸ್ಸಮಾತ್ಮಾಸಮ್ಪ್ರಿತಸ್ಸಮಃ |
 ಅಮೋಘಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷೋ ವೃಷಕರ್ಮಾ ವೃಷಾಕೃತಿಃ || ೧೨ ||
 ರುದ್ರೋ ಬಹುಶಿರಾ ಬಭ್ರುರ್ವಿಶ್ವಯೋನಿ ಶ್ಯಚಿಕ್ರವಾಃ |
 ಅಮೃತ ಶಾಶ್ವತಸ್ಸಾಂ ವರಾರೋಹೋ ಮಹಾತಪಾಃ || ೧೩ ||
 ಸರ್ವಗ ಸ್ಸರ್ವವಿ ದ್ಭಾನುರ್ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನೋ ಜನಾರ್ದನಃ |
 ವೇದೋ ವೇದವಿ ದವ್ಯಂ ಗೋ ವೇದಾಂಗೋ ವೇದವಿ ತ್ಯವಿಃ || ೧೪ ||
 ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಸೂರಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ಭರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷಃ ಕೃತಾಕೃತಿಃ |
 ಚತುರಾತ್ಮಾ ಚತುರ್ವ್ರಹ್ಮತುರ್ದಂಷ್ಟ್ರಶ್ಚತುರ್ಭುಜಃ || ೧೫ ||
 ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣು ಭೋಜನಂ ಭೋಕ್ತಾ ಸಹಿಷ್ಣುರ್ಜಗದಾದಿಜಃ |

ಅನಘೋ ವಿಜಯೋ ಜೀತಾ ವಿಶ್ವಯೋನಿಃ ಪುನರ್ವಸುಃ || ೧೬ ||
 ಉಪೇನೋದ್ರೋ ವಾಮನಃ ಪ್ರಾಂಶು ರಮೋಘ ಶ್ಕುಚಿ ರೂರ್ಜಿತಃ |
 ಅತೀಂದ್ರ ಸ್ವಜ್ಞಿಹ ಸ್ವಗೋ ಧೃತಾತ್ಮಾನಿಯಮೋ ಯಮಃ || ೧೭ ||
 ವೇದೋ ವೈದ್ಯ ಸ್ವದಾಯೋಗೀ ವೀರಹಾ ಮಾಧವೋ ಮಧುಃ |
 ಅತೀಂದ್ರಿಯೋ ಮಹಾಮಾಯೋ ಮಹೋತ್ಸಾಹೋ ಮಹಾಬಲಃ || ೧೮ ||
 ಮಹಾಬುದ್ಧಿ ಮಹಾವೀರ್ಯೋ ಮಹಾಶಕ್ತಿ ಮಹಾದೈವತಃ |
 ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪು ಶ್ಶ್ರೀಮಾ ನಮೇಯಾತ್ಮಾ ಮಹಾದ್ರಿದ್ಯುತ್ || ೧೯ ||
 ಮಹೇಶ್ವಾನೋ ಮಹೀಭರ್ತಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸ್ತತಾಂಗತಃ |
 ಅನಿರುದ್ಧ ಸ್ವರಾನಂದೋ ಗೋವಿಂದೋ ಗೋವಿಂದಾಂಪತಿಃ || ೨೦ ||
 ಮೂರ್ತಿ ದರ್ಶನೋ ಹಂಸ ಸ್ವಪರ್ಣೋ ಭುಜಗೋತ್ತಮಃ |
 ಹಿರಣ್ಯನಾಭಸ್ತತಪಾಃ ಪದ್ಮನಾಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ || ೨೧ ||
 ಆಮೃತ್ಯು ಸ್ವರಸ್ಯ ಸ್ನಿಹ ಸ್ವನಾಥಾ ಸನ್ನಿವಾನ್ ಸ್ಥಿರಃ |
 ಅಜೋ ದುರ್ಮರ್ಷಣ ಶ್ಯಾನ್ತಾ ವಿಶ್ರುತಾತ್ಮಾ ಸುರಾರಿಹಾ || ೨೨ ||
 ಗುರುಗುರುತಮೋ ಧಾಮ ಸತ್ಯಸ್ತತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ |
 ವಿಮೋ ನಿಮಿಷ ಸ್ಪ್ರಗ್ವೀವಾಚಸ್ಪತಿ ರುದಾರಧೀಃ || ೨೩ ||
 ಅಗ್ರಣೀಗ್ರಾಮಣೀಶ್ಶ್ರೀಮಾ ನ್ಯಾಯೋ ನೇತಾ ಸಮೀರಣಃ |
 ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ಸ್ವಹಸ್ರಪಾತ್ || ೨೪ ||
 ಅಪರ್ವನೋ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ ಸಂವೃತ ಸ್ವಮೃದುರ್ದನಃ |
 ಅಹಸ್ಸಂವರ್ತಕೋ ವಹ್ನಿ ರಸಿಲೋ ಧರಣೀಧರಃ || ೨೫ ||
 ಸುಪ್ರಸಾದಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಸೃಷ್ಟಿಭು ಗ್ವಿಭುಃ |
 ಸತ್ಕರ್ತಾ ಸತ್ಕೃತಿ ಸಾಧು ಜಹ್ನು ನಾರಾಯಣೋ ನರಃ || ೨೬ ||
 ಅಸಂಖ್ಯೇಯೋ ಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ ವಿಶಿಷ್ಟಶಿಷ್ಯ ಕೃಚ್ಛುಚಿಃ |
 ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಸಿದ್ಧ ಸಜ್ಜಲ್ಪ ಸಿದ್ಧಿದ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನಃ || ೨೭ ||
 ವೃಷಾಹೀ ವೃಷಭೋ ವಿಷ್ಣು ವೃಷಪವಾರ್ವಪೋದರಃ |
 ವರ್ಧನೋ ವರ್ಧಮಾನಶ್ಚ ವಿವಿಕ್ತಶ್ಯುತಿಸಾಗರಃ || ೨೮ ||
 ಸುಭುಜೋ ದುರ್ಧರೋ ವಾಗ್ಮೀ ಮಹೇಂದ್ರೋ ವಸುದೋ ವಸುಃ |
 ನೈಕರೂಪೋ ಬೃಹದ್ರೂಪ ಶ್ಶಿವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಕಾಶನಃ || ೨೯ ||

ಓಜಸ್ವಿ ಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ಪ್ರತಾಪನಃ |
 ಋದ್ಧಸ್ಪೃಹಾಪ್ತಕ್ಷರೋ ಮನ್ತ್ರ ಕ್ಷನ್ದ್ರಾಂಶು ಭಾಸ್ಕರದ್ಯುತಿಃ || ೨೦ ||
 ಅಮೃತಾಂಶೂದ್ಯವೋ ಭಾನು ಕೃಶಿಬಿನ್ನದ ಸ್ಪುರೇಶ್ವರಃ |
 ಶಿವಧಂ ಜಗತಸ್ಸೇತು ಸ್ತತ್ಯಧರ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮಃ || ೨೧ ||
 ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಃ ಪವನಃ ಪಾವನೋನಲಃ |
 ಕಾಮಹಾಕಾಮಕೃತ್ಕಾಂತಃ ಕಾಮಃ ಕಾಮಪ್ರದಃ ಪ್ರಭುಃ || ೨೨ ||
 ಯುಗಾದಿಕೃ ದ್ಯುಗಾವರ್ತೋ ನೈಕಮಾಯೋ ಮಹಾಶನಃ |
 ಅದೃಶೋ ವ್ಯಕ್ತ ರೂಪಶ್ಚ ಸಹಸ್ರಚಿದನನ್ತಜಿತ್ || ೨೩ ||
 ಇಷ್ಟೋ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ಶೈವೈಷ್ಣವೈಶ್ವೇಂದ್ರೀ ನಹುಮೋ ವೃಷಃ |
 ಕ್ರೋಧಹಾ ಕ್ರೋಧಕೃತ್ಕರ್ತಾ ವಿಶ್ವಬಾಹುರ್ಮಹೀಧರಃ || ೨೪ ||
 ಅಚ್ಯುತಃ ಪ್ರಥಿತಃ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಾಣದೋ ವಾಸವಾನುಜಃ |
 ಅಪಾಂನಿಧಿ ರಥಿಷ್ಠಾನ ಮಪ್ರಮತ್ತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ || ೨೫ ||
 ಸ್ತುತ ಸ್ತುತಧರೋ ಧುರೋ ವರದೋ ಯುವಾಹನಃ |
 ವಾಸುದೇವೋ ಬೃಹದಾಭಿನುರಾದಿದೇವಃ ಪುರಂದರಃ || ೨೬ ||
 ಅಶೋಕಸಾರಣಸಾರಣಶ್ಯಾಂಶ್ಯಾರ್ಜುನೇಶ್ವರಃ |
 ಅನುಕೂಲ ಕೃತಾವರ್ತಃ ಪದ್ಮೀ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ || ೨೭ ||
 ಪದ್ಮನಾಭೋ ರವಿನ್ದಾಕ್ಷಃ ಪದ್ಮಗರ್ಭ ಕೃರೀರಭೃತ್ |
 ಮಹರ್ಥಿಮದ್ಧೋ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ ಮಹಾ ಹೋ ಗರುಡಧ್ವಜಃ || ೨೮ ||
 ಅತುಲ ಕೃರಭೋ ಭೀಮ ಸ್ತಮ ಯಜ್ಞೋ ಹವಿರ್ಹರಿಃ |
 ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾಕ್ ಸಮಿತಿಹ್ವಯಃ || ೨೯ ||
 ವಿಷ್ಣುರೋ ರೋಹಿತೋ ಮಾರ್ಗೋ ಹೇತುರ್ದಾಮೋದರಸ್ಪರ್ಶಃ |
 ಮಹೀಧರೋ ಮಾಹಾಭಾಗೋ ವೇಗವಾ ನಮಿತಾಶನಃ || ೩೦ ||
 ಉದ್ಯವಃ ಹೋಭಣೋ ದೇವ ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |
 ಕರಣಂ ಕಾರಣಂಕರ್ತಾ ವಿಕರ್ತಾ ಗಹನೋಗುಹಃ || ೩೧ ||
 ವ್ಯವಸಾಯೋ ವ್ಯವಸ್ಥಾನ ಸ್ತಂಭಾನ ಸ್ಪಾಘನದೊಧುಮಃ |
 ಪರದ್ವಿಃ ಪರಮಸ್ಪಷ್ಟಃ ಸ್ತುಪ್ತಃ ಪುಷ್ಪ ಕೃಶೇಕ್ಷಣಃ || ೩೨ ||
 ರಾಮೋ ವಿರಾಮೋ ವಿರಜೋ ಮಾರ್ಗೋ ನೇಯೋನಯೋ ನಯಃ |

* (ಕಂ|| ಮ)ವಿರಜೋಮಾರ್ಗಃ, (ವಿ) ವಿರತೋಮಾರ್ಗಃ ಇತಿಪಾಠಃ.

ವೀರಶೃಕ್ತಿಮತಾಂಶ್ರಮೋಧಮೋಧಮರ್ವವಿದುತ್ತಮಃ || ೪೩ ||
 ಮೈಕುಣಃ ಪುರುಷಃ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಾಣದಃ ಪ್ರಾಣವಾಪ್ಯಧುಃ |
 ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಶೃತ್ಯುಭೃಷ್ಣ ವ್ಯಾಪ್ತೋವಾಯುರಧೋಕ್ಷಜಃ || ೪೪ ||
 ಋತುಸ್ಸುದರ್ಶನಃ ಕಾಲಃ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಪರಿಗ್ರಹಃ |
 ಉಗ್ರಸ್ಸಂವತ್ಸರೋದಕ್ಷೋ ವಿಶ್ರಮೋ ವಿಶ್ವದಕ್ಷಿಣಃ || ೪೫ ||
 ವಿಸ್ತಾರಸ್ಥಾವರಸ್ಥಾಣುಃ ಪ್ರಮಾಣಂ ಬೀಜಮವ್ಯಯಮ್ |
 ಅರ್ಧೋನರ್ಧೋಮಹಾಕೋಶೋ ಮಹಾಭೋಗೋಮಹಾಧನಃ || ೪೬ ||
 ಅನಿರ್ವಿಣ್ಣಸ್ತು ವಿಷ್ಣೋ ಭೂರ್ಧರ್ಮಯೋಪೋಮಹಾಮುಖಃ |
 ನಕ್ಷತ್ರ ನೇಮಿನಕ್ಷತ್ರೀ ಕ್ಷಮಃ ಕ್ಷಾಮಸ್ಸಮೀಹನಃ || ೪೭ ||
 ಯಜ್ಞ ಇಜ್ಯೋಮದೇಜ್ಯಶ್ಚ ಕೃತುಸ್ಸತ್ರಂ ಸತಾಂಗತಿಃ |
 ಸರ್ವದರ್ಶೀ ವಿಮುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಜ್ಞೋಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಮ್ || ೪೮ ||
 ಸುವ್ರತಸ್ಸುಮುಖಸ್ಸುಕ್ಷುಸ್ಸುಘೋಷಸ್ಸುಖದಸ್ಸುಹೃತ್ |
 ಮನೋಹರೋ ಜಿತಕ್ರೋಧೋ ವೀರಬಾಹುವರ್ಧರಾಣಃ || ೪೯ ||
 ಸ್ಯಾಪನಸ್ಸೃವಶೋವ್ಯಾಪೀನೈಕಾತ್ಮಾ ನೈಕಕರ್ಮಕೃತ್ |
 ವತ್ಸರೋವತ್ಸರೀವತ್ಸೀ ರತ್ನ ಗರ್ಭೋಧನೇಶ್ವರಃ || ೫೦ ||
 ಧರ್ಮಗುಭ್ಧರ್ಮಕೃಧ್ಧರ್ಮೀ ಸದಸಕ್ಷರಮಕ್ಷರಮ್ |
 ಅವಿಚ್ಛೇತಾ ಸಹಸ್ರಾಂಶುರ್ವಿ ಧಾತಾಕೃತಲಕ್ಷಣಃ || ೫೧ ||
 ಗಭಸ್ತಿ ನೇಮಿಸ್ತತ್ವಸ್ಥಸ್ಥಿಂಹೋ ಭೂತಮಹೇಶ್ವರಃ |
 ಅದಿದೇವೋ ಮಹಾದೇವೋ ದೇವೇಶೋದೇವಭೃದ್ಗುರುಃ || ೫೨ ||
 ಉತ್ತರೋಗೋಪತಿಗೋಪಾ ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯುಃ ಪುರಾತನಃ |
 ಶರೀರಭೂತಕೃ ದ್ಭೋಕ್ತಾ ಕಪೀಂದ್ರೋ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಃ || ೫೩ ||
 ಸೋಮಪೋವೃತಪಸೋಮಃ ಪುರುಜಿತ್ಪುರುಸತ್ತಮಃ |
 ವಿನಯೋ ಜಯ ಸ್ತತ್ಯಸನ್ನೋ ದಾಕಾರ್ಹ ಸ್ನಾತ್ವತಾಂ ಪತಿಃ || ೫೪ ||
 ಜೀವೋ ವಿನಯಿತಾ ಸಾಕ್ಷೀ ಮುಕುಂದೋ ಮಿತವಿಕ್ರಮಃ |
 ಅವ್ಯೋನಿಧಿ ರನಂತಾತ್ಮಾ ಮಹೋದಧಿಶಯೋನ್ತಕಃ || ೫೫ ||
 ಅಜೋಮಹಾರ್ಹಸ್ವಾಭಾವೈಶ್ಯ ಜಿತಾಮಿತ್ರಪ್ರಮೋದನಃ |
 ಅನಂದೋ ನಂದನೋ ನಂದ ಸ್ತತ್ಯಧರ್ಮಾ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ || ೫೬ ||

ಮಹರ್ಷಿಃ ಕವಿಲಾಚಾರ್ಯಃ ಕೃತಜ್ಞೋ ಮೇದಿನೀಪತಿಃ |
 ತ್ರಿಪದಸ್ತಿ ರೂಪಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ಮಹಾಶೃಂಗಃ ಕೃತಾನ್ತಕೃತಃ || ೫೦ ||
 ಮಹಾವರಾಹೋ ಗುಣವಿನ್ದ ಸ್ತುಮೇಣಃ ಕನಕಾಬ್ಜದೀ |
 ಗುಹ್ಯೋಗಭೀತೋ ಗಹನೋ ಗುಪ್ತಶ್ಚ ಕ್ರಗದಾಧರಃ || ೫೧ ||
 ವೇದಾಸಾಸ್ವರಗೋಜಿತಃ ಕೃಷ್ಣೋ ದೃಢಸ್ತಜ್ಜವಣೋಚ್ಯುತಃ |
 ವರುಣೋ ವಾರುಣೋ ವೃಕ್ಷಃ ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷೋ ಮಹಾಮನಾಃ || ೫೨ ||
 ಭಗವಾಃ ಭಗವಾನಂದೀ ವನಮಾಲೀ ಹಲಾಯುಧಃ |
 ಅದಿತೀಶೋ ಜ್ಯೋತಿರಾದಿತ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಮೃಗಗತಿಸತಮಃ || ೫೩ ||
 ಸುಭನ್ವಾಖಣ್ಡ ಪರಶುದಾರುಣೋ ದ್ರವಿಣಪ್ರದಃ |
 ದಿವಿಸ್ಪೃಕ್ತವದ್ಯಗಾಂಧ್ಯನೋ ವಾಚಸ್ಪತರಯೋನಿಜಃ || ೫೪ ||
 ತ್ರಿಸೂಮಾಸಾಮಗಸ್ತಾಮ ನಿರ್ವಾಣಂ ಭೇಷಜಂ ಭವಕಂ |
 ಸನ್ಯಾಸ ಕೃಚ್ಛಮಶ್ಯುನೋ ನಿಪ್ಪಾಶಾನಿಃ ಪರಾಯಣಃ || ೫೫ ||
 ಶುಭಾಬ್ಜಶಾನಿ ದನ್ಯಸ್ರಾಪ್ತ ಕುಮುದಃ ಕುಮಲಶಯಃ |
 ಗೋಹಿತೋ ಗೋಪತಿಗೋಪಿ ವೈವಭಾಕ್ಷೋ ವೈವಸಿಯಃ || ೫೬ ||
 ಅನಿವರ್ತಿವಿವೃತಾ ತ್ಯಾಸುಕ್ಷಮೋಕ್ಷಮಕೃಷ್ಣವಃ |
 ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷಾಶ್ರೀಮಾಸಶ್ರೀಪತಿಶ್ರೀಮಹಿಂವರಃ || ೫೭ ||
 ಶ್ರೀದಶೈಕಶ್ರೀನಿವಾಸಶ್ರೀನಿಧಿಶ್ರೀವಿಭಾವನಃ |
 ಶ್ರೀಧರಶ್ರೀಕರಶ್ರೀಯಶ್ರೀಮಾಃ ಲೋಕತ್ರಯಾಶ್ರಯಃ || ೫೮ ||
 ಸ್ವಕ್ಷಸ್ವಜ್ಜಗತ್ಕೃತಾನಂದೋ ನಂದಿಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣೇಶ್ವರಃ |
 ವಿಜಿತಾತ್ಮಾವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ ಸತ್ತೀರ್ತಿಶ್ಚಿನ್ಮ ಸಂಶಯಃ || ೫೯ ||
 ಉದೀರ್ಣಸ್ಸರ್ವತತ್ತ್ವಕ್ಷುರನೀಶಶ್ಯಾಶ್ಚತಸ್ತರಃ |
 ಭೂಶಯೋಭೂಷಣೋ ಭೂತಿರ್ವಿಶೋಕಶ್ಯೋಕನಾಶನಃ || ೬೦ ||
 ಆರ್ಚಪ್ರಾ ನರ್ಚಿತಃ ಕುಮೈವ ವಿಶುಧ್ವಾತ್ಮಾ ವಿಶೋಧನಃ |
 ಅನಿರಾದೊ ಪ್ರತಿರಥಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನೋಮಿತವಿಕ್ರಮಃ || ೬೧ ||
 ಕಾಲನೇಮಿನಿಹಾ ವೀರಶ್ಯೂರಶ್ಯೂರಜನೇಶ್ವರಃ |
 ತ್ರಿಲೋಕಾತ್ಮಾ ತ್ರಿಲೋಕೇಶಃ ಕೇಶವಃ ಕೇಶಿಹಾ ಹರಿಃ || ೬೨ ||

ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಭುವಿಷ್ಣುರ್ವಿರೋವನ್ನೊಧನಜ್ಞಯಃ || ೨೦ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಾಚ್ಯೋಬ್ರಹ್ಮಕೃಷ್ಣಾಬ್ರಹ್ಮಬ್ರಹ್ಮವಿವರ್ಧನಃ || ೨೧ ||
 ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಬ್ರಹ್ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯಃ || ೨೨ ||
 ಮಹಾಕರ್ಮೋ ಮಹಾಕರ್ಮಾ ಮಹಾತೇಜಃಮಹೋರಗಃ |
 ಮಹಾಕ್ರತುರ್ಮಹಾಯಜತ್ವ ಮಹಾಯಜ್ಞೋ ಮಹಾಹವಿಃ || ೨೩ ||
 ಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಪ್ರಿಯಸ್ತೋತ್ರಂ ಸ್ತುತಿಸ್ತೋತಾರಣಪ್ರಿಯಃ |
 ಪೂರ್ಣಃಪೂರಯಿತಾ ಪುಣ್ಯಃ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿರನಾಮಯಃ || ೨೪ ||
 ಮನೋಜವಪ್ರಥಮಕರೋ ವಸುಧೇತಾ ವಸುಪ್ರದಃ |
 ವಸುಪ್ರದೋ ವಾಸುಧೇವೋ ವಸುರ್ವಸುಮನಾಹವಿಃ || ೨೫ ||
 ಸದ್ಗತಿ ಸತ್ಕೃತಿ ಸತ್ತ್ವಾ ಸದ್ಭೂತಿ ಸತ್ತ್ವರಾಯಣಃ |
 ಕೋರನೇನೋ ಯದುಕ್ಯೈಷ್ಯ ಸ್ನಿವಾಸ ಸ್ವಯಾಮುನಃ || ೨೬ ||
 ಭೂತಾವಾಗ್ನೋ ವಾಸುಧೇವ ಸ್ವರ್ವಾಸು ನಿಲಯೋನಲಃ |
 ದರ್ಶಹಾ ದರ್ಶೋದ್ಯೋದ್ಯೋ ದ್ವಾರೋದಾಹರಾಜತಃ || ೨೭ ||
 ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿ ಮಹಾಮೂರ್ತಿ ದೀಪ ಮೂರ್ತಿರಮೂರ್ತಿರ್ಮಾಣ |
 ಅನೇಕಮೂರ್ತಿ ರವೈಕ್ಯ ಶ್ವತಮೂರ್ತಿ ಕೃತಾನನಃ || ೨೮ ||
 ಏಕೋನ್ಮೈಕಸ್ಯವಃ ಕಃ ಕಿಂ ಯತ್ರ ತ್ವದಮನುತ್ರ ಮಮ |
 ಲೋಕಬನ್ಧು ಲೋಕಸಾಧೋ ಮಾಧವೋಭಕ್ತ ವತ್ಸಲಃ || ೨೯ ||
 ಸುನಿರ್ವವರ್ತೋ ಹೇಮಾಚೋ ವರಾಭಿಕ್ಷು ನನಾಭಿಧೀ |
 ವಿರಹಾ ವಿವಮತ್ಸ್ಯನೋ ಪುತ್ರಾಣಿರಜಲಕ್ಷ್ಮಣಃ || ೩೦ ||
 ಅಮಾಣಿ ಮಾನವೋ ಮಾನ್ಯೋಲೋಕ ಸ್ವಾಮೀತಿ ಲೋಕಧ್ವಜ |
 ಸುಮೇಧಾಮೇಧಜೋಧನ್ಯವೈಕೈಪೇಧಾ ಧರಾಧರಃ || ೩೧ ||
 ತೇಜೋವೈರೋದ್ಯುತಿಧರಸ್ತವಕಸ್ತುಭ್ಯತಂ ವರಃ |
 ಶ್ರಗ್ಧೋನಿಗ್ರಹೋ ವೈಗೋ ನೈಕಶೃಂಗೋ ಗದಾಗ್ರಜಃ || ೩೨ ||
 ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿ ಕ್ಷತುರ್ಭಾಹು ಕ್ಷತುರ್ವರ್ಣಹಸ್ತ ತುರ್ಗತಿಃ |
 ಚತುರಾತ್ಮಾ ಚತುರ್ಭಾವಕ್ಷತುರ್ವೇಧ ವಿ ದೇಕವಾತ || ೩೩ ||
 ಸಮಾವರ್ತೋ ನಿಷ್ಕೃತಾತ್ಮಾ ದುರ್ಜಯೋ ದುರತಿಕ್ರಮಃ |
 ಗುಲಕೋ ದುರ್ಗವೋ ದುರ್ಗೋ ದುರಾವಾಸೋದುರಾರಿಹ || ೩೪ ||

విష్ణు సేదనోనామ స్యాత్మకమ్

ಶೃಂಗಾರೋಪಮಾಕನಾರಂಭಸ್ತು ತನ್ಮತ್ತಮ್ ಸರ್ವಧರ್ಮಃ |
ಅನ್ಯಕ್ರಮಾ ಮಹಾಕ್ರಮಾ ಕೃತಕ್ರಮಾ ಕೃತಾಗಮಃ || ೪೪ ||
ಉಷ್ಯವಸ್ಪನ್ನದ್ರಸ್ಸುನ್ಮೋ ರತ್ನನಾಥೆ ಸ್ವಲೋಚನಃ |
ಅಕೋರ ವಾಜಿನಃ ಶೈಲ್ಯಜ್ಗೇಜಯನ್ ಸ್ವರ್ವಪಿಚ್ಛಯಾ || ೪೫ ||
ಸುನೀಲಬಿಂದುರಕ್ಷೋಭ್ಯಸ್ಸರ್ವವಾಗಿಶ್ಯರೇಶ್ಯಕಃ |
ಮಹಾಹೃದೋಮಹಾಗತೋ ಮಹಾಭೂತೋ ಮಹಾನಿಧಿಃ || ೪೬ ||
ಕುಮುದಃ ಕುಂದರಃ ಕುಂದಃ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಪಾವನೋನಿಲಃ |
ಅಮೃತಾಶೋಮೃತವಪು ಸ್ಸರ್ವಜ್ಞ ಸ್ಸರ್ವತೋಮುಖಃ || ೪೭ ||
ಸಾಲಧಿ ಸುವ್ರತಸ್ಸಿದ್ಧ ಶೈತ್ರಜ ಜೈತ್ರತಾಪನಃ |
ನ್ಯಗೋಧೋದುಂಬರೋಶ್ಯತ್ ಶಾಣೂರಾನ್ ನಿಸೇದಧನಃ || ೪೮ ||
ಸಹಸಾರ್ಚಿಸ್ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಸ್ಸಪ್ತಧಾ ಸಪ್ತವಾಹನಃ |
ಅಮೂರ್ತಿರನಘೋಚನೋ ಭಯಿಕೃದ್ಭಯನಾಶನಃ || ೪೯ ||
ಅಣುರ್ಬುಹತ್ಯುಶಃ ಸೂರಿಣಿ ಗುಣಭಿಷ್ಟ ಗುಣೋಮಹಾ |
ಅಧ್ಯತನ್ಯಧ್ಯತನ್ಯಾನ್ಯಮಾಗ್ನಿಂಕೋ ಲಂಕಾರ್ವಹನಃ || ೫೦ ||
ಭಾರಭ್ಯತ್ನಧಿತೋ ಯೋಗೀ ಯೋಗೀಶಃ ಸರ್ವಕಾಮದಃ |
ಆಶಮಃ ಶಮನಃ ಹ್ರಾಮಸ್ಸುಪಣೋರ ಮಾಯವಾದನಃ || ೫೧ ||
ಧನುರ್ಧರೋ ಧನುರ್ವೇದೋ ದಕ್ಷೋ ದಮಯಂತ ದಮಃ |
ಅಪರಾಜಿತಸ್ಸರ್ವಕೂಲನಿಯಂತಾಣಿಯಮೊಯಮಃ || ೫೨ ||
ಸತ್ಯವೀಸಾತ್ಮಿಕ ಸ್ತತ್ಯ ಸ್ತತ್ಯೋಧರ್ಮಪಡಾಯಣಃ |
ಅಭಿಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರಿಯಾಹೋರಹಃ ಪ್ರಿಯಕೃತ್ಪ್ರೀತಿ ಪಥನಾ || ೫೩ ||
ವಿಹಾಯನಗತಿ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ಸುರುಚಿಹುತಭುಗ್ಗೃಭಃ |
ರವಿರ್ವಿರೋಚನ ಸೂರ್ಯಸ್ಸವಿತಾ ರವಿಲೋಚನಃ || ೫೪ ||
ಅನನ್ತ ಹುತ ಭುಗ್ಗೊಕ್ತಾ ಸುಖದೊ ನೈಕಜೋಗಜಃ |
ಅನಿರ್ವಿಣ್ಣಸ್ಸದಾ ಮರ್ವೀ ಲೋಕಾಧಿಪಾನಮದ್ಭುತಃ || ೫೫ ||
ಸನಾತ್ಸನಾತನತಮಃ ಕಪಿಲಃ ಕಪಿರವ್ಯಯಃ |
ಸ್ವಸ್ತಿ ದಸ್ವಸ್ತಿ ಕೃತ್ಸ್ವಸ್ತಿ ಸ್ವಸ್ತಿ ಭುಕ್ಸ್ವಸ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಃ || ೫೬ ||
ಅರಾದ್ರಃ ಕುಂಡಲೀ ಚಕ್ರೀ ವಿಕ್ರಮೋರ್ಜಿತಶಾಸನಃ |

ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮೋತ್ತಮ

ಕಬ್ಬಾತಿಗೆ ಕೈಬಿಡುತಕ್ಕಿರ ತೃವರೀಕರಃ || ೧೩ ||
 ಅಕೂರಃ ಪೇಶಲೋ ದಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಿಣಃ ಕ್ಷಮಿಣಾಂ ವರಃ || ೧೪ ||
 ವಿದ್ಯತಃ ಪೋ ವೀತ ಭಯಃ ಪುಣ್ಯಶ್ಚ ವಣಿ ಕೀರ್ತನಃ || ೧೫ ||
 ಉತಾ ರಮೋದುಷ್ಕೃತಿಹಾ ಪುಣ್ಯೋ ದುಸ್ಸೃಷ್ಟಾ ಯಾಕವಃ || ೧೬ ||
 ವೀರಹಾ ರಕ್ಷಣಸ್ಸನೋ ಜೀವಮಃ ಪರ್ಮವಸ್ಥಿತಃ || ೧೭ ||
 ಅವನ ರೂಪೋ ನನ್ನ ಶ್ರೀಜಿತ ಮನ್ಯ ಭಯಾಪಹಃ || ೧೮ ||
 ಚತುರಶ್ಚ ಗರ್ಭೀರಾತ್ಮಾ ವಿದಿಶೋ ವ್ಯಾಧಿಶೋ ದಿತಃ || ೧೯ ||
 ಅನಾದಿಭೂರ್ಭೂವೋಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸುಖೀರೋ ರುಚಿರಾಜ್ಞದಃ || ೨೦ ||
 ಜನನೋ ಜನಜನ್ಮಾದಿ ಭೀಮೋ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಃ || ೨೧ ||
 ಅಧಾರನಿಲಯೋಧಾತಾ ಪುಷ್ಪಹಾಸಃ ಪೃಜಾಗರಃ || ೨೨ ||
 ಉದ್ಯೋಗಸ್ತತ್ಪಥಾಪಾರಃ ಪಾಣಿಧಃ ಪುಣನಃ ಪುಣಃ || ೨೩ ||
 ಸಮಾಣಂ ಪಾಣಿನಿಲಯಃ ಪಾಣಿಭೃತಾ ಣಿಜೀವನಃ || ೨೪ ||
 ತತ್ತ್ವಂ ತತ್ತ್ವವಿದೇಕಾತ್ಮಾ ಜನ್ಮ ಮೃತ್ಯುಜರಾತಿಗಃ || ೨೫ ||
 ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುತ ರುಸ್ತಾರ ಸ್ಪವಿತಾ ಪ್ರಸಿತಾ ಮಹಃ || ೨೬ ||
 ಯಜ್ಞೋ ಯಜ್ಞ ಪತಿಯುಜ್ಯಾ ಯಜ್ಞಾಂಗೋ ಯಜ್ಞ ವಾಹನಃ || ೨೭ ||
 ಯಜ್ಞ ಭೂದೇವ ಕೃದ್ಭೋ ಯಜ್ಞ ಭುಗ್ಯಜ್ಞ ಸಾಧನಃ || ೨೮ ||
 ಯಜ್ಞಾನ ಕೃದ್ಭೋ ಗುಹ್ಯ ಮನ್ಮ ಮೃತ್ಯು ದಿವನಚ || ೨೯ ||
 ಅತ್ಯಯೋನಿ ಸ್ವಯಂ ಜಾತೋ ಮೈಖಾನ ಸ್ನಾಮಗಾಯನಃ || ೩೦ ||
 ದೀವಕೀ ನಂದನ ಸ್ವರಾಕ್ಷಾಕ್ಷಿತೀಶಃ ಪಾಪನಾಶಮಃ || ೩೧ ||
 ಕೃಷ್ಣ ಭೂಷಣಕೀಚಕೀ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ಯಾ ಗದಾಧರಃ || ೩೨ ||
 ಕೃಷ್ಣಾ ಪಾಣಿ ರಕ್ಷೋಭ್ಯ ಸ್ಪರ್ವಪ್ರಹರಣಾಯುಧಃ || ೩೩ ||
 ರವಸ್ಪಹರಣಾಯುಧೋನಮಃ || ೩೪ ||
 ಕನಕಾಶೀ ಗದೀ ಶಾರ್ಙ್ಗೇ ಶಬ್ದೀ ಚಕೀ ಚನಂದಕೀ || ೩೫ ||
 ಕುಮಾರಾ ರಾಯಣೋ ವಿಷ್ಣು ವಾಸುದೇವೋಬಿರಕ್ಷತು || ೩೬ ||

ಉತೀದಂ ಕೀರ್ತನವಿಷ್ಣುಸ್ಯ ಕೇಶವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
 ನಾಮಾಂ ಸಹಸ್ರಂ ದಿವ್ಯಾನಾಂ ಮ ಕೀರ್ತಯೇತ್ ಕೀರ್ತಯೇತ್ || ೧೧ ||
 ಯಃ ಪಠೇತ್ ಕೃಣುಯಾನ್ವಿತ್ಯಂಯತ್ಕಾಪಿ ಪುನಃ ಕೀರ್ತಯೇತ್ |
 ನಾಶುಭಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಕಿಂಚಿತ್ಕೋಪುಚ್ಛೇತ್ ಚ ಪೂಜನಃ |
 ವೇದಾನ್ತಗೋಪಾನ್ಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ತತ್ಸಮೇವಿಜ್ಞಾನಾ ಭವೇತ್ |
 ವೈಶ್ಣೋ ಧನಸಮೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯಾ ಚೈವ ಸುಖವಾಪ್ನುಯಾತ್ |
 ಧರ್ಮಾರ್ಥೇ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ಧರ್ಮಸ್ಯ |
 ಮಾರ್ಗಾರ್ಥೇ ಚಾರ್ಥಮಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೧೨ ||
 ಕಾಮಾನಮಾಪ್ನುಯಾತ್ಕಾಮಾಪ್ತಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಯಾತ್ |
 ಭಕ್ತಿ ಮಾನ್ಯಸ್ಯದೋಷಾಽಯಂ ಶುಚಿ ಸ್ತದ್ಗತ ಮಾನಸಃ |
 ಸಹಸ್ರಂ ವಾಮುದೇವಸ್ಯ ನಾಮಾ ಮೇ ತತ್ಪ್ರಕೀರ್ತಯೇತ್ || ೧೩ ||
 ಯಃ ಪಾಠೇತ್ಕೀತಿ ವಿಪುಲಂ ಯಾತಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮೇತ ಚ |
 ಅಚಲಾಂಕ್ರಿಯವಾಪ್ನೋತಿಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯನಾತ್ಮಹಮ್ |
 ನ ಭಯಂ ಕೃಚಿತ್ಕಾಶ್ಚೋತಿ ನೀಧ್ಯಾ ಕೇಚಿತ್ಕನಿವೃತ್ತಿ |
 ಭವತ್ಯರೋಗೋದ್ಯುತಿಪಾಶ್ಚೈವ ರೋಗಃ ಸುಖಾಪ್ನೋತಿ |
 ರೋಗಾರೋಗಮುಚ್ಯತೇ ರೋಗಾದ್ಯಪ್ಯೋಪಾಪೈಶ್ಚ ಜನ್ಮನಾತ್ |
 ಭಯಾನ್ಮಜ್ಜೇತ ಭೀತಸ್ತು ಮುಚ್ಯೇತ್ಕಾಶ್ಚನು ಅಪಹ |
 ದ್ವಿಗರ್ವಣ್ಯತಿತರತ್ಯಾಶು ಪುರುಷಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |
 ಸ್ತುವನ್ನಾಮಸಹಸ್ರೇಣ ನಿತ್ಯಂಭಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತಃ || ೧೪ ||
 ವಾಸುದೇವಾಶ್ರಮೋ ಮರ್ತ್ಯೋ ವಾಸುದೇವಪರಾಯಣಃ |
 ಸರ್ವಪಾಪವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಯಾತಿ ಬ್ರಹ್ಮಸನಾತನಮ್ || ೧೫ ||
 ನ ವಾಸುದೇವ ಭಕ್ತಾನಾಮಶುಭಂ ಪಿದ್ಯತೇಕೃಚಿತ್ |
 ಜನ್ಮ ಮೃತ್ಯು ಜರಾವ್ಯಾಧಿಭಯಂ ನೈವೋಪಜಾಯತೇ || ೧೬ ||
 ಇಮಂ ಸ್ತವಮಧೀಯಾನಶ್ಚಿದ್ಧಾಭಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತಃ |
 ಯುಜ್ಯೇತಾತ್ಮಸುಖಕ್ಷಾಂತಿ ಶ್ರೀಧೃತಿ ಸ್ಥೈತಿ ಕೀರ್ತಿಭಿಃ || ೧೭ ||
 ನ ಕ್ರೋಧೋ ನ ಚ ಪಶಾತ್ಸರ್ಯಂ ನ ಲೋಭೋ ನ ಶಯಭಾವಯೇತ್ |
 ಭವಂತಿ ಕೃತಪುಣ್ಯಾಸಾಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ || ೧೮ ||

ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಮ್

ದ್ಯೌಸ್ಸಚ್ಚಾಕ್ಷುರ್ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಂಖಂದಿಕೋ ಭೂಮಹೋದಧಿಃ || ೧೫ ||
 ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ವಿಶ್ವೇಣ ವಿಧೃತಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ || ೧೬ ||
 ಸಸುರಾಸುರ ಗನ್ಧರ್ವಂ ನಯಕ್ಷೋರಗರಾಕ್ಷಸಮ್ || ೧೭ ||
 ಜಗದ್ವಿಕೇತೃತೇಜೋ ಕೃಷ್ಣಾನ್ಯ ಸಚ್ಚರಾಚರಮ್ || ೧೮ ||
 ಇಂದ್ರಿಯಕಾಂ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವತ್ವಂ ತೇಜೋಬಲಂ ಭೃತೀಃ || ೧೯ ||
 ಮಾನುಷೇಪಾತ್ಮಕಾನ್ಯಾಯಃ ಕ್ಷೇತ್ರಂಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ವಿವ ಚ || ೨೦ ||
 ಸರ್ವಾಗಮಾನಾಮಾಚಾರಃ ಪ್ರಥಮಂ ಪರಿಕಲ್ಪಯತ || ೨೧ ||
 ಆಚಾರಃಪ್ರಭವೋಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಪರಿಧುರಚ್ಯುತಃ || ೨೨ ||
 ಮುಷೇಷಃ ಪಿತರೋ ದೇವಾ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಧಾತವಃ || ೨೩ ||
 ಜಙ್ಗಮಾಜಙ್ಗಮಾಂಜೇದಂ ಜಗನ್ನರಾಯಣೋದ್ಭವಮ್ || ೨೪ ||
 ಯೋಗೋ ಜ್ಞಾನಂ ತಥಾ ಪಾಬ್ಧ್ಯಂ ವಿದ್ಯಾ ಕೃಲಾ ದಿಕರ್ಮ ಚ || ೨೫ ||
 ವೇದಾನ್ಯಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಜ್ಞಾನಮೇತತ್ಸರ್ವಂ ಜನಾರ್ದನಾತಿ || ೨೬ ||
 ವಿಕಾಶ ವಿಷ್ಣುರ್ಮಹದಾಕೃತಂ ಪೃಥಗ್ನೈತಾವ್ಯನೇಕಕಃ || ೨೭ ||
 ತ್ರೇತಲೋಕಾತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭೂತಾತ್ರಾ ಭುಂಕ್ತು ವಿಶ್ವಭುಗೈವೈಯಃ || ೨೮ ||
 ಇವಂ ಸ್ತವಂ ಭಗವತೋ ವಿಷ್ಣೋವ್ಯಾಘ್ರೇನ ಕೀರ್ತಿತಮ್ || ೨೯ ||
 ಪತೇತ್ಯಜಾಃಪ್ರೀತ್ಯುರುಪಶ್ಯಯುಃ ಪೂರ್ವಾಶ್ಚ || ೩೦ ||
 ವಿಸ್ವೇಶ್ವರ ಮಹಿಮಾವರಂ ಜಗತ್ಪಪ್ತುಃ ಪುನಃಪುನಃ || ೩೧ ||
 ಭಜನ್ತಿಯ ಪ್ರವೃತ್ತಾಕ್ಷಂ ನ ತಯಾನ್ತಿ ಪರಾಭವಮ್ || ೩೨ ||
 ನ ತೇ ಯಾನ್ತಿ ಪರಾಭವಮ್ನಿ ಸತು ಇತಿ || ೩೩ ||

|| ಅರ್ಚನ ಉವಾಚ ||

ಪದ್ಮಪತ ನಿಖಿಲಾಕ್ಷ ಪದ್ಮನಾಭ ಸುರೋತ್ತಮ |
 ಭಕ್ತಾನ್ಯಾಮನುರಕ್ತಾನಾಂ ತಾತ್ರಾಭವ ಜನಾರ್ದನ || ೧ ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ :-
ಯೋ ಮಾಂ ನಾಮ ಸಹಸ್ರೇಣ ಸೋ
ಸೋಹಮೇಕೇನ ಕೋಹೇನ ಸ್ತುತ ವಿವ ನ ಸಂಕಯಃ || ೧ ||
ಸ್ತುತ ವಿವ ನ ಸಂಕಯ ಓಂ ನಮ ಇತಿ.

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ :-
ವಾಸನಾದ್ವಾಸ್ತುದೇವಸ್ಯ ವಾಸಿತಂ ತೇ ಜಗತ್ಪ್ರಯಮ್ || ೧ ||
ಸರ್ವಭೂತಸಿವಾಸೋಸಿವಾಸ್ತುದೇವ ನಮೋಸ್ತುತೇ ||
ವಾಸ್ತುದೇವ ನಮೋಸ್ತುತೇ ಓಂ ನಮ ಇತಿ.

ಪಾರ್ವತ್ಯುವಾಚ :-
ಕೇನೋಪಾಯೇನ ಲಭುನಾವಿಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಮಸಹಸ್ರಕಮ್ |
ಪರೈತೇ ಪಣ್ಡಿತ್ಯರ್ಥೈಃ ಕೋಗ್ರೇತು ಮಿಚ್ಛಾಪ್ಯಹಂ ಪ್ರಭೋ || ೧ ||

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ :-
ಶ್ರೀರಾಮ ರಾಮ ರಾಮೇತಿ ರಮೇ ರಮೇ
ಸಹಸ್ರನಾಮ ತತ್ಪ್ರಭಂ ರಾಮನಾಮ ವರಾನನ || ೧ ||
ಬ್ರಹ್ಮವಾಚ :-

ನಮೋಸ್ತುತವ್ಯಂ ನಾಮ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ತಯೇ
ಸಹಸ್ರಪಾದಾಕ್ಷಿ ಸಿರೋಳುಬಂಹವೆ |
ಸಹಸ್ರನಾಮೈ ಪುರುಷಾಯ ಶಾಶ್ವತೇ (ಶಾಸತೇ)
ಸಹಸ್ರಕೋಟೀಯುಗಧಾರಿಣೇ ನಮಃ ||

ಸಂಜಯ ಉವಾಚ :-
ಯತ್ರ ಯೋಗೇಶ್ವರಃ ಕೃದ್ಬೋ ಯತ್ರ ಪಾರ್ಥೋ ಭನುರ್ಮಹಾ |
ತತ್ರ ಶ್ರೀವಿಜಯೇಭೂತಿಧ್ರುವಾ ನೀತಿರ್ಮತಿರ್ಮಮ || ೧ ||
ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ :-

ಅನನ್ಯಾ ಶ್ಚಿಂತಯಂತೋ ಮಾಂ ಯೇ ಜನಾಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ |
ತೇಭ್ಯಾಂ ನಿತ್ಯಾಭಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಹಾಪ್ಯಹಮ್ || ೧ ||
ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಕೃತಾಯ |

ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾ ಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಮ್ಯವಾಮಿ ಯುಗಯುಗೇ || ೧೬ ||
 ಆರ್ತಾ ವಿಪೀಣಾ ಶ್ವಿಧಿಲೋಕ್ಯ ಭೀತಾ
 ಘೋರೇಷು ಚ ವ್ಯಾಧಿಷು ವರ್ತಮಾಸುಃ ||
 ಸಚ್ಚೇತ್ಯ ನಾರಾಯಣಶಬ್ದ ಮಾತ್ರಂ
 ವಿಮುಕ್ತ ದುಃಖಾಸ್ಸುಖಿನೋ ಭವಂತಿ || ೧೭ || ಓಂ ತತ್ಸತ್ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೆ, ಅನುಶಾಸನಿಕೆ ಭೀಷ್ಮ

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು

ದೀವ್ಯ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಂ

|| ದುಕ್ಕಾಂತಸ್ಯ ಸಮ್ಪೂರ್ಣಮ್ ||

ಕಾಯೇನ ವಾಚಾ ಮನಸ್ಸೇಂದ್ರಿಯೈವಾಪ್ತ
 ಬುದ್ಧ್ಯಾತ್ಮನಾ ವಾ ನುಸೃತಸ್ವಭಾವಾತ್ |
 ಕರೋಮಿ ಯದ್ಯತ್ಸಕಲಂ ಪರಗ್ಲೆಪ್ತ
 ನಾರಾಯಣಾಯೇತಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ||

ಶ್ರೀ ಪಾಸುರೇವಾಪ್ತಃ ಸಮಸ್ತು

|| ೧ ||

ಶ್ರೀ

ಶ್ರೀಯೈಶ್ವರಭಗವಾನ್ಯಾಚಾರ್ಯನಮಃ

ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇನಮಃ

ಶ್ರೀಮತೇಶವಾಸುಜಾಯಾನಮಃ

ಶ್ರೀಪರಾಶರಭಟ್ಟಾರಕಮಹಾದೇಶಿಕಾಯಾನಮಃ

ಶ್ರೀಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರವರಿಂದ ವಿರಚಿತ ಮಾದ

ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗುಣದರ್ಪಣವೆಂಬ

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಾಸ್ರನಾಮಭಾವೈವು.

ಶ್ರೀಬಿಟ್ಟಕತನಿಯನ್

ಶ್ರೀಪರಾಶರಭಟ್ಟಾರ್ಯಶ್ರೀರಂಗೇಶಪುರೋಹಿತಃ

ಶ್ರೀವತ್ಸಾಜ್ಞಾನುತತ್ತ್ವೀಮಾಣ ಶ್ರೀಯನೇವೇನು ಭೂಯಸೇ

ಗಗ್ಗನ್ನ ಸ್ಥಗಿಳಾದಮಬ್ಬಳ ಶ್ಲೋಕಗಳು

ಮದೇಗೋವಿಂದತಾತೌ ಮುನಿಮುಢಮನವೈ ಲಕ್ಷ್ಮೀಣಾರ್ಯಮಹಾನ್ತರ
 ಘ್ಯಾತೋಯಾ ಯಾಮುನಾರ್ಯಮಮಹಾದಿತನವೈ ರಾಮವೇಮಾಭಯಾ
 ಯಾಗಪದ್ಮಾಕ್ಷಂಹೃದೈವೀಯ ಪಥಮಮಹಿ ಮಾನಿನಾಥವೀಡಕರಾ
 ರಿಸಾತಮಿ ಪೇಗ್ವೇಯಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಕರಣಮಶರಣಶ್ರೀಧರಂಸಂಕ್ರಯೇ
 ಯಂ||೧|| ಒಂನವೋಗಜವಕ್ತ್ರಾದ್ಯೈಃಪರಿವಿದ್ಯೈಃಪ್ರಕಾಶತಃ ಶ್ರೀರಂ
 ಗರಾಜನೇನಾನ್ಯೈಸೂತ್ರವತ್ಯಾಸಮೇಯುಷಿ||೨|| ನವೋನಾರಾಯಣಾಯೋ
 ದಂಕ್ಯವ್ಣದೈವಪಾಯನಾತ್ಮನೇ ಯದಾಮುಖ್ಯಾಯಣಾವೇದಾಮಹಾಭಾರ
 ತಪಂಚಮಾ||೩|| ಜಾತೋಲಕ್ಷ್ಮೀಣಮಿಶ್ರಸಂಕ್ರಯಧನಾಚ್ಛ್ರೀವತ್ಸಜಿಹ್ವಾ
 ಡ್ಯಷೈರಾಭ್ಯುಯೋ ಭುಪ್ತಪರಾಶರೇತಿಘತಶ್ಚೈಶ್ವರಭಗವತ್ಪ್ರಾನ್ಯಯಂ
 ಶ್ರೀಶ್ರೀಶ್ರೀರಜ್ಜಪತಿಪ್ರಸಾದತ್ಯವೇಯಾಶೀಶ್ವರಭಗವಾಘಾಪ್ಯಯಾ ಶ್ರೀಶಂಗೆ
 ಶ್ವತಕಾರತೋವಿವೃಣು ತೇನಾಮ್ನಾಂಸಹಸ್ರಗಂಧರೇ||೪|| ಸಂಸಾರೋಯಾ
 ಮಪಂಥಿತೋ ಭಗವತವಾಗ್ರಗೇವ ಭೂಯಾಕಲಾ ಪೂರ್ಣಮನ್ಯತವೇ
 ಜನಿ ಕುತ್ರಶಿರೋಗುಹ್ಯಂ ಖಗ್ರವೇನಾಹಸಾತ | ತತಸ್ತೋತ್ರಮ್
 ದಂಪ್ರಕಾಶಯತಿಯ ಸ್ಪುತ್ಯುತ್ಪಯಸಾಪ್ರಭಾವ್ಯಾಸೇಕಾರುಣಿಕೋ
 ಹರಿಶ್ಚತದಿದಂ ಮೌರ್ಘ್ಯಂ ಸಹೇತಂಮಮ||೫|| ಅರ್ಧೇಹರಾತದಭಿಧಿ
 ಮಿನಿಸಾಮವರ್ಗ ತದ್ವೈಂಜಕೇಮಯಿಚಬಂಧನೇವೇವೇತ್ಯ | ಸೇವ

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ
ಧ್ಯಮೇತ ದಮ್ಯತಂ ಪ್ರಣಿವತ್ಯ ಯಾಚೇ ಮಧ್ಯಸ್ಥಮತ್ಸರಿಜನಾಃ
ಪಾಸ್ಯ ಭೂವನ |

ಉಪೋದ್ಯಾತವು

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಂತೆ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರ

ತಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯನಮರ್ಥನವು

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಿಯಾದ ಪ್ರತಿಪುರುಷನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿ
ಗಳಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಎಂದರೇ ವಿನ
ಯಗಳನ್ನು ಇದುವೊಳ್ಳೇದೂ ಇದುವೆಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂದು ವಿವೇಕಿಸಿಕೊಳ್ಳ
ಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವೆಂಬುವುದು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ
ಬೋಧಿಸುವಂಥದ್ದು. ಅದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಮಾನ ಕಲ್ಪವೆಂಬವಾಗಿ
ಮೂರುಬಗೆಯಾಗಿರುವುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೆಂಬುವುದು ವಿಷಯ
ಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವಕೆವಿಬಾವಿಕೆಣ್ಣು ಮೂಗುವೊದಲಾದ
ಇವು ಯುಗಳು. ಅನುಮಾನ ವೆಂಬುವದೂ ಒಂದುಗುರ್ತನ್ನು ಕಂಡುವ
ತೊಂದನ್ನು ಛೇದಿಸುವ ಬುದ್ಧಿವಿಕೇಶವು, ಕಲ್ಪವೆಂಬುವುದು ವೇದಾದಿಃ
ಸ್ತ್ರಗಳೂ. ಪ್ರಮೇಯವೆಂಬುವುದು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡತಕ್ಕ
ದ್ದು. ಇದು ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಪರತ್ವವೆಂಬದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿರುವ
ದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳೆಂಬೀ ಯೆರಡೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನ
ಗಳೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣ ದ್ವಯಗಳಿಂದಲೂ ಧರ್ಮ ಪರತ್ವಗಳೆಂಬೀ ಯೆರಡೂ
ಕಾಸ್ತ್ರ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರುವುವು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯವು ಚಂದನ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಂತೆ
ತನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು. ಅದೇ
ವಿಷಯವು ವಿಷ ಕಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಂತೆ ಪ್ರತಿ ಕೂಲವಾಗಿರುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ
ದನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯೋದ್ಭವದಿಗಳಂತೆ ಅನುಕೂಲವೆ
ತಿಕೂಲೋ ಭಯವಿರಹಿತ ವಾಗಿರುವುದಾದರೇ ಅವಿವಯದಲ್ಲಿ ಉಪೇಕ್ಷೆ
ಮಾಡಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೆ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಪ್ರಮಾಣ

ಳಿಗೆ ವಿಷಯ ವಾಗಿರುವುದು ಅರ್ಥವೇಕೆಂಬುದು. ಈ ಯಾರಡು ಪರಮೇ
ಯಗಳೂ ಅತ್ಯಂತಾಲ್ಪ ಗಳಾಗಿರಲೂ ಅನರ್ಥವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವು
ಗಳಾಗಿರಲೂ ರಸಾಭಾಸವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿರಲೂ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಾಶಹೊಂದತ
ಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರಲೂ ದುಃಖ ಮಿಶ್ರಗಳಾಗಿರಲೂ ಅತಿಪ್ರಯಾಸನಾಭ್ಯಗ
ಳಾಗಿರಲೂ ಎಂಬುದೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ
ರುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಪರಿತ್ಯಾಗವಾಗಬೇಕಾದ ಇವುಗಳ
ನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಶಾಸ್ತ್ರ) ವೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗಿರುವುದು ಧರ್ಮಪರತ್ವ
ಗಳು. ಈ ಯಾರಡು ಪರಮೇಯಗಳೂ ಹಿಂದೇವಿವರಿಸಿರುವ ದೋಷಗಳ
ಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನೇರದೆ ಮಹಾ ಮಂಗಳ ಕರವಾಗಿರುವುವು. ಆದುದರಿಂದ
ಈ ಯಾರಡು ಪರಮೇಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಇ
ವುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸ ಬೇ
ಕೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಸತ್ಯಂಸತ್ಯಂಪು
ನಸತ್ಯಮಾದ್ಯತ್ಯ ಭುಜಮುಚ್ಯತೇವೇದಕಾಸಾತ್ಯ ರಂನಾಸ್ತಿ ನದ್ಯ
ಮಂಬವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸ - - - - - ಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು
ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. (ನತ್ಯವು ನತ್ಯವು ಪುನಶ್ಚನತ್ಯವು ಭುಜವನ್ನು
ಯತ್ತರವಾಗಿ ಯತ್ತಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ವೇದವೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆಂತ
ಲೂ ಕೇವಲವಾದ ಪ್ರಮಾಣವಿರಲಾರದು. ಕೇವಲನಿಗಿಂತಲೂ ಕೇವಲ
ವಾದ ಪರಮೇಯವಿರಲಾರದೆಂದೀಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವು. ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪರತ್ವಗ
ಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳೆಂದಿರಬೇಕು.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ವೇದವು. ಇದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ೧೬ ಇತಿ
ಹಾಸಪುರಾಣಾಭ್ಯಾಂವೇದಾಸಮುಪಬ್ರಹ್ಮಯೇತ ೧ ಬಿಭೇತ್ಯಲ್ಪಶು
ತಾದ್ಯದೋ ಮೂಮಯಂಪ್ರತಿವ್ಯತಿ ೧ ಎಂಬಂತೆ ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಗ
ಳಿಂದಲೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಗಳಿಂದಲೇ
ದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ವೇದವು ರೂಪ
ನು ಸ್ವಲ್ಪಜ್ಞಾನಾದವನನ್ನು ಕಂಡು ಇವನು ತನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತಾ
ನೆಂಬುದು ಸದಾಂವನು. ಆದುದರಿಂದ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣ ತಾತ್ಪರ್ಯ

ಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುನು ನಿರ್ದಯವಾಗಿರುವುದೆಂದಿರಲಿಕ್ಕೆ
ಕತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇಂದ್ರಾ, ಅತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಹಾಸವೇ
ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವೆಂಬವಾಗಿ ಪುರಾಣ ಕಥಾಕಥಾಧಾರವಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರುವುದು.
ಇದರಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಪರತ್ವವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುವವೇಡುಗಳ
ತತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ದೇವತೆಯಾದುದರಿಂದ
ಅತಿಹಾಸವು ಹಾಗಾದರೇ ಪುರಾಣ ತಮಾಸಾಗಿರುವುದೋ ಅದರಂತೆ
ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತವೂ ಪುರಾಣತಮಾ ವಾಗಿರುವುದೆಂದಿರಬೇಕು.

{ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ
ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ }

ಮಹಾಭಾರತ ಸಾರತ್ವಾ ದೃಷ್ಟಿಃ ಪರಿಗಣತಃ, ವೇದಾಚಾರ್ಯನಮಾ
ಹಾರಾದ್ವೀಪೋತ್ಪತ್ತಿವ್ಯಮತತ್ಯತಃ || ಪರಿಗಣತಃ ತತ್ಯತಃ ನೀತಾ
ದೃಷ್ಟಿಶ್ಚಾರ್ಯತಃ ನಃ || ಸಹಸ್ರನಾಮಾ ಮಧ್ಯಾಯಃ ಉಪಾದೇಯತಮೋ
ಮತಃ || ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತಸಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮಹಿಮೆಗಳಿಂದಗಾಣ
ವಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅನೇಕಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳುವ ಭಗವನ್ನಾ
ಮಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರಾಸ್ತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿರೂಪವಾಗಿರಲಿಟ್ಟು
ನೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು, ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ತ
ಮ್ಮವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ತಮೆಂಬುದಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದನ್ನು ಕಾ
ಸುಗ್ರಹಬಾಲರೂ ಮೂರ್ಕರೂ ಎಂಬವರೇ ಮೊದಲಾದವರೂ ಪರಿಗ
ಹಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಗೀತಾನಾರಾಯಣೀಯಾದಿಗಳೊಡನೆ ಸಹಾನುರೂ
ಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ನಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯವು
ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಂತೋಪಾದೇಯ ವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಮೇ
ಲೆಬರದಿರುವ ಶ್ಲೋಕತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯವಾಗಿ

ಮಹಾಭಾರತವು ಅತ್ಯಂತ ಸಾರಭೂತವೆಂಬುದು

ಇದನ್ನು ಅನೇಕರು ಅನೀಕರಿಸಿ ತುಳಿದಿರುವ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ

ದೇವವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಲ್ಪೋರ್ಥ ಸತ್ಯಪಚನವಾಗಿರುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅತಿಹಾಸವೆಂಬ ಅಧಿಕೃತವೃತ್ತದ್ದಾಗಿರುವ ಮಹಾಭಾರತವು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಪಾಠಯುತ ಪುರಾಣ ಶೈಲಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ "ಮತಿಮಾನ್ಯ ನಮಾವಿಭ್ಯಂತೀ ಸಾಸಾ" ಶ್ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹಾತ್ ಜಗದ್ಗತಾಯ ಜನಿತೇ ಮಹಾಭಾರತಚಂದ್ರಮಾಣಿ, ಎಂತಲೂ, ಭವಿಷ್ಯತ್ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ "ಬರ್ಹಿತಿಗಹನಾಚ್ಚಾಸ್ತಾಸ್ತು ರಸ್ತೀವಾ ದಿವಾವಧಾತ್ ಭಾರತ ಕ್ಷಾಸ್ತು ಸಾರೋಯಮತೀಕಾಪ್ಯಾತ್ಮ ನಾಕೃತಃ ||, ಎಂತಲೂ, ಮಾತ್ಸರ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿ "ಯಾಸ್ಯ ದೈವಪಾಯನಕ ಪುತ ಸ್ವಯಂವಿಮ್ಲ ರಜಾಯತ | ಪ್ರಕಾಶೋ ಜನಿತೋ ಯೋನಿಮಹಾ ಭಾರತಚಂದ್ರಮಾಣಿ, ಎಂತಲೂ, ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ "ಕೃಷ್ಣ ದೈವಪಾಯನಂ ವ್ಯಾಸಂ ವಿದ್ಧಿ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಂ | ಕ್ಷೇಮ್ಯ ನ್ಯಾಭುನಿಮ್ಲ ತೇ ಯಮಹಾಭಾರತಕೃದ್ಭವೇತ್ ||, ಎಂತಲೂ, ಪೂರ್ವಾಂಡುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ "ವ್ಯಾಸ ವಾಕ್ಯಜ್ಞಾನೋಫೇನಕುಧರ್ಮತರುಹಾರಿಣಾ ವೇದಾಕೃತವ ತೀರ್ಥೇನ ನೀರಜಸ್ಯಾ ಮಾ ಹೀಕೃತಃ ||, ಎಂತಲೂ, ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನೊಂದಿಗೂ (ಅದಿಪರ್ವಂನಂತಃ || ೨೩೩ || ೫೫ ||) "ಯಾವಿ ದ್ಯಾಚ್ಚೈತುರೋಮಮನ್ಯಾಂಗೋಪನಿಷಮಾನ್ ದ್ವಿಜಃ | ನ ಜಾಹ್ಯಾಸನಿಮಿದಂ ವಿಮ್ಲಾನ್ನೈವ ಸಾಸ್ಯದ್ವಿಚಕ್ಷಣಃ" ಎಂಬದೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಬುದ್ಧಿಯಿಂಭಿಕೆಡೆಯುವೆಕೋಲನ್ನು ನಡೆಸಿ ಯಾರಿಂದ ವೇದವೆಂಬ ನಮುದ್ರದಿಂದ ಈ ಮಹಾಭಾರತವೆಂಬ ಚಂದ್ರನು ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವನೋ ಎಂದು ವಾಚ್ಯಾಶೈಲಿ ಪುರಾಣವಚನಾರ್ಥವು.

ಗಹನವಾಡೆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಮನುಷ್ಯಸಂಕೋಗವಾದಿ ಪಥವನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಭಯಪಡುವನು, ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಈ ಭಾರತವು ಕಾವ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭವಿಷ್ಯತ್ಪುರಾಣವಚನಾರ್ಥವು.

ಮಹಾಭಾರತವೆಂಬ ಚಂದ್ರನು ಯಾವವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನೋ ಅಂತಹ ದೈವಪಾಯನರೆಂಬ ಪುತರಾಗಿ ಇದ್ದು ಪು

ತಾನೆಯಾರಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿದರೂ, ಎಂದೂಮಾತ್ಸರ್ಯವಚನಾರ್ಥವು.

ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರೆಂಬವ್ಯಾಸರನ್ನು ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಾದ ನಾರಾಯಣಮೊತಲೆ ತಿಳಿಯುವಂತವನಾಗೂ, ಪಿತಕ್ಕೊಂದರೇ ಎಲೈಮೈತ್ರೇಯಾಣೀ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರು ಯಾರುತಾನೆ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಾಗುವುದೆಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವಚನಾರ್ಥವು.

ವೇದವೆಂಬಪರ್ಮತದಿಂದ ಇಳಿದುಬರತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ ಕೌತ್ಸಿತಗಲಾಡ್ಧರ್ಮಗಳೆಂಬವರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಂಥಾದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವವ್ಯಾಸನಾ ಶ್ಯವಾದ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತವೆಂಬ ನೀರಿನಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಧೂಳಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಎಂದರೆ ರಜ್ಜಿಗುಣವಿಲ್ಲದೇ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಪುರಾಣವಚನಾರ್ಥವು.

ದ್ವಿಜನಾಗಿಹುಟ್ಟಿದವನುನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಸಾಂಗವಾದ ವುಷನ ಪೆತ್ತು ಸರೋಡನೆಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದರೂ ಈಭಾರತವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇಹೊದರೆಅವನುಪಂಡಿತನಾಗಲಾರನೆಂದು ಭಾರತವಚನಾರ್ಥವು.

ಈವ್ರಹ್ಮಕಾರವಾಗಿ ಸಕಲಾಂಗಗಳೋಡನೆ ಸೇರಿದಕೃತಿಸ್ತೃತಿಇಹ ಊನಪುರಾಣವೇನೊದಲಾದ ವುಗಳು ಒಂದರಂತೆಒಂದು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಇದು “ಯಾದಿಹಾಸ್ತಿನಚಾನೈತ, ಯನ್ನೇ ಹಾಸ್ತಿನತತ್ತ್ವಚಿ” (ಇದರಲ್ಲಿರುವಅರ್ಥಗಳೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದರಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದು ಬೇರೊಂದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದರ್ಥವು) ಎಂಬಂತಲಾಕೆಕವೈ ಗಲಾಡಸಕಲಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವದಕ್ಕೊ ದೇವ್ವಟ್ಟುಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವದರಿಂದಲೂ ಇದುಪುರಾಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬದಾಗಿ ವಿವೇಕಿಗಳಾದ ಅಸೀಕರುನಿಟ್ಟು ಮಿಸಿರುವರು. ಅಂಥಾಮಹಾಪ್ರಬಂಧವಾದ ಇದರಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿಯೂಹೃದಯಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವ ಶಾಂತಿ ಪರ್ಮದಲ್ಲಿ ದತನಧರ್ಮ ವಿಷಯವಾಗಿಸಕಲಕಾಸಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿ ಹೇಳುವಾಗ ಈಸಹಸ್ರ ನಾಮಾಧ್ಯಾಯವುಸಾರ ಸಂಗ್ರಹವೆಂಬವಾಗಿನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದೊಂದರಿಂದ ಇದುಪ್ರಮಾಣವೆಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೌತೂಹಲಗಳೂ ತತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆಮುಖ್ಯವಾ

ವಲಭಿಪ್ರಾಯಮೆಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಗುರುತುಗಳೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯವು ಪ್ರಮಾಣವೇ? ಅಲ್ಲವೇ? ಎಂಬಿದೇವೊಬ್ಬರಾದ ಸೂದೇಹಗಳುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ಇದು ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿವುತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಬೋಗವನ್ನೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತವರು ಇದನ್ನೇ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಅನೇಕ ಹರ್ಷಮರ್ಷಗಳ್ಳಿ ಕಾಂಕ್ಷಿಸಿರುವ ವಿಷಯವು.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಿಷಯವು "ಯುಷ್ಠಿಭಿಃ ಪರಿಗೀತಾನಿ,, ಎಂಬ ಕೊಂಪಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

"ವೇದಾಚಾರ್ಯಸಮಾಹಾರಾತ್ "ಎಂಬಂತೆ ಅನೇಕಮುಷಿಗಳ ಹೇಳಿರುವ ಭಗವನ್ನಾ ಮಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವೇದವ್ಯಾಸರು ನೂತ್ನೋತ್ತರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯವು.

ಕಿಂಚ, ಕೃಷ್ಣ ದೈವಪಾಯನರೆಂಬ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ಅತ್ಯಂತಾಪ್ತರಾಗಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಅಪ್ತರೆಂಬುವುದಕ್ಕೆ ತತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ವ್ಯುತ್ಪಾಸಿಸಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳುವಂತವರೆಂದರ್ಥವು. ಅದು ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ ಅವರು ಶ್ರೀಮನ್ನಾ ರಾಯ.ಣಾವತಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳು ನಿರತಿಶಯವಾಗಿ ಪುಂಟಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿಶೋಧವಾಗಿ ಹೇಳುವುದೆಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಾರದಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಕಲಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಜ್ಞಾನಕೂನ್ಯರಾದ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೃಪಾವಿಶೇಷದಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೇಳಿರತಾದ್ದರಿಂದಲೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದೇಹಾದಿಗಳಂಟಾದರೆ ಅದನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದ ಇದನೇ ವೇದವಾದ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರಾದ್ದರಿಂದಲೂ ವಸಿಷ್ಠ ರೂ ಪುಲಸ್ತ್ಯರೂ ಕೋಟ್ಯುರಾವ ವರಬಲದಿಂದ ಪರದೇವತಾನಿವ್ಯರ್ಥ

ಶಿವಿಕ್ಷಿಸಹಸ್ರನಾಮಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ.

ವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದವರಾಗಿಯೂ ಪುರಾಣಸಂಹಿತಾಕರ್ತೃರಾಗಿ
ಯೂ ಇರುವಂತೆ ಲೈಂಗಾದಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ
ಶ್ರೀಪರಾಶರಮಹರ್ಷಿಗಳಮಕ್ಕಳಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ
ತಪಸ್ಸುಮಾಧಿವಿಕೇಷಗಳಾಚ್ಛವರಾದ್ದರಿಂದ ನಮಸ್ತುಯುಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಪೂ
ಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವರನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾದಿವನ್ನೆಲಾ ಅ
ಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲವು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮಹಾವೈಭವಶಾಲಿಯಾದ ಈ ವೇದವ್ಯಾ
ಸರು ತಮ ಅನೇಕಯುಷಿಗಳು ಕೊಂಡಾಡಿರುವಭಗವನ್ನು
ಮಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಗ್ರಹಿಸಿ ಇಂಥಾ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾಗಿ ನೇರಿಸಿರುತ್ತಾ
ರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಇದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆದರಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ
ಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ
ಗಳಮುಖ್ಯಮತವನ್ನಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿರುವ ಪ್ರಕಾರವು.

ಕೆಂಚ್ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರೂ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರಂತೆಯೇ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ
ನಿಷ್ಠಾಸುಮಾರ್ಥತಕ್ಕ ಪರಮಾಪ್ತರು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ? ಶ್ರೀಧರ್ಮಪು
ತ್ರರಿಗೆ ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಪದೇಶಿಸುವಾಗ (೧) 'ಕೋಗ್ರತಾಮಿಚ್ಛಾಸಿಚೇ
ದ್ಯ ರಾತ್ನಾನ್ನಿಖಿಲೇನನರಾಧಿಸು ಪ್ರೈಹಿಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾಬಾಹೋವೈದ್ಧಂಕು
ರುಪಿತಾಮಹಂ || ನತೇಸರ್ವರಜಸ್ತೋಮಸಂಶಯಾನ್ತನಸಿಂಧುತಾ || ಭೀ
ಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಥಿಃ ಪುತ್ರಸ್ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಸರ್ವತತ್ವವಿತಃ || (೨) ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿದರ್ಶ

(೧) ಎಲೇರಾಜನೇ? ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಯಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ
ಯುಂಟಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಎಲೈಕೀರ್ತಿಯಾದಬಾಹುವುಳ್ಳವನೇ ಕುರುವಂತಕ್ಕ
ಮೂಲಪುರಾಣವನಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನವಯೋವೈದ್ಯರಾದ ಭೀಷ್ಮರಲ್ಲಿಹೋಗು.

(೨) ಅವರ ಸುರೈಹರಹಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಮನೋಗತವಾದ ಸಂಶಯ
ಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವರು. ಗಂಗಾ ಪುತ್ರರಾದ ಅವರು ಸರ್ವಜ್ಞರು
ಸರ್ವತತ್ವಗಳನ್ನು ಕಂಡವರು.

(೩) ಇಂದ್ರನೇವೋದಲಾದ ಸಕಲದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಾವಮಹಾತ್ಮರಾ
ದರೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಸಿ ನೋಡಿರುತ್ತಾರೆ ಮಹಾಭಾಗವತರಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ

ಯೋದೇವಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ಯೈಕಪುರೋಗಮಾನ್ | ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮತ್ವಯಾಽಪು
ಣ್ಯಾನಿತ್ಯಮಾಸನ್ನಭಾಸದಃ || (೧) ಯಸ್ಯನಾವಿದಿತಂಕಂಚಿದ್ವಿಜ್ಞಾನಂ
ಜಿಜ್ಞಾಸಾಯೇವೇದ್ಯತ | ಸತೇವಜ್ಞೈತಿಧರ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸರ್ಮಾನೋಹ್ಯೈರ್ದೃತ
ತ್ವವಿತ || ಎಂಬದಾಗಿಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರೂ. || ೨ || ಶರತಲ್ಪಗತೋಭೀಷ್ಮ
ಶ್ಯಾಪೈನ್ನಿವಹುತಾಕನಃ | ಮಾಂಧ್ಯಾತಿಪುರುಷವ್ಯಾಭಿಸ್ತತೋಮೇತ
ದ್ಗತಂಮಾನಃ || ೩ || ದಿವ್ಯಾಸ್ತಾಶ್ರಣಿಮಹಾತೇಜಾಯೋಧಾರಯತಿಬುದ್ಧಿ
ಮಾನ್ | ಸಾಂಗಾಂಶ್ಚಚತುರೋವೇದಾಂಸ್ತಮಸ್ಮಿಮನಸಾಗತಃ || ೪ || ಸ
ಹಿಭೂತಂಭವಿವ್ಯಚ್ಚಭವಜ್ಞಭರತರ್ಷಭ | ವೇತ್ತಿಧರ್ಮಭೃತಾಂಶ್ರೇಷ್ಠ
ಸ್ತತೋಮೇತದ್ಗತಂಮಾನಃ || ೫ || ತಸ್ಮಿನ್ನಸ್ತಮಿತೇಭೀಷ್ಮೇಪಾಂಢವಾನಾಂ

ವೈಗಳೂ ಯಾವಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಭಾಸದರಾಗಿರುವರೋ.

(೧) ಯಾವಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗಾದರೇತಿಳಿಯಬೇಕಾದವುಗಳಲ್ಲಿತಿಳಿಯ
ದೇಇರುವಜ್ಞಾನವು ಯಾವದೊಂದುಕೂಡಾಇರಲಾರದೋಧರ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾಗಿ
ಯಾಸೋಹ್ಯೈರ್ದೃಗಳ ತತ್ವವನ್ನುಕಂಡ ಅವರು ನಿಮಗೆ ಧರ್ಮಗ
ಳನ್ನು ಹೇಳುವರು. ಈನಾಲ್ಕುಕೊಳ್ಳಗಳೂ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ
ಧರ್ಮವುತಗ್ಗಿರಿಗೆಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

(೨) ಈಕೊಳ್ಳಗಳಧರ್ಮಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಧರ್ಮರಾಜರ
ನ್ನುಕುರಿತುಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ಶರತಲ್ಪವನ್ನು (ಬಾಣಗ
ಳಿಂದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು) ಹೊಂದಿರುವವುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ
ಭೀಷ್ಮರು ತಣ್ಣಗಾಗುವಾಗ್ನಿಯಂತೆಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತನನ್ನುನ್ಮಾಧ್ಯಾನಿಸು
ತಲಿದಾರೇ. ಆದುದರಿಂದನನ್ನುಮನಸ್ಸುಅಲ್ಲಿನೇರಿರುವುದು.

(೩) ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಕಾಲಿಯಾದಯಾವಭೀಷ್ಮರು ದಿವ್ಯಾಸ್ತಾ
ಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಗವಾದನಾಲ್ಕುವೇದಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವರೋ, ಅವರನ್ನು
ನಾನುಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊಂದಿರುತ್ತೇನೆ.

(೪) ಅವರೋಭೂತಭವಿವ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನುತಿಳಿದಧರ್ಮವೇದಿಗಳ
ಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದವರು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನವುಅವರಲ್ಲಿನೇರಿರುವುದು.

(೫) ಕೌರವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂಧುರಂಧರರಾದ ಆಭೀಷ್ಮರುಗತಿಸಿಹೋದದ್ದೇ

ಧಾರಂದರೆ | ಜ್ಞಾನಾನ್ಯಲ್ಪಿಭವಿಷ್ಯಂತಿ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಚೋದಯಾಮ್ಯಾಹಂ ||೧|| ಯತ್ಸತ್ಯಂ ವಹ್ಯಂ ಸೇಭೀಮ್ನ ಸಾಣ್ಡ ವಾಯಾಸುಪೃಚ್ಛತೇವೇದಸ |
 ಅಪಾಘಫತಸ್ಯಾನ್ಯಂತಿ ವಸುಧಾತಲಿ ||೨|| ಯಾದ್ಧಿ ಭೂತಂ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಭವ
 ಜ್ಞಾಭರತರ್ಷಭ | ಸರ್ವಂತದ್ವಾಜಾನವೃದ್ಧ ಸ್ಯತವಪಾಣಾವಿವಾಹಿತಂ ||೩||
 ಅಹಂಚತ್ಯಾಭಿಜಾನಾಮಿಸ್ವಯಂ ಪುರುಷಸತ್ತಮ | ತಪಸಾ ಸಿ ಭವಾಶ
 ಕ್ತುಸ್ಸ | ಸ್ವಂತೋಕಾಂಕ್ಷಾ ರಾಚರಾಶ್ || ೪ || ನತೇಗ್ಲಾನಿರ್ಮತಮೂ
 ಧ್ಯಾ ||೫|| ಸತ್ಯಸ್ಯಂಚಮನೋನಿತ್ಯಂತವಭೀಮ್ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ | ರಜಸ್ತಮೋ
 ಭ್ಯಾನುಪ್ಪವ್ಯಂ ಭುನೈರ್ಮಾಕ್ತು ಇಲೊಡುರಾಟ || ಎಂಬದಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವ
 ರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ||೬|| ಕೃತ್ಸುಹಿ ವಿವಿಧಾನ್ದ ರ್ಶಾಂಶ್ಚಾತುರ್ವ

ಅ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಗಳು ಅಲ್ಪಗಳಾಗುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಧರ್ಮ ಕ್ರಮಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವೆನು.

(೧) ಓಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನುಪರಿಸಿ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಧರ್ಮ ರಾಚರಿಗೆ ನೀವು ಯಾವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀರೋ ಅವು ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಂತೆ ಬೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುವು.

(೨) ಅದು ಯೇತಕ್ಕೊಂದರೇ ಎಲ್ಲ ಭರತಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚೇ ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯ ದ್ವೈರ್ಮಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನ ವೃದ್ಧ ರಾದ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುವು.

(೩) ಎಲ್ಲ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿನು ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಲೋಕಗಳ ಸ್ನಾತಲೊಬಲದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವೀಯೆಂಬದಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆನು.

(೪) ನಿವಿಗ್ಲಾನಿಯೂ (ಆಯಾಸವೂ) ಮೂರ್ಛೆಯೂ ಇಲ್ಲವು.

(೫) ಎಲ್ಲ ಭೀಮ್ನರೇ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಸತ್ಯಗುಣದಲ್ಲಿತಾನೇ ಇರುತ್ತಲಿರುವುದು. ಅದು ರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳೊಡನೆ ಸೇರದೆ ಮೇಘಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು.

(೬) ಇವರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಕ್ಕೂ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ನಾನಾಧನ್ಯಗಳ ನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಂದೇಹ

ರೈಸ್ಯವೇತ್ತ್ಯಯಾ | ತಚ್ಛೇಘ್ರ ಮನುಯುಂಜೀಘ್ರಂ ಸಂಕಯಾ
 ನೃನಸಿಸ್ತತಾ ೧. ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀನಾರದರೂ ಹೇಳಿರುವುದುಮಾತ್ರ
 ಪಲ್ಲದೆ ಇವರು ಅನೇಕಬ್ರಹ್ಮವಿದಗ್ಗೇಸರರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ದೀರ್ಘ
 ವಾದಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು
 ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರೆಂಬದಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರೀ
 ಕೃಷ್ಣ ವ್ಯಾಸನಾರದಾದಿಗಳು ಕೊಂಡಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರತ್ವವನ್ನೂ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಪ್ರವರಿಸಿ
 ಮತೆ ಇವರಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿಯಮಿಸಿರುವದರಿಂದಲೂ ಮಾತಾ
 ಪಿತೃ ಶಿಶೂ ಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ವರವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾದ್ದರಿಂದ
 ಲೂ (೧) ದಾಹೋಮೋಹಶ್ಯಮಶ್ಚೈವ ಕ್ಲಮೋ ಗ್ಲಾನಿಸ್ತಧಾರು
 ಜಃ|ತವಪ್ರಸಾದಾದ್ಗೋವಿಂದಸದ್ಗೋವೈಪಗತಾನಿವ||೨|| ಯಚ್ಚ ಭೂ
 ತಂ ಭವಿಷ್ಯಚ್ಚ ಭವತ್ಯ ಪರಮಚ್ಯುತೆ ತತ್ಸರ್ವ ಮನುಪಶ್ಯಾಮಿವಾ
 ಣಾಫಲಮಿವಾಹಿತಂ (೨) ವೇದೋಕ್ತಾಷ್ಟೈವಯೋಧರ್ಮಾ ವೇದಾಂತ
 ನಿಯತಾಷ್ಟಯೇ | ತಾನ್ಸುರಾಸ್ತಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿವರದಾನಾತ್ಮವಾ
 ಚ್ಯುತ (೪) ಯಾವೇವಜಾಸ್ತಿಸಂವೃತ್ಸ್ತ್ವದನು ಧ್ಯಾನಬೃಹಿಹಿತಃ|

ಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇವರನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು.

(೧) ಎಲೈಗೋವಿಂದನೇ! ಆಕೆಯು ಮೋಹವು ಶ್ರಮವು ಬಾಡಿರುವ
 ಕೆಯುನೋವು ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈಗ ಹೋಗಿರುವುದು.

(೨) ಭೂತಭವಿಷ್ಯ ದ್ವಾರ್ತಮಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಎಲೈ ಅಚ್ಯುತನೇ! ಅತ್ಯು
 ತವಾಗಿ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿರುವ ಹಣ್ಣು ನಂತೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುವೆನು.

(೩) ವೇದೋಕ್ತಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳ್ಯಾವವೂ ವೇದಾಂತ ಪ್ರತಿನಿಯತೆಗ
 ಳಾದ ಧರ್ಮಗಳ್ಯಾವವೂ ಅಂತಹ ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿ
 ರುವ ವರಪ್ರದಾನದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವೆನು.

(೪) ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಲುವೈವನಾಗಿ
 ವೃದ್ಧನಾಗಿದ್ದರೂ ಯೌವನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಂತೆ ಆಗಿರುವೆನು.
 ಎಲೈ ಜನಾರ್ದನನೇ! ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾದ ಈಗಿನ

ವಕ್ತೃಂಶ್ರೇಯಸ್ಸಮರೋಸ್ಥಿತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾಜ್ಜನಾರ್ದನ || ೧೧ ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀ ಭೀಷ್ಮರು ತಾನಾಗಿಯೇ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇವರ ಅತ್ಯಂತ ತಾಪ್ತರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವು. ಇಂಥಾ ಭೀಷ್ಮರು (೧) “ನಿವಮೇ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಂ ಧರ್ಮೋಽಧಿಕತಮೋಮತಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಇದುತ್ತಾನೆ ತಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮ್ಯತವಾದ ಮಾತೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೂ ಇದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆದರಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವುದು.

ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ

ಬಾಲರೂ ಮೂಕರೇವೋದಲಾದ ಸರ್ವರೂ

ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಾರವು

ಈಥವೆನ್ನಾ ಮಸಹಸ್ರವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೇ ? ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ (೧) “ದೇವೇನಾ ಮಸಹಸ್ರನಾ” ಎಂಬದಾಗಿ ಸಭಾಪರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ಕೂಡಾ ಈ ತಿರುನಾಮ ಸಮ್ಯಂಧವಿಂದ ಅತಿಶಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಜೇಂದ್ರವೋಹ್ನಿನಲ್ಲಿ (೨) “ಸಹಸ್ರಶಾ ಬೆನಾಮಾನಮಾದಿದೇವಮಹಂವಿಭಂ” ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಈ ಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯದ ಉಪೋದ್ಭೂತದಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವವು. ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ವಾಚಕಗಳಾದ ತಿರುನಾಮಗಳೂ ಅನೇಕಗಳುಂಟೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿ

ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಾಗುವೆನು.

(೧) ಇದುತ್ತಾನೇ ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೆಂಬದಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾತೆಂತಲೇ ನಿರ್ದಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(೨) ದೇವನೋ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳೆಷ್ಟವನು.

(೩) ಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯಾಕಗಳಾದ ಮಂಗಳ ಕರಗಳಾಗಿರುವ ನಾಮಗಳೆಷ್ಟವನಾಗಿಯೂ ಅದಿದೇವನಾಗಿಯೂ ಉತ್ಪತ್ತಿ ರಹಿತನಾಗಿಯೂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿರುವನು.

ಳಿದಂತೆ ಆಯಿತೆಂದರೂವು.

ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾದ ಆಯಾರ್ಯದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ (೧) "ವಿಷ್ಣುಂ ಸಹ ಸಮೂರ್ಧಾನಂ ಚರಾಚರ ಪತಿಂ ವಿಭುಂ ಸು ವನ್ನಾ ಮಸಹಸ್ರೇಣ ಜ್ವರಾ ನ್ಸರಾನ್ವಯೋಜತೀ, ಎಂಬದಾಗಿ ಚರಕ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶಿಫಿಲ ವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಮೇಹಾದಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ (೨) ಜಪ್ಯಂ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಕಂ || ತಥೈವ ಭಗವನ್ನಾ ಮಸಹಸ್ರಂ ಭಾರತೋದಿತಂ, ಎಂತಲೂ (೩) "ತಥೈವ ಭಗವನ್ನಾ ಮಸಹಸ್ರಂ ಪರಿಕೀರ್ತಯೇತ್, ಯಂಬದಾಗಿ ಕುವಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿಯೂ (೪) ಹೇಮಸುತ ಪ್ರಾಂತ್ಯವಜ್ರಪ್ಯಂ ತ್ವಷ್ಟ್ರಾ ಮಸಹಸ್ರಕಂ, ಎಂಬದಾಗಿ ಜ್ವರವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿಯೂ, (೫) "ಆಸ್ಮಾತಂ ಮರು ತ್ಸೂಕ್ತಂ ವಿಷ್ಣೋ ರ್ನಾ ಮಸಹಸ್ರಕಂ, ಎಂಬದಾಗಿ ಗೃಹಾದಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಪ್ರಾಕೃತರಾದಕವಿಗಳೂ ಕೂಡಾ ಇದನ್ನು ಸರಸ್ವಜೀವರಹಸ್ಯವೆಂಬ ನಾಗರವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಎಲ್ಲಿಂದೆರೇ ಭಟ್ಟಬಾಣನೆಂಬ ಹವಿಯಾಸೂತಿಕಾಗೃಹವರ್ಮನಲ್ಲಿ (೬) "ಆವಿಷ್ಟೈ ನ್ನ ಪಠ್ಯಮಾನನಾರಾಯಣನಾಮಮಸಹಸ್ರಂ, ಎಂಬ

(೧) ಸಹಸ್ರಶಿರಸ್ಸುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಚರಾಚರಗಳಿಗೂ ಪತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸಹಸ್ರ ನಾಮಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುವಂತವನು ಸಹಸ್ರ ವಾದ ಜ್ವರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

(೨) ಜಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಪುರುಷಸೂಕ್ತವು, ಆ ಪ್ರಕಾರವೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಭಗವನ್ನಾ ಮಸಹಸ್ರವೂ.

(೩) ಆ ಪ್ರಕಾರವೇ ಭಗವನ್ನಾ ಮಸಹಸ್ರವನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸಬಾರದೆಂದೇ.

(೪) ಹೇಮಸುತೋರ್ವದಂತೆಯೇ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಜಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಜಗತ್ಕರ್ತನ ನಾಮಸಹಸ್ರವು.

(೫) ಭಗವನ್ನಾ ಮಸಹಸ್ರವು ಪಿಶಾಚಾದಿಭಾಧೆಗಳನ್ನು ನಿವರಿಸುವದೆಂದೂ ಸರಸ್ವತಿಸ್ಮೃತವಾಗಿರುವುದು.

(೬) ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿರಾಮವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಅನವರತವೂ ಜಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾರಾಯಣ ನಾಮಸಹಸ್ರವುಳ್ಳದ್ದು ಸೂತಿಕಾಗೃಹವು .

ದಾಗಿ ಹೇಳಿತು ತತ್ತನೇ.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ಸಹಸ್ರ ನಾಮವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಯೂ ಧರಿಸಿಯೂ ಕೇಳಿ
ಯೂ ಜಪಿಸಿಯೂ ಸಂಕೀರ್ತನಮಾಡಿಯೂ ಇದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿಯೂ ಈ ಪ್ರ
ಕಾರವಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣು, ಪಿಶಾಚವು, ವ್ಯಾಧಿಯು,
ಗ್ರಹಬಾಧೆಯು, ದುಸ್ವಪ್ನವು ದುರ್ಮಿತಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಶುಭಗಳೆಲ್ಲ
ವೂ ನಾಶಹೊಂದು ವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪರ
ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭಾವ್ಯಗಳಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನೆಂದಿಗಾಗಿಯೂ ಸಂಸಾರ
ರಗ್ರಂಥಿ (ಗುಟನ್ನು) ಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ವಿಷ್ಣು ಸಮ್ಭವ
ಸ್ತವಾದ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವ
ದ್ಗುಣಾಪ್ತತಪಾನವನ್ನು ಮಾಡು ವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹಾಲಮೂಕಮೂ
ರ್ಖಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ ಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿ
ವಿಶ್ವಾಸದೊಡನೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದು, ಇದಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ
ಪರಿಗ್ರಹಾತೀತಯವೇದಕ್ಕೆ ಕೂಡಾ ಇರಲಾರದು. ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಕಮೂ
ರ್ಖಸ್ತಿ ಜನರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಮತ್ತು ವೇದಾಭ್ಯಾ
ಸಕ್ಕೆ ಕುಲಚರಣಗೋತ್ರಾದಿನಾನಾವಿಧಗಳಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟಿ
ಇದನ್ನು ಇಂತವನೆಗ್ರಹಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ
ಯೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂಥವೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿಲ್ಲವೂ
ಇಲ್ಲವು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಹರಿಗ್ರಹವು ಅತೀತಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಲೂ ಇದುವೇ ವಶ್ಯಪರಿಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂಬದಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ಗೀತಾನಾರಾಯಣೀ

ಯಾದಿಗಳೊಡನೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕತ್ವ ಸಮಾರ್ಥನವು

ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಭಗವ
ದ್ಗೀತಾ, ನಾರಾಯಣೀಯವು , ಯಾನವು, ಸಂಧಿಯು, ಅಗ್ರಪೂಜೆಯು,
ಉತ್ತಮಾನುಶಾಸನವೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತತ್ಪ
ರೈದಂತೆ ಇದುವುಗಳೊಡನೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದಲೂ

ಅತ್ಯಂತೋಪಾದೇಯವಾಗಿರುವುದು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಆರು ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕೃತ್ವದಿಂದ ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ವ್ಯಾಸರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಾರದರು ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನರು ಅಶ್ವರು ಸುಮಂತು ಎಂಬ ವಿದ್ಯಾಚಾರ್ಯ ರಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ ಗ್ರೀಸರರಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳೂ, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರಲ್ಲರಿಗೂ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಿಗೀತೊಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಸರೇಶ್ವರನೂ ಶ್ರವಣಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯವು ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ಕಂಡರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು.

ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಸ್ತಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಪರತ್ವವಿಷಯವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಕಲಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಕೇಳಿ ಅದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಂತೆಯೇ ಇರುವುದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಮೌನಿಯಾಗಿರುವ ಜನಮೇಜಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀವೈಕುಂಠಪಾಯನರಾತಮ್ಯಗಳ ಕೃಪಾತಿತಯಾದಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದುದ್ದೇಶಿಸಿ ತಾನುಗಿಯೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂರ್ತಿವೈಕುಂಠಪಾಯನಉವಾಚ || ಶುಕ್ರತ್ವಾಧಿ
ರತ್ಯಾನಶೇಷೇಣ ವಿವನಾನಿಚಿಸರಸ್ವಶಃ | ಯುಧಿಷ್ಟಿರ
ಶ್ಯಂತನವಂ ಪುನರೇವಾಭ್ಯಭಾಷತ ||

||೧||

ಅರ್ಥವು || ಧರ್ಮಾಃ - ಧರ್ಮಗಳನ್ನು, ಅಶೇಷೇಣ - ಅಷ್ಟೊಂದು, ಪಾವನಾನಿಚ-ಕುದ್ಧಿ ಕರಗಳನ್ನೂ, ಸರಸ್ವತಃ-ಸರಸ್ವತಿ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ, ಶುಕ್ರತ್ವಾ-ಕೇಳಿ, ಯುಧಿಷ್ಟಿರಃ=ಧರ್ಮಪುತ್ರರು, ಶಾಂತನವಂ=ಶಂತನುಮಹಾರಾಜ ಕುಮಾರರಾದ ಶ್ರೀಭೀಷ್ಮರನ್ನು ಕುರಿತು, ಪುನರೇವ-ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ, ಅಭ್ಯಭಾಷತ-ಹೇಳಿದನು.

ತಾತ್ಪರ್ಯವು = ಎಲೈ ಜನಮೇಜಯರೇ! ಶುಕ್ರತ್ವಾತ್ ತತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಧರ್ಮವೆಂತಲೂ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವೆಂತಲೂ ನಾನಾವಿಧಗಳಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಧರ್ಮಗಳೆಷ್ಟು ವುಂಟೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ, ತಪಸ್ಸು ತೀರ್ಥಸೇವಾಮೊದಲಾದ ಕು

ದ್ವಿಕರಗಳಾದವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಗೆಯೇ ರ್ವಟ್ಟಿರಾವಳಲ
ವು, ಅಂಗಳವು, ಸ್ವರೂಪವು, ಅಧಿಕಾರವು ಎಂಬದಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗುಂಟಾಗಿರು
ವಸರ್ವಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ ಧರ್ಮರಾಜರು ಶಂತನುಮ
ಹಾರಾಜನಿಗೂ ಗಂಗಾದೇವಿಗೂ ಕುಮಾರ ರಾಗಿಹುಟ್ಟಿ ಮಹಾಕಾಲೀನರಾಗಿ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಶ್ರೀಭೀಷ್ಮರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಭೀಷ್ಠಾಚಾರ್ಯರಾತನಿ
ಗಹಿತಕರವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವಂತವು ಇದೆಂಬದನ್ನು ಕೇಳಿತಲಿದುಕೊ
ಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಲುನಕ್ಟಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ||೧||

(ಶಂಕರಭಾವ್ಯವು) ಸಚ್ಚಿದಾ ನಂದರೂಪಾಯ ಕೃಷ್ಣಾಯಾಶ್ವಿವ್ಯಕಾ
ರಿಣೇ | ನಮೋವೇದಾಂತವೇದ್ಯಾಯಾಗುರವೇ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಕ್ಷಿಣೇ ||೧|| ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈ
ಪಾಯಾನಂವ್ಯಾಸಂಸರ್ವಲೋಕಹಿತೇರತಂ | ವೇದಾಬ್ಜಭಾಸ್ಕರಂ ವಂದೇಶ
ಮಾದಿನಿಲಯಾಮುನಿಂ ||೨|| ಸಹಸ್ರಮೂರ್ತೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮಸ್ಯ ಸ
ಹಸ್ರನೇತಾ ನನಪಾದಬಾಹುಃ | ಸಹಸ್ರನಾಮಸ್ತವನಂ ಪಶಂತಂ ನಿ
ರುಚ್ಯತೇಜಸ್ವಜರಾದಿಕಾಂತೈಃ ||೩|| ಶ್ರೀವೈಶಂಪಾಯನರಾಜನಮೇಜಯ
ರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರ್ಗ ವೇಮೊದಲಾದ ಸರ್ವಲೋಕಸುಖಗ
ಳುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಅಂತಹ ಸುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮೋಕ್ಷವುಂಟಾ
ಗುವುದಕ್ಕೂ ಕಾರಣಗಳಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ
ವಿಧಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೇ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿವುಳ್ಳವು ಗಳಾಗಿಯೂ ವೇದೋಕ್ತಗ
ಳಲ್ಲದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಪಾಪನಾಶಕಗಳಾದ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸ
ಮಗಮಾಗಿ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಧರ್ಮಪುತ್ರರಿಗೆ ಶ್ರೀಭೀಷ್ಮರಾಜೇ
ವೈದರು. ಭೀಷ್ಮರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂತಹ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಧರ್ಮಪುತ್ರರು
ಕೇಳಿ, ಒ, ಹೇಳಿ ಈ ಭೀಷ್ಮರು ಸಕಲಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ಅ
ಲ್ಪಾಯಾಸಸಾಧ್ಯವಾಗಿಯೂ ಅಧಿಕ ಫಲಗಳಾಪ್ತದ್ವಾದ್ಯೋಸುಖದಿಂದ
ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳದೇಯೊ
ದರಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಶಂತನುಮಹಾರಾಜಕುಮಾರ
ರಾದ ಭೀಷ್ಮರನ್ನು ನೋಡಿ ಪುನಕ್ಟಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ರೆಂಬದಾಗಿ ವೈಶಂಪಾ
ಯನರಾಜನಮೇಜಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಬೋಧಿಸಲುದ್ದೇಶಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹೇ
ಳಲ್ಪಡುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅಧರ್ಮಪುತ್ರರು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸತ್ಪುರುಷರು ತಮ್ಮಗುರುಗಳು ಪ್ರೀತಿಯೊಡನೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವರಲ್ಲದೆ ಕೇವಲವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಆದರಿಸಲಾರದಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಭೀಷ್ಮರ ಆಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಆದರದಿಂದ “ಭವತಃ ಪರನೋನ್ಮತಃ” ಎಂಬೀರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರೆಂದರಿಯಬೇಕು.

ವಿವೇಕಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ವಿನೇಚಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವಾದ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಆದರಿಸುವನೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಷ್ಟೆ? (ಪ್ರಮಾಣ ಪ್ರಮೇಯ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ವಿವರಣವನ್ನು 2ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿನೋಡಿ) ಅಂತಹಾ ಪ್ರಮೇಯವು ಉಪಾಯವೆಂತಲೂ ಉಪೇಯವೆಂತಲೂ ದ್ವಿವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಸಾಧನವು; ಉಪೇಯವೆಂದರೆ? ಅಂತಹಾ ಸಾಧನದಿಂದ ಸಾಧಿಸತಕ್ಕ ಫಲವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪೇಯವೆಂಬುವುದು; ಪ್ರಿಯ, ಪ್ರಿಯತರ, ಪ್ರಿಯತಮ, ವೆಂಬದಾಗಿ ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿರುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಉಪಾಯವೂ; ಹಿತ, ಹಿತತರ, ಹಿತತಮ, ವೆಂಬದಾಗಿ ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಇಂತಹಾ ಉಪಾಯೋಪೇಯಗಳರಡಕ್ಕೂ ಗುಣದೋಷಗಳುಂಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ತಾರತಮ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳುಂಟಾಗಿರುವುವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೃದ್ಧಿ ಪರಿಣಾಮ ನಾಶಾದಿಗಳೆಂಬ ಅಚ್ಚೇತನಗತವಾದ ಧರ್ಮಗಳೂ ಕ್ಲೇಶಾದಿಗಳೂ ಉಪೇಯಕ್ಕೆ ದೋಷಗಳಾಗಿರುವುವು. ದೋಷ ಸಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನ ಆನಂದ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳು ಉಪೇಯಕ್ಕೆ ಗುಣಗಳಾಗಿರುವುವು ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ವ್ಯಯವು, ಅತ್ಯಾಯಾಸವು, ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವಿಕೆಯು, ಅಲ್ಪ ಫಲಗಳುಂಟಾಗುವಿಕೆಯೂ, ಉಪಾಯಗತವಾದ ದೋಷಗಳೆಂತಲೂ; ತಪ್ಪದೇ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಿಕೆಯು, ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವಿಕೆಯು, ಅತ್ಯಂತ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವಿಕೆಯು (ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವಿಕೆಯು) ಅಧಿಕಫಲ ಪ್ರದವಾಗಿರುವಿಕೆಯೇ ಮೊದಲಾದವು ಉಪಾಯಗತವಾದ ಗುಣಗಳು. ಇಂತಹಾಗುಣದೋಷಗಳ ನ್ಯೂನಾಧಿ

ಕೃಗಳಿಂದ ತಾರತಮ್ಯ ವುಂಟಾಗಬಹುದಷ್ಟೆ? ಅದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿಕ್ರೃಷ್ಟಗಳು ಹೇಗಾದರೆ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳೂ ಆಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟೋತ್ಕೃಷ್ಟತರಗಳೂ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮವುತ್ರರು ತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಅನಿಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿಕ್ರೃಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಅತ್ಯಂತೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದ ಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಉಪಾಯೋಪೇಯಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ತಾರತಮ್ಯಗಳೊಡನೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಆರು ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಯರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪಾಯನೆಂಬುವುದು ಉಪೇಯವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಬರತಕ್ಕದ್ದಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನೋಡಲು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ವುದ್ದೇಶಿಸಿ ಅದು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರತತ್ವವೆಂತಲೂ ಪರಮಪ್ರಾಪ್ಯವೆಂತಲೂ ಯರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಪರತತ್ವವೆಂಬುವುದನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ|| ಕಿಮೇಕಂ ದೈವತಂಲೋಕೇ

ಕಿಂವಾಪ್ಲೇಕಂ ಪರಾಯಣಂ||

ಟೀ|| ಲೋಕೇ-ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಏಕಂ-ಅದ್ವಿತೀಯ ಅಥವಾನಿಷ್ಠಮವಾದ, ದೈವತಂ-ದೇವತೆಯು, ಕಿಂ-ಯಾವದು? ಏಕಂ-ನಿಷ್ಠಮವಾದ, ಪರಾಯಣಮಪಿವಾ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ, ಕಿಂ - ಯಾವದು?.

ಪರತತ್ವವೆಂಬ ಉಪೇಯ ವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನವು.

(ವಿ|| ಭಾ||) ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಾತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತನಿಗೆ ಸಮವಾದದೊಡ್ಡ ಅಥವಾ ಅಧಿಕವಾದದೊಡ್ಡ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಕಾಶವೇ ನೋಡಲಾದ (ದ್ಯೋತನಾದಿ) ಪರಮೇಶ್ವರ ಗುಣಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಯು ಇದುವೆಂಬದಾಗಿ ನೀವು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವುದು ಯಾವದು? ಇಲ್ಲಿ “ಲೋಕೇ” ಎಂತಲೂ “ಭವತಃ ಪರಮೋಮತಃ” ಎಂತಲೂ ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾ ಮತಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪರತತ್ವವು ಒಂದುಂ
ಟೆಂಬದಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವ ಆಸ್ತಿಕರೂ, ಅಂತಹಾ ಪರತತ್ವವು ಮಾಯಾ
ದ್ಯುಪಾಧಿ ವಶದಿಂದ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಜ್ಞಾನ ಕಕ್ಷಾದಿಗಳನ್ನು
ಹೊಂದಿರುವುದೆಂತಲೂ, ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯ ಯುಕ್ತವಾಗಿ
ರುವುದೆಂತಲೂ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಸಂದೇಹ ಪಡುವುದ
ರೊಡನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ “ ಹರಿ-ಹರ ಬ್ರಹ್ಮ ” ಎಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ
ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಗಳಿಗಿರುವ ಉಚ್ಚನೀಚ ಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದೇಹಪಡು
ವುದು ಕಂಡು ಬರುವುದರಿಂದ ಇಂತಹಾ ಸಂಶಯ ನಿವರ್ತನ ಪೂರ್ವಕ
ವಾಗಿ ತತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದ ಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಈ ಹಿಂದಿನ
ಪ್ರಶ್ನೆ ವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದಿರಬೇಕು.

ಫಲ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವಿಷಯವಾಗಿ
ಅನೇಕ ಸಂದೇಹಗಳುಂಟಾಗುವುವು. ಅವುಗಳಾವವೆಂದರೆ? ಸ್ವರೂಪಾ
ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಬರುವ ಗುಣ ವಿಶೇಷಗಳ ವಿನಾಶವೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂತಲೂ,
ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವಿಕೆಯೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂ
ತಲೂ, ಪರಮಾತ್ಮ ಗುಣಗಳು ಇವನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದುತಾನೇ ಮೋಕ್ಷ
ವೆಂತಲೂ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಛಾಯೆಯು ಜೀವನಿಗುಂಟಾಗುವುದೇ ಮೋಕ್ಷ
ವೆಂತಲೂ, ಆನಂದಾದಿಯಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಾತ್ರ ಪ್ರಕಾಶವೇ ಮೋಕ್ಷ
ವೆಂತಲೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಂತಹ ಸ್ವರೂ
ಪಾವಿರ್ಭಾವವೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂತಲೂ, ಇನ್ನು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಾನಾ
ವಿಧ ಸಂದೇಹಗಳುಂಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಸಂದೇಹ ಪರಿಹಾರ
ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಯಾವೆಂಬದಾಗಿ
ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪರಮಪ್ರಾಪ್ಯವೆಂಬ ಉಪೇಯ ವಿಷಯವಾದ
ಪ್ರಶ್ನವು.

(ಕಿವಾಪ್ಯೇಕಂ ಪರಾಯಣಂ) ಸಮಾಧಿಕರಹಿತವಾಗಿಯೂ ಅದ್ವಿ
ತೀಯವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ದೋಷ ನಿರತಿಶಯ ಮಂಗಳ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿರು
ವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಯಾ
ವದು? (ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವು.) ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಠಿಕವೆಂಬ

ಯರಡು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಇದೇ, ಎಂಬುದಾಗಿ ನೀವುಪ್ರೀತಿ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವುದು ಯಾವದು? ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಉಪೇಯವಿಷಯವಾಗಿ “ಪರತತ್ವ, ಪರಮಪ್ರಾಪ್ತ” ಎಂಬ ಯರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರಿಯಬೇಕು. (“ಕಿಮೇಕಂ ದೇವತಂ ” ಎಂಬುವುದು ಪರತತ್ವ ವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆವೆಂತಲೂ “ ಕಿಂವಾಪ್ಯೇಕಂ ಪರಾಯಣಂ ” ಎಂಬುವುದು ಪರಮಪ್ರಾಪ್ತ ವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆವೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು)

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಉಪಾಯವೆಂಬುವುದು ಆಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗವೆಂತಲೂ, ಜ್ಞಾನಯೋಗವೆಂತಲೂ, ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೇ ಉಪಾಯವೆಂತಲೂ ಈ ಮೂರೂ ಸೇರಿ ಉಪಾಯವೆಂತಲೂ, ಇವುಗಳು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಅಂಗಾಂಗಿ ಭಾವದಿಂದ ಉಪಾಯವೆಂತಲೂ, ವಿವಾದವುಂಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದು. ಅಂತಹಾ ಉಪಾಯವೊ; ಸಿದ್ಧವೆಂತಲೂ, ಸಾಧ್ಯವೆಂತಲೂ, ಸಾಲಂಬನವೆಂತಲೂ, ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆರಾಧನದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವದೇವತೆಯೇ ಸಿದ್ಧವಾದ ಉಪಾಯವು. ಅಂತಹಾ ದೇವತೆಯನ್ನು ಲಭಿಸುವಾಗಿಯೂ ಅದವಾ ಗುರುವಾಗಿಯೋ ಇರುವೆಯರಡು ಬಗೆಯಾದ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ (ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ಸಾಧನವು) ಸಾಧಿಸ ಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಯರಡುವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಲಭಿಸುವಾಗಿಯೂ ಗುರುವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆವು.

ಮೂ|| ಸ್ತುವಂತಃ ಕಂಕಮರ್ಚಂತಃ

ಪ್ರಾಪ್ನುಯುರ್ಮಾನವಾಶ್ಚ ಭಂ ||೨||

ಟೀ|| ಮಾನವಾಃ-ಮನುಷ್ಯರು, ಕಂ-ಯಾವದೇವನನ್ನು, ಸ್ತುವಂತಃ-ಸ್ಮೃತ

ಮಾಡತಕ್ಕ ವರಾಗಿಯೂ, ಕಂ-ಯಾವ ದೇವತೆಯನ್ನು, ಅರ್ಚಂತಃ ಅರ್ಚಿಸುವಂತವ ರಾಗಿಯೂ, ಶುಭಂ-ಶುಭಕವು ದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು, ಪ್ರಾಪ್ನಿಯುಃ- ಹೊಂದುವರು.

ವಿ||ಭಾ|| ಮಾನವರು ಯಾವದೇವನನ್ನು ಗುಣಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾತ್ರ ದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿಯೂ ಯಾವದೇವನನ್ನು ಉಪಾಸನರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿ ಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿಯೂ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಯರಡು ವಿಧವಾದ ಶುಭ ವನ್ನು ಹೊಂದುವರು?

(ಶಂ||ಭಾ||) “ ಕಿಮೇಕಂ ” ಎಂಬ ಯರಡನೆ ಕೋಲಾಕಾರವು. ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಧರ್ಮವುತ್ರರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲೈ ಭೀಷ್ಮನೇ? ಲೋಕನಹೇತು ಭೂತವಾದ ವಿದ್ಯಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಸಕಲಲೋಕ ವಿದ್ಯೆಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪ ಡುವ ಒಬ್ಬನಾದ (ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ) ದೇವನು ಯಾವನು? ಮತ್ತು (೧) “ಯದಾಜ್ಞಯಾ ಪ್ರವರಂತೆ || (೨) ಯಸ್ಮಿನ್ನಿರೀಕ್ಷಿತೆ || (೩) ಭಿದ್ಯತೆ ಹೃದಯ ಗ್ರಂಥಿಸ್ಥಿದ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಸಂಶಯಾಃ | ತ್ರೀಯಂತೇಚಾ ಸ್ಯಕರಾಣಿತಸ್ತೃತ್ ದೃಷ್ಟಿ ಪರಾವರೆ || (೪) ಯಸ್ಯವಿಜ್ಞಾನ ಮಾತೇಣ ಆನಂದಲಕ್ಷಣೋ ಮೋಕ್ಷಃ ಪ್ರಾಪ್ಯತೆ || (೫) ಯದ್ವಿದ್ವಾನ್ ನಭಿಭೇತಿ ಕು ತಶ್ಚಿತ್ || (೬) ಯತ್ಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ಯ ನವಿದ್ಯತೆ ಪುನರ್ಭವಃ || (೭) ಯಸ್ಯ ಚನೇದನಾತ್ ದೇವಭವತಿ || (೮) ಬ್ರಹ್ಮವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವಭವತಿ | (೯) ಯದ್ವಿಹಾಯಾಪರಃ ಪಂಥಾನ್ಯಣಾಂನಾಸ್ಮಿ || (೧೦) ನಾನ್ಯಃ ಪಂಥಾವಿದ್ಯ ತೇತಿಯನಾಯ ” ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತವಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಾನವು ಯಾ ವದು? ಯಾವದೇವನನ್ನು ಬಾಹ್ಯಾಂಭ್ಯಂತರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಪೂ ಜಿಸಿಯೂ ಮಾನವರು ಸ್ವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು? ಈ ವಿದ್ಯೆಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಬೋಧಿಸೆಂದು ಧರ್ಮವುತ್ರರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ||೨||

(೧) ಯಾವಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪ್ರವೃತ್ತಿಸುವವು; (೨) ಯಾವ ವಸ್ತುವು ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ || ೩ || ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಂಡಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೃದ ಯದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಟುಬಿಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು ಸಕಲ ಸಂಶಯಗಳೂ ತೀರಿ ಸಕಲಕರ್ಮಗಳೂ ನಶಿಸಿ

ಹೋಗುವುವೊ, (೪) ಯಾವದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಆನಂದರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೋ; (೫) ಯಾವದನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಬೇರೊಂದಕ್ಕೂ ಭಯಪಡಲಾರನೋ; (೬) ಯಾವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವೋ; (೭) ಯಾವದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಅವನು ವಾಗಿಯೇ ಅಗುವನೋ; (೮) ಬ್ರಹ್ಮವೇದಿ ಯಾದವನು ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ ||೯|| ಯಾವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲವೋ, ||೧೦|| ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಇತರವಾದ ಮಾರ್ಗವು ಯಾವದೋ ಇಲ್ಲವು ಅಂಥಾದ್ದು ಯಾವದು ಎಂದು ಮೇಲೆ ಉದಹರಿಸಿರುವ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.

(ವಿ|| ಭಾ|| ವಾಜ್ಞನಃ ಕಾಯಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವ ಜಸಧ್ಯಾನ ಅರ್ಚನನೆ ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾ ವಶೀಕರಣ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸಾಧ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ವರು; ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಯಾವದೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ|| ಕೊಧರ್ಮಸ್ವರ್ಮಧರ್ಮಾಣಾಂ ಭವತಃ ಪರಮೋ ಮತಃ | ಕಿಂಜಪಕ್ ಮುಚ್ಯತೇಜನ್ತುರ್ಜನ್ಮ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನಾತ್ (೨)

ಟೀ|| ಸರ್ಮಧರ್ಮಾಣಾಂ (ಮಧ್ಯೆ)-ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕೊಧರ್ಮಃ-ಯಾವಧರ್ಮವು, ಭವತಃ-ನಿಮ್ಮಿಂದ, ಪರಮಃ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೆಂಬದಾಗಿ, ಮತಃ-ಸಮ್ಮತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು, ಜಂತುಃ-ಜನ್ಮಗಳನ್ನೆತ್ತಿರುವಂತವನು, ಕಿಂಜಪಕ್-ಯಾವದನ್ನು ಜುಗಿಸಿದರೆ, ಜನ್ಮಸಂಸಾರ ಬಂಧನಾತ್-ಜನ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸಂಸಾರ ಕಾರ್ಯವಾದ ಬಂಧದಿಂದ, ಮುಚ್ಯತೇ-ಬಿಡಲ್ಪಡುವನು.

ತಾ|| ಸಕಲವಾದ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಧಿಕ ದರಿದ್ರವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವ ಧರ್ಮವು ಯಾವದೆಂದು ನೀವು ಸಮತಿಸಿರುವುದು?

(ವಿ|| ಭಾ|| ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಂತ್ರ ಶುಭಾಶ್ರಯ (ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವೇ ಮೊದಲಾದದ್ದು) ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾದ್ಯುಪಕರಣಗಳೊಡನೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸಾಲಂಬನೋಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಚಿಕವಾದ ಜಪವೆಂಬೀ ಸಾಲಂಬನೋಪಾಯ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಂತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದದ್ದನ್ನು ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳೊಡನೆ ಆವರಿ ಮಾಡುವುದು ಜಪವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವುದು. ಸಾಲಂಬ ನೋಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಕ ಮಾನಸಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಾಚಿಕವಾದ ಜಪವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬದಾಗಿ (ಮನುಸ್ಮೃತಿ ||೨|| ೮೭) “ಜಪ್ಯೇ ನೈವತು ಸಂಸಿದ್ಧ್ಯೇ

ದ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ನಾತ್ರಸಂಶಯಃ | ಕುರ್ಯಾ ದನ್ಯಂನುವಾ ಕುರ್ಯಾ
ನ್ಯೈತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉಚ್ಯತೆ || (ಮನುಸ್ಮೃತಿ || ೧೦ || ೪೫) ದ್ರವ್ಯ
ಯಜ್ಞಾಜ್ಞ ಪೂಯಜ್ಞೋ ವಿಶಿಷ್ಟೋ ದಶಭಿರ್ಗುಣೈಃ || (ಗೀತಾ || ೧೦ || ೨೫ ||)
ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಜಪಯಜ್ಞೋಸ್ತು” ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುವುದರಿಂದ
ಇಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಕಾಯಿಕಗಳು ಕೇಳಲ್ಪಡದೆ ವಾಚಿಕವಾದ ಜಪವೇ
ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಇಲ್ಲಿವುದಹರಿಸಿರುವ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು
ಮಾಡಲಿ, ಮಾಡದೇ ಹೋಗಲಿ, ಜಪಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು, ಎಂಬ
ದಾಗಿ ಮೈತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು ಹೇಳುವುದು. ದ್ರವ್ಯ ಯಜ್ಞಾಕ್ಷಿಂತಲೂ ಜಪ ರೂಪವಾದ
ಯಜ್ಞವು ಹತ್ತು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವು ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಜಪಯಜ್ಞವಾಗಿರುವನು.

ಪರಮಪದವನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ತಡೆಯಾಗಿರುವ (ಜನ್ಮವು) ಜರಾ
ಮರಣ ಗರ್ಭವಾಸ ನರಕಯಾತನೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸಾರದ ಕಾರ್ಯ
ವರ್ಗವೇನು ; ಅವಿದ್ಯಾಕರ್ಮವಾಸನಾ ರುಚಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧ ರೂಪ
ವಾದ ಸಂಸಾರದ ಕಾರಣ ವರ್ಗವೇನು; ಈ ಯರಡಿಂದಲೂ; ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದವನು ಯಾವದನ್ನು ಜಪಮಾಡಿದರೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡು
ವನು? ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. (ಅವಿದ್ಯಾದಿ ಸಂಸಾರ
ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಜನ್ಮಾದಿ ಸಂಸಾರ ಕಾರ್ಯದಿಂದಲೂ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ
ತಾನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು.)

(ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರತತ್ವ ಪರಮ ಪ್ರಾಪ್ತಗಳನ್ನು ಕಾರಿತು
ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವು (ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ
ಉಪಾಯವು) ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದರೆ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ ವೆಂದೇಣಿಸಿ ಉಪಾಯ
ವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆವು ಮುಂದೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದೆಂದರಿಯಬೇಕು.)

ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ
ಫಲಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಜಪವೇ
ಮೊದಲಾದವು ಸಕಲಫಲಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವುದೆಂದು ಮುಂದೆ
ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದಷ್ಟೆ; ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಯೂ ಅಶೇಷೇಣ-ಅವ್ಯಯಾ,
ಸರ್ವಶಃ-ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ, ಎಂಬದಾಗಿ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿ (ಲೋಕ-
ಮಾನವಾಃ ಶುಭಂ-ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಮಾನವರು, ಶುಭವನ್ನು,) ಎಂಬೀರೀತಿ

ಯಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ. ಇಲ್ಲಿಕಾಲವು, ಅಧಿಕಾರಿ, ಅಂಗವು, ಎಂಬಿವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದದ್ದು ಯಾವದೆಂಬದಾಗಿ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಸೂಚಿತವಾಗುವುದು ||೩||

ಮೂ|| ಶ್ರೀಭೀಷ್ಮಉವಾಚ|| ಜಗತ್ಪ್ರಭುಂದೇವ ದೇವ ಮನಂತಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ | ಸ್ತುವನ್ನಾಮ ಸಹಸ್ರೇಣವುರುಷ ಸ್ತತತೋತ್ತಿತಃ ||೪||

ಶ್ರೀ|| ಜಗತ್ಪ್ರಭುಂ-ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಾಗಿಯೂ, ದೇವದೇವಂ-ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವನಾಗಿಯೂ, ಅನಂತಂ-ಕಾಲದೇಶ ವಸ್ತುಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧವಿಜ್ಞೇದರಹಿತನಾಗಿಯೂ, ಅಥವಾ ಅಳಿವಿಡಲಕ್ಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ-ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನನ್ನು, ಪುರುಷಃ-ಪುರುಷನು, ಸತತೋತ್ತಿತಃ-ಸದಾಜಾಗರೂಕನಾಗಿ, ನಾಮಸಹಸ್ರೇಣ-ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯಾಕಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಂದ, ಸ್ತವಃ-ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಸರ್ವದುಃಖಾತಿಗಃ-ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಳಕೊಂಡನಾಗಿ, ಭವೇತ್-ಆಗುವನು.

ವಿ|| ಭಾ|| ಹಿಂದೆಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿರುವೆ; (೧) ಪರತತ್ವರೂಪವಾದ ಉಪೇಯ ಪ್ರಶ್ನವೇನು (೨) ಪರಮಸೌಖ್ಯರೂಪವಾದ ಉಪೇಯಪ್ರಶ್ನವೇನು, (೩) ಲಭ್ಯಸಾಯ ಸಾಧ್ಯವಾದಸಿದ್ಧಿಪಾಯ ಪ್ರಶ್ನವೇನು (೪) ಗುರೂಪಾಯಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧಿಪಾಯ ಪ್ರಶ್ನವೇನು(೫)ಪರಮಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ಪ್ರಶ್ನವೇನು, (೬) ವಾಚಿಕ ಜಪಾಲಂಬನ ಪ್ರಶ್ನವೆಂಬೀರೀತಿಯಾದ (" (೧) ಕಿಮೇಕಂ ದೈವತಂಲೋಕೇ (೨) ಕಿಂವಾವ್ಯೇಕಂ ಪರಾಯಣಂ (೩) ಸ್ತುವಂತಃ ಕಂ (೪) ಕಮರ್ಚಂತಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಯು ರಾಮನವಾ ಶ್ರುಭಂ (೫) ಕೋಧರ್ಮ ಸ್ಪರ್ಶಧರ್ಮಾಣಾಂ ಭವತಃ ಪರಮೋಮತಃ (೬) ಕಿಂಜಪನುತ್ಯತೇಜಸ್ತು ಜಗನ್ಮನುಸಾಂ ಬಂಧನಾತ್ ") ಅರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಶ್ರೀಭೀಷ್ಮರು ಹೇಳಲು ಪಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉಪಾಯದಿಂದ (ಸಾಧನದಿಂದ) ಉಪೇಯವನ್ನು (ಸಾಧ್ಯವಾದ ಫಲವನ್ನು) ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಉಪಾಯ ವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವುದಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ (೬)ನೇದಾದ ಜಪಾಲಂಬ ನೋವಾಯ ಪ್ರಶ್ನೆವು ಪ್ರತಿವಚನಾವಸರದಲ್ಲಿ

ಸಮೀಪಸ್ಥವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ತಮಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅದರಾತಿಕೆಯ ದಿಂದಲೂ, ವೊದಲು; (೬)ನೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದಲೂ ಭಗವದ್ವಿಚರೆಯಿಂದಲೂ, (ಪರಿಚರಾ— ಶಿಕ್ಷಾಪ್ರಾ,) ದೇವತೆಗಳು ಹೇಗಾದರೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕರೋ ಅಭರಂತೇಷ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಗೂ “ತಂದೈವತಾನಾಂ ಪರಮಂಚ ದೈವತಂ ” ಎಂಬಂತೆ ಅಧಿಕನಾದ ಪರದೇವತೆಯಾಗಿಯೂ, ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಅಳವಡಲಕ್ಕವಾದ ವೈಭವತಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಪರನೋದಾರನಾಗಿಯೂ ಇರುವ; ಸ್ಥಾನರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತುಗಳಿಗೆ ಈಶನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅವನ ನಾಮಸಹಸ್ರಗಳಿಂದ ನಿರಂತರೋದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರೆ (ಅವನ ಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ಜಪಾಲಂಬನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ) ಚೇತನನು ಸಕಲವಾದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವಂತವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೂ ಸ್ತುತಿಸಿದರೂ ಅದು ವಿಚ್ಛೇದರಹಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೂ ಹಿತವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೆಂತಲೂ, ಅದು ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದರೆ ಪರಮದುಃಖವಾಗಿರುವುದೆಂತಲೂ ; (೧) “ ಯದಾಹೋವೈಷ್ಣವೇ ಏತಸ್ಮಿನ್ನದೃಶ್ಯೇ ನಾತ್ಮೈನಿಲಯಾನೇ ಅಭಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ವಿಂದತೆ, ಅಥಸೋಽಭಯಂಗತೋ ಭವತಿ” (೨) ಯದಾ ಹೋವೈಷ್ಣವೇ ಏತಸ್ಮಿನ್ನದರಮಂತರಂ ಕುರುತೆ ಅಥತಸ್ಯಭಯಂ ಭವತಿ” (೩) ಯನ್ಮಹಾರ್ತಂ ಹ್ರಣಂವಾಪಿ ವಾಸುದೇವೋ ನಚಿತ್ಯತೆ | ಸಾಹಾನಿಸ್ತನ್ಮಹ ಚ್ಛಿದ್ರಂ ಸಾಭ್ರಾಂತಿಸ್ಸಾಚವಿಕ್ರಿಯಾ || (೪) ವರಂ ಹುತವಹಜ್ವಾಲಾ ಪಂಜರಾಂತರ್ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ | ನಶೌರಿಚಿಂತಾ ವಿಮುಖ ಜನಸಂವಾಸಸ್ಮೃತಸಂ || (೫) ಏಕಸ್ಮಿನ್ನೈಶ್ವರಿಕಾಂತೆ ಮುಹೂರ್ತೇ ಧ್ಯಾನವರ್ಜಿತೆ | ದಸ್ಯುಭಿರುಷಿತೇನೇವ ಯುಕ್ತನಾಕ್ರಂದಿತುಂ ಭೈಶು ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಹೇಳುವುವು.

ಇವುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. (೧) ಈ ಜೀವನು ಯಾವಾಗಲಾದರೆ ಕಾಣಲಸಾಧ್ಯನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಕೃತ ಕಾರವಿಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ ಜಾತಿ ಗುಣ ಕ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಣಾ ನರ್ಹನಾಗಿಯೂ ಅಧಾರಹಿತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಧಾರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗೋಸ್ಕರ ಅಥವಾ ಭಯವಿಲ್ಲವೇ ಇರುವಿಕೆಗೆ ಸಾಧನವಾದ ನಿರಂತರಧ್ಯಾನವೆಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದೂ ಅಂತವನು ಭಯರಹಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

(೨) ಈ ಜೀವನು ಯಾವಾಗಲಾದರೆ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನ ಈ ಪೂರೋಕ್ತವಾದ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ವಿಚ್ಛೇದನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಭಯವುಂಟಾಗುವುದು. (೩) ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಒಂದು ಮುಹೂರ್ದವು ಅಥವಾ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಚಿಂತಿಸದೆ ಇರವಂತವನಾದರೆ ಅದೇ ಇವನಿಗೆ ಹಾನಿಯು, ಅದೇ ಇವನಿಗೆ ಮಹತ್ವಾದ ಆಪತ್ತುಗಳಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ರಂಧ್ರವು, ಅದೇ ಬುದ್ಧಿ ವಿಭ್ರಾಂತಿಯು, ಅದೇತಾನೆ ಮಹಾವಿಪದ್ಧಶೆಯು. (೪) ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲಾವೋನ್ಮಾದ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದಾದರೂ ಸುಖವೇ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಧ್ಯಾನ ವಿಮುಖರಾದ ಜನರೊಡನೆ ವಾಸಮಾಡುವುದೆಂಬ ವಧವು ಸಹಿಷ್ಣುಕೃತವು. (೫) ಬಗವದ್ಧ್ಯಾನವಿಲ್ಲದೇ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ದವು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆದು ಹೋದ ಈ ಮುಹೂರ್ದ ಕಾಲದ ವಿದೆಯ ದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರು ಮನೆಯನ್ನು ನುಗ್ಗಿ ತನ್ನ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರೆ ಯಾವೋತಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಕುಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಘುಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾನೆಯೋ ಆಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಯುಕ್ತವೆಂದು ಈ ಪ್ರಮಾಣಾತ್ಮಗ್ಯಗಳು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಚೇತನನಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನವೆಂಬ ಸಾಲಂಬನೋಪಾಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ಇದು “ಕಿಂಜರಕ್ ಮುಚ್ಯತೆ” ಎಂಬ ೬ನೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತರವು.) || ೪ ||

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವತತ್ವಗಳಿಗೂ ಭಯೋತ್ಪಾದಕರಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಂತವರಾಗಿಯೂ ಸರ್ವಜ್ಞರೂ ಆದ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ; ಶ್ರೀಧರ್ಮಪುತ್ರರು ಮಾಡಿರುವ ಆರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿ ಮೊದಲು “ಕಿಂಜರಕ್ ಮುಚ್ಯತೆ” ಎಂಬ ಜಾಪ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಜನೆ? ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚಗಳಿಗೂ ಪಭಾವಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವನಾಗಿಯೂ ದೇಶಕಾಲ ವಸ್ತುಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧ ಪರಿಚ್ಛೇದಕೂನ್ಯನಾಗಿಯೂ, (ಇಲ್ಲಿರುವನು ಅಲ್ಲಿ ಲ್ಲವು ಎಂಬುವುದು ದೇಶಪರಿಚ್ಛೇದವು, ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿರುವನು ಆಕಾಲದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುವುದು ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದವು, ಈ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿರುವನು ಆ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬುವುದು ವಸ್ತುಪರಿಚ್ಛೇದವು, ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲ ಸರ್ವವಸ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಂತಹ ತ್ರಿವಿಧ ಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತನು,) ಹೃದಾಹ್ವರಂಕಿತಲೂ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಕ್ಕಿಂತಲೂ

ಶ್ರೀಶ್ವರನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನೂ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಪೂರಣನು (ಅಥವಾ) ನವದ್ವಾರವುರವಾದ ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಯನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನು. ಯಾವ ದುಃಖವೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗುವನೆಂದು ಭಾವವು. || ೪ ||

ಮೂ|| ತಮೇವಚಾರ್ಚಯಂತ್ಯಂಭಕ್ತ್ಯಾಪುರುಷ ಮವ್ಯಯಂ | ಧ್ಯಾಯಂಸ್ತುವನ್ನಮಸ್ಯಂಶ್ಚ ಯಜ ಮಾನ ಸ್ತಮೇವಚ || ೫ ||

ಬೀ|| ಅನ್ಯಯಂ-ನಾಕರಹಿತನಾದ, ತಮೇವ-ಆ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀನಾಸು ದೇವನನ್ನೇ, ನಿತ್ಯಂ-ಯಾವಾಗಲೂ, ಅರ್ಚಯ-ಅರ್ಚಿಸುವಂತವನು, ಭಕ್ತ್ಯಾ-ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಧ್ಯಾಯ-ಧ್ಯಾನಿಸಿಯೂ, ಸ್ತುವ-ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿಯೂ, ನಮಸ್ಯ-ನಮಸ್ಕರಿಸಿಯೂ, ಯಜಮಾನಃ-ಪೂಜಿಸಿಯೂ, ಸರ್ವದುಃಖಾತಿಗೋಚರವೇ-ಸರ್ವ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದವನಾಗುವನೆಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವು || ೫ ||

ವಿ|| ಭಾ|| ಅರ್ಚನವು ಸ್ತೋತ್ರವು ಎಂಬಿವೇ ಪರಮಧರ್ಮವೆಂಬ ದಾಗಿ ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದುದರಿಂದ ಧರ್ಮವಿಷಯವಾದ ಐದನೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಮೊದಲು ಅಂತಹ ಅರ್ಚನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಸ್ತೋತ್ರವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಾಲ್ಕು ಮೂರನೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವಂತವರಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತಾರ್ಹ ನಾಗಿರುವಂತವನು ಯಾವನೋ ಅವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಕಾರದೊಡನೆ ಕೂಡ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೇ ಹೇಳಿರುವ ಜಪಕ್ಕೆ ಯಾವನು ವಿಷಯನೋ ಅವನೇ ತಾನೆ ಅರ್ಚ್ಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವನು; ಈ ಪ್ರಕಾರವೆ “ (ಭಾ|| ಸಭಾಪ|| ೩೧|| ೨೦) ತಮಿಮಂ ಸರ್ವಸಂಪನ್ನ ಮಾಚಾರ್ಯಂ ಪಿತರಂಗುರುಂ | ಅರ್ಚ್ಯಮರ್ಚಿತು ವಿಚ್ಛಾಮಸ್ಯರ್ವೇ ಸಮ್ಪಂತು ಮರ್ಹಧ| ತಸ್ಮಾತ್ಪೂಜ್ಯತಮಂ ನಾನ್ಯ ಮಹಮ್ನುಷ್ಯೇ ಜನಾರ್ದನಾತ್ || (ಭಾರ|| ಮೋಕ್ಷಧ|| ೩೪|| ೩೬) ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶಿತಿಕಂಠಂಚ ಯಾಶ್ಚಾನ್ಯಾದೇವತಾಸ್ಪೂತಾಃ | ಪ್ರತಿಬು

ದ್ವಾನ್ತಸೇವಂತೆ ಯಸ್ಮಾತ್ಪರಿಮಿತಂಫಲಂ (ಗೀ|| ೭|| ೨೩) "ಅಂತಃಪುತ್ರಫಲಂ ತೇಷಾಂ ||" ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಹೇಳುವುವು.

(ಇವುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯ.) ಸಕಲವಾದ ಅಚಾರ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೇನು, ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳೇನು, ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಅಚಾರ್ಯನಾಗಿಯೂ ತಂದೆಯಾಗಿಯೂ ಗುರುವಾಗಿಯೂ, (ಅಚಾರ್ಯ ಕಬ್ಬಕ್ಕೂ ಗುರು ಕಬ್ಬಕ್ಕೂ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಗಳು ಛಿನ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೇಳದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುವಂತಹ ದೋಷವು ಬರಲಾರದು) ಅರ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಲಪೇಕ್ಷಿಸುವನು : ನಿವೆಲ್ಲರೂ ಸಮ್ಯಕ್ತಿಪಡಬೇಕು ಏತಕ್ಕಂದರೆ? ಜನಾರ್ದನನಿಂತೆಲೂ ಪೂಜ್ಯತಮವಾದ ವಸ್ತುವು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವೆಂದೆಣಿಸುವನು. ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿಗಳು ಪೂಜ್ಯರಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಫಲವು ವಿತವಾದದ್ದಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧರಾದ ಮುನುಷ್ಯರು ಜತುರ್ಮುಖನನ್ನೇ ಆಗಲೀ, ವಿಷಕಂಠನಾದ ರುದ್ರನನ್ನಾಗಲೀ ಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಸೇಗಿಸಲಾರರು. ಇವರು ಕೊಡುವ ಫಲವು ನಾಶವುಳ್ಳದ್ದೆಷ್ಟೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಾಗಿಯೂ ಎಷ್ಟುದಿನಗಳನ್ನುಭವಿಸಿದರೂ ನ್ಯೂನವಾಗದೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿಯೂ ಅಕ್ಷಯವಾಗಿಯೂ, ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತಲಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ಪೂರೈಸಲ್ಪಡುವ ಇರುವಂಥರ ಮೆಪುರುದನನ್ನು ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠನಾದವನು "ಮಚ್ಚಿತಾಮದ್ಗತಪ್ರಾಣಾಃ" (ಗೀ||೧೦||೬) (ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಬಿಡುವರು ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ವ್ರಾಣ ಧಾರಣವಾಡತಕ್ಕವರು ಎಂದರ್ಥವು) ಎಂಬದಾಗಿ ಅವನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚರೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆಯಿದ್ದರೆ ಹೃಣಮಾತ್ರವೂ ಆತ್ಮ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಇರುವಂತೆ ತನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಅವನಲ್ಲಿ ವಿಕೇಷ ಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಸ್ವಲ್ಪವು ವಿರಾಮವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತಲಿರುವ ಅವ್ಯತಧಾರೆಯಂತೆ ಭೋಗ್ಯವಾಗಿಯೂ ನಿಶ್ಕೇಷವಾಗಿ -ತಾಪತ್ರಯ ನಿವಾರಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅವನ ಗುಣಾನು ಸಂಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಂತಹಾ ಧ್ಯಾನದಿಂದಂಟಾದ ಸಂತೋಷಾತಿಶಯದಿಂದ ಶರೀರವೆಲ್ಲಾ ರೋಮಾಂಚಿತವಾಗಿ ಬಾಯಿಯುಳ್ಳಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಕಂಠಸ್ಥವಾದ ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿಯೊಡನೆ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತನಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಪರವಶನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಮಕಾರ (ನನ್ನದು ಎಂಬ) ವೆಂಬ ದುರಭಿಮಾನವು ಕಳೆದು ಪ್ರಖ್ಯೇಭಾವ ಯುಕ್ತವಾದ ಅಂತಃಕರಣ ಬಹಿಃ ಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ; ನನ್ನದೆಂದು ನಾನು ಅಭಿಮಾನಿಸಿದವುಗಳನ್ನೆ

“ಲೋಕೋನು ನಿನ್ನ ದಾಗಿರ್ಪೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕರೀರದಿಂದಲೂ ವಾಕ್ಯ ನಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾ ರಾಯಣನ ಶ್ರೀಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರ ದೊಡ್ಡತನಾದ ತನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿ; (ಇದೇ ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯ ಸಮರ್ಪಣೆ) ತನ್ನನ್ನು ವೆನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮಹೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ತಾನು ಕಾಣದೆ ಸಂಭ್ರಮದೊಡನೆ ಅಕೃತಿಮ (ನಿಜವಾದ) ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅತಿಮನೋಹರವಾದ ಅರ್ಘ್ಯಪುಷ್ಪ ಮಧುಸರ್ಕಾ ದ್ವೈಪಚಾರಿಕ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕಾಭ್ಯವಹಾರಿಕಗಳಿಂದಲೂ ಅವನ ಭೋಗೋಚಿತಗಳಾದ ಭೋಗೋಪಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರಿಯುತಪತಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಾದರದೊಡನೆ ತಿರುವಾರಾಧನ ವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ಸಮಸ್ತದುರಿತ (ಪಾಪ) ಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಲ್ಪಡುವನು.

ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪಕವಾದ ರಾಜಮಾರ್ಗವೆಂಬ ದಾಗಿ ಪೇದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಪರಂಪರೆಯಾ ಉಪಕಾರಕಗಳಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತೋಪಕಾರಿಗಳಾದ ಕಮದಮಾದ್ಯಾತ್ಮ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಾಗಿ ಯೂ, “ ನೇದನ, ಧ್ಯಾನ, ಧ್ರುವಾನುಸ್ಮೃತಿ ”ಯೇ ಮೊದಲಾದ ಕಬ್ಬಿ ಭೇದಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಬುದ್ಧಿ ಪರಂಪರೆಗಳಿಂದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಅನವರತವೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆದರದೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವ ಬುದ್ಧಿವಿಶೇಷದಿಂದಂಟಾದ ಸುಸ್ವಾರಾಶಿಕೆಯದಿಂದಂಟಾ ಗುವ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವನ್ನೇ ಅವಧಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ, “ ಸದ್ವಿದ್ಯಾ — ಆನಂದ ವಿದ್ಯಾ — ಪುರುಷವಿದ್ಯಾ — ಉಪಕೋಸಲ ವಿದ್ಯಾ — ವೈಶ್ವಾನರ ವಿದ್ಯಾ — ಪಂಚಾಗ್ನಿ ” ವಿದ್ಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪರವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗುಣೋಪಸಂಹಾರ ನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನವನ್ನು ಶ್ರೀಬಾಹರಾಯಣರು (೧) “ ಸರ್ವಾಪೇಕ್ಷಾಚ ಯಜ್ಞಾದಿ ಶ್ರುತೇರಹ್ಮತತ್ ” (೨) “ ಕಮದಮಾದ್ಯುಪೇತಸ್ಯಾತ್ ” (೩) ಆವೃತ್ತಿರಸಕ್ಯದಾಪದೇಶಾತ್ ” ಎಂಬೀ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ನ್ಯಾಯಗಳಿಂದ (೪) “ ತಮೇವಂ ವಿದ್ಯಾ ” (೫) “ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಪ್ನುತಿಪರಂ ” (೬) “ ಯಜ್ಞಾನದಾಸೇನ ತಪಸಾಽನಾಶೇಕೇನ ಶಾಂತೋದಾಂತಃ ” ಇತ್ಯಾದಿ

ವೇದಾಂತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಮಧನಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವೆಂಬದಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೧) ಕರ್ಮವುಳ್ಳ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದೋ? ಇಲ್ಲವೋ? ಎಂಬ ಸಂಶಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವುದುಗಳ ಕರ್ಮ ನಿರಪೇಕ್ಷರಾದಂತೆ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೂ ಆ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ಕರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತ್ವವುಂಟು. ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸಾಧನವಾದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿಕವು ಪುರುಷಭೇದದಿಂದ ನಾನಾವಿಧ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಂಗತ್ವದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರ.ಂತೆ ಕಾಣಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೂ ನಾನಾವಿಧಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾಂಗಕವಾಗಲಾರದು. “ವಿವಿಧವಂತಿ” ಎಂಬ ಒಂದು ವೇದನೇಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವು ಎಂಬ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಸರ್ವಾಪೇಕ್ಷಾಚೇ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕುತ್ರೇತ್ಯವತ್” ಕರ್ಮವಂತರಾದ ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯು ಯಜ್ಞಾದಿ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ? ಯಜ್ಞಾದಿಕುತ್ರೇತಿ—“ತಮೇತಂ ವೇದಾನುವಚನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿವಿಧವಂತಿ ಯಜ್ಞೇನದಾನೇನ ತಪಸಾನಾಶಕೇನ” || ಇತ್ಯಾದಿ ಕುತ್ರೀಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳು ವಿದ್ಯೆಗೆ ಅಂಗವಾಗಿ ವಿನಿಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿವಿಧವಂತಿ ಎಂಬ ಕಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯು ಇಚ್ಛ್ಯಮಾಣವಾದ (ಇಚ್ಛಾವಿಷಯವಾದ) ವೇದನವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿವುಳ್ಳದ್ದಾದುದರಿಂದ ಇಚ್ಛ್ಯಮಾಣವಾದ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಅಂಗಿ ಎನ್ನುವುದು ಯುಕ್ತವು. ಆದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಅಶ್ವಮತ್—ಒಂದು ಕುದುರೆಯು ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಚಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಡಿಮೆಯೇ ಮೊಲವಾದ ಪರಿಕರವಿಲ್ಲದೆ ಬರೀ ಕುದುರೆಯಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುವುದು ಹ್ಯಾಗಾದರೆ ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೋ ಅದರಂತೆ ನಾನಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾಂಗಕವಾದ ವಿದ್ಯೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

(೨) ಆದರ ಉರ್ದ್ವತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಕರ್ಮದವಾದ್ಯಾತ್ಮ ಗುಣಗಳು ಯಜ್ಞಾದ್ಯಾಶ್ರಮ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠನಾದ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಅನುಪಾದೇಯಗಳೋ? ಎಂದರೆ ಯದ್ಯಪಿ ಗೃಹಸ್ಥನಾದವನು ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪೃತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕರ್ಮದವಾದ್ಯಾ ಪೇತನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. “ತಸ್ಮಾದೇವಂವಿಚ್ಛಾಂತೋದಾಂತ ಉಪರತಸ್ತೀಹ್ಯ ಸುಮಾಹಿತೋಭೂತ್ಯಾ ಆತ್ಮನೈವಾತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯತ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಸುಮಾ ನ್ಯವಾಗಿ ಕರ್ಮದವಾದಿಗಳೂ ವಿದ್ಯಾಂಗತ್ವ ವಿಧಾನವಿರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠಿತ್ವ ಗೋಚರವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳಾಗಿರುವುವು ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರಾಂತೆಯಿಂದ ನಿಷ್ಪಾದ್ಯವಾದ ವಿದ್ಯೆಯು ಕರ್ಮದವಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವುವು. ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಗಳು ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿ ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರಾಂತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೆಂಬುದಾಗಿರುವುದು.

(೩) ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೋವಾದಿಗಳಂತೆ ಸತ್ಯತ್ವತಮಾದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವು ಸಿದ್ಧಿ ಸುವುದರಿಂದ ವೇದನವು ಸುಕೃದನುಪ್ಪೇಯವೆಂದರೆ ವೇದನ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಸತ್ಯದಾ ವೃತ್ತವಾದ ಧ್ಯಾನರೂಪವಾಗಿರುವ ವೇದನವೇ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವೆಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಸತ್ಯದಾವೃತ್ತ ಸ್ವಾತಿ ಸಂತಾನರೂಪವಾಗಿರುವ ನಿರತಿಕಯ ಪ್ರೀತಿರೂಪ ವಾದ ದರ್ಶನಸಮಾಸಾಕಾರವಾಗಿರುವ ವೇದನವೇ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು.

(೪) ಅವನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದವನು. (೫) ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತಾನೆ. (೬) ಸ್ವರೂಪನಾಕವಲ್ಲದ ಯಜ್ಞನಿಂದಲೂ ದಾನದಿಂದಲೂ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಅಂತಃಕರಣನಿಗ್ರಹಮಾಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಬಹಿಃಕರಣ ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಎಂಬದಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.

ವಾಕ್ಯಕಾರರೂ “ ವೇದನ ಮುಪಾಸನಂ ಸೌಖ್ಯತ್ವದ್ವಿಷಯೇ ಶ್ರವಣಾತ್ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಆರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. (ವೇದನ ವೆಂಬುವುದು ಉಪಾಸನವೆ; ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಯು ಇರುವುದರಿಂದ.) ಇಂತಹ ಉಪಾಸನವು ಪರಿಸತ್ಯವಾದರೆ ಭಕ್ತಿ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವದು. ಉಪಾಸನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಕ್ತಿ ಎಂಬುವುದು ಭಿನ್ನವಾದದ್ದಲ್ಲವು. ವಿತಕ್ತೆಂದರೆ? ಸಂಯೋಗವೆಂಬ ವಿಧಿಯು ಯರಡಕ್ಕೂ ಅವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುದು. ಉಪಾಸನದಂತೆ ಭಕ್ತಿಗೂ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕತ್ವ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ಯರಡಕ್ಕೂ ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಏಕಫಲದೊಡನೆ ಸಂಯೋಗವು ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದೆ. ಇದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಶ್ರುತಿಯೂ ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ (೧) “ ನಸಂದೃಶೇತಿವಂತಿ ರೂಪಮಸ್ಯ ನಚಕ್ಷುಷಾ ಪಶ್ಯತಿ ಕಷ್ಟನೈನಂ || ಹೃದಾಮನೀಷಾ ಮನಸಾಭಿಕ್ಲೇಶೋ ಯನಿನಂವಿದುರವೃತಾಸ್ತೇಭವಂತಿ (೨) ನಸಂದೃಶೇತಿವಂತಿ=ಭಕ್ತ್ಯಾಚ ದೃತ್ಯಾಚ ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮಾಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಂ ಪರಿಪಸ್ಯತೀಹ ” ಎಂತಲೂ, (೩) “ಪುರುಷಸ್ಸಪರಃ ಪಾರ್ಥ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಲಭ್ಯಸ್ತನ್ಮನಸ್ಯಯೋ || ಭಕ್ತ್ಯಾತ್ಮ ನನ್ಮಯಾ ಶಕ್ಯಃ || ಭಕ್ತ್ಯಾಮಾಮುಬಿಜಾನತಿ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ, (೪) “ ಭಕ್ತ್ಯಾವಿಚ್ಛಿನ್ನಯಾಮುಕ್ತಿಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಅಂಗೀರಸ ಸ್ತೋತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, “ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೋವಿಂದೇ ಭಕ್ತಿ ರನ್ಯಭಿಚಾರಿಣೀ | ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ನೃಣಾಂಮುಕ್ತಂ ಮಾತೇ ಭೂದತ್ತಸಂಕಯಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಪುನಃ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, (೫) “ಯೇತ್ಯಾದೇನಂ

ಧ್ರುವಂ ಭಕ್ತಾಃ ಪುರಾಣಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ | ಪ್ರಾಪ್ನುಂತಿ ಸದಾ
 ಕಾಮಾನಿಹಲೋಕೇ ಪರತ್ರಚ || ಅಮೋಘಾಸ್ತು ಭವಿಸ್ಯಂತಿ ಭಕ್ತಿಮಂ
 ತಶ್ಚಯೇನರಾಃ ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೂ, (೭) “ ಯೇ
 ಪಾಂವಿಸ್ತುಃ ಪ್ರಿಯೋನಿತ್ಯಂ ಯೇವಿಷ್ಣೋಸ್ಸುತತಂ ಪ್ರಯಾಃ | ನತೇ
 ಪುನಸ್ಸುಂಭವಂತಿ ತಪ್ಯಕ್ತಾಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಾಃ ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮಾಮನು
 ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು.

ಹಿಂದೇ ವಿವರಿಸಿದ ಪ್ರಮಾಣತಾತ್ಪರ್ಯವು || (೧) ಈ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪವು
 ನೋಡುವಿಕ್ಕಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವು ಯಾವನೂ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡು
 ವುದಿಲ್ಲವು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಭೈರವದಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕವನು.
 ಯಾರಾದರೆ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುವರೋ ಅವರು ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲದವರಾಗುತ್ತಾರೆ.
 (೨) ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯವಸ್ಥೆ ಮೊದಲಿನಲ್ಲನುಸಂಧಿಸಿ “ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಧಾರಣೆಯಿಂದಲೂ
 ಸಮಾಹಿತಮನಸ್ಕನಾದವನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ
 ಕಾಣುವನು. (೩) ಅಶ್ವ ಅರ್ಜುನನೇ? ಸರ್ವಸ್ವಾತ್ಮಪರನಾದ ಪರಮಪುರುಷನು ದೇ
 ವತಾಂತರ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರ ಸಂಬಂಧಹಿತವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಂದತಕ್ಕವನು.
 ಅನನ್ಯವಾದ (ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯವಸ್ಥೆ) ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
 ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವನು. (೪) ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು
 (೫) ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಗೋವಿಂದನಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಅಮೃತಭಿಷೇಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಮೋ
 ಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಂಕಯವು ಬೇಡವು. (೬) ಯಾರಾ
 ದರೆ ಪುರಾಣಪುರುಷನಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಈ
 ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದು
 ವರು. ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಆಮೋಘರಾಗವರು. (೭) ಯಾರಾದರೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾ
 ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಿಯನೋ ಯಾರಾದರೆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಿಯರಾಗಿರುವರೋ
 ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ
 ಪುನಶ್ಚ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲಾರದಭಿಪ್ರಾಯವು ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣ
 ಗಳು ಭಕ್ತಿ ಉಪಾಸನಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಿಕಫಲವುಳ್ಳವಿಕೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವವು.

ಆದುದರಿಂದಲೇ “ಉಪಾಸ್ತು-ಭಜತಿ” ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿಧಿಯೂ ಇರು
 ವುದರಿಂದ ಉಪಾಸನ ಭಜನವೆಂಬೀ ಯರೂ ಸೇವಾರ್ಥಕವಾಗಿಯೇ
 ಇರುವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೈಘಂಟುಕರು “ ಸೇವಾ, ಭಕ್ತಿ, ಉಪಾ
 ಸನ ” ಎಂಬೀ ಮೂರನ್ನು ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿ “ ಸೇವಾ ಭಕ್ತಿರು
 ಪಾಸ್ತುಃ ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಲೈಂಗ ವಾಮನ ಪುರಾಣಗಳು ಈ
 ಅರ್ಥವನ್ನೇ “ ಭಜ ಇತ್ಯೇವಧಾತುರ್ದೃಢ ಸೇವಾಯಾಂ ಪರಿತೇರಿತಃ

ತಸ್ಮಾತ್ತೇವಾ ಬುದ್ಧೈಃಸ್ರೋಕ್ತಾ ಭಕ್ತಿಶಬ್ದೇನ ಭೂಯಸೇ” ಎಂದು ಹೇಳುವುವು. (ಭಜ ಧಾತುವಿಗೆ ಸೇವಾರ್ಥಕತ್ವವಿರುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸೇವೆಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದೆಂದರ್ಥವು.) ಉಪಾಸ್ಯನಾದ ಪರ ಮಾತ್ಮನು ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಮಹಾಮಂಗಳ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದ ರಿಂದ ಈ ಉಪಾಸನವು ಮಿತಿವಾರಿದ ಪ್ರೀತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ಅವನು ನಿರರ್ವ್ಯಜ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ರುಚಿಯುಳ್ಳ ದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೆಂದು ವಿವೇಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಇದು ಭಕ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳ ಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನೇ ಉಪಾಸನ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ (೧) “ಪ್ರಿಯೋಹಿಜ್ಞಾನಿನೋತ್ಕರ್ಷಂ || ಭಜ ತಾಂ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕಂ || ತುವ್ಯಂತಿ ಚರಮತಿಂಚ” (೨) ನಾಥಯೋನಿ ಸಹಸ್ರೇಷು || (೩) ಯಾಪ್ರೀತಿರವಿವೇಕಾನಾಂ || ತತ್ಸ್ಮೃತೃತ್ಯಾಹ್ಲಾದ ಸಂಸ್ಥಿತಃ || (೪) ತನ್ನಾಮ ಸ್ಮರಣೋದ್ಯೋತಪುಲಕೋದ್ರಿತಿಪುಂಗವಃ || (೫) ಸೇವಾಭಕ್ತಿ ಸ್ಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ಜ್ಞಾನವಾಸನಯಾಕೃತಾ | ಉತ್ಪನ್ನಾ ಯಾಂತತಸ್ತಸ್ಯಾಂ ಸ್ನೇಹಭಾವ ಸ್ವಯಂಭವೇತ್ || (೬) ಪರಮಾತ್ಮನಿ ಯೋರಕ್ಶೋ ವಿರಕ್ಶೋಽಪರಮಾತ್ಮನಿ | ಸರ್ವೇಷಣಾ ವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಸ್ಸ ಭೈಕ್ಷಂಭೋಕ್ತುಮರ್ಹತಿ || (೭) ಸವೋದೇವಶ್ಚುಭಯಾ ಸ್ಮೃತೃತ್ಯಾಸಂ ಯುನಕ್ತು.” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ನಾನಾಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟಾಗಿರುವುವು.

(೧) ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರಿಯನಲ್ಲವೆ; ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಜನಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ; ತಮ್ಮತಮ್ಮಗಳಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನನ್ನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿಕೊಂಡೂ ನನ್ನ ರಮಣೀಯ ದಿವ್ಯ ಜೇಷ್ಠತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡೂ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಗುಣಜೇಷ್ಠತೆಗಳನ್ನು ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ (೨) ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿ ಯೇ ನಾವಿರ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, (೩) ಅವಿವೇಕಿಗಳಿಗೆ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯೋಪ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಪ್ರೀತಿಯೋ ಅಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯು ನಿನ್ನಲ್ಲುಂಟಾಗಲಿ, ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಿರುವುದ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿರತಕ್ಕವನು. (೪) ಅವನ ನಾಮಸ್ಮರಣದಿಂದಿರುವುದ ರೋಮಾಂಚವುಳ್ಳ ಅನುರೋಧವು ಜ್ಞಾನವಾಸನೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸೇವೆಯು ಭಕ್ತಿ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವುದು. ಅದಂಟಾದಮೇಲೆ ಸ್ವಯಮಾಕಾಯ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಭಾವವುಂಟಾಗುವುದು (೬) ಪರ ಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವುಂಟಾದವನು ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ದೇರೆಯಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾ

ಗ್ರಂಥವನ್ನಾಗಿ ಈ ಪೂತ್ರಯಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವಂತವನಾಗುವನು. (೩) ಆ ದೇವನು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಳ್ಳೇ ಸ್ತೂತ್ರಿಯಿಂದ ಕೇರಿ ಸಲಿ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಉದಹರಿಸಿರುವ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥಗಳು.

ಈ ಉಪಾಸನವು ದಾಸ್ಯ ರುಚಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದೆಂಬುವುದಕ್ಕೆ (೧) “ಮಾಮನುಸ್ಮರಣ್ (೨) ಪಾರ್ಥಾನುಜಂತಯೇ (೩) ಕೃಷ್ಣಾನುಸ್ಮರಣಂಪರಂ” ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ವಚನಗಳು ಅನೇಕಗಳಿರುವುವು. ಭಕ್ತಿಗೆ ಭಗವನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳು ಶರೀರ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದೆಂಬುವುದಕ್ಕೆ (೪) ಸತತಂ ಕೀರ್ತಯಂತಃ (೫) ಮನ್ಮನಾಭವ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುವು.

(೧) ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಣಮಾಡುತಾ, (೨) ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೆ ಚಿಂತಿಸುತಾ (೩) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸ್ಮರಣವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸರ್ವಪಾಪ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು. (೪) ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೀರ್ತನ ಮಾಡುತಾ, (೫) ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗು, ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು

ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಯೇ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಪರಮರಹಸ್ಯವೆಂದು (೧) “ಇದಂತು ತೇಗುಹ್ಯತಮಂ” (೨) ಯದ್ವಿಜ್ಞಾತ್ವಾನೇಹಭೋಯೋನ್ಯತ್ (೩) “ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂಭೋಯಃ” ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(೧) ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವ ಈ ಭಕ್ತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದದ್ದು (೨) ಯಾವ ಭಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದದ್ದಿಲ್ಲವು (೩) ಪುನಶ್ಚ ಸರ್ವರಹಸ್ಯಭೂತವಾದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು. ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು

ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಯು “ಬಹೂನಾಂ ಜನ್ಮನಾಮಂತೆ ಜ್ಞಾನವಾನ್ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ || ಜನ್ಮಾಂತರ ಸಹಸ್ರೇಮ್”

ಬಹು ಜನ್ಮಗಳು ಕಳದಮೇಲೆ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿ ನನ್ನ “ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಕರವಾದವು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ” ಭಕ್ತ್ಯಂಗವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳು ಕಳದಮೇಲೆ ತಪೋಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪಾಪಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾದಮೇಲೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು.

ಎಂಬೀ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ಜನ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸುಕೃತ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು

ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಬಿಡುಕಾಲದವರೆಗೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮೋಕ್ಷವೇ ಸ್ಥಿರಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗುವುದು; ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಯಾವದೊಂದು ಸೂಧನವನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಲಶಕ್ತರಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಏನುಗತಿ ಎಂಬ ಭಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಲಭಿಸುವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತವರಾಗಿ ಮೂರನೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ “ತಮೇವ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾದ “ಸರ್ವಭೂತಭವೈಂದ್ಯವಂ” ಎಂಬುದುವರೆಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಸರ್ವಸ್ಮಾತ್ಪರನಾದ ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೇ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಇವನಿಗಿರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆಂದಿರುತ್ತೇವೆ.

ಮೂ|| ಅನಾದಿ ನಿಧನಂ ವಿಷ್ಣುಂ
ಸರ್ವಲೋಕ ಮಹೇಶ್ವರಂ |
ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷಂ ಸ್ತುವನ್ನಿತ್ಯಂ
ಸರ್ವದುಃಖಾತಿಗೋ ಭವೇತ್ ||೬||
ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞಂ
ಲೋಕಾನಾಂ ಕೀರ್ತಿವರ್ಧನಂ |
ಲೋಕನಾಥಂ ಮಹದ್ಭೂತಂ
ಸರ್ವಭೂತ ಭವೋದ್ಭವಂ ||೭||

ಟೀ|| ಅನಾದಿನಿಧನಂ—ಆದ್ಯಂತರಹಿತನಾಗಿಯೂ, ವಿಷ್ಣುಂ—ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತವನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಲೋಕಮಹೇಶ್ವರಂ—ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಮಹೇಶ್ವರನಾಗಿಯೂ, ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷಂ—ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡುವಂತವನಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ—ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞಂ—ಸಕಲಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾಗಿಯೂ, ಲೋಕಾನಾಂ—ಜನರಿಗೆ, ಕೀರ್ತಿವರ್ಧನಂ—ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತವನಾಗಿಯೂ, ಲೋಕನಾಥಂ—ಲೋಕಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿಯೂ, ಮಹದ್ಭೂತಂ—ನಿರತಿಶಯವಾದ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಭೂತಭವೈಂದ್ಯವಂ—ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ

ಸತ್ತಾಸ್ತಿತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ತಮೇವ-ಅವನನ್ನೇ, ನಿತ್ಯಂ-ಯಾವಾಗಲೂ, ಸ್ತುರ್ವ-ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಸರ್ವದುಃಖಾತಿಗಃ-ಸಮಸ್ತದುಃಖಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದವನಾಗಿ, ಭವೇತ್-ಆಗುವನು.

ಭಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಉಪಾಯ ಶೂನ್ಯರಿಗೆ ಧ್ಯಾನಾದಿ
ಲಭಾಪಾಯ ಪದಾರ್ಥನವು.

(ವಿ|| ಬಾ||) ಆದ್ಯಂತವಿಲ್ಲದವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಲೋಪಾಧಿ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದೇಶೋಪಾಧಿಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ಮಹೇಶ್ವರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತಕ್ಕವನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡತಕ್ಕ ಐಶ್ವರ್ಯಮುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡತಕ್ಕವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಹಿತವಾದದ್ದು ಇದೆಂಬುವುದನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಚಿಂತಿಸುವಂತವನಾಗಿಯೂ, ಅನಂತಕಾಖ್ಯಾವಿಶಿಷ್ಟಗಳಾದ ವೇದಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತಗಳಾದ ವಿಷಯಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸಕಲಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪರಮಧರ್ಮವೆಂದುತಿಳಿಯುವಂತವನಾಗಿಯೂ, “ಯಂಸ್ತುರ್ವಸ್ತು ವ್ಯತಾಮೇತಿ” (ಯಾವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರೆ ಸ್ತುತಿಮಾಡತಕ್ಕವನೂ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆಯೇ); ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ತನ್ನಂತೆಯೇ ವೇದಗಳಿಂದಲೂ ಲೋಕದಿಂದಲೂ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಡುವಂತೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೀರ್ತಿವರ್ಧಕನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಲೋಕಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಾದಿ ಸರ್ವ ಪರಿಚರಣಗಳಿಗೂ ಅರ್ಹನಾಗಿಯೂ, “ಅನ್ಯತ್ಪೂರ್ಣಾದಪಾಂ ಕುಂಭಾದನ್ಯತ್ಪಾದಾವನೇಜನಾತ್ | ಅನ್ಯತ್ಕುಶಲಸಂಪ್ರಶ್ನಾನ್ನಚೇಚ್ಛತಿ ಜನಾರ್ದನಃ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನಿರತಿಶಯವಾದ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಯಾವದೊಂದು ಪ್ರಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಸ್ತೋತ್ರಮಾತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಅಚೇತನಗಳಂತೆ ಆಗದೆ ತಮ್ಮೆಗಳಿಗಿರುವ ಜ್ಞಾನವುಸಾರ್ಥಕವಾಗುವಂತೆ ಅವನನ್ನು

ಚಿಂತಿಸುವ ಸಕಲಾದ ಚೇತನರಿಗೂ ಸತ್ತಾಧಾಯಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತವರನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಂತವನಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣಭಕ್ತಿ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಪವಾದಗುಣ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು ತಾಪತ್ರಯವೆಂಬ ದಾವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಿರತಿಶಯಾನಂದ ಶೀತಲವಾದ ನೀಲವೇಣಿದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಯಾಗುವನು.

ಇಲ್ಲಿ “ಸ್ತುವೆ” ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತಕ್ಕ ವನೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡುವುದೇ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಏತಕ್ಕಂದರೆ? ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ “ಸ್ತುವೆ” ಎಂಬುವುದನ್ನು ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳೂ ಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಅದು ಪಠಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಹತ್ತಾದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನಾಗಿಯೂ ಇದನ್ನು ಅಲ್ಪವಾದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಪುನರುಕ್ತಿ ದೋಷವು ಬರುವುದು. ಮತ್ತು “ಸ್ತುವಂತಿಕಂ” ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಶ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಾಂತರಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದೇ ಉಚಿತವಾಗಿರುವುದೆಂದರಿಯಬೇಕು. ||೩||

(ಶಂಭಾ) ಇನ್ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಅರ್ಚಯೆ” ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಗಳೆಂಬ ಯರಡು ಬಗೆಯಾದ ಪೂಜೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂತಲೂ, “ಧ್ಯಾಯೆ-ಸ್ತುವೆ-ನಮಸ್ಯೆ” ಎಂಬ ಮೂರು ಪದಗಳಿಂದ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಿಕಗಳಾದ ಪೂಜೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೪||

ಒನ್ನೇ ಶ್ಲೋಕ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪಾದಗಳಿಂದ “ಸ್ತುವಂತಿಕಂ” “ಯಾವ ದೇವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾಡತ” ಎಂಬ ಧರ್ಮಪುತ್ರರ ಮೂರನೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಅಸ್ತು - ಜಾಯತೆ - ವರ್ಧತೆ - ವಿಪರಿಣಮತೆ-ಅಪಕ್ಷಯೋತಿ-ನಶ್ಯತಿ” ಎಂಬೀ ಷಡ್ಭಾವ ವಿಕಾರಗಳಿಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪನಶೀಲನಾಗಿಯೂ, ದೃಶ್ಯವರ್ಗವಾದ ಸರ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಈಶ್ವರನಾಗಿಯೂ, ಸಮ

ಸ್ತು ದೃಶ್ಯವರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವಂತವನಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸರೈಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೂ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತಕ್ಕವನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಅಧಿದೈವಿಕ, ಅಧಿಭೌತಿಕ ಗಳೆಂಬ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನು. || ೬ ||

೭ನೇ ಶ್ಲೋಕ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದಲೂ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಥನಾದ ದೇವರ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ ಪೃಷ್ಠಿಕರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ, ಅಥವಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಯದ್ವಾ, ತಪಸ್ಸಿಗೆ, ಅಥವಾ ವೇದಕ್ಕೆ ಹಿತನಾಗಿಯೂ ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾಗಿಯೂ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅವರವರಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ, ಲೋಕದಿಂದ ಯಾಚಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನಾಗಿಯೂ ಅಥವಾ ಲೋಕನಿರಾಪೇಕ್ಷನಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪನಾಗಿಯೂ ವಿಶ್ವೋತ್ಕರ್ಷದಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತವನೂ ಪರಮಾರ್ಥ ಸತ್ಯಭೂತನೂ ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧನೂ ಸರೈಭೂತಗಳಿಗೂ ಜನನ ಮರಣಾದಿರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನೂ ಅದ ಹಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಂತವನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದಿ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನು. || ೭ ||

ಮೂ || ಪದ್ಮಮೇ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಂ

ಧರ್ಮೋದ್ಧಿಕ ತಮೋಮತಃ |

ಯದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ

ಸ್ತವೈತರ್ಜೇ ನ್ನರಸ್ಸದಾ ||೮||

ಟೀ|| ೮ನೇ-ಇದು, ಮೇ-ನನಿಗೆ, ಸರೈಧರ್ಮಾಣಾಂ (ಮಧ್ಯೆ)-ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಧಿಕತಮಃ-ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಧರ್ಮಃ-ಧರ್ಮ (ಶ್ರೇಯಸ್ಸಧನ) ವೆಂಬದಾಗಿ, ಮತಃ-ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಯತ್-ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಭಕ್ತ್ಯಾ-ಭಕ್ತಿ ಯೊಡನೆ, ಪುಂಡ್ರೀಕಾಕ್ಷಂ-ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು, ನರಃ-ಮನುಷ್ಯನು, ಸ್ತವೈಃ-ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ, ಸದಾ-ಸರೈಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಅರ್ಚೇತ್-ಅರ್ಚಿಸುವನೋ.

(ವಿ|| ಭಾ||) ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ “ಕೊಧರ್ಮ ಸ್ಸರೈಧರ್ಮಾಣಾಂ ಭವತಃ ಸರೈಶೋಮತಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಧರ್ಮವುತ್ರರು ಕಳೆದ (೫)ನೇ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು.

ಸ್ವರಣ ಕೀರ್ತನ ಪ್ರಣಾಮಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪರಿಚರೈತ್ಯರ್ಥವು.

ಧರ್ಮಗಳು ತಾನೆ ಉಪಕರವಾದ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷವನ್ನೇ ದಿ ಸಾಧಕಗಳೆಂತಲೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಸಾಧಕಗಳೆಂತಲೂ, ಫಲದಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಭಗವದಾರಾಧನ ರೂಪವೆಂಬದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಲ್ಪಡುವ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವೂ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವೆಂಬದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಮಾಧಿರೂಪವೆಂಬದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಸಾಧಕವೆಂತಲೂ, ಪ್ರೀತಿಯೊಡನೆ ಶ್ರಿಯೆ ಪತಿಯನ್ನು ಸ್ವರಣಮಾಡುವುದು ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತನೆಮಾಡುವುದು ಸಾಕ್ಷಾಂಗ ದಂಡವತ್ತಿ ಕಾಮಮಾಡುವುದೇ ಮೊದಲಾಗಿರುವ ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸ್ವಲ್ಪತಕ್ಕ ಕೃಪಾಕರ್ಮ ಅಥವಾ ದಾಸ್ಯಮಾಡುವಿಕೆಯೆಂತಲೂ, ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಾಗಿರುವುವು ಆ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ೧|| ೨|| ೩|| ನೇ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಗವದರ್ಚನ ಸ್ತೋತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಾದಿ ರೂಪವಾಗಿರುವ ನಾಲ್ಕನೇ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತೋತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವರವರ ಅಧಿಕಾರಾನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಅರ್ಚನಾದಿಗಳು ಗುರು ಲಕ್ಷಣವಾಯಗಳಾಗಿರುವುವು.

ಇದು ತಾನೆ ಸಕಲಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿದರಲ್ಲವೆ; ಅದು ಯಾವದೆಂದರೆ? ನರನಾದವನು ಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಶ್ರೀವೃಂದರೀಕಾಕ್ಷನಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಎಂಬುವುದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗುವುದನ್ನು ವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದರಿಯಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಗೀತೆಯ (೯|| ೨||)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಸುಸುಖಂ ಕರುತು” ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ (ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖಕರವೆಂದು ಭಾವವು) ಕೆಂಚ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದ ನಾಯಕನ ಸ್ಮರಣವು ನಾಯಕಿಯಾದವಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ತಾನೆ ಇರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಲ್ಲದ ದೇವತಾಂತರ ಸೇವೆಯು ಕಷಾಯಪಾನದಂತೆ ವಿರಸವಾಗಿ

ದ್ವರೂ ಅದು ಹಿತವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೊಡನೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯಾಸವು ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು.

“ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ” ಎಂಬುವುದರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು ಬಹುಸುಂದರ ಅಥವಾ ಅಭಿರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಕಾರವಾಗಿಯೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ದೇವತಾಂತರ ಸೇವೆಗಿಂತಲೂ ಇವನ ಸೇವೆಗೆ ಅಧಿಕವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೇ ಮೊದಲಾದವರ ಸೇವೆಗಿಂತಲೂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನ ಸೇವೆಗೆ ವಿಕೇವವು ಸರ್ವ ಸಮೃತ್ತವಷ್ಟೆ.)

“ಸ್ತವೈಃ” ಎಂಬುವುದರಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂಬುವುದು ವಾಚಾತ್ಮಕ ದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಶ್ವಜಿತ ಚಾಂದ್ರಾಯಣನೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಂತೆ ಇದಕ್ಕೆ ದ್ರವ್ಯವ್ರತವು ಅಧಿಕಾರ್ಯಾಸವು ಅನವೇಶ್ಯತೆವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ (೧) “ಆರ್ತಾವಿಷ್ಣಾಃ ಶ್ರೀಧಿಶಾಸ್ತ್ರ ಭೀತಾಘೋರೇಷು ವ್ಯಾಧಿಷು ವರಮಾನಾಃ | ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ನಾರಾಯಣ ಶಬ್ದಮಾತ್ರಂ ವಿಮುಕ್ತದುಃಖಾಸ್ಸುಖಿನೋಭವಂತಿ” ಎಂಬದಾಗಿ ವ್ಯಾಸರೂ ಹೇಳಿರುವರು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (೨) “ಅನೇನಾಪಿಯನ್ನಾಮ್ನಿ” ಎಂತಲೂ, ವೈಷ್ಣವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ (೩) “ಅಷ್ಟಾನತೋ ಜ್ಞಾನತೋವಾ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಕೀರ್ತನಾತ್ | ತತ್ಸರ್ವಂ ವಿಲಯಂ ಯಾತೀತೋಯಸ್ಥಂ ಲವಣಂ ಯಥಾ” ಎಂತಲೂ, ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಯೇ ಸ್ಥಲಾಂತರದಲ್ಲಿ (೪) “ಕಮಾಯಾಲಂ ಜಲಂವಕ್ಷೇ ಸ್ತಮಸೋ ಭಾಸ್ವರೋದಯಃ | ಕಾಂತಿಕಲೇ ರಘೌಘೌಸ್ಯ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಂಹರೇ” ಎಂತಲೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ (೬೬ ೩೦) (೫) “ಯನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನತೋ ವಿಮುಚ್ಯತೇ || ಎಂತಲೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ (೪೩) (೬) “ಯನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನತೋ ಮಹಾಭಯಾದ್ವಿಮೋಕ್ಷ ಮಾಪ್ನೋತಿ” ಎಂತಲೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ (೪೩ || ೨೫) (೭) “ಸಕೃದುಚ್ಚರಿತಂ ಯೇನ ಹರಿರಿತ್ಯಹರ ದ್ವಯಂ | ಬದ್ಧಃ ಪರಿಹರಸೇನ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಗಮನಂಪ್ರತಿ” ಎಂತಲೂ, (ವಿಷ್ಣುಧಿ || ೩೦ನೆ ಅ) (೮) ಯಸ್ಯನಾಮ್ನಿ ಸ್ಮೃತೇಮರ್ತ್ಯ ಸುಮುತ್ಕಾಂತೇರನಂತರಂ | ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ವೈಷ್ಣವಂ ಸಾಧನಂ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ವರ್ಜಿತಂ” ಎಂತಲೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ (೨೯ನೆ ಅ) (೯) “ಅಚ್ಯುತಾನಂತ ಗೋವಿಂದ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಭೇಷಜಾತ್ | ನಶ್ಯಂತಿ ಸಕಲಾರೋಗಾ ಸ್ವತ್ಯಂತತ್ಯಂತವದಾಮ್ಯಹಂ” ಎಂತಲೂ, ಹೇಳಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿಯೂ, (೧೦)

“ಸಂಕೀರ್ತಯೇ ಜ್ಞಗನ್ನಾಥಂ ನೇದಂವಾಪಿ ಸಮೀತಯೇತ್”^೧ ಎಂತಲೂ,
(೧೧) “ಆಸ್ಯಜಾನಂತೋ ನಾಮ ಚಿದ್ವಿವಕ್ತನ | ಧ್ರುವಾಸೋ ಅಸ್ಯಕೇ
ರಯೋಜನಾಸಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ
ಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(ಈ ಪ್ರವಾಣಗಳ ಅರ್ಥವು (೧) ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆದ್ವರಾದವರೂ ಮನೋವ್ಯಾಧಿ
ಯುಳ್ಳವರೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟವರೂ ಭಯಗ್ರಸ್ತರೂ ಭಾರವಾದ ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ
ಹೀಡಿತರಾಗಿರುವಂತವರೂ “ ನಾರಾಯಣ ” ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಮಾತ್ರವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ಹೇಳಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಸುಖಿಗಳಾಗುವರು. (೨) ನಾಮ
ವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅವಶಾತ್ತಾಗಿ ಅವನ ನಾಮವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ
ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡುವನು (೩) ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲೋ ಪಾಪು
ದೇವನ ನಾಮಕೀರ್ತನದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪವು ಜಲದಲ್ಲಿರುವ ಉಪ್ಪಿನಂತೆ ಲಯವಾಗು
ವುದು (೪) ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕಮನಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಜಲವೂ, ಅಂಧಕಾರ ನಿರಾಸಕ್ಕೆ
ಸೂರ್ಯೋದಯವೂ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಪ ಸಮೂಹವನ್ನು ಶ್ರೀವಾಸು
ದೇವನ ನಾಮಕೀರ್ತನವೂ ನಾಶಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದು. (೫) ಯಾವ
ವಾಸುದೇವನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡುವನೋ. (೬) ಯಾವ
ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನದಿಂದ ಮಹಾಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಾಪಗಳಿಂದ
ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೊಂದುವನೋ. (೭) ಹರಿಃ ಎಂಬುವ ಯಥಡು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು
ಯಾವನಾದರೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ; ಅವನು ಮೋಕ್ಷಗಮನಕ್ಕೆ
ಆಗಬೇಕಾದ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಸಮರಕರವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆ (೮) ಜೀವಿಸಿ
ರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಪರಮಪುರುಷನ ನಾಮವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅಂತ
ವನು ದೇಹಪಾತಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ವೈಷ್ಣವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.
(೯) “ಅಚ್ಯುತ-ಅನಂತ-ಗೋವಿಂದ ” ಎಂಬ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣರೂಪವಾದ ಟೀಪಫ
ದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವುವು. ಇದು ಸತ್ಯವು ಸತ್ಯವೆಂದು ನಾನು
ಹೇಳುವೆನು (೧೦) “ ಸಂಕೀರ್ತಯೇಜ್ಞಗನ್ನಾಥಂ ” ಜಗನ್ನಾಥನ ನಾಮಕೀರ್ತನವೆ
ನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ವೇದವನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕು. (೧೧) ಇವನ ಯಾವದಾದ
ರೊಂದು ನಾಮವನ್ನು ತಿಳಿದಾಗಲೆ ಶಾಶ್ವತರಾಗಿ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳೊಡನೆ ಸುಖಪಡುವರು.)

“ಅರ್ಚೇತ್” ಎಂಬುವುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುರುಷ
ವಿಶೇಷವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಭಾವನೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಪರೋಕ್ಷ
ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟಂತೆ ಇರಲಾರದೆಂಬುವುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಆ ಪ್ರಕಾರವೇ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ (೯|| ೨) “ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾವಗಮಂ ” ಎಂಬದಾಗಿ

ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. (ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.)

“ನರಃ” ಎಂಬುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತಜೇತನರಿಗೂ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅರ್ಚನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವುಂಟಿಂತಲೂ, “ನರಃ” ಎಂಬ ಏಕವಚನದಿಂದ ಮಹಾಯಾಗಾದಿಗಳಂತೆ ಅನೇಕರು ಕೂಡಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಹಾಯಾಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

“ಜನ್ತುವ್ರ, ನಡತೆ, ಗುಣಗಳು” ಇವುಗಳಿಂದ ನಿನದಾ ಯೋಗ್ಯನಾದವನಿಗೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತಿ ಎಂಬ ಅಭಿರುಚಿ ಮಾತ್ರವಿದ್ದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಸೇವಿಸಬಹುದಪ್ಪೆ; ಆ ಪ್ರಕಾರ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವೇ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಮಷಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವಂತೆ ವಿಷಯಾಪೇಕ್ಷೆಗಳು ನ್ಯೂನವಾಗಿ ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ಸಮೋಹಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು || ಅಪಿಜೇತು ದುರಾಚಾರಃ || ಮಾಂಹಿ ಪಾರ್ಥವ್ಯಸಾ ಶ್ರಿತ್ಯಯೇಷಸ್ಯುಃ ಪಾಪಯೋನಯಃ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಜನ್ಮ ವೈತ್ಯಗಳಿಂದ ಹೀನನಾದವನು ಕೂಡ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

(ಇದರ ಅರ್ಥವು || ನಾನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಸಮನಾದವನು. (ಅತ್ಯಂತ ದುರಾಚಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೂ ಆನನ್ಯಚಿತ್ತವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುವಂತವನು ಸಾಧು ಜಾತ್ರನೆಂತಲೆ ಭಾವಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರು ನೀಚಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ತ್ರೀ ವೈಶ್ಯ ಕೂದ್ರಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಕೂಡ ಉತ್ತಮವಾದ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು)

ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತೇವೆಂದು ದುರಾಚಾರಗಳು ಕೂಡ ಧರ್ಮಗಳಾಗಲೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬಾರದು. ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದೆಂಬುದಾಗಿ “ನಾಃ ರತೋದುಚ್ಚರಿತಾ ನ್ನಾ ಶಾಂತೋನಾ ಸಮಾಹಿತಃ || ಅಪ್ರಾಪ್ಯಃ ಕೇಶವೇ ರಾಜನ್ನುಂದ್ರಿಯೈ ರಜಿತೈರ್ನು ಣಾಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಉದ್ಘೋಷಿಸುವುವು.

(ಇದರ ಅರ್ಥವು|| ಕೆಟ್ಟನಡತೆಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗದೆ, ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗದವನು ಇವನನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು. ಜಯಿಸಲ್ಪಡದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆಕೂಡಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕೇಶವನು ಹೊಂದಲ್ಪಡತಕ್ಕ ವನಲ್ಲವು.)

ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ಅಖಿಚೇತ್ಸು ದುರಾಚಾರಃ” ಇತ್ಯಾದ್ಯರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡುವಂತವನು ದುರಾಚಾರನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗುವನೆಂದು (೯|| ೩೨) “ಹೈಸ್ರಂಭವತಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವನು. ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೂ ಅನಾಶ್ರಮಿಗಳಾದ ವಿಧುರಾದಿಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವಿರುವ ಅಂಶವು “ಕಮದಮಾದ್ಯುಪೇತಸ್ಯಾತ್ || ಅನ್ತರಾಚಾರಪಿತುತದ್ವಯೇಷಃ” (ಬ್ರಹ್ಮಸೂ|| ೩|| ೪|| ೨೩|| ೩೬||) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಯವಿಲ್ಲದವರು.

(ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂ|| ೩|| ೩|| ೨೩ನೇ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು (೩೦)ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ೩೬ನೇ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವು. ತು ಶಬ್ದವು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ನಿರಾಸಕವು ಚ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಏವಕಾರವು ಅರ್ಥವು ಅಂತರಾಖ-ಆಶ್ರಮಾಂತರದಲ್ಲಿರತಕ್ಕವರಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯವೆಂಬ ಆಶ್ರಮಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸನ್ನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇರತಕ್ಕ ಅನಾಶ್ರಮಿಗಳು ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದಿಯಾದ ಯಾವ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವುಂಟಲ್ಲವೆ ; ಆದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ತದ್ವಿಷ್ಣುಃ-ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ರೇತಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಹೇಗಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೋ ಅದರಂತೆ ಸಮಾಪ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯರಾಗಿ ವಿವಾಹಾರ್ಥಿಗಳಾದ ರೈಕ್ಯಾದಿಗಳ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಧಿಕಾರವು ಸಂವರ್ಗವಿದ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದರಿಂದ ಆಶ್ರಮಾನಿಯತಗಳಾದ ಜಪೋಪವಾಸಾ ರಾಧನಾದಿಗಳಿಂದ ಅನಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೂ ವಿದ್ಯಾನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಅನಾಶ್ರಮಿಗಳೂ ಸರ್ವಾಶ್ರಮಿಗಳೂ ಭಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು.)

ಮತ್ತು ಪುರಾಣವು ಯಾವದಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತಾಯಿಯಂತೆ ಅತ್ಯಂತವಾದ ವಾತ್ಸಲ್ಯಮುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಸರ್ವಬಂಧುವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪರಮ ಸುಹೃತ್ತಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಜೇಂದ್ರ ಜಟಾಯು ಕಾಕ ವಿಭೀಷಣ ಕೋಸಲದೇಶವಾಸಿಗಳು ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾಲಾಕಾರನೇ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡಿರುವೆವು. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ವಿಾಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಕೂದ್ರಾಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ

ಬ್ರಹ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರೆಂಬ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಲ್ಲದ ಅಗ್ನಿ ವಿದ್ಯಾ ವಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಭೇಗವತ್ಸುಮಾತ್ರಯಣವು ಇವರಿಗೆ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಮೇದಾಂತಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ಪರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಯೂ ಕಾರ್ಯಕರವಾಗಲಾರದಾದುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ ವಿದ್ಯಾಽನಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಕೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಗ್ನಿ ವಿದ್ಯಾಂಗವಾದ ಪರವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಉಪಾಸನಾನುಬಂಧಿಯಾದ ಭೇಗವತ್ಸುಮಾತ್ರಯಣದಲ್ಲಿ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದು; ಅವರಿಗೆ ಸತ್ಯಗುಣೋದ್ದೇಶ ವುಂಟಾಗಿ ಮುಮುಕ್ಷುತ್ವವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ ಎಂಬ ಮಹಾಪಥದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅನ್ಯರಿಗೆ ಭಗವದ್ಭಜನದಲ್ಲಿ ಯಾವದೊಂದು ತಡೆಯೂ ಇರಲಾರದು. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವರಿಗೆ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸತ್ಯಗುಣವು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತವರಿಗೆ ಫಲ ಕಾಮನಾದಿಗಳು ಟಾಗಿ ಅದರ ಅನುಭವಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಕೂದ್ರಾದಿ ಶರೀರಗಳುಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಸುಪ್ತ ಪ್ರಬುದ್ಧ ನ್ಯಾಯದಿಂದ (ಸುಪ್ತ ಪ್ರಬುದ್ಧ ನ್ಯಾಯವೆಂದರೆ? ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಒಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅದು ನಿದ್ರಾನುಭವದಲ್ಲಿ ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದದ್ದರಿಂದ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜಾಗೃದ್ಭಾವವನ್ನು ನಾದಮೇಲೆ ಮೊದಲು ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಕಾರ್ಯ ಜ್ಞಾಪಕದಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.) ಮಧ್ಯೇ ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಾಸನ ಪೂರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದರೆ ವಿದುರಧರ್ಮವ್ಯಾಧರ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕನೆ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರೂಪಸದನಾ ದೌಪನಿಷದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ ಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಭುಕ್ತ ಶಿಷ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಲೇಖದಿಂದ ಭಾಗುಖಿತವಾದಜಾತಿ ಸಂಸರ್ಗವುಳ್ಳ ಇಂತಹ ಮಹನೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರವರ ವರ್ಮಾಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಗಳಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮ

ಗಳನ್ನೇ ಅಂಗವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರು
ವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವರಿಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಅಗ್ನಿ ವಿದ್ಯಾ ಸಾಪೇಕ್ಷ
ವಾದ ಉಪಾಸನಾರಂಭವು ಇಲ್ಲವು. ಅದು ಮೊದಲೆ ಇವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿ
ರುವುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಧ್ಯಾನಾದಿ ರೂಪವಾದ ಉಪಾಸನಾವಶಾನವು ಸರ್ವ
ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಬಹುದು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಹನೀಯರಾದ ಶೌನ
ಕರೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಧರ್ಮದ ೧೦೦ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ “ಧರ್ಮವ್ಯಾಧಾದಯೋ
ಪ್ಯನ್ಯೈ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸಾಜ್ಜಗುಪ್ಸಿತೆ | ವರಾಣವರತ್ವೇ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾನ್ಸಂ
ಸಿದ್ಧಿಂ ತ್ರಮಣೀಯಥಾ” ಎಂದು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

(ಧರ್ಮವ್ಯಾಧರ ಮೊದಲಾದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಉಪಾಸಕರು ಪ್ರಾಚೀನ “ಕರ್ಮ
ಕೀರ್ಷಣಂ” ನಿಹೀನವಾದ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದ ಹೇಗಾದರೆ
ಶಬರಿಯು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಳೋ ಅದರಂತೆ ಉಪಾಸನ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು (ಮೋಕ್ಷ
ವನ್ನು) ಹೊಂದಿರುವೆವೆಂದು ಈ ಕೋಶಾರ್ಥವು)

ಸುಸ್ತು ಪ್ರಬುದ್ಧ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನ ವಾಸನೆಯುಳ್ಳ
ವಿದುರ ಧರ್ಮ ವ್ಯಾಧಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವೇನೂ ವ್ಯವ
ಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವುದು. ಪೂರ್ವ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಯಿಲ್ಲದವರಿಗೂ ಕೂಡ
ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಭಕ್ತಿಯ ಆರಂಭಭೂತವಾದ ಭಗವ
ತ್ಸ್ಮರಣನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನ ಕ್ರಮವಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಡ
ಲಿಲ್ಲವು. . ಧರ್ಮ ಪ್ರಣೀತೃಗಳಾದ ಸ್ಮೃತಿಕರ್ತರು ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯ
ಶೌಚಪರೋಪಕಾರ ಮಾತಾಪಿತೃ ಶಿಶೂವೃಣನೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಮೊದಲಾದ ಚಂಡಾಲಶರ್ಮಂತರಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಾನ
ವಾದ ಧರ್ಮಗಳೆಂಬುದಾಗಿ ನೆನೆಸಿರುವರು.

ಹಿಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು
ದಕ್ಕೂ ತಾನು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿ ಒಬ್ಬರು
ಭಗವನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅಂತಹ
ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಅದರ ಸಂಬಂಧ ಉಂ
ಟಾಗುವುದು. “ಧರ್ಮಶ್ಚ ತೋವಾ ದ್ಯುಷ್ಠೋವಾ ಕಥಿತೋವಾ
ಕೃತೋವಾ | ಅನುಮೋದಿತೋವಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪುನಾತಿ ಪು ರುವಂ

ಸದಾ” ಎಂಬದಾಗಿ ಮಹಾಭಾರತ ಆಶ್ವಮೇಧಿಕ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ೯೪ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(ಶ್ರೀಯಸ್ಸಧನವಾದ ಧರ್ಮವು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಅನ್ಯರು ಮಾಡಿರುವ ಧರ್ಮವು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೂ ತನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಅನ್ಯರು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದರೂ ಇಂತಹ ಶ್ರವಣಾದ್ಯಾಸಕ್ತನಾದವನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾವನಮಾಡುವುದೆಂದಿ ಕ್ಲೋಕಾರ್ಥವು.)

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಗವದ್ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷ ಉಂಟೆಂಬುವುದು “(೧) ಉದ್ಘೋಷಿತಃ ಪೂಜಿತೋವಾ ದೃಷ್ಟೋವಾ ನಮಿತೋಽಪಿವಾ | ಪ್ರಸಹ್ಯ ಹರತಮಾಪಂ ಕೋನಸೇವೇದ್ಧರಿಂತತಃ || ಕೀರ್ತಿತ ಸಂಸ್ಕೃತೋಧ್ಯಾತಃ ಪೂಜಿತಸ್ಸತ್ಕೃತಸ್ತಥಾ | ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕೀಂ ರಕ್ಷಾಂ ಕರೋತಿ ಭಗವಾನ್ಪರಿ || ಶೃಣ್ವಂತಿಯೇವೈ ಪಠಸ್ತಥಾನ್ಯೈ ಪಶ್ಯಂತಿ-ಯೇವಾ ಮಿರಯಂತಿ” (ವಿ|| ಧ|| ೯೪ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ.) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

(೧) ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಭಗವನ್ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಅಥವಾ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕಾಣಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ತಾನೇ ಇಂತವರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವನು. ಆದಕಾರಣ ಇಂತಹ ಹರಿಯನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಸೇವಿಸಲಾರರು.

(೨) ಭಗವನ್ನಾಮವು ಕಿರ್ದನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ಮರಿಸ (ನೆನೆಯ) ಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸ್ಮರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕರೂಪವಾದ ರಕ್ಷಣವನ್ನು ಆಶ್ರಿತದೋಷಹರನಾದ ಭಗವಂತನು ಮಾಡುವನು.

(೩) ಬಹುನು ಭಗವನ್ನಾಮಗಳನ್ನು ಪರಮಮಾಡುವಾಗ ಯಾರಾದರೆ ಅದರಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾರೆಯೋ ; ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಯಾರಾದರೆ ಭಗವದ್ವೈಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆಯೋ ; ಯಾರಾದರೆ ನನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸುತ್ತಾರೆಯೋ, ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥಗಳು.)

ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಂಡಾಲಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಭಗವದ್ಭಜನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. “ನಮಇತ್ಯೇವ ಯೋಬ್ರೂಹ್ಮಾನ್ಮೃತ್ಯುಶ್ಚೈದ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಃ | ತಸ್ಯಾಪ್ಯಯೋ ಭನೇ

ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪಾಕಕ್ಕಾಗಿರುವುದು ” ಎಂಬುದಾಗಿ ವೈದ್ಯವೇದವೇದದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಭಜನ ನಿವೃತ್ತನಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜಾತೀಯನನ್ನು ಕೂಡ ಬಹು ಮಾನಿಸಬಹುದೆಂತಲೂ ಅವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯುಂಟೆಂತಲೂ ಹೇಳುವ ವಚನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ ವಿದ್ಯೆಯು ವೈವಿಧ್ಯತೆವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು.

ಇಲ್ಲಿ “ ಸದಾ ” ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೆ ಕಾಲದೇಶ ನಿರ್ಬಂಧವು ಭಗವದ್ಭಜನಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಅಯನವು, ಋತು, ಮಾಸ, ಪಕ್ಷ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಮುಹೂರ್ತಾದಿಗಳೆಂಬ ಕಾಲ ವಿಶೇಷವನ್ನೂ ; ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೆ ದೇಶ ವಿಶೇಷವನ್ನೂ ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಭಗವದ್ಭಜನ ರೂಪವಾದ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಧಿಕವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಅನೇಕಗಳಿರುವುವು. ಆಚಾರಹೀನನಾಗಿ ಭಜಿಸಿದನೆಂದು ಇವನ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಒಂದು ಕೊರತೆಯಾದರೂ, ಇವನ ಶುದ್ಧಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸಹಾಯವು ನ್ಯೂನವಾಯಿತೆಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾದರೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದಷ್ಟೆ. ಶರಣ್ಯನು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹನಾದವನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಷ್ಟೆ? ಆದುದರಿಂದಲ್ಲವೆ ಅವನನ್ನು ಭಜನಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅತಕ್ರಾಂತಿಗಳಿಲ್ಲವೆಂಬದೇ ಮೊದಲಾದ “ ಚಕ್ರಾಯುಧಸ್ಯ ನಾಮಾನಿ ಸದಾಸದ್ಭಕ್ತಕೀರ್ತಯೇತ್ | ನಶೌಚಂ ಕೀರ್ತನೇತಸ್ಯ ಪವಿತ್ರಂ ಭಗವಾನೃಷಿಃ || ಪ್ರಾತರ್ದೇವೇತಿ ಕೃಷ್ಣೇತಿ ಗೋವಿಂದೇತಿ ಚ ಜಲ್ಪತಾಂ | ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಚಾಪರಾಕ್ಷೇಚ ಕೋವಸಾದಸ್ಯ ಉಚ್ಯತಾಂ ” ಇಂತಹ ವಚನಗಳು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದವು.

(ಚಕ್ರಾಯುಧನಾದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೀರ್ತನಮಾಡಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೀರ್ತನಮಾಡುವಂತವನಿಗೆ ಅಶುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲವು ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುವ ಅವನು ಪರಮಪವಿತ್ರನಲ್ಲವೂ,

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವನೆಂತಲೂ ಕೃಷ್ಣನೆಂತಲೂ ಗೋವಿಂದನೆಂತಲೂ ಹೇಳು ವಂತವಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಪರಾಹ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯಾಸವೇನಿರುವುದು ಹೇಳು. ಎಂದೀ ಕ್ಷಿಣಕಾರ್ಥವು)

ಆದರೆ “ಸತ್-ಅಸತ್” ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ತಾರತಮ್ಯವು ಏತಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು? ಎಂದರೆ; ಉಚ್ಚ ನಿರರ್ಜಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸರ ಸ್ವರ ಸಂಸ್ಥೇಷ ಉಂಟಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಧರ್ಮವು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ನಾಶ ಹೊಂದುವುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಾಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅಧಿ ಕಾರಭೇದವೆಂದರಿಯಬೇಕು.

ಸಂಕೀರ್ತನವೇ ಮೊದಲಾದದ್ದು ಸ್ವರೂಪತಃ ಅಲ್ಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಫಲದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೆ ಶ್ರೀಗೀತೆಯು “ಸ್ವಲ್ಪಮುಕ್ಯಸ್ಯಧರ್ಮಸ್ಯ ತ್ರಾಯತೆ ಮಹತೋಭಯಾತ್” ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

(ಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪವು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದು ಮಹಾಭಯಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾ ಷುವುದೆಂದೀ ವಚನಾರ್ಥವು)

ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಂತೆ ಇದನ್ನೂ ರಂಭಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ವುದರಿಂದ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “(೧) ನೇ ಹಾಭಿ ಕ್ರಮನಾಶೋಽಹಿ || ನಮೇಭಕ್ತಃ ಪ್ರಣಾಶ್ಯತಿ || (೨) ಯಂಪ್ರ ಣಮ್ಯ ನಸೀದತಿ || (೩) ನವಾಸುದೇವಂ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯಸೀದತಿ || (೪) ಜ ನಾರ್ದನಂ ಪ್ರಣಿಪತಿತೋ ನಸೀದತಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಗೀತಾದಿವಾಕ್ಯಗಳುಂ ಟಾಗಿರುವುವು.

(೧) ಭಗವದ್ವ್ರಾತಮಾಪ್ನವನನ್ನು ಆರಂಭಮಾಡಿ ಪೂರಿಯಾಗದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಯೇ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲವು; ಇದರ ಸ್ವಲ್ಪಾಂಶ ವನುಷ್ಠಿತವಾದರೂ ಮಹಾ ಭಯಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾಗುವನು. ನನ್ನ ಭಕ್ತನು ನಾಶಹೊಂದಲಾರನು. (೨) ಯಾವ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ದುಃಖಿಸಲಾರನು. (೩) ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ಪ್ರಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು. (೪) ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಂತವನು ತಾಪತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಲಾರನು. ಎಂದೀ ಕ್ಷಿಣಕಾರ್ಥವು.)

ಆದರೆ ಈ ವಚನಗಳೆಲ್ಲವು ಅರ್ಥವಾದವಾಗಿರಬಾರದೋ? ಎಂದು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಇದು ಅತಿವಾದವಾಗಿದ್ದರೇ ತಾನೆ ಇಂತಹ ಶಂಕೆಯುಂ ಟಾಗಬಹುದು. ಮತ್ತು ಅರ್ಥವಾದ ಸಮಗತಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಬಲ

ಗಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳೊಡನೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವಾಗ ಸ್ವಯಂಪ್ರಮಾಣವಾದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಾಹಸಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಅನ್ಯಾಯವೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು.

ಆದರೆ ಅತ್ಯಂತಮಹತ್ವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ “ತಪಸ್ಸು || ಸಮಾಧಿ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಮಹಾಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೇವಲ ವಾಗ್ವ್ಯಾಪಾರ ರೂಪವಾದ ಭಗವನ್ನಾ ಮ ಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅತಿವಾದವಲ್ಲವೋ? ಇದರಿಂದ ಮಹತ್ವಾದಸಾಧನಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನಿರರ್ಥಕಗಳೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಗಳೊಡನೆಯೂ ವಿರೋಧಿಸಲಾರದೋ? ಎಂಬದಾಗಿ ಒಂದು ಆಕ್ಷೇಪ ವುಂಟಾಗಬಹುದು ಆದರೆ ಇದು ಭಗವತ್ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಹೇಳುವ ಆಕ್ಷೇಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ? ಭಗವನ್ನಾ ಮ ಸಂಕೀರ್ತನವು ಕೇವಲ ಲಭ್ಯವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊರುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವಂತಹ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಗುರೂಪಾಯ ವಿಧಾಯಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನಗಳೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬಾರದು; ಅವು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು. ಭಗವನ್ನಾ ಮ ಸಂಕೀರ್ತನರೂಪವಾದ ಲಭ್ಯವಾದಯವೋ ಎಂಬರೆ ಶಕ್ತಿಇದ್ದರೂ ಶಕ್ತಿಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭಗವತ್ಪ್ರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ರುಚಿಯುಳ್ಳ ಭಾಗ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಅನುಷ್ಠೇಯವಾಗಿರುವುದು ಗುರೂಪಾಯಕ್ಕೂ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವೇ ಫಲಪ್ರದವಾದರೆ ಲಭ್ಯವಾದಯಕ್ಕೂ ಅದೇ ಫಲ ಹೇತುವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷೇಪವೇನಿರುವುದು. ಆದರೆ ಗುರೂಪಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪ ಪರಿಕರಾದವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಆನೇಕಗಳಾಗಿಯೂ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಉಪಾಸಕರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಫಲಪ್ರದನಾಗುವನೆಂದು ಹೇಳಬಾರದೋ? ಎಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯವು ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದೆಂಬ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮವುರೂಪನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೆ (೧) “ಸಮ್ಯಗ್ವ್ಯವಹಿತೋ ಹಿಸಃ || ಪತ್ರಂ ವ್ರವ್ಯಂ ಫಲಂತೋಯಂ || ಯೇನವಿತ್ತೈರ್ಮವಿಭವೈನ್

ವಾನೋಭಿರ್ದು ಭೂವಣ್ಯಃ | ತೋವ್ಯೋತೆ ಹೃದಯೇನೈವ ಕಸ್ತುಮಾಶಂ
ನಪೂಜಯೇತ್ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯಾದಿಗಳೂ; (೧) “ದದ್ಯಾತ್ಸು
ರುವಸೂಕ್ತೇನ ಯಃ ಪುಷ್ಪಾಣ್ಯುಪವವಾ | ಅರ್ಚಿತಂಸ್ಯಾ ಜ್ವಗದಿಂದಂ
ತೇನ ಸರ್ವಂ ಚರಾಚರಂ” ಎಂಬವ್ಯಾಸ ಸ್ಮೃತಿ ವಚನವೂ; (೨) “ಪೃಥಿ
ವೀಂ ರತ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣಾಂ ಯಃ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ | ತಸ್ಯಾಪ್ಯಸ್ಯ
ಮನ ಸ್ಕಸ್ಯ ಸುಲಭೋನ ಜನಾರ್ದನಃ ” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮವಚನವೂ
ಇರುವುದು.

(೧) (ಅವನು ಬಳ್ಳೇ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವನಲ್ಲವೂ. (೨) ಪತ್ರವೂ ಪುಷ್ಪವೂ
ಫಲವೂ ಯಾವದನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು ಯಾವನಾದರೆ ಧನದಿಂದಲಾದರೂ ವಿಭವ
ದಿಂದಲಾದರೂ ಅಭರಣಗಳಿಂದಲಾದರೂ ಸಂತೋಷಿಸದೆ ಕೇವಲ ಹಾರ್ದವಾದ ನಾಮ
ಸ್ಮರಣಾದಿ ರೂಪಗಳಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದಲೇ ಸಂತೋಷಿಸುವನೂ; ಅಂತಹ ಸುಲಭ
ಸೇವ್ಯನಾದ ಒಮ್ಮೆಯನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ಪೂಜಿಸಲಾರರು.

(೨) ಪುರುಷನೊಕ್ಕದಿಂದ ಯಾವನಾದರೆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪುಷ್ಪವನ್ನಾದರೂ ತೀರ್ಥ
ವನ್ನಾದರೂ ಸಮರ್ಪಿಸುವನೂ, ಅಂತವನಿಂದ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ
ವೂ ಅರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಆಗುವುದು.

(೩) ರತ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಯಾವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಮ
ರ್ಪಣೆಮಾಡಿದರೂ ಅಂತವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ದೇವತಾಂತರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು
ಅವರಲ್ಲಾ ಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂತವರಿಗೆ ಶ್ರೀಜನಾರ್ದನನು ಸುಲಭಸೇವ್ಯನಾಗಲಾರನು.
ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದವರೂ ಕೃಷ್ಣನು ಸುಲಭ
ನೆಂತಲೂ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ದ್ರವ್ಯವು ಗುರುತರವಾಗಿದ್ದರೂ ಹಾರ್ದವಾದ ಭಕ್ತಿಕೂನ್ಯನ ವಿಷ
ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕನು ಸುಲಭನಾಗಲಾರನೆಂತಲೂ ಬೋಧಿತವಾಗುವುದು. ಎಂದೀ ಮೇಲ್ಕಂಡ
ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.)

ಧರ್ಮಾ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ರಾಯ ಭೇದವು ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ ಕ್ರಿಯಾ
ವಿಶೇಷವು ಕಾರಣವಾಗಲಾರದು ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ (೧) “ಭಾವಕುದ್ಧಿ
ರ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ಸರ್ವವಸ್ತುಮು | ಅನ್ಯಥಾಽಲಿಂಗ್ಯತೆ
ಕಾಂತಾ ಸ್ವೇಹೇನ ದುಹಿತಾಽನ್ಯಥಾ || ತಪೋನಕಲೋದ್ಯಯನಂ ನಕ
ಲ್ಯಃ ಸ್ಯಾಭಾವಿಕೋ ವೇದವಿಧಿರ್ನ ಕಲ್ಯಃ | ಪ್ರಸಹ್ಯ ಚಿತ್ತಾಹರಣಃ
ನಕಲ್ಯಸುನ್ಯೇವ ಭಾವೋಪ ಹತಾನಿ ಕಲ್ಯಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು
ತತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ, (೨) “ ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥೇಷು ವಸಂತಿ ಮತ್ಸ್ಯಾ ದೇವಃ
ಲಯೇ ಪಕ್ಷಿಸಂಘಾತ್ಯ ನಿತ್ಯಂ | ಭಾವೋಜ್ಞಿ ತಾಸ್ತೇನಫಲಂ ಲಭಂತೆ ತಿ

ರಾಧಿನಿ ಪುಣ್ಯಾಯತನಾಶ್ಚ ಮುಖ್ಯಾಃ || ” ಎಂಬದಾಗಿ ಸ್ಥಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(೧) ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯಶುದ್ಧಿ ಯೊಂದೆ ಪ್ರಮಾಣ ಭೂತವಾಗಿರುವುದು. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಳಾದ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಂಧು ವಿಧವಾದ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ; ಮಗಳನ್ನು ಬೇರೊಂದು ವಿಧವಾದ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವನು. ತವೂ ದೋಷಗಳು ದೋಷಗಳಾಗಲಾರವು ; ಅಧ್ಯಯನ ದೋಷವೂ ದೋಷವಾಗಲಾರದು ; ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ವೇದವಿಧಿ ದೋಷಗಳೂ ದೋಷಗಳಾಗಲಾ ರವು ; ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ಮನೋನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವಿಕೆಯೂ ದೋಷವಲ್ಲವು ಭಾವೋಪ ಹತವಾದ (ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವೈಷಮ್ಯದಿಂದ ಬಂದ) ದೋಷವೇ ದೋಷವೆನ್ನಲ್ಪಡುವುದು.

(೨) ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯಗಳು ವಾಸಮಾಡುವುವು, ದೇವಸ್ಥಾನ ಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹಗಳು ನಿತ್ಯವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುವುವು ; ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಭಿಸಂಧಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳೇ ಮುಖ್ಯಗಳಲ್ಲವು ಎಂದೇ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾಗಿಯೂ ಅವಾಪ್ತ ಸಮಸ್ತಕಾಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವದೊಂದನ್ನೂ ಅವೇಕ್ಷಿಸದವನಾ ಗಿರುವ ಪರಮಪುರುಷನು ಹೃದಯಶುದ್ಧಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗು ತಾನೆಂಬುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದಷ್ಟೆ ; ದೇಶಕಾಲಾದಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾರಣಗಳು ನ್ಯೂನವಾಗಿದ್ದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವಲ್ಪಾಂಶ ವೆನ್ನು ಕೂಡ ಅಧಿಕವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೆಂಬೇ ವಿಷಯವೂ “ ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಕೃತೇಯಜ್ಞ ಯಜ್ಞೈಸ್ತೋತಾಯಾಂ ದ್ವಾಪರೇಶ್ವರಯೇ | ಯದಾಪ್ನೋತಿ ತದಾಪ್ನೋತಿ ಕಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಕೇಶವಂ ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾ ಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು.

(ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚನದಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನೋ ಅಂತಹ ಫಲವನ್ನು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೇಶವನನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನದಿಂದ ಹೊಂದುವನೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಗುರೂಪಾಯ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಫಲವನ್ನು ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನ ರೂಪವಾದ ಲಘೂಪಾಯದಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವಲ್ಪಾಂಶವನ್ನೂ ಕೂಡ ಅಧಿಕವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕಷ್ಟೆ, ಎಂದು ಭಾವವು)

ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೇ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಪ್ರಭುವು ಅತಿಕಷ್ಟದಶೆಯಲ್ಲಿ ಯೂ ಕೂಡ ನ್ಯಾಯದಿಂದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪ್ರೀತಿಸು

ವುದೂ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೆಷ್ಟೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸುಖದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ, ದ್ರವ್ಯವ್ರಯವೂ ದೇಹಾಯಾಸವೂ ಅನುಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಡಲರ್ಹವಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದು ಮುಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿದಂತೆ ಕಂಡು ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಭಾವನೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿಯೂ (ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆಯುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ) ಅತ್ಯಂತ ಲಭ್ಯವಾದ ಉಪಾಯವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಹಿಸಲಶಕ್ಯವಾದ ಸಂಸಾರತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವದೆಂಬ ಮಹಾಫಲವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೂ ಇಲ್ಲದ್ದಾಗಿಯೂ, ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವರೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಬಹುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕಹಿತವಾಗಿಯೂ, ದೇಶಕಾಲಾವಸ್ಥಾದಿಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ವ್ಯಾಜಾಫಲಂಬನ ವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ, ವಿಷಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆಯೂ ಇರುವುದೆಂಬೀ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇನೆ ಶ್ರೀ ಭೀಷ್ಮರು ಇದನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮವೆಂದು ಸಮ್ಮತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಇತರ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ “ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಧರ್ಮಣಾ ಮುತ್ತಮೋ ವೈಷ್ಣವೋವಿಧಿಃ | ರಕ್ತತೇ ಭಗವಾನ್ನಿಷ್ಟೋ ಭೃಗುನಾತ್ಮ ಶರೀರವತ್ | ಗೋವಿಂದ ಭಕ್ತ್ಯಭ್ಯಧಿಕಂ ಶ್ರೇಯಶ್ಚಾನ್ಯನ್ಮ ವಿದ್ಯತೆ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಮತವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ||೪||

(ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತಿಕರ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣು ಸಂಬಂಧವಾದ ಆದರ್ಶವಾದ ರೂಪವಾದ ಧರ್ಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಇಂತಹ ಭಗವದಾರಾಧನ ರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಭಾಗವತರನ್ನು ಪರಮಪುರುಷನು ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಗೋವಿಂದನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಭಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುವ ಬೇರೆ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲವು. ಎಂದೇ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.

(ಶಂಭು) “ಕೊಧರ್ಮ ಸ್ವರ್ಮಧರ್ಮಾಣಾಂ ಭವತಃ ಪರಮೋಮತಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಧರ್ಮರಾಜರು ಶ್ರೀಭೀಷ್ಮರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ (೫)ನೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಇದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನಿಗೆ, ಗುಣ

ಸಂಕೀರ್ತನವೆಂಬ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನರನಾದವನು ಮಾಡುವುದೆ ಸಕಲವೇದ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮವು ಇದೇ ನನ್ನ ಅಧಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಶ್ರೀ ಭೀಷ್ಮರು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂಬ ಅರ್ದನವು ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ? ಇದರಲ್ಲಿ “ಹಿಂಸಾ-ಪುರುಷಾಂತರ ಸಹಾಯವು, ದ್ರವ್ಯಾಪೇಕ್ಷಾ, ದೇಶಕಾಲಾದಿ ನಿಯಮಾಪೇಕ್ಷೇ” ಯೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮವಾಯಿತು. ಮತ್ತು “ಧ್ಯಾಯನ್ಮೃತೇ ಯಜ್ಞಯಜ್ಞೈಃ ಸ್ತೋತಾಯಾಂ ದ್ವಾಪರೇಽರ್ಚಯತ್ | ಯದಾಪ್ನೋತಿ ತದಾ ಪ್ನೋತಿ ಕಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಕೇಕವಂ” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕೃತ ತ್ರೇತಾ ದ್ವಾಪರಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಧ್ಯಾನಯಜ್ಞ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಯಾವ ಮಹಾಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟೊ ಅಂತಹ ಫಲವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಲಭಿಸುವುದೆಂಬದಾಗಿಯೂ; “ಜಪ್ಯೇನ್ಯೈವತು ಸಂಕುಡ್ಧೈಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾತ್ರಸಂಶಯಃ | ಕುರ್ಯಾದನ್ಯಷ್ಟ ವಾಕುರ್ಯಾ ನೈತತ್ರೋಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉಚ್ಯತೇ” ಎಂಬ ಮನುವಚನದಲ್ಲಿ ಈಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜಪದಿಂದಲೇ ನರನು ಪರಿಕುಡ್ಧನಾಗುವನು, ಆದಕಾರಣ ಇತರವಾದ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅಥವಾ ಮಾಡದೇ ಹೋದರೂ ಅಂತವನು ಸರ್ವಭೂತ ಹಿತನೇ ಆಗುವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ; “ಜಪಸ್ತು ಸರ್ವಧರ್ಮೈರ್ಭೃತಿ ಪರಮೋಧರ್ಮ ಉಚ್ಯತೇ | ಅಹಿಂಸಯಾಚ ಭೂತಾನಾಂ ಜಪಯಜ್ಞಾಃ ಪ್ರವರತೇ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಜಪರೂಪವಾದ ಧರ್ಮವು ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೆಂತಲೂ ಭೂತಗಳ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಜಪಯಜ್ಞವು ಪ್ರವರಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ “ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಜಪಯಜ್ಞೋಽಸ್ತಿ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಗೀತೆಯ ವಿಭೂತ್ಯಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜಪಯಜ್ಞವು ನಾನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಜಪಯಜ್ಞಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಜಪಯಜ್ಞ

ವನ್ನು ಸರೋತ್ಪತ್ತಿಮವಂಬದಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಲಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸರೋತ್ಪತ್ತಿಮಧರ್ಮವನ್ನಾಗಿ ತಾನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟು ಶ್ರೀಭೀಷ್ಮರು ಧರ್ಮಪುತ್ರರಿಗೂ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೮||

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಉಪೇಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತವನ್ನು ಹೇಳುವಂತವರಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾಮ ಸಹ ಸ್ರವನ್ನು ಹೇಳಲ್ಪಡಬೇಕು ಧರ್ಮರಾಜರನ್ನು ಕುರಿತು ಎಲೈ ಧರ್ಮಪುತ್ರನೇ ಮುಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾರಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ (೧೪) ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಯರಡನೆ ಪ್ರಶ್ನೆಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ|| ಪರಮಂ ಯೋ ಮಹ ತ್ತೇಜಃ

ಪರಮಂ ಯೋ ಮಹ ತ್ತಪಃ |

ಪರಮಂ ಯೋ ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮ

ಪರಮಂ ಯಃ ಪರಾಯಣಂ ||೯||

ಪವಿತ್ರಾಣಾಂ ಪವಿತ್ರಂ ಯೋ

ಮಂಗಳಾನಾಂ ಚ ಮಂಗಳಂ ||೧೦||

ಟಿ|| ಯಃ-ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನು, ಮಹತ್-ದೊಡ್ಡದಾದ, ಪರಮಂ-ಸಮಾಧಿಕ ರಹಿತವಾಗಿರುವ, ತೇಜಃ-ತೇಜಸ್ಸು, ಯಃ-ಯಾವನು, ಮಹತ್-ದೊಡ್ಡದಾದ, ಪರಮಂ-ಸಮಾಧಿಕ ದರಿದ್ರನಾದ, ತಪಃ-ತಪಶ್ಚಬ್ಧದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಈಶ್ವರನೊ, ಯಃ-ಯಾವ ಪುರುಷನು, ಮಹತ್-ದೊಡ್ಡದಾದ, ಪರಮಂ-ಸಮಾಧಿಕರಹಿತವಾದ, ಬ್ರಹ್ಮ-ಸ್ವರೂಪಗುಣ ಶಿಫೋತ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಹತ್ವಾದವನೊ, ಯಃ-ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನು, ಪರಮಂ-ಸಮಾಧಿಕ ದರಿದ್ರನಾದ, ಪರಾಯಣಂ. ಪರಮಪ್ರಾಪ್ಯವೋ, ಎಂದರೆ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವೋ. || ೯ || ಯಃ-ಯಾವ ಪರಮ ಪುರುಷನು, ಪವಿತ್ರಾಣಾಂ-ಪರಶುದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ, ಪವಿತ್ರಂ-ಪರಶುದ್ಧಿಕರನೋ? ಮಂಗಳಾನಾಂ-ಮಂಗಳ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ, ಮಂಗಳಂ-ಮಂಗಳವೋ || ೧೦ ||

(ವಿ|| ಭಾ) ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ವಿಶೇಷಣಗಳಾರೂ ಭೇದವಿಲ್ಲದ. ಪವಿತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನೇ ಪರಮಪ್ರಾಪ್ಯವನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ಬೇಕು.

“(೧) ಪರಂಜ್ಯೋತಿರುಪಸಂಪದ್ಯಂ || ತಸ್ಯಾದಿತೈಶ್ಚಾ ಮುಪಯಾ ಜ್ಯುಭಾತಿ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿರುವಾಗ ಸೂರ್ಯನೇ ಮೊದಲಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶಕವಾಗಿಯೂ, ಇಷ್ಟೆಂದು ಅಳವಡಲಕಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ತನಿಗೆ ಸಮವು ಅಧಿಕವು ಆದ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲದ ಅತ್ಯಂತೋನ್ನತವಾದ ತೇಜೋರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತವನು ಯಾವನೋ; (೨) “ಯೋದೇವೇಭ್ಯ ಆತ ಪತಿ || ತಮಿಾಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ || ಏವಸರ್ವೇಶ್ವರಃ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧೀಶವಾಗಿರುವಂತೆ ಪರಮಮಹತ್ತಾದ ತಪಸ್ಸುಯಾವೆ ಪರಮಪುರುಷನೋ; ಎಂದರೆ ಸಕಲವನ್ನು ಆಳುವಂತವನು ಯಾವನೋ;

(ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು (೧) ಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ಸದ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸೂರ್ಯನು ಅವನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ (೨) ಯಾವನಾದರೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ ಸಂತಪಿಸುವನೋ ಈಶ್ವರ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸರ್ವರಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರನಾದ ಅವನನ್ನು ಇವನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನು) ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಕಲವನ್ನೂ ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ

ಭಗವತ್ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಚೇತನಾ ಚೇತನಗತವಾದ

ದೋಷನಿವಾರಕತ್ವವು.

ಸುವಂತವನು ಯಾವನೋ, ರಜಸ್ಸುಮೋಗಾಣಾಕ್ತವಾಗಿ ವಿಕಾರಪಡುವುದೆಂಬ ಅಚೇತನಗತವಾದ ದೋಷವನ್ನೂ; ಅಂತಹ ಅಚೇತನದೊಡನೆ ಕಲೆತಿರುವುದರಿಂದಂಟಾದ ಅಜ್ಞಾನ ಭಗವದಸೂಧ ರೂಪದೊಡನೆ ಮೊದಲಾದ ಚೇತನ ದೋಷವನ್ನೂ; (೧) “ಏತನ್ಮಹದ್ವ್ಯಾವನತಪತಿ || (೨) ತದ್ಯಥಾ ಪುಷ್ಕರಪಲಾಶ ಆಪೋನಶ್ಲಿಷ್ಯಂತೆ || (೩) ತದ್ಯಥೈಷಿಕಾತೂಲ ಮಗ್ನೋಪೋತಂ ಪ್ರದೂಯೇತ || (೪) ತತಃಕೃದ್ವಿಷ್ಣುತಃ ಧೂನತಃ || (೫) ತದಾ ವಿದ್ವಾನ್ ಪುಣ್ಯನಾಪೇ ವಿಧೂಯ || (೬) ಹ್ರೇತ್ರಜ್ಞಾಸ್ಯೇಶ್ವರಜ್ಞಾನಾ ದ್ವಿಶುದ್ಧಿಃ ಪರಮಾಮತಾ || (೭) ಧ್ಯಾಯೇ ನ್ನಾರಾಯಣಂ ದೇವಂ ಸ್ನಾನಾದಿಮುಚ ಕರ್ಮಸು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿಹಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ದಮ್ಯಕೃತಸ್ಯೇತಿ ಮೈಶ್ರುತಿಃ || (೮) ಯೋಮಾಮಜಮನಾದಿಂಚ || (೯) ಪಾವನ ಸ್ಪರ್ಶಲೋಕಾನಾಂ ತ್ಯಮೇವ ರಘುನಂದನ || (೧೦) ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನ್ಯೇಶೇಪಾಣಿ (೧೧) ಯಥಾಗ್ನಿ ರುದ್ಧತಶಿಖಾ ಕಹ್ಲಂ ದಹತಿಸಾನಿಲಃ | ತಥಾ

ಚಿತ್ತಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುರೋಗಿನಾಂ ಸರ್ವಕೆಲ್ಬಿದಂ” ಎಂದು ಕಾಸ್ತುಗು
 ಉದ್ವಿಷ್ಟಿಸುವಂತೆ ಸಮೂಲವಾಗಿ ಕೀಳುವಂತಹ ಸರಮಪೂವನ ಮು
 ಯು ಯಾವನೋ; ಮಂಗಳಕರ (ಅಥವಾ ಸ್ವಯಮೇವ ಮಂಗಳ) ವಾ
 ರುವ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಲ್ಲವೂ ಯಾವನಾದರೆ ಮಂಗಳನೋ; ಅವನೇ ಪರಮವಾ
 ಸ್ಯನು ಎಂದರೆ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಹೊಂದಲ್ಪಡತಕ್ಕ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವು
 (ಮೇಲೆ ಇರುವ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥಗಳು. (೧) ಇವನನ್ನೂ, ಯಾವನೂ ಸತ್ಯ
 ಛಾರಮ. (೨) ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಪದ್ಮಭಕ್ತದಲ್ಲಿ ಜಲವು ಅಂಟದೇ ಇರುವಂತೆ
 ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ದಹಿಸಿ ಉ
 ಹೋಗುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ಉದರಹೋಗುವುವು (೩) ಪುಣ್ಯಪಾಪ
 ನ್ನು ಉದರಬಿಡುವನು (೪) ಅವಾಗ ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನು ತ್ಯಾ
 ಗಮಾಡಿ (೫) ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂಬ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಈಶ್ವರ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪರಮಕುದ್ಧಿಯುಂ
 ಟಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು (೬) ಸ್ವಾನವೇ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ದಹ
 ನಾದ ಶ್ರೀಮಿನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಈ ಧ್ಯಾನವೇ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿ
 ಗೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವುದು. (೭) ಎಲೈ ರಘು
 ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ರಾಮನೇ ? ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಪಾವನಕರನಾದ ಪರಮಪುರುಷನು
 ನೀನೆ. (೮) ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸ್ಮರಣವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
 ಪ್ರಯಶ್ಚಿತ್ತವು (೧೦) ಜ್ಞಾನಲಾಭಾಲಾಕುಲವಾದ ಬಂಕಿಯು ವಾಯುವಿನೊಡನೆ
 ಕೂಡಿ ವನವನ್ನು ದಹಿಸುವಂತೆ ಭಕ್ತರಾದ ಯೋಗಿಗಳ ಜ್ಞದಯಗತನಾದ ವಾಸು
 ದೇವನು ಅವರ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ವಿನಾಶಪಡಿಸುವನು.)

ಪಾವನಗಳಾದ ತೀರ್ಥಾದಿಗಳಿಗೂ ಭಗವತ್ಸಂಬಂಧ
 ದಿಂದಲೇ ಪಾವನತ್ವವೆಂಬ ವಿಷಯವು.

ಮೂಲ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲರುವ “ ಪರಮಂ-ಮಹತ್ ” ಎಂಬ ವಿಕೇಪಣ
 ಷಯದಿಂದ ತೀರ್ಥವೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಕೂಡ
 ಇವನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪಾವನತ್ವವು ತೋರಲ್ಪಡುವುದು. ಆದರೆ ಇವನಿ
 ಗಿಂತಲೂ ಅನ್ಯರಾದ ಬೇರೆ ಜೇತನರೂ ಘೌಳಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅಚೇತ
 ಗಳೂ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುದ್ಧಿಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಎಂಬ ವಾದವು
 ಯುಕ್ತಿ ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪರಾಶರ ಶೌನಕಾದಿಗಳು
 ಕುಭವಾದ ಆಶ್ರಯವು ಯಾವದೆಂಬದಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುವಾಗ ಇತರ ಜೇತ
 ನರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿ “ ಅಕುದ್ಧಾಸ್ತೇ ಸಮಸ್ತಾಸ್ತು ದೇವಾ
 ದ್ಯಾಃ ಕರ್ಮಯೋನಯಃ || ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತುಂಭ ಪರ್ಯಂತಾ ಜಗದಂತರ್ಯಮ್

ಸ್ಥಿತಾಃ | ಪ್ರಾಣಿನಃ ಕರ್ಮಜನಿತ ಸಂಸಾರ ವಶವಿರ್ತಿನಃ” ಎಂಬುದಾಗಿ ದೇವತಾಂತರಗಳನ್ನು ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳೆಂತಲೂ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅಶುದ್ಧ ರೇತಲೂ ನಿರಾಕರಿಸಿದರು.

(ಇದರ ಅರ್ಥವು || ಕರ್ಮದಿಂದ ಇಂದ್ರಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಕರ್ಮವಶ್ಯರೆನ್ನುವುದು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತಾಂತರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಶುದ್ಧರಾಗಿರುವರು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಹುಲ್ಲುಪರ್ಯಂತವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕರ್ಮದಿಂದಂಟಾದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ವಶಪಟ್ಟವರೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು)

ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪಾರಿಶುದ್ಧ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡತಕ್ಕವರೆಂದು ಹೇಳುವಿಕೆಗೆ ; ಇವರು ಪರಮವುರುಷನನ್ನು ಉಪಾಸನೆಮಾಡಿಯೂ ಅರ್ಚಿಸಿಯೂ ಅವನ ಶ್ರೀಪಾದ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಯೂ ಇಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಸೇವೆಮಾಡಿ ಸುಪಾದಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ ವಿಷಯವು “ವಿಷ್ಣುವಾಮ ಪದಾಂಗುಷ್ಠಂ ವಿನಿಸೃತಸ್ಯ ಜಲಸೈವ್ಯ ತನ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮ್” ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

(ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣು ವಾಮ ಪದಾಂಗುಷ್ಠಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಕಮಂಡುಲು ತೀರ್ಥದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದಾಗ ಹೊರಟಿರುವ ಗಂಗಾತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವೆಂದರ್ಥವು)

ಗಂಗಾದಿ ನದಿಗಳಿಗೂ ಸಾಧಾರಣ ಜಲಕ್ಕೂ ಇತರಗಳಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅವನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬಂದ ಮಹತ್ತ್ವವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯೇನಿರುವುದು? “ವಿಷ್ಣೋರಾಯತನಂಹ್ಯಾಪ ಸ್ಸಹ್ಯಪಾಂ ಪತಿರಾಚ್ಯತೆ” (ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಜಲವು ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲ್ಲವೆ ಅವನು “ಅಪಾಂಪತಿಃ” ಎನ್ನುವುದು.) ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜಲಕ್ಕೆ ಅತಿಶಯಿತ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೂ; ಅದರಂತೆ ಕಾಲವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ “ದ್ವಾದಶೀ-ಶ್ರೀಜಯಂತೀ-ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರ”ವೇ ಮೊದಲಾದ ದಿನಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಅವತರಿಸಿದನೆಂತಲೂ ಶಯನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯೇಳುವ ದಿನವೆಂತಲೂ, ಅವನು ನನ್ನದೆಂಬ ಭಿಮಾನಿಸಿದ ನಕ್ಷತ್ರವೆಂತಲೂ, ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಶುದ್ಧೀಕರಣವು ವ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಯಜ್ಞಾ

ದಾನ ತಪಃ ಪ್ರಭೃತಿಕವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಅವನ ಆರಾಧನ ರೂಪಗಳಾಗಿ ರುವುದರಿಂದಲೇ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಾದವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಜಾತಿಯೂ ಭಗವತ್ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವೆನ್ನುಲ್ಪಡುವುದು. ಇದಕ್ಕೂ “ವಿಷ್ಣುಂಕ್ರಾಂತಂ ವಾಸುದೇವಂ ವಿಜಾನನ್ವಿಶ್ರೋ ವಿಪ್ರತ್ವಂ ಗಚ್ಛತೇ ತತ್ಪದರ್ಮೇ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು.

(ಸರ್ವವ್ಯಾಪನಶೀಲನಾದ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನನ್ನು ತಿಳಿದ ವಿಪ್ರನು ತತ್ಪದರ್ಮಿಯಾಗಿ ರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾವವು)

ಶ್ರುತಿ ಸ್ತೋತ್ರಾದಿಗಳೂ ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವನ ಆಜ್ಞಾರೂಪಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಾದವು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು “ಶ್ರುತಿಸ್ತೋತಿರ್ಮವೈವಾಜ್ಞಾ || ನಾರಾಯಣ ಪರಾವೇದಾಃ” ಎಂಬ ಭಗವದುಕ್ತಾದಿಗಳು ಆದರಿಸಿರುವುವು.

(ಶ್ರುತಿ ಸ್ತೋತಿಗಳು ನನ್ನ ಆಜ್ಞಾರೂಪಗಳು ನಮಸ್ತುಗಳಾದ ವೇದಗಳು ಜಗತ್ಪ್ರಾಣನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತತ್ಪರಗಳು ಎಂದೀ ವಚನಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.)

ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದ ಆರಣ್ಯಪರ್ಮ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ದೇಶವು ಪಾವನವಾಗುವುದೆಂದು “ಪುಣ್ಯಾ ದ್ವಾರವತೀ” ಎಂಬದಾಗಿ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿ “ಆನೇಹರಿ ರಚಿಂತ್ಯಾತ್ಮಾ ತತ್ರೈವ ಮಧುಸೂದನಃ| ತತ್ಪುಣ್ಯಂ ತತ್ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ತೀರ್ಥಂ ತತ್ಪೂಜನಂ|| ಪವಿತ್ರಾಣಾಂ ಹಿ ಗೋವಿಂದಃ ಪವಿತ್ರಂ ಪರಮುಚ್ಯತೇ| ಪುಣ್ಯಾನಾಮುಖಿ ಪುಣ್ಯೋಸಾ” ಎಂಬದಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿಗಮನಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. (ನಿಗಮನ-ಪೂರ್ಮಮಾಡುವಿಕೆ.)

(ಪರಮಪಾವನವಾದದ್ದು ದ್ವಾರಕಾನಗರಿಯು, ಎಂದುಪಕ್ರಮಿಸಿ “ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಹಿಂತ್ಯವೈಭವವುಳ್ಳ ಆಶ್ರಿತದೋಷಹರನಾದ, ಮಧು ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸಾಂತಕನು ಇರುವನು, ಆದಕಾರಣ ಆ ಹ್ವೇತ್ರವು ಮಹಾಪುಣ್ಯವಾದದ್ದು, ಅದೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು, ಅದು ತಾನೇ ತೀರ್ಥವು, ಅದೇ ತಪೋವನವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳೊಳಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶುದ್ಧನೆಂದು ಗೋವಿಂದನು ಜೇಳಲ್ಪಡುವನು. ಪುಣ್ಯವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯವಾದವನು. ಎಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

ಪುಷ್ಪಮಾಲಾದ್ಯಚೇತನ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿ
ನಿರ್ಮಲವಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಭಗವ
ದ್ಗತನಾದ ಸ್ವಪ್ರಹಣೀಯತೆಯು.

ಬ್ರಿಯವಾದ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ, ಚಂದನ, ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀ, ಅಮೃತ
ಧಾರಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ; ಸಂಸಾರ ಬಂಧವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅತಿ
ನಿರ್ಮಲನಾಗಿ ಅಪರಿಮಿತಾನಂದ ರೂಪನಾಗಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ;
ಪರಮಾತ್ಮನು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಪ್ರಹಣೀಯ (ಆಶೆಪಡತಕ್ಕವ) ನಾಗಿರುವುದ
ರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮಂಗಳಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮಂಗಳನೆಂದು ಹೇಳಿತು ||೯೪||

(ಕಂ || ಭಾ) “ಕಿಂವಾವ್ಯೇಕಂ ಪರಾಯಣಂ” ಎಂಬ ಯರಡನೆ
ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಭೀಷ್ಮರು ಈ ಸ್ಲೋಕದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
(೧) “ಯೇನಸೂರ್ಯ ಸ್ತಪತಿ ತೇಜಸೇದ್ಧಿಃ-ತಂದೇವಾ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ
ಜ್ಯೋತಿಃ || ನತತ್ರ ಸೂರ್ಯಭಾತಿ ನಚಂದ್ರತಾರಕಂ ನೇಮಾವಿದ್ಯುತೋ
ಭಾಂತಿ ಕುತೋಯ ಮಗ್ನಿಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ
ಯೂ (೨) “ಯದಾದಿತ್ಯಗತಂ ತೇಜೋ ಜಗದ್ಭಾಸ ಯತೇಖಿಲಂ ”
ಎಂಬ (ಗೀತಾ) ಸ್ತೋತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿಯೂ ಜೈತ್ರನ್ಯಲಕ್ಷಣವಾದ ಸರ್ವ
ವನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದಾಗಿರುವ, ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸೂರ್ಯತ್ಮ
ಮವಾಗಿರುವ ತೇಜಸ್ಸೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಪ್ಯ (ಹೊಂದತಕ್ಕ) ಸಾಧನ
ವಾಗಿರುವುದು.

(ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು || (೧) ಯಾವ ನಾರಾಯಣನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತ
ನಾಗಿ ಸೂರ್ಯನು ತಪಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಆ ತೇಜಸ್ಸೇ ಸಕಲವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶಕ
ವಾಗಿರುವುದು. ಅಂತಹ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳು ಪ್ರಕಾಶಕಗಳಾಗ
ಲಾರವು ಮಿಂಚುಗಳು, ಅಗ್ನಿಯೇ ಮೊದಲಾದವುಕೂಡ ಪ್ರಕಾಶಕಗಳಾಗಲಾರವು,
ಭಗವತ್ತೇಜಸ್ಸೇ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾಶಕವೆಂದರ್ದವು.

(೨) ನಾರಾಯಣನ ತೇಜಸ್ಸು ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದು.)

ಮತ್ತು “ಯ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಪರಂಜಲೋಕಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂ
ತಾನಿ ಯೊನ್ತರೋ ಯಮ್ ಯತಿ || ಭೀಷಾಸ್ಮಾ ದ್ವಾತಃ ಪವತೇ ಭೀಷೋ

ದೇತಿ ಸೂರ್ಯಃ | ಭೀಷಾಸ್ಮಾ ದಗ್ನಿಶ್ಚೇಂದ್ರಶ್ಚ ಮೃತ್ಯುರಾಧಿಪತಿ ಪಂಚ
ಮ ಇತಿ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಾರಾಯಣನೇ
ಸರ್ವೋತ್ತಮವೂ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಆದ ತಪಸ್ಸಾಗಿರುವನು ಎಂದರೆ ಸಕಲ
ಲೋಕ ನಿಯಾಮಕನು ನಾರಾಯಣನೆಂದರಿಯಬೇಕು.

(ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನು ಇಹ ಪರಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸಕಲ ಭೂತಗಳನ್ನೂ
ಅಂತರ್ರಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ; ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನ ದಶೆಯಿಂದ
ಭಯಪಟ್ಟವನಾಗಿ ವಾಯುವು ಬೀಸುವನೋ, ಸೂರ್ಯನು ಭಯಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಉದಯ
ಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅಗ್ನಿೇಂದ್ರರು ಭಯವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೇ ಸ್ವಸ್ವಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ
ರೋ, ಮೃತ್ಯುದೇವನೂ ಕೂಡ ಭಯಯುಕ್ತನಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು
ವನೋ ; ಎಂದರವು)

ಆದವಾ ತಪಸ್ಸೆಂದರೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದದ್ದು (ಯದ್ವಾ) “ ಏವಸರ್ವೇ
ಶ್ವರಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ (ಈ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸಕಲಲೋಕ
ನಿಯಾಮಕನೆಂದರವು) ದೇಶಕಾಲವಸ್ತುಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಲ್ಲದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳ
ವನೆಂತಲಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಮತ್ತು ಸತ್ಯಾದಿ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಪೂಜ್ಯ
ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮಂತ ಮಹತ್ವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು
ಯಾವ ನಾರಾಯಣನೋ ಅವನೊಬ್ಬನೆ ದೇವನು ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿ
ತವಾಗಿರುವ ಆತ್ಮಂತಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಾಪ್ಯಸಾಧನವೇ ಮುಖ್ಯವಾದ (ಪರ
ಮಾತ್ಮನು) ದೇವನನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇಲ್ಲಿನ ಪರಮ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅನೀಶ್ವರ
ವಾದ ಆದಿತ್ಯಾದಿಕವು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು. ಇದರಿಂದ “ಯಾವ ದೇವನು
ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸೋ, ಪರಮ ತಪಸ್ಸೋ, ಯಾವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನೋ, ಯಾ
ವನು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಾಪ್ಯ (ಹೊಂದತಕ್ಕ) ಸಾಧನವೋ, ಅಂತವ
ನೊಬ್ಬನೆ ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಗಮ್ಯಸಾಧನವನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (“ಪವಿ
ತ್ರಾಣಾಂ ಪವಿತ್ರಂ ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು (ಂ)ನೇದಾದ ಮುಂದಿನ
ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುವುದು) ||೯||

ಮೂ|| ದೈವತಂ ದೇವತಾನಾಂಚ

ಭೂತಾನಾಂ ಯೋಽವ್ಯಯಃ ಪಿತಾ ||೧೦||

ಯತ ಸ್ವರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ

ಭವಂತ್ಯಾ ದಿ ಯುಗಾಗಮೇ |

ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಪ್ರಳಯಂ ಯಾಂತಿ ಪುನರೇವ ಯುಗಕ್ಷಯೇ ||೧೧||

ಟೀ|| ಯುಃ-ಯಾವನಾದರೆ, ದೇವತಾನಾಂ-ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ದೈವತಂ-ದೇವತೆ ಯಾಗಿರುವನೋ, ಯುಃ-ಯಾವನು, ಭೂತಾನಾಂ-ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ, ಅವೈಯುಃ-ನಾಶಕನಾದ ನಾದ, ಪಿತಾ-ತಂದೆಯೋ ; ಯತಃ-ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನಿಂದ, ಸರ್ವಾಣಿಭೂತಾನಿ- ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳೂ, ಆದಿಯುಗಾಗಮೇ-ಪ್ರಥಮ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಭವಂತಿ-ಉಂಟಾಗು ವುವೋ, ಪುನರೇವ-ತಿರಿಯೂ, ಯುಗಕ್ಷಯೇ-ಯುಗಾಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಳಯಕಾಲ ದಲ್ಲೆಂದರ್ಥವು ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚ-ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿ, ಪ್ರಳಯಂ-ಲಯವನ್ನು, ಯಾಂತಿ-ಹೊಂದುವುವೋ.

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ
ಕಾರಣನೆಂಬ ವಿಷಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ “ಕಿಮೇಕಂ ದೈವತಂ” ಎಂಬ ಮೊದಲನೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು “ದೈವತಂ” ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅವನೇ ಮಹತ್ತಾದ ದೇವತೆಯು ; ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಅಗ್ನಿೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆ ಗಳೆ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅವನೆಯೆಲ್ಲವೆ “ಪಿತಾ” ಆಗಿರುವನು. ಅದ ರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಯಕ್ಕೊದಗದೆ ಇರುವ ಔಪಾಧಿಕರಾದ ಲೌಕಿಕ ಪಿತಾದಿ ಗಳಂತೆ ಇರದೆ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಡದೆಕಾಯುವ ನಾಶವಿಲ್ಲದ ತಂದೆಯು ಅವನೆಯೆಲ್ಲವೋ. ||೧೦||

ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಅವನಿಗುಂಟಾಗಿರುವ ಪಿತೃತ್ವವನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸ್ಥಾವರಾಂತವಾದ ಸಕಲ ಭೂತಗಳೂ ಆದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರುಷನಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವುವೋ ; ಚತು ರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಇತರ ಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಸ್ರಷ್ಟಾ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ “ಆದಿ ಯುಗಾಗಮೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಇದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಮಪುರುಷನು ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಉಪಾದಾನ ಸಹಕಾರಿ ಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವು.

ಮುಂದಿನ ಅರ್ಧದಿಂದ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವೂ ಅವನೇ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಪುನಶ್ಚ ಯುಗಾಂತದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಭೂತಗಳೂ ಲಯಿಸುವುವೋ; ಕಾರ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಲಯಿಸಬೇಕಾದರೆ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣದಲ್ಲಿತಾನೆ; ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ “ಚ” ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ ಕಾರಣವೂ ಅವನೇ ಯೆಂದರ್ಥವು. ಇಂತಹ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವನನ್ನು ತಾನೇ ಪರತತ್ವವೆಂದು “ಯತೋವಾ ಇಮಾನೀ” ತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿಯೂ “ಜನ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯಯತಃ” ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ದರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದು.

(ಈ ಸರ್ವಭೂತಗಳು ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವವೋ; ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನ ದಶೆಯಿಂದ ಜನ್ಮಾದಿಗಳುಂಟಾಗುವವೋ; ಎಂದರ್ಥವು.)

ಬ್ರಹ್ಮವೇ ತ್ರಿವಿಧಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನು “ಬ್ರಹ್ಮವನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸವೃಹ್ ಆಸೀತ್ || ಪ್ರಕೃತಿಶ್ಚ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ದೃಷ್ಟಾಂತಾನುಪ ರೋಧಾತ್” ಎಂಬಿದೆ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತಿಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(ಬ್ರಹ್ಮವೇ ವನವು, ಬ್ರಹ್ಮವೇ ವೃಕ್ಷವು ಆಗಿರುವುದು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಗೂ ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕೂ ಸಾಂಗತ್ಯ ವಿರುವುದರಿಂದ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವೂ ಪರಮಪುರುಷನೇ. ಭಟಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವು. ಖರೀ ಪ್ರಮೇಣವರ್ಧವು.

ಇದರಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣನೆಂತಲೂ, ಶಿವನು ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನೆಂತಲೂ, ಹೇಳುವ “ಉಪಾದಾನಂತು ಭಗವಾನ್ವಾರಣಂ ತು ಮೇಕೇಶ್ವರಃ” ಎನ್ನುವ ಮತವು ವೇದಮಾರ್ಗ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವುದೆಂದರಿತುಬೇಕು. ಆದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ವಿಕಾರಾಸ್ಪದತ್ವಾದಿ ಶಂಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೋ; ಮಣ್ಣಿನ ವಿಕಾರ ತಾನೇ ಭಟವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಕಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವುವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು. ಏತಕ್ಕಂದರೆ? ಅವನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳಿಗುಂಟಾಗಿರುವ ವಿಕಾರದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣತ್ವವನ್ನು

ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವು. ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ (ಊರ್ಣ ನಾಭಿಯನ್ನು-ನೂಲನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು) ದೃಷ್ಟಾಂತಪಡಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಶ್ರುತಿಯೇ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು

ಮೂಲದಲ್ಲಿ “ಸಃ ದೈವತಂ” ಎಂದು ವಿಧಿಸಿದೆ “ಯಃ ದೈವತಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥದಂತೆ ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿ ಪರತತ್ವವೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರಾಚುರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿತಾನೆ ಪರತತ್ವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಅದರ ತತ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅದರ ಉಪಾಸನವನ್ನು, ಅದನ್ನು ಸೇರ-ವುದೆಂಬ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರವರಿಸಿದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ “ಸತ್-ಅಸತ್-ಅಕ್ಷರಂ” ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೂ, ‘ಪರಂ’ ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರತತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿ ; ಅಂತಹ ಪರತತ್ವವು ; ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನೋ ? ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವೋ ? ಶಿವನೋ ? ಅಥವಾ ಇತರ ದೇವತೆಯೋ ? ಎಂಬ ಶಂಕೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಮುಹೂರ್ತವಿಷ್ಣುವೇ ಪರತತ್ವವೆಂದು ಸ್ಫುಟಿತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅನಂತಗಳಾದ (೧) “ನಾರಾಯಣ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ವಂ ನಾರಾಯಣಃ ಪರಃ || ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಮ್ || ಯಸ್ಮಾತ್ಪರಂ ನಾ ಪರಮಸ್ಮಿ ಕಿಂಚಿತ್ || ಪುರುಷಾನ್ನ ಪರಂ ಕಿಂಚಿತ್ || ಮತ್ತಃ ಪರತರಂ ನಾನ್ಯತ್ || ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಸ್ತ್ವನ್ಯಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರತಿಪಾದಕಗಳಾದ ವಾಕ್ಯಗಳ ಗತಿಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿಯೂ ತತ್ವಾರ್ಥವನ್ನೇ ವಿಶದವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವ ಉತ್ತರ ನಾರಾಯಣಾನುವಾಕ್ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪುರುಷಸೂಕ್ತವೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರದೇಶಾಂತರ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಕಥವಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕೋಪನಿಷದುದ್ಘೋಷಗಳಿಂದಲೂ ಸೂತ್ರೀಕಗಳಾದ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾದ್ಯನೇಕ ವಚನಶತಗಳಿಂದಲೂ, ಪರದೇವತಾ ಪಾರಮಾರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದ ಪರಾಶರ ವ್ಯಾಸ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಪ್ರಭೃತಿಗಳಾದ ಪರಮರ್ಷಿಗಳು ಇದು ತಾನೇ ವೇದಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಇವನನ್ನೇ ಪರತತ್ವವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ, ‘ರೂಪವು-

ಆಯುಧವು-ವಾಹನವು-ಚರಿತ್ರ ' ವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ದಿಂದಲೂ, ಪರಮಪುರುಷನ ನಿರಂಕುಶವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ದೇವತಾಂ ತರಗಳಿಗುಂಟಾಗಿರುವ ಅಪಕರ್ಮ (ನೈಚ್ಯ) ನನ್ನೂ ವಿವೇಕಿಗಳು ತಾವಾ ಗಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಷ್ಟೆ? ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಉತ್ತರ ಮೀಮಾಂ ಸೆಯಲ್ಲಿ ದಹರ, ವೈಶ್ವಾನರಾಧಿಕರಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಮನ್ವಯಾಧಿಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮಗಳ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ತೀರ್ಮಾನಿ ರುತ್ತಾರಾಗಿ ನಾವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾರೆವು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಶ್ರೀಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು (೧) “ ತತ್ವಂ ಶೀಲ ರೂಪ ಚರಿತೈಃ ” ಎಂತಲೂ, “ ತತ್ವಾರ್ಥ ತತ್ವರ ಪರಶ್ಚತ ವೇದವಾಕ್ಯೈ ಸ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ತಸ್ತು ತ್ರಿಭಿರವ್ಯಧ ತಾದೃಶೀಭಿಃ | ತ್ವಾಮೇವ ತತ್ವ ಪರ ಸಾತ್ವಿಕ ಸತ್ಪುರಾಣೈ ರ್ಧೈವಜ್ಞಾಧೀಭಿರಸಿ ನಿಶ್ಚಿನುಮಃ ಪರೇಕಂ || ರೂಪಶ್ರಿಯಾ ಪರಮಯಾ ಪರಮೇಣಧಾಮಾ ಚತೈಶ್ಚೈಶ್ಚೈ ದುಚಿ ತೈರ್ಭವತ ಶ್ಚರಿತೈಃ | ಚಕ್ಷು ರನಿಷ್ಠವಪರೈ ರಪರೈಶ್ಚೈಶ್ಚೈನ್ನಿಶ್ಚಿ ನ್ವತೇ ತ್ವಯಿ ವಿಶಶ್ಚಿತ ಈಶಿತೃತ್ವಂ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಕೂರನಾಧರೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(ಪರದೇವತಾ ಪರಮಾರ್ಥ್ಯ ಪ್ರಕರಣಸ್ಥಗಳಾದ ಪ್ರವಾಣ ವಚನಗಳ ಆರ್ದವು. (೧) ನಾರಾಯಣನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು, ನಾರಾಯಣನೇ ಪರತತ್ವವು; ವಿಷ್ಣುವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದ ಪದವು ಅದೇ; ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವು, ಪುರುಷನಿಗಿಂ ತಲೂ ಬೇರೊಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲವು. ನನಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವು ಉತ್ತಮ ಪುರುಷನು ಜೀವನಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನ ಪಟ್ಟವನು

(೨) ಶೀಲ, ರೂಪ, ಚರಿತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸರ್ವಸ್ಮಾತ್ಪರನೆಂದು ಹೇಳು ತ್ತಾರೆ ತತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅನೇಕ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ರೂಪಾಯು ಧಾದಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೂ, ಅಂತಹ ಸ್ತೋತಿಗಳಿಂದಲೂ, ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಹಿರಿಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದಲೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಈಶ್ವರನೆಂಬದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹ ಶೋಭಾವಿಶೇಷದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಪರಮಪ ದವ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ವಿಚಿತ್ರಗಳಾದ ಉಚಿತಗಳಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಕೆಲವು ಚರಿತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಮರೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಗುರುಗಳಿಂದಲೂ, ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಮಹನೀಯರಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಗ್ರೇಸರರು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಈಶ್ವರತ್ವವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ)

(ಕಂ|| ಭಾ||) “ಕಿಮೇಕಂ ದೈವತಂ ಲೋಕೇ” ಎಂಬ ತೊದಲನೇ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವು. (ಎಂನೆ ಕೊಕ್ಕಾರ್ಥವು) ಪಾವನಗಳಾದ ತೀರ್ಥಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಪಾವನತ್ವವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಂತವನು; ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಪಾವನನೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಅಥವಾ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಮಸ್ತ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ; ಆತ್ಮಯಾಧಾತ್ಯೈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಪಾವನಗಳಾದ ತೀರ್ಥಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನೆಂದರಿಯಬೇಕು. (ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಾದ್ಯಾದೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನಿತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.) (೧) “ರೂಪಮಾರೋಗ್ಯ ಮರಾಧಂಕ್ಯ ಭೋಗಾಂಕ್ಯೈವಾನುಷಂಗಿಕಾ | ದದಾತಿ ಧ್ಯಾಯತೋ ನಿತ್ಯ ನುಪವರ್ಗ ಪ್ರದೋ ಹರಿಃ || (೨) ಚಿಂತ್ಯಮಾನ ಸ್ವಮಸ್ಮಾನಾಂ ಕ್ಲೇಶಾನಾಂ ಹಾನಿದೋ ಹರಿಃ | ಸಮುತ್ಪುಜ್ಯಾಖಿಲಂಚಾನೃ ತೋಜ್ಯುತಃ ಕಿಂ ನಚಿಂತ್ಯತೆ || (೩) ಧ್ಯಾಯೇ ನ್ನುರಾಯಣಂ ದೇವಂ ಸ್ನುನಾದಿಮೈ ಚ ಕರ್ಮಸು | ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಹಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ದುಷ್ಕೃತಸ್ಯೇತಿ ವೈಶ್ರತಿಃ || (೪) ಆತಿಪಾತಕಯುಕ್ತೋಽಪಿ ಧ್ಯಾಯನ್ನಿ ಮಿವ ಮಜ್ಯುತಂ | ಭೂಯಸ್ತಪಸ್ವೀ ಭವತಿಪಂಕ್ತಿ ಪಾವನ ಪಾವನಃ | (೫) ಆಲೋಡ್ಯ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಚಾರ್ಯಚ ಪುನಃ ಪುನಃ | ಇದಮೇಕಂ ಸು ನಿವೃತ್ತಂ ಧೈಯೋ ನಾರಾಯಣ ಸ್ವದಾ” ||

(ಈ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥಗಳು. (೧) ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾದ ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತವನಿಗೆ ರೂಪವು ಆರೋಗ್ಯವು ಧನವು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಭೋಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಮಹಾಫಲವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸತಕ್ಕವರಿಗುಂಟಾಗುವುದಂತಲೂ ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಇತರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯಾದಿಗಳುಂಟಾಗುವುದಂತಲೂ ಅರಿಯಬೇಕು. (೨) ಹರಿಯಾದವನು ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಇತರ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನೇ ಯಾತಕ್ಕೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬಾರದು. (೩) ಸ್ನಾನಾದಿ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ? ನಾರಾಯಣನ ಸ್ಮರಣವು ಸ್ನಾನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾ

ಗಿರುವುದೆಂದು ಕೃತಿಯು ಹೇಳುವುದು. (೩) ಅತ್ಯಂತ ಕೂರಗಳಾದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಕೂಡ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲವಾದರೂ ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೆ ಅಂತವನು ಪುನಶ್ಚ ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಾವನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಕೂಡ ಪವಿತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ತಪಸ್ವಿಯಾಗುವನು (೫) ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿವರಿಸುವುದರಿಂದ ನಾರಾಯಣ ನೊಬ್ಬನೇ ಧ್ಯಾನಾರ್ಹನಾದ ಪರತತ್ತ್ವವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.)

(೬) “ ಹರಿರೇಕಸ್ಯದಾ ಧೈಯೋ ಭವದ್ಭಿ ಸ್ಸತ್ತ್ವ ಸಂಸ್ಥಿತೈಃ | ಓಮ್ ಇತ್ಯೇವಂ ಸದಾ ವಿಪ್ರಾ ಪಠತ ಧ್ಯಾತ ಕೇಶವಂ || (೭) ಭಿದ್ಯತೇ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿ ಶ್ಚಿದ್ಧ್ಯಂತೆ ಸರ್ವ ಸಂಶಯಾಃ | ತ್ರೇಯಂತೇ ಚಾಸ್ಯ ಕರಾಣಿ ತಸ್ತೌ ದೃಷ್ಟಿ ಪರಾವರೇ || (೮) ಯನ್ನಾಮ ಕೀರ್ಮನಂ ಭಿಕ್ತ್ಯಾ ವಿಲಾಪನ ಮನುತ್ಮಮಂ | ಮೈತ್ರೇಯಾ ಶೇಷ ಪಾಪಾನಾಂ ಧಾತೂನಾ ಮಿವ ಪಾವಕಃ || (೯) ಅವಶೇನಾಪಿ ಯನ್ನಾಮ್ನಿ ಕೀರ್ಮಿತೆ ಸರ್ವಪಾತಕೈಃ | ಪ್ರಮಾ ನ್ವಿಮುಚ್ಯತೆ ಸದ್ಯಸ್ಯಂಹತ್ರಸ್ತೈ ರ್ವ್ರಗೈ ರಿವ || (೧೦) ಧ್ಯಾಯ್ ಕೃತಯಜ್ಞ ಯಜ್ಞೈಃ ಸ್ತೋತಾಯಾಂ ದ್ವಾ ಪರೇಶ್ವರೈಃ | ಯದಾಪ್ನೋತಿ ತದಾಪ್ನೋತಿ ಕಲೌ ಸಂಕೀರ್ಮ್ಯ ಕೇವಲಂ” ||

(೬) ಓ ವಿಪ್ರರೆ ? ಸತ್ವಗುಣಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮಿಗಾಗಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಾರಾಯಣ ನೊಬ್ಬನೇ ಧ್ಯಾನಾರ್ಹನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಓಮ್” ಎಂಬದಾಗಿ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ನಾರಾಯಣನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ. (೭) ಪರಾ ವರವಸ್ತುವಾದ ಅವನನ್ನು ಕಂಡಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಯು ಭೇದಿಸಲ್ಪಡುವುದು, ಸಕಲ ಸಂದೇಹಗಳೂ ಭೇದಿಸಲ್ಪಡುವುವು, ಸಂಸಾರ ಕಾರಣಗಳಾದ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳು, ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವುವು. (೮) ಎಲೈ ಮೈತ್ರೇಯನೇ ! ಅಗ್ನಿಯು ಬಿಳ್ಳಿ ಬೆನ್ನವೇ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸುವಂತೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ನಾರಾಯಣನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ಮನವು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸುವುದು. (೯) ನಾರಾಯಣನ ನಾಮಕೀರ್ಮನವು ಅವಶಾತ್ವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಹಿಂದಿಂದ ಭಯಪಟ್ಟು ಓಡುವ ಮೃಗಗಳು ಹೇಗಾದರೆ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುವೋ ಅದರಂತೆ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. (೧೦) ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಾದ್ಯನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದಲೂ ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಯಾವ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದೋ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ನಾರಾಯಣನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ಮನವು ಅಂತಹ ಮೂರು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಧ್ಯಾನ ಯಜ್ಞಾರ್ಚನಾದಿ ಸರ್ವಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

(೧೧) “ ಹರಿಹರತಿ ಪಾಪಾನಿ ದುಷ್ಪ್ರಚಿತ್ತೈರಪಿ ಸ್ತ್ರೋತಃ |
ಅನಿಜ್ಞಯಾಪಿ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೋ ದಹತ್ಯೇ ವಹಿ ಪಾವಕಃ || (೧೧) ಜ್ಞಾನ
ತೋಜ್ಞಾನತೋವಾಪಿ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಕೀರ್ಮನಾತ್ | ತನ್ನರ್ದಂ ವಿಲಯಂ
ಯಾತಿ ತೋಯಸ್ಥಂ ಲವಣಂ ಯಥಾ || (೧೨) ಯಸ್ಮಿನ್ನಸ್ಯ ಮತಿ
ರ್ಮಯಾತಿ ನರಕಂ ಸ್ಯರ್ಗೋಪಯಜ್ಞಂತನಿ ವಿಘ್ನಾ ಯತ್ರ ನಿವೇಶಿತಾತ್ಮ
ಮನಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ ಲೋಕೋಲ್ಪಕಃ | ಮುಕ್ತಂ ಚೇತಸಿ ಯಸ್ಸಿ
ತೋ ಮಲಧಿಯಾಂ ಪುಂಸಾಂ ದದಾತ್ಯ ವ್ಯಯಃ ಕಿಂ ಚಿತ್ರಂ ಯದಘಂ
ಪ್ರಯಾತಿ ವಿಲಯಂ ತತ್ರಾಚ್ಯುತೇ ಕೀರ್ಮಿತೆ || (೧೩) ಶಮಾಯಾಲಂ
ಜಲಂ ವಕ್ಷ್ಯೆ ಸ್ವಮನೋ ಭಾಸ್ವರೋದಯಃ | ಶಾಂತಿಃ ಕಲೀ ರಘೌಘಸ್ಯ
ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ಮನಂ ಹರೇಃ || (೧೪) ಹರೇರ್ಮಮೈವ ನಾಮೈವ ನಾ
ಮೈವ ಮಮಜೀವನಂ | ಕಲೌ ನಾಸ್ತೋವ ನಾಸ್ತೋವ ನಾಸ್ತೋವ
ಗತಿರನ್ಯಥಾ || ”

(೧೧) ಇದು ಬೆಂಕಿಯೆಂಬದಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಸ್ವರಿಸಿದರೂ ಬೆಂಕಿಯು ಹೇಗಾದರೆ
ಸುಡುವಂತಹ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಕ್ರಾಮ ಕ್ರೋಧ ರಾಗಾದಿ
ಬೋಧಗಳಿಂದ ದೂಷಿತವಾದ ಮನೋಮಾಲಿನ್ಯವುಳ್ಳವರು ಸ್ವರಿಸಿದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನು
ಪಾಪಗಳನ್ನ ಪಹರಿಸುವನು. ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ಮನ ಪ್ರಭಾವವಿಂಧಾದ್ದೆಂದು ಭಾವವು. (೧೧)
ಶಿಂನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ. (೧೨) ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು ನರಕ
ವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು, ನಾರಾಯಣನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ಮನದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಗ್ಗವೂ ವಿಘ್ನ ಕಾರಿಯಾ
ಗಿರುವುದು, ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವೂ ಅಲ್ಪವಾ
ದದ್ದೆ. ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪಾಪಿಪಂರು ಸ್ವರಿಸಿದರೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರನ್ನು
ವೈದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವೆ ಇಲ್ಲವು, ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಸಕಲ
ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶಹೊಂದುವುವೆನ್ನುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ? (೧೩) ಶಿಂನೇ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ
(೧೪) ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧದಿಂದಲೂ ಮೂರುಸಲ ಹೇಳುವೆನು. ಶ್ರೀ
ಹರಿಯ ನಾಮಸಂಕೀರ್ಮನವೆ ನನಿಗೆ ಜೀವನವು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಖಾಲಿ ಗತಿ ಇಲ್ಲವೇ
ಇಲ್ಲ (೨) ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು.

(೧೫) “ ಸ್ತುತ್ವಾ ವಿಷ್ಣುಂ ವಾಸುದೇವಂ ವಿ ಪಾಪೋ ಜಾಯತೇ
ನರಃ | ವಿಷ್ಣೋ ಸ್ತಂಪೂಜನಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವ ಪಾಪಂ ಪ್ರಾಣಶ್ಯತಿ || (೧೫) |
ಸಂಸಾರ ಸರ್ಪ ಸಂದಹ್ಯ ನವ್ಯಚೇಷ್ಟೈ ಕಭೇವಜಂ | ಕೃಷ್ಣೋತಿ
ವೈಷ್ಣವಂ ಮಂತ್ರಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮುಕ್ತೋ ಭವೇನ್ನರಃ || (೧೬) | ಸರ್ವದಾ
ಸರ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ನಾಸ್ತಿ ತೇಷಾ ಮಮಂಗಳಂ | ಯೇಷಾಂ ಹೃದಿಸೋಫ

ಭಗವಾ ನ್ತಂಗಳಾಯತನಂ ಹರಿಃ || (೧೯) ನಿತ್ಯಂ ಸಂಚಿತಯ ತ್ಯೇವ
ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ಜನಾರ್ದನಂ | ಸಾಸ್ಯರಕ್ಷಾಂ ಪರಾಂ ಮನೈಕೋಹಿ
ನಸ್ತ್ಯಚ್ಯುತಾಶ್ರಯಂ || (೨೦) ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಸಹಸ್ರೇಷು ಪುಷ್ಕರ
ಸ್ನಾನಕೋಟೀಷು|ಯತ್ವಾಪಂ ವಿಲಯಂಯಾತಿ ಸ್ತೃತೇ ನಶ್ಯತಿತದ್ಧರೌ||”

(೧೬) ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಂತವನು ಸಕಲ
ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡುವನು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧನದಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪವೂ ನಶಿಸಿಹೋಗಿ
ವುಡು. (೧೭) ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸರ್ಪದಿಂದ ಕಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಸ್ತೃತಿಯಾದವನಿಗೆ
“ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣು ಸಂಬಂಧವಾದ ನಾಮರೂಪವಾಗಿರುವ ಮಂತ್ರವು ದಿವ್ಯ
ಪಥವಾಗಿರುವುದು. (೧೮) ಸರ್ವಮಂಗಳಗಳಿಗೂ ನಿಲಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಯಾವನ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಂತವನಿಗೆ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಪಂಗಳಗಳಲ್ಲದೆ ಇರುವವು.
ಅಂತವನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಣುವೆ ಎಂದರ್ಥವು. (೧೯) ಮಮೋ ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ
ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಮರಿಸುವಂತವನಿಗೆ ಆ ನಾರಾಯಣನ ಸ್ಮರಣ
ಕ್ಷಿಂತ್ರವೂ ಇತರವಾದ ಶ್ರೀಷ್ಠವಾಗಿರುವ ರಕ್ಷಣೋಪಾಯವೇವಿರುವುದು ? ಅಚ್ಯುತ
ನನ್ಯಾಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಮಹಾನುಭಾವವನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ಕೊಲ್ಲುವರು. (ಈ ಆಶ್ರಯವು
ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಸುಂದರಕಾಂಡದಲ್ಲಿರುವ “ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ್ವಯಂಭೂ ಕ್ಷತುರಾವ
ನೋವಾ ರುದ್ರಸ್ತ್ರೀತ್ರ ಸ್ತ್ರೀಪುರಾಂತಕೋವಾ | ಇಂದ್ರೋ ಮಹೇಂದ್ರ ಸ್ಸುರನಾಯ
ಕೋವಾ ತ್ರಾತುಂ ನಕತ್ತಾಯುಧಿ ರಾಮ ವಧ್ಯಂ” ಎಂಬ ಹನುಮದ್ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ
ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.) (೨೦) ಅನೇಕ ಸಾವಿರಾರು ಗಂಗಾಸ್ನಾನಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ
ಕೋಟಿ ಪುಷ್ಕರ ಸ್ನಾನಗಳಿಂದಲೂ ಎಷ್ಟು ಪಾಪಗಳು ನಶಿಸುವುವೋ ಅಷ್ಟು ಪಾಪಗಳು
ಹರಿ ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನಶಿಸುವುವು.

(೨೧) “ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನ್ಯ ಕೀಪಾಣಿ ತಪಃ ಕರ್ಷಾತ್ಮಕಾನಿವೈ |
ಯಾನಿತ್ಯೇವಾ ಮೇಕೇಷಾಣಾಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾನು ಸ್ಮರಣಂ ಪರಂ || (೨೨)
ಕಲಿಕಲ್ಮಷ ಮತ್ಯುಗ್ರಂ ನರಕಾರ್ತಿ ಪ್ರದಂ ನೃಣಾಂ | ಪ್ರಯಾತಿ
ವಿಲಯಂಸದ್ಯ ಸ್ವಕೃತ್ಯುಪ್ಪಾನ್ಯು ಸಂಸ್ತುತೇಃ || (೨೩) ಮುಹೂರ್ಮ
ಮುಖ್ಯೋ ಧ್ಯಾಯೇ ನ್ನಾರಾಯಣ ಮತಂದ್ರಿತಃ | ಸೋಽಪಿ ಸಿದ್ಧಿ
ಮವಾವ್ಷಿತಿ ಕಿಂ ಪುನಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಃ || (೨೪) ಏಕಸ್ಮಿನ್ನ ಸ್ಯತಿಕ್ರಾಂತೇ
ಮುಹೂರ್ಮೇ ಧ್ಯಾನನರ್ಜಿತೇ | ದಸ್ಯುಭಿ ರ್ತುಷಿತೇನೇವ ಯುಕ್ತಮಾ
ಕ್ರಂ ದಿತುಂಭೃಶಂ || (೨೫) ಸಕೃತ್ಸ್ಮೃತೋಽಪಿ ಗೋವಿಂದೋನೃಣಾಂ
ಜಿವ್ಯಕತೈಃಕೃತಂ ಪಾಪರಾಶಿಂ ದಹತ್ವಾಶು ತೂಲರಾಶಿ ಮಿವಾನಲಃ”||

(೧೦) ತಪಃ ಕರ್ಮಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಾಶ್ವಿತ್ವಗಳಾವವೋ ಅಂತಹ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸ್ಮರಣವೇ ಸರ್ವ ಪಾಪಹರವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಪಂವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು. (೧೧) ನರಹದುಃಖಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ದ್ವಾದಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕಲಿಕಲ್ಮಷವೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ನಾಶಹೊಂದುವುದು. (೧೨) ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಹೊಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ನಿಶ್ಯಂಕವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವಂತವನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಾಗ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಾರಾಯಣ ಪರಾಯಣನಾದವನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ವೇನು. (೧೩) ನಾರಾಯಣ ಧ್ಯಾನನಿಷ್ಠ ನಾದವನಿಗೆ ಹೊಣಕಾಲವು ವೈರ್ಧವಾಗಿ ಕಳದು ಹೋದರೂ ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಪಶುರ್ದವನ್ನು ಕಳೆದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಯುಕ್ತವು. (೧೪) ನಾರಾಯಣ ನೊಂದುಕಳ ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಅಗ್ನಿದೇವನು ಹತ್ತಿಯ ಸಮೂಹವನ್ನು ದಹಿಸುವಂತೆ ಅನೇಕಗಳಾದ ನಾರಾಯಣ ಜನ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಪರಾಶಿಗಳನ್ನು ದಹಿಸುವನು.

(೧೫) “ಎವಮೇಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತಸ್ಸೌ ಸಂಶ್ರಿತೋ ಮಧುಸೂದನಂ | ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ಜರಾಗ್ರಾಹಂ ಸಂಸಾರಾಬ್ಧಿಂ ತರಿಷ್ಯತಿ || (೧೬) ಯಥಾ ಗ್ನಿ ರುದ್ಧತ ಶಿಖಃ ಕಷ್ಟಂ ದಹತಿ ಸಾನಿಲಃ | ತಥಾ ಚಿತ್ತ ಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣು ರೋಗಿನಾಂ ಸರ್ವ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ || (೧೭) ಜವಾದ್ವಂದ್ಯ ಭೂತಕತಿಂ ಜಗದ್ಗುರಂ ಸ್ಮರ ನೃನುಷ್ಯ ಸ್ಫುತತಂ ಮಹಾಮುನಃ | ದುಃಖಾನ್ಯಶೇ ಷಾಣ್ಯಪಹಂತಿ ಸುಧಯ ತ್ಯಶೇಷ ಕಾರ್ಯಾಣಿಚ ಯಾನ್ಯಭೀಷುತೇ || (೧೮) ಕಲಾ ವತ್ರಾಪಿ ದೋಷಾಢ್ಯೇ ವಿಪ್ರಯಾಸಕ್ತ ಮಾನಸಃ | ಕೃತ್ವಾಪಿ ಸಕಲಂ ಪಾಪಂ ಗೋವಿಂದಂ ಸಂಸ್ಮರ ನ್ಯುಚಿಃ || (೧೯) ವಾಸುದೇವೇ ಮನೋ ಯಸ್ಯ ಜಪ ಹೋಮಾರ್ಚನಾದಿಷು | ತಸ್ಯಾಂತರಾ ಯೋ ಮೈ ತ್ರೇಯ ದೇವೇಂದ್ರತ್ವಾದಿಕಂ ಘಟಂ” ||

(೧೬) ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಶ್ರಯಿಸಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತವನು ಹುಟ್ಟುವಿಕೆ, ಸಾಯುವಿಕೆ, ಮೃದಿತಿ, ವೆಂಬ ಮುಕರ(ಮೋಸತಿ) ಗಳುಳ್ಳ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುವನು. (೧೭) ಅಗ್ನಿ ದೇವನು ಘಾತಿಯೊಡನೆ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿರುವ ಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸುಡುವಂತೆ ಧ್ಯಾನನಿಷ್ಠ ರಾದ ಯೋಧಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಅವರ ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವನು. (೧೮) ಭೂತಕತಿಯು ಜಗದ್ಗುರುವು ಅದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲ ದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಮರಿಸುವಂತವನು ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನಿಗೆ

ಯಾವುದು ಇಷ್ಟುನೋ ಅಂತಹ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವನು (೨೯) ದೋಷಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಾ ಸತ್ತ್ವ ಮನಸ್ಸನ್ನಾಗಿ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ಶುದ್ಧನಾಗುವನು (೩೦) ಜಪ ಹೋಮಾರ್ಚನಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನ ಮನಸ್ಸು ನಿಂತಿರು ವುದೋ ಅವನಿಗೆ ದೇವೇಂದ್ರ ಪದವಿಯೂ ವಿಘ್ನೇಕಾರಿಯೇ ಆಗಿರುವುದು. ಇಂತವನು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಹನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯು ವಿಘ್ನೇಕರವೆಂದರ್ಥವು

(೩೧) “ಲೋಕತ್ರಯಾಧಿಪತಿ ಮೆಪ್ರತಿಮ ಪ್ರಭಾವ ಮೀವತ್ಪ್ರಣ ಮ್ಯು ಶಿರಸಾ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುಮಿಶಂ | ಜನ್ಮಾಂತರ ಪ್ರಳಯ ಕಲ್ಪಸಹಸ್ರ ಜಾತ ಮಾಶು ಪ್ರಣಾಶ ಮುಪಯಾತಿ ನರಸ್ಯಪಾಪಂ || (೩೨) ಏಕೋಽಪಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಕೃತಃ ಪ್ರಣಾಮೋ ದಶಾಶ್ವ ಮೇಧಾವಬೃಧೇನ ತುಲ್ಯಃ? | ದಶಾಶ್ವಮೇಧೀ ಪುನರೇತಿ ಜನ್ಮ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಣಾಮಿನ ಪುನರ್ದೃವಾಯ || (೩೩) ಅತಃ ಪುಷ್ಪ ಸಂಕಾಶಂ ಪೀತವಾಸಸ ಮಚ್ಯುತಂ | ಯೇನ ಮಸ್ಯಂತಿ ಗೋವಿಂದಂ ನತೇಷಾಂ ವಿದ್ಯತೇ ಭಯಂ || (೩೪) ಶಾಶ್ವೇನಾ ನಮಸ್ಕಾರಃ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶ್ಚ ಕ್ರಪಾಣಯ | ಸಂಸಾರ ಮೂಲ ಬಂಧಾನಾ ಮುದ್ವೇ ಜನಕರೋಹಿಸಃ” ||

(೩೧) ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾಗಿಯೂ ಅನ್ಯಾದೃಕವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಯೂ ಸರ್ವ ಜಗತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕರ್ತನಾಗಿಯೂ ಈಶನಾಗಿಯೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಂತವನ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ಜನ್ಮಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಸರ್ವಪಾಪ ಗಳೂ ನಶಿಸಿಹೋಗುವುವು. (೩೨) ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಒಂದು ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವಿವಿಧ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದೀತೇ? ಆಗಲಾರದು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ : ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಂತವನು ಪುನಶ್ಚ ಹುಟ್ಟಲಾರನು. ಅದುದರಿಂದ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನಿಗಿಂತಲೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸೇವಿಸುವಂತವನು ಅಧಿಕನೆಂದರ್ಥವು. (೩೩) ಅತಃ ಪುಷ್ಪದಂತಿರವ ಪೀತಾಂಬರ ಧರನಾಡ ಆಚ್ಯುತನನ್ನು ಯಾರಾದರೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲವು. (೩೪) ಚಕ್ರಪಾಣಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಶರ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲಾದರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅವಿದ್ಯಾ ಕರ್ಮವಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಬೇರೂಡನೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದು.

ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸುವರ್ಣಗಳಾದ ಗಂಗಾ ದಿ ಮಹಾನದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಾರಾಯಣನು ಅತ್ಯಂತಪಾವನ ನೆಂತಲೂ ; ಮತ್ತು ಸುಖಸಾಧನಗಳೆಂತಲೂ ಸುಖ ಜ್ಞಾಪಕಗಳೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವಂತಹ ಮಂಗಳ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾನಂದ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಋತು ಮಂಗಳವು ನಾರಾಯಣನೇ ಎಂತಲೂ ; ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೈವತವು ನಾರಾಯಣ ನೊಬ್ಬನೇ ಯೆಂತಲೂ ; ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ನಾಶರಹಿತನಾದ ತಂದೆಯಾಗಿರುವ ನಾರಾಯಣ ನೊಬ್ಬನೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೈವತವಾಗಿರುವುದೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(೧) “ ಏಕೋದೇವ ಸ್ವರ್ದ್ವಭೂತೇಮು ಗೂಢ ಸ್ವರ್ದ್ವವ್ಯಾಪೀ ಸರ್ದ್ವ ಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ | ಕರ್ಮಾದ್ಯಪ್ತ ಸ್ವರ್ದ್ವಭೂತಾಧಿವಾಸ ಸ್ವಾಹ್ಯೇ ಜೇತಾಃ ಕೇವಲೋ ನಿರುಗುಣಶ್ಚ || (೧) ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿದಧಾತಿ ಪೂರ್ವಂ ಯೋವೈ ವೇದಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಹೀಣೋತಿ ತಸ್ಯೈ | ತಗ್ಂಹಿದೇವ ಮಾತ್ಮಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಾಶಂ ಮುಮುಕ್ಷುರೈವೈ ಕರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ || (೨) ಸೇಯಂ ದೈವತೈಹತ ಏಕಮೇವಾ ದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ || ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ದೇವ ನೊಬ್ಬನೆ ಎಂದರಿಯಬೇಕು.

(ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. (೧) ಸಕಲ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಢನಾಗಿರುವಂತವನೂ ಸರ್ದ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತವನೂ ಸರ್ದ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಂತರಾತ್ಮನೂ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷನೂ ಎಂದರೆ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನೂ ಸರ್ದ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವಂತವನೂ ಸರ್ದ್ವಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಕೇವಲನೂ ನಿರ್ಗುಣನೂ ಆದ ದೇವನೊಬ್ಬನೆ (೨) ಮೊದಲು ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದವನು ಯಾವನೋ ; ಅಂತಹ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ದೇವನನ್ನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದ ಬೇಕೆಂಬ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ನಾನು ಕರಣಹೊಂದುವೆನು (೩) ಆ ದೇವತೆಯೊಂದೇ ಸಜಾ ತೀಯ ವಿಜಾತೀಯ ಸ್ವಗತ ಭೇದ ಶೂನ್ಯವಾದದ್ದಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಆದರೆ ಜೀವೇಶ್ವರರಿಗೆ ಭೇದವು ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ದೇವ ನೊಬ್ಬನೆ ಯೆನ್ನುವುದು ಹೇಗೆ ? ಎಂದ ಸಂದೇಹಿಸದೆ “ ತತ್ಸೃಷ್ಟೌಪ್ಪಾವಿ- ತದೇವಾನು ಪ್ರಾವಿಶತ್ || ಸುನಿ ಇಹಾನು ಪ್ರವಿಷ್ಟ ಆನುಖಾಗ್ರೇಭ್ಯಃ ಪುರಶ್ಚಕ್ರೇಚತುಷ್ಪದಃ ಪುರಸ್ಸ ಪಕ್ಷೇಭೂತ್ವಾ ಪುರಃಪುರಷ ಆವಿಶತ್ ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವಿಕಾರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು

ಬುದ್ಧಿ ತದ್ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ದೇವನೊಬ್ಬನೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿರೋಧವೂ ಇಲ್ಲವು.

ಮತ್ತು “ಏಕೋದೇವೋ ಬಹುಧಾ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಃ || ಏಕಸ್ಸನ್ನಾಹಂ ಧಾ ಏಜೇಚಾರ || ತ್ವಯೇಕೋಸಿ ಬಹುಷ್ವನು ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ” ಎಂಬೀ ಕೃತಿಗಳು ದೇವನೊಬ್ಬನೆ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಾದುದರಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವಂತೆವರಿಗೂ ಪರನಿಗೂ ಬಿಂಬ ವ್ರತಿಬಿಂಬಗಳಿಗೆ ಹೇಗಾದರೆ ಭೇದವಿಲ್ಲವೋ ಅದರಂತೆ ಹೇಗೆ ಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದರೆಯಬೇಕು.

ಕಿಂಚ “ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಸ್ವನುವರ್ಮತಾಗ್ನಿ” ಎಂಬೀ ಯೆಂಬ ಮಂತ್ರಗಳು “ಕಸ್ಯೈ ದೇವಾಯ ಹವಿಷಾ ಏಧೇಮ” ಎಂಬೀ ಸಾಧನದ್ವಿ ಏಕಾರ ಲೋಪದಿಂದ ದೇವನೊಬ್ಬನೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುವು. (೧) “ಅಗ್ನಿ ರ್ನದೈಕೋ ಭುವನಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋ ಬಭೂವ | ಏಕಸ್ತಥಾ ಸರ್ವ ಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋ ಬಹಿಕ್ಷ || (೨) ವಾಯುರ್ದೈಕೋ ಭುವನಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋ ಬಭೂವ | ಏಕಸ್ತಥಾ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋ ಬಹಿಕ್ಷ || (೩) ಸೂರ್ಯೋ ಯಥಾ ಸರ್ವ ಲೋಕಸ್ಯ ಚಕ್ಷು ರ್ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಚಾಕ್ಷುಷೈ ರ್ಬಾಹ್ಯದೋಷೈಃ | ಏಕಸ್ತಥಾ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಲೋಕ ದುಃಖೇನ ಬಾಹ್ಯಃ || (೪) ಏಕೋವಶೀ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ ಏಕಂ ರೂಪಂ ಬಹುಧಾಯಃ ಕರೋತಿ | ತಮಾತ್ಮಸ್ಥಂ ಯೇನುಪಶ್ಯಂತಿ ಧೀರಾ ಸ್ತೇಷಾಂ ನುಖಂ ಶಾಶ್ವತಂ ನೇತರೇಷಾಂ ” ಎಂಬೀ ಕರೋಪನಿಷದ್ವಚನಗಳು ಕೂಡ ದೇವನೊಬ್ಬನೆ ಏನ್ನುವುವು.

(ಈ ಕರೋಪನಿಷತ್ಪುತ್ರೈರ್ದವು. (೧) ಅಗ್ನಿಯು ದಾರ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ (ದಾಕು ಎಂದರೆ ಮರದ ತುಂಡು ಅಥವಾ ಸಾದೆ ತುಂಡು) ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಆ ದಾರ್ವಾದಿ ರೂಪಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವಂತೆ ಸರ್ವ ಭೂತಾಂತರಾತ್ಮನಾದ ನಾರಾಯಣನೂ ಆಯಾ ಭೂತಗಳ ಆಕಾರಗಳೊಡನೆ ನಾನಾರೂಪಗಳುಳ್ಳವನಂತೆ ಕಾಣಲ್ಪಡುವನು.

(೧) ವಾಯುವು ಪ್ರಾಣಾತ್ಮದೊಡನೆ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆಯಾ ಉಪಾಧಿ ಭೇದಗಳಿಂದ ನಾನಾರೂಪಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿರುವಂತೆ ಸರಸ್ವ ಭೂತಾಂತರಾತ್ಮನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಕೂಡ ಉಪಾಧಿಭೇದಗಳಿಂದ ನಾನಾ ರೂಪಗಳುಳ್ಳವನಂತೆ ಕಾಣಲ್ಪಡುವನು.

(೨) ಸರಸ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ ಇರುವ ಸೂರ್ಯನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಬಾಹ್ಯದೋಷಗಳಿಂದ ಹೇಗಾದರೆ ದೂಷಿತನಾಗಲಾರನೋ, ಅದರಂತೆ ಸರಸ್ವ ಭೂತಾಂತರಾತ್ಮನಾದ ನಾರಾಯಣನೂ ಲೋಕಗತವಾದ ದುಃಖಗಳೆಡೆ ದುಃಖವುಳ್ಳವನಾಗಲಾರನು.

(೩) ಸರಸ್ವಗತನೂ ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಅದ್ವಿತೀಯನೂ ಸರಸ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಂತರಾತ್ಮನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನು ಒಂದೇ ಆದ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರಿಗಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಸುಖವಿಲ್ಲವು)

ಮತ್ತು “ ಬ್ರಹ್ಮವಾ ಇದಮಗ್ರೇ ಆಸೀತ್ || ಏಕಮೇವ ತದೇಕಂ ಸನ್ನವ್ಯಭವತ್ ನಾನೈಕ್ಯತೋಸ್ತಿದ್ರವ್ಯಾ ನಾನೈಕ್ಯತೋಸ್ತಿ ಶ್ರೋತಾ ಅನೇಜದೇಕಂ ಮನಸೋಜವೀಯೋ ನೈತದ್ವೇವಾ ಆಪ್ತು ವನ್ನೋದ್ಯಮರ್ಪತ್ || ತತ್ರಕೋಮೋಹಃ ಕಶ್ಚೋಕ ಏಕತ್ವಮನುಪಶ್ಯತಃ || ಸರಸ್ವಭೂತಾನಾ ಮಂತರಸ್ಸು ಪುರುಷಸ್ಸುಮಿ ಆತ್ಮೇತಿ ವಿದ್ಯಾತ್ || ಆತ್ಮಾವಾ ಇದಮಗ್ರೇ ಆಸೀನ್ನಾ ನೈತ್ಯಿಂಚ ನಮಿಷತ್ || ಏಕಂ ಸದ್ವಿಪ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವದಂತಿ || ಏಕಂ ಸಂತಂ ಬಹುಧಾ ಕಲ್ಪಯಂತಿ || ದ್ರಾವಾ ಭೂಮಿಾ ಜನಯೇ ದೇವ ಏಕಃ || ಏಕೋಽಪಿ ವಿನಮೇತ್ತಿಭಿಃ || ಏಕೋದಧಾರ ಭುವನಾನಿ ವಿಶ್ವಾ || ಸದೇವ ಸೋಮೈರದಮಗ್ರೇ ಆಸೀತ್ || ಏಕಮೇವಾ ದ್ವಿತೀಯಂ || ಏಕ ಏವಹಿ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಭೂತೇ ಭೂತೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ || ಏಕ ಧಾ ಬಹುಧಾಜೈವ ದೃಶ್ಯತೇ ಜಲ ಚಂದ್ರವತ್ || ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿಗಳೂ “ಸರಸ್ವಭೂತಸ್ಥಿತಂ ಯೋನಾಂ ಭಜತ್ಯೇಕತ್ವ ಮಾಸ್ಥಿತಃ | ಸರಸ್ವಧಾ ವರ್ಮಾನೋಽಪಿ ಸಯೋಗೀ ಮಯಿವರ್ಮತೇ || ವಿದ್ಯಾ ವಿನಯ ಸಂಪನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಗವಿಹಸ್ತನಿ | ಶುನಿಜೈವ ಶ್ವಪಾಕೇಚ ಪಂಡಿತಾ ಸ್ಸುಮದ್ರಿನಃ || ಅಹಮಾತ್ಮಾ ಗುಡಾಕೇಶ ಸರಸ್ವಭೂತಾ ಶಯಸ್ಥಿತಃ | ಅಹಮಾದಿಕ್ಷ ಮಧ್ಯಂಚ ಭೂತಾನಾ ಮಂತವಿವಚ || ಯದಾಭೂತ ಪೃಥಗ್ಬಾವ ಮೇಕಸಥ ಮನುಪಶ್ಯತಿ | ತತಃಪಿವಚ ವಿಸ್ತಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ || ಯಥಾ ಪ್ರಕಾಶ ಯತ್ಯೇಕಃ ಕೃತ್ಸುಂ ಲೋಕಮಿಮಂ ರವಿಃ | ಹೇತ್ರಂ ಹೇತ್ರೀ ತಥಾ ಕೃತ್ಸುಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ಭಾರತ || ಸರಸ್ವಧರ್ಮಾ ನೈರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ | ಅಹಂತ್ವಾ ಸರಸ್ವ

ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷ ಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾತುಚಃ ” || ಎಂಬೀ ಗೀತಾ
ವಚನಗಳೂ ; “ ಯದೈವಕಿಂಚಮನುರವದ ತದ್ಭೋಷಜಂ ” ಎಂಬ
ದಾಗಿ ಮನುವಿನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಂತಹ ಶ್ರುತಿಯೂ ;
ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿಚಾತ್ಮನಿ | ಸಂಸತ್ಯ ನ್ನಾತ್ಮ
ನಾಜೀವಸ್ಪೃಶ್ಯಾಂ ಮಧಿಗಚ್ಛತಿ || ಆತ್ಮರೈಂ ಖಲುದೇವಾನಾ ಮೇ
ಕಸ್ತ್ವಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ || ಧನ್ಯಶ್ಚಾಸ್ತಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ಲೋಕೇ
ನಾನ್ಯೋಸ್ತಿ ಕಕ್ಷನ || ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತ ಕರಿಣೀಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು
ಶಿವಾತ್ಮಿಕಾಂ | ಸಸಂಕ್ಷಾಂ ಯಾತಿ ಭಗವಾನೇಕ ಏವ ಜನಾರ್ದನಃ ||
ತಸ್ಮಾನ್ನ ವಿಜ್ಞಾನ ಮೃತೇಸ್ತಿ ಕಿಂಚಿತ್ಪಚಿತ್ತದಾಚಿ ದ್ವಿವಿಜ ವಸ್ತು
ಜಾತಂ | ವಿಜ್ಞಾನಮೇಕಂ ನಿಜಕರ್ಮಭೇದ ವಿಭಿನ್ನ ಚಿತ್ತೈ ಬ್ರಹ್ಮಧಾ
ಭ್ಯುಪೇತಂ || ಜ್ಞಾನಂ ವಿಶುದ್ಧಂ ವಿಮಲಂ ವಿಶೋಕ ಮಶೇಷ ಲೋಕಾದಿ
ನಿರಸ್ತ ಸಂಗಂ | ಏಕಂ ಸದೇಕಃ ಪರಮಃ ಪರೇಶಸ್ವ ವಾಸುದೇವೋ ನಯ
ತೋನ್ಯದಸ್ತಿ || ಯದಾ ಸಮಸ್ತ ದೇವೇಷು ಪ್ರಮಾನೇಕೋ ವೈವ
ಸ್ಥಿತಃ | ತದಾಹಿಕೋ ಭವಾನ್ಮೂಹ ಮಿತ್ಯೇ ತದ್ವಿಫಲಂ ವಚಃ || ಸಿತ
ನೀಲಾದಿಭೇದೇನ ಯದೈಕಂ ದೃಶ್ಯತೇ ನಭಃ | ಭ್ರಾಂತ ದೃಷ್ಟಿಭಿರಾ
ತ್ಮಾಪಿ ತದೈಕಸ್ಪೃಕ್ ಪೃಥ ಕ್ಪೃಥಕ್ || ಏಕಸ್ಸಮಸ್ತಂ ಯದಿಹಾಸ್ತಿ
ಕಿಂಚಿ ತದಜ್ಯುತೋ ನಾಸ್ತಿ ಪರಂ ತತೋನ್ಯತ್ || ಸೋಹಂ ಸಚತ್ಯಂ
ಸಚ ಸರ್ವಮೇತ ದಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪಂ ತ್ಯಜ ಭೇದ ಮೋಹಂ || ಇತಿರಿತ
ಸ್ತೇನ ಸರಾಜವರೈ ಸ್ತತ್ಪ್ರಾಜಭೇದಂ ಪರಮಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಃ || ಸಕಲ
ಮಿದಮಹಂಚ ವಾಸುದೇವಃ ಪರಮಪುಮಾನ್ ಪರಮೇಶ್ವರ ಸ್ವಏಕಃ |
ಇತಿಮತಿರಜಲಾ ಭವತ್ಯನಂತೆ ಹೃದಯಗತೆ ವ್ರಜತಾನ್ವಿಹಾಯ ದೂ
ರಾತ್ ” || ಎಂಬ ಯಮನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಚನಗಳೂ ; “ಯಥಾಹಂ
ವಸುಧಾ ಸರ್ವಂ ಸತ್ಯಮೇತ ದ್ವಿವೌಕಸಃ | ಅಹಂ ಭವೋ ಭವಂತಕ್ತ್ಯ
ಸರ್ವೇ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಾಃ || ವಿಭೂತಯಸ್ತುಯಾಸ್ತಸ್ಯ ತಾಸಾಮೇವ
ಪರಸ್ಪರಂ | ಅಧಿಕ್ಯಂ ನ್ಯೂನತಾ ಬಾಧೈ ಬಾಧಕತ್ವೇನ ವರತೇ ||
ಭವಾನಹಂಚ ಏಶ್ವಾತ್ಮ ಸ್ವೇಕ ಏವಹಿ ಕಾರಣಂ | ಜಗತೋಸ್ಯ ಜಗ
ತ್ಪರೈ ಭೇದೇನಾವಾಂ ವೈವಸ್ಥಿತೌ || ತ್ವಯಾ ಯದಭಯಂ ದತ್ತಂ
ತದ್ಗತಮಖಿಲಂ ಮಯಾ | ಮತ್ತೋ ವಿಭಿನ್ನ ಮಾತ್ಮಾನಂ ದ್ರಮೃಂ

ನಾರ್ಹಸ ಕಂಕರ || ಯೋಹಂ ಸತ್ಯಂ ಜಗಚ್ಛೇದಂ ಸದೇವಾ ಸುರಮಾ
ನುಷಂ | ಅವಿದ್ಯಾ ಮೋಹಿತಾತ್ಮಾನಃ ಪುರುಷಾ ಭಿನ್ನ ದರ್ಶಿನಃ ”
ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ ವಚನಗಳೂ; “ವಿಷ್ಣೋರನ್ಯಂತು ಸತ್ಯಂತಿ ಯೇ
ಮಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ ಮೇವಮಾ | ಕುತರ್ಹ ಮತಯೋ ಮೂಢಾಃ ಪಚ್ಛಂಕೇ
ಸರಕೇವೈಧಃ || ಯೇಚ ಮೂಢಾ ದುರಾತ್ಮಾನೋ ಭಿನ್ನಂ ಸತ್ಯಂತಿ
ಮಾಂ ಹರೇಃ | ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂಚ ತತಸ್ತಸ್ಮಾ ದ್ಭ್ರ-ಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಸಮಂ
ತ್ವಥಿಂ ” || ಎಂಬ ಶ್ರೀಭವಿಷ್ಯತ್ತುಪುರಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಮಹೇಶ್ವರ ವಾಕ್ಯ
ಗಳೂ; “ಆದಿಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಭಾವಾನಾಂ ಮಧ್ಯಮನ್ತ ಸ್ತಥಾಭವಾ |
ತ್ವತ್ತ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಭೂದ್ವಿತ್ವಂ ತ್ವಯಿ ಸರ್ವಂ ಪ್ರ ಲೀಯತೇ || ಅಹಂತ್ವಂ
ಸರ್ವ ಗೋದೇವತ್ವಮೇವಾಹಂ ಜನಾರ್ದನ | ಆವಯೋರಂತರಂ ನಾಸ್ಮಿ
ಕಜ್ಜೈ ರರ್ಥೈ ಜಗತ್ಪತೇ || ನಾಮಾನಿತವ ಗೋವಿಂದ ಯಾನಿಲೋಕೇ
ಮಹಾಂತಿಚ | ತಾನ್ಯೇವ ಮಮನಾಮಾನಿ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ ||
ತ್ವದುಪಾಸಾ ಜಗನ್ನಾಥ ಗೈವಾಸ್ತು ಮಮ ಗೋಪತೇ | ಯತ್ಕೃತ್ವಾಂ
ದ್ವಿವತೇಗೋಪ ಸಮಾಂದ್ಯೇಷ್ಣಿ ನಸಂಕಯಃ || ತ್ವದ್ವಿಸ್ತರೋ ಯತೋ
ದೇವ ಅಹಂ ಭೂತಪತಿಸ್ತತಃ | ನತದಸ್ವಿವಿಭೋ ದೇವಯತ್ತೇ ವಿರ
ಹಿತಂ ಕೃಚಿತ್ || ಯದಾಸೀ ದ್ವರ್ಮತೇಯಚ್ಛ ಯಚ್ಛಭಾವಿ ಜಗತ್ಪತೇ |
ಸರ್ವಂ ತ್ವಮೇವ ದೇವೇಕ ವಿನಾ ಕಿಂಚಿತ್ತ್ವಯಾ ನಹಿ ” || ಎಂಬದಾಗಿ
ಹರಿವಂಕದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಯಾತ್ರಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಹೇಶ್ವರ
ವಚನಗಳೂ; ದೇವನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುವು.
ಮತ್ತು “ಆತ್ಮೇತಿ ತೂಪಗಚ್ಛಂತಿ ಗ್ರಾಹಯಂತಿಚ ” ಎಂಬ ಸೂತ್ರ
ದಲ್ಲಿ; “ತ್ವಂ ನಾ ಅಹಮಸ್ತಿ ಭಗವೋ ದೇವತೇ ಅಹಂ ವೈತ್ವಮಸಿ ”
ಇತ್ಯಾದಿ ಜಾಬಾಲಾದಿ ಕೃತಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಲಕ್ಷಣನಾದ ಪರ
ಮಾತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಂತಲೂ ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಬೇರೇ
ಕೃತಿಗಳೂ, “ಯದೇವೇಹ ತದಮುತ್ರ ಯದಮುತ್ರ ತದಸ್ವಿಹ ||
ಸಯಶ್ಚಾಯಂಪುರುಷೇ - ಯಶ್ಚಾಸಾನಾದಿತ್ಯೈ-ಸುಕಃ-ತದಾತ್ಮಾನಮೇ
ವಾ ವೈದಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತೀತಿ ತದೇತದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಭೂರ್ಮಮನಂತರಮಬಾ
ಹ್ಯ ಮಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ || ಸವಾ ವಿಷಮಹಾನಜ ಆತ್ಮಾಽ ಜರೋಽ
ಮರೋಽ ಮೃತೋಽ ಭಯೋ ಬ್ರಹ್ಮ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇದನ್ನೇ ಅಂಗೀ

ಕರಿಸಿರುವುವು ಗ್ರಾಹಯಂತಿಹ—“ವಿಷತ ಆತ್ಮಾಂತರ್ಯಾಮ್ಯ ಮೃತಃ |
ಯನ್ಮನಸಾ ನಮನುತೇ ಯೇನಾಹುರ್ಮನೋ ಮತಂ | ತದೇವ ಬ್ರಹ್ಮ
ತ್ವಂ ವಿದ್ಧಿನೇದಂ ಯದಿದ ಮುಪಾಸತೇ || ತತ್ಸತ್ಯಂ ಸ ಆತ್ಮಾ ತತ್ತ್ವ
ಮಸಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ವೇದಾಂತ ವಾಕ್ಯಗಳು ಈಶ್ವರನ್ನು ಆತ್ಮತ್ವೇನ
ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡುವುವು. ಆದರೆ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಏಕ ದೇಶೋಪಾಸನ
ವಿಷಯವನ್ನು ಎಂದರೆ ಅವಯವೋಪಾಸನ ವಿಷಯವನ್ನು ಬೋಧಿ
ಸುವುವೆನ್ನುಬಾರದೋ ? ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸದೆ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಗೌಣ
ತ್ವವೂ ವೈರೂಪ್ಯವೂ ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟೈವಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ
ಪ್ರತೀಕೋಪಾಸನಾ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಹೇಳುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ “ಮನೋ
ಬ್ರಹ್ಮ-ಆದಿತೈಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬೀ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗಾದರೆ ಒಂದೇ
ಸಲ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೋ ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇಸಲ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ
ಬರುವುದೆಂತಲೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಪ್ರತೀಕೋಪಾಸನಾ ವಿಷ
ಯವೆಲ್ಲವೆಂದರಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ “ತ್ವಮಹಮಸ್ಮಿ ಅಹಂವೈ ತ್ವಮಸಿ”
ಎಂಬದಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಲ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತೀಕವಿಷಯವನ್ನು
ಬೋಧಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಭೇದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದರಿಂದ
ಅಭೇದ ಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದುದ
ರಿಂದಲೇ “ಅದಯೋನ್ಯಾಂ ದೇವತಾ ಮುಪಾಸ್ಮೇತನ್ಮೋಸಾ ವನ್ಮೋಹ
ಮಸ್ಮೀತಿ ನಸವೇದ ಯಥಾ ಪಶುಃ | ಮೃತೈಶ್ಚ ಸ್ವಮೃತ್ಯು ಮಾಪ್ನೋತಿ
ಯ ಇಹನಾನೇವ ಪಶ್ಯತಿ || ಯಥೋದಕಂ ದುರ್ಗೇ ಪೃಷ್ಠಂ ಪರಸ್ತೇ
ವೈ ವಿಧಾವತಿ | ಏವಂ ಧರ್ಮಾ ಪೃಥಕ್ಪಶ್ಯಂ ಸ್ತಾನೇವಾನು ವಿಧಾವತಿ ||
ದ್ವಿತೀಯಾದ್ವೈಭಯಂ ಭವತಿ || ಯದಾಪ್ಯೇ ವೈಷ ಏತಸ್ಮಿ ನ್ನುದರ
ಮಂತರಂ ಕುರುತೇ ಅಥ ತಸ್ಯ ಭಯಂ ಭವತಿ ತತ್ತ್ವೇವ ಭಯಂ ವಿದುಷೋ
ಮನ್ವಾಸಸ್ಯ || ಸರ್ವಂ ತಂ ಪರಾದಾಪ್ಯೋ ನೃತಾತ್ರತನ ಸ್ವರ್ಮವೇದ”
ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭೇದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುವು.
“ಆತ್ಮೈ ವೇದಗ್ಂ ಸರ್ವಂ ಯದಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮೈವೇದಂ ಸರ್ವ
ಮಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿಗಳೂ “ಯದ್ವಾಜಾತ್ಯಾ ವಪುನರ್ಮೋಹ
ಮೇವಂ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಪಾಂಡವ | ಯೇನಭೂತಾನ್ಯಶೇಷೇಣ ದ್ರಹ್ಯಸ್ಯಾ
ತ್ವನ್ಯಥೋ ಮಯಿ” ಎಂಬೀ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ ಹೇತುಜ್ಞಾನಿಗೂ ಈಶ್ವರ

ನಿಗೂ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುವು. “ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಯನ್ಯೈಕಂ ಭಾವ ಮನ್ಯೈಯ ಮೀಕ್ಷತೇ | ಅವಿಭಕ್ತಂಚ ಭೂತೇಷು ತದ್ವಾಜ್ಞಾನಂ ವಿಧಿ ಸಾತ್ವಿಕಂ ” ಎಂಬೀ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪಂಚನವೋ ಅದ್ವೈತಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನವೇ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವೆಂದು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಈಶ್ವರ ನಾದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿಡಬೇಕು. ಸಿದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವೇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನುಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಲ್ಲದೆ ಸ್ವ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ದರೆ “ ಪರೋಪಿವೇದಜೇತ್ ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ದೃಢಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದೃಕ್ವಾಗುವನೆಂದು ಅಭಿಯುಕ್ತರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿ ರುವುದು ; ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಪದಗಳಿಗೆ ಅನ್ಯಾನ್ವಿತ ಸ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಅರ್ಥವಾದ ಪದಗಳಿಗೆ ಅನನ್ವಯ ದೋಷವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಅನ್ವಯ ಬುದ್ಧಿ ಯು ಸ್ತುತಿಪರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅನ್ವಿತವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. “ ವಾಯವ್ಯಗ್ಂ ಫೇತಮಾಲಭೇತ ಭೂತಿಕಾಮೋ ವಾಯುರ್ದೈವ್ಯ ಫೇಟ ಷ್ಠಾ ದೇವತಾ ” ಎಂಬೀ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ರಾಗಕ್ಕೆನೇ ಪ್ರವರ್ತಕತ್ವವಲ್ಲದೆ ನಿಯೋಗಕ್ಕಲ್ಲವು. “ ಅಥೋಖಲ್ವಾಯಃ ಕಾಮಮಯ ವವಾಯಂ ಪುರು ಷಸ್ಸು ಯಥಾ ಕಾಮೋ ಭವತಿ ತತ್ಕೃತು ಭವತಿ ಯತ್ಕೃತು ಭವತಿ ತತ್ಕೃತು ಕುರುತೇ ಯತ್ಕೃತು ಕುರುತೇ ತದಭಿ ಸಂಪದ್ಯತೇ || ಅಕಾಮಸ್ಯ ಕ್ರಿಯಾಕಾಚಿ ದ್ವೈತ್ಯತೇ ನೇಹಕಸ್ಯಚಿತ್ | ಯದ್ಯದ್ಧಿ ಕುರುತೇ ಕಿಂಚಿ ತ್ತತ್ತ್ವತ್ವಾಮಸ್ಯ ಚೇಷಿ ಪ್ರತಂ || ಕಾಮ ವವ ಕೋರಧ ವವಃ ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿ ಸ್ತುತಿಗಳು ಕೂಡ ರಾಗಪರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅನ್ಯಪರಗಳಾದ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವಾದಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನುಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳದೆ ಶ್ರುತಿ ಸ್ತುತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನುಂಗೀ ಕರಿಸದೆ ಹೋದದ್ದಕ್ಕಾಗಿಯೇ (ಅರ್ಥವಾದ ಪರಗಳಾದ ಶ್ರುತಿ ಸ್ತುತಿ ಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿಯೇ) * ನಹುಷರಾಜನು ಸರ್ಪತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? “ ಮುಷಯಸ್ತು ಪರಿಕ್ರಾಂತಾ ವಾಹ್ಯಮಾನಾ ದುರಾತ್ಮನಾ | ದೇವರ್ಷಯೋ ಮಹಾ ಭಾಗಾ ಸ್ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಯೋಮಲಾಃ || ಪಪ್ರಚ್ಛುಃ ಸೃಂಕಯಂತೇ ತು

నయవం పాపజీతసం | య ఇమో బ్రహ్మణాప్రోక్తా మంత్రాన్మో
 ప్రోక్షణే గవాం || ఏతే ప్రమాణం భవత లుతాక్షోనేతి వాసవ |
 నయషోనేతి తానాత్ సతసా గతజీతనః | ఋషయ లూచుః |
 అధర్మే సంప్రవృత్తస్త్వం ధర్మంజ విజహాసః | ప్రమాణమే
 తదస్మాకం పూర్వేకే ప్రోక్తం మహర్షిభిః || అగస్త్యః ||
 తతో వివదమానస్స నృషిభి స్సత్ పార్థివః | అథమామశ్శు
 కన్నార్థిం పాదేనా ధర్మపీడితః || తేనాభో దృతతేజానస్సు
 శ్రీకశ్య కజీపతే | తతస్త మహముద్విగ్న మప్రోచం భయహి
 డితం | యస్మాత్పూర్వేకే కృతం మార్గం మహర్షిభి రనుషితం |
 అదుష్టం దూషయన్మే యశ్చమోద్భ్యు స్ఫురః పదా ||
 యజ్ఞాహిత్య హృషీనశ్చాథ బ్రహ్మ కల్పా దురాసదా | వాహా
 న్మృత్యావాహయన్ తేన స్వర్గాద్ధృత ప్రభః || త్వం స్యపాప పరి
 భ్రష్టో క్షీణ ప్రేక్ష్యో మహిపతే | దశవర్ష సత్సూక్తి సర్ప
 రూపధరో మహిం || విచరిష్యస్ తీర్థశ్చ పునస్సర్వ మవా
 శ్శ్యస్ | దృష్త్వా యుధిష్ఠిరం నామ తవవంశ సముద్భవం ||
 ఎంబి శ్రీమన్మహాభారత ప్రమాణానుసారవాగి నయవనిగే
 ప్రాశ్నవాద సర్పశ్చక్ర కారణవన్న రియబేకు. మత్తు “అక్రద్ధ
 ధానాః పురుషా ధర్మన్యాస్య పరంతప | అపాశ్శ్యమాం నివర్తంతే
 మృత్యు సంసార వర్తమాని” ఎంబి గీతా వచనమో ; “ ఏవశంథా
 ఏతత్కర్తృత తద్భక్తృత తత్సత్త్వం తస్మాన్న ప్రమాద్యేతన్నాతి
 యాన్నయ్యత్యాయ న్నూర్వే యేత్యాయంస్తే పరా బభూవః ”
 ఎంబి ఐతరేయోపనిషద్వచనమో ; “ ప్రజాతస్మై ఆత్మాయ
 విాయుః యా మృతా ఇమాః ప్రజాన్త స్మైత్యాయం సాని
 మామివయాంస్ వంగా వగధాక్షేర పాదాః ” ఎంబి ఋషి వచ
 నగళో ; “ అశూర్యా నామ యేలోకా అంధేన తమసావృతాః |
 తాగ్స్తే ప్రేత్యాభి గచ్ఛంతి యేకే చాత్మహనో జనాః ” |
 ఎంబి ఈశావాస్యోపనిషద్వచనమో ; “ అసన్న వస భవతి అసద్భు
 క్మేతి నేదజీత || ” ఎంబి త్రేత్తిరియక శ్రుతి వచనమో ;

“ಯೋನ್ಯಧಾ ಸಂತಮಾತ್ಮಾನ ಮನ್ಯಧಾ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ | ಕಿಂತೇನ ನಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಜೋರೇಣತ್ಮಾಪ ಹಾರಿಣಾ ||” ಎಂಬೀ ಶಕುಂತಲೋಪಾಖ್ಯಾನ ವಚನವೂ ; ಆಶ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಧ್ಯುಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯ ವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುವು. ಇಂತಹ ವಿಷಯವನ್ನು ಯೆಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಇನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅನೇಕಾಂಶಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವ್ವರಲ್ಲಿಯೇ ಪೂ ರೈಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಕೃತವಾದದ್ದನ್ನು ನುಸರಿಸುವೆವು.

“ಯಸ್ಮಿನ್ ದೇವಾಶ್ಚ ವೇದಾಶ್ಚ ಪವಿತ್ರಂ ಕೃತ್ಸುಮೇಕತಾಂ | ವ್ರಜೇತ್ತನ್ಮಾನಸಂ ತೀರ್ಥಂ ಯತ್ರಸ್ನಾತ್ವಾ ಮೃತೋಭವೇತ್ || ಜ್ಞಾನಹ್ರದೇಧ್ಯಾನ ಜಲ ರಾಗದ್ವೇಷ ಮಲಾಪಹೇ | ಯಸ್ಸಾಸ್ಮಿತಿ ಮಾನ ಸೇ ತೀರ್ಥೇ ಸಯಾತಿ ಪರಮಾಂಗತಿಂ || ಆತ್ಮಾನದೀಪಂ ಯಮ ಪುಣ್ಯ ತೋಯಾ ಸತ್ಯಹ್ರದಾಶೀಲ ತಟಾದಯೋರ್ಮಿ | ತತ್ರಾವಗಾಹಂ ಕುರು ಪಾಂಡು ಪುತ್ರ ನವಾರಿಣಾ ಶುದ್ಧ್ಯತಿ ಚಾನ್ತರಾತ್ಮಾ ||” ಎಂಬೀ ಭಾರತ ವಚನಗಳೂ ; “ಮಾನಸಂ ವಿಷ್ಣು ಚಿಂತನಂ” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣು ಸ್ಮೃತಿ ವಚನವೂ ; “ಜಪ್ಯೇನೈವತು ಸಂಸಿದ್ಧೇ ದ್ವಾಪ್ರಹ್ಮಣೋ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿತ್ತಮಃ | ಕುರ್ಯಾದನ್ಯ ನೈವಾಕುರ್ಯಾ ನೈತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉ ಜ್ಯತೇ” ಎಂಬೀ ಮನುವಚನವೂ ; “ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಜಪಯಜ್ಞೋಸ್ಥಿ” ಎಂಬೀ ಗೀತಾ ವಚನವೂ ; “ಅಪವಿತ್ರಃ ಪವಿತ್ರೋವಾ ಸರ್ವಾನಸ್ಥಾಂ ಗತೋಪಿವಾ | ಯಸ್ಸ ಸ್ಮರೇತ್ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ಸಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಕೃಚಿಃ || ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ವಚನಗಳೂ ; ಸಹಸ್ರನಾಮ ಜಪಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪ ವಾದದ್ದು ಮಾನಸಸ್ನಾನವೆಂದು ಹೇಳುವುವು. || ೧೦ ||

ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವನೊಬ್ಬನೆಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರ ಸ್ತುತವಾದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಉಪಲಕ್ಷಣವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು.

“ಯತೋವಾ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೆ” ಎಂಬ ಕ್ಷುತ್ಯ ನುಸಾರವಾಗಿ ಮೊದಲಿನ ಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಗವಂತನ ದಕೆಯಿಂದ ಸಕಲ ಭೂತಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವೋ ; ಪುನಶ್ಚ ಯುಗಾಂತದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಲಯಿಸುವುವೋ ; (ಲಯಸ್ಥಾನವು ಬೇರೊಂ ದಿಲ್ಲವೆಂದಭಿಪ್ರಾಯವು) “ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚ” ಎಂಬ ಚಕಾರದಿಂದ ಮಧ್ಯ (ಸ್ಥಿತಿ) ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುವೋ ;

ಅಂತಹ ಲೋಕಪ್ರಧಾನನಾದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮಸಹಸ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನರಿಯಬೇಕು. || ೧೧ ||

(ವಿ|| ಭಾ||) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸರ್ವಶೇತನರಿಗೂ ತತ್ವಹಿತಗಳಿವೆಂದು ನಿರ್ದಯಿಸಿ ಈಗ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಬೇರೊಂದು ಹಿತವಿಶೇಷವನ್ನು ನಿರ್ದಯಿಸಿ ಹೇಳುವಂತೆ ನೆನಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಇಂತಹ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿರುವ ಧರ್ಮಪುತ್ರರನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ತಸ್ಯೇತ್ಯಾದಿ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ)

ಮೂ|| ತಸ್ಯ ಲೋಕ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ಯ ಭೂಪತೇ | ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಾಮ ಸಹಸ್ರಂ ಮೇಶ್ವಣು ಘಾಪ ಭಯಾಪಹಂ || ೧೨ ||

ಟೀ|| ಹೇ ಭೂಪತೇ-ಎಲೈರಾಜನೆ * ತಸ್ಯ-ಅಂತಹ ವೈಭವಶಾಲಿಯಾದ, ಲೋಕಪ್ರಧಾನಸ್ಯ - ಸರ್ವಲೋಕ ಪ್ರಧಾನನಾಗಿರುವ, ಜಗನ್ನಾಥಸ್ಯ - ಲೋಕನಾಥನಾದ, ವಿಷ್ಣೋಃ-ವಿಷ್ಣುವಿನ, ಪಾಪಭಯಾಪಹಂ-ಪಾಪದಿಂದಂಟಾದ ಭಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಪಾಪವನ್ನೂ ಭಯವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ, ನಾಮಸಹಸ್ರಂ-ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳನ್ನು, ಮೇ-ನನ್ನ ದಕಿಯಿಂದ, ಶ್ವಣು-ಕೇಳು.

ಹಿಂದೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮಹಾಮಹಿಮಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಸಕಲ ಲೋಕ ಪ್ರಧಾನನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಶೇಷಿಯಾಗಿಯೂ, ಜಗನ್ನಾಥನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವನಿಯಂತಾ ಆಗಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ತಿರುನಾಮಗಳು ಸಕಲವಿಧ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ; ಅವುಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ಭಯವನ್ನೂ ; ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ನಾಮಸಹಸ್ರವನ್ನು ಕೇಳು ಹೇಳುವೆನು. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ವಣು ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿನಿವೇಶದಿಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಶ್ನ ಮಾಡಿರುವ ಧರ್ಮಪುತ್ರರನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀಷ್ಮರೀಗ ವುನಶ್ಚ ಕರದು ಕೇಳು ಹೇಳುವೆನೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಭಗವದ್ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವಂತವರೂ ಕೇಳುವಂತವರೂ ದೊರಕುವುದು ದುರ್ಲಭರೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಇದರಿಂದ ಬೋಧಿತವಾಗುವುದು.

(೫೦|| ಭಾ) ತಸ್ಯ-ಇಂತಹ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಒಬ್ಬನಾದ ದೇವನ, ಲೋಕಪ್ರಧಾನಸ್ಯ-ಅಲೋಕನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿಯೂ, ವಿಷ್ಣೋಃ-ವ್ಯಾಪನಶೀಲನಾಗಿಯೂ, ಶೈಣ-ವಿಕಾಗ್ರಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕೇಳು. ||೧೦||

ಮೂ|| ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಗೌಣಾನಿ ವಿಖ್ಯಾತಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ | ಋಷಿಭಿಃ ಪರಿಗೀತಾನಿ
ತಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭೂತಯೇ ||೧೧||

ಟೀ|| ಮಹಾತ್ಮನಃ-ಮಹಾಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯಾದ ಪರಮಪುರುಷನ, ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ-ಯಾವ ನಾಮಗಳು, ಗೌಣಾನಿ-ಗುಣ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಬಂದವುಗಳೂ ; ವಿಖ್ಯಾತಾನಿ-ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿರುವವು, ಋಷಿಭಿಃ-ಋಷಿಗಳಿಂದ, ಪರಿಗೀತಾನಿ - ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಗಾನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ತಾನಿ-ಅಂತಹ ನಾಮಗಳನ್ನು, ಭೂತಯೇ-ಸತ್ತಾಜನನಾರ್ಥವಾಗಿ, (೫೦) ಧರ್ಮದಿ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ, ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ-ಹೇಳುವೆನು.

(೫೧|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೇ ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಗವತ್ಪ್ರಾಣಗುಣಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಯೂ, ಭಗವದ್ವಿವೇಚಿಸ್ವತ್ವಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಯೂ ಬಂದವುಗಳಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿರುವಂತವುಗಳಾಗಿಯೂ ; ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ದರ್ಶಿಸುವಂತಹ ಸನಕಸನತ್ಕುಮಾರನಾರದಾದಿಗಳು “ಈ ತಿರುನಾಮವು ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಬಂದಿರುವುದು, ಇಂತಹ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ” ಎಂಬದಾಗಿ ಕರುವಿಗೆ ಹಾಲನ್ನೇ ಕೊಡುವ ಹಸುವಿನಂತೆ ಅತ್ಯಂತಾದರಾತಿಶಯದೊಡನೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡಲು ; ಅವುಗಳಿಂದ ಒದೊಂದಾಗಿ ಮಧುಕರನ್ಯಾಯದಿಂದ (ಮಧುಕರಗಳು ಎಂದರೆ ಭ್ರಮರಗಳು, ಇವು ಒಂದೊಂದು ವುಷ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ರಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಒಂದು ಕಡೆ ಕೂಡಿಸುವುದೇ ಮಧುಕರನ್ಯಾಯವು) ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿಯೂ ; ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ನಮ್ಮವರೆಗೂ ಬಂದಿರುವ ಭಗವನ್ನಾ ಮಗಳನ್ನು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಕಾರಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಷ್ಟಾತ್ತರಾಗಿರುವ ಆತ್ಮಕೋಟಿಗಳು ಸತ್ತವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಉಜ್ಜೀವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸದ್ಭಾವ್ಯ ಅಸದ್ಭಾವ್ಯ ವೆಗಳಾಂಟಾಗುವಂತೆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವುದಷ್ಟೆ? ಪರಮ ಪುರುಷನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಿರುನಾಮಗಳು ಅಪರಿಮಿತ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹೇಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೇಳಿ ರುವ ನುಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವಂತವರಿಗೆ ಆತ್ಮಲಾಭವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿರೋಧವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುವುದನ್ನು “ಮಹಾತ್ಮನಃ” ಎಂಬುವುದರಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

== ಸದ್ಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ವಾಕ್ಯ ವಿಚಾರವು ==

ಈ ಸಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು (ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯಾದ್ಯನಂತ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೆನ್ನು ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವ ವಿದ್ಯೆಯು) ಮೋಕ್ಷ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತಗಳಾದ ಸ್ವರೂಪಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದೆಂತಲೂ, ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯು ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದೆಂತಲೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು. ಅವರುಗಳು “ಮುಚ್ಛ್ಯತೇ ಜಂತುರ್ಜನ್ಯ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನಾತ್ || ಯಾತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನ್ನತನಂ” ಎಂಬುದಾಗಿ “ಜನ್ಮವನ್ನಿತ್ತಿದವನು ಜನವಮರಣ ರೂಪವಾದ ಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡುವನೆಂತಲೂ, ಸನ್ನತನವಾದ ಪರಮಾತ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂತಲೂ” ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಫಲವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮತ್ತು ಸದ್ಗುಣವೆಂತಲೂ ನಿರ್ಗುಣವೆಂತಲೂ ಯಾರದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದಂತೆ ಇದರಿಂದ ಯೇರವು ಪ್ರತಿ ತಪ್ಪುಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಭ್ಯವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯವುಂಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆಯೂ ಆಗುವುದು. “ಪರಮೋ ಮತಃ” ಎಂತಲೂ, “ಅಧಿಕತಮೋ ಮತಃ” ಎಂತಲೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಕಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಾರತಮಾರ್ಥವನ್ನೆತ್ತಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದ ಇದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಫಲ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಈ ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಫಲವು ಯಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಇರುವುದು?

ನಿರ್ದೋಷ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ದೆಯಂತಾಗಿರುವುದೆಂದರೆ ಅದೂ ಯುಕ್ತವಾದದ್ದಲ್ಲವು. ಸಗುಣವೆಂತಲೂ ನಿರ್ದೋಷವೆಂತಲೂ ಇರುವ ಯರಡೂ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದಾಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಉಪಾಯ (ಸಾಧನ)ವಾಗಿಯೂ, ಒಂದನ್ನು ಫಲವಾಗಿಯೂ ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಹಾಸ್ಯವು.

ಮತ್ತೂ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಗುಣವಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವಾಗ ಗುಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅದು ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಜನನ ಮರಣ ಮೋಹಾದಿಗಳಾದ ಸಂಸಾರ ದೋಷವೆಂಬ ವಿಷದಿಂದ ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತವನಿಗೆ ಪರಮಾರ್ಥವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಅವಿದ್ಯಾಭ್ರಮಾದ ಸಕಲ ದೋಷಗಳಿಗೂ ವಾಸಸ್ಥಾನವೆಂತಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಗುಣಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಹೇಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾದ ವೇದರಹಸ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಅಲ್ಲವಯ್ಯಾ! ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕುಂಟಾಗಿರುವ ಭ್ರಮಾದಿ ದೋಷಗಳೂ ಮಿಥ್ಯಾಭೂತಗಳೆಂದರೆ? ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಗುಣವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದೂ ವಿಷಯವಲ್ಲವೋ? ವಿಷಯವಾದಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಗುಣಗಳಿರುವುದೆಂತಲೂ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದಂತೆ ಆಗಲಾರದೋ? ಇದನ್ನು ನೀವು ಏತಕ್ಕೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಬಾರದು? ಬಲ್ಲೇದಿರಲಿ! ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕುಂಟಾಗಿರುವ ಈ ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತವರು ಯಾರೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅದ್ವೈತ ವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠಯುಳ್ಳವನೆಂದಲ್ಲವೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವು. ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ. ಪರಬ್ರಹ್ಮವೂ ಸಂಸಾರ ಬದ್ಧವಾಗುವುದೆಂತಲೂ ಅಂತಹ ಬಂಧವನ್ನು ಸಂಸಾರಿಯಾದವನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆಂತಲೂ ಹೇಳುವುದು ಮೊದಲು ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಲ್ಲವೆ?

ಕಿಂಚ-ಸಗುಣಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದಕಗಳಾದ ಶ್ರುತಿಗಳು ನಿರರ್ಥಕಗಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ನಿರ್ದೋಷ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಗುಣವಾಕ್ಯವೇ ನಿರ್ದೋಷವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾತಕ್ಕೆ ಬಾಧಿಸಬಾರದು? ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಂಬ ವಿಷಯವೂ, ಒಂದರಿಂದೊಂದು ವಿರೋಧಿಸುವುದೆಂಬ ವಿಷಯವೂ ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಮವಾಗಿ ತಾನೇ ಇರುವುದು. ಇಮ್ಮೇಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು

ಕೂಡ ಹೇಳುವೆವು. ಅದು ಯಾವದೆಂದರೆ? ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾದರೆ ಗುಣಗಳುಂಟೆಂದು ಶ್ರುತಿಗಳು ಏತಕ್ಕೆ ಉದ್ಘೋಷಿಸಿ ಬಿಡು? ಒಂದನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ಯಾವ ಒಂದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಗುಣ ಶ್ರುತಿಗಳು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದವೆಂದರೆ? ಆರೋಪಿಸಿ ನಿಷೇಧಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆರೋಪಿಸದೇನೇ ಇದ್ದರೆ ನಿಷೇಧಿಸಬೇಕಾದ ಶ್ರಮ ಕ್ಷೇಣೇ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದನ್ನೂ ರೋಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವುದೆಂಬೇ ಹಣೇ ಬರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂತು? “ಪ್ರತ್ಯಾಳೋ ನಾದ್ಧಿಪಂ ಕಸ್ಯ ದೂರಾದಸ್ವರ್ಮನಂ ವರಂ” ಎಂಬ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತ ಆರಣ್ಯಕಪ್ರಸಾದ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ೪೧ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇಸರನ್ನು ಸ್ವರ್ಮಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲು ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೇಸರನ್ನು ಸ್ವರ್ಮಿಸದೆ ಇರುವುದು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮೊದಲು ಗುಣಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧವು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳುವುದೆಂದ ಸ್ತೋತ್ರವಿಲ್ಲವು ಹಿಂದು ಮುಂದಾಗಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೇ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂದೇ ಇರುವ ವಾಕ್ಯವು ದುರ್ಬಲವೆನ್ನುವ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಷ್ಟೆ? ಆದರೂ ಉಂಟೆಂದು ಮೊದಲು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ವುಂಟಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಒಂದು ಶಬ್ದವು ಹಿಂದೆ ಉಂಟಾದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಾಧಿಸುವುದುಂಟೆ? ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಶಬ್ದವು ಬಾಧಿಸಲಾರದಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವೆ ಬಾಧಿಸಬೇಕು. ಆದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿರುಣವಾಕ್ಯವು ಹಿಂದೆ ಬಂದಮೇಲೆ ದಲ್ಲಿಯೇ ಸಗುಣ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಾರದೆಂಬ ಅಂಶವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು.

ಮತ್ತೂ ಹಿಂದೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ನಿರುಣವಾಕ್ಯವು ಗುಣಾಂಶವನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುದನ್ನುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವವು ಕೂನ್ಯವೆಂದು ಒಬ್ಬನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಾಂಶವನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಾರದೇ? ಏತಕ್ಕೆ ಬಾಧಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಇದು ಹಿಂದೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಧಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಇದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆನೇ ಲೋಪವಿರುವುದಷ್ಟೆ;

ಆದರೆ ಇದು ಬದ್ಧಸಂಸಾರಿಯ ಉಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಾರದೆಂದರೆ? ನಿಮ್ಮ ಮತದಲ್ಲಿ ವೇದವೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಭ್ರಮದಿಂದಂಟಾದದ್ದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಬದ್ಧಜೀತನ ಸಾಮ್ಯವು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೂ ಉಂಟಾಗಿರುವಕಾರಣ ಈ ಎರಡು ವಾಕ್ಯವು ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವಂತೆ ಪರ్యವಸಾನವಾಗಿ ಬದ್ಧಜೀತನನೊಕ್ಕಿ ಎಂದು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿ ಯರಡೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವಾಗ ಒಂದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಹುದು ಇದನ್ನು ಮೊಪ್ಪಿದರೂ ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಗುಣಪ್ರತಿಪಾದಕ ವಾಕ್ಯಗಳೇ ಹಿಂದೆ ಇರುವುವು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ? ದೇಹಕ್ಕೂ ಆತ್ಮಕ್ಕೂ ಉಂಟಾಗಿರುವ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವ ವಾಕ್ಯವು ನೋಡಲು ಹೇಯಗುಣಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪರಮವುರು ವನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳುಂಟೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ “ನಿಷ್ಠ ಸದ್ವ್ಯಭೂತಾಂತರಾ ತ್ವಾಪಸಹತಪಾವ್ಮಾ ವಿಜರಃ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಿ “ಸತ್ಯ ಕಾಮ ಸುತೃ ಸಂಕಲ್ಪಃ” ಇತ್ಯಂತಗಳಾದ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿರುವುವು.

ಮತ್ತು ಸಗುಣ ಕೃತಿಗಳು ಮಿಥ್ಯಾರ್ಥವಾದಿಗಳಂತಲೂ ನಿರ್ಗುಣ ಕೃತಿಗಳು ಸತ್ಯಾರ್ಥವಾದಿಗಳಂತಲೂ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ವೈದಪ್ರಮಾಣ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲವೋ, ವಂಚನೋಕ್ತಿಯಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದು ವಿತಕ್ತೆಂದರೆ? ಪ್ರಮಾಣ ವಂಚನವನ್ನು ನೋಡಿ ಇದು ಮಿಥ್ಯಾವಿಷಯವೆಂದರೆ ಪ್ರಮಾಣ್ಯಭಂಗವು ಸಂಭವಿಸಲಾರದೋ? ಸುಳ್ಳಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಎಂಬದಾಗಿ ಒಂದು ಜ್ಞಾನವು ಠುಟ್ಟುವುದಾದರೆ ಅದು ಜ್ಞಾನವಾದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವುದೋ? ಅದಕ್ಕೆ ವಿಷಯವು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗಲೆ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನ ವಿಭವಕ್ಕೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲವೆ? ಅದರಂತೆ ಮಿಥ್ಯಾವಿಷಯವೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗಲೆ ಕೃತಿವಾಕ್ಯವಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಹಿಮೆಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗುವುದೋ? ಆದುದರಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದೆಂಬ ನೆಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಹೇಳುವಿಕೆಯು ಅದನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಕಿಂಚ-ಗುಣಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವುದೆಂದರೆ ಆ ನಿಷೇಧವೋ

ಸುಖ್ಯಾದುದರಿಂದ ಅದು ತಾನೇ ಕಾರ್ಯಕರವಾದೀತೆ? ಈ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇತ್ಯಾದ್ಯನು ಪಪತ್ತಿಗಳುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಚಾರವು ಸಾಕು.

ಆದರೆ ತತ್ತ್ವದ್ರವ್ಯಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವ ಸದ್ಯ ಸಮಂಜಸವಾದ ಅರ್ಥವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇರುವುದು? ಎಂದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಮಾಡಿರುವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೇಳುವವು ಜ್ಞಾನ ಶಿಕ್ಷಾ ದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಕೃತಿಯು ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳೆಂತಲೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿರ್ಗುಣನೆಂದು ಹೇಳುವ ಕೃತಿಯು ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ಹೇಯಗುಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಹೇಳುವುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂಥರ: "ಸತ್ಯಕಾಮ ಸ್ವತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಃ" ಇತ್ಯಾದಿ (ಭಾಂ. ೧ | ೧ | ೫) ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿವೂ ಮೂಲತತ್ತ್ವವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಪೈವೆ ಸ್ಥೈರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ನಿರ್ಗುಣ ನಂಬದಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವೆಂಬ ಬಂದಿರುವ ಗುಣನಿರ್ದೇಶವು ಅಂತಹ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳೆಂತಲೂ ಅನ್ಯ ಗಳಾದ ಗುಣಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ಕೃತಿ ದ್ವಯಕ್ಕೂ ಗತಿ ಕಲ್ಪನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವು. ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ನ್ಯಾಯವು ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಗೋಬಲಿ ವರದಾದಿ ನ್ಯಾಯಗಳೂ ಬಂದಿರುವುವು.

(ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿವ್ರಾಜಕರನ್ನು ಕರದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂಬ ಒಬ್ಬನು ಹೇಳಿದರೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕನೂ (ಸನ್ಯಾಸಿಯೂ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣತೆಗಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವಿಂದಲೇ ಪರಿವ್ರಾಜಕನನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆದರೂ ಅಧಿಕವಾದ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರಿವ್ರಾಜಕನೆಂತಲೂ ಅನ್ಯರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅರ್ಥವಾಗುವುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪರಿವ್ರಾಜಕನನ್ನು ಕರೆಪಕೆ ಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಇದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ನ್ಯಾಯವು ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಗೋಬಲಿ ವರದಾದಿ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.)

ಇದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರಪಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಗುಣವಾದಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತನಿರ್ದೇಶವಾಗಿ ದೋಷ ವಿಷಯನಿರ್ದೇಶವೂ ಗುಣವಿಷಯವಾದ ವಿಧಿಯೂ ಬಂಟಿ ಪಾಕ್ಯ ದಲ್ಲಿ "ಅಹಂಕರವಾಪೂತ್ಯ | ಸತ್ಯಕಾಮ ಸ್ವತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಃ" (ಭಾಂ. ೧ | ೧ | ೫) ಎಂಬದಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಈಗ ಮಾಡಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮುಕ್ತವಾದದ್ದೆಂದರಿಯಬೇಕು.

ಅದರ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ಸ್ತಂಭ ವಿಮ್ಬದೊರವು, ಕುಂಭವಿಲ್ಲವು” ಎಂಬ ವಿಚಾರದಂತೆ ಹೇಳುವು ನ್ಯಾಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಅವಾವಕ್ಕೂವಾಗಿರುವುದು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ? ಸೂತ್ರಕಾರರ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯುಕ್ತತ್ವವಿದ್ದಿ ಗುಣಕೋಧರೋಕ್ತೇ?” (ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂ ೧೧. ೧. ೨೦) ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಗುಣೋಪ-ಸಂಹಾರ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಕಾಂಡಿಲ್ಯ, ಉಪೋಸಲು ದಹರ ಪುರುಷ ಸರ್ಯಂಕಗಳಂಬ ವಿದ್ಯಾವೇದ್ಯಗಳಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ನುಸಂಧಿಸಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ, ಮಾತ್ರ ಸಾರತ್ಯವನ್ನು ಕೊಳಿಸಿ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅದು ಎಲ್ಲಿಂದರೆ ? ಆದರಾದಲೋಪಃ=(ಶ್ಲಿ ೨೧ ೩೦) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ (ವಾಚಸ್ಪಯಿಕ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ “ಸರ್ವಸ್ಯವಶೇ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪರಿತವಾಗಿರುವ, “ಮನಸ್ಯವಾನು ದ್ರವ್ಯವ್ಯಂ-ನೇಹನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಗುಣವಿವೇಚನೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಮುಂದೆಯೂ “ಸಪವನೇತೀತಿ” ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿವೇದಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ವಶಿತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಾನು ಬಂಧಿಗಳೆಲ್ಲವು. ಈ ಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಿವೇದಿಸಲ್ಪಡುವ ಗುಣಗಳು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾದ ಉಪಾನಿನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದುಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಂಕಿಸ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆದರಂತೆ ಶ್ರುತಿಗಿಂತಲೂ ಅನ್ಯಗಳಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ ವಶಿತ್ವಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಿಯು ತಾನೆ ಆದರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅಶೇಷವು ಪ್ರತಿಪಾದವನ್ನು ಹೇಳಿಕೂಡದು. ಅಂತಹ ವಶಿತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾವಿಕಗಳೆಂದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು “ನಿರ್ದುಣಂ ನಿರಂಜನಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಹೇಯಗುಣಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸುವುವು. “ನೇಹನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯವೂ ಸರ್ವಜಗತ್ತೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂತರ್ಯಮಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕಗಳೆಲ್ಲ ಪೆನ್ನುಗಳನ್ನುವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದೆಂದು ಈ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವು)

(ಅಭ್ಯುಕ್ತತ್ವದ ಗುಣಕ-ಕಾಣಕ್ಕೂ ಡದೆ ಇರುವಿಕೆಯೆಂಬದೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲವನ್ನು, ಕುತಃ-ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ? ಧರ್ಮೋಕ್ತೇಃ-ಧರ್ಮಗಳುಂಟೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಎಂಕು (೧೧-೨೧-೨೦) ಸೂತ್ರಾರ್ಥವು)

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀಪರಾಶರರೂ “ಸತ್ವಾದಯೋನಿ ಸಂತೀಶ ಯತ್ರಜ ವಾಕ್ಯತಾ. ಗುಣಾಃ” (ವಿ ಪು ೧೧ F ೪೪) “ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಾತ್ಮ ಕೋಸಾ” (ವಿ ಪು ೬-೫ ೫೪) ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ

(ಈಸಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತಗಳಾದ, ಸತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವು ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ಗಳುಳ್ಳವ ನಿವನು, ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥವು)

ಮತ್ತು ವಿಕಾರಾದಿ ಜ್ಞೇಯಗುಣಗಳಿಗಿರುವವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾ
ಕ್ಷಾತ್ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೇವಲ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಂದಲೇ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮವು
ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದೆಂದು “ಏತಂಹಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕಾಮಾನ್ಯೈಶ್ಚ ಸಂವ
ಕಂತಿ | ಸರ್ವಸ್ಯವೇಶೀ ಸರ್ವಸ್ಯೇಶಾನಿ || (ಬ್ರ|| ಉ|| ೬|| ೪|| ೬೦)
ಸತ್ಯಕಾಮ ಸ್ತುತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪ || (ಛಾಂ|| ೪|| ೧|| ೫) ಯಸ್ಸರ್ವಜ್ಞ
ಸ್ಸರ್ವವಿತ್ || (ಮುಂಡುಕೋ|| ೧|| ೧|| ೧೦||) ಪರಾಽಸ್ಯ ಶಕ್ತಿರ್ವಿವಿಧೈವ
ಕೂಯತೆ | ಸ್ವಾಭಾವಿಕೇ ಜ್ಞಾನ ಬಲ ಕ್ರಿಯಾಜ | (ಶ್ವೇ|| ೬) ಮಾತಾ
ಪಿತಾ ಭ್ರಾತಾ ನಿವಾಸ ಶೃರಣಂ ಸುಹೃದ್ಗತಿರನ್ನರಾಯಣಃ || (ನುಬಾ||
೬) ಸರ್ವಕರ್ಮ ಸರ್ವಗಂಧ ಸ್ಸರ್ವರಸಃ || (ಛಾಂ|| ೩|| ೧೭||) ಇತ್ಯಾದಿ
ಕುತಿಗಳು ಉದ್ಘೋಷಿಸುವುವು.

(ಇವನನ್ನು ಸಮಸ್ತ ಮಂಗಳಗಳೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುವು. ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ವಶ
ಪಡಿಸಿಕೊಂಡವನು ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಈಶಾನನು. ಸತ್ಯವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವನು,
ಸತ್ಯವಾದ ಸಂಕಲ್ಪವುಳ್ಳವನು. ಯಾವನಾದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಏಕೀಭವಿಸಿ
ಫಲಿಸುವನೂ. ಇವನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶಕ್ತಿಯೂ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಕೇಳಲ್ಪಡುವುದು.
ಇವನ ಜ್ಞಾನ ಬಲ ಕ್ರಿಯಾ ಎಂಬ ಗುಣಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕಗಳೆ. ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಸೋದ
ರವ, ವಾಸಸ್ಥಾನವು, ರಕ್ಷಕನು, ಮಿತ್ರನು, ಗತಿ ಈ ಯೆಲ್ಲವೂ ನಾರಾಯಣನೇ ಸಕಲ
ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು, ಸಕಲ ಗಂಧಸ್ವರೂಪನು, ಸರ್ವ ರಸಸ್ವರೂಪನೂ
ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.)

ಮತ್ತು; ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ ಬಲ ಯಾವನಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ
ಗಳಿಗೆ ಅಳವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಿಕೆಯಿಂದ ಆನಂದವಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ
ಆನಂದವೂ ಗುಣವಿಕೇಷವನ್ನು ಇಷ್ಟೀರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿರುವ
ಕ್ರಮವು ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ “ಯತೋವಾಚೋ ನಿವ
ರ್ಮಂತೆ | ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಮನಸಾ ಸಹ ||” ಎಂಬುದಾಗಿ ವಾಚ್ಯನಸ್ಸುಗಳು
ಈ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಗಳಾದಂತೆ ಹೇಳಿರುವುದು. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು
ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಪ್ರಭು ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಈ ವಿಷಯವು
ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. “ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಾ ಮಯಾರಾಜ್ ಬಹವಃ
ಪರ್ಮಪಾಸಿತಾಃ | ತೇಷಾಂ ಗುಣವತಾಂ ಶೌರೇ ರಹಂ ಗುಣವತೋ
ಗುಣಾಃ | ಸಮಾಗತಾನಾ ಮಕೌಸಂ ಬಹೂಕ್ ಬಹುಮತಾಕ್ ಸತಾಂ |
ಸತಿಕ್ರಮ್ಯ ಹರಿರಪ್ಯ ತಮೋಮತಃ ||” ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀ

ಮಹಾಭಾರತ ಸಭಾಪರ್ದದಲ್ಲಿಯೂ; “ ವರ್ಷಾಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಸ್ಯ ಗುಣಾನಕ
ಕ್ಯಾ ವಕ್ತುಂ ಸಮೇತೈರಪಿ ಸದ್ವದೇವೈಃ | ಮಹಾತ್ಮನ ಕ್ಷಂಖಚಕ್ರಾಽಸಿ
ಪಾಣೇರ್ದಿಷ್ಟೋ ಜಿಃಷ್ಟೋ ರ್ವಸುದೇವಾತ್ಮಜಸ್ಯ ” || ಎಂಬದಾಗಿ ಕರ್ಣ
ಪರ್ದದಲ್ಲಿಯೂ; “ ಚತುರ್ಮುಖಯುರ್ದಿಕೋಽಪಿ ವಕ್ತುಂ ಭವೇನ್ನ ರಃ
‘ ಕ್ವಾಪಿ ವಿಶುದ್ಧಚೇತಾಃ | ಸತೇ ಗುಣಾನಾ ಮಯುಕ್ತೈಕಮಂಕಂ ವದೇ
ನ್ನವಾ ದೇವ ವರಪ್ರಸೀದ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀವರಾಹ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ,
“ ಯಥಾರತ್ನಾನಿ ಜಲಧೇ ರಸಂಖ್ಯೇಯಾನಿ ಪುತ್ರಕ | ತಥಾ ಗುಣಾಸ್ತು
ದೇವಸ್ಯ ತ್ವಸಂಖ್ಯೇಯಾಹಿ ಚಕ್ರೀಣಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಮಾತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣ
ದಲ್ಲಿಯೂ, “ ನಹಿ ತಸ್ಯ ಗುಣಾಸ್ಸರ್ದೇ ಸರ್ದೈ ರ್ವನಿಗುಣೈರಪಿ |
ವಕ್ತುಂ ಶಕ್ತ್ಯಾಪಿ ಯುಕ್ತಸ್ಯ ಸತ್ವಾದ್ವೈ ರಖಿಲ್ಪೈರಗುಣೈಃ ” ಎಂಬ
ದಾಗಿ ಮೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಕೀಪವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.
ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ
ವಿಷಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

(ಎಲೈ ರಾಜನೆ ? ನಾನು ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕರಾದ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಉಪಾ
ಸನ ಮಾಡಿರುವೆನು ; ಗುಣಶಾಲಿಯಾದ ಅವರಲ್ಲಿ ಗುಣಂತನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯ
ಣನ ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನಿಸ
ಬೇಕಾದ ಸರ್ವರಿಗಿಂತಲೂ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅತಿಶಯಿಸಿದವನು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ;
ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ಅರ್ದಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಎಂದು ಸಭಾಪರ್ದ
ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು

ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳೂ ಸೇರಿ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ಸಂವತ್ಸರಗಳು ವೃದ್ಧಿಸಿದರೂ ಕಂಖ
ಚಕ್ರಾದಿ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಸರ್ವಲೋಕವ್ಯಾಪಿ
ಯಾಗಿರುವ ಸರ್ವೋತ್ತಮವ್ಯನಾದ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ಗುಣಗಳು ಇಷ್ಟೊಂದು ಎಣಿಸಲಾ
ಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕರ್ಣ ಪರ್ದ ವಚನಾರ್ಥವು.

ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದು
ಭಗವದ್ಗುಣವರಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಖವು ಸಾಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಕೋಟಿ ಮುಖಗಳು
ಳ್ಳವನಾಗಿ ಭಗವದ್ಗುಣಾನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಮನಶ್ಶುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು
ಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದೊರಕಿದರೆ ಅಂತವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಳ ಹತ್ತು ಸಹಸ್ರದಲ್ಲಿ
ಒಂದು ಅಂಕವನ್ನಾದರೂ ಹೇಳುವನೋ ? ಅಥವಾ ಹೇಳಲಾರನೋ ಎಂದು ಶ್ರೀವರಾಹ
ಪುರಾಣ ವಚನಾರ್ಥವು.

ಹೇಗಾದರೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಲ್ಲವೋ ಅದರಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿರಾ? ಜಕ್ಕಪಾಣಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣ ವಚನಾರ್ಥವು.

ಸತ್ಯಾದಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಮೃದುವಾದಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ತವಾದ ಮುನಿಗಣವು ಬಂಧಾಗಿ ಸೇರಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದೆಂದು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

ಉಪಾಧಿನಕದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವು ಸಂಸಾರಿಯಾಗುವುದೆಂತಲೂ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೆಂತಲೂ ಹೇಳುವಂಕವರು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲ ದೋಷಗಳಿರುವಂತೆ ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು “ಪವಿತ್ರ-ಮಂಗಳಂ-ಪರಂ” ಎಂಬ ನಾಮಗಳು ಕೊರೆಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

“ವಾಚೋ ನಿವರಂತೆ” (ವಾಕ್ಯಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಲಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹದಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುವು) ಎಂಬದಾಗಿ ಕೃತಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವು ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ವಿಸಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲವು ಬ್ರಹ್ಮವು ಪ್ರಮಾಣವೆಂದರೆ ಅದು ತುಚ್ಛ, ಎಂದರೆ ಶಕವಿಷಾಣದಂತೆ ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು. (ಶಕವಿಷಾಣ-ಮೊಲದ ಕೊಂಬು) ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ “ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಮನಸ್ಸೂ ಯಾವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿವೃತ್ತಿಸಿರುವುವು” ಎಂತಲೂ, “ಬ್ರಹ್ಮದ ಆನಂದ ಗುಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ” ಎಂತಲೂ ಹೇಳುವ ಕೃತಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಗಳುಂಟಾಗಿರುವಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳೊಡನೆಯೂ ವಿರೋಧಿಸುವುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ?

ವ್ರಹ್ಮವು ಪ್ರಮಾಣವಿಸಯವಾಗಲಾರದಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿರುವಂತೆ ಹೇಳುವ ಅರ್ಥವು ಹೇಗೆತಾನೆ ಯುಕ್ತವಾಗುವುದು? ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥಗಳೇ ಆಗುವುವು. ಸೂತ್ರಕಾರರೂ “ಅಥಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸಾ” ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿ ನೋಡಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಚಾರಾರಂಭವೂ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗುವುದು. “ವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಯಾವನಲ್ಲವೋ”

ಎಂಬುದೇ ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು ; ಕೆಂಚ ; ಉಪನಿವೃತ್ತಿನಲ್ಲಿ “ಆನಂದವು ಅಳವಿಡಲ್ಪಡುವು” ದೆಂದಾರಂಭಿಸಿ ಅದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ನೋಡಿರುವುದೂ ಅಸಂಗತವಾಗುವುದು ಆದುದರಿಂದ ಸೂತ್ರವ್ಯಾಯದಂತೆ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಅಳವಿಲ್ಲವೆಂಬುವುದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ಶ್ರುತಿನ್ಮಾನಂದ ಮುರ್ಛಾ ಛೇದಗುಣಾ ನಿಯತ್ರಯಾಮಾತು ಮಿವೋದ್ಯತಾ ಸತೀ | ಉವಾಚ ವಾಚಾಃ ಮನಸಾ ಸಕೋಚಿತಾಂ ನಿವೃತ್ತಿಮೇವ ತ್ವವಧೇರ ಸಂಭವಾತ್ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀವತ್ಸಾನುಕಮಿಕೃರೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(ಎಲೈ ಪರಮಪುರುಷನೇ ? ನಿನ್ನ ಆನಂದವೇ ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳೂ ವಸ್ತು ಇರುವುವೋ ಅದನ್ನು ಶ್ರುತಿಯು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಹಾಯಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಳವಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿತು. ಭಗವತ್ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅವಧಿ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ವ್ಯಾಪಾರವು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿವೃತ್ತಿ ಸುವುದೇ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿತೆಂದು ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು)

ಇದರಿಂದ “ನಯತ್ರನಾಥ ವಿದ್ಯಂತೆ ನಾಮಜಾತ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಪನಾಃ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಯಿತು “ಯಾವನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾಮಜಾತಿಯೇ ಮೊದಲಾದವು ಇಲ್ಲ” ವೆನ್ನುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ನಾಮಾದಿಗಳುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ನಾಮ ಜಾತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಲ್ಪನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ನಾಮ ಜಾತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದೇಧವೂ ವಾಸ್ತವಗಳಾದ ನಾಮ ಜಾತ್ಯಾದಿಗಳುಂಟೆಂತಲೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಷ್ಟೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಮಾಣವು ಅವರಿಗೇನ ಬಾಧಕವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಮತ್ತು ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನೂ ನಾಮವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿಯೇ “ನಾಥ” ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ನಾಮವಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ? ಅದು ನಾಮವಾಗದಮೇಲೆ ಈ ಶಬ್ದದಿಂದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಂಬೋಧನ ಮಾಡಿರುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗುವುದೋ ? ಆದುದರಿಂದ ನಾಮವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೆ ಸ್ವತಃ ದಿವ್ಯರೂಪ ನಾಮಗಳುಳ್ಳವನಾದಿರುವುದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಅಳವಿಡಲ್ಪಡುವ ಸಾಧಾರಣ ನಾಮ

ಈ ದಿವ್ಯ ನಾಮಗಳನ್ನು ಖನಿಯೋಗಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಅದೋಗ ಪರ್ಮ ಬೋಹ್ಯಧರ್ಮ ಪೈಜ್ಯವಧರ್ಮ ನಿರ್ದವನಾಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯೂ ಆಯಾ ಮಂತ್ರ ಕರಾಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಯದು. ||೧೩||

(ತಂ| ಭಾ) “ಏಕಸ್ಮೈವ ಸಮಸ್ತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ದ್ವಿಜಸ್ತಮ| ನಾಮ್ನಾಂ ಸಹಸ್ರಂ ಲೋಕಾನಾ ಮುಪಕಾರಕಂ ಕೃಣು||೧|| ನಿಮಿತ್ತ ಕಕ್ಷಯೋ ನಾಮ್ನಾಂ ಭೇದಿನ್ಯಸ್ತದು ದೀರಣಾತ್ | ಖಿಭಿನ್ನಾ ನೈವ ಸೌಧ್ಯಂತೆ ಫಲಾನಿ ದ್ವಿಜಸ್ತಮ || ೨ || ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ನಾಮ ಯತ್ಸ್ಯ ತತ್ಸ್ಮಿನ್ಮೇವ ವಸ್ತುನಿ | ಸೌಧಕಂ ಪುರುಷ ವ್ಯಾಪ್ತ ಸಾಮ್ಯಕ್ರೂರೇ ಮು ವಸ್ತುಮು” || ೩ || ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕ್ರೀವಿಷ್ಟೋ ಧರ್ಮೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಗುಣಕ್ರಿಯಾ ಜಾತಿ ಭೇದಗಳೂ ಕಬ್ಬಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳೂ ಆದ ನಿಮಿತ್ತ ಕಕ್ಷಾದಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರವರಿಸಲಾರವು. ಆದರೂ ಸಗುಣನೂ ಸವಿಕಾರನೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಸಕಲ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಸ್ಥಿರವಿರುವವು.

(ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ? ಅದ್ವಿತೀಯನಾಗಿಯೂ ಸರ್ವಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವನ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳನ್ನು ಕೇಳು. ||೧|| ನಾಮಗಳ ನಿಮಿತ್ತ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾಗಿರುವವು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ನಾಮಗಳ ಫಲಗಳೂ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಾಗಿರುವವು. ||೨|| ಯಾವ ನಾಮವು ಎಂತಹ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದೋ ಆ ನಾಮವು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಇರುವುದು. ಎಲೈ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ! ಸಾಮ್ಯ ಕ್ರೂರಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಆ ನಾಮವು ಸೌಧಕವಾಗುವುದು. ||೩|| ಎಂದೀ ಕೋಕಾರ್ಥವು.)

ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಶಬ್ದಗಳೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಪ್ರವರಿಸುವಂತಲೂ ಸಕಲ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಣಗಳಾದ ನಾಮಗಳು ಗುಣಸ್ರಯೋಗದಿಂದ ಪ್ರವರಿಸುವಂತಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ ನಾಮಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಯೇ ಪ್ರವರಿಸುವಂತಲೂ ; ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವುಳ್ಳ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ (ಭಗವತ್ಪಥ

ರುಪರಿ ವಿರಚಿತೈ ರ್ಯುಕ್ತಪೀಯೂಷ ವರ್ಷ್ಯರಾ
ನಂದೀನಃ ಪುನೀಯಾದರಿ ನಳನಗದಾ ಶಂಖವಾ
ಣಿ ರ್ಯುಕುಂದಃ |೧|

ತಾ|| ನಿರ್ಮಲವಾದ ವಜ್ರಮಣಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸತಲಿರುವ ಮರಳು
ಗಳುಳ್ಳ ಹೋರಾಬಿಡಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನಸರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ದಿವ್ಯಾಸನದಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ಸ್ಫಟಿಕಮಣಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ
ಲಿರುವ ಮುತ್ತಿನ ಸರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವ್ಯದೇಹವುಳ್ಳವರಾಗಿ
ಯೋ, ಮೇಲ್ಬಾಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಗಳಾದ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಮೇಘಗಳು ಅಮೃತ
ಮರ್ಧವನ್ನು ವರ್ಷಿಸಲು ಅದಂಕಂಡು ಅತ್ಯಾನಂದದೊಡನೆ ಕೂಡಿದವರಾ
ಗಿಯೋ, ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಾಗಿಯೋ ಇರುವ
ಮುಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಾದ ಪರಮಪುರುಷನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರ್ಮವಶ್ಯತೆಯಿಂದ
ಬಿಡಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿ |೧|

ಮೂ|| ಭೂಃ ಪಾದೌ ಯಸ್ಯನಾಭಿ ರ್ವಿಯದ
ಸುರನಿಲಶ್ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯೌಚ ನೇತ್ರೇ ಕರ್ಣೌವಾ
ಶಾಶ್ವಿರೋ ದ್ಯೌರ್ಮುಖಮಪಿ ದಹನೋ ಯಸ್ಯವಾ
ಸೋಯಮಬ್ಧಿಃ | ಅಂತಸ್ಥಂ ಯಸ್ಯ ವಿಶ್ವಂ
ಸುರನರ ಖಗಗೋ ಭೋಗಿ ಗಂಧರ್ವ ದೈತೈಶ್ಚ
ಶ್ಚಿತ್ರಂ ರಂರಮೃತೇತಂ ತ್ರಿಭುವನ ವಪುಷಂ ವಿ
ಷ್ಣುಮೀಶಂ ನಮಾಮಿ |೨|

ತಾ|| ಯಾವನಿಗಾದರೆ ಭೂಲೋಕವು ಪಾದವಾಗಿಯೂ, ಆಕಾಶವು
ನಾಭಿಯಾಗಿಯೂ, ವಾಯುದೇವತೆಯು ಪ್ರಾಣವಾಗಿಯೂ, ಚಂದ್ರಸೂ
ರ್ಯರು ಕಣ್ಣಾಗಿಯೂ, ದಿಕ್ಕುಗಳು ಕಿವಿಗಳಾಗಿಯೂ. ಸ್ವರ್ಗವು ಶಿರಸ್ಸು
ಗಿಯೂ, ಅಗ್ನಿದೇವತೆಯು ಮುಖವಾಗಿಯೂ, ಸಮುದ್ರವು ವಾಸಸ್ಥಾನ
ವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೋ; ಪ್ರಸಂಜವು ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನ ಗರ್ಭ
ದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ದೇವ ಮನುಷ್ಯ ಪಶು ಪಕ್ಷಿ ಸರ್ಪ ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸ
ಗಂಧರ್ವಾದಿ ರೂಪೋ ನಾನಾವಿಧ ವಿಚಿತ್ರ ರೂಪದಿಂದ ಮನೋಹರವಾ

ಗಿರುವುದೋ; ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಸರ್ವ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವ ಅಂತಹ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು. ||೨||

ಮೂ|| ಕಾಂತಾಕಾರಂ ಭುಜಗಶಯನಂ ಪದ್ಮ
ನಾಭಂ ಸುರೇಶಂ ವಿಶ್ವಾಕಾರಂ ಗಗನ ಸದೃಶಂ
ಮೇಘವರ್ಷಂ ಶುಭಾಂಗಂ | ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಂ ಕ
ಮಲ ನಯನಂ ಯೋಗಿ ಹೃದ್ಧ್ಯಾನ ಗಮ್ಯಂ
ವಂದೇ ವಿಷ್ಣುಂ ಭವಭಯಹರಂ ಸರ್ವಲೋಕೈಕ
ನಾಥಂ || ೩ ||

ತಾ|| ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಕೇವಲಾಯಿಯಾ
ಗಿಯೂ (ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವ ಸೂಚಕವಾದ) ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉತ್ಪ
ತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಪದ್ಮವನ್ನೇ ನಾಭಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ
ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಗು ಪ್ರಭುವಾಗಿಯೂ ಆಕಾಶದಂತೆ ಸರ್ವಗತನಾಗಿದ್ದರೂ
ವಾಪ್ಯಗತದೋಷ ಸಂಪರ್ಕ ಶೂನ್ಯವಾಗಿಯೂ ನೀರುಳ್ಳ ಮೇಘದಂತೆ
ನೀಲವರ್ಣನಾಗಿಯೂ ಅಖಿಲಹೇಷು ಪ್ರತ್ಯನೀಕ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣೈಕ ತಾನ
ನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶುಭಾಶ್ರಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹದಿಂದ ಕೂಡಿ
ದವನಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀದೇವಿಗೂ ಕೂಡ ಮನೋಹರನಾಗಿಯೂ ಪದ್ಮದ
ಳಾಯತಾಕ್ಷನಾಗಿಯೂ ಯೋಗಿಗಳ ಹೃತ್ಪದ್ಮದಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕ
ವನಾಗಿಯೂ ಸರ್ವಲೋಕೈಕೇಶ್ವರನಾಗಿಯೂ ಸಂಸಾರ ಭಯ ವಿಮೋ
ಚಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪನಶೀಲನಾದ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣು
ವನ್ನು ಸೇವಿಸುವೆನು.

ಮೂ|| ಮೇಘಶ್ಯಾಮಂ ಪೀತಕೌಶೇಯವಾಸಂ
ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಂ ಕೌಸ್ತುಭೋದ್ಭಾಸಿತಾಂಗಂ | ಪು
ಣ್ಯೋಪೇತಂ ಪುಂಡರೀಕಾಯ ತಾಕ್ಷಂ ವಿಷ್ಣುಂ
ವಂದೇ ಸರ್ವಲೋಕೈಕ ನಾಥಂ || ೪ ||

ತಾ|| ಕಾಳಮೇಘದಂತ ಕಪ್ಪದ ತಿರುಮೇನಿ (ದೇಹ) ಕಾನ್ತಿ
ಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಒಲತಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿಯೂ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ಥಾನೀ

ಯಾವಾದ ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ಗುರುನ್ನು ಧರಿಸಿಯೂ ಜೀವಾತ್ಮ ಸ್ಥಾನೀಯ
ವಾದ ಕೌಸ್ತುಭವೆಂಬ ರತ್ನದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಲಿರುವ ವಕ್ಷಸ್ಥಲಮುಳ್ಳ
ವನಾಗಿಯೂ ಪುಣ್ಯರೀಕದಂತೆ ದೀರ್ಘವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ
ಪುಣ್ಯಪುರುಷರಿಂದ ಸದಾ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸರ್ವಲೋಕದಿಂದಲೂ
ಇವನೇ ಜಗತ್ತ್ರಭುವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವಂತಹ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನಮ
ಸ್ಕರಿಸುವೆನು. ||೪||

(ಶ್ರೀಮಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಮದಾನಂದ ತೀರ್ಥಪಾದರ ಸಹಸ್ರ
ನಾಮ ಭಾವ್ಯವು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕದೇ ಇದ್ದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಈ ಉಪೋದ್ಘಾತವು
ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಲ್ಪಡುವುದು.)

ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾವ್ಯಗಳ ಉಪೋದ್ಘಾತವು
ಸಮಾಪ್ತವು.

—ಅಸ್ಮದ್ಗುರುಪರಂಪರಾಯೈನಮಃ.—

ಶ್ರೀಯುನಮಃ.

++ ಅಸ್ಮದ್ಗುರುಪರಂಪರಾಯುನಮಃ. ++

ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೃಥಮ ಕತಕವು.

— ಶ್ರೀನಾಮ ನಿರ್ವಚನ ಮಂಗಳ ಶ್ಲೋಕವು. —

ಕರಿಭೂಧರಜಾತ ಪಾರಿಜಾತಃ ಕರಿರಾಜಾರ್ತ್ರಿನಿದಾಭಿ ಕಾಲ
ಮೇಘಃ | ಕಮಲಾ ಕುಚ ಗುಚ್ಛ ಚಂಚರೀಕಃ ಕಮಲೇಶೋ
ಮಮಕಾಮಿತಂ ವಿಧತಾಮ್ ||೧|| ಪ್ರಣಾಮಮಿಮಮಾಚಾರ್ಯಾಃ
ಪರಮಾ ಅಹಿ ದೇಶಿಕಾಃ | ತಥಾ ಸರ್ವೇಚ ಗುರವಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ
ನ್ಮು ಮಾಮಕಮ್ ||೨||

ಓಮ್ | ವಿಶ್ವಂ ವಿಷ್ಣು ರ್ವವಟಕ್ಕಾರೊ ಭೂತ
ಭವ್ಯ ಭವತ್ಪ್ರಭುಃ | ಭೂತಕೃ ದ್ಭೂತಭೃ ದ್ಭಾ
ವೊ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಭೂತ ಭಾವನಃ ||೧||

— ಶಂಕರ ಭಾವ್ಯವು. —

ಈ ನಾಮ ಸಹಸ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಆದಿತ್ಯಾದಿ ಕಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮಯ
ವಿಷ್ಣುವಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ (ಎಂದರೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾದಿತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ)
ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇದ್ದರೂ ಅಂತಹ ಆದಿತ್ಯಾದಿ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾ
ರಾಯನ ವಿಭೂತಿಗಳೇ ಆಗಿ ನಾರಾಯಣನಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನ ಪಟ್ಟವರಲ್ಲ
ವಾದುದರಿಂದ (ಆದಿತ್ಯಾದಿ ನಾಮಗಳಿಗೆ ನಾರಾಯಣನಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆ
ಯಾದ ದೇವತೆಗಳು ಅರ್ಥವಾಗುವರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ) ನಾರಾ
ಯಣನ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪರೈವಸಾನ ವಾಗುವುದು.

“ಭೂತಾತ್ಮಾ ಚೇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಾಚ ಪ್ರಧಾನಾತ್ಮಾ ತಥಾಭವಾ |
ಆತ್ಮಾಚ ಪರಮಾತ್ಮಾಚ ತ್ವಮೇಕಃ ಪಂಚಧಾಸ್ಥಿತಃ || ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ
ವಿಷ್ಣು ರ್ಭುವನಾನಿವಿಷ್ಣು ವನಾನಿವಿಷ್ಣು ಗಿರಯೋದಿಕತ್ವ | ನದ್ಯ
ಸ್ತುಮುದ್ರಾಕ್ಷ ಸುವ ಸರ್ವಂ ಯದಸ್ಮಿ ಯನ್ನಾಸ್ಮಿಚ ವಿಪ್ರವರ್ಯ ||”
ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ “ಆದಿತ್ಯಾನಾಮಹಂವಿಷ್ಣುಃ”

ಎಂದುಶಕ್ರಮಿಸಿ “ಅಥವಾ ಬಹುಸ್ವತೇನ ಕಿಂ ಜ್ಞಾನೇನ ತವಾರ್ಜನ |
ವಿದ್ವಿಭ್ಯಾಹರಮಿದಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಪೋಕಾಂಕೇನ ಸ್ಥಿತೋ ಜಗತ್” ಎಂಬ
ದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವಂತನುಪದೇಶಿಸಿದನಲ್ಲಿಯೂ “ಬ್ರಹ್ಮೈವೇದಂ ವಿಶ್ವಮಿ
ದಂ ನರಿನ್ದ್ರಂ | ಪುರುಷ ವಿವೇದಗ್ಂ ಸರ್ವಂ | ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮ ತಪೋ
ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಾಮೃತಂ”, ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಥವೇ
ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

|| ಭೂತಾತ್ಮಾ, ಇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಾ, ಪ್ರಧಾನಾತ್ಮಾ, ಅತ್ಮಾ, ಪರಮಾತ್ಮಾ ಎಂಬ
ಪಾಞ್ಚಿಕಾತ್ಮಾ ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ವಿಷ್ಣುವೇ ಲೋಕಗಳೂ
ವಿಷ್ಣುವೇ ಕಾರುಣ್ಯವೂ ವಿಷ್ಣುವೇ ನರೀ ಸಮುಪಗಲು ಆ ವಿಷ್ಣುವೇ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮ
ಪೋಷಕವನೇ? ಯಾವದಾಯೋ ಯಾವದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಸರ್ವವು ವಿಷ್ಣುವೇ ಎಂದು ಶ್ರೀ
ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಾರ್ಥವು.

ದ್ವಾರಕಾದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿಷ್ಣುವೆಂಬ ಸೂರ್ಯನು. ಎಲ್ಲ ಅರ್ಜುನನೇ? ಇದ
ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲವು. ನಾನು ಸಮ
ಸ್ತವಾದ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು (ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದ) ಏಕರೂಪವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವೆನು ಎಂದು
ಶ್ರೀಗೀತಾ ದಶನಾರ್ಥವು. ಶ್ರುತಿ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಇದರಂತೆಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.)

ಈ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಾದಿ ಕಬ್ಬಿಗಳು ಅನೇಕಸಲವಾಗಿ
ಬೇಳೆಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಸಮಾಸಭೇದವೂ ಅಥವಾ ವೈತ್ರಿಭೇದವೂ ಯದ್ವಾ ಅರ್ಥ
ಭೇದವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಪೂನರುಕ್ತ್ಯ ದೋಷವಿರುವುದಿಲ್ಲವು. “ಶ್ರೀ
ಪತಿ ರ್ವಾದಿನಾ” ಇತ್ಯಾದಿ ಕಬ್ಬಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಸವೃತ್ತಿಯು ಒಂದೇ ಆಗಿ
ದ್ದರೂ ಕಬ್ಬಿಭೇದ ವಿರುವುದರಿಂದ ಪೂನರುಕ್ತ್ಯ ವಿಲ್ಲವು. ಹಿಂದೆ
“ಕಿಮೇಕಂ ದ್ವೈತತಃ ಕೋಕೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಹಸ್ರ
ನಾಮಗಳೂ ಒಂದು ದೇವತೆಯನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದ
ರಿಂದ ಅರ್ಥಭೇದ ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಬ್ಬಿಭೇದ ವಿರುವುದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ
ದೋಷಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವು. ಈ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಕಬ್ಬಿ
ಪ್ರಯೋಗವೋ ಅಲ್ಲಿ ‘ವಿಷ್ಣು’ವನ್ನು ವಿಶೇಷ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ
ಪ್ರಯೋಗ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ‘ದೇವತೆ’ಯನ್ನು ವಿಶೇಷ್ಯವಾಗಿಯೂ, ನಪುಂ
ಸಕಲಿಂಗ ಪ್ರಯೋಗ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ‘ಬ್ರಹ್ಮ’ವನ್ನು ವಿಶೇಷ್ಯವಾಗಿ
ಯೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ||೧೩||

(೧ನೇ ನಾಮವು) ಒಮ | ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿನಮಕ.

ವಿಶ್ವಮ್ “ಯತಸ್ಪರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ” ಎಂದುಪ್ರಕೃಮಿಸಿ ಜಗತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ದೇವನೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಸಗುಣ ನಿಗುಣಾಂಬ ದ್ವಿವಿಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೂ ವಿಶ್ವ ಕಬ್ಬದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು; ಈ ಸರ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮವು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಶ್ವ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಮೊದಲು ‘ವಿಶ್ವಂ’ ಎಂಬದಾಗಿ ಕಾರ್ಯವಾಚಕ ಕಬ್ಬದಿಂದ ಕಾರಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಭೂತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ನಾಮಗಳಿಂದ ಕೂಡ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ತೋತ್ರವೇ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. (ಅಥವಾ) ಪರಮಾರ್ಥವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ “ಬ್ರಹ್ಮೈವೇದಂ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ವರಿಷಂ || ಪುರಷಃ ಏವೇದಗ್ ಸರ್ವಂ” (ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಎಂದರ್ಥವು) ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ಕೃತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಪರಮಪುರುಷನಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ‘ವಿಶ್ವಂ’ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ. (ಅಥವಾ) “ತತ್ಸಪ್ತಾಪ್ತವ್ಯ ತದೇವಾನು ಪ್ರಾವಿಶತ್” (ಆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದನ್ನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು) ಎಂಬ ಕೃತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮವು ವಿಶ್ವಕಬ್ಬದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ “ಯತ್ಪ್ರಯಂತ್ಯಭಿ ಸಂವಿಕಂತಿ” ಎಂಬ ಕೃತಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಭೂತಗಳೂ ಈ ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರಿಂದ ‘ವಿಶ್ವಂ’ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವುದು. “ಉಭಯಥಾ ವಿಶ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಭೂತವಾದ ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನೋ ಆಕಾರಣದಿಂದ ಲಾದರೂ ; ಈ ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಕಲವೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವದರಿಂದಲಾದರೂ ‘ವಿಶ್ವಂ’ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಮತ್ತು ಭಾವೈವದಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಿರುವ “ನಚಿಕೇತಾ ಮೃತ್ಯುಂ ಪೃಷ್ಠವಾನ್” ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ಮಾಂಡೂಕ್ಯೋಪನಿಷದಾದಿ ಮಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಚಿಸಿದರೆ ವಿಶ್ವ ಕಬ್ಬದಿಂದ

ಓಂ ಕಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ವಾಚ್ಯವಾದ ಓಂಕಾರ ಕೂಡ ವಾಚಕವಾದ ವಿಷ್ಣು ಕೆಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಕೆಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಓಂಕಾರವು ಅರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಓಂ ಕಾರಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಅರ್ಥವು. ಮತ್ತು "ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಜ್ಞಃ ಲಾಸಿತಿ ಶಾನ್ತ ಉಪಾಸೀತ"

(ಈ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಸಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವಂಥಾದ್ದಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಲಯಿಸುವಂಥಾದ್ದಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವಂಥಾದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಸಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಎಂದು ಶಾನ್ತನಾಗಿ ಉಪಾಸನ ಮಾಡಬೇಕು.)

ಎಂಬ ಕುತ್ರಯನುಸಾರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತವೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರಾಗಾದಿ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಶಾನ್ತನಾಗಿ ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

(ಅಥವಾ) "ಶ್ರೋತೃತಾಂ ಧರ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವಂ ಕುತ್ರಾಪ್ಯಪ್ಯವಾಂ ಧಾರ್ಮತಾಂ | ಆತ್ಮನಃ ಪ್ರತಿಕೂಲಾನಿ ಪರೇಷಾಂ ನ ಸಮಾಚರೇತ್ ||೧|| ಆತ್ಮಸಮ್ಮೇನ ಸರ್ವತ್ರಸಮಂ ಪಶ್ಯತಿಯೋರ್ಜನ | ಸುಖಂವಾ ಯದಿವಾ ದುಃಖಂ ಸಯೋಗೀ ಪರಮೋಮತಃ || ೨ || ನಿರುಗುಣಃ ಪರಮಾತ್ಮಾತ್ರ ದೇಹೇ ವ್ಯಾಪ್ಯ ವೈವಸ್ಥಿತಃ | ತಮಹಂ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ನಾವಮ ನೈ ನಲಂಛಿಯೇ ||೩|| ಯದ್ಯಾಗಮೈರ್ನ ವಿದೇಯಂ ತಮಹಂ ಭೂತ ಭಾವನಂ | ಕರ್ಮೇಯಂ ತ್ವಾಂ ಗಿರಿಂ ಚೇಮಂ ಹನೂಮಾನಿವ ಸಾಗರಂ || ೪ || ಬಿದ್ಧವೈರಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ದ್ವೇಷಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಚೇತ್ತತಃ | ಶೋಚ್ಯಾ ನೈಕೋತಿ ಮೋಹೇನ ಪ್ಯಾಪ್ತಾನೀತಿ ಮನೀಷಿಣಾ || ೫ || ಏತೇ ಭಿನ್ನ ದೃಶಂ ದೈತ್ಯಾ ವಿಕಲ್ಪಾಃ ಕಥಿತಾ ಮಯಾ" ||೫||

(ಸಮಸ್ತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಯಾವದೋ ಅದು ಕೇಳಲ್ಪಡಲಿ. ತನಗೂ ಅನ್ಯರಿಗೂ ಪ್ರತಿಕೂಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು. || ೧ || ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ? ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವನ್ನಾದರೂ ದುಃಖವನ್ನಾದರೂ ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಂತೆ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವನು ನೋಡುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹ ಥೋಗಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ||೨|| ನಿರ್ಗುಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ದೇಹದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನು. ಅಂತಹ ಆತ್ಮನನ್ನು ನಾನು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅವಮಾನಿಸಲಾರೆನು. ||೩|| ಸರ್ವ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತಹ ಆತ್ಮನನ್ನು ನಾನು ಆಗಮಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರೆನು. ಆದರೂ ಅಂಜನೇಯನು

ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿದಂತೆ ಪರ್ವತದಂತೆ ಇರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂಡ ಅತಿಕ್ರಮಿಸು
ವೆನು. || ೩ || ಸಕಲ ಭೂತಗಳೂ ವೈರವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾದರೆ
ಅಂತವರು ಅತ್ಯಂತಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದು ದುಃಖಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವರಾಗುವರು. || ೪ || ಎಲೈ
ದೈತ್ಯರೇ * ಭೇದ ದ್ರವ್ಯಗಳ (ಈ ವಿಷಮ ಸ್ವಭಾವಗಳು) ಎಕಲ್ಪಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಿ
ಬಿಟ್ಟಿರುವವು || ೫ ||

“ ಕೃತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಗಮಂ ತತ್ರ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಕ್ಷೂಯತಾಂ ಮಮ |
ವಿಸ್ತಾರ ಸ್ಪರ್ವಭೂತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋ ಸ್ಪರ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್ || ೧ || ದ್ರವ್ಯವ್ಯಯ
ಮಾತ್ರವತ್ತಸ್ಮಾ ದಭೇದೇನ ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ | ಸಮುತ್ಪ್ರಜ್ಯಾ ಸುರಂ
ಭಾವಂ ತಸ್ಮಾದ್ರೂಪಂ ತಥಾವಯಂ || ೨ || ತಥಾ ಯತ್ನಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ
ಯಥಾ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಿಷ್ಯೆ ನಿರ್ದ್ರವಿಂ | ಸರ್ವತ್ರ ದೈತ್ಯಾ ಸಮತಾ ಮು
ಷೇತಾ ಸಮತ್ವ ಮಾರಾಧನ ಮಚ್ಯುತಸ್ಯ || ೩ || ನಮನ್ಮಾದಿ ಕೃತ
ಸ್ಮಾತ ನಚ ನೈಸರ್ಗಿಕೋ ಮಮ | ಪ್ರಭಾವ ವಿಷ ಸಾಮಾನ್ಯೋ ಯಸ್ಯ
ಯಸ್ಯಾಚ್ಯುತೋ ಹೃದಿ || ೪ || ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಯೋನಪಾಪಾನಿ ಚಿಂತ ಯ
ತ್ಯಾತ್ಮನೋ ಯಥಾ | ತಸ್ಯಪಾಪಾಗಮಸ್ಮಾತ ಹೇತ್ವ ಭಾವಾನ್ಮ ವಿದ್ಯ
ತೇ || ೫ || ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಪರಹೀತಾಂ ಕರೋತಿಯಃ |
ತದ್ಭೀಜಂ ಜನ್ಮ ಫಲತಿ ಪ್ರಭೂತಂ ತಸ್ಯಚಾ ಶುಭಿಮ್ || ೬ || ಸೋಹಂ
ನಪಾಪ ಮಿಚ್ಛಾಮಿ ನಕರೋಮಿ ವದಾಮಿವಾ | ಚಿಂತಯ ನ್ಸರ್ವಭೂ
ತಸ್ಯ ಮಾತ್ರವ್ಯಪಿಚ ಕೇಶವಂ || ೭ || ಶಾರೀರಂ ಮಾನಸಂವಾಗ್ಜ್ಞಂ ದೈವಂ
ಭೂತ ಭವಂ ತಥಾ | ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಚಿತ್ತಸ್ಯ ತಸ್ಯಮೇ ಜಾಯತೇ
ಕುತಃ || ೮ || ಏವಂ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಭಕ್ತಿರವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೀ | ಕರ್ಮ
ವ್ಯಾಪಂಧಿತೈ ರಾಜ್ಜಾತ್ಯಾ ಸರ್ವಭೂತ ಮಯಂ ಹರಿಂ || ೯ || ಸಾಮ
ಚೂಪ ಪ್ರದಾನಂಚ ಭೇದ ದಣ್ಡಾ ತಥಾ ಪಠೌ | ಉಪಾಯಾಃ ಕಥಿತಾ
ತ್ಯೇತ ಮಿತ್ರಾದೀನಾಂಚ ಸಾಧನ | ತಾನೇವಾಹಂ ನಪಶ್ಯಾಮಿ ಮಿತ್ರಾ
ದೀಂಸ್ತೂತಮಾಕೃಧಃ ” || ೧೦ ||

(ಭೇದ ದ್ರವ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಈ ಕಾಣ
ಬಿಡುವ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಸರ್ವಭೂತ ನಿವಾಸನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಸ್ತಾರವು || ೧ || ಆದು
ದರಿಂದ ವಿವೇಕಿಗಳಾದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಆಸುರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮಸ್ತವನ್ನು
ಅಭೇದದಿಂದ ನೋಡಬೇಕು. || ೨ || ಹೇಗಾದರೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದು
ವೆವು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಒ ದೈತ್ಯರೇ ? ಸರ್ವಪ್ರದೇಶಗಳ
ಲ್ಲಿಯೂ ಸಮತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನಾರಾ

ಯಾಣನ ಪ್ರಾಜ್ಞಯಾ ಯಾವದಂದರೆ ? ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ
ಕೆಯೇ. ||೩|| ಮಂತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಭೇದವೂ ಅಲ್ಲವು. ಇದು ನನಿಗೆ
ಸ್ಯಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು. ಯಾವ ಯಾವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷನಿರುವನೋ ಅಂತ
ಪರಪೂರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪ್ರಭಾವವೇ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದು. ||೪|| ಯಾವನಾದರೆ
ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪಾಪಹಂತೆಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೆ ಮಾಡಲಾರನೋ ಅದರಂತೆ ಅನ್ಯರಿಗೂ ಪಾಪ
ವನ್ನು ಹಂತಿಸತಾದನೋ ಅಂತವನಿಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅವಕಾ
ಶವೇ ಇಲ್ಲವು. ||೫|| ಮನೋ ವಾಕ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಯಾವನಾದರೆ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಪೀಡೆ
ಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನೋ ಇವನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಅಂತಹ ಪೀಡೆಯು ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಗೆ
ಬೀಜ ರೂಪವಾಗುವದಲ್ಲದೆ ಅಂತವನಿಗೆ ಅಧಿಕವಾದ ಸಂಸಾರ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಅಕುಭ
ವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ||೬|| ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಪಾಪವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದೂ
ಮಾಡುವುದೂ ಹೇಳುವುದೂ ಇಲ್ಲವು. ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ
ಕೇಶವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ||೭|| ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಚಿತ್ತನಾದ ನನಿಗೆ ಕಾರೀರ
ಮಾವನಾದಿಗಳಾದ ಪಾಪಗಳು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ? ||೮|| ಈ
ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವದ್ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕುದ್ಧವಾದ ಭಕ್ತಿಯು
ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವುದು. ||೯|| ಮಿತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ಸಾಮ ದಾನ ಭೇದ ದಂಡಗಳೆಂಬ ಉಪಾಯಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.
ಅಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಮಿತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಕಾಣದಹೋದ ಯ
ಲ್ಲವೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲೈ ತಂದೆಯೇ ? ಕೋಪಿಸಬೇಡ. ||೧೦||

ಸಾಧ್ಯಾ ಭಾವೇ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸಾಧನೈಃ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ |
ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಕೇತಾತ ಜಗನ್ನಾಥೇ ಜಗನ್ಮಯೇ || ೧ || ಪರಮಾತ್ಮನಿ
ಗೋವಿಂದೇ ಮಿತ್ರಾ ಮಿತ್ರ ಕಥಾಕುತಃ | ಜಡಾನಾ ಮವಿವೇಕಾನಾಮು
ಕೂರಾಣಾಮಪಿ ಪ್ರಭೋ || ೨ || ಭಾಗ್ಯಭೋಗ್ಯಾನಿ ರಾಜ್ಯಾನಿ ಸತ್ಯ
ನೀತಿ ಮತಾನುಮಿ | ತಸ್ಮಾದ್ವೈತೇತ ಪುಣ್ಯಮೇ ಯ ಇಚ್ಛೇ ನೃಹತೀಂ
ಶ್ರಿಯಂ || ೩ || ಯತೀತವ್ಯಂ ಸಮತ್ವೇನ ನಿರ್ವಾಣಮುಚೇಚ್ಛತಾ| ದೇವಾ
ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಕವಃ ಪಕ್ಷಿ ವೃಕ್ಷ ಸರೀಸೃಪಾಃ || ೪ || ರೂಪಮೀತ ದನಂ
ತಸ್ಯ ವಿದ್ವೋರಿಭಿನ್ನ ಮಿವಸ್ಥಿತಂ | ವಿತದ್ವಿಜಾನತಾ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ಸಾಂ
ವದ ಜಂಗಮಂ || ೫ || ದ್ರವ್ಯವೈ ಮಾತ್ರ ವಿದ್ವಿದ್ವ್ಯುತ್ಪತ್ತೋಯಂ ವಿಶ್ವ
ರೂಪಧೃಕ್ | ಏವಂ ಜ್ಞಾತೇ ಸ ಭಗವಾ ವನಾದಿಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ || ೬ || ಪ್ರಸೀ
ದತ್ಯಪ್ಯುತೋ ಯಸ್ಮಿ ಪುನಸ್ತೇ ಕ್ಲೇಶ ಸಂಹಯಃ || ೭ || ಬಹೂ
ನಾಂ ಜನ್ಮಸಾಮಂತೇ ಜ್ಞಾನವಾನ್ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ | ವಾಸುದೇವ ಸ್ವರಸ
ಮತಿ ಸ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸು ದುರಭಃ || ೮ || ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳಿಂದ

ಹಿಂಸಾದಿ ರಹಿತನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತುತಿ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳು ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳೆಂದು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ವಿಶ್ವ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವು ಜೇಳಲ್ಪಡುವುದು. (ಸರ್ವವು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಮೇಲೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ವೈದ್ಯಮ್ಯ ವಿತರಾರದೆಂದು ಫಲಿತವಾಗುವುದು.)

(ಸಾಧನಗಳಿದ್ದರೂ ಸಾಧ್ಯ (ಫಲ)ವು ಲಭಿಸದೇ ಹೋದರೆ ಅಂತಹ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಎಲೈ ತಂದೆಯೇ ? ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಆತ್ಮನೂ ಜಗನ್ನಾಥನೂ ಜಗನ್ಮಯನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿರುವ ಗೋವಿಂದನಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರನು ಅವಿತ್ರನು ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರವು ಎಲ್ಲಿರುವುದು ? ಜಡರೂ ಅವಿವೇಕಿಗಳೂ ನೀತಿರಹಿತರೂ ಆದ ಅನುರಂಜಿತರೂ ಭಾಗ್ಯ ಭೋಗ್ಯ ರಾಜ್ಯಾದಿಗಳು ಇರುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಮಹತ್ವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವರು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. || ೩ || ಮೋಕ್ಷವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವದಾದರೆ ಸರ್ವಸಮವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳು ಮನುಷ್ಯರು ಪಶುಗಳು ಪಕ್ಷಿಗಳು ವೃಕ್ಷಗಳು ಸರ್ಪಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವಜನುಗಳೂ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಭಿನ್ನ ಪಟ್ಟಂತೆ ಇರುವುವು ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವೂ ನಾರಾಯಣನಿಂಗಿತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದಲ್ಲವು. || ೪ || ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ವಿಶ್ವರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದಂತೆ ನೋಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡವೇಲೆ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯಾದಿ ಪಾಡುಗಣ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಅನಾದಿಯೂ ಅಚ್ಯುತನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು. ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದಮೇಲೆ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖವೂ ನಾಶವಾಗುವುದು. || ೫ || ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನೇ ನನಿಗೆ ಗತಿ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರಣ ಹೊಂದುವನು. ವಾಸುದೇವನೇ ಸರ್ವವೂ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ದೈವನು || ೬ ||

“ಮತ್ಪರೈಕೈಸ್ತು ತ್ವರಮೋ ಮದ್ಭಕ್ತ ಸ್ಸಂಗವರ್ಜಿತಃ | ನಿರೈಶ್ವರಸ್ಯ ಭೋತೇಷು ಯಸ್ಯಮಾಮೇತಿ ಪಾಂಡವ ||೧|| ನಚಲತಿ ನಿಜವರ್ಣ್ಯ ಧರ್ಮತೋ ಯಸ್ಯಮಮತಿ ರಾತ್ಮ ಸುಹೃ ದ್ವಿಪಕ್ಷಪಕ್ಷೇ | ನಹರತಿ ನಚ ಹಂತಿ ಕಿಂಚಿ ದುಚ್ಛೈ ಸ್ಸಿತ ಮನಸಂತಮ ವೇಹಿ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಂ ||೨|| ವಿಮಲಮತಿ ರಮತ್ಸರಃ ಪ್ರಶಾಂತ ಶೃಚಿ (ಶುಭ) ಚರಿತೋಬಿಲ ಸತ್ತವಿ ಮಿತ್ರ ಭೂತಃ | ಪ್ರಿಯ ಹಿತ ವಚನೋಸ್ತಮಾನ ಮಾಯೋ ವಸತಿ ಸದಾ ಹೃದಿ ತಸ್ಯ ವಾಸುದೇವಃ ||೩|| ವಸತಿ ಹೃದಿ ಸನಾತನೇಚ ತಸ್ಮಿ ನೈವತಿ ಪುಮಾ ಜಗತೋಸ್ಯ ಸೌಮ್ಯ ರೂಪಃ | ಶ್ರೀತಿ ರಸ ಮತಿರಮ್ಯ ಮಾತ್ಮ ನೊನ್ಮತಃ ಕಥ ಯತಿ ಚಾರುತಯೈವ ಸೌಲಭ್ಯತಃ || ೪ || ಸಕಲಮಿದ

ಮಹಂಚ ವಾಸುದೇವಃ ಪರಮ ಪುಮಾನ್ಪರಮೇಶ್ವರ ಸ್ವನಿಕಃ | ಇತಿ
ಮತಿರಚಲಾ ಭವತ್ಯನಂತೆ ಹೃದಯಗತೆ ವ್ರಜತಾನ್ವಿಹಾಯ ದೂತಾ ||
|| ೫ || ಯಮು ನಿಯಮ ವಿಧೂತ ಕಲ್ಮಷಾಣಾ ಮನುದಿನ ಮಚ್ಛುತ ಸಕ್ತ
ಮಾನಸಾನಾಂ | ಅಪಗತ ಮದಮಾನ ಮತ್ಸರಾಣಾಂ ವ್ರಜಭಟ ದೂರ
ತರೇಣ ಮಾನವಾನಾಂ || ೬ || ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ವಚನಗಳಿಂದ ವೈಷ್ಣವ
ಲಕ್ಷಣವು ಇಂಥಾದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಹಿಂಸಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಶ್ರೀಮದಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ತುತಿ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂತ
ಲೂ ಇದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ 'ವಿಶ್ವ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವು
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತ ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನಾಗಿಯೂ ನನಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೀ
ಷ್ಠವಾದ ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಸರ್ವ
ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೈರವಿಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತವನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವನು.
|| ೧ || ತನ್ನ ವರಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುವಂತವನಾಗಿಯೂ ತನ್ನ
ಮಿತ್ರ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಚಿತ್ತನಾಗಿಯೂ ಪರದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳನ್ನ ಪಹರಿಸದೆ ಅನ್ಯರನ್ನು
ಹೀಡಿಸದೆ ಇರುವಂತವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅಂತಹ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನನ್ನು
ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು. || ೨ || ನಿರ್ಮಲವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಮಾತ್ಸರ್ಯ
ವಿಲ್ಲದವನೂ ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತನೂ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ನಡತೆಯುಳ್ಳವನೂ ಸರ್ವಜಂತುಗಳಿಗೂ
ಮಿತ್ರನೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಹಿತವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡತಕ್ಕ
ವನೂ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನ ತಿಕ್ಕಮಿಸಿದವನೂ ಆದವನು ಯಾವನೂ ಅಂತವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನು ಸದಾ ವಾಸಮಾಡುವನು. || ೩ || ಯಾವಾಗಲಾದರೆ ಸನಾತನನಾದ
ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನು ಇವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಇವನು ಸಾಮ್ಯ
ರೂಪವಾಗುವನು. ಸಾಮ್ಯಾಕಾರವಾದ ಪುರುಷನ ಚಿಹ್ನೆವೆ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನು ಇವ
ನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಮಾವಿನಗಿಡವು ಬೆಳ
ಯುವದನ್ನು ಕಂಡಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ರಮಣೀಯವಾದ ಭೂರಸವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ? ಎಂದರೆಯಬೇಕು. || ೪ || ಈ ಸಮಸ್ತವೂ ವಾಸುದೇವನೇ
ನಾನೂ ವಾಸುದೇವನೇ, ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ ಪರಮಪುರುಷನು ಅವನೊಬ್ಬನೇ, ಎಂದು
ಅನಂತದಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಗಾದರೆ ದೃಢ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದೋ ಅಂತವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ದೂರವಾಗಿ ಹೋಗು. || ೫ || ಎಲೈ ಭಟನೇ ? ಯಮನಿಯಮಾದ್ಯನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ
ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಸದಾ ಅಚ್ಛುತನಲ್ಲಾ ಸಕ
ಲಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಮದಮಾತ್ಸರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳಿಗೆ ದೂರವಾಗಿರುವೆ
ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ದೂರವಾಗಿರು. || ೬ ||

ಮತ್ತು “ಶ್ರದ್ಧಯಾದೇಯಂ || ಅಶ್ರದ್ಧಯಾದೇಯಂ || ಶ್ರದ್ಧ
ಯಾಗ್ನಿ ಸ್ಸಮಿದ್ಯತೆ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದಲೂ “ಅಶ್ರೋತ್ರಿಯಂ
ಶ್ರದ್ಧಮಧೀತಮವ್ರತ ಮದಕ್ಷಿಣಂ ಯಜ್ಞಮನೃತ್ವಿ ಜಾ ಹುತಂ|ಅಶ್ರ
ದ್ಧಯಾದತ್ತ ಮಸಂಸ್ಕೃತಂ ಹವಿರ್ಬಾಗಾ ಪ್ಸುಚೇತ ತವದೈತ್ಯ ಸತ್ತಮ
||೦|| ಪುಣ್ಯಂ ಮದ್ವೇಷಿಣಾಂ ಯಜ್ಞ ಮದ್ಭಕ್ತ ದ್ವೇಷಿಣಾಂ ತಥಾ |
ಕ್ರಯ ವಿಕ್ರಯ ಸಕ್ತಾನಾಂ ಪುಣ್ಯಂ ಯಚ್ಚಾಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಿಣಾಂ ||೧||
ಅಶ್ರದ್ಧಯಾಚ ಯದ್ವಾನಂ ಯಜತಾಂ ದದತಾಂ ತಥಾ | ತತ್ಸರ್ವಂ ತವ
ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ಮತ್ಪ್ರಸಾ ದ್ಭವಿವ್ಯತಿ ||೩|| ಅಶ್ರದ್ಧಯಾಹುತಂ ದತ್ತಂ
ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಕೃತಂಚಯತ್ | ಅನದಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಪಾರ್ಥ ನಚ ತತ್ಪ್ರೀ
ತ್ಯನೋ ಇಹ || ೪ ||” ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ತೋತಿಗಳಿಂದಲೂ ಪರಮಪುರುಷನ
ಸ್ತುತಿ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಬೇ
ಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಶ್ರದ್ಧಾ ರಹಿತನಾಗಿ ಭಗವತ್ತೇನೆ
ಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

(ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೊಡಬಾರದು ಶ್ರದ್ಧೆ
ಯಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಹೋಮವೇ ಮೊದಲಾದ್ದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೇತು
ವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವು ಎಲೈ ದೈತ್ಯರಾಜನೇ? ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಲ್ಲದವನಿಗೆ ಕೊಡ
ಲ್ಪಡುವ ಶ್ರದ್ಧವು ವ್ರತವಿರಹಿತವಾದ ಅಧ್ಯಯನವೂ ದಕ್ಷಿಣ ರಹಿತವಾದ ಯಜ್ಞವೂ
ಋತ್ವಿಕ್ವಿಲ್ಲದವನಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹೋಮವು ಶ್ರದ್ಧಾವಿರಹಿತವಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪ
ಟ್ಟದ್ದೂ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಹವಿಸ್ಸೇಂಬೇ ಆರೂ ನಿನ್ನ ಭಾಗವಾಗಲಿ. || ೧ || ಎಲೈ
ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನೇ? ನನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವಂತವರ ಪುಣ್ಯವೂ ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಭಾಗವತ
ದ್ವೇಷಿಗಳ ಪುಣ್ಯವೂ ಕ್ರಯ ವಿಕ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ಅಹಿತಾಗ್ನಿಗಳೂ ಶ್ರದ್ಧಾ ರಹಿತ
ವಾಗಿ ದಾನಮಾಡತಕ್ಕವರ ಪುಣ್ಯವೂ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವ ಹೋಮದಿಂದಂಟಾದ
ಸುಕೃತವೆಂಬ ಈ ಸಮಸ್ತವು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾಲಾಗಲಿ. ||೧||೩|| ಅಶ್ರದ್ಧೆ
ಯಿಂದ, ಹೋಮಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದೂ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ತಪಸ್ಸೂ ಅಸತ್
ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ಅಸತ್ ಎಂದರೆ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲವೆಂದರ್ಥವು. ಇಂತಹ
ಹೋಮಾದಿಗಳು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಇವನಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧಕಗಳಾಗಲಾರವು ಇಲ್ಲಿ
ಯೇ ಇಂತಹ ಪರಿಣಾಮವಾದಮೇಲೆ ಪರಲೋಕಮುಖವು ಇದರಿಂದಂಟಾಗಲಾರದೆಂದು
ಸಿದ್ಧವು || ೫ ||

“ಓಂ ತತ್ಸದಿತಿ ನಿರ್ದೇಶೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಸ್ತೃವಿಧ ಸ್ಸ್ಮೃತಃ”
ಎಂಬೀ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತುತಿ ನಮ

ಸ್ಯಾರಾದಿಯಾದ ಕರ್ಮವು ಅಸಾತ್ವಿಕವೂ ಗುಣರಹಿತವೂ ಆದರೂ
 ಅದನ್ನು ಕ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ “ಓಮ್ || ತತ್ || ಸತ್” ಎಂಬ ಪರಮಾತ್ಮನ
 ಮೂರು ನಾಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದರಿಂದ ಸಾತ್ವಿ
 ಕವೂ ಸಗುಣವೂ ಆಗುವುದೆಂದರಿಯಬೇಕು. ಮತ್ತು ಆತ್ಮನನ್ನು
 ವಿಷ್ಣುವಂತೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಸ್ತುತಿ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.
 ಮತ್ತು “ನಾ ವಿಷ್ಣುಃ ಕೀರ್ಮಯೇ ದ್ವಿಷ್ಟ್ಯಂ ನಾ ವಿಷ್ಣು ರ್ವಿಷ್ಟ್ಯ ಮು
 ಚ್ಛಯೇತ್ | ನಾ ವಿಷ್ಣು ಸ್ಸಂಸ್ತುರೇ ದ್ವಿಷ್ಟ್ಯಂ ನಾ ವಿಷ್ಣು ರ್ವಿಷ್ಟ್ಯ
 ಮಾಪ್ನುಯಾತ್” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದ ಕರ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ
 “ಸರ್ವಾಣ್ಯೇತಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಪರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽನಘಃ | ಏವ ಮೇತಾನಿ
 ನಾಮಾನಿ ದೇವ ದೇವಸ್ಯ ಕೀರ್ಮಯೇತ್ || ಯಂ ಯಂ ಕಾಮಮುಭಿಧ್ಯಾ
 ಯೇ ತ್ತಂತಮಾಶ್ನೋತ್ಯ ಸಂಕಯಂ | ಸರ್ವಾನ್ತಾಮಾ ನವಾಶ್ನೋತಿ
 ಸಮಾರಾಧ್ಯ ಜಗದ್ಗುರುಂ || ತನ್ಮ ಯತ್ಪೇನ ಗೋವಿಂದ ಮಿತ್ಯೇ ತದ್ವಾ
 ಲ್ಭ್ಯ ನಾನ್ಯಥಾ | ತನ್ಮಯೋ ವಾಂಛಿತಾ ನ್ನಾಮಾ ನ್ವದಮಾಶ್ನೋತಿ
 ಮಾನವಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ, “ಸರ್ವ ಭೂತಸ್ಥಿತಂ
 ಯೋನಾಂ ಭಜತ್ಯೇಕತ್ವ ಮಾಸ್ಥಿತಃ | ಸರ್ವಥಾ ವರ್ಮಮಾನೋಽಪಿ
 ಸಯೋಗೀ ಮಯಿ ವರ್ಮತೇ ||” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ
 “ಅಹಂ ಹರಿ ಸ್ಸರ್ವಮಿದಂ ಜನಾರ್ದನೋ ನಾನ್ಯತ್ತತಃ ಕಾರಣ ಕಾರ್ಯ
 ಜಾತಂ | ಈದೃಜ್ಞಾನೋ ಯಸ್ಯ ನ ತಸ್ಯ ಭೂಯೋ ಭವೋದ್ಭವಾ ದ್ವಂ
 ದ್ವಗ ದಾ ಭವಂತಿ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ,
 “ಗುರೋರ್ಭಕ್ತ ಪರೀವಾದೋ ನಿಂದಾವಾಪಿ ಪ್ರವರ್ಮತೇ | ಕರ್ಮ ತತ್ರ
 ವಿಧಾತವ್ಯಂ ಗಂ ತವ್ಯಂ ವಾ ತತೋಽನ್ಯತಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಮನುಸ್ಮೃತಿ
 ಯ (೩-೨೦೯) ಲ್ಲಿಯೂ, “ತಸ್ಮಾತ್ಭಕ್ತೈವಾಚಾರ್ಯ ರೋಪೇಣಾವೇ
 ತಿವೃತ್ತೇ” ಎಂದು ವ್ಯಾಸ ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದಲೂ, “ವರಂ ಯತವಹಜ್ಞಾಽಲಾ
 ಪಂಜರಾಂತರ್ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ | ನಶೌರಿ ಚಂತಾ ವಿಮುಖ ಜನಸಂವಾಸ ವೈ
 ಕಸಂ” ಎಂಬ ಕಾತ್ಯಾಯನ ವಚನದಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವು
 ದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಯಲ್ಲಿಯಾದರೆ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ನಿಂದೆ
 ಯುಂಟಾಗುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಗೊತ್ತಾ
 ಗುವುದು.

(ಶಿಷ್ಯ ವಲ್ಲದವನು (೩) ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸಲಾರನು, ಪೂಜಿಸಲಾರನು, ಸ್ಮರಿಸಲಾರನು, ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನೆಂದು ಮಹಾಭಾರತ ವಚನಾರ್ಥವು. ಹಿಂದೇ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಸಮಸ್ತಗಳೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮಭೂತನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ನಾಮಗಳಾಗಿರುವುವು ಆದುದರಿಂದ ದೇವದೇವನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯಂತಹ ನಾಮಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೀರ್ತನಮಾಡಬೇಕು ಜಗದುಗ್ಗರುವಾದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತವನು ಯಾವ ಯಾವ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ; ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಸ್ಸಂಕಯವಾಗಿ ಹೊಂದುವನು ತನ್ನನ್ನು ಗೋವಿಂದಾತ್ಮಕನನ್ನಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಂತಹ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸರ್ವೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮ ವಚನಾರ್ಥವು

ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಅಭೇದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಯಾವನಾದರೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ; ಅಂತಹ ಧ್ಯಾನಿಯೋಗಿಯು ಸಮನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಯೂ ಅದು ಇಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನೆಂದು ಶ್ರೀಗೀತಾವಚನಾರ್ಥವು.

ನಾನೇ ನಾರಾಯಣನು, ಈ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತೂ ನಾರಾಯಣನೇ ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಯಾವನಿಗಾದರೆ ಇರುವುದೋ ; ಅಂತವನು ಜನನ ಮರಣಾದಿ ದುಃಖಗಳಿಲ್ಲದ ವನಾಗುವನೆಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ವಚನಾರ್ಥವು.

ಗುರುವಿನ ತಿರಸ್ಕಾರವಾಗಲೀ ನಿಂದೆಯಾಗಲೀ ಎಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿರುವಂತವನು ಅಂತಹ ತಿರಸ್ಕಾರ ನಿಂದೋಕ್ತಿಗಳು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿಬೀಳದಂತೆ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಸ್ಥಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಡೆಗಾದರೂ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮನುಸ್ಮೃತಿ ವಚನಾರ್ಥವು.

ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಚಾರ್ಯ ರೂಪವಾಗಿರುವುದೆಂದು ವ್ಯಾಸಸ್ತೂತಿ ವಚನಾರ್ಥವು.

“ವರಂಹುತವಹಜ್ಯಾಲಾ” ಎಂಬ ಕಾತ್ಯಾಯನ ವಚನಾರ್ಥವನ್ನು (೨೫) ನೇ ಪೇಜಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.)

ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಮ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ “ಯಸ್ಯದೇವೇ ಪರಾಭಕ್ತಿ ರ್ಯಧಾ ದೇವೇ ತಥಾ ಗುರೌ | ತಸ್ಯೈತೇ ಕಥಿತಾಹ್ಯರಾಘಿ ಪ್ರಕಾಶಂತೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾತ್ಯಂತರ ಮಂತ್ರ ಎರಡನ್ನೂ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು.

(ಯಾವನಿಗಾದರೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಭಕ್ತಿ ಇರುವುದೋ ಅಂತಹ ದೇವಭಕ್ತಿಗೆ ಸಮವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನಾದರೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು.)

ಮತ್ತು “ಅವಶೇನಾಪಿ ಯನ್ನಾ ಮ್ನಿ ಕೀರ್ಮಿತೇ ಸರ್ವಪಾತಕ್ಯಃ
ಪುಮಾನ್ವಿಮುಚ್ಯತೇ ಸದ್ಯಸ್ಸಿಂಹ ತ್ರಸ್ತೃ ರ್ಕೃಗೈರಿವ || ಜ್ಞಾನತೋ
ಜ್ಞಾನತೋ ವಾಪಿ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಕೀರ್ಮನಾತ್ | ತತ್ಸರ್ವಂ ವಿಲಯ
ಯಾತಿ ತೋಯಸ್ಥಂ ಲವಣಂ ಯಥಾ || ಕಲಿ ಕಲ್ಮಷ ಮತ್ಯುಗ್ರಂ ನಾ
ಕಾರ್ಮಿ ಪ್ರದಂ ನೃಣಾಂ | ಪ್ರಯಾತಿ ವಿಲಯಂ ಸದ್ಯಸ್ಸಕೃದ್ಯತ್ರಾನ್
ಸಂಸ್ತೃತೇ | ಸಕೃತ್ಸ್ಮೃತೋಽಪಿ ಗೋವಿಂದೋ ನೃಣಾಂ ಜನ್ಮ ಕರ್ತೃಃ
ಕೃತಂ | ಪಾಪರಾಶಿಂ ದಹತ್ಯಾಶು ತೂಲರಾಶಿ ಮಿವಾನಲಃ || (ಸೇಯಂ
ವದನ ವತ್ತೋಕವಾಸಿನೀ ರಸನೋರಗೀ| ಯಾ ನ ಗೋವಿಂದ ಗೋವಿಂದ
ಗೋವಿಂದೇತಿ ಪ್ರಭಾವತೇ || ಪಾಪವಕ್ಷೋ ಮುಖೇತಸ್ಯ ಜಿಹ್ವಾ ರೂಪೇಣ
ತಿವೃತ್ತಿ| ಯಾನವಕ್ಮ ದಿವಾರಾತ್ರೌ ಗುಣಾ ನೋವಿಂದ ಸಂಭವಾ||)
ಸಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಂ ಯೇನ ಹರಿ ರಿತ್ಯಹ್ವರ ದ್ವಯಂ | ಬದ್ಧಃ ಪರಿಕರಸ್ತೇ
ಮುಖಾಽಯ ಗಮನಂ ಪ್ರತಿ || ಏಕೋಽಪಿ ಕೃಷ್ಣೋ ಸುಕೃತಃ ಪ್ರಣಾ
ಮೋ ದಶಾಶ್ವಮೇಧಾವಬೃಧೇನ ತುಲ್ಯಃ ? || ದಶಾಶ್ವಮೇಧೀ ಪುನರೇತಿ
ಜನ್ಮ ಕೃಷ್ಣೋ ಪ್ರಣಾಮೀ ನ ಪುನರ್ಭವಾಯ || ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನ
ಗಳಿಂದ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವೂ
ಕೂಡ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವಾಗ
ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮ ಕೀರ್ಮನವು
ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇ ನಿರು
ವೃದು.

“ಅವಶೇನಾಪಿ” (೬೩)ನೇ ಪೇಜಿನಲ್ಲಿಯೂ, “ಜ್ಞಾನತೋ ಜ್ಞಾನತಃ” = (೬೩)ನೇ
ಪೇಜಿನಲ್ಲಿಯೂ, “ಕಲಿ ಕಲ್ಮಷ ಮತ್ಯುಗ್ರಂ” = (೬೪)ನೇ ಪೇಜಿನಲ್ಲಿಯೂ, “ಸಕೃ
ತ್ಸ್ಮೃತೋಽಪಿ ಗೋವಿಂದಃ” = (೬೪)ನೇ ಪೇಜಿನಲ್ಲಿಯೂ, “ಸಕೃದುಚ್ಚ ರಿತಂ ಯೇನ”
= (೬೫)ನೇ ಪೇಜಿನಲ್ಲಿಯೂ, “ಏಕೋಽಪಿ ಕೃಷ್ಣೋ” = (೬೫)ನೇ ಪೇಜಿನಲ್ಲಿಯೂ
ನೋಡಬೇಕು. “ಸೇಯಂ ವದನೇತ್ಯಾದಿ” = ಯಾವ ನಾಲಿಗೆ ಯಾದರೆ ಗೋವಿಂದ
ಗೋವಿಂದ ಗೋವಿಂದ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ; ಅಂಥಾದ್ದು ನಾಲಿಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವು
ಬಾಯಿಯೆಂಬ ಹುತ್ತುನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಡುವ ಸ್ತ್ರೀ ಸರ್ಪವೆಂತಲೇ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯ
ಬೇಕು. ಯಾವ ನಾಲಿಗೆ ಯಾದರೆ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಗೋವಿಂದನ ಗುಣ ಕಥನವನ್ನು
ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದು ನಾಲಿಗೆಯಂತೆ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಪಾಪಬಳ್ಳಿ ಯಂತಲೇ
ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವುದು.)

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಾಕ್ಯಿನಿಂದ ಭಗವನ್ನಾ ಮ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವು ಸಿದ್ಧವಾದಮೇಲೆ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯ ಕರ್ಮಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದ ಭಗವನ್ನಾ ಮ ಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾಡತಕ್ಕವನ ಪಾಪಗಳು ನಾಶಹೊಂದುವುವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲವು. ಮತ್ತು “ಯದ್ವೈ ಮನಸಾ ಧ್ಯಾಯತಿ ತದ್ವಾಚಾ ವೇದತಿ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯಾವದನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವನೋ ಅದನ್ನೇ ವಾಕ್ಯಿನಿಂದ ಹೇಳುವನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ತದನಂತರ ವಾಕ್ಯಿನಿಂದ ಭಗವನ್ನಾ ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರಬೇಕು.

ಮತ್ತು “ಯಸ್ಮಿನ್ನೈಶ್ವರೈ ಮತಿರ್ಮಯಾತಿ ನರಕಂ ಸ್ವರೋಪಿ ಯಚ್ಚೈತನಿ ವಿಘ್ನಾಯತ್ರ ನಿವೇಶಿತೇಚ ಮನಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮೋಪಿ ಲೋಕೋಲ್ಪಕಃ | ಮುಕ್ತಿಂಚೇತಸಿ ಯಸ್ಮಿನ್ ಶ್ವೇತೋಽಮಲಧಿಯಾಂ ಪುಂಸಾಂ ದದಾತ್ಯವ್ಯಯಃ ಕಿಂ ಚಿತ್ರಂ ಯದಪಿಂ ಪ್ರಯಾತಿ ವಿಲಯಂ ತತ್ರಾಚ್ಯುತೇ ಕೀರ್ಮಿತೇ” (ಅರ್ಥವನ್ನು (೬೩)ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ) ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವನ್ನಾರಾಯಣ ಧ್ಯಾನವು ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನದಲ್ಲಿಡಗಿರುವುದೆಂದಿರಬೇಕಲ್ಲದೇ “ಆಲೋಡ್ಯ ಸರ್ವಕಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಚಾರ್ಯಚ ಪುನಃ ಪುನಃ | ಇದಮೇಕಂ ಸು ನಿವೃತ್ತಂ ಧೈರ್ಯೋ ನಾರಾಯಣ ಸ್ಸದಾ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಮಹಾ ಭಾರತಾ ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸ ಮಹಾಮುನಿಗಳಿಂದ “ಸಕಲ ಕಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಚಾರಮಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಪಾರಣಭೂತನಾದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ನೊಬ್ಬನೇ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನೆಂಬೀ ಅಂಶವು ಸಿದ್ಧಾಂತಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವು” ದೆಂದು ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು ಇರುವುದು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ “ಹರಿರೇಕ ಸ್ಸದಾ ಧೈರ್ಯೋ ಭವದ್ಭಿ ಸ್ಸತ್ವ ಸಂಸ್ಥಿತೈಃ | ಓಮಿತ್ಯೇವಂ ಸದಾ ವಿಪ್ರಾ ಪಠತ ಧ್ಯಾತ ಕೇಶವಂ || ನಾರಾಯಣೇತಿ ಯಸ್ಯಾಸ್ತೇ ವದನೇ ನಾಮ ಮಂಗಳಂ | ನಾರಾಯಣ ಸ್ತಮನ್ಯೇತಿ ವತ್ಸಂ ಗೌರಿವ ವತ್ಸಲಾ ||” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸ ಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ನೊಬ್ಬನೇ ಧ್ಯಾನಾರ್ಹನೆಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಪರಾಘ

తొలగి నోడిదరే నారాయణుని నామ సంకీర్తనమే శ్రేష్ఠమైనది సర్వశ్రేయోనిదానమందు తిళియబరువుదు. అదుదరిందరే శ్రీభీష్మాచార్యులు “విషమే సర్వ ధర్మాణాం ధర్మోద్ధిక్షతమే మతః” ఎಂಬదాగి ఈ సహస్రనామాధ్యాయదర్శియొ భగవన్నామ సంకీర్తనపు సర్వ ధర్మగళింతలొ శ్రేష్ఠమైనదేందు జేళల్పట్టిరువుదు. మత్తు “కిమేకం ద్యేవతం లోకే? కింవాప్యేకం పరాయణం? యతస్సర్వాణి భూతాని ” ఎంబి ప్రశ్న వాక్య గళింద ప్రస్తుతనాద జగత్కారణనాద పరమపురుషను “ విష్ణు ” కబ్బిదింద జేళల్పట్టిరువను ఇంతర బ్రహ్మపు ఎంథాద్దు? ఎందర అదక్కాగి యరడనే నామపు ప్రవర్తించిరువుదు.

(వి| భా||) ఇన్ను ముందే ప్రకరణానుగుణవాగి భగవన్నామ గళిగి సామర్థ్యాది దోషగళు బారదంతే లుచితవాగి కృతి స్మృత్యాది సంవాద ప్రమాణగళాడనే అర్థపు జేళల్పడువుదు. మోదలు పరమాత్మను సర్వవిధదందలొ పూర్ణనాగిరువికేయన్ను జేళుత్తారే:

(నా) విష్ణు-ఓమ్ విశ్వానమః. వికతి—ప్రతియోందు అవయవగళియొ స్రవేశిసుత్తానేంబ అర్థదమేల బందిరువ నామ వాగిరువుదు. ఈ ప్రకారమే “వికనాద్విష్ణుమిత్యాదు ర్లోకానాం కాశి సత్తమ | లోకాంక్ష్మ విష్ణుమే వేతి ప్రనదంతి ఫరాధిప ” ఎంబదాగి మోక్షధర్మదర్శియొ జేళల్పట్టిరువుదు. ఇదరింద స్వభావ సిద్ధవాద అళివిల్లద అతికేయపుల్ల సమస్త మం గళగళిగళి ముఖ్యసాధనవాద స్వరూప రూపగుణ విభోత్యాది గళింద పరిపూర్ణనాగిరువనందు జేళిదంతే ఆమితు. విష్ణు కబ్బివు పూర్ణార్థకవాగిరువుదరింద మోదలు పరమపురుషన స్వరూప రూప గుణాది పూర్తియన్ను జేళువుదు లుచితమిందేణిసి ఈ అర్థపు జేళల్పట్టేందరియబేళు.

(మ| భా||) ఓమ్-విష్ణుమితి — కబ్బిరాశిగళిల్లి ప్రణవాక్షరపు శ్రేష్ఠమైనదందలొ సర్వవేద సారభోతవాగిరువుదరిం లొ ప్రతి నామగళొ ఆద్యంతగళిల్లి ప్రణవాక్షర సంయుక్తగళొ

ಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ವಿತದ್ವೈ ಸತ್ಯಕಾಮ ಪರಂಚಾ ಪರಂಚ ಬ್ರಹ್ಮ ಯದೋಜ್ವಾರಃ || ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಣವೋ ಹ್ಯಾದಿ ರ್ತದ್ವೈ ಮನ್ಮಸ್ತದ್ವೈವಚ | ಪ್ರಣವಂ ಹೀಶ್ವರಂ ವಿದ್ಯಾ ತ್ಸರ್ವಸ್ಯ ಹೃದಯೇ ಸ್ಥಿತಂ || ಅನಾತ್ರೋಽನಂತ ಮಾತ್ರಶ್ಚ ದೈವತಸ್ಯೋಪಕಮ ಶ್ಚಿನಃ | ಓಜ್ವಾರೋ ವಿವಿತೋ ಯೇನ ಸಮುನ್ನೀಲತರೋ ಜನಃ || ಓಮಿತ್ಯೇಕಾ ಹ್ವರಂ ಬ್ರಹ್ಮ || ಪ್ರಣವ ಸ್ಸರ್ವ ವೇದೇಮ || ಗಿರಾಮಸ್ತೈಕ ಮಹ್ವರಂ || ಪ್ರಣವಾದ್ಯಾ ಸ್ತಧಾ ವೇದಾಪ್ರಣವೇ ಪರ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ | ವಾಙ್ಮಯಂ ಪ್ರಣವ ಸ್ಸರ್ವಂ ತಸ್ಮಾ ತ್ಪ್ರಣವ ಮಭ್ಯಸೇತ್ ||” ಎಂಬದಾಗಿ ಪ್ರಣವಾಹ್ವರ ಪ್ರಭಾವವು ಶ್ರುತಿ ಸ್ತೂತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಣವಾಹ್ವರಾಭ್ಯಾಸವು ಅವಶ್ಯ ಕರ್ಮವ್ಯವೇಂಬದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ನೂರು ವುಂ ನವುಂಸಕ ಲಿಂಗಗಳುಳ್ಳ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನೂರುಲಿಂಗ ನಾಮಗಳು ದೇವತಾ ವಿಶೇಷ್ಯಕವೆಂತಲೂ ನವುಂಸಕಲಿಂಗ ನಾಮಗಳು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಶೇಷ್ಯಕವೆಂತಲೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ನಾಮಗಳು ವಿಷ್ಣು ವಿಶೇಷ್ಯಕವೆಂತಲೂ (ಕಂ|| ಭಾ|| ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ) ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಲವು ಕಡಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಗಳು (ನಾಮಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು) ಒಂದಾಗಿದ್ದರೂ ಶಬ್ದಭೇದ ವಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಶಬ್ದವು ಒಂದಾಗಿದ್ದರೂ ಶಬ್ದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಗಳ ಭೇದವಿರುವುದರಿಂದಲೂ; ಕೆಲವು ಕಡಿ ಈ ಯರಡು ಭೇದಗಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರುಕ್ತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದಿರುವೇಬೇಕು. ಮತ್ತು ಕಲವು ನಾಮಗಳು ವೈಸ್ತವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ತವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಕೃದಂತಗಳಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ತದ್ವಿತಾಂತಗಳಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಅವ್ಯಯಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವುವು. ಸಮಸ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ವಿಶ್ವಂ, “ತತ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾಽವ ತದೇವಾನುಪ್ರಾವಿಕತ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯೇ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು. (ಅಥವಾ) ಸಂಹಾರ (ಶ್ರವಣ) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳೂ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುವೋ ಅಂತವನು ವಿಶ್ವಂ, “ಯತ್ಪ್ರಯಂತ್ಯಭಿ ಸಂ ವಿಕಂತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೋರಿಸು

ವುದು. (ಅಥವಾ) ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುವೋ ಅಂತವನು ವಿಶ್ವಮ್, “ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಪೂರಿಯನ್ನು ಕೃತಿಯು ಹೇಳುವುದು. ಆದರೆ “ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ” ವೆಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ನಾಮಕ್ಕೇನೇ ಪ್ರಾಧಮ್ಯವು (ಮೊದಲು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು) ಉಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ “ತತ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ತದೇವಾನು ಪ್ರಾವಿಶತ್ ತದನು ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸಚ್ಚತ್ಯಚ್ಛಾ ಭವತ್” ಎಂಬ ಕೃತಿ ಪರ್ವಾ ಲೋಕನೆಯಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಕಲ್ಪದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಪ್ರವೇಶೋತ್ತರಕಾಲೀನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲು ‘ವಿಶ್ವ’ ಕಲ್ಪವು ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದೆಂದರಿಯಬೇಕು. || ೧ ||

(೨ನೇ ನಾಮವು) ವಿಷ್ಣುಃ, ಓಮ್|| ವಿಷ್ಣು ವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವಿಷ್ಣುವೆಂದರೆ? “ಆಸ್ಯಜಾನಂತೋ ನಾಮ ಚಿದ್ವಿವೇಕನ ಮಹತ್ತೇ ವಿಷ್ಣೋ ಸುಮತಿಂ ಭಜಾಮಹೇ” ಎಂಬ ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ವಿಷ್ಣುನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವು ಸಮಾಚೀನ (ಒಳ್ಳೆ) ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ವಿಹಿತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುವುದು. ಮತ್ತು “ವೇವೇಷ್ಠಿ ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿತಿ ವಿಷ್ಣುಃ,” ಎಂಬ ವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತವನಾದುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ವ್ಯಾಪ್ತನನ್ನು ಹೇಳುವಂತಾದ್ದೂ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತವೂ ಆದ ವಿಷ್ ಧಾತುವಿನಿಂದ ವಿಷ್ಣುಃ ಎಂಬ ರೂಪವು ಸಿದ್ಧಿಸಿ ದೇಶಕಾಲ ವಸ್ತುಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧ ಪರಿಚ್ಛೇದ ಕೊನ್ಯನೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. “ಅಂತರ್ಬಹಿಷ್ಕೃತಸ್ಯಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ನಾರಾಯಣ ಸ್ಥಿತಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. “ವಿಕತೇರವ್ಯನು ಕ್ಪ್ರತ್ಯ ಯಸ್ಯರೂಪಂ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ” ನುಕ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತವಾದ ವಿಕ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹಟ್ಟಿರುವ ರೂಪವು ವಿಷ್ಣುವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. “ಯಸ್ಮಾದ್ವಿಷ್ಣುಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯ ಕಕ್ಶಾ ಮಹಾತ್ಮನಃ | ತಸ್ಮಾದೇವೋ ಜ್ಯೋತೇ ವಿಷ್ಣು ರ್ವಿಕೇರಾಧತೋ ಪ್ರವೇಶನಾತ್” ಎಂಬ ನಿರುಕ್ತಿ ಬಲದಿಂದ “ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನಾರಾಯಣನ (ಕಪಿ) ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಸಮ

ಸ್ವಾಮಿ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವೆನ್ನಲ್ಪಡುವನೆಂದು ” ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವಚನ ಬಲದಿಂದ (ಸಮಸ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ) ವಿಷ್ಣುವೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಮತ್ತು “ವ್ಯಾಪ್ತಮೇರೋದಗೀ ಪಾರ್ಥ ಕಾಂತಿಶ್ಚಾ ಭೈಧಿಕಾ ಸ್ಥಿತಾ | ಕ್ರಮಣಾಚ್ಚಾಪ್ಯಹಂ ಪಾರ್ಥ ವಿಷ್ಣುರಿತ್ಯಭಿ ಸಂಜ್ಞಿತಃ ” (ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ನನ್ನ ಕಾಂತಿಯು ಭೂಮಿ ಆಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು. ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಕಾಂತಿಯು ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ಆಕ್ರಮಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ‘ವಿಷ್ಣು’ ವೆನ್ನಲ್ಪಡುವನೆಂದು) ಮಹಾ ಭಾರತದ ನಿರುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಮೊದಲಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪೂರ್ಮಿಯನ್ನೇ ಇತರ ನಾಮಗಳು ಪೋಷಿಸಿ ಹೇಳುವುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯರಡನೇ “ವಿಷ್ಣು” ಎಂಬ ತಿರುನಾಮವು ಭಗವದ್ವಿಭೂತಿಯಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದು. ವಿಷ್ಣುಃ - ಚಿತ್ತು ಅಚಿತ್ತೆಂಬ ತನ್ನ ವಿಭೂತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವಂತವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈ “ವಿನೀತ ಭೂತಾನಿ ಚರಾ ಚರಾಣಿ || ತದೇವಾನುಪ್ರಾವಿತಃ || ವ್ಯಾಪ್ಯ ಸರ್ವಾ ನಿಮಾನೋರಾಕ್ ಸ್ಥಿತ ಸ್ಪರ್ವತ್ರ ಕೇಶವಃ | ತತಶ್ಚ ವಿಷ್ಣು ನಾಮಾಸಿ ವೀರಾರ್ಥತೋಃ ಪ್ರವೇಶನಾತ್ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಗಳೂ ಹೇಳುವುವು. ಇಲ್ಲಿ “ವಿಶ್ವಂ-ವಿಷ್ಣುಃ” ಎಂಬ ಯರಡು ತಿರು ನಾಮಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೇಳಿದರೆ ಪುನರುಕ್ತಿದೋಷವು ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಗಲಾರದೋ? ಎಂದರೆ ಒಂದು ನಾಮವು ಪೂರ್ಮಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವು.

(ಮ|| ಭಾ) ಶಂಕರ ಭಾಷ್ಯೋಕ್ತಗಳಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಿರು ತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು “ಅನಿದೇಶ್ಯವಪುರ್ದಿಷ್ಟಃ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣು ಶಬ್ದವು ‘ವಿಕತೇ ರೂಪಂ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಭೇದದಿಂದ ಪುನರುಕ್ತ ದೋಷಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಾಗಲಾರದು || ೨ ||

(೩ನೇ ನಾಮವು) ವಸತ್ರಾರಕಃ,

ಓಮ್|| ವಸತ್ರಾರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ|| ಭಾ) ಯಾವೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ವೆಪಟ್ಯಾರವು ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದೋ ಅಂತಹ ಸರಮಾತ್ಮನು ವೆಪಟ್ಯಾರನೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಕಂ|| ಭಾ) “ಯಜ್ಞೋನ್ಯೈ ವಿಷ್ಣುಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ವೆಪಟ್ಯಾರದೊಡನೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತವನಾದುದರಿಂದಲೂ, ಯಜ್ಞಾರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ವೆಪಟ್ಯಾರಾದಿ ಮಂತ್ರ ರೂಪದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ವೆಪಟ್ಯಾರನೆಂಬ ಒಂದು ದೇವತೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ವೆಪಟ್ಯಾರಃ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಕೇವಲ ಆಕಾಶಾದಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಂತೆ ಇರದೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನುಂಟಾಗಿರುವುದೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವೆಪಟ್ಯಾರಃ-“ಸರ್ವಸ್ಯ ವಶೀ ಸರ್ವಸ್ಯೇಶಾನಃ || ಜಗದ್ವಶೇ ವರತೇದಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತವನು. || ೩ ||

(ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡವನು, ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕನು. ಈ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿರುವುದೆಂದು ಈ ವಚನಾರ್ಥವು.)

(೪ನೇ ನಾಮವು) ಭೂತಭವ್ಯಭವತ್ಪ್ರಭುಃ,

ಓಮ|| ಭೂತಭವ್ಯಭವತ್ಪ್ರಭವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ಮಾನಗಳೆಂಬೀ ಕಾಲತ್ರಯಕ್ಕೂ ಪ್ರಭುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಭೂತಭವ್ಯ ಭವತ್ಪ್ರಭುಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಕಾಲಭೇದವನ್ನಾದರಿಸದೆ ಸನ್ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಕವಾದ ಐಕ್ಯರೈವು ಈ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿರುವುದರಿಂದ “ಭೂತಭವ್ಯಭವತ್ಪ್ರಭುಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಎಂದರೆ ಕಾಲಭೇದವನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಇವನ ಐಕ್ಯರೈವು ಸತ್ತಾಮಾತ್ರವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಭಾವವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ಮಾನಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಪ್ರಭುಃ ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯು (ಕೇಷಿಯು) ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ಪತಿಂ ವಿಶ್ವಸ್ಯ || ಪತಿಂ ಪತೀನಾಂ || ಭೂತಸ್ಯ ಜಾತಃ ಪತಿರೇಕ ಆಸೀತ್ || ತತ್ಪುರುಷಸ್ಯ ವಿಶ್ವಂ || ಯಸ್ಯೇನಾಃ

|| ೪ || ಕೃಷ್ಣಸ್ಯಹಿ ಕೃಷ್ಣೇ ಭೂತಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ಚರಾ ಚರಂ ||
ಭೂತ ಭವ್ಯ ಭವನ್ನಾಧಃ ಕೇಶವಃ ಕೇಶಿಸೂದನಃ || ಜಗನ್ನಾಧಸ್ಯ ಭೂ
ತತಃ || ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಉದ್ಘೋಷಿಸು
ವುವು. || ೪ ||

(ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಪತಿಯಾದವನನ್ನು. ಪತಿಗಳಿಗೆ ಪತಿಯಾದವನನ್ನು ಸಮಸ್ತ
ಭೂತಗಳಿಗೂ ಪತಿಯು ಒಬ್ಬನೇ ಆದನು. ಪ್ರಪಂಚವು ಆ ಪರಮಪುರುಷನದಾಗಿರು
ವುದು. ಈ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವಂಥಾ ಸಕಲವೂ ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನದೋ ಚರಾ
ಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಕೃಷ್ಣನಿಗೋಸ್ಕರ ವಲ್ಲವೋ ಕೇಶಿ ಸಂಹಾರಕ
ವಾದ ಕೇಶವನು ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯ ದ್ವೈತ ಮಾನಗಳೆಂಬ ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ
ಲ್ಲವು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವನು. ಎಲೈ ರಾಜನೇ? ಜಗನ್ನಾಧನ ಎಂಬದಾಗಿ ಮೇಲಿನ
ಮಹಿಮಾರ್ಥವು)

(೪ನೇ ನಾಮವು) ಭೂತಕೃತ್,

ಓಮ್ || ಭೂತಕೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ರಜೋಗುಣವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ
ರೂಪಿಯಾಗಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ “ಭೂತಕೃತ್”
ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ರುದ್ರರೂಪ
ದಿಂದ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ “ನಾರಾಯಣನು
“ಭೂತಕೃತ್” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಪುನಶ್ಚ ಆ ಪರಮಪುರುಷನು ಸರ್ವಕೇಶಿಯಾಗಿರುವಿಕೆ
ಯನ್ನು (೫) ತಿರುನಾಮಗಳು ಉಪಾದಿಸುವುವು ಸಕಲ ಭೂತಗಳನ್ನು
ಸೃಷ್ಣಂತ್ರನಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವನು “ಭೂತಕೃತ್” ಎನ್ನು
ಲ್ಪಡುವನು. “ಸರ್ವಂಹೇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಾ ಕೃವ ಸೃಷ್ಟಂ || ಯತೋ
ವಾ ಇಮಾನಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸು
ವುವು || ೫ ||

(ಸಮಸ್ತವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದಲೇ ಯಲ್ಲವೆ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರು
ವುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವುವೋ. ಎಂದೀ
ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

(೬ನೇ ನಾಮವು) ಭೂತಭೃತ್, ಓಮ್ || ಭೂತಭೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ಸತ್ಯಗುಣವನ್ನಾ ಕ್ರಿಯಿಸಿ ವಿಷ್ಣುರೂಪದಿಂದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲನೆಮಾಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಧಾರಣಮಾಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಭೋವಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಭೂತಭೃತ್” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ| ಭಾ) ಭೂತಗಳನ್ನು ಭರಿಸುವಂತವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ವಿಶ್ವಂಬಿ ಭೃ” ಭುವನಸ್ಯ ನಾಭಿಃ || ತದ್ಯಥಾ ರಥಸ್ಯಾರೇಷು ನೇಮಿರರ್ಪಿತಾ ನಾ ಭಾವರಾ ಅಸ್ತಿತಾಃ, ಏನಮೇ ವೈತಾ ಭೂತಮಾತ್ರಾ ದ್ರಷ್ಟಾ ಮಾತ್ರಾ ಸ್ವಸ್ತಿತಾಃ || ಪ್ರಜ್ಞಾ ಮಾತ್ರಾ ಪ್ರಾಣೇಷ್ವಸ್ತಿತಾಃ || ಸದಾ ಧಾರ ಪೃಥಿವೀಂ ! ಬಿಭರ್ತ್ಯ ವೈಯ ಈಶ್ವರಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ತೋತಿ ಪ್ರ ಮಾಣಗಳು ಆಧಾರ ಭೂತಗಳಾಗಿರುವುವು. || ೬ ||

(ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ನಾಭಿಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಭರಿಸು ತಾನೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಗಾಡಿಯ ಚಕ್ರದ ಅವಯವಗಳಾದ ಅರಗಳಲ್ಲಿ ನೇಮಿ ಯೆಂಬ ಮತ್ತು ಬಳಿಯು ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೋ ; ಹೇಗಾದರೆ ಚಕ್ರದ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಅರ ಗಳು ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಈ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳೂ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಮಾತ್ರವಾದ ಆತ್ಮಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞಾಮಾತ್ರವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಸತ್ತನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಾಸರಹಿತವಾದ ಈಶ್ವರನು ಭರಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

(೭ನೇ ನಾಮವು) ಭಾವಃ, ಓಮ್! ಭಾವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚ ರೂಪದಿಂದ ಆಗುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ ಕೇವಲವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಭಾವಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡು ವನು. ಅಥವಾ ಭವನಂ ಭಾವಃ ಸತ್ತಾತ್ಮಕೋವಾ-ಭವನವಾಗುವುದ ರಿಂದಲಾದರೂ ಸತ್ತಾತ್ಮಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಭಾವಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ| ಭಾ) ಹಿಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಮುಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವವೋ ಆಗಿ ರುವ ಸಕಲ ವಿಭೂತಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ನವಿಲುಗರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಣ್ಣುಗ ಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ನವಿಲುನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು. ಅನೇಕ ಕಣ್ಣು ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ನವಿಲುಗರಿಗಳಿಂದ ನವಿಲು ಹೇಗಾದರೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸು ವುದೋ ಅದರಂತೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಕಲ ವಿಭೂತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವ

ನಿಂದರ್ದೃಷ್ಟಿ. ಸಕಲ ಭೂತಗಳೂ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾರ ಭೂತವಾಗಿ ಅಡಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಅವನ ವಿಭೂತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುವುದು.

(ಮ || ಭಾ) ಭೂತಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ “ ಭಾವಃ ” ಎನ್ನುವುದು. || ೭ ||

(೪ನೇ ನಾಮವು) ಭೂತಾತ್ಮಾ, ಓಮ್ || ಭೂತಾತ್ಮನೇನಮಃ

(ಕಂ || ಭಾ || ಮ || ಭಾ) “ ಏವೇತೇತತ್ಪ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ” ಎಂಬ ಕೃತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮಾ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾಗುವುದರಿಂದ “ ಭೂತಾತ್ಮಾ ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ || ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಕಲ ಭೂತಗಳೂ ಪರಮವುರಾದೆನಿಗೆ ವಿಭೂತಿಗಳಾಗಿರುವುವೆಂದರೆ ? ಅವನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿರುವುದೆಂಬ ಅರ್ದವು ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವಂತವನು “ ಭೂತಾತ್ಮಾ ” ಎನ್ನುವುದು. “ ಯಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಶಿವೋ ಯಸ್ಯ ಪೃಥಿವೀ ಶರೀರಂ | ಆತ್ಮನಿ ಶಿವೋ ಯಸ್ಯಾತ್ಮಾ ಶರೀರಂ || ಏವ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ || ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಶರೀರಂತೆ || ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ತದ್ವಪುಃ || ತತ್ಸರ್ವಂ ವೈ ಹರೇಸ್ತನುಃ || ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುವು.

(ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಾದರೆ ಪೃಥಿವಿಯು ಶರೀರವಾಗಿರುವುದೋ ಯಾವನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಯಾವನಿಗಾದರೆ ಆತ್ಮನು ಶರೀರವೋ. ಇವನು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಶರೀರಿಯಾದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯು. ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವು ನನಿಗೆ ಶರೀರವು ಆ ಸಮಸ್ತವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಶರೀರವು ಎಂದಿ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.)

ಶರೀರವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲವೆ ಆತ್ಮವೆನ್ನುವರು. ಆ ಪ್ರಕಾರವೆ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಸಕಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಅವನನ್ನು ಆತ್ಮನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಜನರು ಮನೇ ಬಾಗಲು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶರೀರವು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಾಧೀನವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಅದನ್ನು ಅತ್ಯಂತಾಂತರಂಗವಾದ ವಿಭೂತಿ ಎನ್ನುವೆ ಎಲ್ಲವೆ? ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಸಕಲ

ಭೂತಗಳೂ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಶರೀರದಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರತಂತ್ರವಾಗಿ ಅಂತರಂಗವಾಗಿರುವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. || ೪ ||

(೯ನೇ ನಾಮವು) ಭೂತ ಭಾವನಾಃ,

ಓಮ್ | ಭೂತಭಾವನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ | ಭಾ | ಮ | ಭಾ) ಭೂತಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದಲಾದರೂ (ಕಂ) ಭೂತಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಭೂತಭಾವನಾಃ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ | ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನಿಗೆ ಶರೀರ ಭೂತಗಳಾದ ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಧಾರಕವೋಷಕ ಭೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಭೂತಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತೆ ವನು “ಭೂತ ಭಾವನಾಃ” ಎನ್ನುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ “ಭೂತಭಾವನ ಭೋತೇಶ | ವಿಷಭೂತಪಾಲಃ” ಎಂಬೀ ವಾಕ್ಯಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿರುವುವು.

(ಭೂತಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತಹ ಎಲೈ ಭೂತಪತಿಯೇ ? ಇವನು ಭೂತಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತವನು ಎಂದೀ ವಾಕ್ಯ ದ್ವಯದ ಅರ್ಥವು)

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ‘ಸ್ವರೂಪ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪಾಲನ’ ಮೆಂಬ ಇವುಗಳಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನ ಶೇಷೀತ್ವವು ಉಪಾದಿನಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಉತ್ಪತ್ತಿ ವೃದ್ಧಾಧ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ವಿಷಯವು ಯಾವದೋ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಉದ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು ಯಾವನೋ ಅವನನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಶೇಷಿ ಯೆನ್ನುವರು. ಪರಮಪುರುಷನು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಉದ್ದೇಶ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಶೇಷಿಯಾಗುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ಶೇಷಃ ಪರಾರ್ಥತ್ವಾತ್” ಎನ್ನುವುದು. || ೫ ||

(ಪರನೋಸ್ಥರವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಶೇಷಭೂತನೆನ್ನಲ್ಪಡುವನೆಂದರ್ಥವು)

(ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ ಮೊದಲನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪದಗಳಿಗೆ (೧) “ವಿಶ್ವಂ ಸರ್ವತ್ರ ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಸ್ವರೂಪ ಗುಣ ವೈಭವೈಃ || (೨) ಚರಾಚರೇಷು ಭೂತೇಷು ವಿಶನಾ ದ್ವಿಪ್ಲು ರುಚ್ಯತೇ || (೩) ಸ್ವಚ್ಛಯಾ ಯೋವಶೇ ಸರ್ವಂ ವಪುಷ್ಕಾರಃ ಕರೋತಿ ಸಃ || (೪) ತ್ರಿಕಾಲವರ್ತನಾಂ ಶೇಷೀ ಭೂತ ಭವ್ಯ ಭವತ್ಪ್ರಭುಃ || (೫) ಭೂತಾನಿ ಯೋಸಾ ಸೃಜತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ ಸ ಭೂತಕೃತ್ || (೬) ಭೂತ

ಛ್ರದ್ಧಿತ ಭರಣಾತ್ (V) ಶರೀರ ಭೂತ ಭೂತಾನಾಂ ಭೂತಾತ್ಮಾತ್ಮ ತಯಾಸ್ಥಿತಃ ||
(F) ಧಾರಕಾದಿ ಪ್ರದಾನೇನ ಯಶ್ಚ ವರ್ಧಯತಿ ಸ್ವಯಂ | ಭೂತಾನಿ ನಿತ್ಯಂ ರುಡಿತಿ
ಸತುಸ್ಯಾ ದ್ಧಿತ ಭಾವನಃ " ಎಂಬದಾಗಿ ಈಗ ಮುಗಿದಿರುವ (F) ನಾಮಗಳಿಗೂ
ನಿರುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಪೂತಾತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಾಚ ಮುಕ್ತಾ
ನಾಂ ಪರಮಾಗತಿಃ| ಅವ್ಯಯಃ ಪುರುಷಸ್ಸಾಕ್ಷೀ
ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋಽಹರ ವಿವಚ ||೨||

(೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಪೂತಾತ್ಮಾ,
ಓಮ್|| ಪೂತಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ರಜೋಗುಣವೆನ್ನಾ ಶ್ರಯಿಸಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ
ಮಾಡುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದ ಗುಣಸಂಬಂಧವು ನಿಷೇ
ಧಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಪೂತಾತ್ಮಾ-“ಕೇವಲೋ ನಿರ್ದುಣಶ್ಚ|| ಗುಣೋಪರಾ
ಗಃಪ್ರೇಚ್ಛಾತಃ ಪುರುಷಸ್ಯೇಹ ಕಲ್ಪ್ಯತೇ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ
ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಂದರೆ ಗುಣ
ಜನ್ಮ ಕರ್ಮದೋಷಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಬಂಧಿಸದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇವನೂ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಸಂಸಾರಿಯಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಂತೆ ಇವನಿಗೂ ಶರೀರವಾದ ಚೇತನಾಚೇತನ
ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ದೋಷಗಳುಂಟಾಗುವುವೋ? ಎಂದರೆ ಅದು
ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪೂತಾತ್ಮಾ-ಪರಿಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು, ಜೀವ
ಪರಮಾತ್ಮರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವು ಸಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಜೀವಾತ್ಮ
ನೊಬ್ಬನೇ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸಿ ಪ್ರಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.
ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಈ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಕರ್ಮಫಲಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ
ಕೊಂಡು ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ? ಒಬ್ಬ
ಮನುಷ್ಯನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಬೆತ್ತದಿಂದ ಹೊಡೆದರೆ ಆ ಬೆತ್ತದ
ಸಂಬಂಧವು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟವನು ಮಾ
ತ್ರವೇ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾನಲ್ಲದೆ ಹೊಡೆಯುವಂತವನಿಗೆ ಯಾವ ದುಃಖವೂ

ಇಲ್ಲವೆಷ್ಟೆ? ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವು ಸಮವಾಗಿ
ದ್ದರೂ ಕರ್ಮ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದವನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ದುಃಖ
ಸಂಬಂಧವೆಂತಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅದು ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.
ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ಜಹಾತ್ಯೇನಾಂ ಭುಕ್ತ ಭೋಗಾಮಜೋನ್ಯಃ || ಅನ
ಶ್ಚ ನೋ ಅಭಿಜಾ ಕಶೀತಿ || ಎವ ಸರ್ವ ಭೂತಾನ್ಮರಾತ್ಮಾ ಆಸಹತ
ವಾಪ್ತಾ ದಿವ್ಯೋ ದೇವ ಏಕೋ ನಾರಾಯಣಃ || ನಮಾಂ ಕರ್ಮಾಣಿ
ಲಿಂಪಂತಿ || ಪಶ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಮಹಿಮಾನಂಜ ನಾರದ |
ಶುಭಾ ಶುಭೈಃ ಕರ್ಮಭಿರ್ದ್ಯೋನ ಲಿಪ್ಯತಿ ಕದಾಚನ || ಸೂ || ಸಂಭೋಗ
ಪ್ರಾಪ್ತಿರಿತಿಚೇನ್ನ ವೈಕೇಷ್ಯಾತ್ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಸೂತ್ರಗಳು
ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೂ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವಿಕೆ ಎಂಬ ಒಂದಂಶದಲ್ಲಿ
ಸಾಮ್ಯವಿದ್ದರೂ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಕರ್ಮಫಲ ಭೋಕ್ತೃತ್ವವನ್ನೂ ಪರಮಾ
ತ್ಮನಿಗೆ ಕರ್ಮಫಲ ಸಂಬಂಧರಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ಹೇಳುವುವು.

(ಮೆ|| ಭಾ) ಪೂತಶ್ಚಾ ಸಾಮಾನ್ಯಾಚ - ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ವಭಾವ
ವುಳ್ಳವನು. || ೧೦ ||

(೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಪರಮಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್ || ಪರಮಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧ
ಮುಕ್ತ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಎನ್ನ ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಇವನು ಹೇಗಾದರೆ ಆತ್ಮನಾಗಿ
ರುವನೋ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಇವನಿಗೂ ಬೇರೊಂದು ಆತ್ಮವುಂಟೋ? ಎಂದರೆ
ಅದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮಾ-ತನಿಗೆ ಬೇರೊಂದು
ಆತ್ಮವಿಲ್ಲದವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ “ಆತ್ಮೇತ್ಸರಂ || ತಸ್ಮಾದ್ಧಾನ್ಯಂ ನಪರಃ
ಕಿಂಚನಾಸ || ನ ತತ್ಸಮಶ್ಚಾ ಭೈಧಿಕಶ್ಚ ದೃಶ್ಯತೇ || ಯಸ್ಮಾತ್ಪರಂ ನಾ
ಪರಮಸ್ತು ಕಿಂಚಿತ್ || ನಪರಂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಾ ದ್ಧೃಶ್ಯತೇ ಭರತವರ್ಭ|
ಪರಂಹಿ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಾ ನ್ನ ಭೂತಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ನದೈವಂ ಕೇಶವಾ
ತ್ಸರಂ || ಯಸ್ಮಾತ್ಪರಸ್ಮಾ ತ್ಪುರುಷಾ ದನಂತಾ ದನಾದಿ ಮಧ್ಯಾದಧಿಕಂ

ಸಕಿಂಚಿತ್ | ಮತ್ತಃ ಪರತರಂ ನಾನ್ಯ ತ್ಕಿಂಚಿ ದ್ವಿ || ಪರಂಹ್ಯಮೃತ
ಮೇತಸ್ಮಾ ದ್ವಿಶ್ವ ರೂಪಾ ನ್ನವಿದ್ಯತೇ || ಪರಃ ಪರಾಣಾಂ ಪರಮಃ ಪರ
ಮಾತ್ಮಾ || ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೇಕಗಳಿರುವುವು || ೧೧ ||

(ತನಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಭುವಿಲ್ಲದೆ ತನಿಗೆ ತಾನೇ ಈಶ್ವರನಾದವನನ್ನು. ಅವನಿ
ಗಿಂತಲೂ ಬೇರೊಂದು ಪರವಸ್ತುವಿಲ್ಲವು ಅವನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದವನೊ ಅಥವಾ ಅಧಿಕ
ವಾದವನೊ ಕಾಣಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನಿಗಿಂತಲೂ ಸಮವಾದದೊ
ಅಥವಾ ಅಧಿಕವಾದದೊ ಯಾವದೊಂದೂ ಕಾಣಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವು ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಿಗಿಂತಲೂ
ಪು (ಶ್ರೇಷ್ಠ) ನಾದ ವಸ್ತುವು ಬೇರೊಂದು ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲವು, ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಿಗಿಂ
ತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಹಿಂದೇ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವು, ಮುಂದೆಯೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು.
ಈಗವನಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೊಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದೈವವಿಲ್ಲವು ಆದ್ಯಂತ ಶೂನ್ಯನಾದ
ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದದ್ದು ಯಾವದೂ ಇರಲಾರದು ನನಗಿಂ
ತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲವು ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಇವನಿ
ಗಿಂತಲೂ ನಿತ್ಯವಾದ ಬೇರೊಂದು ಪರವಸ್ತು ವಿಲ್ಲವು ಆತ್ಮವರಕ್ಕೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ
ತನ್ನಂತೆ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು ಪರಮಾತ್ಮನು. ಎಂದೀ
ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

(೧೨ನೇ ನಾಮವು) ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಿಃ,

ಓಮ್ || ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಯೇನಮುಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) “ಮಾಮುಪೇತ್ಯತು ಕೌಂತೇಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನವಿದ್ಯ
ತೇ” ಎಂಬ ಗೀತಾವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮುಕ್ತರಾದವರಿಗೆ (ಮೋಕ್ಷ
ವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ) ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಹೊಂದತಕ್ಕ ದೇವತೆಯಾಗಿ
ರುವುದರಿಂದ “ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಿಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ
ವೆಂದು ಗೀತಾವಚನಾರ್ಥವು.)

(ನಿ || ಭಾ) ಮುಂದಿನ ನಾಮದಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸರ್ದೇಶಿಸಿ
ಯಾದ ಅವನೇ ಪರಮಪ್ರಾಪ್ಯನನ್ನು ತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಬಂಧರೂಪವಾದ
'ಅವಿದ್ಯಾ, ಕರ್ಮ, ವಾಸನಾ, ರುಚಿ, ಪರಿಪಾಕ' ವೆಂಬ ಈ ಐದನ್ನೂ
ಜನ್ನು ಗಿ ತೊಲಗಿಸಿಕೊಂಡವರು ಮುಕ್ತರೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವರು. ಇಂತವರಿಗೆ
ಪರಮಗತಿಯಾದವನು “ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಿಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡು

ವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ “ತತ್ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತೇ ವಿಧೂನತೆ || ಅಶ್ವ
ಇನ ರೋಮಾಣಿ ವಿಧೂಯ ಪಾಪಂ || ನಾಮ ರೂಪೇ ವಿಹಾಯ || ತದಾ
ವಿದ್ವಾನ್ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಾ ದ್ವಿಮುಕ್ತಃ || ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದೇವಂ ಮುಚ್ಯತೇ
ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ||” ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಶ್ರುತಿಗಳಿರುವುವು

(ಆ ಆತ್ಮವಸ್ತುವು ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನು ಉದರಿಸುವುದು ಕುದರೆಯು ತನ್ನ
ರೋಮಗಳನ್ನು ಉದರಿಸುವಂತೆ ಪಾಪವನ್ನು ಉದರಿಸುವ ನಾಮ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಆವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ. ದೇವನನ್ನು
ತಿಳಿದು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡುವನು. ಇತ್ಯಾದ್ಯರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಈ
ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಸಂಸಾರಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮುಕ್ತರಾದ ಜೇತನನ್ನು ಹೇಳುವುವು.)

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾ
ನಂದ ಘನಸ್ವರೂಪವೂ ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪತ್ವವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಾವಳಿ
ಕವೂ ಭೋಗವೂ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದಂತಲೂ
ಕುದ್ಧ ಸತ್ಯಮಯವಾದ ಶರೀರವು ಲಭಿಸುವುದಂತಲೂ “ದಿವ್ಯೇನ ಚಕ್ಷು
ಷಾ ಮನಸ್ಯತಾನ್ಯಾಮಾನ್ ಸತ್ಯ ರಮತೆ || ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಂ ಸೌಮ್ಯ
ಮುಪೈತಿ || ಮಮ ಸಾಧರ್ಮ್ಯಮಾ ಗತಾಃ || ಸನಕಧಾ ಭವತಿ ದ್ವಿಧಾ
ಭವತಿ || ಜಹ್ನುತ್ಕ್ರೀಡ್ ರಮಮಾಣಃ || ಕಾಮಾಗ್ನೀ ಕಾಮರೂಪ್ಯನು
ಸಂಚರತ್ || ತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಗಂಧಃ ಪ್ರವಿಕತಿ || ತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ರಸಃ ಪ್ರವಿಕತಿ ||
ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಲಂಕಾರೇಣಾಲಂ ಕುರ್ವಂತಿ || ಏವಮಪ್ಯಪನ್ಯಾಸಾ ತ್ಸಾರ್ವ
ಭಾವಾ ದವಿರೋಧಂ ಬಾದರಾಯಣಃ ||” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಪಡಿ
ಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(ಈ ಪ್ರಮಾಣಾದ್ಯಂತ ದಿವ್ಯ ನೇತ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ತ ಪುರುಷಾ
ರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡನುಭವಿಸುವನು. ಹೇಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನೊ
ಡನೆ ಪರಮಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು ನನ್ನ ಸಮಾನ ಧರ್ಮತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ
ವರು. ಅವನು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಾನೆ ದ್ವಿಪ್ರಕಾರನಂಗುತ್ತಾನೆ ಭುಜಿಸಿ
ಯೂ ಕ್ರೀಡಿಸಿಯೂ ರಮಿಸಿಯೂ ಇರುವನು. ಇಷ್ಟವಾದ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು
ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಸರ್ವ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಇರುವನು
ಅವನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಗಂಧವು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು. ಅವನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ರಸವು ಪ್ರವೇಶಿಸು
ವುದು. ಅವನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಲಂಕಾರದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವರು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೂ
ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಶರೀರವುಂಟಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ
ವಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಾದರಾಯಣರು ಹೇಳುವರು.)

ಇಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಎಂಬ ಬಹುವಚನದಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಮಪರಭೇದದಿಂದ ಅನೇಕರಾಗಿರುವರೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ ಪರಾವೃತಾ ತ್ವರಿಮುಚ್ಯಂತಿ ಸರ್ವೇ || ಮಹಿಮಾನಸ್ಸಚಂತೆ || ಸಾಧರ್ಮ್ಯವಾಗತಾಃ || ಮಾಮುಪಯಾನ್ವಿತೇ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಮುಕ್ತಾನೇಕತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲಿಚ್ಛಿಸಿಯೇ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಕಾಣಲ್ಪಡುವದು.

(ಸರ್ವರಿಗೂ ಪರನಾಗಿರುವ ನಿತ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರುವರು. ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸಮಾನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವರು ಎಂದು ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು “ ಸಾಕ್ಷೀ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ “ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಿಃ ” (ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಗತಿ) ಎಂಬದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮ ಭೇದವು ನ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೂ “ ಜಾವೈಂ ಯಥಾಪಶ್ಯತ್ಯನ್ಯ ಮಿಶಮಸ್ಯ ಮಹಿಮಾನಮಿತಿ ವೀತ ಶೋಕಃ || ಪೃಥಗಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರೇರಿತಾರಂಚ ಮತ್ವಾ || ಪುರುಷಮುಪೈತಿ ದಿವ್ಯಂ || ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಶ್ವಿತಾ || ಪರಂಜ್ಯೋತಿರುಪಸಂಪದ್ಯ || ಮುಕ್ತೋಪಸೃಪ್ಯವ್ಯಪದೇಶಾಚ್ಚ ” ಇತ್ಯಾದ್ಯಂತ ಶ್ರುತಿ ಸೂತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು.

(ಸಕಲಗುಣ ಸಂಪನ್ನನೂ ತನಿಗಿಂತಲೂ ಅನ್ಯಗಳಾದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನೂ ತನಿಗೇ ಶೇಷಿಯೂ (ಸ್ವಾಮಿಯೂ) ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಂಡವನಾಗಿ ಶೋಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ತೀರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಯುಕ್ತನಾದ ಆತ್ಮನನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತಿಳಿದು. ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ವಿಧ ವಿಧವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನಶಾಲಿಪಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಕೂಡ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ಸಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತರು ಹೊಂದಿ ಸೇರುವಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೋಧಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಎಂದು ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಲ್ಪಡತಕ್ಕವನಿಗೂ ಹೊಂದುವಂತವನಿಗೂ ಭೇದವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮರ ಭೇದವನ್ನೇ ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಉಪಪಾದಿಸುವುವೆಂದಿರುವೇಕು.)

ಈ ಸಂದರ್ಭವು “ ಸಹಿ ನಾರಾಯಣೋಜ್ಞೇಯ ಸ್ವರೂಪತ್ವಾ ಪುರುಷೋಹಿಸಃ | ನವಿಪ್ಯತೆ ಮಲ್ಪಿಶ್ವಾಪಿ ಪದ್ಮಪತ್ರ ಮಿವಾಂ ಭವಾ ||

ಕರ್ಯಾತ್ಮಾತ್ಮವಮೋಯೋಸಾ ಮೋಕ್ಷಬಂಧೈ ಸ್ವಯಂಜ್ಯತೇ | ಸಸತ್ತ್ವ
ದಶಕೇನಾಪಿ ರಾಶಿನಾ ಯುಜ್ಯತೇ ತುಸಃ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದಲ್ಲಿ
ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು.

(ಸರ್ವಾಂತರಾಭಿಮಿಯಾಗಿ ಸರ್ವವಸ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವವನನ್ನು ನಾರಾಯಣ
ನೆಂದಿರುತ್ತೇವೆ. ಅವನು ತಾನೇ ತಾವೇ ಯಲೆಯಲ್ಲಿನ ನೀರಿನಂತೆ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಲೇಟಿ
ಸಲ್ಪಡಲಾರನು ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ನಿಹೀನನಾಗಿ ಕರ್ಮವಶ್ಯವಾಗಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮನೇ ಮೋಕ್ಷ
ಬಂಧಗಳೆಂಬೇ ಯರಡಕ್ಕೂ ವಿಷಯವಾಗುವನು ; ಇವನು ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ
೧೩ ತತ್ತ್ವಸೂತ್ರವಾದ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವನಾಗುವನು. ಎಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.)

ಇದರಿಂದ ಸತ್ಯವಾದ ಅಧವಾ ಸುಳ್ಳಾದ ಉಪಾಧಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವು
ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು ಘಟಾಕಾಶದಂತೆ ಭೇದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತ
ಸಂಸಾರಿಯಾಗುವುದೆಂತಲೂ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಭೇದವೇ
ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಹೇಳುವಂತವು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ
ಕಂಡು ಬರುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ (ಅತ್ಯಂತ)
ಪರಮಸಾಮ್ಯ ವಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವರು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ರಾಗಿದ್ದರೂ “ಬ್ರಹ್ಮ
ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ” ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಗು
ತ್ತಾನೆಂಬ ಅಭೇದವಾದಗಳೂ ಯುಕ್ತಗಳೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.
ಮತ್ತು ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮರು ಶರೀರ ಶರೀರಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭೇದ
ವಿಲ್ಲದ ಏಕ ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸಬಹುದು. ಕುದ್ಧವಾಗಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ
ವೆನ್ನುವ ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿದಶೆಯಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನೂ ಸಾಮ್ಯವನ್ನೂ ಹೇಳುವ
ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವರ್ಧನವು ಅಸಾಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಷ್ಟೆ.

ಉಪಾಧಿವಶದಿಂದ ಭೇದವು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಕ್ಕವರು ಮುಕ್ತ
ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತವರಿಗೆ
ಮೋಕ್ಷವೂ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾಗಲಾರದು. ಮೋಕ್ಷದಶೆಯಲ್ಲಿ ಭೇದವಾದ
ವೂ ಸಂಗತವಾಗಲಾರದು. ಇಂತಹ ಪರಮ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ
ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಭೇದವೆಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ “ತದ್ಭಾವ ಭಾವ
ಮಾಪನ್ನಸ್ತದಾಸಾ ಪರಮಾತ್ಮನಾ | ಭವತ್ಯಭೇದೀ” ಎಂಬುದಾಗಿ ವ್ಯಾ
ಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ “ತದ್ಭಾವ ಭಾವಮಾಪನ್ನಃ” ಎಂಬು
ವುದಕ್ಕೆ, ತತ್-ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ, ಭಾವಭಾವಂ-ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳೆಂಬ

ಯಾವ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗಿಂತಲೂ; ಅವುಗಳನ್ನು, ಆವನ್ನು ಕಿ-ಆವಿರಬ್ಬನೆಂದಿದ ಹೊಂದಿದವನೆಂದರೂವು. ಇದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಗುಣಗಳು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವುವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು ಇಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯರಡನೆ ಭಾವ ಕಬ್ಬವು ವಿಷ್ಕಲವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನುಷ್ಯನಂತಲೂ ಹೇಳುವ ವೈದ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆ (ಭೇದವು) ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೂಡ “ದೇವಾದಿಭೇದೇಶಪದ್ಧತೇ ನಾಸ್ತೋವಾ ವರಣೋಹಿಸಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(ದೇವ ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಭೇದಗಳು ಹೋದಮೇಲೆ ಆತ್ಮಗಳಿಗೆ ತಾರತಮ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವು. ಏತಕ್ಕೇಂದರೆ ಅವು ಕರೀರವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಆವರಣ (ಮುಚ್ಚಳ) ವಾಗಿ ಯಲ್ಲವೇ ಇರುವುದು ಎಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ವಚನಾರ್ಥವು.)

ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ‘ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಗತಿ’ ಎಂಬುವುದರಿಂದ ಈ ಗತಿ ಕಬ್ಬವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಇದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೂ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಭಾವವು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಆಗುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ನಿಶಮಾನಂದ ಮಯ ಮಾತಾನ್ತನ ಮುಪಸಂಕ್ರಮ್ಯ || ಅನು ಸಂಚರಣ || ಯೇನ ಯೇನ ಧಾತಾ ಗಚ್ಛತಿ ತೇನ ತೇನ ಸಹ ಗಚ್ಛತಿ ತದ್ಯಥಾ ತರಣ ವತ್ಸಾ ವತ್ಸಂ ವತ್ಸೋವಾ ಮಾತರಂ ಛಾಯಾವಾ ಸತ್ವಮನು ಗಚ್ಛೇ ತ್ತಥಾ ಪ್ರಕಾರಂ” ಎಂಬದಾಗಿ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಧೀತವಾಗಿರುವುದು.

(ಆನಂದ ಮಯನಾದ ಈ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಹೋಗುವನೋ ಆಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ಹೋಗುವನು; ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ‘ಯಳೇ ಕರುವಿನ ತಾಯಿ ಯಾದ ಹಸುವು ತನ್ನ ಕರುವನ್ನೂ ಆ ಕರುವು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಹೇಗಾದರೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಎಂದರಿಸುಭೇಕು ನೆರಳು ಹೇಗಾದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವನು ಅವನು ಹೇಗೆಯೋ ಅದರಂತೆಯೇ ಎಂದರವು.)

ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಶೇಷತ್ವವು ಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣಗಳಂತೆ ಮೋಕ್ಷದಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿವೃತ್ತವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಅವಿದ್ಯಾದಿಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೂ ಚನ್ನಾಗಿ

ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುವು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ ಸ್ವೇನರೂಪೇಣಾಭಿ ನಿವೃದ್ಧತೆ |
ಯಥಾನ ಕ್ರಿಯತೆ ಜ್ಯೋತ್ಸಾಮಲ ಪ್ರಹ್ಲಾಳನಾನ್ಮಣೇ | ದೋಷ
ಪ್ರಹಾಣಾನ್ಮ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ಮನಃ ಕ್ರಿಯತೆ ತಥಾ | ಯಥೋದಪಾನ
ಕರಣಾ ತ್ತ್ರಿಯತೆ ನ ಜಲಾಂಬರಂ | ಸದೇವ ನೀಯತೆ ವ್ಯಕ್ತಮ
ಸತಸ್ಸಂಭವಃ ಕುತಃ | ತಥಾ ಹೇಯ ಗುಣಧ್ವಂ ಸಾದವ ಬೋಧಾದಯೋ
ಗುಣಾಃ | ಪ್ರಕಾಶ್ಯಂತೆ ನಜನ್ಯಂತೆ ನಿತ್ಯಾ ಏವಾತ್ಮನೋಹಿತೇ | ಜ್ಞಾನಂ
ವೈರಾಗ್ಯ ಮೃತ್ಯುರ್ಮಂ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಮನುಜೇಶ್ವರ | ಆತ್ಮನೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂ
ತಸ್ಯ ನಿತ್ಯಮೇತ ಜ್ಞಾತವ್ಯಯಂ || ಸೂ || ಸಂಪದ್ಯಾ ವಿರಾಭವಸ್ಸೋ
ನಕಬೌದ್ಧ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಹೇಳುವುವು.

(ಸ್ವಸ್ವರೂಪದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು. ರತ್ನಗತವಾದ ಬಾಹ್ಯ ಎಂಬ
ನೈವನ್ನು ಹೋಲಬಾರದವುಗಳಿಂದ ಕಾಂತಿಯು ಹೇಗಾದರೇ ಲುಪ್ತವಾದುದಾರದೊ;
ಭಾವಿಯನ್ನು ತೋರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹೇಗಾದರೇ ಜಲವನ್ನೂ ಆಕಾಶವನ್ನು
ಮಾಡಲಾರದೊ ; ಆ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ; ಇರುವಂಥಾ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣಗಳ ಅವಿರೋಧವಲ್ಲದೆ
ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲವು ಅದುದರಿಂದ ಮಣಿ ಜಲಾಕಾಶಗಳಂತೆ ಹೇಮ
ಗುಣಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುವಲ್ಲದೆ ಹುಟ್ಟಲಾರವು ಅದು
ಏತಕ್ಕಂದರೆ ಅವು ಆತ್ಮನಿಗೆ ನಿತ್ಯಗಳಾಗಿರುವುವು. ಎಲೈ ರಾಜನೇ ? ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ
ಮೃತ್ಯುರ್ಮಂ ಧರ್ಮಗಳೆಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂತನಾದ ಆತ್ಮನಿಗೆ ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವುವು.
ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸಾಧೃತ್ಯ (ಸಮಾನ ಧರ್ಮವತ್ತ್ವ) ಲುಪ್ತವಾದುದು ಶ್ರುತಿಯು
ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಇವನು ಸೇರುವಾಗ ಗುಣಾತ್ಮಕ (ಯೆಂಟು ಗುಣ
ಗಳು) ವೆಲ್ಲವೂ ಅವಿಭಾವಿಸುವುವು. ಎಂದೇ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.)

ಒಳ್ಳೇದು “ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯ ಮಧಿಗಚ್ಛತಿ || ಸಸ್ವರಾಜ್ಯವತಿ ” (ಸ್ವಾ
ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ, ಅವನು ಸ್ವರಾಜ್ಯಗುವನು) ಎಂಬೀ
ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ದಾಹರಿಸಿ ಸೂತ್ರಕಾರರು “ ಅತವಿವಚಾನನ್ಯಾಧಿಪತೀ ”
ಎಂಬದಾಗಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ನಿರ್ದಯಿಸಿರುತ್ತಾರವೆ; ಈ
ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಪರತಂತ್ರನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ? ಮತ್ತು ಪರ
ತಂತ್ರ ನಿವನಾದರೆ ಅದು ಪುರುಷಾರ್ಥವಾಗುವುದೋ ? ಎಂದರೆ ಇದು
ಅನುಪಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? “ ಅನನ್ಯಾಧಿಪತೀ ”
ಎಂಬ ಸೂತ್ರವು ತನಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದು
ಕ್ಷೇಪಕ ಕರ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ರಹಿತನೆಂದು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ ಇವ
ನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲವು. ಸ್ವಾಮಿಯೇ

ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ “ಅನಧಿಪತಿಃ” (ಅಧಿಪತಿ ಯಿಲ್ಲದವನು) ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲದೆ “ಅನನ್ಯಾಧಿಪತಿಃ” (ಬೇರೊಂದು ಅಧಿಪತಿ ಇಲ್ಲದವನೆಂದು) ಹೇಳಿರುವುದು ಅಸಂಗತವಾಗುವುದಷ್ಟೆ.

ಮತ್ತೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದ ತನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರತಂತ್ರವಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಪುರುಷಾರ್ಥವಲ್ಲ ವೆನ್ನುವುದೂ ಉಚಿತವಲ್ಲವು. ಈಜನಿಗೆ ಮಹಿಷಿಗಳು ಪತ್ನಿಗಳಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಪರತಂತ್ರವಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದು ಪಾರ್ಥಿವನರಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ.

ಕಿಂಚ; ಇವನು ಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿರುವನೆಂಬುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಇವನಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯೂ ಶೇಷ ಶೇಷಿ ಭಾವವನ್ನಲ್ಲದೆ ಇತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭೋಗ ಮಾತ್ರ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಈ ಜೀವೇಶ್ವರ ರಿಬ್ಬರಿಗೂ “ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರ ವರ್ಜಂ || ಭೋಗಮಾತ್ರ ಸಾಮ್ಯ ಲಿಂಗಾಚ್ಚ || ವಾರತಂತ್ರಂ ಪರೇ ಪುಂಸಿ ಪಾಪ್ಯ ನಿರ್ಗತ ಬಂಧನಃ | ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತುಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇನೈವ ಸಹ ಮೊದತೆ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುವುವು.

(ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾತ್ರವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ ಕಡಿಮೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವೇಶ್ವರರಿಗೆ ಸಾಮ್ಯವುಂಟು. ಭೋಗ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವ ಮೊಹನೆ ಅವನಿಗೆ ಸಾಮ್ಯವು ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿ ವಾರತಂತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಎಂಬ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿ ದಾಸ್ಯಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಆದರಿಂದ ಕರ್ಮ ಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಅಂತಹ ಅಕರ್ಮವಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆಯೇ ಆನಂದಿಸುವನು. ಎಂದೀ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಾಣಾರ್ಥವು)

ಇನ್ನೂ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣೇಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪ ವಾಸಿಗಳು ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಭಗವದ್ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ರುಚಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರೆಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಇದು ತಾನೆ ಮುಕ್ತರಿಗೂ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಇಲ್ಲಿ ‘ಪರಮಾಗತಿಃ’ ಎಂಬದಾಗಿ ‘ಗತಿ’ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ‘ಪರಮ’ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗತಿಯೊಂದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುವುದು. ಅದು ತಾನೇ ಜರಾಮರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಕೇವಲ

ಆತ್ಮಾನುಭವವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತವರಿಗೆ ಗತಿಯಾಗಿ ಕೈವಲ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಕೃತಿ ಮಣ್ಣುಲಕ್ಕೂ ಪರಮಪದಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೊಂದಿರುವದು. “ಜರಾಮರಣ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಮಾಮಾಶ್ರಿತೃಯತಂತಿಯೇ | ಯೋಗಿನಾಮಮೃತಂ ಸ್ಥಾನಂ ಸ್ವಾತ್ಮ ಸಂತೋಷಕಾರಿಣಾಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೋರಿಸುವುವು. ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂಬ ಪರಮ ಗತಿಗೂ “ಸಾಕಾಷ್ಠಾ ಸಾಪರಾಗತಿಃ || ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಪರಾಯಣಂ || ಮಾಮೇವಾ ನುತ್ತಮಾಂ ಗತಿಂ || ಸೋದ್ವೇಸಃ ಪಾರಮಾಶ್ನೋತಿ || ಆತ್ಮಲಾಭಾ ನ್ನಪರಂ ವಿದ್ಯತೇ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಪ್ರದರ್ಶಕಗಳಾಗಿರುವುವು.

(ಜರಾ ಮರಣಗಳ ಆತ್ಯಂತಿಕ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಯಾರಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರೂ. ತಮ್ಮಗಳ ಆತ್ಮ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸ್ಥಾನವು. ಈ ಯರಡು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಕೈವಲ್ಯಗತಿ ಪ್ರದರ್ಶಕಗಳಾಗಿರುವುವು. ಅದು ಅವಧಿಯಾಗಿರುವುದು, ಅದು ಪರಗತಿಯು. ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಆತ್ಮನಾಗಿ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಭೂತನಾದವನನ್ನು. ನನ್ನನ್ನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗತಿಯಾಗಿ. ಅವನು ಸಂಸಾರ ಮಾರ್ಗದ ಧಡವನ್ನು ಹೊಂದುವನು ಆತ್ಮಲಾಭಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೊಂದು ಪುರುಷಾರ್ಥ ವಿಲ್ಲವು. ಎಂದು ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂಬ ಪರಮ ಗತಿ ಪ್ರದರ್ಶಕ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು

(ಮ|| ಭಾ) ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಿಃ-ಎಂಬೀ ಮೂರು ವೈಷ್ಣವ ಪದಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ನಾಮವಾಗಿರುವುದು. ಗತಿಃ ಎಂದರೆ ಹೊಂದಲ್ಪಡತಕ್ಕ ದೇವತೆಯು, ಮುಕ್ತಾತ್ಮರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದೇವತೆಯು. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಗಂತ್ಯಗಮ್ಯಭಾವ (ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೊಂದಲ್ಪಡತಕ್ಕವನೆಂತಲೂ ಜೀವಾತ್ಮನು ಹೊಂದುವಂತವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ) ದಿಂದ ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮರ ಭೇದವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಈ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಭೇದ ವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಗಂತ್ಯಗಮ್ಯ ಭಾವವು ಇವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗಲಾರದಷ್ಟೆ. ಆದರೆ “ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ || ತತ್ಸಮಸಿ ||” ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ಅಭೇದವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ ಯೇನು ಗತಿ? ಎಂದರೆ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನು ಜೀವನಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ಭೇದೋಕ್ತಿಗೆ ಯಾವ ಬಾಧಕವೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನು ಕೃತಿ

ಯು ತೋರಿಸಬೇಡವೋ? ಎಂದರೆ “ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಂ ಮು
 ಪ್ಪತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಪರಮ ಸಾ
 ಮ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು. “ಅಥ ಯೋನ್ಯಾಂ ದೇವತಾಂ” ಎಂಬ
 ಶ್ರುತಿಯು ಭೇದ ನಿರ್ದೇಶಕವೂ ಅಲ್ಲವು. ಅಲ್ಲಿನ ಅನ್ಯ ಶಬ್ದವು ಅನ್ಯಾ
 ದೃಶ (ಅಸದೃಶ) ವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು. “ಬ್ರಹ್ಮ
 ದಾತಾ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಗೂ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.
 “ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ || ವಾಸುದೇವ ಸ್ವರ್ಮಂ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿ
 ಸ್ತೂತಿಗಳೂ ಅಂದರೆ “ಸರ್ವಂ ಸಮಾಪ್ನೋಷಿ ತತೋಽಸಿ ಸರ್ವಃ”
 ಎಂಬ ಗೀತಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.
 ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನೋ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ
 ಸರ್ವ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. “ನೇಹನಾ ನಾಸ್ತಿ
 ಕಿಂಚನ || ಮೃತ್ಯೋ ಸ್ಸಮೃತ್ಯು ಮಾಪ್ನೋತಿ ಯ ಇಹ ನಾನೇವ ಪಶ್ಯತಿ ||
 ಯದಾಕ್ಯೇ ವೈವ ಎತಸ್ಮಿ ನ್ನುದರಮಂತರಂ ಕುರುತೆ ಅಥ ತಸ್ಯ ಭಯಂ
 ಭವತಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಸರ್ವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಪರ
 ಮಾತ್ಮನ ಭೇದವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುವು. ಆದರೆ ಜಾಬಾಲರು “ತ್ವಂ ವಾ
 ಅಹಮಸ್ಮಿ ಭಗವೋ ದೇವತೇ ಅಹಂ ವೈತ್ಯಮಸಿ ದೇವತೆ” ಎಂದು
 ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲವೆ; ಅಲ್ಲಿ ಅಭೇದಾರ್ಥವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಸಾದೃಶ್ಯಾರ್ಥ
 ವರ್ಣನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯ ದ್ವಯವೈಯರ್ಥ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತ
 ವಾಗಲಾರದೋ? ಎಂದರೆ ಅಭೇದಾರ್ಥ ವರ್ಣನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪಕ್ಷ
 ದಲ್ಲಿಯೂ ವಾಕ್ಯ ದ್ವಯವೈಯರ್ಥ್ಯವು ಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದ
 ರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ದೂಷಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವು. “ಸರ್ವಂ ತಂ ಪರಾದಾಡ್ಯೋ
 ನೃತಾಶ್ಚನಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯೇ ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆ
 ಯಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವು
 ದೆಂದರಿಯಬೇಕು. “ಪರೇ ವ್ಯಯೇ ಸರ್ವ ಏಕೀ ಭವಂತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರು
 ತಿಯು ಐಕ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಮುಕ್ತರೊಡನೆ
 ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಏಕಸಾಧನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರ
 ಕಾರ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ಯಥಾ
 ಅರ್ಥ ವರ್ಣನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವೋ? ಎಂದರೆ ಈಗ ಹೇಳಿ

ರುವಂತೆ ಅರ್ಥ ವರ್ಣನವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹೋದರೆ “ಅನಕ್ಷುನ್ಯನೈಃ ಅಭಿ
ಚಾ ಕಕತಿ | ಜಹಾತ್ಯೇನಾಂ ಭುಕ್ತ ಭೋಗಾಮಜೋನ್ಯಃ | ಜಪ್ತಾಂ
ಯದಾಪಕ್ಯ ತೈನ್ಯ ಮೀಶಂ || ಪೃಥಗಾತ್ಮಾನಂ ಪೇರಿತಾರಂಜ ಮತ್ವಾ”
ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಸ್ಥುತವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ
ಭೇದೋಕ್ತಿಗೆ ಯೇನು ಗತಿ? ಅದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥವೆ
ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದೆಂದಿಂಬೇಕು. “ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ಯನ್ಯೈಕಂ
ಭಾವ ಮವ್ಯಯ ಮೀಶ್ವತೇ | ಅವಿಭಕ್ತಂ ವಿಭಕ್ತೇಷು ತದ್ವಾಜಾನಂ
ವಿದ್ಧಿ ಸಾತ್ವಿಕಂ” ಎಂಬ ಗೀತಾ ವಚನವು ಸರ್ವಸ್ಥಾನ ಗತನಾದ ಪರ
ಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ಭೇದದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಗತವಾಗಿರುವ
ಭೇದವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು. “ಸಿತ ನೀಲಾದಿ ಭೇದೇನ ಯದೈಕಂ
ದೃಶ್ಯತೇ ನಭಃ | ಭ್ರಾಂತ ದೃಷ್ಟಿ ಭಿರಾತ್ಮಾಪಿ ತದೈಕಸ್ಯ” ಪೃಥ
ಕ್ಪೃಥಕ್” ಎಂಬ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣೋಕ್ತಿಯು; ಸರ್ವ ಜೀವರು
ಜ್ಞಾನಾನಂದೈಕ ರೂಪವಾಗಿರುವಾಗ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲ್ಯ ಕಾರ್ಶ್ವಾದಿ
ಕೃತವಾದ ವೈಜಾತ್ಯವನ್ನು ಮಿದ್ಯೆ ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳುವುದೆಂದಿಂಬೇ
ಕು. ಆದರೆ “ಸಿತನೀಲಾದಿ ಭೇದೇನ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಾಂತ
(ಆಕಾಶ) ದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯದಿಂದ ಏಕ ಜಾತೀಯತ್ವವೂ ದಾಷ್ಟಾಂತಿಕವಾದ
ಆತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವಿದ್ದರೂ ಏಕಜಾತೀಯತ್ವವೆಂಬೀ
ವೈತ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. “ಏಕಸ್ಸಮಸ್ತಂ ಯದಿ
ಹಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚಿತ್” ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳು ಸರ್ವಸ್ಥಾನ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ
ಅಜ್ಞುತ ರೂಪನಾದ ಒಬ್ಬನೆ ಪರಮಸ್ತುವಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲ
ವೆನ್ನುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮರ ಭೇದ ನಿರ್ದೇಶಕ
ವಾಗಲಾರವು. “ನಾಸ್ತಿ ಪರಂ ತತೋನ್ಯತ್” ಎಂಬುವುದರಿಂದಲೂ ಈ
ಅರ್ಥವೇ ಕಂಠೋಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷಾರ್ಥ
ವನ್ನು ಭಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಬಹುದು. ||೧೦||

(೧೩ನೇ ನಾಮವು) ಅವ್ಯಯಃ,

ಓಮ್ | ಅವ್ಯಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಅಜರೂಮರೂವ್ಯಯಃ” ಎಂಬ ಕೃತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ
ಈ ನಾರಾಯಣನು ನಾಶವಿಲ್ಲದವನಾದುದರಿಂದ ಅಥವಾ ವಿಕಾರ ರಹಿತ
ನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವ್ಯಯನೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(೧೧ ಭಾ) ಹಿಂದೇ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಐದು ದಿವ್ಯನಾಮಗಳಿಂದ ಉಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವ್ಯಯಃ-“ನವೀಯತನವ್ಯವಗಮ್ಯತೆ ಅಸ್ಮಾದಿತಿ” ಅವ್ಯಯಃ, ಇವನನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಪುನಶ್ಚ ಇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವ್ಯಯನೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಭಗವತ್ಪರಣಾರವಿಂದವನ್ನು ಸೇರಿರುವ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪರಮಪುರುಷನು ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರನಪ್ಪೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ “ಏತೇನ ಪ್ರತಿಪದ್ಯಮಾನಾ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಿಗೆ ಅಪುನರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವುವು.

(೧೨ನೇ ನಾಮವು) ಪುರುಷಃ, ಓಮ್ || ಪುರುಷಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ || ಮ) “ನವದ್ವಾರಂ ಪುರಂ ವೃಣ್ಯಮೇತೈರ್ಭಾವೈ ಸ್ಸಮನ್ವಿತಂ | ವ್ಯಾಪ್ಯಕೇತೇ ಮಹಾತ್ಮಾಯ ತ್ಸಾತ್ಪುರುಷ ಉಚ್ಯತೆ” ಎಂಬೀ ಭಾರತ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ನವದ್ವಾರ ಪುರವಾದ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಮಹಾತ್ಮನಾದುದರಿಂದ ಪುರುಷನೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಎಂದರೆ ಶರೀರವೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಪುರದಲ್ಲಿ ಶಯನಮಾಡಿರುವಂತವನಾದುದರಿಂದ ಪುರುಷನೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನೆಂದರ್ಥವು. (ಶಂ || ಭಾ) ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರವ್ಯತ್ಯಯವುಳ್ಳ ಅಸಧಾತುವಿನ ರೂಪವನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಸ್ತೋದಿದರೆ “ಪೂರ್ವಮೇವಾಹಮಿಹಾಸಂ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಇದ್ದವನಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಪುರುಷನೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಅಥವಾ “ತತ್ಪುರುಷಸ್ಯ ಪುರುಷತ್ವಂ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಪುರಗಳೆಲ್ಲ ಉತ್ಪಾದನ ಉತ್ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಸೀದತಿ-ಇರುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಪುರುಷನೆಂತಲಾದರೂ, “ಪೂರಣಾತ್ಸದನಾಚ್ಚೈವ ತತೋಸೌ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ” ಎಂಬ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ; ಪುರಾಣಿ-ಫಲಾನಿ, ಸನೋತಿ-ದದಾತಿ, ತಿವಾ ; ಪುರುಷಃ-ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಪುರುಷನೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಸಂಹಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಅಂತವನ್ನು ಎಂದರೆ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವಂತವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಪುರುಷನೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ

ವಾಗಿ ಪೂರಣದಿಂದಲಾದರೂ ಸದನದಿಂದಲಾದರೂ ಪುರುಷನನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ನೆಂದರಿಯಬೇಕು.

(ವಿ| ಭಾ) ಪುರುಷಃ-ಮುಕ್ತರಿಗೆ ತನ್ನ ಪರೈಂತವಾದ ಸರ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನಾದುದರಿಂದ “ಪುರುಷಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಪರಮಪುರುಷನು ವಾಕ್ಯನಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಅಳವಿಡಲ್ಪಡದ ತನ್ನ ಗುಣಾ ನುಭವವನ್ನು ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನದ್ದೆ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಈ (೧೪)ನೇ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ವಿಷ್ಣೋವಾ ನಂದಯಾತಿ” ಇತ್ಯಾದ್ಯನಂತ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಬಹುದು. || ೧೪ ||

(೧೫ನೇ ನಾಮವು) ಸಾಕ್ಷೀ. ಓಮ್ | ಸಾಕ್ಷೀಣೇನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ| ಮ) ಸಾಕ್ಷೀ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಸ್ವರೂಪಬೋಧದಿಂದ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ನೋಡುವಂತವನು ಸಾಕ್ಷೀ ಎನ್ನ ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮುಕ್ತರನ್ನು ಆನಂದಯುಕ್ತರ ನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾನೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕಟಾಕ್ಷಿಸು ವಂತವನಾಗಿರುವನೆಂದು ಮುಂದಿನ ಈ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಸಾಕ್ಷೀ- ಕಾಣುವಂತವನು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವಂತವನು. ಮುಕ್ತಪ್ರಾಪ್ತ ನಾದ ಪರಮಪುರುಷನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವನೆಂದು “ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಶ್ವತಾ” ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಹೇಳುವುವು. || ೧೫ ||

(೧೬ನೇ ನಾಮವು) ಹ್ರೇತ್ರಜ್ಞಃ,
ಓಮ್ | ಹ್ರೇತ್ರಜ್ಞಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) “ಹ್ರೇತ್ರಂಜಾನಾತಿತಿ ಹ್ರೇತ್ರಜ್ಞಃ,” ಹ್ರೇತ್ರವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ಕರೀರವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತವನಾದ್ದರಿಂದ ಹ್ರೇತ್ರಜ್ಞನೆನ್ನು ಲ್ಪ ಡುವನು. “ಹ್ರೇತ್ರಂಜ್ಞಂ ಚಾಪಿಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗವ ದ್ಗೀತಾ ೧೩ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಯರಡನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ “ಹ್ರೇತ್ರಾ ಖ್ಯಾನ್ ಕರೀರಾಣಿ ತೇಷಾಂ ಜೈವ ಯಥಾ ಸುಖಂ| ತಾನಿವೇತ್ತಿ ಸ ಯೋ

ಗಾತ್ರಾ ತತಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾ ಉಚ್ಯತೇ” ಎಂಬದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣ ದ್ವಿಯೂ ಈ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂತಲೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತವನಾಗು. ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಲ್ಪಿಸುವ ಕೀರಗಳನ್ನು ಅನಾಯಾಸದಿಂದ ಯಾವನಾದರೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನೋ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು)

(ವಿ ಭಾ) ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ-ಕೀರವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು. ಇದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕೀರವು ಇದು ತಾನೆ ಯೆಂದು ಕಂಡರಿಯುವಂತವನೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಅಥವಾ ತನ್ನ ಭೋಗ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವ ಭೂಮಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಬ್ಬದಿಂದ ಪರಮಾಕಾಶವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅದನ್ನು ಕೀರವಾಗಿಯುಳ್ಳವನೆಂತಲಾದರೂ ಅರ್ಥವಾಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೂ (೧) “ಆಕಾಶ ಕೀರಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕೀಯ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಅನೇಕಗಳಿರುವುವು ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣೀಯದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಂತನಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು “ಮುಕ್ತಾನಾಂತು ಗತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾ ಇತಿ ಕಲ್ಪಯತೆ” ಎಂಬದಾಗಿ (೨) ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

(ಪರಮಾಕಾಶವನ್ನೇ ಕೀರವಾಗಿಯುಳ್ಳ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು (೧) ಮುಕ್ತರಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವ ಪರಮಪುರುಷನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನೆಂದು ಶ್ರೀನಾರಾಯಣೀಯ ವಚನಾರ್ಥವು. ನಾರಾಯಣೀಯ ವೆಂದರೆ ಶ್ರೀಭಾರತದ ಶಾಂತಿಪರ್ವಾಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಭಾಗವು)

ಮುಕ್ತರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದುಕ್ಕೇಂತಲೇ ಯೇರ್ವೆಟ್ಟ ಸ್ಥಾನವು ಪರಮಾಕಾಶವೆಂದು “ಪರಮೇಶ್ವೋರ್ಮೇ ಸೊಶ್ಚುತೆ (೧) ತೇಹನಾಕಂ ಮಹಿಮಾನಸ್ಸಚಂತೆ (೨) ನಾಕಪೃಷ್ಠೋ ವಿರಾಜತಿ (೩) ಸಮೋದೇತ ತ್ರಿ ವಿವೃಪೆ (೪) ಯತ್ಪುರಾಣ ಮಾಕಾಶಂ ತತ್ರ ಮೇ ಸ್ಥಾನಂ ನ ಪುನರ್ಭವಾಯ (೫) ಯದ್ಗತ್ವಾನ ನಿವರಂತೆ ತದ್ಧಾನು ಪರಮಂ ಮಮ ” (೬) ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, “ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಂಗಳಮ ಮಂಗಲ್ಯಸು ಯುಕ್ತೋ ಜರಾ ಮೃತ್ಯು ಭಯಾದತೀತಃ ತತೋ ನಿಮಿತ್ತೇಚ ಫಲೇ ವಿನಷ್ಟೇ ಆ ಲಿಂಗ ಮಾಕಾಶ ಮಲಿಂಗ ವಃಃ ” (೭) ಏಕಾನ್ತಿ ನ ಸ್ವದಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಧ್ಯಾಯಿನೋ

ಯೋಗಿನೋಹಿಯೇ | ತೇಷಾಂ ತತ್ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ಯದ್ವೈ ಪಶ್ಯಂತಿ
ಸೂರಯಃ ” (೮) ಎಂದು ಮೋಕ್ಷ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ, “ಯತ್ನು ಕಿಂಚಿ
ದಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಮಹಾವ್ರೋಮ ಯ ದಚ್ಯುತೆ ” (೯) ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮ
ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ “ತನ್ಮೋಕ್ಷಸ್ತತ್ಪರಂ ತೇಜೋ ವಿಷ್ಣೋರಿತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಯಃ |
ಪಶ್ಯಂತೋಕ ಮಿಮಂಸುರ್ಯಂ ಯಾನವಸೈಸ್ಮ ದೃಶ್ಯತೆ || ತ್ವತ್ಪ್ರಿಯಾರ್ಥ
ಮಯಂ ಲೋಕೇ ದರಿತಸ್ತೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ” (೧೦) ಎಂಬದಾಗಿ
ಶ್ರೀವರಾಹ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ, “ಕಾರ್ಯಾಣಾಂ ಕಾರಣಂ ಪೂರ್ವಂ
ವಚಸಾಂ ವಾಚ್ಯ ಮುತ್ತಮಂ | ಯೋಗಿನಾಂ ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪರ
ಮಂತೆ ಪದಂ ವಿದುಃ ” (೧೧) ಎಂಬದಾಗಿ ಹಿಂಗ್ವಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ, “ಬ್ರಹ್ಮಣ
ಸ್ಸದನಾ ತ್ವಸ್ಯ ಪರಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಕಾಶತೆ ” (೧೨) ಎಂಬದಾಗಿ ಆರಣ್ಯ
ಪರಮೇಶ್ವರೋದಯ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ
ವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(ಪರಮಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅನುಭವಿಸುವನು. (೧) ಅವರುಗಳು ಸುಖ ಸ್ವರೂ
ಪವಾದ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವರು. (೨)
ಸ್ವರಗ್ಗತಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು. ಅಥವಾ ನಾಕಸ್ವರಗ್ಗದಿ
ಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯವಾದ ಪರಮಪದದಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು. (೩) ಅವನು ತ್ರಿವಿಷ್ಟದ
ವೆನ್ನಲ್ಪಡುವ ಪರಮಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸುವನು. (೪) ಪುರಾತನವಾದ ಯಾವ ಪರ
ಮಾಕಾಶವೂ ಅದು ವನ್ನ ಸ್ಥಾನವು, ಅಲ್ಲಿ ಹೋದವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ವಿಲ್ಲವು (೫)
ಯಾವ ಪರಮಪದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದಮೇಲೆ ಪುನಶ್ಚ ಈ ಸಂಸಾರ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ
ಬರಲಾರರೂ ಅಂತಹ ಪರಮಾಕಾಶವು ನನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನಿಯಮನ ಸ್ಥಾನವು (೬)
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಯಾದವನು ತನಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ
ಅಮಾನಿತ್ವಾದಿ ಕಾರ್ಯಾಗುಣಗಳೆಂದೊಪ್ಪಿದವನಾಗಿ ಭಗವದುಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದ
ರಿಂದ ಜ್ಞಾನಪರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಆತೀಕ್ರಮಿಸಿದವನಾಗಿ, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಜೇತುವಾದ
ಅವಿದ್ಯಾದಿಗಳೆಂಬೂ, ಅದರ ಫಲವಾದ ಬಂಧದಿಂದಲೂ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿ
ಗಳೊಡನೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಅಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾದಮೇಲೆ ಕೇವಲ
ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಪರಮಾಕಾಶವನ್ನು
ಹೊಂದಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ನುಬಿಸುವನು. (೭) ದೇವತಾಂತರ ಸಂಬಂಧ ಕೂನ್ಯರಾಗಿ ಸದಾ
ಬ್ರಹ್ಮ ಧ್ಯಾನೇಲರಾದ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಹೊಂದತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನವು.
ಯಾವ ಸ್ಥಾನವನ್ನಾದರೇ ನಿತ್ಯರೂ ಮುಕ್ತರೂ ಸದಾ ನೋಡುತ್ತಿರುವರೂ ? (೮)
ಇದ್ದೇಂತಲೂ ಅಂತಹ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳದ್ದೆಂತಲೂ ಆಳವಿಡಲಶಕ್ಯವಾದ ಪರಮಾಕಾಶ
ವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಯಾವಸ್ಥಾನವೂ ಅದು ತಾನೇ ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಾನವು, ಶ್ರೀವ.ಹಾ

ವಿಷ್ಣುವಿನ ತೇಜೋಮಯವಾದ ದಿವ್ಯ ಸ್ಥಾನವು ಅದಂತಲೇ ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರುವುದು. ಯಾವದಾದರೆ ವೇದಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಲಕೃತ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದೂ ಆ ಈ ಲೋಕವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ ನಿನ್ನಿಗೂ ಕೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಎಲೈ ಪರಮಪುರುಷನೇ ? ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಈ ಲೋಕವು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದು. (FII ೧೦) ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿಯೂ ವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಸೀಮಾ ಭೂಮಿಯಾಗಿಯೂ ಸಮಸ್ತ ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪರಮಪದವೆನ್ನುವರು. (೧೧) ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ಗೃಹವಾದ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆ ಪರಮಪದವು ಇರುವುದು. (೧೨) ಎಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

“ ಪ್ರಕೃತಿರ್ವ್ಯಾ ಮಮ ಪರಾವ್ಯಕ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತಾಚ ಭಾರತ | ತಾಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭವಂತೀಹ ಮುಕ್ತಾ ಭರತ ಸತ್ತಮ ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿ ವಚನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವೈದಿಕ ವುತ್ರರನ್ನು ಕರದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. “ ಶುದ್ಧ ಸ್ವಾತಿತಕಸಂಕಾಶಂ ನಿರ್ವಾಣಂ ಪರಮಂ ಪದಂ | ತತ್ಪದಂ ಪಾಪ್ಯ ತತ್ಪಜ್ಞಾ ಮುಚ್ಯಂತೇಚ ಶುಭಾ ಶುಭಾತ್ ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ವಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆಯೂ ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(ಎಲೈ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ? ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಗೋಪುರ ಮಂಡಪ ಪ್ರಕಾರಾದಿ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಆಕಾಶಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಅಂತಹ ದಿವ್ಯ ಸ್ಥಲವನ್ನು ಮುಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾವಿರ್ಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವರೆಂದು ಶ್ರೀಹರಿವಂಶ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ವಾತಿತಕ ಶಿಲೆಯಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಯೂ ಸುಖರೂಪವಾಗಿಯೂ ಪರಮಪದವಿರುವುದು ಇಂತಹ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ ಅಂತಹ ದಿವ್ಯವಾದ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಪುನಶ್ಚ ಶುಭಾ ಶುಭಾತ್ಮಕವಾದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ವಿಮುಕ್ತರಾಗುವರೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಹಿತಾ ವಚನಾರ್ಥವು)

ಈ ಪರಮಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಜಿತಾ ಎಂಬ ಒಂದು ಪಟ್ಟಣವೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಸ್ತಂಭಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವ ಒಂದು ರತ್ನ ಮಂಡಪವೂ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ದಿವ್ಯ ಪರ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸೀತನಾಗಿರುವ ಪರಮಪುರುಷನು ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತರುಗಳಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವನೆಂದು ಛಾಂ

ದೋಗ್ಯ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಕೌಷೀತಕೀ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಿಸಬೇಕು. ||೧೬||

(೧೭ನೇ ನಾಮವು) ಅಕ್ಷರಃ,

ಓಮ್ || ಅಕ್ಷರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ ಭಾ) ಅಕ್ಷರಃ-ನಕ್ಷರತೀತ್ಯಕ್ಷರಃ-ಪರಮಾತ್ಮಾ, ನಾಶವಿಲ್ಲದವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಕ್ಷರವೆಂದು ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. ಆದರೆ ಪರಮಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ “ತತ್ತ್ವಮಸಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ (ಬೇವವಾಚಕವಾದ) ತ್ವೇತ್ಯಜ್ಞ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ (ಪರಮಾತ್ಮವಾಚಕವಾದ) ಅಕ್ಷರ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಭೇದವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಭೇದವಿರುವದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ಭೇದ ಸಾಧಕವಾಗಲಾರದೋ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ಅಪ್ರಮಾಣವಾದ್ದರಿಂದ ಅಭೇದ ಸಿದ್ಧಿಗೇ ಯಾವ ಬಾಧಕವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದರಿಯಬೇಕು.

(ವಿ ಭಾ) ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರುಗಳಿಂದ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಮೆಲ್ ಮೇಲೇ ಗುಣಗಳು ಅತಿಶಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಭೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಈ ಮುಂದಿನ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು.

ಅಕ್ಷರಃ-ನಕ್ಷರತೀತ್ಯಕ್ಷರಃ, ಕಮ್ಮಿಯಾಗದವನು. ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದದವನೆಂದರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೇ “ನಿರವದ್ಯಃ ಪರವ್ರತ್ತೇರ್ಮಿ ರಧಿ ಪ್ಲೋತುಕ್ಷರ ಕ್ರಮಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನುಸಂಧಿಸಬೇಕು.

(ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ದೋಷಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಕೃತ್ಯಧಿಷ್ಠಾನ ಶೂನ್ಯನಾಗಿ, (ಎಂದರೇ ಪ್ರಕೃತಿ ಪಂಚಾಮವಾದ ದೇಹ ಸಂಬಂಧ ಶೂನ್ಯನಾಗಿ) ನಿರ್ದಿಶ್ವರನಾಗಿರುವನೆಂದು ಈ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

ಇಂತಹ ಕ್ರಮವನ್ನು ನುಸರಿಸಿಯೇ ತಾರೀರಕತಾಸ್ತ್ರದ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪವು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಫಲವು ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಫಲ ವಿಷಯವೆಂತಲೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮೂರು ಅಧ್ಯಾಯ

ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಾಧನಗಳೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರುತಿ
ಮಾದರಾದವುಗಳೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಫಲ ವಿಷಯವೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ
ಮೇಲೆ ಈ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೂ ಅದೇ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷ ರೂಪ ಫಲ
ಪ್ರಸಕ್ತಿಯು ಈ ಕಾರೀರಕ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂತೆಲೇ ಪ್ರಾಶ್ತವಾ
ಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಫಲ ವಿಷಯವಾಗಲಾರ
ದೆಂದರಿಯಬೇಕು. || ೧೩ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ ಯರಡನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
(v) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಶರೀರತ್ವಾಚ್ಚ ಜಗತ್ಸ್ಮ ದ್ವೈತ್ಯೈರ್ಮ ಕದಾಚನ |
ವಿಶ್ವತೇಯಸು “ಪೂತಾತ್ಮಾ” (೧೦) ನಭುಂಕ್ತೇಚ ಫಲಾನಿಯಃ || ಯೇನ
ಭೂತಾನ್ಯಾತ್ಮವನ್ಮಿ ನಾಯಮನ್ಯೇನ ಚಾತ್ಮವಾಕ್ | ಅತೋಹ್ಯಾತ್ಮೇ
ಶ್ವರತ್ವಾಚ್ಚ “ಪರಮಾತ್ಮಾ” (೧೧) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಧರ್ಮ್ಯಮಾ
ಪನ್ನಾ ಮುಕ್ತಾಸ್ತೇವಾಂ ಪರಾಗತಿಃ | ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ್ತುತಶ್ಚೇಷೀ
“ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಿಃ” || (೧೨) ನವೀಯತೇಚ ವೈಕುಂತಾ ನ್ನಾ
ಕ್ತೋ ಧಸ್ತಾ ದತೋ “ಽವ್ಯಯಃ” || (೧೩) ಮುಕ್ತೇಭ್ಯ ಸ್ತಾವ್ಯಕ
ಪರ್ಮಂತ ದಾನಾ “ತ್ಪುರುಷ” ಈರಿತಃ || (೧೪) ಸ್ವಯಮಾನಂದಯಕ್
ತ್ವಶ್ಯ “ಸಾಕ್ಷೀ” (೧೫) ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೋತಿಸಃ | ಹೇತ್ರಂತು ಪರಮಂವೈಮ
ಮುಕ್ತೇಭ್ಯೋವೇತ್ತಿ ನಿತ್ಯಶಃ | ದಾತುಂ ಸ್ವಾನುಭವಂ ಯಶ್ಚ “ಹೇತ್ರ
ಜ್ಞಾ” (೧೬) ಸ್ಪೃತುಕಧ್ಯತೇ || ಸದಾಽನುಭೂಯ ಮಾನೋಽಪಿ ನಿಘೋಷ
ಗುಣ ಗೌರವಾತ್ | ಮುಕ್ತೈಃ ಕೃಚಿನ್ನಹರತೇ “ತ್ಯಹರಃ” (೧೭) ಪರಿ
ಕೀರ್ತಿತಃ ” ಎಂಬ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. (ನಾಮಗಳು ೧೩)
ಪೂರ್ಣಗಳಾದವು. || ಶ್ಲೋ || ೨ ||

ಮೂ|| ಯೋಗೋ ಯೋಗವಿದಾಂನೇತಾ ಪ್ರ
ಧಾನವುರುಷೇಶ್ವರಃ | ನಾರಸಿಂಹವಪು ಶ್ಚ್ರೀಮಾ
ನ್ಮೇಶವಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ || ೩ ||

(೧೮ನೇ ನಾಮವು) ಯೋಗಃ, ಓಮ್ || ಯೋಗಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಯೋಗಃ-“ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ನಿಗೃಹ್ಯ
ಮನಸಾ ಸಹ | ಏಕತ್ವ ಭಾವನಾ ಯೋಗಃ ಹೇತ್ರಜ್ಞಾ ಪರಮಾ

ತ್ಯನೋ ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಸಕಲ ವಾದ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಹ್ರೇತ್ರಜ್ಞಾ ಪರಮಾತ್ಮರ ಏಕತ್ವಭಾವನೆಯೇ ಯೋಗವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವುದು. ಇಂತಹ ಯೋಗದಿಂದ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಯೋಗಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪ ಡುವೆನು.

(ವಿ| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮುಕ್ತಪ್ರಾಪ್ಯನಾದವನು ಯಾವ ಪರಮವುರುಪನೋ ಅವನು ತಾನೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಉಪಾ ಯವೆಂದು ಈ ನಾಮದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಯೋಗಃ-ಹೊಂದಿಸು ವಂತವನು. ಎಂದರೆ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ (ಇವರ ಅಪೇಕ್ಷಾದಿಗಳನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸದೆ) ಸ್ವತಃ ಉಪಾಯವಾಗಿರುವಂತವ ನೆಂದರ್ಥವು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಏವೈಕೈವಾನಂದಯಾತಿ || ತದ್ಧೇತುವ್ಯುಪ ದೇಶಾಜ್ಞ || ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷ ಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಶುಚಿಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು.

(ಇವನೇಯಲ್ಲವೋ ಅನಂದಪಡಿಸುವಂತವನು, ಅವನು ಕಾರಣನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡು ವುದರಿಂದಲೂ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳ ದಶೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸುವೆ ನೆಂದೀ ಪ್ರ ವಣಾರ್ಥವು)

(ಮ| ಭಾ) ಯುಜ್ಯತೇ-ಸಮಾಧತೇ, ಇತಿಯೋಗಃ, ಈ ಅರ್ಥವೂ (ವಿ| ಭಾ) ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿನೋಚನ ದಿಂದ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವಂತವನೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೧೮||

(೧೯ನೇ ನಾಮವು) ಯೋಗವಿದಾಂನೇತಾ,

ಓಮ್ || ಯೋಗವಿದಾಂನೇತ್ರೇನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ಯೋಗವಿದಾಂನೇತಾ-“ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಾಭಿ ಯುಕ್ತಾ ನಾಂ ಯೋಗ ಹ್ರೇಮಂ ವಹಾಮ್ಯಹಂ ” ಎಂಬ ಗೀತಾ ವಚನಾನುಸಾರ ವಾಗಿ “ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತಹರಯೋಗ ಹ್ರೇಮವನ್ನು ವಹಿಸುವೆನೆಂಬ ಭಗವದುಕ್ತಿಯಿಂದ, ಯೋಗವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವಂತವರು (ಯದ್ವಾ) ತಿಳಿದವರು (ಅಥವಾ) ಹೊಂದಿದವರು ‘ಯೋಗ ವಿತ್’ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವರು, ಅಂತವರಿಗೆ ಯೋಗ ಹ್ರೇಮವಹನವೇ ಮೊದಲಾ

ದವುಗಳಿಂದ ನಾಯಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ ಯೋಗವಿದಾಂಸೇತಾ ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಯೋಗವಿದಾಂ-ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಉಪಾಯವನ್ನಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸದೆ ಕೇವಲ ಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನೇ ಉಪಾಯವನ್ನಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವಂತವರಿಗೂ, ನೇತಾ-ಫಲಿಸಿದ್ಧಿ ಯಾಗುವವರಿಗೂ ನಿರ್ವಾಹಕನಾಗಿರುವಂತವನು “ ಉಪಾಯ ಭಕ್ತಿ ನಿವ್ಯಾಯೇ ತೇಚ ಯೋಗವಿದ ಸ್ಪೃಹತಾಃ | ತೇಷಾಂಚ ಫಲ ಪರ್ಯಂತಂ ನೇತಾ ನಿರ್ವಾಹಕ ಕ್ಷಯಃ ” ಎಂಬೀ ವಿವರಣವೂ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು.

ಮತ್ತು “ತೇಷಾಮೇವಾನುಕಂ ಪಾರ್ಥ ಮಹಮಜ್ಞಾನಜಂ ತಮಃ | ನಾಕಯಾಮಿ || ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಧರಾ || ಸಂಸಾರಪಾರಂ ಪರಮಾಪ್ನುನಾಸ್ಯ ರಾರಾಧನೀಯೋ ಹರಿರೇಕ ಏವ|| ಪರಾಮೃತಾ ತ್ಪರಿಮುಚ್ಯಂತಿ ಸರ್ವೇ || ಜುಪ್ತಸ್ಮತಸ್ತೇನಾಮೃತ ತ್ವಮೇತಿ || ”

(ಅವರುಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಂಟಾದ ತಮಸ್ಸನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವೆನು. ಅವರುಗಳಿಗೆ ನಾನು ಉದ್ಧಾರಕನಾಗಿರುವೆನು. ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದ ಧಡವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದವೇಕ್ಷಿಸುವಂತವರಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು ಕ್ರೀಡಾಯೋಬ್ಬನೆ. ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಂಧದ ಶೆಯಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗುವರು. ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದವರು ಅವನಿಂದಲೇ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗುವರು.)

ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುವು. || ೧೯ ||

(೨೦ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೇಶ್ವರಃ,

ಓಮ್ || ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೇಶ್ವರಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಈ ನಾಮವೂ ಹೇಳುವುದು ಬಂಧ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ಅದರಿಂದ ಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜೀವಕೋಟಿಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಆಳುವಂತವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಯುಕ್ತಮೇತತ್ ಹೃದ ಮಹರಂಚ ವ್ಯಕ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತಂ ಭರತೇ ವಿಶ್ವಮೇಕಃ || ಪ್ರಧಾನ ಹ್ರೇತ್ರಜ್ಞಾ ಪತಿರಗ್ನೇಶಃ || ಹೃರಾತ್ಮಾನಾವೀಶತೇ ದೇವ ಏಕಃ || ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಆಧಾರಭೂತಗಳಾಗಿರುವುವು.

(ಬಂದರೊಡನೆ ಬಂದು ಸೇರಿ ವೈಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಅವೈಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಚೇತನಾಚೇತನ ರೂಪವಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಸರ್ವ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಭರಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ಕರ್ಮವಶನಾಗಿ ಅಂತಹ ಕರ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಪರವಶನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವನು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನಾದರೆ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡುವನು.) ಪ್ರಧಾನವೆನ್ನಲ್ಪಡುವ ಆಚೇತನಕ್ಕೂ ಜ್ಞೇತ್ರಜ್ಞನೆನ್ನಲ್ಪಡುವ ಚೇತನನಿಗೂ ಪತಿಯಾದವನು. ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು. ಕ್ಷರವೆನ್ನಲ್ಪಡುವ ಆಚೇತನವನ್ನೂ ಆತ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶನಾದ ಪರಮಪುರುಷನೊಬ್ಬನೇ ಆಳುವನು. ಎಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.)

(ಶಂ|| ಮು) ಪ್ರಧಾನವೆಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ (ಶಂ|| ಮಾಯೆಗೂ) ಪುರುಷನೆಂಬ ಜೀವನಿಗೂ ಪ್ರಭುವಾದವನು. || ೨೦ ||

(೨೧ನೇ ನಾಮವು) ನಾರಸಿಂಹವಪುಃ,

ಒಮ್ | ನಾರಸಿಂಹವಪುಃಪೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ನಾರಸಿಂಹವಪುಃ-ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮತ್ತು ಸಿಂಹದ ಅವಯವಗಳು ಕಾಣಲ್ಪಡುವುವೋ ಅವನು “ನಾರಸಿಂಹವಪುಃ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಪ್ರತಿ ಬಂಧಕಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವನೆಂದು ಈ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ನಾರಸಿಂಹವಪುಃ-ಭಕ್ತನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಭಯವನ್ನು ನಿವಾರಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ‘ನರಸಿಂಹ’ ವೆಂಬುವ ದಿವ್ಯವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. || ೨೦ ||

(೨೨ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀಮಾರ್ಕ, ಒಮ್ | ಶ್ರೀಮತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಶ್ರೀಮಾರ್ಕ-ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿದೆಯೂ ಶ್ರೀದೇವಿಯು ವಾಸಮಾಡುವಳೋ; ಅಂತವನು “ಶ್ರೀಮಾರ್ಕ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ನರ ಮತ್ತು ಸಿಂಹ ಶರೀರಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿದ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ

(ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಜಾಗ್ರತವಾದವಾದ ಮೈರೂಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದದೆ) ಸಾಂದರ್ಭ್ಯ ಲಾವಣ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅತಿಮನೋಹರನಾಗಿರುವಂತವನು “ಶ್ರೀಮಾನ್” ಎನ್ನುವುದು. || ೨೦ ||

(೨೩ನೇ ನಾಮವು) ಕೇಶವಃ, ಓಮ್ || ಕೇಶವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ || ವಿ) ಅಭಿರೂಪಗಳಾದ (ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಗಳಾದ) ಕೂದಲುಗಳು ಯಾವನಿಗೆ ಇರುವವೋ; ಅವನು ‘ಕೇಶವ’ ನೆಂತಲಾದರೂ (ಅಥವಾ) (ಕಂ) ಕಷ್ಟ, ಅಷ್ಟ, ಈಕಷ್ಟ ಕೇಶಾಃ-ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಶಿವರೆಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಕೇಶರೆನ್ನುವುದು ಅವರು ಯಾವನ ವಶದಲ್ಲಿರುವರೋ ಅಂತವನು ‘ಕೇಶವ’ ನೆಂತಲಾದರೂ, (ಯದ್ವಾ) (ಕಂ|| ಮು) “ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಯೈವ ದುಷ್ಪಾತ್ರಾ ಹತಃ ಕೇಶೇ ಜನಾರ್ದನ | ತಸ್ಮಾತ್ ಕೇಶವ ನಾಮ್ನಾ ತ್ವಂ ಲೋಕೇಜ್ಜೀಯೋ ಭವಿಸ್ಯಸಿ” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ವಚನದಲ್ಲಿ ಎಲೈ ಜನಾರ್ದನನೇ? ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ದುಷ್ಪಾತ್ರನಾದ ಕೇಶಿ ಎಂಬ ಅಸುರನು ನಿನ್ನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನೋ; ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ‘ಕೇಶವ’ ನೆಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗು” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ‘ಕೇಶವ’ ನೆಂತಲಾದರೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಸಾಂದರ್ಭ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಲಕ್ಷಣವು ಇದೆಂದು ಈ ನಾಮದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಕೂಂಡಾಡುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ನೀಲ ವರ್ಣದೊಡನೆ ಅತಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಕುಟಿಲ ಕುಂತಲಗಳಿಂದೊಪ್ಪಿದವನು ||೨೩||

(೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ,

ಓಮ್ || ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು|| ಭಾ) “ಯಸ್ಮಾತ್ಕುಹರ ಮತೀತೋಹ ಮಹರಾದಪಿ ಜೋತ್ತಮಃ | ಅತೋಗ್ಗುಲೋಕೇ ವೇದೇಚಸ್ರಧಿತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ” ಎಂಬ ಭಗವದ್ಗೀತಾ (೧೬)ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕುಹರ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಪುರುಷರುಗಳಿಗಿಂತ ಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದುದರಿಂದ “ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ ಭಾ) ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಲಕ್ಷಣಮುಳ್ಳವನೆಂದು ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಯಲ್ಲರಂತೆಯೇ ಇವನನ್ನು ನೋಡುವರೆಂದು ನೆನಸಿ ಅಂತಹ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣನೆಂದು ಈ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಸರ್ವಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು 'ಪುರುಷೋತ್ತಮ' ನೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೧೪||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ ಮೂರನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (೨) ನಾಮಗಳಿಗೂ

“ಉಕ್ತಂಹಿ ಮುಕ್ತಪ್ರಾಪ್ಯ ತ್ವಮಭೋಪಾಯತ್ಯ ಮುಚ್ಯತೇ | ಸಾಕ್ಷಾನೋಕ್ಷೈಕ ಹೇತುತ್ವಾತ್ “ಯೋಗ” (೧೮) ಇತ್ಯಭಿ ಧೀಯತೇ | ಉಪಾಯ ಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠಾಯೇ ತೇಜ “ಯೋಗವಿದ್” ಸ್ತೃತಾಃ | ತೇಷಾಂ ಚ ಫಲ ಪರ್ಯಂತಂ ‘ನೇತಾ’ (೧೯) ನಿರ್ವಾಹ ಕಶ್ಚಯಃ | ಬಂಧಹೇತೋಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ ಬದ್ಧೈಮಾನ ನೃಣಾಂಚಯಃ | ನಿಯಾಮಕ ಸ್ವರ್ದದಾಸಃ “ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೇಶ್ವರಃ” (೨೦) || ನರವತ್ಸಿಂಹ ವದ್ರೂಪಂ ಯೇವಿ ಭರ್ಮೈ ಭಯಪ್ರದಂ | ಯಥಾಕಾಮಂತು ಭಕ್ತಾನಾಂ “ನಾರಸಿಂಹ ವಪುಶ್ಚ” (೨೧) ಸಃ || ವಿರುದ್ಧಾಕಾರವತ್ತೇವೈವ “ಶ್ರೀಮಾನ್” (೨೨) ಸರ್ವಮನೋಹರಃ | ಪ್ರಕಸ್ತ ಸೀಲಕೇಶತ್ವಾತ್ “ಕೇಶವಃ” (೨೩) ಪರಿ ಕೀರ್ತಿತಃ || ಬದ್ಧಾದಿ ಪುರುಷೇಭ್ಯೋಯೋ ಹ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಣವತ್ಸಃ “ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ” (೨೪) ||

ಎಂಬ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (೨೪) ನಾಮಗಳು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಮೂ|| ಸರ್ವ ಶೈವ ಸ್ವಾಧೀನ ರಾಘವಾ
ರ್ಮಧಿರವ್ಯಯಃ | ಸಂಭವೋ ಭಾವನೋ ಭರಾ
ಪ್ರಭವಃ ಪ್ರಭು ರೀಶ್ವರಃ ||೪||

(೨೫ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವಃ, ಓಮ್ || ಸರ್ವಸ್ಮೈನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ || ಭಾ) “ಅಸತ್ತ್ವ ಸತ್ತ್ವೈವ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಾತ್ | ಸರ್ವಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ ಜ್ಞಾನಾತ್ಸರ್ವಮೇನಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ” ಎಂಬ

ದಾಗಿ ಶ್ರೀಭಗವದ್ವ್ಯಾಸ ಬೇವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಸದಸತ್ತುಗಳೆಂಬಿ ಸಮ ಸ್ತುಕ್ಕೂ ಜವನ ಮರಣಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವವಿಷಯ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡು ವಂತವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನು “ ಸರ್ವಾ ” ಎಂದು ಹೇಳು ವರು. (ಮ) ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ‘ ಸರ್ವಾ ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೂ ಡದು, ಚಿದ್ವಸ್ತುವಿಗೂ ಜಡವಸ್ತುವಿಗೂ ಅಭೇದವು ಸೇರಲಾರದಾ ದುದರಿಂದ ಅದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಯಾವದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಸಕಲವನ್ನೂ ಕರೀರದಂತೆ ಅಭಿಮಾನಿಸಿರುವನೆಂದು ಈನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಸರ್ವಾ- ಸಮಸ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತವನು. ಇಂತಹ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದಲೇ ತಾನೆ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸರ್ವ ಸ್ವರೂಪನೆಂದು ಹೇಳುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ “ಅಸತ್ತ್ವ ಸತ್ತ್ವೈವ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಾತ್ | ಸರ್ವಸ್ಯ ಚ ಸದಾ ಜ್ಞಾನಾ ತ್ವರ್ಮೇನಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ || ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಂ || ಸಸ್ಯೆ ಸರ್ವಮಿದಂ || ಸರ್ವಂ ಸಮಾಲೋಷಿ ತತೋಸಿ ಸರ್ವಾಃ ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಚ ನಗಳು ಆಧಾರಗಳಾಗಿರುವುವು. || ೨೫ ||

(ಅಸತ್ತ್ವೇತ್ಯಾದಿ (ಕಂ|| ಭಾ) ದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದೋ. ಅವನೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಸಮಸ್ತ ವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತೀರಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಕಲ್ಪ ವಾಚ್ಯರಾಗಿರುತ್ತೀರಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾ

(೨೬ನೇ ನಾಮವು) ಶರ್ವಾ, ಓಮ್ || ಶರ್ವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ|| ಭಾ) ಸಂಹಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂ ಹರಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ (ಕಂ) ಸಂಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದಲಾ ದರೂ “ ಶರ್ವಾ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. “ ಶೃಣಾತೀತಿ ಶರ್ವಾ ” ಎಂದು ನಿಗ್ರಹವು.

(ವಿ| ಭಾ) ಕೃಣಾತೀತಿ ಕರ್ಮ-ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. ಎಂದರೆ ತನಿಗೆ ಶರೀರ ಭೂತರಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು. || ೨೬ ||

(೨೭ನೇ ನಾಮವು) ಶಿವಃ, ಓಮ್ || ಶಿವಾಯನಮಃ.

[ಭಾ) “ ಸಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ ಶಿವಃ ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನುಸರಿತು ಅಭೇದೋಪದೇಶದಿಂದ ಶಿವಾದಿ ನಾಮಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಆದಕಾರಣ ತ್ರೈಗುಣ್ಯರಹಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಕಾರಣ “ ಶಿವಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ| ಭಾ) ಅನಿವೃತ್ತಿನಾಶಕನಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕುಭವನ್ನು ಕೂಡಾ ಕೊಡುವನೆಂದೀ ನಾಮವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು. ಶಿವಃ-ಮಂಗಳಕರನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಶಾಶ್ವತಂ ಶಿವ ಮಚ್ಯುತಂ || ಸತ್ಪ್ರತೇ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣ ಭಾಜನಂ || ಮಂಗಳಂ ಭಗವಾನ್ವಿಷ್ಣುಃ || ಮಂಗಳಾಯತನಂ ಹರಿಃ || ಮಂಗಳಾನಾಂಚ ಮಂಗಳಂ || ಮಂಗಲ್ಯಂ ಮಂಗಳಂ ವಿಷ್ಣುಂ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನರಿಯಬೇಕು.

(ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸರ್ವಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪನೆಂತಲೂ ಸರ್ವಮಂಗಳ ನಿರ್ಕೇತನ ನೆಂಬಿದೇ ವೊದಲಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೋರಿಸುವುವು.)

(ಮ| ಭಾ) ಮಂಗಲತ್ವಾಚ್ಛೈವಃ-ಮಂಗಳಕರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ ಶಿವಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. || ೨೭ ||

(೨೮ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ಥಾಣುಃ,

ಓಮ್ || ಸ್ಥಾಣವೇನಮಃ.

(ಕಂ| ಮ| ಭಾ) ಸ್ಥಿರತ್ವಾ ತ್ಥಾಣುಃ-ಸ್ಥಿರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ ಸ್ಥಾಣುಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ| ಭಾ) ಕೇವಲ ಕುಭವಪ್ರದತ್ವಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕುಭ ಪ್ರದಾನಾಭ್ಯನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ ಸ್ಥಾಣುಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

ಭಗವತ್ಸಂಬಂಧವು ಪಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳಂತೆಯಾದರೂ, ಚಿತ್ತಾ ದರ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಮಾಸಾದಿಗಳಂತೆಯಾದರೂ ಇತರ ದೇವತೆಗಳಂತೆಯಾದರೂ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ವಸ್ತುವು ಯಾವದೋ ಅದೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಅದ್ವಯಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಸಾಲವು ತೀರಿತೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಪ್ರಬಲವಾದ ವಿಘ್ನಗಳಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದೂ ಅಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ಸಕಲವಾದ ಅಕುಭಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವವಿಧದಿಂದಲೂ ಕೊಟ್ಟು ಆಗಲೂ ವಿರಾಮನನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಸ್ಥಿರತಮವಾಗಿರುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ ಏಕೋ ಬಹೂನಾಂ ಯೋ ವಿದಧಾತಿ ಕಾಮಾರ್ಕ || ಶಿಸ್ತುಕ್ ಪ್ರಸನ್ನೀಕಿ ಮಿಹಾಸ್ಮ್ಯ ಲಭ್ಯಂ || ಸಕಲ ಫಲಪ್ರದೋಹಿ ವಿಷ್ಣುಃ || ರತ್ನ ಪರ್ವತ ಮಾರುಹ್ಯ ಯಥಾ ರತ್ನಂ ನರೋಮುನಿ | ಸತ್ವಾ ರೂಪಮಾದತ್ಯ ತಥಾ ಕೃಷ್ಣಾನ್ಮನೋರಥಾರ್ಕ ” ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ರಮಾಣಗಳು ಜಾಕರೂಕಗಳಾಗಿರುವುವು. || ೨೪ ||

(ತಾನೊಬ್ಬ ನಾಗಿಯೇ ಅನೇಕರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಯಾವನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆಯೋ. ಅಂತಹ ಹರಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾದಮೇಲೆ ದುರ್ಲಭವಾದದ್ದು ಯಾವದು. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಸಕಲ ಫಲಪ್ರದ ನಲ್ಲವೆ. ರತ್ನಗಿರಿಯನ್ನೇರಿದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಕಷ್ಟಾನುಗುಣವಾಗಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವರವರ ಕಷ್ಟಾನುಗುಣವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥಗಳು.)

(೨೯ನೇ ನಾಮವು) ಭೂತಾದಿಃ,

ಓಮ್ || ಭೂತಾದಯೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಭೂತಗಳಿಗೆ ಆದಿಕಾರಣನಾದ ಕಾರಣವಿಂದ “ ಭೂತಾದಿಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವನೆಂದೀ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಭೂತಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು “ ಭೂತಾದಿಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಕಿಂ ಪ್ರಜಯಾ ಕರಿಷ್ಯಾಮೋ ಯೇಷಾಂ ನೋಽಯಮಾತ್ಮಾ

ಏತೇವಯಂ ಸರ್ವ ಸಮೃದ್ಧಕಾಮಾ ಯೇಷಾಮಯಂನೋ ಭವಿತಾ ಪ್ರ
ಕಾಸು || ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು. || ೨೯ ||

(ಸಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದಮೇಲೆ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಮಾಡ
ತಕ್ಕದ್ದೇನಿರುವುದು. ಸಮ್ಮಿಲ್ಲದಾಗೂ ಇವನು ಈಶ್ವರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾವುಗಳು
ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧರಾಗಿ ಸರ್ವಾಪೇಕ್ಷಿತಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗುತ್ತೇವೆಂದು ಅರ್ಥವು)

(೨೦ನೇ ನಾಮವು) ನಿಧಿರವ್ಯಯಃ,

ಓಮ್ || ಅವ್ಯಯಾಯನಿಧಯೇನಮಃ.

(ವಿ ಭಾ) ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅಧಿಕವಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಆಪದ್ಧನ
ದಂತೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಇಡಲ್ಪಡುವನೆಂದೀ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಅವ್ಯಯಃ
ನಿಧಿಃ-ಸಕಲ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಸರ್ವದಾ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಸ್ವಲ್ಪಮ
ಟ್ಟಿಗೂ ಕೂಡಾ ನ್ಯೂನ (ಕಮ್ಮಿ) ವಾಗದ ನಿಧಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸು
ವಂತವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೇ ಛಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ “ತದ್ಯಥಾ ಹಿರಣ್ಯ
ನಿಧಿಂ ನಿಹಿತಂ” ಎಂಬದಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿಧಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿರು
ತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ನಾಶವಿಲ್ಲದ ನಿಧಿಯಾಗಿರುವಂತವನು “ಅವ್ಯಯಃ
ನಿಧಿಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನೆಂದಿರಬೇಕು. ‘ಅವ್ಯಯಃ ನಿಧಿಃ’ ಈ ಯ
ರಡೂ ಸೇರಿ ಏಕನಾಮವಾಗಿರುವುದು, ಭಿನ್ನವೆಂದರೆ “ಅವ್ಯಯಃ ಪುರು
ಷಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಮುಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ನಾಮದೊಡನೆ ಪಾನರು
ಕ್ತವು ಉಂಟಾಗುವುದು.

(ಮು|| ಭಾ) ನಿಧೀಯತೇಽಸ್ಮಿ ಸ್ವರ್ಮಮಿತಿ ನಿಧಿಃ-ಸಮಸ್ತವು ಇವೆ
ನಲ್ಲೆಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ “ನಿಧಿಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಈ ನಿಧಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
ವಿಕೇವಣವಾಗಿರುವುದು “ಅವ್ಯಯ” ಶಬ್ದವು. ನಾಶರಹಿತವಾದ ನಿಧಿ
ಯು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದಿರಬೇಕು.

ಭಾ) “ನಿಧಿಃ-ಅವ್ಯಯಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಯರಡು ನಾಮಗ
ಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಕಲವು ಇಡ
ಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ “ನಿಧಿಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ನಾಶವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ
ರುವುದರಿಂದ “ಅವ್ಯಯಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. || ೩೦ ||

(೩೧ನೇ ನಾಮವು) ಸಂಭವಃ,

ಓಮ್ || ಸಂಭವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ || ಭಾ) “ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿ
ಯುಗೇ ಯುಗೇ || ತಥಾ ದುಷ್ಪ್ರವಿನಾಶಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ರಕ್ಷಣಾ
ಯಚ | ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಸಂಭವಾಮ್ಯೇವ ಗರ್ಭ ದುಃಖ ವಿನರ್ಜಿತಃ ||
ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ
ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ದುಷ್ಪ್ರಸಂಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ
ಬೇರೊಂದು ಕರ್ಮವೆಂದಿಂ ಅನೇಕರಿಗಿರುವಂತೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ
ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಗರ್ಭವಾಸಾದಿಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಕ್ಲೇಶ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ
ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ ಸಂಭವಃ ” ಎನ್ನುವುದುನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಿಧಿಯಂತೆ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗ್ಯೂ
ಭಿಕ್ಷಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾನು ಮತ್ಸ್ಯ ಕೂರಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ಅವ
ತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನೆಂದೀ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು.
ಸಂಭವಃ-ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅವಿರಭಿಸುವಂತವನು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸರ್ವದೇಶಗಳಲ್ಲಿ
ಯೂ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಾಪಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ಸ್ಯ ಕೂರತ್ವ
ವರಾಹ ನರಸಿಂಹ ವಾಮನ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿ ರೂಪಗಳಾದ ಅವತಾರಗಳ
ಲೋದೊಂದನ್ನೂ ಅನೇಕಸಲವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅವಿರಭಿ
ವಿಸುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು.

“ ಬಹುಧಾ ವಿಜಾಯತೇ || ಬಹುನಿಮೀವೈತೀತಾನಿ || ಯದಾಯ
ದಾಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ || ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳು
ವುವು. || ೩೧ ||

(ನರದೇವತೀಗೃಹಿ ಮೊದಲಾದ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಅವಿರಭಿಸು
ವನು. ನನ್ನ ಆವಿರ್ಭಾವ ಜನ್ಮಗಳು ಅನೇಕಗಳು ಕಳೆದವು. ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲ
ದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಅವಾಗ ಅಧರ್ಮವು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದರಿಂದ
ಅದನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು. ಬಹುಧಾ
ವಿಜಾಯತೇ-(ಪು|| ಸೂ|| ೨೦) ಬಹುನಿಮೀ (ಗೀ|| ೩|| ೫) ಯದಾದಾದಾ (ಗೀ|| ೩|| ೭)

(೩೨ನೇ ನಾಮವು) ಭಾವನಃ,
ಓಮ್ | ಭಾವನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ || ಭಾ) “ಫಲಮತ ಉಪಪತ್ತೇಃ” (ಬ್ರ || ಸೂ || ೩ || ೨ || ೩೪) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಸರ್ವ ಫಲಪ್ರದನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಭಾವನಃ” ಎನ್ನುವುದುವನು. ಭಾವಯತೀತಿ ಭಾವನಃ.

(ವಿ || ಭಾ) “ಪರಿತ್ಯಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ” (ಗೀ || ೪ || ೪ || ೪) ಎಂಬಂತೆ ಸಾಧು ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕಾಯುವಂತವನು “ಭಾವನಃ” ಎನ್ನುವುದುವನು || ೩೨ ||

(೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಭರ್ಮಾ, ಓಮ್ || ಭರ್ಮೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಆಗಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಧರಿಸುವಂತವನಾದುದರಿಂದ “ಭರ್ಮಾ” ಎನ್ನುವುದುವನು. ಭರಣಾ ಧರ್ಮಾ.

(ವಿ || ಭಾ) ಭಕ್ತರನ್ನು ಆತ್ಮ ಪ್ರದಾನದಿಂದ ಪ್ರೋಪಿಸುವಂತವನು “ಭರ್ಮಾ” ಎನ್ನುವುದುವನು. || ೩೩ ||

(೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಭವಃ,
ಓಮ್ || ಪ್ರಭವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ || ಭಾ) ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಕಲ ಭೂತಗಳೂ ಇವನಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದಾದ್ದರಿಂದ “ಪ್ರಭವಃ” ಎನ್ನುವುದುವನು. ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತ್ವವಾದ (ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ) ಅವತಾರ ಜನ್ಮಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಪ್ರಭವಃ” ಎನ್ನುವುದುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅವತಾರ ಜನ್ಮಗಳುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ ದೋಷಗಂಧವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಈ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಧಕವಾದ ಜನ್ಮವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಸುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕೂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕರ್ತಾರ್ಥವಾಗುವುದು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ "ಅಜಾಯಮಾನಃ || ತಸ್ಯಧೀರಾಃ ಪರಿಜಾನಂತಿ ಯೋ
ನಿಂ" (ಪು|| ಸೂ|| ೧೧) ನೈವಗರ್ಭ ತ್ವಮಾವೇದೇ ನಯೋನ್ಯಾ ಮವ
ಸತ್ಪ್ರಭುಃ | ಆತ್ಮನಸ್ತೇಜಸಾ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವರೋಷಂ ಕುರುತೇ ಗತಿಂ"
(ಭಾರತ ಸಭಾಪರ್ವ ೬೦|| ೩೫) ಅಪ್ರಮೇಯ ಮನಾದ್ಯಂತಂ ಕಾಮಾ
ಜ್ಞಾತ ಮಜಂ ನೃಷಂ | ಪಾಂಡವಸ್ತುರ್ಮಯಾಮಾಸ ಕರ್ಮಭಿರ್ದೇವ ಸಮಿ
ತ್ಯಃ" (ಭಾರತ) ಜನ್ಮ ಕರ್ಮ ಮೇ ದಿವ್ಯಮೇವಂ ಯೋವೇತ್ತಿ ತತ್ಪ
ತಃ | ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ಪುನರ್ಜನ್ಮನೇತಿ ಮಾಮೇತಿಸೋರ್ಜಾನ್ ||
(ಗೀ|| ೪|| ೯) ಎಂಬದೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯ
ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷಪರ್ಯಂತವಾದ ಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರದತ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರು
ವುದು. || ೩೩ ||

(ಕರ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೇ ಇದ್ದರೂ ಭಕ್ತ ಸಂಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನೇಕಾವತಾರ
ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನು. ತತ್ಪತ್ರಯ ವಿವೇಚನ ಚತುರರಾದ ಮಹಾನುಭಾವರುಗಳು
ಆ ಪರಮಪುರುಷನ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿಯುವರೆಂದು ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣಾ
ರ್ದವು ಇವನು ಗರ್ಭವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವು, ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಲೂ
ಇಲ್ಲವು. ಇವನು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಗತಿ ಪ್ರದನಾಗಿರುವ
ನೆಂದು ಭಾರತ ಸಭಾಪರ್ವ ಶ್ಲೋಕಾರ್ದವು ಇಷ್ಟೆಂದು ಅಳವಡಲಕೈವಾದ ಮಹಾ
ಪ್ರಭಾವಕಾಲಿಯನ್ನಾಗಿ ಯೂ ಆದ್ಯಂತರಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಯೂ ಕರ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೇ ಕೇವಲ
ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದವನನ್ನಾಗಿ ಯೂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರರು
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಿಳಿದರು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಅತಿಮಾನುಷವಾಗಿರುವ ದೇವಾರ್ಹ
ವಾದ ಇವನ ಚೇಷ್ಟಿತಗಳು ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತೆಂದು ಶ್ರೀಭಾರತ
ವಚನಾರ್ದವು. ನನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜನ್ಮ ಕರ್ಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ತಿಳಿಯು
ವರೋ ಅವರು ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಈಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು
ಸೇರುವರೆಂದು ಗೀತಾ ವಚನಾರ್ದವು)

(೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಭುಃ, ಓಮ್ || ಪ್ರಭವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿರತಿಶಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು
ಳ್ಳವನು "ಪ್ರಭುಃ" ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

ಬಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರತಂತ್ರರಾದ ಮನುಷ್ಯಾದಿ
ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದವನಾದರೂ ಪ್ರಭುವಾಗಿಯೇ ಇರುವಂತವನು
"ಪ್ರಭುಃ" ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಆತಿದು

ರ್ಲಭವಾದ ಭೋಗವನ್ನೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಾದವನು ಪ್ರಭುವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನೆಂದರ್ಥವು. ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು ಶಿಶು ಪಾಲ ಚಿಂತೆಯಂತೀ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಶೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ವೃತ್ತಾಂತದಿಂದ ವೈಕ್ತವಾಗುವುದು. ||೩೪||

(ಬಿಗಿನೇ ನಾಮವು) ಈಶ್ವರಃ, ಓಮ್ || ಈಶ್ವರಾಯನಮಃ,

(ಕಂ| ಭಾ) “ಏವ ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನು “ಈಶ್ವರಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ | ಭಾ) ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅವತಾರ ದಶೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಅಧಿಕತಮ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಈಶ್ವರಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಅವತಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಐಶ್ವರ್ಯ (ಈಶ್ವರ ಭಾವ) ವುಳ್ಳವನು ಈಶ್ವರನು. “ಮಾನುಷೀಂತನು ಮಾಶ್ರಿತಂ | ಪರಂ ಭಾವಮಜಾನಂತಃ || (ಗೀ || ೯ || ೧೧) ಭೂತಾನಾಂ ಮೀಶ್ವರೋಽಸಹ || (ಗೀ || ೪ || ೬) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುವು. || ೩೫ ||

(ಪಾನುದ್ಯ ಕರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸನ್ನ ಪರತ್ವವನ್ನರಿಯದವರಾಗಿ. ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾಗಿದ್ದರೂ. ಎಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈನಾಲ್ಕನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ ವಿವೃತಿಯನ್ನು “ಚರಾಚರ ಕರೀರೇಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿನೋಕ್ತಂ “ಸರ್ವಂ” (೧೫) ಈರಿತಃ || ಸ್ವಕರೀರ ಜಗದ್ಧೂಷಂ “ಶರ್ಟ್ವ” (೧೬) ಸ್ಪಸ್ಪಾಚ್ಛಲಣಾತಿಯಃ| ಕುಭಾವದತ್ವಾದ್ಯುಕ್ತಾನಾಂ “ಶಿವ” (೧೭) ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ || ಸಂಕಮಯ್ಯಾಶಿವಂ ಸರ್ವಂ ವಿಶ್ರಾಣ್ಯಾಪಿ ಶಿವಂಬಹು || ಸ್ವಯಂ ನ ವಿಶ್ರಾ ಮ್ಯತಿ ಯಸ್ಸ “ಸಾಧುಃ” (೧೮) ಪರಿಕೀರ್ಮಿತಃ || ಭೂತೈರೈಕ ಪ್ರಾಣಿಭಿ ರ್ನಿತ್ಯಂ ಸ್ಪೃಹಣೀಯ ತಮತ್ವತಃ || ಉಪಾದಾನಾದ್ಧಿ “ಭೂತಾದಿ” (೧೯) ರುಚ್ಯತೇ ಸುಂದರಾ ಕೃತಿಃ || ಯಸ್ಸದಾಶ ದ್ಧನಮಿವ ನಿಧೇಯತ್ವಾ ‘ನಿಧಿ’ ಸ್ಸುತ್ರತಃ | ಸದೋಷ ಭುಜ್ಯಮಾನೋಽಪಿ ಕಲಯಾಪ್ಯನು ಪಕ್ಷಯಾತ || ಅವೈಯಸ್ಯಾನ್ನಿಧೇರೇತ ದ್ವಿಶೇಷಣ ಮುದಾಹೃತಂ | ಅತೋ “ಽವೈಯ ನಿಧಿ” (೨೦) ರಿತಿರ್ಯೇಕ ನಾಮ ಪ್ರಕೀರ್ಮಿತಮ್ || ನಿಧಿವ ಬ್ಬಾತಿ ಗೂಢೋಽಪಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿ ಭೇದತಃ | ಸಮಂತಾ ದ್ಭಯಧಾ

ಜಾತ “ಸ್ವಂಭೂ” (೩೧) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಜನಿತೋ ಜ್ಞೇವ ಯತಿಯೋಜ
ನಾನ್ ಸ್ಯಾನ್ “ಭಾವನಸು” (೩೨) ಸಃ | ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಾತ್ಯಾತ್ಮ
ದಾನಾತ್ಸ “ಭರಾ” (೩೩) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ದೇವಾದಿ ಜನ ಮೈಜಾತ್ಯಾ
ತ್ಪ್ರಕೃಪ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತವತಃ | ಅವಿದ್ಯಾ ದೋಷ ಪೃಥುರ್ಯಾತ್ “ಪ್ರ
ಭವಃ” (೩೪) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೋಗ
ಮೋಕ್ಷ ಸಮರ್ಪಣೆ ಸಮರ್ಥಃ “ಪ್ರಭು” (೩೫) ರಿತ್ಯುಕ್ತ ಸ್ವರೇಷ್ಯ
ಫಲದೋ ಮನುಃ || ಮನುಷ್ಯಾ ದ್ವೈತತಾರೇಽ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀಂಕ್ಷ ಪ್ರಯೋ
ಜನೆ | ನಿಯಂತಾ “ತೀರ್ಥರಃ” (೩೬) ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಫಲದೋ
ಮನುಃ || ” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸ್ವಯಂಭೂ ಶೃಂಭು ರಾದಿತ್ಯಃ ಪುಷ್ಕ
ರಾಕ್ಷೋ ಮಹಾಸ್ವನಃ | ಅನಾದಿ ನಿಧನೋ ಧಾ
ತಾ ವಿಧಾತಾ ಧಾತುರುತ್ತಮಃ

(೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಯಂಭೂಃ,

ಓಮ|| ಸ್ವಯಂಭುವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ|| ಭಾ) ಸ್ವಯಮೇವ ಭವತೀತಿ ಸ್ವಯಂಭೂಃ-ಆ ಪರ
ಮಾತ್ಮನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಆಗಿರುವನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರೂ ಅವನನ್ನು
ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವು. (ಶಂ) “ ಸವಿವ ಸ್ವಯಮುದ್ಭವೌ ” ಆ ಪರ
ಮಾತ್ಮನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರುವನೆಂದು ಹೇಳುವ (ಮನು ೧|| ೭)
ವಚನವೇ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದು. “ಪರಿಭೂ ಸ್ವಯಂ ಭೂಃ”
ಎಂಬ ಮಂತ್ರವರಾ ನುಸಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಧವಾ ಯಾವನು ಮೇಲೆ
ಇರತಕ್ಕವನೋ ಅವನು ‘ಸ್ವಯಂ ಭೂಃ’ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. “ಪರಾಂಚಿಖಾ
ನಿವೃತ್ತೌ ತ್ವಯಂ ಭೂಃ” ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ
ತಾನಾಗಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುತ್ತಾನಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪರತಂ
ತ್ರನು (ಪರಾಧೀನನು) ಅಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ ‘ ಸ್ವಯಂ ಭೂಃ ’ ಎನ್ನು
ಲ್ಪಡುವನೆಂದಿರುಬೇಕು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇಷ್ಟು ಮೈಭವವೂ ಯಾವದರಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದರೆ ?
ಸ್ವಯಂ ಭೂಃ-ತಾನಾಗಿ ಹುಟ್ಟತಕ್ಕವನು. ಎಂದರೆ ಲೀಲಾದಿ ಸ್ವಪ್ನ

ಯೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಪರಮ (ಶುದ್ಧ) ಸತ್ಯಮಯವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ದೇವತೆ ರೈಜ್ಯನುಷ್ಠಾದಿ ಸಜಾತೀಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾನಾಗಿಯೇ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಂತೆ ಇತರ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ವಶನಾಗದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಯೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಸ್ವಯಂಭೂ ರ್ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಕವೀನಾಂ || ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಮಧಿಪ್ತಾಯ ಸಂಭವಾಮೃತ್ಯುಮಾಯಯಾ ” (ಗೀ || ೪ || ೬) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಶ್ರೀಹರಿವಂಶದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ಪುತ್ರರನ್ನು ತರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೋಕೋಪಕರಣಗಳಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ದ್ವಯೋಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದಮೇಲೆ “ ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜೋಮಯಂ ದಿವ್ಯ ಮಾಕ್ಷರೈರ್ಮದೃಷ್ಟವಾನನ | ಅಹಂ ಸ ಭರತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮತ್ತೇಜಸ್ತ ತ್ಸನಾತನಂ || ಪ್ರಕೃತಿರ್ವ್ಯಾಮಮಪರಾ ವೈಕ್ರಾ ವೈಕ್ರಾಚ ಭಾರತ | ತಾಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭವಂತೀಹ ಮುಕ್ತಾ ಭರತ ಸತ್ತಮ || ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತ್ವದಲ್ಲಿ ವೈಕ್ರವಾಗಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಂಚ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ “ ಮತ್ಸ್ಯ ಕೂರ್ಮ ವರಾಹಾಣಾಮಾವಿರ್ಭಾವೋ ಮಹಾತ್ಮನಃ | ಅನಯೈವ ದ್ವಿಜ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾನ್ಯಥಾ ತದ್ವಿರೋಧತಃ ” ಎಂತಲೂ “ ಸಮಸೂಕ್ತೈಕ್ಯೈಶ್ಚೈತಾಃ ” ಎಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವುರಾಣ (೬ || ೭ || ೭೦) ದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವುದೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಭಗವತಾರ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕಾರಣವೂ ಮತ್ತು ಕಾಲ ಸಂಖ್ಯಾದಿ ಮೈಲಕ್ಷಣ್ಯವೂ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೂ “ ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಹಾ ಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತ ಕಾಮ್ಯಯಾ ” ಎಂತಲೂ “ ಸಹೋದೈರುದೀರ್ಣಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ವಧಾರ್ಥಿಭಿಃ | ಅರ್ಥಿತೋ ಮಾನುಷೇ ಲೋಕೇ ಜಜ್ಞೇ ವಿಷ್ಣು ಸ್ಸನಾತನಃ ” (ಅ || ೧ || ೭) “ ಸ ನಿವ ಸ್ವಯ ಮುದ್ಭುಭೌ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅರ್ಥವು ವೈಕ್ರಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ||೩೭||

(ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ತೇಜೋ ರೂಪವಾಗಿರುವ ದಿವ್ಯವಾದ ಆತ್ಮರೈವನ್ನು ಕಂಡೊಬ್ಬ ಎಲೈ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ನಾನೇ ಅದು, ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸುತಾನೇ ಆ ಸನಾತನವಾದ

ತೇಜಸ್ಸು, ಓ ಭರತಕುಲ ತಿಲಕನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಲಿರುವ ನನ್ನ ಯಾವ ಪ್ರಕೃತಿಯು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು, ಎಲೈ ಭರತಕುಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ಅದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ಯೇ ಮುಕ್ತರಾಗುವರೆಂದು ಶ್ರೀಹರಿವೆಂಚೆ ವಚನಾರ್ಥವು. ಹುತ್ಸ್ಯ ಕೂರ್ಮ ವರಾಹಾದಿಗಳಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ಅವತಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ಇರುವುದಾಗಿಯೂ ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯ ಮಯವಾಗಿಯೂ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಮಾತ್ರಕಾರಣಕವಾಗಿಯೂ ಧರ್ಮಲೋಪಕಾಲವೇ ಅವತಾರ ಕಾಲವಾಗಿಯೂ ಸಾಧು ಸಂರಕ್ಷಣವನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನಾಗಿ ಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೆಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಅವತಾರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಬೇರೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ತತ್ವ ವಚನಾರ್ಥವು. ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವೋ ? ಎಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ವಚನಾರ್ಥವು ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಭಗವದ್ವ್ಯಾಸು ದೇವನು ಲೋಕ ಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವನು ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣು ವೊ ಗರ್ವಿತನಾದ ರಾವಣನ ವಧವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮಾನುಷಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರನಾತನಮೂರಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ವಚನಾರ್ಥವು ಆಯಾ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸ್ವಯಮೇನ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿರುವನೆಲ್ಲದೆ ಅವನ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಾದಿಗಳು ಕಾರಣವಲ್ಲವೆಂದರೈವು ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವದವತಾರ ಪ್ರಯೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.)

(ತನಿಗೆ ತಾನೇ ಉಂಟಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಕವಿಗಳಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೆಂದು ಭಾವವು. ನನ್ನ ಅಧೀನವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾನಮಾಡಿ ಅವತರಿಸುವನೆಂದು ಗೀತಾ ವಚನಾರ್ಥವು)

(೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಶಂಭುಃ, ಓಮ್ || ಶಂಭವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ|| ಭಾ) ಶಂ-ಸುಖಂ, ಭಕ್ತಾನಾಂ ಭಾವಯತೀತಿ ಶಂಭುಃ, ಶಂ-ಸುಖವನ್ನು, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ “ಶಂಭುಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ ಶೀಲಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಈ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಶಂಭುಃ-ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು. ಇದಕ್ಕ “ವಿಶ್ವಾಹಂ ವಿಶ್ವ ಶಂಭುವಂ || ರೂಪಾದಾರ್ಯ ಗುಣೈಃ ಪುಂಸಾಂ ದೃಷ್ಟಿ ಚಿತ್ತಾಪ ಹಾರಿಣಂ | ಚಂದ್ರಕಾನ್ತಾನನಂ ರಾಮ ಮತೀವ ಪ್ರಿಯ ದರ್ಶನಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ರಿಯಬೇಕು. || ೩೪ ||

(ಸರ್ವತ್ರ ಕಾಣತಕ್ಕ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಎಂದರೆ ಸರ್ವದೃಶ್ಯಿಯಾಗಿಯೂ ಸರ್ವ ಮಂಗಳಗಳಿಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನ ಭೂತನಾಗಿಯೂ ಇರುವವನನ್ನು. ರೂಪವು, ಔದಾರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪುರುಷರಿಗೂಕೂಡ ಕಣ್ಣು ಮನಸ್ಸು ಇವುಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಸಾಂದರ್ಭ್ಯವುಳ್ಳವನು. ಚಂದ್ರನಂತೆ ಅಭಿರಾಮವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳವನೂ, ನಾವೋಚ್ಚಾರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸರ್ವ ಮನೋಹರನೂ, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು. ಈ ಯರಡೂ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ ವಚನವು. ಮೊದಲಿನದು ನಾರಾಯಣದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯವು.)

(೩೯ನೇ ನಾಮವು) ಆದಿತ್ಯಃ, ಓಮ್ | ಆದಿತ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ || ಭಾ) ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲಾಂತರಗತನಾದ ಹಿರಣ್ಮಯ ಪುರುಷನಾದುದರಿಂದ “ಆದಿತ್ಯಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. “ಆದಿತ್ಯಾನಾಮ ಹಂ ವಿಷ್ಣುಃ” ಎಂಬ (ಗೀತಾ||೧೦ನೆ ಅ) ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ದ್ವಾದಶಾಧಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವವನಾದುದರಿಂದ ‘ಆದಿತ್ಯ’ ನೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಕಂ) (ಅಥವಾ) ಆದಿತೇರಯಮಾದಿತ್ಯಃ, “ಇಯಂ ವಾ ಆದಿತಿಃ || ಮಹೀಂ ದೇವೀಂ ವಿಷ್ಣು ಪತ್ನೀಂ” ಎಂಬ ಕ್ರೂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿತಿ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ವಿಷ್ಣು ಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿ ಅಖಂಡಿತಳಾದ ಇಂತಹ ಭೂದೇವಿಗೆ ಪತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಆದಿತ್ಯಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಯದ್ವಾ) ಹೇಗಾದರೆ ಸೂರ್ಯನೊಬ್ಬನೇ ಅನೇಕ ಜಲ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವನೋ ಅದರಂತೆ ಅನೇಕ ಕರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಅನೇಕರಂತೆ ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಾನಾಗಿ ಇಂತಹ ಆದಿತ್ಯ ಸಾಧುಕೃದಿಂದ “ಆದಿತ್ಯಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಅವತಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲವೂ ಉದಾಹರಣವಾಗಿ ಆದಿತ್ಯ ಮಂಡಲಾಂತರವರ್ತಿಯಾದ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದಿತ್ಯಃ-ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವಂತವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮವಿಾಮಾಂಸಯಲ್ಲಿ “ಅಂತಸ್ತದ್ಧರ್ಮೋಪದೇಶಾತ್ || (ಬ್ರ || ಸೂ || ೧ || ೧ || ೨೦) ಯ ವಿದೋಽನ್ತರಾದಿತ್ಯೇ ಹಿರಣ್ಮಯಃ ಪುರುಷೋ ದೃಶ್ಯತೆ || ಸಯಶ್ಚಾಯಂ ಪುರುಷಃ || ಯಶ್ಚಾಸಾವಾದಿತ್ಯೇ ಸ ಏಕಃ || (ತೈ || ೪ || ೨ ||

೧೪|| ೫|| “ಧೈಯಸ್ತದಾ ಸವಿತ್ಯ ಮಂಡಲ ಮಧ್ಯವರ್ದೀ” (ಬೃಹತ್ಪುರಾಣೀಯ) ಎಂದುದಾಹರಿಸಿ ಆದಿತ್ಯಾಂತರಗತನಾದ ಆ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ “ತಸ್ಯ ಯಥಾಕಪ್ಯಾಸಂ ಪುಂಡರೀಕಮೀವ ಮುಕ್ತೇಣೀ” (ಛಾಂದೋ|| ೧|| ೬|| ೭) ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ||೩೯||

(ಕಣ್ಣಿನೋಳಿಗೆ ಇರುವಂತವನೂ ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲದೊಳಗಿರುವಂತವನೂ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪುರುಷನು ಜೀವನಿಗಿಂತಲೂ ಅನ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೆ, ಕುತಃ-ವಿತಕ್ಕೇಂದರೆ ? ತದ್ಧರ್ಮೋಪದೇಶಾತ್-ಶ್ರುತೃಂತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ ಅಪತತಪಾಪ್ತತ್ವ ಸರ್ವ ಲೋಕ ನಿಯಂತ್ರತ್ವ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷತ್ವ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಯುಕ್ತನಾಗಿರುವಿಕೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಗಳು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಎಂದರಿಯಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಶ್ರಿಯಾಪತಿಯೇ ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ದರಿ ಪುರುಷನು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಶ್ರುತಿಯು ಇಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಧರ್ಮ ನಿಮಿತ್ತಕವಾದ ಹೇಯಶರೀರವಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಹೇಯನಿವರ್ಮಕನಾಗಿರುವವನ ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಮಯವಾದ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವಿದೆಂತಲೂ ಹೇಳುವುದು. “ಯತೋವಾ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೆ || ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನ ಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಬಲದಿಂದ ಸತ್ಯತ್ವ ಜ್ಞಾನತ್ವಾನಂ ತತ್ವಾನಂ ದತ್ವ ಕಾರಣತ್ವ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುವಂತೆ “ವಿದ್ಯುತಃ ಪುರುಷಾದಧಿ || ಅಜಾಯಮಾನೋ ಬಹುಧಾ ವಿಜಾಯತೆ || ಅಜೋಪಿನ್ಯ ವೈಯಾತ್ಮಾ || ಸಂಭವಾವ್ಯಾತ್ಮಮಾಯಮಾ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣ ಬಲದಿಂದ ಆಶ್ರಿತಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವತ್ತ್ವ ಸೂಪ ಧರ್ಮವೂ “ತದ್ಧರ್ಮೋಪದೇಶಾತ್” ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ವಿವಕ್ಷಿತವೆಂದು ಈ (ಬ್ರ|| ಸೂ|| ೧|| ೧|| ೨೦||) ಸೂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನರಿಯಬೇಕು.

ಯಾವ ಈ ಪರಮಪುರುಷನು ಮಹಾ ತೇಜೋರೂಪಿಯಾಗಿ ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ದರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವನೋ ; ಆ ಯಾವ ಈ ಪರಮಪುರುಷನು ಜೀವನಲ್ಲಿಯೂ ; ಯಾವನಾದರೆ ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿಯೂ, ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಬ್ಬನೆಂದು ತೃಪ್ತಿಯ ಶ್ರುತೃವು

ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ದರಿಯಾದ ಪರಮಪುರುಷನು ಸದಾ ಧ್ಯಾನಾರ್ಹನಾಗಿರುವನೆಂದು ಬೃಹತ್ಪುರಾಣೀಯ ವಚನಾರ್ಥವು. ಆ ಪರಮಪುರುಷನು ಸೂರ್ಯನಿಂದ ವಿಕಸಿತವಾದ ಕಮಲದಂತಿರುವ ಕುಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿವನೆಂದು ಕವ್ಯಾಸ ಶ್ರುತೃವು)

(೮೦ನೇ ನಾಮವು) ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಃ,

ಓಮ್|| ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಾಯನಮಃ,

(ಕಂ || ಮ || ಭಾ) ಪುಂಡರೀಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳವನು (ಕಮಲಾಕ್ಷನು.) ಪುಂಡರೀಕವೆಂದರೆ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪವು.

(ವಿ || ಭಾ) ಸರೋತ್ಪರ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷತ್ವವನ್ನೇ ಹೇಳುವುದೇನಾಮವು. ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಃ-(ಕಂ || ಮ ||) ಅರ್ಥದಂತೆಯೇ.
|| ೪೦ ||

(೪೦ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಸ್ವನಃ,
ಓಮ್ | ಮಹಾಸ್ವನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) “ ಅಸ್ಯಮಹತೋ ಭೂತಸ್ಯ ನಿಶ್ವಸಿತ ಮೇತದ್ಯದ್ಭಗ್ವೇದೋ ಯಜುರ್ವೇದಃ ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತಾಧಿಕವಾದ ಶ್ರುತಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳವನಾದಕಾರಣದಿಂದ “ ಮಹಾ ಸ್ವನಃ ” ಎನ್ನುವುದು. (ಮ) ಮಹಾ ಸ್ವನೋಯಸ್ಯ ಸ ಮಹಾಸ್ವನಃ-ಮಹತ್ತಾದ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳವನುಯಾವನೋ ಅವನು “ಮಹಾ ಸ್ವನಃ ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ||ಭಾ) ಅವನಿಗೇನೆ ಬೇರೊಂದು ಲಕ್ಷಣವನ್ನೀನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಮಹಾಸ್ವನಃ-ಅಧಿಕವಾದ ಶಬ್ದವುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ “ತಸ್ಯೋದಿತಿ ನಾಮ ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ‘ಉತ್’ ಎಂಬ ತಿರುನಾಮವುಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ದರ್ಶಿಯಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ನಾಮವೂ ರೂಪವೂ “ ಸೃಷ್ಟಾತ್ರಯೈವ ವಿದ್ಯಾತಪತಿ ಯಪಿಷ್ಠಾನ್ಮರಾದಿತ್ಯೇ ಹಿರಣ್ಮಯಃ ಪುರುಷಃ ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲೊಂದಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ವೇದವೆಂಬ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಶಬ್ದವುಳ್ಳವನೆಂತಲೂ ಆಗಬಹುದು. ಅಥವಾ ಸಾವಿತ್ರೀ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯತಮನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪೋಕ್ಷಧರ್ಮದಲ್ಲಿ “ ವಿದ್ಯಾ ಸಹಾಯವಂತಂನಾ ಮಾ ದಿತ್ಯಸ್ಥಂ ಸನಾತನಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ||೪೧||

(ತಸ್ಯೋದಿನಾಮ-ಛಾಂದೋಃ || ೧೧ || ೬೩) ಅವನಿಗೆ ‘ಉತ್’ ಎಂದು ನಾಮವು. ಸೃಷ್ಟಾತ್ರಯೈತಿ-(ತ್ಯು || ನಾ || ೧೬) ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪುರುಷನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ವೇ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪರವಿದ್ಯೆಯೆ ಎಂದ

ರೈವು. ತನ್ನೋದಿನಾಮ " ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಈ (೫) ನಾಮದಲ್ಲೊಂದು ಮಹ ಚೈವವನ್ನು " ಉತ್ " ಎಂಬುವದರಿಂದ ಹೇಳಿ " ಸ್ವನಃ " ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ವೇದ ಎಂಬ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಸಾವಿತ್ರೀ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೆಯಿಂದಲೂ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದಿರಬೇಕು. ಸಾವಿತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲಾಂತ ರ್ಗತನನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವರೆಂದು ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ವಚನಾರ್ಥವು.)

(೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಅನಾದಿ ನಿಧನಃ,

ಓಮ್ || ಅನಾದಿನಿಧನಾಯನಮಃ.

ಭಾ) ಜನ್ಮವಿನಾಶಗಳಿಲ್ಲದವನು " ಅನಾದಿ ನಿಧನಃ " ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ದಿವ್ಯವಾದ ನಾಮರೂಪಗಳೊಡನೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನೆಂದೀ ನಾಮವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದೆಂದಿರಬೇಕು. ಅನಾದಿ ನಿಧನಃ-ಆದ್ಯಂತ ಶೂನ್ಯನು, ಎಂದರೆ ನಿತ್ಯ ಯೌವನ ಮುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಈ ಜನ್ಮ ಜರಾದಿ ದೋಷಗಳ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಮುಳ್ಳವನೆಂದು ಭಾವವು. (ವಿಗ್ರಹ ವೆಂದರೆ ಕರೀರವು.)

ಈ ನಾಮವು ಪರಮಪುರುಷನ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವೆನ್ನುಬಾರದು ; ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವು ಆದ್ಯಂತ ಶೂನ್ಯವೆಂಬ ವಿಷಯವು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಇದು ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹೇಳಿತೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೆ " ಭಾರೂಪ ಸ್ವತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಃ || (ಛಾಂದೋ|| ೩|| ೧೪|| ೧) ಹಿರಣ್ಮಯಃ ಪುರುಷಃ (ತೈ|| ನಾ|| ೬|| ೧೩) ವಿದ್ಯುತಃ ಪುರುಷಾದಧಿ (ತೈ|| ನಾ|| ೧|| ೪) ಆದಿತ್ಯ ವರ್ಣಂ ತಮಸಃ ಪರಸ್ಮಾತ್ (ಪು|| ಸೂ|| ೧೦) ಸರ್ವ ಕರ್ಮ ಸರ್ವ ಗಂಧ ಸ್ಪರ್ಶ ರಸಃ (ಛಾಂದೋ|| ೩|| ೧೪|| ೧) ರುಕ್ಮಾಭಂ ಸ್ವಪ್ನ ಘೋರಮೈವ ವಿದ್ಯಾತ್ಮ ಪುರುಷಂ ಪರಂ (ಮನುಸ್ಮೃತಿ|| ೧೦|| ೧೦೦) ಪುರುಷಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ " (ವರಾಹ ಪು) ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಸಹಸ್ರಗಳಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ

ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ ನೀಲವರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಸೌಂದರ್ಯ ಲಾವಣ್ಯ ಯೌವನವೇ ಮೊದಲಾದ ಅವನಿಗೆ ಅಭಿಮತಗಳಾದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಕೂಡ ಬಿಡಲಾರದೆ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವಂತಾದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹ ವಿರುವಂತೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಮತ್ತು “ ಸದೈಕ ರೂಪ ರೂಪಾಯ (ವಿ|| ಪು|| ೧|| ೨|| ೧) ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷಾ ನಿತ್ಯ ಶ್ರೀಃ (ರಾಮಾ|| ಯು|| ೧೦೪|| ೦೫) ಸ ವಿವ ಭಗವಾ ನ್ಯಾಲ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ಮವಶಂ ನ ಯೇತ್ || (ಪಾರಾ ಶರ್ವ) ನಾಸ್ತಿವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಂತತ್ವಂ ತಸ್ಯಕಾಲಾ ತ್ಪರಾತನುಃ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದಲೂ ಸದಾ ಕಾರಣತ್ವ ವಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳಂತೆ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ನಿರೂಪಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಮೇಲಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಜನ್ಮಾದಿ ವಿಕಾರ ರಹಿತನಾಗಿಯೂ ಅಹ್ವರನೆಂತಲೂ ಕಾಲಾತೀತನೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹದೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಉಪಾಸನ ಮಾಡುವಂತವರಿಗೆ ಇಂತಹ ನಿತ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ಲಭಿಸುವುದೆಂದು ತತ್ಕೃತುನ್ಯಾಯವಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ದಿವ್ಯ ಶರೀರವು ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಯೇರ್ಪಡುವುದು. (ತತ್ಕೃತುನ್ಯಾಯ ವಿವರಣವು—“ ಯಥಾಕ್ರತು ರ್ಗ್ಮೃತೇ ರೋಕೇ ಪುರುಷೋ ಭವತಿ ತಥೇತಃ ಪ್ರೇತ್ಯ ಭವತಿ ” ಎಂಬ ಕೃತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಯಂತಹ ಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸನಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಂತಹ ಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಧರ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ತತ್ಕೃತು ನ್ಯಾಯವು) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ ನಭೂತ ಸಂಘಿ ಸಂಸ್ಥಾನೋ ದೇಹೋಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ | ನತಸ್ಯ ಪ್ರಾಕೃತಾ ಮೂರ್ತಿ ರ್ಗ್ರಾಂಸಮುದೊಸ್ಥಿ ಸಂಭವಾ ” (ವಿ|| ಪು||) ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವಾಗ ಈ ದಿವ್ಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಆಗಂತುಕವೆಂತಲೂ ಅನಿತ್ಯವೆಂತಲೂ ಹೇಳುವ ಯುಕ್ತಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಂಕುರಿಸಲವಕಾಶವಿಲ್ಲವು. ಇದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ರೂಪವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ವಚನಗಳಿಗೂ ಹೇಯವಾದ ಪ್ರಾಕೃತ ರೂಪವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಸೂತ್ರಕಾರ

ರಂತೆ ವಾಕ್ಯಕಾರ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೂ ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ವರಿಯಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯವಾದ ಶರೀರವುಂಟೆಂದು “ರೂಪಂವಾತೀಂದ್ರಿಯ ಮಂತಃ ಕರಣ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಿರ್ದೇಶಾತ್(ವಾಕ್ಯೈ) || ಅಂಜಸ್ಯೇವ ವಿಶ್ವಸೃಜೋ ರೂಪಂ” (ದ್ರಮಿಡ ಭಾಷ್ಯ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಆದ್ಯಂತವಿಲ್ಲವು. ಹೇಗಾದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೆರೆಯೊಳಗಿರುವ ಒಬ್ಬನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವನೋ ಅದರಂತೆ ಪರಮಪದದಿಂದ ಬರುವುದು ಹೋಗುವುದೆಂಬ ಇವ್ವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಿಲ್ಲವು ಈ ಪ್ರಕಾರ ವಾಗಿಯೇ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ “ಭುಜೈಶ್ಚ ತುರ್ದಿಪ್ತಮುಪೇತ ಮೇತ ದ್ರೂ ಪಂ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ದಿವಿ ಸಂಸ್ಥಿತಂಚ | ಭೂಮೌ ಗತಂ ಪೂಜಯತಾ ಪ್ರಮೇ ಯಂ ಸದಾಪಿ ತಸ್ಮಿನ್ನಿ ವಸಾಮಿ ದೇವಃ || ಸ್ವರೋಹಮಾ (ಗಚ್ಛ) ಗಾಚ್ಛಗತಜ್ವರಶ್ಚಿರಂ ಸುರೇಂದ್ರ ಗುಪ್ತಂ ಗತದೋಷ ಕಲ್ಬಿಷಂ || ವಿವೇಕ ವೈಷ್ಣವಂ ತೇಜ ಸ್ತಶರೀರ ಸ್ಪೃಹಾನುಗಃ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರು. || ೪೦ ||

(ಈ ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥವು. ಭಾರೂಪ ಇತ್ಯಾದಿ-ಕಾಂತಿರೂಪನೂ ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪನೂ. ಸ್ವರ್ಣ ಮಯನಾದ ಪುರುಷನು. ಮಿಂಚಿ ನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಪುರುಷನ ಮೇಲೆ. ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ಆದಿತ್ಯವರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿ ಸುವಂತವನು. ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು, ಸಕಲ ಗಂಧ ಸ್ವರೂಪನು, ಸಕಲ ರಸ ಸ್ವರೂಪನು ಸ್ವರ್ಣದಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನೂ, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಗೆ ವಿಷ ಯನಾದವನೂ ಆದ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಪರಮಪುರುಷನು ಪುಂಡ ರೀಕದಂತೆ (ಕಮಲದಂತೆ) ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನು, ಎಂದು ವರಾಹ ಪುರಾಣ ಪ್ರಮಾಣದ ವರಗೂ ಅರ್ಥವು

ಸದೈಕರೂಪ ರೂಪಾಯ-ಯಾವಾಗಲೂ ಏಕವಿಧವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವನು. ಶ್ರೀ ವತ್ಸವೆಂಬ ಗುರುನನ್ನು ವಕ್ಷಸ್ತ್ರಲದಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ ನಿತ್ಯವು ಶ್ರೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಪ್ರಕಾ ಶಿಸುವಂತವನು ಕಾಲ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಆ ಪರಮಪುರುಷನ ಸಕಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತವನು ವಿಷ್ಣು ವಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಪರತತ್ವವು ಯಾ ವುದೂ ಇಲ್ಲವು, ಅವನ ದಿವ್ಯ ಶರೀರವು ಕಾಲಕೃತವಾದ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವಂತಾದ್ದ ಲ್ಲವು ಎಂದು “ನಾಸ್ತಿ ವಿಷ್ಣೋಃ” ಎಂಬೀವರಿಗೂ ಇರುವ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು

ನಭೂತಸಂಘೇತ್ಯಾದಿ-ಪರಮಾತ್ಮನ ಈ ದೇಹವು ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಪಂಚ ಭೂತಗಳ

ಸಮುದಾಯಾತ್ಮಕ ವಲ್ಲವು ; ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ? ಮೂಂಸ ಮೇದಸ್ಸು ಮೊದಲಾದವುಗಳಂ
ಛಾಂಡ ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರವು ಅವನಿಗಿಲ್ಲವು.

ರೂಪಂವಾ-ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗದೆ ಶರೀರವು ; ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಅಂತಃ
ಕರಣದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ. ಅಂಜಸ್ಯವೇತ್ಯಾದಿ-ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ
ಷಟ್ಪದಿ ಕರ್ತನಿಗೆ ರೂಪವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವೆಷ್ಟೆ.

ಭುಜೈಶ್ಚ ತುರಿತೃದಿ-ಚತುರ್ಭುಜಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವ ಈ ನನ್ನ ಶರೀರವು
ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ದಿವ್ಯರೋಹದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಅವತರಿಸಿ ಅವಾಜ್ಞಾನೋಗೋಚರ
ವಾದ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದು ನಾನು ಸದಾ ಅಂತಹ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವೆನು.
ಇಂತಹ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ನೀವು ಪೂಜಿಸಬೇಕು ಸ್ವರೋಹವಾಗಬೇಕೆತ್ಯಾದಿ-ದೇವತೆ
ಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ರಾವಣ ವಧಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ರಜಸ್ತಮ
ಸ್ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದೂ ನಿತ್ಯಸೂರಿ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೂ ಅದ ನನ್ನ
ರೋಹವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಾ ಎಂದರೈವು ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಶ್ರೀರಾಮನವತಾರಕ್ಕೆ ಪೂರೈಸಿದ
ದೇವತೆಗಳು ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ರಾವಣ ವಧಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಾಗ ಹೇಳು
ವಂತಾದ್ದಾಗಿರುವುದು. ವಿವೇಕೇತ್ಯಾದಿ-ಸರಸವಾಣನಾಗಿಯೂ ಸಶರೀರನಾಗಿಯೂ ತನ್ನ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.)

(೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಧಾತಾ, ಓಮ್ | ಧಾತ್ರೇನಮಃ.

(ಶಂ| ಭಾ) ಧಾತಾ-ಅನಂತಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಸಂಜವನ್ನು ಧರಿಸು
ವಂತವನು. (ಮ) ರೋಹಗಳಿಗೆ ಧಾರಕನು 'ಧಾತಾ' ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ | ಭಾ) ಪರಮಪುರುಷನು ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಈ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು.
ಸಕಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅಚೇತನ ಸಮಷ್ಟಿಯಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ
ಚೇತನ ಸಮಷ್ಟಿ ಭೂತವಾದ ಚರುರ್ಮುಖನೆಂಬ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾ
ನಾಗಿ "ಧಾತಾ" ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು "ಮಮಯೋ
ನಿರ್ಮಿತ ದ್ವೈರ್ಮೈ ತಸ್ಮೈ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಂ || ಧಾತಾ ಹ್ರೇತ್ರಕರ್ಮ
ಬೀಜ ಭೂತಂ ಗರ್ಭಂ ದಧಾತಿ || ಅಪ ಏವ ಸ ಸರ್ಜಾದೌತಾಸುವೀರ್ಯ
ಮಪಾಸೃಜತ್ " ಇತ್ಯಾದಿ ಗೀತಾ ಮನ್ವಾದಿ ಸ್ಮೃತಿ ವಾಕ್ಯಗಳು
ಹೇಳುವುವು, ||೪೩||

(ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಾನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಸನ್ನ ಚೇತನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಗರ್ಭವಾಗಿ ಧರಿಸುವೆನು. ಸರ್ವ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ಮ ಆದವನು ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂಬ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೀಜವಾದ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸುವನು. ಮೊದಲು ಜಲವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರೈವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು-)

(೪೪ನೇ ನಾಮವು) ವಿಧಾತಾ, ಒಮ್ || ವಿಧಾತ್ರೇನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಕರ್ಮಫಲಗಳಿಗೂ ಕರ್ಮ ಆದ ಕಾರಣ “ವಿಧಾತಾ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು (ಅಥವಾ) ಲೋಕಧಾರಕರಾದ ಅನಂತಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡಾ ಧಾರಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ‘ವಿಧಾತಾ’ ಎಂತಲಾದರೂ (ಶಂ || ಮೆ), ವಿಶೇಷಾಕಾರದಿಂದ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಧರಿಸುವಂತವನು ‘ವಿಧಾತಾ’ ಎಂತಲಾದರೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

(ವಿ || ಭಾ) ಅಂತಹ ಗರ್ಭವನ್ನು ವಿಕಾರಪಡಿಸಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡತಕ್ಕವನೆಂದೀ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ವಿಧಾತಾ-ಆವಿರ್ಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು, ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು “ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿದಧಾತಿ ಪೂರ್ವಂ || ಅಥ ಪುನರೇವ ನಾರಾಯಣಃ || ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚತುರ್ಮುಖೋ ಜಾಯತ || ಹಿರಣ್ಯ ಗರ್ಭಂ ಪಶ್ಯತಜಾಯಮಾನಂ || ತಸ್ಮಾದ್ವಿರಾಡಜಾಯತ ||” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಹೇಳುವುವು. || ೪೪ ||

(ಉಪನಿಷದೇ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪುನಶ್ಚ ನಾರಾಯಣನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ ನೋಡಿ. ಅವನಿಂದ ವಿರಾಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಎಂದರ್ಥವು.)

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಧಾತುರುತ್ತಮಃ,

ಒಮ್ || ಧಾತುರುತ್ತಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) ಇದು ವಿಶೇಷಣ ಯುಕ್ತವಾದ ಒಂದೇ ನಾಮವಾಗಿರುವುದು. ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಸರ್ವ ಅಚೇತನ ತತ್ತ್ವ ಅಥವಾ ಅಚೇತನ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಚೇತನ ತತ್ತ್ವ ಅಥವಾ ಚೇತನ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿರುವನು. ಚಿತ್ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನವಸ್ತುವು. (ಶಂ || ಮೆ) ಧಾತೃ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪಂಚಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಅರ್ಥವು. (ಶಂ) ಅಥವಾ ಧಾತುಃ, ಉತ್ತಮಃ,

ಎಂಬದಾಗಿ ಯರಡು ನಾಮಗಳಾಗಿಯೂ ಆಗಬಹುದು. ಆವಾಗ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ ಪ್ರಸಂಚವನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ಚಿದ್ವಸ್ತುವೇ 'ಧಾತುಃ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವುದು. ಉತ್ತಮಃ-ಉದ್ಗತಗಳಾದ ಸಮಸ್ತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕ ವಾಗಿ ಉದ್ಗತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ "ಉತ್ತಮಃ" ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಎಂದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಸ್ತುತ್ವೇನ ಪರಿಗಣಿತವಾದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವನೆಂದರ್ಥವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವವು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವಾಗ ಇವನೂ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೋ? ಎಂದರೆ ಇವನು ಅವರುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನೆಂದೀ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಅರ್ಥವು (ಶಂ|| ಮ|| ಈ ಇಬ್ಬರು ಸೇರಿ ಹೇಳುವುದೇ.) ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂ ತಲೂ ಅವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಈ ಅರ್ಥವು "ತತ್ವಂ ನಾರಾಯಣಃ ಪರಃ|| ಏತೇಷಾಂ ಕತಮೋ ದೇವಃ ದರಃ ಕೋವಾಽಧನಾ ಪರಃ" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಕ್ಕೆ "ಪರೋ ನಾರಾಯಣೋ ದೇವ ಸ್ತಸ್ಮಾ ಜ್ಞಾತ ಶ್ಚತುರ್ಮುಖಃ" ಎಂಬೀ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವು ವರಾಹ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರ ಸಂವಾದದಿಂದಲೂ ಯಜ್ಞಾಗ್ರಾರಾ ಧ್ಯಾಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು. ||೪೫||

(ತತ್ವನಿತ್ಯಾದಿ-(ಶ್ರೀ|| ನಾ|| ೬|| ೧೧||) ನಾರಾಯಣನೇ ಪರತತ್ವವು ಏತೇಷಾ ಮಿತ್ಯಾದಿ-ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಪರತತ್ವವೆನ್ನಲ್ಪಡುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದೇವತೆಯು ಯಾರು? ಸಾಮಾನ್ಯವಾದವರು ಯಾರು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಕ್ಕೆ ಪರೋ ನಾರಾಯಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತ್ಯು ತ್ತರವು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಪರದೇವತೆಯು ಅವನಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖನು ಹುಟ್ಟಿ ರುವನೆಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವ ನೆಂದಾಯಬೇಕು)

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ (೫ನೆ) ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (F) ನಾಮಗಳಿಗೂ "ಭವತಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಯೋಸೌ "ಸ್ವಯಂ ಭೂಃ" (೩೩) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ| ಸೌಂದರ್ಯಾದಿ ಗುಣಾನಾಂಯೋ ಹ್ಯಾ ವಿಷ್ಣುರೇಣ ಶಂ ಸುಖಂ | ಪುಂಸಾಂ ಸಮ್ಯಗ್ಭಾವಯತಿ ಸ "ಶಂಭುಃ" (೩೪) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ನಿವಾಸ ಸುವಿತಾ ಯಸ್ಯ ಸ "ಆದಿತ್ಯಃ" (೩೫) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಅಹೋ ಪುಂಡರೀಕೇವ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕಾರಿಣೀ | ಯಸ್ಯಾಸೌ "ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಸ್ಪು" (೪೦) ದಪ್ಪವೆನ್ನಲ್ಪಡು ಪಾವಕಃ ||

ಮಹಾನೃಜ್ಯಸ್ತ್ರಯಾ ರೂಪಸ್ವನೋ ಯಸ್ಯ "ಮಹಾಸ್ವನಃ" (೪೦) |
 ಯಸ್ಯಾದಿ ನಿಧನಂ ನಾಸಿ "ಅನಾದಿ ನಿಧನ" (೪೧) ಕ್ಷೃಣು ||
 ಅನಾದಿ ನಿಧನೋ ಪಾಸ್ಯೋ ನಿತ್ಯ ಯೌವನ ವಿಗ್ರಹಃ |
 ಅಚಿತ್ಸಮಪಿ ಭೂತಾಯಾಂ ಪ್ರಕೃತೌಚಿತ್ಸಮಪಿ ಕಂ ||
 ಗರ್ಭಂ ವೇದಾತ್ಮಕಂ ಧತ್ತೇಯಸು "ಧಾತೇ" (೪೨) ತಿಚಕ್ಷತೇ |
 ತದ್ಗರ್ಭ ಪರಿಣಾಮೇಸ್ಯಾ ದಾವಿಭಾವ ಯತಿಶ್ವಯಂ ||
 ಧರಣಾ ಛೇದಯಾ ಯಸ್ಮಾತ್ "ವಿಧಾತಾ" (೪೩) ಽಯಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ |
 ಯೋವೈಸ್ಯಾ ದ್ಧಾತುರುತ್ಪನ್ನಃ ಸೃಜಸ್ಯಾ "ದ್ಧಾತುರುತ್ತಮಃ" (೪೪)

ಎಂಬೀ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ||೫||

ಮೂ|| ಅಪ್ರಮೇಯೋ ಹೃಷೀಕೇಶಃ ಪದ್ಮನಾ
 ಭೋ ಽಮರಪ್ರಭುಃ | ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಮನು ಸ್ತ್ವ
 ಪ್ಪಾತ್ರ ಸ್ಥವಿಷಂ ಸ್ಥವಿರೋ ಧ್ರುವಃ ||೬||
 (೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಅಪ್ರಮೇಯಃ,
 ಓಮ್ || ಅಪ್ರಮೇಯಾಯನಮಃ.

(೫|| ಭಾ) ಅಪ್ರಮೇಯಃ-ಶಬ್ದಾದಿಗಳಿಲ್ಲದವನಾದುದರಿಂದ ಪ್ರ
 ತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನಲ್ಲವು; ವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಂಗಾದಿ
 ಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅನುಮಾನ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡ
 ತಕ್ಕವನಲ್ಲವು; ಭಾಗ ರಹಿತನೆಂದರೆ ನಿರ್ಭಾಗನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಾದೃ
 ಶ್ಯವಿಲ್ಲದವನಾದಕಾರಣ ಉಪಮಾನ ಪ್ರಮಾಣವೇದ್ಯನಲ್ಲವು; ಆ ಭಗ
 ವಂತನಲ್ಲದೆ ಅನುಪಪದ್ಯಮಾನವಾದ ಪದಾರ್ಥವು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆರಾಧ
 ಪತ್ರಿ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲವು; ಭಾವರೂಪನೂ ಅಭಾ
 ವ ಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಭಾವ ಗೋಚರನಲ್ಲವು; ಪ್ರಮಾಣ
 ಜನ್ಯವಾದ ಅತಿಶಯವಿಲ್ಲದವನಾದ ಕಾರಣ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣ ವೇದ್ಯ
 ನಲ್ಲವು; ಆದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದವನಾದಮೇಲೆ
 ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿತಾಂಧಿ ಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಯೋನಿತ್ಯವು ಹೇಗೆ

ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು? ಎಂದರೆ ಹೇಳುವೆನು; ಪ್ರಮಾಣಾದಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯತ್ವೇನ ಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣಾ ವಿದೆಯತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಸ್ತವಾದ ಅಲ್ಲದ ರೂಪವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವುದು, ಇದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿ ತ್ವವು ಯುಕ್ತವೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯೋನಿಃ ಕಾರಣಂ ಸ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯೋನಿಃ-ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದೋ ಅಂತವನು ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯೋನಿಯು, (ಪ್ರಮಾಣ ದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡದವನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯೋನಿತ್ವವು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಸ್ತವಾದ ಅತದ್ರೂಪ ನಿರಸನ ಮುಖ ದಿಂದ ಇದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯೋನಿತ್ವವು ಯುಕ್ತ ವೆಂದು ಭಾವವು) ಇದರಿಂದ “ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ-ಅನುಮಾನ-ಉಪಮಾನ-ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಾಪತ್ತಿ”ಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡತಕ್ಕವನಲ್ಲವೋ ಅವನು “ಅಪ್ರಮೇಯಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವ ನೆಂದು ಈ ನಾಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವು.

(ವಿ ಭಾ) ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಚಕ್ಷುರಾದೀಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಇಂತವನೆಂದು ಅಳವಿಡಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು “ಅಪ್ರ ಮೇಯಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ಯಂ ನಾಯಂ ಭಗವಾಃ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಜಾನಾತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ” ಎಂಬಿದೆ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು. ||೪೬||

(ಈ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಆರಿಯಲಾರನೋ ಎಂದರ್ಥವು)

(೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಹೃಷೀಕೇಶಃ,

ಓಮ್ || ಹೃಷೀಕೇಶಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಈಶನಾದ ಕಾರಣ (ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾದ ಕಾರಣ) ಹೃಷೀ ಕೇಶ ನೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನ ವಾಗಿರುವುವೋ ಅದಕಾರಣ ಹೃಷೀಕೇಶನೆಂತಲಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಥವಾ “ಸೂರ್ಯಾ ಚಂದ್ರಮಸೌ ಶಶ್ವ ದಂಕುಭಿಃ ಕೇಶ ಸಂಜ್ಞಿತೌ |

ಬೋಧಯೇ ಸ್ವಾಪಯಂತ್ಯೈವ ಜಗದುತ್ತಮೇತೇ ಪ್ರಥಮೇ || ಬೋಧನಾ ತ್ವಾಪನಾಚ್ಚೈವ ಜಗತ್ತೋ ಹರ್ಷಣಂ ಭವೇತ್ | ಅಗ್ನೀಷೋಮ ಕೃತೈರೇವಂ ಕರ್ಮಭಿಃ ಪಾಂಡುನಂದನ || ಹೃಷೀಕೇಶೋಽಹಮೀಶಾನೋ ವರದೋ ಲೋಕ ಭಾವನಃ || ಎಂಬ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವಚನದಂತೆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜಗತ್ತಿತ್ತೀತಿಕರಗಳಾದ ಆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಕಿರಣಗಳೆಂಬ ಕೇಶಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಹೃಷೀಕೇಶಃ” ಎನ್ನುವುದುವನು.

(ಕೇಶಗಳೆನ್ನುವುದುವ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ದಿಸಿದ್ದನ್ನಾಗಿಯೂ ಜಾಗ್ರದ್ಧೇಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುವನು. ಇಂತಹ ನಿದ್ರಾ ಬೋಧನಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹರ್ಷವುಂಟಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಹರ್ಷವು ಅಗ್ನಿ ಸೋಮರೆಂಬ ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಲೋಕ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿಯೂ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನಾಗಿಯೂ ಇರುವನೆಂದು ಈ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ವಚನಾರ್ಥವು.)

(ಮಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ನಿಯಾಮಕನು. ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇವನ ವಶವಾದಮೇಲೆ ಅವರುಗಳು ಇವನನ್ನು ಆಳಿವಿಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದ ರ್ಥವು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಹೃಷೀಕಾಣೇಂದ್ರಿಣ್ಯಾಹು ಸ್ತೇಷಾವೀಶೋ ಯತೋ ಭವಾಃ | ಹೃಷೀಕೇಶಸ್ತತೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಖ್ಯಾತೋ ವೇದೇಷು ಕೇಶವಃ ||” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿವಂಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(ಹೃಷೀಕಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವರು. ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರಣ ದಿಂದ ನೀನು ಈಶನಾಗಿರುವಿಯೋ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೃಷೀಕೇಶನೆಂದು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಶ ವನು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿರುವನೆಂದೀ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು)

ಅಥವಾ “ಹರ್ಷಾ ತ್ಸೌಖ್ಯ ತ್ಸುಖೈಶ್ವರ್ಯಾ ದ್ಧೃಷೀಕೇಶತ್ವ ಮಕ್ಷುತೆ” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹರ್ಷದಿಂದಲೂ ಸೌಖ್ಯದಿಂದಲೂ ಸುಖ ವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಹೃಷೀಕೇಶನೆಂತಲಾದರೂ ಆಗಬಹುದು.

(ಮ|| ಭಾ) ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಈಶನಾದವನು ಹೃಷೀಕೇಶನೆನ್ನು ವುದುವನು. ||೪೭||

(೪೧ನೇ ನಾಮವು) ಪದ್ಮನಾಭಃ.

ಓಮ್ || ಪದ್ಮನಾಭಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ || ಭಾ) “ಅಜಸ್ಯ ನಾಭಾವಧ್ಯೇಕ ಮರ್ಪಿತಂ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜಗತ್ಕಾರಣವಾದ ಪದ್ಮವನ್ನು ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವನು “ಪದ್ಮನಾಭಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಹಿಂದೇ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ವಿವರಿಸುವುದು. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪದ್ಮವನ್ನು ನಾಭಿಯ ಲ್ಲಿಟ್ಟವನು “ಪದ್ಮನಾಭಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ಧಾತು ರ್ನಾಭ್ಯಾಂ ಪುಷ್ಕರಂ ಪ್ರಾದುರ್ಭವತಿ || ಅಜಸ್ಯ ನಾಭಾವಧ್ಯೇಕ ಮ ರ್ಪಿತಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು. || ೪೧ ||

(ಸರ್ವ ಜಗತ್ಕಾರಣವಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪದ್ಮವು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸುವುದು. ಅಜನೆಂದರೆ ಕರ್ಮಾಯತ್ತವಾದ ಹುಟ್ಟು ವಿಕೆ ಇಲ್ಲದವನು, ಇಂತವನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ ಬಂಧು ಕಮಲವು ಇರುವು ಬೆಂದು ಈ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವು.)

(೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಅಮರಪ್ರಭುಃ,

ಓಮ್ || ಅಮರಪ್ರಭವೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ || ಭಾ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದವನು “ಅಮರಪ್ರಭುಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತವನು “ಅಮರಪ್ರಭುಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ “ಮಹಾರ್ಣವೇ ಕಯನೋಪ್ಸುಮಾಂ ತ್ಯಂ ಪೂರ್ವಮ ಜೀಜನಃ | ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಂ ತ್ವಯಾ ಕರ್ಮ ಸರ್ವಂ ಮಯಿ ನಿವೇಶಿತಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಆಧಾರವಾಗಿರು ವುದು. || ೪೨ ||

(ಮಹಾಸಮುದ್ರದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಕಯನಿಕೊಂಡಿರುವ ನೀನು ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನಮಸ್ತವಾದ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿ ಎಂಬ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವಿ ಎಂದರ್ಥವು)

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ “ ಏತೌದ್ವೌ ವಿಬುಧ ಶ್ರೇಷ್ಠೌ ಪ್ರಸಾದ
ಕ್ರೋಧಜೌ ಸ್ತೃತೌ | ತದಾದರಿತ ಪಂಥಾನೌ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಹಾರಕಾ
ರಕೌ ” (ಪೋಹ್ಯಧಿ|| ೧೩|| ೧೯||) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ರಿಯ
ಬೇಕು. ||೪೯||

(ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಚತುರ್ಮುಖನು, ಕ್ರೋಧದಿಂದಂ
ಟಾದವನು ರುದ್ರನು, ಎಂಬದಾಗಿ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ವಚ
ನಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುವು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿ
ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರರು ಮಾಡುವರೆಂದೀ ವಚನಾರ್ಥವು)

(೫೦ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ವಕರ್ಮ,
ಓಮ್ || ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚವೇ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಉಜ್ಜವನು, ಅಥವಾ ಜಗ
ತ್ಕಾರ್ಯ ವುಜ್ಜವನು, ಅಥವಾ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೊಡನೆ ಸಮಾನನಾಗಿರುವಂತ
ವನು “ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ವಿಶ್ವಕರ್ಮ-ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು,
ಎಂದರೆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಹಿಂದೆಯೂ ಮುಂದೆಯೂ ಇರುವ
ಸಕಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕವನೆಂದರ್ಥವು. “ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣ
ಸಮವರ್ತತಾಧಿ ” ಎಂಬ(ಪುರುಷ ಸೂ|| ೧೯)ದೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ
ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುವು.

(ಮೆ|| ಭಾ) ವಿಶ್ವಂ ಕರೋತಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ-ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಮಾಡ
ುವಂತವನು. || ೫೦ ||

(೫೧ನೇ ನಾಮವು) ಮನುಃ, ಓಮ್ || ಮನವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮೆ|| ಭಾ) ಮನನಾನ್ಮನಃ-ಮನನದಿಂದ ಮನವೆನ್ನುಲ್ಪಡು
ವನು. (ಶಂ) “ ನಾನ್ಯೋತೋಸ್ತು ಮಂತಾ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಈ
ಆತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಮನನಮಾಡತಕ್ಕವನು ಬೇರೊಬ್ಬನಿಲ್ಲವೆಂಬ ಈ ಅರ್ಥ
ವನ್ನು ಹೇಳುವು. ಮಂತ್ರ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮನು

ಪ್ರಜಾಪತಿ ರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಮನುಃ” ಎನ್ನುವುದು ವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಸಂಕಲ್ಪಲೇಖಮಾತ್ರದಿಂದ (ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿರುವ) ಇಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕವನು “ಮನುಃ” ಎನ್ನುವುದು ವನು. ||೫೧||

(೫೨ನೇ ನಾಮವು) ತ್ವಷ್ಟಾ,

ಓಮ್ || ತ್ವಷ್ಟೈ ನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) ಸಂಹಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳನ್ನು ಕೃತ ವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ “ತ್ವಷ್ಟಾ” ಎನ್ನುವುದು ವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಮ ರೂಪ ಗಳಿಂದ ದೇವನೆಂತಲೂ ಮನುಷ್ಯನೆಂತಲೂ ತಿರ್ಯಕ್ಕೇಂತಲೂ ಸ್ಥಾವರ ನೆಂತಲೂ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿರುವ ಪೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದೀ ನಾಮವು. ನಾಮ ರೂಪಗಳಿಂದ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು “ತ್ವಷ್ಟಾ” ಎನ್ನುವುದು ವನು. “ತ್ವಷ್ಟಾರಂ ರೂಪಾಣಿ ವಿ ಕುರ್ವಂತಂ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದು. ||೫೨||

(ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಮ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತ್ವಷ್ಟಾ ಎನ್ನುವುದು ವನು ಎಂದರ್ಥವು.)

(೫೩ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ಥವಿಷ್ಠಿಃ,

ಓಮ್ || ಸ್ಥವಿಷ್ಠಾಯ ನಮಃ.

(ಶಂ || ಮ || ಭಾ) ಅತಿಶಯೇನ ಸ್ಥೂಲಃ-ಸ್ಥವಿಷ್ಠಿಃ; ಅತಿಶಯ ದಿಂದ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿರುವಂತವನಾದುದರಿಂದ “ಸ್ಥವಿಷ್ಠಿಃ” ಎನ್ನುವುದು ವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸ್ಥೂಲನಾದವನು. ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸಂ ಕಲ್ಪಾನುಗುಣವಾಗಿ ಬಹು ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ತಾನು ವಿಹಾರವನ್ನು ಹೊಂ ದುವುದಾಗಿ ಅಂದೇಶಿಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅನ್ಯೈಕ್ಯವೈಕ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಮದಿಂದ ದೇವ ಮನುಷ್ಯ ತಿರ್ಯಕ್ ಸ್ಥಾವರವೆಂತಲೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ

ಕಬ್ಬ ಸ್ವರೂಪ ರೂಪ ರಸಾದಿ ಗುಣಗಳಂತಲೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಂತಲೂ, ಇದಕ್ಕೆ ಆವರಣವಾದ ಸ್ಥೂಲ ವೈಕ್ತವಾದ ವೈಷ್ಣಿಕಾರ್ಯವೆಂತಲೂ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಸ್ಥೂಲನಾಗಿರುವಂತವನು “ಸ್ಥವಿಷ್ಣು” ಎನ್ನುವುದು. (ಸ್ಥೂಲ ಚಿದಚಿಚ್ಛರೀರಕನಾದವನು ಸ್ಥವಿಷ್ಣನೆಂದು ಏರ್ಪಡುವುದು. ಈ ನಾಮಕ್ಕೆ - (ಕಂ|| ಮ|| ವಿ) ಎಂಬ ಮೂರು ಭಾಷ್ಯವೂ ಏಕಾರ್ಥಕವಾಗಿದ್ದರೂ (ಕಂ|| ಮ) ಇವರ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾಗಿರುವುದು (ವಿ) ಭಾಷ್ಯವೆಂದರಿಯಬೇಕು)

ಇದಕ್ಕೆ “ನಾಸ್ತ್ಯಂತೋ ವಿಸ್ತರಸ್ಯಮೇ || ವಿಸ್ತರ ಸ್ಪರ್ಶಭೂತಸ್ಯ ವಿದ್ವೋಸ್ಸರ್ವಮಿದಂಜಗತ್” ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಇರುವುವು || ೫೩ ||

(ನನ್ನ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲವು. (ಗೀ|| ೧೦ನೆ ಅ) ಈ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳನ್ನು ಕೀರವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದರ್ಥವು)

(೫೪ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ಥವಿರಃ, ಒಮ್ || ಸ್ಥವಿರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ|| ಭಾ) “ತೈಷ್ಠಗ್ಹ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಥವಿರಸ್ಯನಾಮ” ಎಂಬ ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ (ಹಳಬ) ನಾದಕಾರನಿಂದ “ಸ್ಥವಿರಃ” ಎನ್ನುವುದು. ಆದರೆ ‘ಸ್ಥವಿರಃ ಧ್ರುವಃ’ ಎಂಬೀ ಯರಡೂ ಸೇರಿ ಒಂದೇನಾಮವಾಗಿರುವುದು. ಸ್ಥಿರವಾಗಿರತಕ್ಕ ಪುರಾಣ ಪುರುಷನೆಂಬ ವಿಶೇಷಣ ಯುಕ್ತವಾದ ಕಬ್ಬವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಮೂಲವಾಗಿ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದರೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಮಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೀ ನಾಮವೆಂದರಿಯಬೇಕು. ಸ್ಥವಿರಃ-ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇರತಕ್ಕವನು. ಎಂದರೆ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ವಶಪಟ್ಟವನಲ್ಲವೆಂದರ್ಥವು. ಇದ

ರಿಂದ ಕಾಲ ವಿಕೀಪವನ್ನು ವೇಕ್ಷಿಸುವ ಮೊಸರು ಹಾಲು ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಇವನಿಗೆ ಮೈಲಕ್ಷ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಏತಕ್ಕಿಂದರೆ? ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಇವನಿಗೆ ಕಾಲವು ಅಧೀನವಾಗಿ ತಾನೇ ಇರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ “ಕಾಲಚಕ್ರಂ ಜಗಜ್ಜ್ಯಕ್ರಂ ಯುಗಚಕ್ರಂ ಚ ಕೇಶವಃ | ಅತ್ಮಯೋಗೇನ ಭಗವಾನ್ ಪರಿವರ್ತಯತೇತನಿಕಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. || ೫೪ ||

(ಕಾಲ ಚಕ್ರವು ಜಗಜ್ಜ್ಯಕ್ರವು ಯುಗಚಕ್ರವೆಂಬ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಕೇಶವನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಳೆಯುತ್ತಾ (ಅಥವಾ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ) ಬರುವ ನಂದರ್ದವು.)

(೫೫ನೇ ನಾಮವು) ಧ್ರುವಃ,

ಓಮ್ || ಧ್ರುವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ವಯಸ್ಸಾದರೂ ವಚನವಾದರೂ ಸ್ಥಿರವಾದದ್ದಾಗಿ ವೃಷ್ಟವನು “ಧ್ರುವ” ನೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ| ಭಾ) ಅಳವಿಲ್ಲದ ಪರಿಣಾಮ ವೃಷ್ಟಿನಾದರೂ ವಿಕಾರರಹಿತ ನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವರೂಪ ವಿಜ್ಞೇದವಿಲ್ಲದೇ ಸ್ಥಿರನಾಗಿರತಕ್ಕವನು “ಧ್ರುವಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. “ಅಜಯ್ಯ ಶ್ವಾಶ್ಯತೋಧ್ರುವಃ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದು. || ೫೫ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ (೬) ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ

“ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂಚ ಕರಣ್ಯ ರೋಮಾತು ಮಹಿಕೃತೇ | ದ್ರವ್ಯಂಹ್ಯಸಾ “ವಪ್ರಮೇಯೋ” (೪೬) ವಚಸಾಮಸ್ಯಗೋಚರಃ | ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂನಿಯಂಕೃತ್ವಾತ್ “ಹೃಷೀಕೇಶಃ” (೪೭) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ಕಾಲಾತ್ಮಕಂತು ಯತ್ಪದ್ಧಂ ನಾಭಾಯಸ್ಯನ ಉಚ್ಯತೇ || “ಪದ್ಮನಾಭಃ” (೪೮) ಶ್ವಾಪ್ಪವರೋ ಮಹಾಸಂತಾನದೋಮನುಃ | ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವ್ಯಪಿ ದೇವಾನಾ ಮಧಿಕಾರ ಪ್ರದಾನತಃ || “ಅಮರಪ್ರಭುಃ” (೪೯) ರಿತ್ಯುಕ್ತೋನವಾರ್ಹಸ ನರ್ವದೋಮನುಃ | ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃಕರ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರೋ ಯಸ್ಯಲಕ್ಷಣಂ || ಪ್ರಾಗಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟೀರೂಢ್ಯಂಚ “ವಿಶ್ವ

ಕರ್ಮೇ ” (೫೦) ತಿಕದ್ಯತೆ | ಸಂಕಲ್ಪ ಲವಮಾತ್ರಾಚ್ಚ ಮನನಾ
 “ ನ್ಮನು ” (೫೦) ರುಚ್ಯತೆ || ನಾಮರೂಪ ವ್ಯಾಕರಣಾತ್ “ತ್ವಷ್ಟಾ”
 (೫೦) ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಯಗದ್ಯತೆ | ಬಹುಭವಂಶ್ಚ ಸೂತ್ರಾಣಾಂ ಸೂಲಾ
 ವೆಸ್ಥಿತಯಾಜಸಃ | ವಿಸ್ತಾರವತ್ವಾದ್ಯ ಸ್ಥೂಲಃ “ಸ್ಥವಿವಿಧಃ” (೫೩)
 ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಕಾಲತಂತ್ರ ತಯಾದುಗ್ಧ ದಧ್ಯಾದಿಭ್ಯೋ ವಿಲಕ್ಷಣಃ |
 ವಿದ್ಯತೇಯ ಸರ್ವಕಾಲಂ “ ಸ್ಥವಿರಃ ” (೫೪) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಅಪ್ರ
 ಚ್ಯಾವ್ಯ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾ ತ್ಸದಾಯೋಸಾ “ ಧ್ರುವಃ ” (೫೫)
 ಸ್ತೋತಃ” ಎಂಬ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅಗ್ರಾಹ್ಯ ಶ್ಯಾಶ್ವತಃಕೃಷ್ಣೋ ಲೋಹಿ
 ತಾಕ್ಷಃ ಪ್ರತರ್ದನಃ | ಪ್ರಭೂತಸ್ತ್ರಕಕು
 ಬ್ಧಾಮಾ ಪವಿತ್ರಂ ಮಂಗಳಂಪರಂ ||೩||

(೫೬ನೇ ನಾಮವು) ಅಗ್ರಾಹ್ಯಃ,
 ಓಮ್ || ಅಗ್ರಾಹ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ ಯತೋವಾಚೋ ನಿವರ್ಮಂತೆ ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಮನಸಾ
 ಸಹ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡ
 ದವನು “ ಅಗ್ರಾಹ್ಯಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಮೆ) ಇಂದ್ರಿಯುರ
 ಗ್ರಾಹ್ಯಃ-ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡದವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಮಣ್ಣು ಕುಂಬಾರನಿಗೂ, ಧಾರವು ತಂತುವಾಯ (ನೇ
 ಯುವಂತವ) ನಿಗೂ, ವಶಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಇವನೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದ
 ರಿಂದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅಧೀನನಾಗಿರಬೇಕೂ? ಎಂದರೆ; ಅಗ್ರಾಹ್ಯಃ
 ಯಾರಿಂದಲೂ ಗ್ರಹಿಸ ಲಶಕ್ಯನು (ಮಣ್ಣು ಘಟ (ಮಡಿಕೆಗೂ) ಕೂ
 ಧಾರವು ವಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಅಧೀನವಾ
 ಗಿರುವುದು ಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅವುಗಳಂತೆ ಜಗತ್ಸೃ
 ಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇವನೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೇರೊಂದು

ಕಾರಣಾಧೀನತ್ವವನ್ನು ಕಂಕಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವುದು ಈ ನಾಮವೆಂದರಿಯಬೇಕು) ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು “ ನೈನಮೂರ್ಧ್ವಂ ನತಿರ್ಯಂಜಂ ನಮಧ್ಯೈ ಸರಿಜಗ್ರಭತ್ ” (ತೈ|| ನಾ|| ೬|| ೧|| ೯) “ ಬ್ರಹ್ಮಾಧ್ಯೈತಿ ಪೌತ್ ” (೧|| ೮|| ೧|| ೮) “ ಅಧಿತಿವೃತ್ತೇಕಃ ” (ಪ್ಲೇ|| ತಾತ್ಪ|| ೪|| ೧೧) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಹೇಳುವುವು, || ೫೬ ||

(ಏನಂ-ಈ ಸರವಾತ್ಮನನ್ನು, ಊರ್ವ್ವಂ-ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ತಿರ್ಯಂಜಂ-ಕೆಳಗಿನಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಧ್ಯ-ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ನಪರಿಜಗ್ರಭತ್-ಯಾರೂ ಕಾಣಲಾರರು. ಬ್ರಹ್ಮ-ಸರಬ್ರಹ್ಮವು, ಅಧ್ಯೈತಿಪೌತ್-(ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ) ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು. ಏಕಃ-ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ ಪರಮಪುರುಷನು, ಅಧಿತಿಪೌತ್-(ಸಮಸ್ತವನ್ನು) ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ, ಸಮಸ್ತವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ಯವಾದ (ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಡುವ) ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡತಕ್ಕ ವಸ್ತುವೆಂದು ಫಲಿತವಾಗುವುದು.

(೫೭ನೇ ನಾಮವು) ಶಾಶ್ವತಃ,

ಓಮ್ | ಶಾಶ್ವತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶಶ್ವದ್ಭವತೀತಿ ಶಾಶ್ವತಃ-“ಶಾಶ್ವತಂ ಶಿವಮೆಚ್ಛುತಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆಗುವಂತವನು “ ಶಾಶ್ವತಃ ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ||) ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಂಕವು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ “ ಅವ್ಯುಚ್ಛಿನ್ನಾಸ್ತತಸ್ತೇ ಸರ್ಗಸೃಷ್ಟ್ಯಂತಸಂಯಮಾಃ ” (೧|| ೧|| ೧೬) ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(ಈ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರರೂಪಗಳಾದ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದೇ ಅನವರತವಾಗಿರುವುವು).

(ಮ|| ಭಾ) ಶಾಶ್ವತಃ-ಏಕರೂಪನಾಗಿರುವಂತವನು. || ೫೭ ||

(೫೮ನೇ ನಾಮವು) ಕೃಷ್ಣಃ,

ಓಮ್ | ಕೃಷ್ಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಕೃಷಿರ್ದ್ರವಾಚಕಶ್ಚಬ್ಧೋ ಣಕ್ಷನಿರ್ದ್ರವತಿವಾಚಕಃ | ವಿಷ್ಣುಸ್ತದ್ಭಾವಯೋಗಾಚ್ಚ ಕೃಷ್ಣೋಭವತಿ ಶಾಶ್ವತಃ ” ಎಂಬೀ

ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಜ್ಜಿದಾನಂದಾತ್ಮಕನಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲಾದ ರೂ ; “ ಕೃಷ್ಣೋನರ್ಣಶ್ಚಮೇಯಸ್ಮಾ ತ್ತಸ್ಮಾಕ್ಯಪ್ಪಕ್ಷೋ ಹಮ ಜ್ಞಾನ ” (ಭಾರ|| ಶಾನ್ತಿ|| ೩೪೩) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣವೆನ್ನುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ ಕೃಷ್ಣಃ ” ಎನ್ನುವುದು ವೆನು.

(ಕೃಷಿ ಕಬ್ಬವು ಭೂವಾಚಕವಾಗಿರುವುದು. ಣಕಾರವು ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ಹೇಳುವುದು. ಈ ಯರಡು ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಕೃಷ್ಣನೆನ್ನುವುದು. ಯಾವಕಾರ ಣದಿಂದ ವಸ್ತುವೂ ಕೂಡ ಕವೃಗಿರುವುದೋ ಅದರಿಂದ “ ಕೃಷ್ಣಃ ” ಎನ್ನುವುದು ವನು ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೆ ಎಂದೀ ಶ್ಲೋಕದ್ವಯಾರ್ಥವು)

(ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರ ರೂಪವಾದ ಲೀಲಾರಸದಿಂದ ಆನಂದಪಡುವಂತವನು “ ಕೃಷ್ಣಃ ” ಎನ್ನುವುದು ವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಋಷಿಗಳು ಮಾಡಿರುವ “ ಕೃಷಿಭೂವಾಚಕಶ್ಚಬೋಧಶ್ಚ ನಿರ್ದೃತಿ ವಾಚಕಃ | ವಿಷ್ಣುಸ್ತದ್ಭಾವಯೋಗಾಚ್ಚ ” (ಭಾರ|| ಉ|| ೬೯|| ೫) ಎಂಬ ನಿರುಕ್ತಿಯೇ ಇರುವುದು. (ಮ) ಇದನ್ನೇ ಆದರಿಸಿ ಹೇಳಿರು ತ್ತಾರೆ. “ - - ”

(೪೯ನೇ ನಾಮವು) ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಃ,

ಓಮ್ || ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ|| ಭಾ) “ ಸಮಾನ್ಯವೆಭೋ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಂಪದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನು “ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಃ ” ಎನ್ನುವುದು ವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಆನಂದವೆನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಹ ರಮಣೀಯ ವಾದ ಕಂಪು ತಾವರೆಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನು “ ಲೋಹಿ ತಾಕ್ಷಃ ” ಎನ್ನುವುದು ವನು. ||೪೯||

(೬೦ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರತರ್ದನಃ,

ಓಮ್ || ಪ್ರತರ್ದನಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವ ನಾದ ತಾನೇ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆಂದೀ ನಾಮವು ಹೇಳು

ವುದು. (ವಿ|| ಶಂ|| ಮ) ಪ್ರತರ್ದನಃ-ಪ್ರಲಯೇ ಭೂತಾನಿ ಪ್ರತರ್ದ
ಯತಿಹಿನಸ್ತೀತಿ, ಪ್ರತರ್ದನಃ; ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳನ್ನು
ಸಂಹರಿಸುವಂತವನು. (ವಿ) ಇದಕ್ಕೆ “ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಜಹ್ಮತಂಜ ಉಭೇ
ಭವತಿ ಓದನಃ (ಕರೋಪ|| ೨|| ೨೫) “ಅತ್ತಾಚರಾಚರ ಗ್ರಹಣಾತ್”
(ಬ|| ಸೂ|| ೧|| ೨|| F) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ರಿಯಬೇಕು. ||೬||

(ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೃತ್ರಿಮಂಜು ಜಾತಿಯೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕಗಳ
ಳಾದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಾದರೆ ಅನ್ನವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೋ;
ಎಂದರೆ ಈ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಯಾವನಾದರೆ ಸಂಹರಿಸುವನೋ ಎಂದು ಕರೋಪನಿಷದ
ರ್ದವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೃತ್ರಿಮಾದಿಯಾದ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಜಗತ್ತ
ನ್ನು ಅನ್ನವನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಅನ್ನವನ್ನು ಭುಜಿಸುವಂತವನು
ಪರಮಪುರುಷನೆ ಎಂದು (೧|| ೨|| F)ನೇ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವು

(೬೧ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಭೂತಃ,

ಓಮ್ || ಪ್ರಭೂತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ|| ಭಾ) ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ (ತುಂಬಿ)
ರುವಂತವನು “ಪ್ರಭೂತಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸರ್ವ ಸಂಹಾರಕನಾಗಿದ್ದರೂ
ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ನಿತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಅನಂತಗ
ಳಾದ ಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪರಮಪದ
ಪುಷ್ಪವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು “ಪ್ರಭೂತಃ” ಎನ್ನು
ಲ್ಪಡುವನು. (ಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೆಂದರೆ ತುಂಬಿರುವಂತವನು.) ||೬೧||

(೬೨ನೇ ನಾಮವು) ತ್ರಿಕಕುಬ್ಧಾಮಾ,

ಓಮ್ || ತ್ರಿಕಕುಬ್ಧಾಮ್ನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ|| ಭಾ) ಉರ್ದ್ವಭಾಗವು, ಮಧ್ಯ ಭಾಗವು, ಅಧೋಭಾ
ಗವೆಂಬ ಮೂರು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಆಧಾರಭೂತನಾಗಿರುವಂತವನು “ತ್ರಿಕ
ಕುಬ್ಧಾಮಾ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಸುವುದೂ ಸಂಹರಿಸುವುದೂ ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಭೂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿ ಮಾತ್ರವನ್ನು ತಾನೆ; ಅದನ್ನು ವಿನೆರಿಸುವುದೀನಾಮವು. ತ್ರಿಕುದ್ಧಾಮಾ-“ಪಾದೋ ಸ್ಯವಿಶ್ವಭೂತಾನಿ ತ್ರಿಪಾದಸ್ಯಾ ಮೃತಂದಿವಿ ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾಲುಭಾಗವಾದ ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಗಿಂತಲೂ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗವಿಂದ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ನಿತ್ಯವಾದ ಪರಮಪದವನ್ನು ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು.

ಇದರಿಂದ ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯು ಅಣುಮಾತ್ರನೆಂತಲೂ ನಿತ್ಯ ವಿಭೂತಿಯೆಂಬ ಪರಮಪದವು ಪರಮ ಮಹತ್ವಾದ ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಪರಿಮಾಣ (ಅಳತೆ)ವುಳ್ಳದೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಈ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ “ಯಸ್ಯಾಯುತಾಯುತಾಂ ಶಾಂಕೇವಿಶ್ವಕಕ್ತುರಿಯಂಸ್ಥಿತಾ | ಪೀರೋ ರಿವಾಣುರ್ಯಸ್ಯೇತತ್ ” ಎಂಬ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಾದಿ ವಚನಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿರುವುವು. (ಅಥವಾ) ತ್ರಿಕಕುತ್ ಎಂಬದಾಗಿ ‘ಜ್ಞಾನ, ಬಲ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವೀರ್ಯ, ಶಕ್ತಿ, ತೇಜಸ್ಸು, ಎಂಬ ಮೂರರಡಾದ ಆರು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯಾಗಿರುವನೆಂತಲಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ ಬಲೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳಾದ ಆರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವನೆಂದರ್ಥವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವನನ್ನು ತ್ರಿಯುಗನೆನ್ನುವರು. ಅಥವಾ “ತಥೈವಾಸಕ್ತತ್ರಿಕುದ್ಧೋ ವಾರಾಹಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಿತಃ | ತ್ರಿಕಕುತೇವಿಖ್ಯಾತ ಕೃರೀರಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಪಣಾತ್ ” (ಭಾರ|| ಮೊ|| ನಾ|| ೩೪೩|| ೬೩) ಎಂಬ ಋಷಿಗಳ ನಿರುಕ್ತಿಯಂತೆ ಶ್ರೀ ವರಹಾನತಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ‘ತ್ರಿಕಕುತ’ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ‘ಧಾಮ’ ಎಂದು ಭಿನ್ನನಾಮವಾಗಿ ತೇಜಸ್ಸೊಂದರ್ಥವಾಗುವುದು. || ೬೦ ||

(ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನ ಅನೇಕ ಕೋಟಿ ಅಂಶಾಂಶಗಳ ಏಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಜಗತ್ಪ್ರಕೃತಿಯು ಇರುವುದೋ ; ಮಹಾಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಅಣುಮಾತ್ರದಂತೆ ತ್ರಿಪಾದಿಭೂತಿ ಎಂಬ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಈಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿಯು ಅಣುಮಾತ್ರವಾಗಿರುವುದೋ ಎಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ (೧|| ೯|| ೫೩ನೇ ವಚನಾರ್ಥವು

ನಾನು ಶ್ರೀವರಾಹರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮೂರು ಕಕುತ್ ಎಂದರೆ ಗೂಳಿಗಳು
 ಲೈವನಾಗಿರುವೆನೊ ಆದಕಾರಣ ಶ್ರೀವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಪುರುಷನು 'ತ್ರಿಕಕುತ್'
 ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು ಎಂದು ಮಹಾಭಾರತ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ವಚನಾರ್ಥವು)

(೬೩ನೇ ನಾಮವು) ಪವಿತ್ರಂ,

ಓಮ್ || ಪವಿತ್ರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಋಷಿಯೇ ಆಗಲಿ, ದೇವತೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಯಾವ ಪರ
 ಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪಾವನವಾಗುವುದೋ; ಅದವಾ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನು
 ಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು 'ಪವಿತ್ರಂ' ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.
 (ಕೆಲವು ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ) ಪವಿನಾತ್ರಾಯತವತಿ ಪವಿತ್ರಂ - ಇಂದ್ರರೂಪಿ
 ಯಾಗಿ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಸತ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿ
 ಸುವಂತವನು 'ಪವಿತ್ರಂ' ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗುಣ ವಿಭವರೂಪವಾದ ನಿರೂಪಕ
 ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪ
 ಡುವ ಸ್ವರೂಪವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಪವಿತ್ರಂ - ಸಮಸ್ತ ಜೀಯ
 ಪ್ರತಿಭಟವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನಾದಕಾರಣ 'ಪವಿತ್ರಂ' ಎನ್ನ
 ಲ್ಪಡುವನು.

(೬೪ನೇ ನಾಮವು) ಮಜ್ಜಲಂಪರಂ,

ಓಮ್ || ಪರಾಯ ಮಜ್ಜಲಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) "ಅಕುಭಾನಿ ನಿರಾಚಷ್ಠೇ ತನೋತಿ ಕುಭಸಂತತಿಂ |
 ಸ್ಮೃತಿಮೋತ್ರೇಣಯತ್ಪುಂಸಾಂ ಬ್ರಹ್ಮತನ್ಮಂಗಲಂವಿದುಃ" ಎಂಬ
 ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವುರಾಣ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ 'ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಕು
 ಭಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತವನೊ ಕುಭವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನೊ
 ಆದ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು 'ಮಂಗಲಂ' ಎನ್ನುವರು. ಮತ್ತು ಸರ್ವ
 ಭೂತಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಮಂಗಳನಾದಕಾರಣ 'ಪರಂ' ಎಂಬ
 ವಿಶೇಷಣವು ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ 'ಮಜ್ಜಲಂಪರಂ'
 ಎಂಬುವುದು ಸವಿಶೇಷವಾದ ಒಂದೇ ನಾಮವಾಗಿರುವುದು,

(ವಿ|| ಭಾ) ಪರಮಂಗಲಂ-ಅತ್ಯಂತ ಮಂಗಳನು. ಎಂದರೆ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಾನಂದ ರೂಪವಾದ ಕಲ್ಯಾಣೈಕ ರೂಪವುಳ್ಳವನು. ಸ್ವಭಾವ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೂ ; ನಿತ್ಯವಾಗಿಯೂ ; ದೋಷ ಗಂಧರಹಿತವಾಗಿಯೂ ; ಅವಧಿರಹಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯಾಕಗಳಾದ * ಗುಣ ವಿಭವ ಪ್ರಭಾವಾದಿ ವೈಭವಗಳು ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವಂತ ವುಗಳಾದರೂ ತನಿಗಿತಾನೆ ಸಮಸ್ತದೋಷಗಳಿಗೂ ಪ್ರತಿಭಟವಾಗಿಯೂ ; ನಿಸ್ಸಮತ್ವೇನ ಅತ್ಯಂತಾನುಕೂಲವಾಗಿಯೂ ; ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವಾ ಗಿಯೂ ಇರುವ ಆತ್ಮಾನುಭವದಿಂದಂಟಾದ ನಿರಂಕುಶವಾದ ಆನಂದ ದಿಂದ ಅವೃತಾಬ್ದಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸತಲಿರುವ ಪರಾ ವಸ್ಥಾ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನು ಯಾವದೊಂದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನಾಗಿರುವನೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುವಿಕೆಯು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದಷ್ಟೆ ; ಆದುದರಿಂದಲೇ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರಕಾರರೂ “ ಆನಂದ ಮಯೋಭ್ಯಾಸಾತ್ ” (೧|| ೧|| ೧೩) “ ಆನಂದಾದಯಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ ” (೩|| ೩|| ೧೧) “ ಅಕ್ಷರಧಿಯಾಂತ್ಯವರೋಧಃ ” (೩|| ೩|| ೩೩) ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರು. ಮತ್ತು “ ಸತ್ಯಂಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ” (ತೈ|| ೪|| ೧|| ೧|| ೧) “ ಆನಂದೋಬ್ರಹ್ಮ ” (ತೈ|| ಭೃ|| ೬) “ ಶಾಂತಿಸಮೃದ್ಧ ಮಮೃತಂ ” (ತೈ|| ಶೀ|| ೬|| ೧) ಇತ್ಯಾದಿ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಶ್ರುತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳೂ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುವು.

(* ಗುಣಗಳು ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳಂತಲೂ, ರಾಮಕೃಷ್ಣಾಧ್ಯವತಾರಗಳು ವಿಭವಗಳಂತಲೂ, ಅವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವೇ ಪ್ರಭಾವವೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆನಂದಮಯೋ ಭ್ಯಾಸಾತ್-ಪರಮಪುರುಷನು ಆನಂದಮಯನು, ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ? ಅಭ್ಯಾಸಾತ್-ತೈತ್ತಿರೀಯದಲ್ಲಿ “ ಸೈಷಾನಂದಸ್ಯನಿಮಾಗ್ಂಸಾಭವತಿ ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ “ ಯತೋ ವಾಚೋ ನಿವರ್ತತೆ ” ಎಂಬೀವರಿವಿಗೂ ಮನುಷ್ಯಾನಂದವನ್ನು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿ “ ತೇಯೇ ಕತಂ ” ಎಂಬದಾಗಿ ನೂರು ನೂರು ಭಾಗದಿಂದ ಮೇಲುಮೇಲೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಎಂದರ್ಥವು

ಆನಂದಾದಯಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ-ಆನಂದತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವ ರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಆನಂದತ್ವ ಸತ್ಯತ್ವ ಜ್ಞಾನ ತ್ವಾನಂತತ್ವ ಅವಲತತ್ವ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿತ್ವ ರೂಪಗಳಾದ ಈ ಆರು ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಶ್ರುಮವಾ ಗಿರುವಿಕೆಯಿಂದಲೂ, ಪ್ರಧಾನವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭೇದವಿ

ಛೇದೇ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಆರು ಗುಣಗಳು ಸರ್ವ ವೇದಾಂತ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನು ಸಂಭೇದ್ಯಗಳಾಗಿರುವುದೆಂದರ್ಥವು.

ಅಕ್ಷರಧರ್ಮಾತ್ಮವಗೋಧಃ-ಅಕ್ಷರ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಅಸ್ಮೂಲತ್ವಾದಿ ಬುದ್ಧಿ ಗಳಿಗೆ ಸರ್ವ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ವಯವು ಸಿದ್ಧವು. ಗುಣಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾದ ತಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅನುವರಿಸಿ ತಾನೆ ಇರುವುದು. ಈ ಅಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಮಲತ್ವ ರೂಪವಾದ ಗುಣವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿಯೂ ಮೊದಲು 'ಅನಂದಾದಯಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ' ಎಂಬ ಅಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯತ್ವಾದಿಗಳಾದ ಆರು ಗುಣಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಕ ಧರ್ಮಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದಿರುವೇಕು.

ಅನಂದೋಬ್ರಹ್ಮ-ಅನಂದವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಸಮ್ಮದ್ಭಮವೃತ್ತಂ-ಶಾಸ್ತ್ರಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದವನಾಗಿಯೂ ಸಂಸಾರ ಸಂಬಂಧ ವಿಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ, (ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಜೀವಪರವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.)

ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರ ರಸವೆಂತಲೂ ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು. ಇಂತಹ ವಾದಗಳು ಅಖಂಡ ಖಂಡನವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಬ್ರಹ್ಮವು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವು ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ? ಜ್ಞಾನಾನಂದೈತ್ಯರ್ಥ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿರುವಾಗಲೂ ಅತ್ಯಂತಾನುಕೂಲವಾಗಿ ತನಿಗೇತಾನೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಅತ್ಯಸ್ವರೂಪ ವಿರುವುದೆಂದಿರುವೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ? ರತ್ನ ದೀಪ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳು ತಮ್ಮಗಳ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾದವುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುವಲ್ಲದೆ ತಾವೂ ಇತರವಾದ ಅಂತಹ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಆವೇಕ್ಷಿಸದೇನೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುವು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವೆಂತಲೂ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳದ್ದೆಂತಲೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರವು ಯರಡು ವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಗುಣದಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಪ್ರಕೃತ್ಯವಾಗಿ ನೋಡುವನು. ತಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ಆವೇಕ್ಷಿಸದೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು ಅದುದರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನವೆಂತಲೂ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನೆಂತಲೂ ಹೇಳುವುದು. ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನೆಂಬವು ದಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಉಂಟು. ಅದು ಏನೆಂದರೆ? ಅವನಿಗುಂಟಾಗಿರುವ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಗುಣವು ಸಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ (ಈ ಕಾರಣದಿಂದ) ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ನೆನ್ನುವರು. ಇದಕ್ಕೆ "ತದ್ಗು

ಉಸಾರತ್ವಾತ್ತ್ವದ್ಯಪದೇಶಃ ಪ್ರಾಜ್ಞವತ್ ” (ಬ್ರ|| ಸೂ|| ೨|| ೩) ಎಂಬ
ದಾಗಿ ಸೂತ್ರಕಾರರೂ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸಮಾಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವು ಗುಣವಾದಮೇಲೆ “ವಿ ಯಜ್ಞಂತಮತೆ” ಎಂಬ
ಕ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ
ಈಸೂತ್ರವು ಪ್ರವೃತ್ತಿಸಿರುವುದು. ತುಳಬ್ದವು ಈಸಂದೇಹವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ
ದ್ದಾಗಿರುವುದು. ತದ್ಗುಣ ಸಾರತ್ವಾತ್-ಅಂತಹಾ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಗುಣವನ್ನು ಸಾರ
ವಾಗಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಕವಾಗಿ ವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ತದ್ವ್ಯಪದೇಶಃ-
ಆತ್ಮನನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳುವುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ? ಪ್ರಾಜ್ಞವತ್-“ಬ್ರಹ್ಮ
ಣಾ ವಿಪಶ್ಚಿತಾ” ಎಂಬ ಕ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಮಪುರುಷನು
“ ಸತ್ಯಂಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ” ಎಂದು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವಂತೆ ಎಂದರ್ಥವು)

ಇದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವೆಂತಲೂ ಜ್ಞಾನ ಗುಣಕವೆಂ
ತಲೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರೋಧವಾಗಿ ತೋರುವುದೆಂದು ಯೆಷ್ಟುಮಾ
ತ್ರವೂ ಸಂದೇಹಿಸ ಲವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಅದು
ಹೇಗೆಂದರೆ? ಒಂದು ಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು
ಗುಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳುವುದೆಂದು ಯರಡಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಗವು ಧಾರಾಳ
ವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವೆವು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ
ಜೀವ ಪ್ರಸಂಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ “ ಯಥಾಜೀವಃ ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮಾ
ಹ್ರಸ್ವೋವಾಯದಿವಾಮಹಾ | ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾನಂ ತಥಾವಿದ್ಯಾ ತ್ವುರುಷಂ
ಸರ್ವಜಂತುಷು ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. || ೬೪ ||

(ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೇಗಾದರೆ ವಿಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದೊ ಅದರಂತೆ ವಿಕಾ
ರಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದದ ಜೀವನು ಏಕರೂಪನಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿಕ್ಕದೂ ದೊಡ್ಡದೂ ಅದ
ಸರ್ವಜಂತುಗಳ ಶರೀರಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಗಾದರೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನೋ ಈಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತಾನೆ
ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವ ಪರಮಪುರುಷನು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುರ್ಣನಾಗಿರು
ವನೆಂದರಿಯಬೇಕು)

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ (೨)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ (೯)
ನಾಮಗಳಿಗೂ

“ ಅಗ್ರಾಹೋ ” (೫೬) ಯೋನಧಿಷ್ಠೆಯೋ ವೃತ್ತಿಕೇವ ಕು
ಲಾಲಕೈಃ | ಅವ್ಯುಚ್ಛಿನ್ನಾ ಸ್ಮತಸ್ತೇ ಸರ್ಗಸಿದ್ಧತ್ಯಂತಸಂಯಮಾಃ ||
ಅತಸ್ತದಾ ಪ್ರನಾಹತ್ವಾ ನಿತ್ಯ “ ಶ್ವಾತ್ಯತ ” (೫೭) ಉಚ್ಯತೆ | ನಿಕಾಂ

ತಲೀಲಾರಸತೋನಿರ್ದೃತಃ “ಕೃಷ್ಣ” (೫೪) ಉಚ್ಯತೇ || ಕೃಷಿರ್ದ್ರೋ
ವಾಚಕಶೃಂಗೋಣಶ್ಚ ನಿರ್ದೃತವಿವಾಚಕಃ | ರಕ್ತರಾಜೀವ ನಯನೋ
“ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಃ” (೫೫) ಪ್ರಕೀರ್ಮಿತಃ || ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಜ ಹೃತ್ತಂಜ
ಹ್ಯೋದನಂ ಭವತಸ್ತದಾ | “ಪ್ರತರ್ದನ” (೬೦) ಸ್ಥವಿಜ್ಜೋಯಸ್ಸಂ
ಹರ್ಮೃತ್ವಪ್ರದೋಮನುಃ || ಭೋಗೋಪ ಕರಣಂನಿತ್ಯಂ ನಿರ್ಮರಾಧಂ
ವರಂಪದಂ | ಯಸ್ಯತೇನಸಮೃದ್ಧತ್ವಾತ್ “ಪ್ರಭೂತ” (೬೧) ಇತಿ
ಕಥ್ಯತೇ || ತ್ರಿಪಾದ್ವಿಭೂತಿಸ್ತ್ರಿಕಕುತ್ಸೈವ ಸ್ಥಾನಂವಿಶೇಷತಃ | ಯ
ಸ್ಯಸ “ತ್ರಿಕಕದ್ಧಾಮಾ” (೬೨) ಯದ್ವಾತ್ರಿಯುಗಧರ್ಮವಾಃ |
ಅರ್ವಂನಿರುಕ್ತಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ತ್ರಿಕಕುತಾನ್ಯೂತ್ತಿಲಕ್ಷಣಃ | ಅಸ್ತಿಸ್ತತ್ಪ್ರೇ
ಭಿನ್ನನಾಮ ಧಾಮಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪವಾಃ || ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಣಾ ಮಭಿ
ಪ್ರಾಯೋ ನಾಮೈಕತ್ವೇಽಪಿಕೀರ್ಮಿತಃ | ತದ್ವೈವಾಸಂತ್ರಿಕಕುದೋ ವಾರಾ
ಹಂ ರೂಪಮಾಶ್ರಿತಃ || ತ್ರಿಕಕುತ್ಪ್ರೇ ನವಿಖ್ಯಾತ ಕೃರೀರಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಪ
ಣಾತ್ | ಗುಣಸ್ಯ ವಿಭವಾನಾಂಚರೂಪಸ್ಯಚ ನಿರಂತರಂ || ನಿರೂಪಕಶ್ಚ
ಸಸೈಶ್ಚತಸ್ತುರೂಪ್ಯಂ ಸ್ವರೂಪಕಂ | ಅನುಪ್ರವಿಶ್ಯವಸತಿಸ “ಪವಿತ್ರ”
(೬೩) ಮಿತಿಸ್ತೃತಂ || ಸರ್ವಜೇಯ ಪ್ರತ್ಯನೀಕಮನಂತಾನಂದ ಲಕ್ಷ
ಣಂ | ವೇದಾಂತ ಪಾರಗಂನಿತ್ಯ ಮುಚ್ಯತೇ “ಮಂಗಲಂಪರಂ ||” (೬೪)
ಎಂಬೀ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಈಶಾನಃ ಪ್ರಾಣದಃ ಪ್ರಾಣೋಜ್ಯೇಷ್ಠಂ
ಶೈವೋಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ | ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ಭೂ
ಗರ್ಭೋ ಮಾಧವೋ ಮಧುಸೂದನಃ ||v||

(೬೫ನೇ ನಾಮವು) ಈಶಾನಃ,

೭೧ || ಈಶಾನಾಯನಮುಕ್ತ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾದಕಾರಣ , ಈ
ಶಾನಃ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಮುಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವಭಾವವು ಜೀವಾ
ತ್ಮರಿಗೆ ಕೆಲವು (ಮುಕ್ತರಾದ) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು

ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಬದ್ಧರಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಅಪ್ರಕಾಶವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಭೇದವನ್ನು ಹೇಳುವುದೀನಾಮವು ಈ ಕಾನಾ-ತನ್ನನ್ನೂ ಮತ್ತು ತನಗಿಂತಲೂ ಇತರಗಳಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವಾನೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಳುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು.

ಇದಕ್ಕೆ “ತವಿಾತ್ಯರಾಣಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ” (ಶ್ವೇ|| ಉ|| ೬|| ೩) “ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀಜ್ಞಾನ ಬಲಕ್ರಿಯಾಚ” (ಶ್ವೇ|| ಉ|| ೬|| ೪) “ನತ ಸ್ಯಕಶ್ಚಿತ್ಪತಿರಗ್ನಲೋಕೇ ನಚೇಶ್ವಿತಾನೈವತಸ್ಯ ಲಿಬ್ಧಿಮ್ | ಸಕಾರಣಂ ಕರಣಾಧಿಪಾಧಿಶೋ ನಚಾಸ್ಯಕಶ್ಚಿಜ್ಜನಿತಾನಚಾಧಿಪಃ” (ಶ್ವೇ|| ಉ|| ೬|| ೫) “ಸರ್ವಸ್ಯವಶೀಸರ್ವ ಸ್ಯೇಕಾನಸುರ್ವಸ್ಯಾಧಿಪತಿ ಸ್ವನಸಾಧುನಾ ಕರ್ಮಣಾ ಭೂಯಾನ್ನೋವಿವಾ ಸಾಧುನಾಕನೀಯಾಃ | ಏವೇಸರ್ವೇಶ್ವರ ಏವೇಭೂತಾಧಿಪತಿ ರೇವೇಭೂತಪಾಲ ಏವೇ ಸೇತುರ್ದಿವರಣ ಏವಾಂತೋ ಕಾನಾ ಮಸಂಭೇದಾಯ” (ಬ್ರ|| ಉ|| ೪|| ೫|| ೧೫) “ಸವಾಅಯಮಾ ತ್ವಾ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತನಾಮಧಿಪತಿ ಸುರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತನಾಂರಾಜಾ” (ಬ್ರ|| ಉ|| ೪|| ೫|| ೧೫) “ಏಕಾದ್ರಾಜಾ ಜಗತೋ ಬಭೂವ” (೪ನೇ ಕಾಂಡ ೧ನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ೪ನೇ ಅನು) “ಸ ಈಶೋಸ್ಯಜಗತೋ ನಿತ್ಯಮೇವ ನಾನೋಹೇತುರ್ವಿದ್ಯತೇ ಈಶನಾಯ” (ಶ್ವೇ|| ಉ|| ೬|| ೧೩) “ಈ ಶ್ವರಸುರ್ವಭೂತಾನಾಂ” (ಗೀ|| ೧೪|| ೬೧) ಈಶತೇಭಗವಾನೇಕ ಸ್ವ ತ್ಯಮೇತದ್ಬ್ರುವೀಮಿತೆ” (ಭಾರ|| ಉ|| ೬೩|| ೧೩) “ಪರಮಾತ್ಮಾಚ ಸರ್ವೇಷಾಮಾಧಾರಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ” (ವಿ|| ಪ್ರ|| ೬|| ೪|| ೪೦) ಇತ್ಯಾದ್ಯ ನೇಕ ಕೃತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಸಹಸ್ರ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಜಾಗರೂಕಗಳಾಗಿರುವು ವು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಆಳುವಂತಾ ಸ್ವಭಾವವೆಂಬು ವುದು ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ವೂ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಕಲ್ಪಿತಗಳಂತಲೂ ಉಪಾಧಿ ವತದಿಂದ ಬಂದವುಗಳಂತಲೂ ಪರಿಣಾಮವೆಂತಲೂ ಹೇಳುವಂತವರಿಗೆ ಯ ರಡು ಮೂರು ತಿಲಜಲಾಂಜಲಿಯು ಬಿಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು||೬೫||

(ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶ್ರುತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರತ್ವ ವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುವು)

(೬೬ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಣದಾಃ,

ಓಮ್ || ಪ್ರಾಣದ್ರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ಕೋಹ್ಯೇವಾನ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾಣಾತ್ ” (ತೈ|| ೮|| ೭) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಜೇಷ್ಠಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು ‘ ಪ್ರಾಣದಃ ’ ಎನ್ನುವುದುವನು. (ಅಥವಾ) ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಾಲರೂಪಿಯಾಗಿ ಖಂಡಿಸುವಂತವನು ‘ ಪ್ರಾಣದಃ ’ ಎನ್ನುವುದುವನು. (ದೋಷವ ಖಂಡನೆ)

(ವಿ|| ಭಾ) ಇವನ ಐಕ್ಯರೈತಮೊದಲನೇದಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದೀನಾಮವು. ಪ್ರಾಣದಃ-ಬಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ಎಂದರೆ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಸೇವೆ ಅಥವಾ ದರ್ಶನ ವೆಂಬ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೂ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಬಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೂ “ ಯತತ್ಪದಾಬಲದಾಃ ” (೪ನೇ ಕಾಂ|| ೧ನೇ ಪ್ರ|| ೧ನೇ ಅ) “ ಸದೈವಪ್ರಾಣಾಪವಿಕತಿ ” (ಬೃ|| ೮|| ೩|| ೫|| ೨೦) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವವು.

(ಮೆ|| ಭಾ) ಪ್ರಾಣವೆನ್ನುವುದು ಬಲವನ್ನು ಬಲಿಷ್ಠರಿಗೆ ಕೊಡುವಂತವನು ‘ ಪ್ರಾಣದಃ ’ ಎನ್ನುವುದುವನು.

(೬೭ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಣಃ, ಓಮ್|| ಪ್ರಾಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಃ ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಜಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು ‘ ಪ್ರಾಣಃ ’ ಎನ್ನುವುದುವನು. (ಅಥವಾ) ಹ್ರೇತ್ರಜ್ಞಾನಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ, (ಯದ್ವಾ) ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣನಾಗಿರುವಂತವನಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ ‘ ಪ್ರಾಣಃ ’ ಎನ್ನುವುದುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಅವರುಗಳಿಗೆ (ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗೆ) ಉಜ್ಜೀವನ ಹೇತುವಾದವನು ‘ ಪ್ರಾಣಃ ’ ಎನ್ನುವುದುವನು. ಇದಕ್ಕೂ “ ತತೋದೇವಾನಾಂ ನಿರವರತಾಸುರೇಕಃ ” (೪ನೇ ಕಾಂ|| ೧ನೇ ಪ್ರ|| ೧ನೇ ಅ) ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವವು.

(ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗಿಲ್ಲವೂ ಒಬ್ಬನೇ ಪ್ರಾಣನಾಗಿರುವನೆಂದರ್ಥವು)

(ಮೆ|| ಭಾ) ಪ್ರಾಣತೀತಿ ಪ್ರಾಣಃ-ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು ‘ ಪ್ರಾಣಃ ’ ಎನ್ನುವುದುವನು. || ೬೬ ||

(೬೪ನೇ ನಾಮವು) ಜೈಷ್ಠಿ, ಓಮ್ || ಜೈಷ್ಠಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅತ್ಯಂತ ವೃದ್ಧನಾದವನು “ ಜೈಷ್ಠಿ ” ಎನ್ನುವು ಚುವನು. (ಮ) ಇದನ್ನೇ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಶ್ಲಾಘಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನು. ಎಂದರೆ ತಾನೂ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳೂ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನ್ಯೂನವಾಗದ ಅಪರಿಮಿತೈಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವಂತವನಾದಕಾರಣ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ಲಾಘನೀಯನೆಂದರ್ದವು. (ಅಥವಾ) ಸರ್ವರಿಗೂ ಮೂಲವುರುವನಾದಕಾರಣ (ಶಂ|| ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ) ವೃದ್ಧನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಏಷಪ್ರಕೃತಿರವ್ಯಕ್ತಃ ಕರಾಜೈವಸ ನಾತನಃ | ಪರಶ್ಚಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ ಸ್ತಸ್ಮಾದ್ವೃದ್ಧತಮೋಚ್ಯುತಃ ” (ಭಾರ|| ಸಭಾ|| ೩೪|| ೨೪) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವು ಇರುವುದು. ಮೊದಲನೆ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ “ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವೋಚ್ಯಾಯಸೀವಿಭೂತಿಃ || ಬ್ರಹ್ಮೈವಭೂತಾನಾಂಜೈಷ್ಠಿಂ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು. || ೬೪||

(ಏಷಪ್ರಕೃತಿತ್ವಾದಿ-ಇವನುತಾನೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ, ಅವ್ಯಕ್ತವೂ, ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸರ್ವ ಕರ್ಮ ಆಗಿರುವ ಜೇತನನೂ, ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದಕಾರಣದಿಂದ ಅಚ್ಯುತನು ವೃದ್ಧತಮನೆಂದರ್ದವು)

* ಭಗವಾನಿತ್ಯಾದಿ-ವಾಸುದೇವನೆನ್ನಲ್ಪಡುವ ಪರಮ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನೆ ಮಹಾವಿಭೂತಿ (ಮಹಾತ್ಮಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ)ವುಳ್ಳವನೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು ಬ್ರಹ್ಮೈವೇತ್ಯಾದಿ-ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪರಮಪುರುಷನೆ ಆದಿಯಾದವನು)

(೬೫ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೇಷ್ಠಿ, ಓಮ್ || ಶ್ರೇಷ್ಠಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಸ್ತನಾದವನು ‘ ಶ್ರೇಷ್ಠಿ ’ ಎನ್ನುವು ಚುವನು.

(ವಿ ಭಾ) ಅಂತಹ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭವಿಸುವುದರಿಂದಂಟಾದ್ಬ್ರೂತಿಯೊಡನೆ ಮೂಡತಕ್ಕ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ

ಗೇವಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ತದ್ವಿಪ್ರಾಸೋವಿಪನ್ಯವೋಜಾಗೃ
ವಾಂಸಸ್ಸಮಿಂಧತೆ || ವಿಷ್ಣೋರೈತ್ಪರಮಂಪದಂ” (ಸುಬಾ|| ೮|| ೮)
ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿರುವುವು.

(ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣು ವಿನ ಪರಮಪದವು ಯಾವುದೋ ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ
ವೇದಿಗಳಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳು ಸದಾ ಸ್ತುತಿಶೀಲರಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸುಭವಿಸುವಂತವ
ರಾಗಿರುವರು.)

(೭೦ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಜಾಪತಿಃ,

ಓಮ || ಪ್ರಜಾಪತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಈಶ್ವರ ಭಾವದಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಭುವಾದ
ವನು “ಪ್ರಜಾಪತಿ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳು ಜಗತ್ತು ಭುವನ್ನು
ಸೋತ್ರವಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವು ಯಾವು
ದೋ ಅದನ್ನು ಈ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಬದ್ಧರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಕ್ತ
ರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿರುವ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವಂತ
ವನು “ಪ್ರಜಾಪತಿ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಬದ್ಧ ಮುಕ್ತರಿಗಿಂತಲೂ
ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ
ನೆಂದರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೆ “ರಶ್ಮಿಂರಶ್ಮೀನಾಂಮಧ್ಯೆ ತಪಂತಂ || ಋತಸ್ಯ
ಪದೇಕವಯೋನಿಪಾಂತಿ” (ಆರ|| ೩|| ೧೦) “ಯಮಂತಸ್ಸಮುದ್ರೇ
ಕವಯೋವಯಂತಿ ಯದಹ್ನರೇ ಪರಮೇಪ್ರಜಾಃ” (ತೈ|| ನಾ|| ೬|| ೧|| ೩)
“ಯಸ್ತು ದೇವಾಽಫಿವಿಶ್ವೇನಿಷೇದುಃ” (ತೈ|| ನಾ|| ೬|| ೧|| ೪) ಇತ್ಯಾ
ದ್ಯನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ||೭೦||

(ಕಿರಣಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಕಿರಣವನ್ನು ಸತ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನದ ಮಧ್ಯ
ದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಶೀಲರಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳು ಇರುವರು. (ಆರ|| ೩|| ೧೦) ಯಾವ ಪರಮಪುರು
ಷನಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತರಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳು ಇರುವರೋ. (ತೈ|| ನಾ|| ೬|| ೧|| ೪) ಯಾವ ಪರ
ಮಾತ್ಮನನ್ನು (ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಜನರು ಎಂದರೆ) ಅಳವಿಲ್ಲದ
ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳು ತಿಳಿಯುವರೋ. (ತೈ|| ನಾ|| ೬|| ೧|| ೩).)

(೭೧ನೇ ನಾಮವು) ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ,

ಓಮ್ || ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಯನಮಃ.

(೫೦|| ಭಾ) “ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸ್ತುಮವರ್ಮತಾಗ್ರೇ ಭೂತಸೃಜಾತಃ ಪತಿರೇಕಆಸೀತ್ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಹಿರಣ್ಮಯವಾದ ಅಂಡ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ (ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ) ಇರುವಂತವನಾದ ಕಾರಣದಿಂದ “ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(೫೧|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದ ದೇಶ ವೀಕ್ಷೇಷವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಈ ನಾಮವು. ನಿರ್ದೋಷನೂ ನಿತ್ಯನೂ ಆಗಿ ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸುವರ್ಣದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಪರಮಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು “ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಹಿರಣ್ಯವೆಂದರೆ ಶ್ರೀಷ್ಠವಾದ ಪರಮಪದ ಸ್ಥಾನವು, ಅಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ವಾಸವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗರ್ಭಭೂತನಾದವನು ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೆಂದರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೂ “ ಹಿರಣ್ಮಯೇ ಪರೇಲೋಕೇ ವಿರಜಂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಕಳಂ | ತಚ್ಚುಭ್ರಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ತದ್ಯದಾತ್ಮ ವಿದೋವಿದುಃ || ನತತ್ರಸೂರೈರ್ಭಾತಿ ” (ಮುಂ|| ೮|| ೨|| ೧೦) “ ದೇವಾನಾಂಪೂರಯೋಧ್ಯಾತಸ್ಯಾಂ ಹಿರಣ್ಮಯೇಕೋಕಃ ” (ಆರ|| ೧ನೇ ಪ್ರ|| ೨೭ನೇ ಅನು) “ ಪುರೀಂಹಿರಣ್ಮಯಾಂಬ್ರಹ್ಮಾನೀಶಾ ಪರಾಜಿತಾಂ ” (ಆ|| ೧|| ೨೭) ಇತ್ಯಾದ್ಯನಂತ ಕೃತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು. ||೭೧||

(ಸ್ವರೂಪಮಯವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಷ್ಠವಾದ ಶ್ರೀಮೈಕುಂಠ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಜೋಗುಣರಹಿತವಾದ (ಇದರಿಂದ ತಮಸ್ಸೆಂಬಂಥ ವಿಲ್ಲವೆಂಬುವುದೂ ಸ್ವತಃಸ್ಥವಾಗುವುದು) ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲಿರುವುದು. ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾಗಿಯೂ ತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಕಾಶಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅಂತಹ ಪರವಸ್ತುವನ್ನು ಆತ್ಮ ಧನಿಗಳು ತಿಳಿಯುವರು. ಅದು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವಾದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸಲಾರನು ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗೆ ಅವಾಸಭೂತವಾದ ಶ್ರೀಮೈಕುಂಠ ದಿವ್ಯ ನಗರವು ಅಯೋಧ್ಯಾ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವುದು ಅದರಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೋಷತ್ವಾದಿ ಗುಣ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಸ್ವರ್ಣದಂತೆ ರಮಣೀಯವಾಗಿರುವ ಹಿರಣ್ಮಯಸ್ಥಾನವು ಬಂದಿರುವುದು. ಅಪರಾಜಿತಾ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವ

ಹಿರಣ್ಮಯವಾದ ಪುರಿಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಧರ್ಮ್ಯವುಳ್ಳ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು ಎಂದರ್ಥವು.)

(೭೨ನೇ ನಾಮವು) ಭೂಗರ್ಭಃ,

ಓಮ್ || ಭೂಗರ್ಭಾಯನಮಃ.

ಮ|| ಭಾ|| ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ
ವನು ' ಭೂಗರ್ಭಃ ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ದಿವ್ಯಮಹಿಮೆಯೋಗವನ್ನೀ
ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಹೀಗೆ ಎಂತಲೂ ಭೂದೇವಿ ಎಂತಲೂ " ಮು
ಹೀಂದೇವೀಂ ವಿಷ್ಣುಪತ್ನೀಂ ವಜಾರಾಂ || ಹೀಶ್ವತೇ || ಉದ್ಭೂತಾಸಿವಾ
ಹೇಣ " ಇತ್ಯಾದ್ಯುಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಭೂದೇವಿಗೆ ಸರ್ವ
ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಗರ್ಭದಂತೆ
ಪಾಲಿಸುವಂತವನು " ಭೂಗರ್ಭಃ " ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವು
ಸ್ಪಷ್ಟವು. || ೭೦ ||

(೭೩ನೇ ನಾಮವು) ಮಾಧವಃ,

ಓಮ್ || ಮಾಧವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ|| ವಿ|| ಭಾ) ಮಾ - ಶ್ರೀದೇವಿಯು, ಇವಳಿಗೆ ಪತಿಯಾದ
ವನು ಮಾಧವನೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಕಂ) ಆಥವಾ ಮಧು ವಿದ್ಯಾ ಎಂಬ
ವುದು ನೇದಾಂತ ವಿಹಿತವಾದದ್ದೊಂದಿರುವುದು. ಅದರಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡ
ತಕ್ಕವನು ' ಮಾಧವಃ ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ " ಮಧುವಿದ್ಯಾವೇ
ಬೋದ್ಧ್ಯತ್ವಾ ದ್ಧವತತ್ವಾದ್ವಾಶ್ರಿಯೋನಿಕಂ | ಮೌನಾಧ್ಯಾನಾಚ್ಚ
ಯೋಗಾಚ್ಚ ವಿವಿಧಭಾರತಮಾಧವಂ " ಎಂಬದಾಗಿ ಮಹಾಭಾರತ ಪ್ರಮಾ
ಣವು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. (ವಿ) ಇದಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಇವನು
ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ " ಹೀಶ್ವತೇಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವಪತ್ನೀ || ನಿ
ತೈವೈಷಾಜಗನ್ಮಾತಾ ವಿದ್ವೋಶ್ಶ್ರೀರನಮಾಯಿನೀ " (ವಿ|| ಪು|| ೧||
೪|| ೧೩) ಇತ್ಯಾದ್ಯನಂತ ಪ್ರಮಾಣಗಳು, ಭಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದಹರಿಸಲ್ಪ
ಟ್ಟಿರುವವು.

(ಭೂದೇವಿಯೂ ಶ್ರೀದೇವಿಯೂ ಇವನಿಗೆ ಪತ್ನಿಯರು. ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ಈ ಶ್ರೀದೇವಿಯು ನಿತ್ಯಳೂ ಬಿಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ವಳಲ್ಲದವಳೂ ಆದ ಪತ್ನಿಯು. ಎಂದರೊವು)

ಇವಳಿಗೆ ಸ್ವರೂಪದಂತೆ ನಿತ್ಯನಿರ್ಮಲವಾದ ರೂಪವೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವೂ ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿಗೂ ತಾಯಿಯಾಗಿರುವ ಸ್ವಭಾವವೂ ಪರಮಪುರುಷನೊಡನೆ ನಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧವೂ ಅದೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂಬುವುದೂ ತತ್ತ್ವ ಪರಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾದ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಮೀಧಾಸೂಕ್ತ ಶ್ರದ್ಧಾಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರನಾರಾಯಣಾನುವಾಕಕೌಷೀತಕೀ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಮೊದಲಾದ ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷ್ಣುವುರಾಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ತೋತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು ||೨೩||

(೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಮಧುಸೂದನಃ,

ಓಮ್|| ಮಧುಸೂದನಾಯನಮಃ.

(ಎ) ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವ ನಿರ್ವಾಹಕನಾಗಿರುವುದರೊಡನೆ ಅಸುರ ಸಂಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎದುರಿಲ್ಲದ ನಿರಂಕುಶೈಶ್ವರ್ಯ ಕಾಲಿ ಎನ್ನುವುದೀನಾಮವು.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮ|| ಭಾ) ಮಧುವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಅಸುರನನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿರುವಂತವನು. (ಶಂ) ಇದಕ್ಕೆ “ ಕರ್ಣಮಿಕ್ರೋದ್ಭವಂಚಾಪಿ ಮಧುನಾಮ ಮಹಾಸುರಂ | ಬ್ರಹ್ಮಣೋಪಚಿತಂಕುರ್ವತ್ ಜಘಾನಪುರುಷೋತ್ತಮಃ || ತಸ್ಯತಾತವಧಾದೇವ ದೇವದಾನವಮಾನವಾಃ | ‘ ಮಧುಸೂದನ ’ ಇತ್ಯಾಹುಃ ಋಷಯಶ್ಚ ಜನಾರ್ದನಂ ” ಎಂಬ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತ ನಿರುಕ್ತವೂ ಇರುವುದು.

(ಕರ್ಣಮಿಶ್ರವೆಂಬನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಮಧುವೆಂಬ ಮಹಾಸುರನನ್ನು ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅಥವಾ ವೇದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಿರುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ದೇವದಾನವ ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮಸ್ತ ಮುಷಿಗಳೂ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಮಧುಸೂದನನೆನ್ನುವರು. ಇಲ್ಲಿ ‘ ವಿಷ್ಣು ಕರ್ಣೋದ್ಭವಂಚಾಪಿ ’ ಎಂಬದಾಗಿ ಒಂದು ಪಾಠವುಂಟು. ಆವಾಗೆ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮಧುವೆಂಬ ಅಸುರನು ಹುಟ್ಟಿರುವನೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನರಿಯಬೇಕು.)

(ಎ) ಅಥವಾ, ಮಧು ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯವು, ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳೆ ಇಂದ್ರಿಯವೆಂದರೂವು. ಅವುಗಳನ್ನು; ಸೂದತೇ-ಸೂದಯತಿ-ಆತ್ಮನ್ಯುಪ

(ಕಂ|| ಭಾ) ರಾಮಾಕೃತ್ಯ ಭೃತಾಮಹಂ ” ಎಂಬ ಗೀತಾ ವಚನಾ ನುಸಾರವಾಗಿ ಧನುಸ್ಸುಳ್ಳವನಾದಕಾರಣದಿಂದ “ಧನ್ವೀ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ಕಸ್ತ್ರ)ಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತವರಲ್ಲಿ ನಾನು ರಾಮನಾಗಿರುವೆನು ಎಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅಸದೃಶವಾದ ಪೂರುವದಿಂದ ಕೂಡಿ ರುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಉಳ್ಳವನು “ಧನ್ವೀ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಇತರಗಳಾದ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳುಳ್ಳವಿಕೆಗೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿರುವುದೆಂದರಿ ಯಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ “ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವಾ ಹೃಷೀಕೇಶಃ ಪುರುಷಃ ಪುರು ಷೋತ್ತಮಃ || ಅಜಿತೇಖಡ್ಗಧೈಗ್ವಿಷ್ಣುಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ಯುದ್ಧಕಾಂಡ (೧೦೦)ನೇ ಸರ್ಗದ ವಚನವನ್ನರಿಯಬೇಕು.

ಮತ್ತು “ಕರಾನಾನಾವಿಧಾಕಾರಾ ಧನುರಾಯತವಿಗ್ರಹಂ | ಅನು ವ್ರಜಂತಿಕಾಕುತ್ಸುಧಂ ಸರ್ವೇಪುರುಷೇ ವಿಗ್ರಹಾಃ || (ಶ್ರೀರಾ) ತತೋ ರಾರ್ಜ್ ಭಗವಾನುಗ್ರಧನ್ವಾ ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭವತ್ಪಾಪ್ಯಯುಕ್ತಃ || ಭೂ ತಾದಿಮಿಂದ್ರಿಯಾದಿಂಚ ದ್ವಿಧಾಹಂಕಾರವಿಾತ್ಪರಃ | ಬಿಭರ್ತಿ ಕಂಖರೂ ಪೇಣ ಶಾರ್ಙ್ಗರೂಪೇಣಚ್ಛತಂ ” (ವಿ|| ಪು|| ೧|| ೨೦|| ೨೦) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಧನುಸ್ಸೆಂಬ ಆಯುಧ ಯೋಗವನ್ನು ಇತರಗಳಾದ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರ ಯೋಗವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುವು. ||೨೨||

(ಹೃಷೀಕೇಶಾದಿ ಕುಟು ವಾಚ್ಯನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಶಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸು ಳ್ಳವನು. ನಂದಕವೆಂಬ ಖಡ್ಗಧಾರಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಜಯಿಸಲ್ಪಡ ದವನೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ವಚನಾರ್ಥವು. ಕರಗಳು ನಾನಾವಿಧಗಳಾದ ಪುರುಷ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಉದ್ದವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವುಳ್ಳ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನುಸರಿಸಿದ ವೆಂದು “ಕರಾನಾನಾವಿಧಾಕಾರಾಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ವಚನಾರ್ಥವು. ಕರೋರ ವಾದ ಧನುಸ್ಸುಳ್ಳ ಭಗವನ್ನಾರಾಯಣನು ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನೆಂದು “ತತೋರಾರ್ಜ್ ” ಎಂಬ ವಚನಾರ್ಥವು ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ತಾಮನಾ ಹಂಕಾರವನ್ನು ಪಾಂಚಜನ್ಯವೆಂಬ ಕಂಖರೂಪದಿಂದಲೂ ಸಾತ್ವಿಕ ಹಂಕಾರವನ್ನು ಶಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸಿನ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಧರಿಸಿರುವನೆಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪ್ರರಾಣ ವಚ ನಾರ್ಥವು.)

(೭೮ನೇ ನಾಮವು) ಮೇಧಾವೀ,
ಓಮ್ | ಮೇಧಾವಿನೇನಮಃ.

(ಕಂ||ಭಾ) ಬಹು ಗ್ರಂಥಧಾರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಮೇಧಾ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವುದು. ಅದುದ್ದವನು “ಮೇಧಾವೀ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅಳವಿಲ್ಲದ ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಮಹಿಮಾನುಗುಣವಾದ ಸ್ವಭಾವ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸರ್ವಜ್ಞತಾ ಎಂಬ ಗುಣವುಳ್ಳವನು “ಮೇಧಾವೀ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು ಇದಕ್ಕೆ “ಯಸ್ಸರ್ವಜ್ಞ ಸ್ಸರ್ವವಿತ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು. ||೭೮||

(೭೯ನೇ ನಾಮವು) ವಿಕ್ರಮಃ,
ಓಮ್ | ವಿಕ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ||ಭಾ) ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದವನಾದಕಾರಣದಿಂದ “ವಿಕ್ರಮಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ಅಧವಾ) (ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ವಿ ಎಂದರೆ ಪಕ್ಷಿಯು, ಗರುಡನೆಂದರ್ಥವು. ಅದನ್ನು ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಚರಿಸುವಂತವನು “ವಿಕ್ರಮಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು (ವಿ) ಇದರಿಂದ ಮೇದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಗರುಡನಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವಂತವನೆಂಬ ಅರ್ಥವೇರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದಕ್ಕೆ “ತತ್ಪುರುಷಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಸುವರ್ಣಪಕ್ಷಾಯ ಧೀಮಹಿ, ತನ್ನೋ ಗರುಡಃ ಪ್ರಜೋದಯಾತ್” (ತೈ|| ನಾ|| ೬|| ೧|| ೨೪) ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು.

(ತತ್ಪುರುಷಾಯ-ತಸ್ಯ-ಮಹಾ ಪುರುಷನಾದ ಅಂತಹ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ, ಪುರುಷಾಯ-ಶೇಷ ಭೂತನಾದ, ಸುವರ್ಣಪಕ್ಷಾಯ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ಪಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ (ಪಕ್ಷಗಳೆಂದರೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳು) ಗರುಡತ್ವಂತನ್ನು, ಧೀಮಹಿ-ಧ್ಯಾನಿಸುವೆವು, ನಃ-ನಮಿಗೆ, ಗರುಡಃ-ಗರುಡತ್ವಂತನು, ತತ್-ಅಂತಹ ನಾರಾಯಣ ಧ್ಯಾನವನ್ನು, ಪ್ರಜೋದಯಾತ್-ಪ್ರೇರಿಸಲಿ ಅಥವಾ ಕೈಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ)

ಮೇದಾತ್ಮನಾದ ಈ ಗರುಡತ್ವಂತನ ತತ್ವವು ಸುವರ್ಣ ಸೂಕ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು. ||೭೯||

(೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಕ್ರಮೇ,

ಓಮ್ || ಕ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮು || ಭಾ) “ಕ್ರಾಂತೇ ವಿಷ್ಣುಂ” ಎಂಬ ಮನು ವಚನ ವನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಕ್ರಮೇಣವಿಂದಲಾದರೂ (ಕಂ) ಕ್ರಮೇತುವಾಗಿರುವುದ ರಿಂದಲಾದರೂ “ಕ್ರಮೇ” ಎನ್ನುವುದು.

(“ಕ್ರಮುಪಾದಿ ವಿಷ್ಣೇಪೇ” ಎಂಬ ಧಾತುವನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಈ ನಾಮವು ವಿಷ್ಣು ವು ತನ್ನ ಪಾದಗಳಿಂದ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶವನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರ ವೃತ್ತಾಂತ ವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದೆಂದಾಯಬೇಕು.)

(ವಿ || ಭಾ) ಇಂತಹ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಸ್ಫೀತನಾದವನು. ಸ್ಫೀತನೆಂದರೆ ತುಂಬಿದವನು ಪರಿ ಪೂರ್ಣನೆಂದರ್ಥವು. || ೧೦ ||

(೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಅನುತ್ತಮಃ,

ಓಮ್ || ಅನುತ್ತಮಾಯನಮಃ.

ಕಂ || ಮು || ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲವೋ ಅಂತವನು “ಅನುತ್ತಮಃ” ಎನ್ನುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ (ವಿ) “ತಸ್ಮಾದ್ಧ್ಯಾನಂ ನ ಪರಃ ಕಿಂಚ ನಾಸ || (೧ನೇ ಅಷ್ಟಕ || ೧ನೇ ಪ್ರ || ೧ನೇ ಅನು) ತೇನಾರ್ಹತಿ ಬ್ರ ಹ್ಮಣಾಸ್ಪರ್ಧಿತುಂಕಃ || ತೇನಕೋಹತಿ ಸ್ಪರ್ಧಿತುಂ || (೧ನೇ ಅಷ್ಟಕ || ೨ನೇ ಪ್ರ) ಮತ್ತೂ ಪರತರಂ ನಾನ್ಯತ್ಕಿಂಚಿಧ್ವಿ ಧನಂಜಯ ” (ಗೀ ೨ || ೨) “ಪರಂಹ್ಯಪರ ಮೇತಸ್ಮಾ ದ್ವಿಶ್ವರೂಸೌ ನ್ನ ವಿದ್ಯತೇ” ಎಂತಲೂ; (ಕಂ || ಮು) “ಯಸ್ಮಾತ್ಪರಂ ನಾ ಪರಮಸಿ ಕಿಂಚಿತ್” (ಯಾಜ್ಞಕೃಷ್ಣ || ೧೦) “ನತ್ವತ್ಸಮೋ ಸ್ಮ್ಯಭ್ಯಧಿಕಃ ಕುತೋನ್ಯಃ” (ಗೀ || ೧೦ || ೪೩) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. || ೧೧ ||

(ತಸ್ಮಾದ್ಧ್ಯಾನಂ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಗೆ ಆ ಪರಮಪುರುಷನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದರ್ಥವು ಅಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ದ್ವೇಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವನು ತಾನೇ ಸಮರ್ಥನಾಗುವನೆಂದು ‘ತೇನಾರ್ಹತಿ’ ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವು ಅವ

ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವನು ಅರ್ಹನಾಗುವನೆಂದು 'ತೇನಕಃ' ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯ ರ್ಥವು. ನನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲ ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ? ಎಂದು ಗೀತಾ ವಚನಾರ್ಥವು. ವರಮಿತಿ = ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಸರ್ವರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಶ್ವರೂಪನಾದ ಇವನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲವು. ಸರ್ವವೂ ಇವನಿಗಿಂತಲೂ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದದ್ದೇ ಸರಿ ಯಸ್ಮಾದಿತಿ = ಯಾವ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲವೋ; ಇರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಇವನಿಗಿಂತಲೂ ನಿಹೀನವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ನತ್ಯತ್ನೋಸ್ತಿ = ನಿನಗೇ ಸಮವಾದವರೆ ಇಲ್ಲವು, ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಿನಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಬೇರೊಬ್ಬನು ಯಿಲ್ಲಿ? ಎಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

(೪೨ನೇ ನಾಮವು) ದುರಾಧರ್ಮಃ,

ಓಮ್|| ದುರಾಧರ್ಮಾಯ ನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ|| ಭಾ) ದೈತ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಧರ್ಮಣಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ (ಬೆದರಿಸುವುದಕ್ಕೆ) ಅಶಕ್ಯನಾದವನು “ ದುರಾಧರ್ಮಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಗಾಂಭೀರ್ಯಾತಿಶಯದಿಂದ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದವನು “ ದುರಾಧರ್ಮಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ (ಛಾಂದೋ|| ೩|| ೧೪|| ೨) “ ಮನೋಮಯಃ ಪ್ರಾಣ ಶರೀರೋ ಭಾರೂಪ ಸ್ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಃ | ಆಕಾಶಾತ್ಮಾ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾ ಸರ್ವ ಗಂಧ ಸರ್ವ ರಸ ಸ್ಸರ್ವಮಿದಮಭ್ಯಾಕೋಽವಾಕ್ಯನಾದರಃ || ಗಂಭೀರಃ ಪರಮೋದೇವಃ || ಮಹೋದಧಿಮಿವಾಕ್ಷೋಭ್ಯಂ || ಗಾಂಭೀರ್ಯಾ ತ್ಸಾಗರೋಪಮಂ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಆಧಾರಗಳಾಗಿರುವುವು.

ಆದರೆ ಇದುವರಿವಿಗೂ ಹೇಳಿರುವ ಈ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ವಿರ್ಪಟ್ಟ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆವು. ಪೂರೋಕ್ತವಾದ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅಕೇಶ ಸಹಸ್ರ ವಚನಗಳಿಂದ (ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ “ ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಂ ” (ಪ್ರ|| ಸೂ|| ೧೪) ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳಿಂದ) ಉದ್ಘೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿಯೂ ಕಾಲಾಧೀನವಾಗದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ವಿಕಾರನಾಶಾದಿಗಳ್ಯಾವವೋಇಲ್ಲದೆ ತಮಶೈಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಪುನರಾ

ವೈತ್ತಿರಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪರಮಪದವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ಸ್ಥಾನ ವಿಕೇಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದೇವಿ ಭೂದೇವಿಗಳಂಬ ದಿವ್ಯ ಮಹಿಮೆಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಕೌಷೀತಕೀ ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೇಳ ಲ್ಪಡುವ ಪರೈಂಕವಿದ್ಯಾ ಕ್ರಮದಿಂದ ರತ್ನಮಯವಾದ ವಿವ್ಯಾಸಾಧಿನದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವಾದ ರತ್ನ ಪರೈಂಕದವೇರಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಅನಂತ ಗರುಡ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಾದಿಗಳಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಲ್ಪಟ್ಟ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿರುವ ಪರಮಪುರುಷನ ಸಕಲ ವೇದ ವೇದಾಂತ ರಹಸ್ಯ ಭೂತವಾದ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯವು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಆಯಿತು. ಈ ಅರ್ಥವು ಶೈವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ “ವೈಕುಂಠೇತು ಪರೇಲೋಕೇ ಶ್ರಿಯಾಸಾರ್ಥಂ ಜಗತ್ಪತಿಃ | ಆಸ್ಮೇ ವಿಷ್ಣುರಚಿಂತ್ಯಾತ್ಮಾ ಭಕ್ತೈ ಭಾಗವತ್ಪ್ರಸುಖಃ ||” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ||೮೦||

(ವೈಕುಂಠವೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಜಗತ್ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೆಂಬ ಉಪಾದುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದ ಆತ್ಮರುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವನೆಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

(೮೧ನೇ ನಾಮವು) ಕೃತಜ್ಞಾಃ,
ಓಮ್ || ಕೃತಜ್ಞಾಃಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳ (ಕಂ|| ಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯಾತ್ಮಕಗಳಾದ) ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತವನು “ಕೃತಜ್ಞಾಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಅಥವಾ|| ಕಂ) ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪ ಫಲಾದಿಗಳನ್ನು ತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣ ಮಾಡುವಂತವರಿಗೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು “ಕೃತಜ್ಞಾಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ) ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತವನು “ಕೃತಜ್ಞಾಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ಅಮಚೇತುಸದುರಾಚಾರೋ ಭಜತೆ ಮಾಮನ್ಯಭಾಕ್| ಸಾಧುರೇವ ಸಮಂ ತವ್ಯ ಸಸ್ಮ್ಯಗ್ಯವಹಿತೋ ಹಿಸಃ || (೯|| ೩೦) ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದು. ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪಾದಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಸ್ತು ಸಮರ್ಪಣವನ್ನು ಕೂಡ ಮರುತ್ತಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವು ಇವನಿಗೆ ಒಂದೇನು ಮಾಡುವನು? ಅಂತಹ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವು

ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವನೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೂ
“ಕದಂಜಿದುಪಕಾರೇಣ ಕೃತೇನೈಕೇ ನ ತುಷ್ಯತಿ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಅ||ಕಾಂ)
ಎಂತಲೂ ; “ಗೋವಿಂದೇತಿ ಯದಾಕ್ರಂದ ತ್ವೃಷ್ಣಾಮಾಂ ದೂರವಾ
ಸಿನಂ | ಋಣಂ ಪ್ರಸೃದ್ಧಮಿವಮೇ ಹೃದಯಾನ್ನಾಪ ಸರ್ಪತಿ” (ಭಾರ||
ಉ|| ೫೪|| ೨೨) ಎಂತಲೂ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದು. ||೪೩||

(ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಉಪಕಾರ ಭಾವನಾ ಎಂಬ ಒಂದು ನೆಪವನ್ನೇ
ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಸಂತೋಷಿಸತಕ್ಕವನು.

ದೂರವಾನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ದೌಪದೀದೇವಿಯು ‘ಹಾ ಕೃಷ್ಣಾ’
ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡ ಮಹೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ವಸ್ತ್ರನಿರ್ಮಾಣಾದಿ ರೂಪ
ದಿಂದ ಮಾನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿರುವುದೆಂಬ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವು ಸಾಲದೆ
ಇರುವುದರಿಂದ ಬಡ್ಡಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಸಾಲದಂತೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂತವಳಿಗೆ ಯಾವ
ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ತೀರಿಸುವೆನೆಂದು ನೆನೆಯುತ್ತಿರುವನು ಕೃಷ್ಣನೆಂದರವು.

(ಎಂತಹ ದುರಾಚಾರನಾಗಿದ್ದರೂ ಅನನ್ಯ ಚಿತ್ತನಾಗಿ (ಎಂದರೆ ತಾನು ಮಾಡುವ
ಭಜನಕ್ಕೆ ದೇವತಾಂತರವೂ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರವೂ ವಿಷಯವೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಕೇವಲ
ನನ್ನಲ್ಲಿಲೀನವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ) ನನ್ನನ್ನು ಭಜನೆಮಾಡುವನೋ ಅಂತವನು
ಸತ್ಪುರುಷನೆಂತಲೆ ಭಾವಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನಾಗಿರುವನು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಅವನು ಅಂತಹ
ದೃಢವಾದ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಘೇಳಲ್ಪಡುವನು.)

(೪ನೇ ನಾಮವು) ಕೃತಿಃ,

ಓಮ್ || ಕೃತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪುರುಷನ ಪ್ರಯತ್ನವಾದರೂ ಕ್ರಿಯೆಯಾದರೂ
“ಕೃತಿಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾಗಿರುವುದರಿಂ
ದಲಾದರೂ ಆಯಾ ವಸ್ತುವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತನಾಗಿರು
ವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಈ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರಗ
ಳಿಂದ ಕಾಣಲ್ಪಡುವನಾದಕಾರಣದಿಂದಲೂ “ಕೃತಿಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಕೃತಿಃ-ಮಾಡಿಸುವಂತವನು. ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು
ಮಾಡುವ ಸುಕೃತವೂ ಅವನ ಪ್ರಸಾದಾತಿಶಯದಿಂದ ಬರುವುದೆಂದರವು.
ಇದಕ್ಕೂ “ಏಷ ಏವ ಸಾಧುಕರ್ಮಕಾರಯತಿ ತಂ ಯಮೇಭ್ಯೋ
ಲೋಕೇಭ್ಯ ಉನ್ನಿನೀವತಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು.
(ಕೌಷೀ|| ೩|| ೯)

(ದೂವಣಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬದಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನು ನೆನೆಯುವನೊ ಅಂತವನಿಂದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆಂದರ್ಥವು)

(ಮೆ) ಸಮಸ್ತವನನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು “ಕೃತಿಃ” ಎನ್ನುವುದು ವನು. || ೧೪ ||

(೧೫ನೇ ನಾಮವು) ಆತ್ಮವಾಕ್,

ಓಮ್ || ಆತ್ಮವತೇನಮಃ.

(ಶಂ| ಭಾ) “ಸ ಭಗವಃ ಕಸ್ತುಕ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ? ಸ್ವೇಮಹಿಮ್ನಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಆತ್ಮವಾಕ್” ಎನ್ನುವುದು ವನು.

(ವಿ| ಭಾ) ಆತ್ಮಗಳುಳ್ಳವನು “ಆತ್ಮವಾಕ್” ಎನ್ನುವುದು ವನು. ಎಂದರೆ ಅಂತಹ ಸುಕೃತಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಆತ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಇವನ ಅಧೀನಗಳಾಗಿರುವುದೆಂದರ್ಥವು.

(ಮೆ) ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯು ಅಥವಾ ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವನು “ಆತ್ಮವಾಕ್” ಎನ್ನುವುದು ವನು. || ೧೫ ||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ (೯)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹನ್ನೊಂದು ನಾಮಗಳಿಗೂ

“ಈಶನಾ ದ್ರಮಣಾಚ್ಛಾಪಿ “ಈಶ್ವರಃ” (೨೫) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ವಿಕ್ರಮಂ ಪಾರುವಂ ಭೋಕ್ತಂ ತದ್ವತ್ವಾ “ದ್ವಿಕ್ರಮಿಾ” (೨೬) ಬುಧೈಃ | ಪಾರುಷಾನುಗುಣಂ ಶಾರ್ಗಂ ಯಸ್ಯ “ಧನ್ವೀ” (೨೭) ಸ ಕಥ್ಯತೇ | ನಿಸ್ಸೀಮ ಭೂತಾನು ಗುಣ ನಿತ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ ಲಕ್ಷಣಾ | ಮೇಧಾ ಯಸ್ಯಾಪಿ ಸಪ್ರೋಕ್ತೋ “ಮೇಧಾವೀ” (೨೮) ತಿವಿಚಕ್ಷಣೈಃ | ಗಮನಂ ಪಕ್ಷಿರಾಜೇನ ಯಸ್ಯ “ವಿಕ್ರಮ” (೨೯) ಉಚ್ಯತೇ | ಕ್ರಮಣಾ ತ್ಕ್ರಮಜೇತುತ್ವಾ “ತ್ಕ್ರಮ” (೩೦) ಏವ ಉದಾಹೃತಃ | ಉತ್ತಮೋ ನಾಪಿ ಯಸ್ಮಾತ್ಸು “ಅನುತ್ತಮ” (೩೧) ಉದಾಹೃತಃ | ಆಪಾಂನಿಧಿ ವದಕ್ಷೋಭ್ಯೋ “ದುರಾಧರ್ಮ” (೩೨) ಇತಿರೀತಃ | ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯ ಗತಿ ರ್ಯಸ್ಮಾತ್ “ದುರಾಧರ್ಮಃ” ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ಪ್ರಾಣಿಭಿರೈತ್ಯತಂ ಕರ್ಮ ತದಾಜ್ಞಾತ್ವಾ ಫಲದೋ ಯತಃ | ಪತ್ರ ವುಷ್ಪಾದಿ ನಾತುಷ್ಪಃ “ಕೃತ

ಜ್ಞೋ” (೧೩) ಮೋಕ್ಷದಾನತಃ || ಯಸ್ಮಾ ತ್ಪ್ರಸನ್ನಾ ತ್ಸುಕೃತಂ ತೇ
ಪಾಂ ಸ “ಕೃತಿ” ರಿಷ್ಯತೇ | ಪ್ರಯತ್ನೋನಾ ಕ್ರಿಯಾವಾಧ “ಕೃತಿ”
ರುಕ್ತಾ ಕ್ರಿಯಾವತಾಂ || ತೇಷಾಮಾತ್ಮ ಶರೀರಾದಿ ನಿರಾಸಾದಧನಾ
“ಆತ್ಮವಾಕ್” (೧೪) | ಸ್ವೇಮಹಿಮ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂತಾ ‘ದಾತ್ಮವಾ’
ನಭಿಧೀಯತೇ || ” ಎಂಬ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸುರೇಶ ಶೃಣಂ ಶರ್ಮ ವಿಶ್ವರೇತಾಃ
ಪ್ರಜಾಭವಃ ಅಹ ಸ್ಸಂವತ್ಸರೋ ವ್ಯಾಲಃ ಪ್ರ
ತ್ಯಯ ಸ್ಸರ್ವ ದರ್ಮನಃ ||೧೦||

(೧೬ನೇ ನಾಮವು) ಸುರೇಶಃ,

ಓಮ್ || ಸುರೇಶಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸುರೇಶಃ-ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಈಶನಾದವನು, (ಸೂಪಪದೋ
ವಾ ರಾಧಾತುಃ) ಶೋಭನಗಳಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೂಡುವಂತವರಿಗೆ
ಪ್ರಭುವಾದವನೆಂತಲಾದರೂ ಆಗಬಹುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸುರೇಶಃ-ದೇವನಾಥನು, ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ
ಫಲಗಳನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಅಪೇಕ್ಷಿತಫಲಗಳನ್ನು
ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾ
ಣದಲ್ಲಿ “ಯಸ್ಯಪ್ರಸಾದಾದಹಮಚ್ಯುತಸ್ಯ ಭೂತಃ ಪ್ರಜಾಸ್ತು ಕರೋಂತ
ಕಾರೀ| ಕ್ರೋಧಾಚ್ಚ ರುದ್ರಃ” (೪||೧|| ೧೪) ಎಂಬದಾಗಿ ಚತುರ್ಮುಖನೇ
ಹೇಳಿರುವನು. ||೧೬||

(ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನ ಅನುಗ್ರಹ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಂಟಾಗಿರುವ ನಾನು ಪ್ರಜಾ
ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವೆನೋ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೋಲಭದಿಂದಂ
ಟಾಗಿರುವ ರುದ್ರನು ಪ್ರಜಾನಾಶಕನಾಗಿರುವನೋ, ಎಂಬದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರರಿಗೆ ಆಪೇ
ಕ್ಷಿತವಾದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸುಹಾರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಪರಮಪುರುಷನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರ
ಮಾಣ ಭೂತವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ವಚನಾರ್ಥವು)

(೧೭ನೇ ನಾಮವು) ಶರಣಂ,

ಓಮ್ || ಶರಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಮ) ನೀಚೋಚ್ಚಾದಿ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಆರ್ಮರಾದ ಸರ್ವ ರಿಗೂ ರಕ್ಷಕನಾದವನು “ ಕರಣಂ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಎಂದರೆ ತಾಪ ತ್ರಯಾದಿ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದವರಿಗೆ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ರಕ್ಷಕನಾಗುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು.

ಭಾ) ಕರಣಂ-ಉಪಾಯವು. ಎಂದರೆ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಉಪಾಯವಾಗಿರುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು (ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಾಧನಭೂತನಾಗಿರುವಂತವನು) ಇದಕ್ಕೆ “ ತಗ್ಂಹ ದೇವ ಮಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಾಶಂ ಮುಮುಕ್ಷುರೈವ ಕರಣ ಮಹಂ ಪ್ರಸದ್ಯೈ ” (ಶ್ವೇ || ೬ || ೧೮) ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರಾದ್ಯುಪ ನಿಷಕ್ತುಗಳಲ್ಲಿ “ವೋಚ್ಛಾರ್ಥಿಯಾದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಉಪಾಯವನ್ನಾಗಿ ಅಧ್ಯವಸಾನಮಾಡುವೆನೆಂದು ” ಜೀವಾತ್ಮನ ಅಧ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ತೋ ರಿಸುವ ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಯತ್ವವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರುವುದು. “ ನಿವಾಸ ಕೃರಣಂ ಸುಹೃದ್ಗತಿ ರ್ನಾ ರಾಯಣಃ || (ಸುಬಾ || ೬) ಕರಣ್ಯಂ ಕರಣಂಚತ್ವಾ ಮಾಯುರ್ದಿವ್ಯಾ ಮಹರ್ಷಯಃ ” (ಶ್ರೀರಾ || ಯು || ೧೦೦) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅರ್ಥವು ಸ್ಪಷ್ಟವು. ಈ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು. || ೧೭ ||

(೧೮ನೇ ನಾಮವು) ಶರ್ಮ,

ಓಮ್ || ಶರ್ಮಣೇನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) ಪರಮಾನಂದ ರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ (ಮ) ಸುಖ ರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ ಶರ್ಮ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಶರ್ಮ-ಆನಂದ ರೂಪನು, ಸುಖರೂಪವಾದ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಛಾಂದೋಗ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ “ ಸರ್ವಕ ತ್ವ ಸರ್ವ ಗಂಧ ಸ್ಪರ್ಶ ರಸಃ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು. ಇಲ್ಲಿ ‘ಸರ್ವ ರಸಃ’ ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ರಸ ಶಬ್ದವು ಸುಖಾಪರ ಪರ್ಯಾಯ ವಾಗಿ ಸುಖರೂಪವಾದ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ಅರ್ಥಬೋಧಕ ವಾಗುವುದೆಂದರಿಯಬೇಕು. || ೧೮ ||

(೧೯ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ವರೇತಾಃ,

ಓಮ್ || ವಿಶ್ವರೇತನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತನಾದವನು “ವಿಶ್ವರೇತಾಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಶಂ) ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಕಾರಣತ್ವಾ ದ್ವಿಶ್ವರೇತಾಃ. (ಮ) ವಿಶ್ವಸ್ಯಕಾರಣಂರೇತೋ ಯಸ್ಯಸಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪರಮವುರುವವನು ಅಪಾಯವಾಗಿರು ವಿಕೆಯೂ ಅಪೇಯವಾಗಿರುವಿಕೆಯೂ ವಿಚಾರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. (ಅಪಾಯ ವೆಂದರೆ ಸಾಧನವು. ಅಪೇಯವೆಂದರೆ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವಂತವನಾಗಿರುವಿ ಕೆಯು) ವಿಶ್ವರೇತಾಃ-ತನಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚಗಳು ಳ್ಲವನು. (ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲವನು) ಎಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಾದ ಸಮಸ್ತ ವನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕವನೆಂದರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೆ “ಏತಸ್ಮಾಜ್ವಾಯತೇ ಪ್ರಾಣೋ ಮನಸ್ಸುರ್ದೇಂದ್ರಿಯಾಣಿಚ | ಖಂ ವಾಯುಜ್ಯೋತಿರಾಪಃ ಪೃಥಿವೀ ವಿಶ್ವಸ್ಯಧಾರಿಣೀ ||” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪ್ರಾಣವೂ ಮನಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ ಸರ್ದೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಪಂಚ ಭೂತ ಗಳೂ ಅತ್ಪನ್ನವಾಗುವವೆಂದು ಹೇಳುವುವು. ||೧೯||

(೨೦ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಜಾಭವಃ,

ಓಮ್ || ಪ್ರಜಾಭವಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಯಾವ ಪರಮವುರುವವನಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುವೋ ಅವನು “ಪ್ರಜಾಭವಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಪ್ರಜಾಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಭವಂತೀತಿ ಪ್ರಜಾಭವಃ=ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕರಣ ಕಳೇಬರಾದ್ಯುಪ ಕರಣಗಳಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಭಿಮುಖರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವುದ ರಿಂದ “ಪ್ರಜಾಭವಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೨೦||

(೨೧ನೇ ನಾಮವು) ಅಹಃ, ಓಮ್ || ಅಹ್ನೇನಮಃ.

(೫೦) ಪ್ರಕಾಶರೂಪನಾದ ಕಾರಣದಿಂದ “ಅಹಃ” ಎನ್ನುವುದು ವನು. (ಮು) ‘ಅಹ ವ್ಯಾಪ್ತೌ’ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಕನಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ‘ಅಹಃ’ ಎನ್ನುವುದು ವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಅಹಃ-ಹೀನನಿಲ್ಲದವನು, ಎಂದರೆ “ನಹಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೃತ್ಯಶ್ಚೈದ್ಗುರ್ಗತಂತಾತಗಜ್ಞತಿ” (ಗೀ|| ೬|| ೪೦) ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಇವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವಾದ ಸುಕೃತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅಂತವನು ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದರಿಂದ ಭಗವದ್ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಪರಿಚರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಹೀನನಾಗದವನನ್ನು ಟ್ಟವನು “ಅಹಃ” ಎನ್ನುವುದು ವನು. (ಅಥವಾ) ಅಹಃ-ಹಗಲಾಗಿರುವಂತವನು, ಎಂದರೆ ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಅವಿದ್ಯಾ ಎಂಬ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತವನಿಗೆ ಹಗಲಾಗಿರುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು. ಅವಿದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತವರಿಗೆ ಹಗಲಿನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶರೂಪನಾಗಿರುವನೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು ||೯೦||

(ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ ? ಭಗವದ್ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವಾದ ಸುಕೃತವನ್ನು ಮಾಡಿದವನೂ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು (ಗೀ|| ೬|| ೪೦||) ಅರ್ಥವು)

(೯೧ನೇ ನಾಮವು) ಸಂವತ್ಸರಃ,
ಓಮ್ || ಸಂವತ್ಸರಾಯನಮಃ.

(೫೦|| ಭಾ) ಕಾಲಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವ ವಿಷ್ಣುವು “ಸಂವತ್ಸರಃ” ಎನ್ನುವುದು ವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಅವಿದ್ಯಾದಿಗಳೆಂಬ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ಆತ್ಮರಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಷಯವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವಂತವನು “ಸಂವತ್ಸರಃ” ಎನ್ನುವುದು ವನು. ಈ ಅರ್ಥವು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ “ದದಾಮಿ ಬುದ್ಧಿಯೋಗಂತಂಯೇನ ಮಾಮುಪಯಾಂತಿತೇ” (೧೦|| ೧೦) ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. “ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಧರಾ” (ಗೀ||

೧೦|| ೭) “ಅನಯ್ಯನಂ ಹರಿಶ್ಚೇಷ್ಠ ದತ್ತಮಸ್ಯಾಭಯಂ ಮಯಾ”
(ಶ್ರೀರಾ|| ೧೮|| ೩೪) ಎಂತಲೂ ಹೇಳಿರುವನು.

(ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯೋಗವು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದೋ ಅದನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಗೀತಾವಚನಾರ್ಥವು. ಅಂತವರನ್ನು ನಾನು ಚನ್ನಾಗಿ ಉದ್ಧರಿಸುವೆನು (ಗೀ|| ೧೦) ಎಲೈ ಸುಗ್ರೀವರಾಜನೇ ಈ ವಿಭೀಷಣಿಗೆ ನಾನಭಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು, ಕರದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು (ಶ್ರೀ ರಾ) ಅರ್ದವು.

(ಮ) ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಂಬ ವತ್ಸುಗಳನ್ನು (ಕರುಗಳನ್ನು) ಚನ್ನಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವಂತವನು “ಸಂವತ್ಸರಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೯೦||

(೯೩ನೇ ನಾಮವು) ವ್ಯಾಳಃ, ಓಮ್ || ವ್ಯಾಳಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಮಹಾಸರ್ಪದಂತೆ ಗ್ರಹಿಸಲಶಕ್ಯನಾದವನು (ಮ) ಸರ್ಪದಂತೆ ಉಗ್ರನಾದವನು “ವ್ಯಾಳಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಹಿಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತರಾದ ಅವಿದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತವನು “ವ್ಯಾಳಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಲಾ ಆದಾನೆ. ವ್ಯಾಜ್ ಪೂರ್ವಃ. ||೯೩||

(೯೪ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರತ್ಯಯಃ,

ಓಮ್ || ಪ್ರತ್ಯಯಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನು “ಪ್ರತ್ಯಯಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ನಂಬುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು “ಪ್ರತ್ಯಯಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಅರ್ದವು “ತಂ ಹ ದೇವ ಮಾತ್ರ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಾಶಂ (ಶ್ವೇತಾಶ್ವ|| ೬|| ೧೮) ಭೂಯೋ ಭೂಯೋಽತೇ ಬ್ರಹ್ಮೈ ವಿಶ್ವಾಸ್ಯಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|| (ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತತ್ವ) ಯದಿತೇ ಹೃದಯಂ ವೇತ್ತಿ ಯದಿತೇ ಪ್ರತ್ಯಯೋಮಯಿ | ಭೀಮಸೇನಾ ಜಾಢೌ ಶಿಘ್ರಂ ನ್ಯಾಸಭೂತೌ ಪ್ರಯಚ್ಛಮೇ” (ಭಾರ|| ಸಭಾ ಪ|| ೧೦|| ೭) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ನಂಬಲ್ಪಡತಕ್ಕವನೆಂಬುವುದು

ನ್ನು ಹೇಳುವನು. (ಮ) “ಪ್ರತ್ಯೇತೀತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಃ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ||೯೪||

(೯೫ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವದರ್ಶನಃ,

ಓಮ್ || ಸರ್ವದರ್ಶನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ| ಭಾ) “ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುಃ || ವಿಶ್ವಾಕ್ಷಂ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಸರ್ವದರ್ಶನಾತ್ಮಕವಾದ ಅಥವಾ ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಸರ್ವ ದರ್ಶನಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ| ಭಾ) ಹಿಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತರಾದವರಿಗೆ ಸಮಸ್ತವಾದ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತವನು “ಸರ್ವ ದರ್ಶನಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. “ತಮ ಕ್ರತುಂ ಪಶ್ಯತಿ ವೀತ ಶೋಕೋ ಧಾತುಃ ಪ್ರಸಾದಾನ್ಮಹಿಮಾನ ವಿಶಂ (ಶ್ವೇತಾಶ್ವ|| ೩|| ೨೦) ತಸ್ಯೈಷ ಆತ್ಮಾ ವಿವೃಣುತೆ ತನೂಂ ಸ್ವಾಂ” (ಮು|| ೮|| ೩|| ೨|| ೩) ಇಂತಹ ಶ್ರುತಿಗಳು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ವಭಕ್ತರಿಗೆ ತೋರಿಸುವನೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುವು.

(ಮ) ಸಮಸ್ತವನ್ನು ನೋಡುವಂತವನು ಅಥವಾ ದರ್ಶನಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ತವೂ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನವೂ ಅವನು “ಸರ್ವ ದರ್ಶನಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೯೫||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ (೧೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ ವಿವೃತಿಯನ್ನು “ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಫಲ್ಲಪದಲಿಪ್ಪೂನಾಂ ತ್ರಿವಿವೃತಕಾಂ| ಸಂವಿಧಾತಾ “ಸುರೇಶ” (V೬) ಶ್ವಪೂಜ್ಯತೆ ವಿಬು ಧೋತ್ತಮೈಃ || ಆರಾನಾ ಮಾರ್ತಹಂತ್ಯತ್ವಾತ್ “ಶರಣಂ” (V೭) ಪರಿ ಕೀರಿತಃ | ಯದುಪಾಸಾದ್ಭಯಂ ದುಃಖಂ ಪಾಪಂ ಬಂಧೋನ ಬಾಧತಃ | ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಜ ಸುಖಂ ಜ್ಞಾನಂ ಭವೇತ್ “ಶರಣಂ” ಇತ್ಯುತಃ | ಪರಮಾ ನಂದ ರೂಪತ್ವಾತ್ “ಶರ್ಮ” (V೮) ಹಿಂಸಾದಿ ಮಂಥನಾತ್ || ವಿಶ್ವಂ ರೇತೋ ಭಗವತೋ “ವಿಶ್ವರೇತಾಃ” (V೯) ಹರಿಸ್ಸ್ಮೃತಃ | ಜ್ಞಾನೇಂ ದ್ರಿಯಾದಿಕಂ ವಿಶ್ವಂ ಪರಿಚರ್ಯಾರ್ಥಮೇವಹಿ || ಯಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಕರೋ

ತೀತಿ “ವಿಶ್ವರೇತಾಃ” ಜಸಸ್ಸುಕ್ರೂತಃ | ತದ್ವತ್ಪ್ರೇವ ಕರಣೈ ಸ್ತಸಿಕ್ತ
ನ್ನಭಿಮುಖಾಃ ಪ್ರಜಾಃ || ಸರ್ವಾಶ್ಚೈವ ಭವಂತೀತಿ “ಪ್ರಜಾಭವೆ”
(೯೦) ಉದಾಹೃತಃ | ನಸನ್ನಿ ಹೀನಾ ಯಸ್ಯೇತಿ “ಅಹಃ” (೯೦) ಸ
ಪರಿಕೀರಿತಃ || ಅನಾದ್ಯ ವಿದ್ಯಾ ನಿದ್ರಾಯಾಂ ಸ್ವಧೀಹೇತು ತಯಾ
ಹೃಹಃ | ಇತ್ಥಂತೇಷು ಪ್ರಬುದ್ಧೇಷು ವಸತ್ಯುದ್ಧರಣಾಯಯಃ ||
“ಸಂವತ್ಸರಃ” (೯೧) ತಾನಾತ್ಮಸಾತ್ “ವ್ಯಾಲಃ” (೯೨) ಉಕ್ತಃ
ಕರೋತಿಯಃ | ಯೇಸಾ ಪ್ರತ್ಯಾಯಯತಿ ತಾಕ್ ಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಸ ಉದಾ
ಹೃತಃ || ಮಹಿಮಾನಂ ಸರ್ವ ನಶಂ ತೇವಾಂ ದರ್ಶಯತೀತಿಯಃ || “ಸರ್ವ
ದರ್ಶನ” (೯೩) ಆಖ್ಯಾತೋ ನವಾರ್ಣೋಲೋಚನ ಪ್ರದಃ” ಎಂಬೀ
ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅಜ ಸ್ವರ್ವೇಶ್ವರ ಸಿದ್ಧ ಸಿದ್ಧಿ ಸ್ವ
ರ್ವಾದಿ ರಚ್ಯುತಃ | ವೃಷಾಕಪಿ ರಮೇಯಾತ್ಮಾ
ಸರ್ವಯೋಗವಿನಿಸೃತಃ ||೧೧||

(೯೩ನೇ ನಾಮವು) ಅಜಃ, ಒಮ್ || ಅಜಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅಜಃ-ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ “ಅಜಃ” ಎನ್ನು
ಲ್ಪಡುವನು. “ನಜಾತೋನಜನಿಷ್ಯತೇ || (ಋಕ್ಸಂ|| ೧|| ೮|| ೫)
ನಹಿಜಾತೋ ನಜಾಯೇಯಂ ನಜನಿಷ್ಯೇ ಕದಾಚನ| ಹೇತ್ರಜ್ಞಾ ಸ್ವರ್ವ
ಭೂತಾನಾಂ ತಸ್ಮಾದಹಮಜಸ್ಸುಕ್ರೂತಃ” (ಭಾರ|| ಶಾಂತಿ ಪ|| ೩೪೩)
ಎಂಬ ಕೃತಿ ಭಾರತ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವು
ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ; ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳ ಶರೀರಗಳೆಂಬ ಹೇ
ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ನಾನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು
ಹುಟ್ಟಲೂ ಇಲ್ಲವೋ, ಈಗಲೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವೋ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ
ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಜನೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಲ್ಪಡುವೆ
ನೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ; ಈ ಅರ್ಥವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸ್ತುತರಾದ ಭಕ್ತರು ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವು
ದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವ ಪಾಪವೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ನಿವರಿಸು

ವಂತವನು “ಆಜಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. “ಅಜಗತಿರ್ಹೇತುನೋಽ” ಇತಿ ಧಾತುಃ. ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ “ತೇಷಾಮೇವಾನುಕಂ ಪಾರ್ಥ ಮಹ ಮಜ್ಜಾನ ಜಂತಮಃ | ನಾಶಯಾಮ್ಯಾತ್ಮಭಾವಸೋ ಜ್ಞಾನದೀಪೇನಭಾಸ್ಯ ಸ್ಯತಾ || (ಗೀ|| ೧೦|| ೧೧) ಅಹಂತಾ ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷ ಯ ವ್ಯಾಮಿ” (ಗೀ|| ೧೮|| ೬೬) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಂಟು. ಇವು ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಾದ ಪಾಪಗಳನ್ನು, ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಸರಮಾತ್ರನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಅಂಶವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೆಂದರಿತುಬೇಕು. ||೯೬||

(೯೭ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ,

ಓಮ್ || ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) “ಎಷ ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತೃನುಸಾರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತರಾದ ಈಶ್ವರರಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾಗಿರುವಂತವನು “ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸಮರ್ಥರೂ ಅಥವಾ ಅಸಮರ್ಥರೂ ಕರಣಾಗತರೆಂಬ ದಾಗಿ ಭಗವತ್ಪರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಗಳ ರಕ್ಷಾಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತಹ ಸಮಸ್ತರ ಅನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆತಿಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವಂತವನು “ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ “ವಿಭೀಷಣೇನ್ಮಾತುಜ ಗಾಮು ಸಂಗಮಂ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು|| ೧೮|| ೩೯.) ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರಣ್ಯನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕರಣಾಗತನಾದ ವಿಭೀಷಣನೊಡನೆ ಸೇರಿ ಕೊಂಡ ಅಂಶವು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ||೯೭||

(೯೮ನೇ ನಾಮವು) ಸಿದ್ಧಃ,

ಓಮ್ || ಸಿದ್ಧಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಷ್ಪನ್ನ ಸ್ವರೂಪನಾದಕಾರಣ ದಿಂದ “ಸಿದ್ಧಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(೨|| ಭಾ) ಕರಣಾಗತಿಯೆಂಬ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಭಕ್ತ್ಯಾದಿಯಾದ ಸಾಧನ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಾಧಿಸಲಪೇಕ್ಷಿಸದಂತೆ ತಾನೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತವನು “ ಸಿದ್ಧಿಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು (ಎಂದರೆ ಅಕಿಂಚನ್ಯಾನನ್ಯಗತಿತ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಾಂಗಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತರಾಗದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿ ಸಾಧನದಲ್ಲಿ ಕರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ ಪ್ರತೀಕ್ಷಕರಾದ ಜೇತನರಿಗೆ ಉಪಾಯಾಂತರವಾದ ಭಕ್ತಿ ಸಾಧನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಭೂತನಾದ ಇವನೇ ನಿಂತು ಕಾಪಾಡುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು) ಈ ಅರ್ಥವು “ನ್ಯಾಸ ಇತ್ಯಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ” ಎಂಬುದಾಗಿ (ತೈತ್ತಿ|| ನಾ|| ೬|| ೫೦) ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ||Fv||

(ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ-ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ, ನ್ಯಾಸ ಇತಿ-ಕರಣಾಗತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ, ಅಹುಃ-ಹೇಳುವರು. ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಕರಣಾಗತಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಉಪಾಯಾಂತರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ರಕ್ಷಕನಾಗುವುದರಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನೇ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವಾದ ಕರಣಾಗತಿ ಎನ್ನುವರೆಂದರ್ಥವು.)

(Fನೇ ನಾಮವು) ಸಿದ್ಧಿಃ, ಓಮ್|| ಸಿದ್ಧಿಯೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ) ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂವಿದ್ರೂಪ (ಜ್ಞಾನರೂಪ) ನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ, ನಿರತಿಶಯ ಫಲ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ, (ಕಂ) ಸ್ವರೂದಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪ ಫಲಕ್ಕೆ ನಾಶವುಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಮಹಾ ಫಲಕ್ಕೆ ನಾಶವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ “ ಸಿದ್ಧಿಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ಮ) ಸ್ವರೂದಿ ಫಲಗಳು ವಿನಾಶ ಹೊಂದತಕ್ಕವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಫಲರೂಪತ್ವವಿಲ್ಲವು, ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಿರತಿಶಯ ಫಲರೂಪನು.

(೩|| ಭಾ) ಬೇರೆಯಾದ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾದವನು “ ಸಿದ್ಧಿಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ಮೊದಲಿನ (Fv)ನೇ ನಾಮವು ಕರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಇವನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನೂ ಈ ನಾಮವು ಅಂತಹ ಕರಣಾಗತಿ ಎಂಬ ಉಪಾಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಉಪಾಯಗಳೆಂದರೆ ಮೇದಾಂತ ವಿಹಿತಗಳಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಂದಲೂ

ಇವನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನೂ ಹೇಳುವುದೆಂದರಿಯಬೇಕು.)
ಇದಕ್ಕೆ “ಯದಿಚ್ಛಂತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಚರಂತಿ || (ಗೀ|| ೮ನೇ ಅ)
ಯಂಪೃಥಗ್ಧರ್ಮಜಾರಣಾಃ || ಪೃಥಗ್ಧರ್ಮಫಲೈಷಿಣಃ || ಪೃಥಗ್ಧರ್ಮತಿ
ಸ್ಕಮುಚ್ಛಂತಿ ತಸ್ಯೈವ ಧರ್ಮಾತ್ಮನೇನಮಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು
ಆಧಾರಭೂತಗಳಾಗಿ ನಾನಾ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆರಾಧಿಸಲ್ಪ
ಟ್ಟು ಫಲಪ್ರದನಾಗುವ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುವು. ||೯೯||

(೧೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವಾದಿಃ,
ಓಮ್ || ಸರ್ವಾದಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಆದಿಕಾರಣನಾದ ಕಾರಣದಿಂದ
“ ಸರ್ವಾದಿಃ ” ಎನ್ನುವುದುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಭಕ್ತ ಪ್ರಸನ್ನರೆಂಬೀ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಸ್ತ ಪುರುಷಾ
ರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು “ ಸರ್ವಾದಿಃ ” ಎನ್ನುವು
ಡುವನು. ಇದಕ್ಕೂ “ಯೇತ್ಯಾದೇವಂ ಧ್ರುವಂಭಕ್ತಾಃ ಪುರಾಣಂ
ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ | ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಸದಾಕಾಮಾ ನಿರಲೋಕೇ ಪರ
ತ್ವಜ || (ಶ್ರೀರಾ|| ಯ|| ೧೦೦|| ೩೧) ಸರ್ವಾನಾಂ ಮಾನ್ವಪ್ನುವಂತೆ
ವಿಶಾಲಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೈಸ್ತೈ ಕೃಷ್ಣಾನಾಮಾಭಿಧಾನಾತ್ ” ಎಂಬ
ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇರುವುದು. || ೧೦೦ ||

(ನಿತ್ಯನೂ ಪುರಾಣಪುರುಷನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜನಮಾಡತಕ್ಕ
ವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಗಳ ಅಪೇಕ್ಷಾನುಗುಣವಾದ ಇಹಪರ ಸುಖಗಳನ್ನನುಭವಿಸುವರು.
ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣದಿಂದ ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನಿಗೆ ಅಪೇ
ಕ್ಷಿತವಾದ ಸಮಸ್ತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂದರ್ಥವು)

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ “ವಿಶ್ವಾದ್ಯಂ ಪ್ರಥಮಂ ಸರ್ವಾದ್ಯಂತಂ
ಶತಕ ಮುಚ್ಯತೇ” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ಭಗದ್ಗುಣ
ದರ್ಪಣವೆಂಬ ಶ್ರೀಮನ್ನಾಮಸಹಸ್ರ ವಿವರಣದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಥಮ ಶತಕವು ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(೧೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಅಚ್ಯುತಃ,

ಓಮ್|| ಅಚ್ಯುತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) “ಶಾಖ್ಯತಂ ಶಿವಮಚ್ಯುತಂ || ಯಸ್ಮಾನ್ನ ಚ್ಯುತಃ
ರೋಹಮಚ್ಯುತಸ್ತೋನಕರ್ಮಣಾ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಮತ್ತು ಭಗವದುಕ್ತ
ವಾದ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ವರೂಪ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಲ್ಲ
ದವನು ಅಥವಾ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲ್ಪಡದವನು “ ಅಚ್ಯುತಃ ”
ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(ಶಂ|| ಮು) ಪ್ರಥಮ ಶತಕವು ಸಮಾಪ್ತವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಶರಣಾಗತರಾದವರ ರಕ್ಷಣ ವ್ರತ
ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೇ ದೃಢವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವಂತವನು “ ಅಚ್ಯುತಃ ”
ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. “ ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕದಂ
ಜನ ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು|| ೧೨|| ೩) ಎಂಬದಾಗಿರುವ ಶರಣ್ಯನ ಶೀಲವು
ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣವೆಂಬ ವ್ರತವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಟ್ಟಿರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು
ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದೆಷ್ಟೆ. || ೧೦೦ ||

(೧೦೨ನೇ ನಾಮವು) ವೃಷಾಕಪಿಃ,

ಓಮ್|| ವೃಷಾಕಪಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮು) ವೃಷಾಕಪಿಃ-ಧರ್ಮ ವರಾಹಸ್ವರೂಪನು. ಇದಕ್ಕೆ
“ ಕುರ್ಮರಾಹಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಧರ್ಮಶ್ಚ ವೃಷಾಚ್ಯುತೇ | ತಸ್ಮಾದ್ವೃಷಾ
ಕಪಿಂಪ್ರಾಹ ಕಶ್ಯಪೋಮಾಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ” (ಭಾರ|| ಶಾನ್|| ೩೪೩|| ೪೯)
ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು. ಸರ್ವೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವೆ
ರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮವು ವೃಷ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಕಾಕ್-
ಜಲದಿಂದ, ಭೂಮಿಯನ್ನು; ಅಪಾಕ್-ರಕ್ಷಿಸಿದನು, ಅದುದರಿಂದ ಕಪಿಃ
ಎಂದರೆ ವರಾಹವೆಂದರ್ಥವು. ಇದರಿಂದ ಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪನೂ ವರಾಹ
ಸ್ವರೂಪನೂ ಎಂದೇರ್ಪಡುವುದು. || ೧೦೧ ||

(೧೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೇಯಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್|| ಅಮೇಯಾತ್ಮನೇನಮಃ

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮು) ಇಂತವನೆಂದು ಪರಿಮಿತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದವನು “ಅಮೇಯಾತ್ಮಾ” ಎನ್ನುವುದು. ಅಳವಿಡಲಕಕ್ಕನೊಂದರ್ಥವು. (ವಿ) ಇದಕ್ಕೆ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ “ಅತೋ ಜ್ಯಾಯಾಂಕ್ವ ಪುರುಷಃ| ಭೂಯಾಂತ್ವಾತೋ ಜನಾರ್ದನಃ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆಶ್ರಿತನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಳವಿಡಲಕಕ್ಕವಾದ ಮಹತ್ಸುಭಾವವುಳ್ಳವನೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ರಿಯ ಬೇಕು. || ೧೦೩ ||

(೧೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವಯೋಗ ವಿನಿಸ್ಸೃತಃ,
ಓಮ್|| ಸರ್ವಯೋಗ ವಿನಿಸ್ಸೃತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) “ಅಸಂಗೋಹ್ಯಯಂ ಪುರುಷಃ” (ಬೃ|| ೩|| ೩|| ೦೫) ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಸರ್ವ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವನಾದ ಕಾರಣದಿಂದ; ಅಥವಾ (ಕಂ) ನಾನಾ ವಿಧಗಳಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಯೋಗಗಳಿಂದಲೂ ; ಗ್ರಹಿಸಲಕಕ್ಕನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದರೆ ? ಸರ್ವಯೋಗವಿನಿಸ್ಸೃತಃ-ಸರ್ವೋಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಂದಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು. ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಗಳಾದ ಉಪಾಯಗಳೇನು. ತಮ್ಮತಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮತಗಳಾದ ಉಪಾಯಗಳೇನು. ಇಂತಹ ಸರ್ವ ವಿಧಗಳಾದ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಹೊಂದಲ್ಪಡತಕ್ಕವನೆಂದರ್ಥವು. ಹೀಗೆಯೆ “ಸ್ಯಬು ದ್ಧಿಮಾತ್ರನಿರಾಜ್ಞಾತಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಜಗತ್ಪ್ರಭುಃ | ಐಶ್ವರ್ಯಾನುಭವ ಪ್ರೀತೋಜ್ಞಾತಾರ ಮನುಸೇವತೆ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರೀಪೂವ್ಕರ ಸಂಹಿತಾ ವಚನವೂ ಇರುವುದು. || ೧೦೪ ||

(ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದಕೂಡೆ ಅವನಿಗೆ ಅಂತಹ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನುಸರಿಸಿಯ ಗೋಚರನಾಗಿ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸರ್ವೈಕೈಕವನ್ನು ಅವನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ತಾನೂ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮವೇರಿಯಾದ ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೆಂದರ್ಥವು.)

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ (೧೦)ನೆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (F) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿನಸ್ಸು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೌ ಪ್ರಜಾನಾಂಕ್ಷುಷತೀತಿ “ಅಜಃ”

(೧೦೬ನೇ ನಾಮವು) ವಸುಮನಾಃ,

ಓಮ್|| ವಸುಮನಸೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಧರವಾಚಕವಾದ ಇಲ್ಲಿನ ವಸುಕಬ್ಬದಿಂದ ಪೂಜ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೇ ನಂತಲಾದರೂ ರಾಗ ದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಂದ ಕಲುಷಿತವಾಗದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೇ ನಂತಲಾದರೂ “ವಸುಮನಾಃ” ಎಂಬ ನಾಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು

(ವಿ|| ಭಾ) ವಸುಮನಾಃ-ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು, ಎಂದರೆ ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಿಧಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಲೋಕರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಬಹುದೋ ಅಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿನ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತರಾದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿಡತಕ್ಕವನೆಂದರ್ಥವು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ “ಸಮಹಾತ್ಮಾ ಸುದುರ್ಲಭಃ” (೭-೧೯) ಎಂಬದಾಗಿ ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಭಕ್ತನು ನಿಧಿಯಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭನೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ.

(ಮ) ವಸು ಎಂದರೆ ಮಹತ್ವಾದ ಧನವು, ಬ್ರಹ್ಮ ವೆಂದರ್ಥವು. ಬ್ರಹ್ಮಮಯವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು “ವಸುಮನಾಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು “ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂಧನಂವೇದಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಹಾಧನವಾದ ವೇದರೂಪವಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಂತಲೂ ಹೇಳುವರು.) || ೧೦೬ ||

(೧೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಯಃ,

ಓಮ್|| ಸತ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ಸತ್ಯಂಜ್ಞಾನ ಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ” (ತೈ|| ಉ|| ೨|| ೧) ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ವೈದ್ಯವಲ್ಲದ ಆತ್ಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸತ್ಯನೆಂತಲಾದರೂ ; “ಸಚ್ಚತ್ಯಚ್ಚಾ ಭವತ್” (ತೈ|| ಉ|| ೨|| ೬) ಎಂಬ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ರೂಪವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ರೂಪವಿಲ್ಲದ ವಸ್ತುವಿತ್ತಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸತ್ಯನೆಂತಲಾದರೂ ; “ಸದಿತಿಪ್ರಾಣಃ, ತತ್ಯನ್ನಂ, ಯಮಿತ್ಯ ಸಾವಾದಿತ್ಯಃ” ಎಂಬ

ಕೃತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಪಾಣ ಅನ್ನು ಆದಿತ್ಯರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸತ್ಯನೆಂತಲಾದರೂ (ಶಂ|| ಮ|| ವಿ) ಸತ್ಯಸಾಧುಃ-ಸತ್ಯಂ, ಸತ್ಪುರುಷ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸತ್ಯನೆಂತಲಾದರೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ರಿಯಬೇ ಕು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದಿನ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತರಾದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸಾಧು ವಾದ ಪುರುಷನು “ ಸತ್ಯಃ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೦೩ ||

(೧೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಸಮಾತ್ಮಾ,
ಓಮ್|| ಸಮಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ರಾಗ ದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಂದ ದೂಷಿತವಾಗದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವ ನೆಂತಲಾದರೂ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮವಾಗಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾದ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ ಸಮಾತ್ಮಾ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ನ್ಯೂಕ್ರಯಿಸಿರುವ ಭಕ್ತರು ಗುಣಾದಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ನ್ಯೂನಾಧಿಕ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಗುಣ ವೃತ್ತಾ ದಿಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು “ ಸಮಾತ್ಮಾ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪ ಡುವನು. “ ಸಮೋಹಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು (ಗೀ|| ೯|| ೨೯) “ಅನಾಲೋ ಚಿತ ವೀಕ್ಷಾ ಶೇಷಲೋಕಕರಣ್ಯ ” (ಮಿತಗದ್ಯ) ಎಂಬದಾಗಿ ಈ ಅರ್ಥ ವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(ಮ) ಸರ್ವ ಸಮವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು || ೧೦೪ ||

(೧೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಸಮ್ಮಿತಃ,
ಓಮ್|| ಸಮ್ಮಿತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ‘ ಅಸಮ್ಮಿತಃ ’ ಎಂದು ಪದಚ್ಛೇದವು. ಸಕಲವಸ್ತು ಸಮೂಹಗಳಿಂದ (ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ) ಅಳವಿಡಲ್ಪಡುವಂತವನು ‘ ಸಮ್ಮಿತ ’ ನೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಸಮ್ಮಿತನಾಗದವನು “ ಅಸಮ್ಮಿತಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡು ವನು. ಎಂದರೆ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ಅಳವಿಡಲ್ಪಡದ ಸ್ವರೂಪವು ಳ್ಳವನು ‘ ಅಸಮ್ಮಿತಃ ’ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ನೆಂದರ್ಥವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸಮ್ಮಿತಃ-ದಶರಥ ವಸುದೇವಾದಿಗಳಿಗೆ ವುತ್ರರಾಗಿ

ಅನತರಿಸಿದ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾ ವತಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವನು ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನೆಂಬದಾಗಿ ಅವರುಗಳಿಂದ ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು “ಸಮ್ಮಿತಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. “ಊನಪೋಡಕವರ್ಷೋಮಿ ರಾಮೋರಾಜೀವರೋಜನಃ | (ಶ್ರೀರಾ| ಬಾ| ೧೦| ೨) ಮಮಾಯಂ ತನಯೋಜಾತಃ” (ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪು| ೫| ೫| ೫) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವನು ಅಳವಿಡಲ್ಪಡತಕ್ಕ ವನೆಂಬ ಅಂಕವು ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ರಾಮನಿಗೆ ೧೬ ವರ್ಷಗಳು ಕೂಡಾ ತುಂಬಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಇವನು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವನೆಂತಲೂ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನಂತೆ ಹೇಳಿರುವರು.

(ಮ) ವೇದಾಂತಗಳಿಂದ ಜನ್ಮಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು. ಅಥವಾ ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮೇತನಾಗಿರುವಂತವನು. || ೧೦೯ ||

(೧೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಸಮಃ

ಓಮ್| ಸಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವ ವಿಕಾರರಹಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮೇತನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಸಮಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ| ಭಾ) ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮವಾಗಿರುವಂತವನು. || ೧೧೦ ||

(೧೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೋಘಃ,

ಓಮ್| ಅಮೋಘಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟೂ ಸೋತ್ರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟೂ ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೂ ತಾನು ಅವರುಗಳಿಗೆ ಸಕಲ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಪೂಜಾವಿಗಳನ್ನು ವೈರ್ಧ್ಯಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ “ಅಮೋಘಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪನೆಂತಲೂ ಆಗಬಹುದು.

(ವಿ| ಭಾ) ಅವರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲುಂಟಾಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಫಲವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು “ಅಮೋಘಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೂ “ಅಮೋಘಂ ದರ್ಮನಂ ರಾಮನಜ ಮೋಘಿ ಸ್ತವಸ್ತವ | ಅಮೋಘೋ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಭಕ್ತಿಮಂತಕ್ಷಯೇನರಾಃ” (ಶ್ರೀರಾ| ಯು|

೧೦೦|| ೩೧) ಎಂಬೀ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ದರ್ಶನವೂ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ತು
ವನವೂ ವೈಭವವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಣಾರವಿಂದ ಭಕ್ತಿ
ಯುಕ್ತರೂ ವೈಭವಾಗಲಾರರೆಂತಲೂ ಹೇಳಿರುವುದು.

(ಮ) ಅಮೋಘಃ-ಪಾಪವಿಲ್ಲದವನು. “ ಮೋಘಮಿತ್ಯಂ ವಿಂದತೆ
ಅಪ್ರಜೇತಾಃ ” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಓಘ ಕಬ್ಬವು ಪಾಪಪರವಾಗಿ ಪರಿತ
ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಸತ್ಯ ಸಂಕ
ಲ್ಪನೆಂತಲಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. || ೧೦೦ ||

(೧೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ,

ಓಮ್|| ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ಹೃತ್ಪುಂಡರೀಕಂ ಪುರಮಧ್ಯಸಗ್ಧಂ ” ಎಂಬ
ಶ್ರುತಿಯನುಸಾರವಾಗಿ ಹೃದಯ ಪುಂಡರೀಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ
ಲಾದರೂ ; ಹೃದಯವೆಂಬ ಪುಂಡರೀಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಾ ನಾದುದ
ರಿಂದಲಾದರೂ ; ಪುಂಡರೀಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿರು
ವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ನೆನ್ನೆಲ್ಪಡುವನು. ಪುಂಡರೀಕವೆಂ
ದರೆ ತಾವರೆ ಪುಷ್ಪವು.

(ವಿ|| ಭಾ) “ ಪುಂಡರೀಕಂ ಪರಂಧಾಮ ನಿತ್ಯಮೇಕ್ಷರ ಮವ್ಯಯಂ |
ತದ್ಭವಾ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ || (ಭಾರ|| ೮|| ೬೯|| ೬) ದಿವೀವ ಚಕ್ಷುರಾ
ತತಂ ” (ಪು|| ಸೂ) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾದ ಪರ
ಮಪದವಾಸಿಗಳಿಗೆ ನೇತ್ರದಂತೆ (ಕಣ್ಣಿನಂತೆ) ಇರುವಂತವನು. || ೧೧೧ ||

(೧೧೨ನೇ ನಾಮವು) ವೃಷಕರ್ಮಾ,

ಓಮ್|| ವೃಷಕರ್ಮಣೇನಮಃ.

(ಕಂ) ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣವಾದ ಕರ್ಮವುಳ್ಳವನು. (ವಿ) ಇವನೀ ರೀತಿ
ಯಾಗಿ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದ್ದರೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮಗಳಿ
ಗೆಲ್ಲವೂ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯವುಳ್ಳ
ವನು. (ಮ) ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳ
ವನು “ ವೃಷಕರ್ಮಾ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. || ೧೧೨ ||

(೧೧೪ನೇ ನಾಮವು) ವೃಷಾಕೃತಿಃ,

ಓಮ್ | ವೃಷಾಕೃತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಮೆ) ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ಕರೀರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತವನು “ ವೃಷಾಕೃತಿಃ ” ಎನ್ನುವುದುವನು. • “ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇಯುಗೇ ” (೪-೧) ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಕರೀರ ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನದ್ದು.

(ವಿ || ಭಾ) ವಿಶ್ವಮಾಪ್ಯಾಯಯಾಕಾಂತ್ಯಾ ಪೂರೈಂದ್ರಿಯೈಶ್ಚ ತುಲ್ಯಯಾ ” (ಪಾಷ್ಕರಸಂ) ಎಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಜಂದ್ರರು ವಿಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿದರೆ ಅದು ಯದ್ವು ಶೀತಲವಾಗಿರಬಹುದೋ ಅಂತಹ ಶೀತಲವಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸಂಜವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿಸುವನೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಅವ್ಯುತ ಪ್ರನಾಹದಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಶೀತಲವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಸುಂದರವಾದ ದಿವ್ಯ ರೂಪವೂ ಉಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮರೂಪವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಕರೀರವೂ ಉಳ್ಳವನು “ ವೃಷಾಕೃತಿಃ ” ಎನ್ನುವುದುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. || ೧೧೪ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ (೧೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ ; “ ವಸತೀತಿ “ ವಸು ” (೧೦೫) ಸ್ತೇಮುಖೀತ್ಯಾ ಪರಮಯಾ ಸ್ವಯಂ | ವಸುನೀವ ನಿಧೌತೇಷು ಮನೋಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ಸರ್ವದಾ | ಸರ್ವೈಃ “ ವಸುಮನಾಃ ” (೧೦೬) ಪ್ರೋಕ್ತವಾತ್ಪವತೋವ್ಯಭಕೋ ಮನುಃ | ಸತ್ಪುಸಾಧು “ ಸ್ಪತ್ಯ ” (೧೦೭) ಇತಿ ಸಮಾತ್ಮಾ ” (೧೦೮) ಸಮಚಿತ್ತತಃ | ಮಿತತ್ಪಾಚ್ಚ ತಥಾ ಭಕ್ತೈ “ ಸ್ಪಮಿತ್ತತಃ ” (೧೦೯) ಪರಿ ಕೀರ್ತಿತಃ || ಜ್ಞಾತೇಪರಿಚಿತೇಬಾಹಿ ಸಮತ್ವಾ “ ತ್ಸಮ ” (೧೧೦) ಉ ಜ್ಯತಃ | ಏತಧಸ್ಪರ್ಶಹಿತಸ್ಸು “ ಹ್ಯಮೋಘಃ ” (೧೧೧) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಪುಂಡರೀಕಂ ಪರಂಧಾಮ ನಿತ್ಯಮಕ್ಷರ ಮವ್ಯಯಂ | ತದ್ಗತಾನಾಮಹೈ

ಭೂತಃ “ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ” (೧೧೦) ಈರಿತಃ || ಶ್ರೇಯಸ್ಕರಂ ಧರ್ಮ
ರೂಪಂ ಕರ್ಮಯಸ್ಯ ಪ್ರಚಕ್ಷತೆ | “ ವೈಷಕರ್ಮ ” ತಿ (೧೧೩) ವಿಖ್ಯಾತ
ಕುಭಕರ್ಮ ಪ್ರದೋಮನುಃ || ಧರ್ಮರೂಪಾ ಕೃತಿರ್ಯಸ್ಯನ “ ವೈಷಾ
ಕೃತಿ ” (೧೧೪) ರುಚ್ಯತೆ | ತಾಪತ್ರಯಾಗ್ನಿ ದಗ್ಧಾನಾಂ ಸುಧೈವಾ
ತ್ಯಂತ ಶೀತಲಂ || ರೂಪಂಕರ್ಮಜ ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ವೈಷಕರ್ಮಾ ವೈಷಾ
ಕೃತ್ಯಿ ” ಎಂಬೀ ವಿವರಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

(೧೧೫ನೇ ನಾಮವು) ರುದ್ರಃ,
ಓಮ್ || ರುದ್ರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತ ಅಳು
ವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನಾದಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ, ಅಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಕೊ
ಡುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ, ದುಃಖ ಕಾರಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂ
ದಲಾದರೂ, “ ರುದ್ರಃ ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ದಿವ್ಯ ರೂಪವನ್ನೂ ದಿವ್ಯ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನೂ
(ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ) ಭಕ್ತರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅವರ
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪದೊಡನೆ ಅವರನ್ನು ಅಳುವಂತೆ
ಮಾಡುವಂತವನು “ ರುದ್ರಃ ” ಎನ್ನುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಆಹ್ಲಾದ
ಶೀತನೇತ್ರಾಂಬುಃ ಪುಳಿಕೇಕೃತ ಗಾತ್ರವಾಕ್ | ಸದಾಪರ ಗುಣಾವಿಷ್ಟೋ
ದ್ರಷ್ಟವ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶದೇಹಿಭಿಃ ” (ಶ್ರೀವಾಂಚ|| ವಿ|| ತ) ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣ
ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ “ ಸದಾ ” ಭಗವದ್ಗುಣ ವರ್ಣನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದವನು
ಅದರಿಂದಂಟಾದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಶೀತಲವಾದ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಯು
ಕ್ತನಾಗಿಯೂ ರೋಮಾಂಚಿತವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಸಮಸ್ತ
ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಕಾಣಲ್ಪಡುವನೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(ಮ) ರುದ್ರನನ್ನು ಅಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ದುಃಖಗ
ಳನ್ನು ಪೋಡಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ ರುದ್ರಃ ” ಎನ್ನುವುದು || ೧೧೫||

(೧೧೬ನೇ ನಾಮವು) ಬಹುಶಿರಾಃ,

ಓಮ್ || ಬಹುಶಿರಸೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯಾಕಗಳಾದ ಶಿರಸ್ಸುಳ್ಳವನು
 “ ಬಹುಶಿರಾಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇದನ್ನು (ಕಂ|| ಮ) “ ಸಹಸ್ರ
 ಶೀರ್ಷಾ ಪುರುಷಃ ” ಎಂಬ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೇಳುವುದು.
 ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಸಹಸ್ರ ಶಬ್ದವು “ ಶತಂಸಹಸ್ರ ಮಯುತಂ
 ಸರ್ವಮಾನಂತ್ಯ ವಾಚಕಂ ” ಎಂಬಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅನೇಕ ಶಿರಸ್ಸು
 ಗಳುಳ್ಳವಿಕೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು.

(೧೧೩ನೇ ನಾಮವು) ಬಭ್ರುಃ,

ಓಮ್|| ಬಭ್ರವೇನಮಃ.

(ವಿ) ಅಂತಹ ಸಹಸ್ರ ಶಿರಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲ ರೂಪದಿಂದ (ಮ|| ಕಂ|| ವಿ)
 ಲೋಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತವನು “ ಬಭ್ರುಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.
 ಇದಕ್ಕೆ (ವಿ) “ ಯಸ್ಯಸೌ ಸ ಕಲಾಪೃಥ್ವೀ ಫಣಾಮಣಿ ಶಿಲಾರಣಾ |
 ಬಭ್ರತ್ವಮಾಲಾಂ ಲೋಕಾನಾಂ || ಯೋನಂತಃ ಪೃಥಿವೀಂಧತ್ತೆ ಶೇಖರ
 ಸ್ಥಿತಿಸಂಸ್ಥಿತಾಂ || ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು
 ಹೇಳುವುವು. || ೧೧೩ ||

(ಸಕಲವಾದ ಭೂಮಿಯೂ ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನ ಫಣಾಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾ
 ಶಿಸುತ್ತಿರುವ ರತ್ನಗಳ ಕಾಂತಿಗಳಿಂದ ಕೆಂಪು ವರ್ಣವಾಗಿರುವುದೋ ; ಅವನ ಮೂಲಾ
 ಕಾರವಾಗಿರುತ್ತಿರುವ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತವನು. ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸುಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ
 ಇರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಯಾವ ಅನಂತನು ಧರಿಸುವನೋ ; ಎಂದೀ ಪ್ರಮಾ
 ãಗಳ ಅರ್ಥವು)

(೧೧೪ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ವಯೋನಿಃ,

ಓಮ್|| ವಿಶ್ವಯೋನಯೇನಮಃ.

(ಮ|| ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ
 ನ್ನು ಸೇವಿಸುವಂತವರಾದ ಸರ್ವರನ್ನೂ ತನ್ನೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತ
 ವನು (“ ಯುಮಿತ್ರಣೇ ” ಧಾ “ ಅದಾದಿಃ ”) “ ವಿಶ್ವಯೋನಿಃ ” ಎನ್ನು
 ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೧೪ ||

(೧೧೫ನೇ ನಾಮವು) ಶುಚಿಶೃಂಗಾಃ,

ಓಮ್|| ಶುಚಿಶೃಂಗವಸೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮೆ) ಪರಿಶುದ್ಧಗಳೂ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಗಳೂ ಆದ ನಾಮಗಳುಳ್ಳವನು “ ಶುಚಿಶ್ಚವಾಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಭಕ್ತರು ಹೃದಯ ಶುದ್ಧಿಯೊಡನೆ ಹೇಳುವಂತವುಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳುವಂತವನು “ ಶುಚಿಶ್ಚವಾಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. || ೧೦೯ ||

(೧೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೃತಃ,

ಓಮ್|| ಅಮೃತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮೆ) “ ಅಜರೋಽಮರಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮರಣವಿಲ್ಲದವನು “ ಅಮೃತಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಭೋಗ್ಯಭೂತನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಜರಾಮರಣ ನಿವಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ ಸರ್ವದಾ ಸೇವಿಸಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ ಅಮೃತಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಅಥವಾ ಅಮೃತರಸದಂತೆ ಇರುವಂತವನು. “ ಅಮೃತಸ್ಯೇವನಾತ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾ ಜನಾರ್ದನಂ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವು ಇರುವುದು.

(ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಯೆಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಅಮೃತ ಪಾನದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದಂತ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ ವೆಂದರ್ಥವು.

ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಲೇಶದ ಸಂಬಂಧದಿಂದಿಲ್ಲವೆ ಸಮುದ್ರ ಸಾರದಲ್ಲಿ (ದೇವಾಸುರರು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅಮೃತವೆಂಬ ಸಾರವಾದ ರಸದಲ್ಲಿ) ಅಮೃತತ್ವವು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು. || ೧೧೦ ||

(೧೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಾಣುಃ,

ಓಮ್|| ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಾಣವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮೆ) ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂತವನು ಸ್ಥಾಣುವೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಾಣುವಾದವನು “ ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಾಣುಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ತಾನು ನಿತ್ಯನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವಂತರಿಗೆ ಆತ್ಮ ಪ್ರದಾನವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ನ್ಯೂನನಾಗದವನು ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ನಾನು ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅಮೃತದಂತೆ ಅನಿತ್ಯವಾಗದೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಯಿಲ್ಲದಂತೆ ನಿತ್ಯನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು “ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಾನುಃ” ಎನ್ನುವುದು. || ೧೩೧ ||

(೧೨೨ನೇ ನಾಮವು) ವರಾರೋಹಃ,

ಓಮ್|| ವರಾರೋಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಶ್ರೀಷ್ಠವಾದ ಆರೋಹವುಳ್ಳವನು. ಆರೋಹವೆಂದರೆ ತೋಡೆ, ಅದುಳ್ಳವನು. ಅಥವಾ (ಕಂ) “ನಚಪುನರಾವರ್ತತೆ” (ಛಾಂ ದೋ|| ೧|| ೧೫|| ೧) ಯಂಪ್ರಾಪ್ಯ ನನಿವರ್ತಂತೆ” (ಗೀತಾ|| ೧|| ೨೧) ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ (ವರಮಾರೋಹಣಂ ಯಸ್ತುನ್ನಿತಿವಾ) ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಷ್ಠವಾದ ಆರೋಹವು ಇವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ಎಂದರೆ ಆರೂಢರಾದವರಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ “ವರಾರೋಹಃ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಆದುದರಿಂದಲೇ “ವರಾರೋಹಃ” ಎನ್ನುವುದು. ಶ್ರೀಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಇತರಗಳಾದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೀಷ್ಠವಾಗಿ ತಾನೇ ಇರುವುದು. ಇತರ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಅತ್ಯಂತ ನಿಕ್ಕಪ್ಪವೆಂತಲೂ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ರೂಪವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಸರೋತ್ಕೃಷ್ಟವೆಂತಲೂ “ವಿಶೇಷೈನಿರಯಾಸ್ತುತ ಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಬೋಧಿಸುವುದು.

ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪರ ವ್ಯೂಹ ವಿಭವೆಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಭಾಗವತ ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರ ವೆಂಬುದು ಕಾರ್ಯರಹಿತವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುವದರೊಡನೆ ಕಾರ್ಯದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಿಸದೆ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಬಲೈಶ್ವರ್ಯ ವೀರ್ಯಶಕ್ತಿ ತೇಜಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಪ್ರಾಡುರ್ಗುಣ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಹಾರ್ಥವದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ ಅನಂತ

ವಾಗಿಯೂ ನಿತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭೋಗ ಭೋಮಿಯನ್ನು ಏಕಜ್ಞ ತ್ರಾಧಿ ಪತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಆಳುತ್ತಲೂ ಮುಕ್ತ ಪುರುಷರುಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸ ಲ್ಪಡುತ್ತಲೂ ಉಪಾಧಿ ರಹಿತವೂ ಆದ ಸ್ಥಿತಿಯು.

ವೈಯಕ್ತಿಕವು ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡ ಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅದ ಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳೆಂತಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂತಲೂ ಅದರ ತಾತ್ಪ ರ್ಯವೆಂತಲೂ ಅದರ ಫಲವೆಂತಲೂ ಧ್ಯಾನವೆಂತಲೂ ಆರಾಧನ ವೆಂತಲೂ ಖಿಲಾ ಎಂತಲೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಉಪ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಪರವಸ್ತುವಿನ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಖಿಲಾ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯು.

ವಿಭವವೆಂದರೆ ? ಅಂತಹ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಯೋಗನೆ ದೇವ ಮನು ವ್ಯತಿರೇಕೈಂಬ ಹೇಳುವ ತನ್ನ ವಿಭೂತಿಯಂತೆ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ತನ್ನ ಇ ಚ್ಛಾನುಗುಣವಾದ ಅವತಾರ ವರ್ಗವು. ಈ ವಿಷಯವು ಶ್ರೀಸಾತ್ವತ ಸಂ ಹಿತೆಯಲ್ಲಿ “ಪಾಡುಗುಣ್ಯ ವಿಗ್ರಹಂದೇವಂ ಭಾಸ್ಯಜ್ಞವಲನ ತೇಜಸಂ | ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಂತತ್” ಎಂಬದಾಗಿ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿ “ಪರಮೇಶತ್ವಮಾ ಖ್ಯಾತ ಮೇಕಂಸರ್ವಾಶ್ರಯಂವಿಭುಂ | ಏತತ್ಪೂರ್ವತ್ರಯಂಚಾನೈ ದಾಜ್ಞಾನಾದೈವ್ಯ ಭೇದಿತಂಗುಣೈಃ || ವಿದ್ಧೈತದ್ವೈತದ್ವೈತ ಸಂಜ್ಞಾಂ ವೈ ನಿಶ್ರೇಯಸ ಫಲಪ್ರದಂ | ಮುಖ್ಯಾನುವೃತ್ತಿ ಭೇದೇನಯುಕ್ತಂ ಜ್ಞಾನಾದಿರ್ಭಿಗುಣೈಃ || ನಾನಾಕೃತಿಚ ತದ್ವಿದ್ಧಿ ವಿಭವಂಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ದಂ” ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(“ಪದ್ಧಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತಹ ಕರೀರವೂ ಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾ ಶಿಸುವಂತಹ ತೇಜಸ್ಸೂ, ಸರ್ವತೂ ಮುಖವಾದ ಕರಚರಣಾದ್ಯವಯವಗಳೂ ವುಳ್ಳ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು” ಎಂದುಪಕ್ರಮಿಸಿ “ಇದುವೇ ಸಕಲಕ್ಕೂ ಆಶ್ರಯವಾ ಗಿಯೂ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರರೂಪ ವೆನ್ನಲ್ಪಡುವುದು. ಇದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮತ್ತೂ ಮೂರು (ಸಂಕರ್ಷಣ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾ ನಿರುದ್ಧರಂಬ) ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗಳಿರುವವು. ಅವು ಜ್ಞಾನವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಭೇದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು ವುವು. ಇದುವೇ ವೈಯಕ್ತಿಕವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥ ವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವು ಎಂತಲೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು. ಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣಗಳು ಮುಖ್ಯ

ವಾಗಿ ಅನುವರಿಸಿರುತ್ತ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತಾದ್ದಾಗಿ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ರುವುದು ವಿಭವವೆನ್ನಲ್ಪಡುವುದೆಂತಲೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.)

ಅಂತಹ ವಿಭವಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಕೂರಾದಿಗಳಂತೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿರುವುದು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮುಷಿ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವ ಮಹಿಮೆ ಕಾಲಿಗಳಾದ ಪುರುಷರುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಭಾರ್ಗವ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ದೈವ ಪಾಯನರಂಬ ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಸ್ಥಿಸಿರುವುದು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ತ್ರಿಪುರ ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರುದ್ರನ ಬಾಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆವೇಶ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಆಯಾ ಕಾರ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಮಾತ್ರವನ್ನು ಆವೇಶ ಮಾಡಿಸುವುವು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಅರ್ಚಾ ವಿಗ್ರಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವಂತವುಗಳಾಗಿರುವುವು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿಭವಾವತಾರವು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿರುವುದು.

ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಗಲಿ; ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಕೂಡ ಭಗವತ್ಪ್ರಾ ದುರ್ಭಾವಗಳೆಂತಲೂ, ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನೊಡನೆ ಅಭಿನ್ನ ಗಳೆಂ ತಲೂ, ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವುದೆಂದರೆ ? ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಅವತಾರಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳನ್ನು (ಭಗವದವತಾರಗಳನ್ನಾಗಿ) ಹೇಳಿ ಪರಮಪುರುಷನೊಡನೆ ಅಭೇದವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಮೊಡಜುವಂತಾಗಿರು ವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಅಸ್ಮದಾದಿಗಳಿಗೂ ತೃಣಾದಿಗಳಿ ಗೂ ಕೂಡ “ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ” (ಭಾ|| ೩|| ೧೪|| ೧) ಎಂಬ ದಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಭೇ ದ ಪ್ರಸಂಗ ಉಂಟಾಗಿ ಸರ್ವವೂ ಭಗವತ್ಪ್ರಾ ದುರ್ಭಾವಗಳೆಂದು ಪ್ರಾ ಪ್ತವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಅವರುಗಳನ್ನು ಭಗವದವತಾರ ಪರಿಗಣನೆ ಯಲ್ಲಿ ಬಿಡದೇ ಸೇರಿಸಲೂ ಇಲ್ಲವು. ಅವರುಗಳನ್ನು ದೇವ ಮನುಷ್ಯಾ ದಿಗಳಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ವಿಷಯರನ್ನಾಗಿಯೂ ಕಾಸ್ತೃವು ಹೇಳಿರುವುದು. ಮತ್ತು ಅವರುಗಳನ್ನು ಭಗವತ್ಪ್ರಾ ದುರ್ಭಾವಗಳೆಂತಲೂ ಭೇದವುಳ್ಳ ವರನ್ನಾಗಿಯೂ ಭಗವತ್ಪ್ರಾ ದುರ್ಭಾವ ಕಲ್ಪಕ್ಕೆಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾಗಿ ರುವ ಪ್ರಾರ್ಥನ ಕಲ್ಪದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರನ್ನಾಗಿಯೂ ಭಗವ ದ್ವಿಭೂತಿ ಲೇಕದಿಂದುಂಟಾಗಿ ಭಗವತ್ಪ್ರಾ ದುರ್ಭಾವ ವಿಶೇಷಾಧೀನ ವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೆಲ್ಲವೆಂಬದೇ ಮೊದಲಾದ ವೈವಹಾರ ವಿಷಯದ

ನ್ನಾಗಿ ಯೂ ಭಗವತ್ಕೃಪಾಸ್ತದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸು
ವುವು ಈ ಅರ್ಥವು ಶ್ರೀಪಾದ್ಯರದಲ್ಲಿ “ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ್ಯಾ ಭಗವಾನ್
ಕುಲಾಕ್ಷಸ್ತದೋಹುಜಃ | ವಿದ್ಯಾಮೂರ್ತಿ ಕ್ಷತ್ರವ್ಯಕ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ
ವೈ ಲೋಕಪೂಜಿತಃ || ತದಂಶಭೋತೋವೈ ಯಸ್ಯ ವಿಶ್ವವ್ಯಂಜನ ಲಕ್ಷ
ಣಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

(ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕುಲಾಕ್ಷರನ್ನು ವಂತವರು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾ
ಯಣನೆ. ವಿದ್ಯಾಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಲೋಕಪೂಜ್ಯನಾದ
ಚತುರ್ಮುಖನು ಪ್ರಪಂಚ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಅಂಶವಾಗಿ
ಹುಟ್ಟಿದ ಪುರುಷನೆಂದಿ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.)

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮರು ದ್ರೂರು ಭಗವದಂಶ ವೆಂಬುವು
ದಕ್ಕೆ “ಅಂಶೋನಾನಾ ವ್ಯಪದೇಶಾತ್ ” ಎಂಬ (೨ || ೩ || ೪೦) ಬ್ರಹ್ಮ
ಸೂತ್ರ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸರ್ವ ಜೀವರಿಗೂ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಭಗವದಂಶ
ತ್ವೇನ ನಿರ್ದಾಶವನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣೋಪನ್ಯಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಮಾಡಿ ಇವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ವಿಷಯರನ್ನಾಗಿ ಯೂ ಕರ್ಮವ್ಯಕ್ತರನ್ನಾಗಿ
ಯೂ ಭಗವದ್ವಿಭೂತಿ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರನ್ನಾಗಿ ಯೂ ವಿಸ್ತಾರ
ವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಭಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಿವರವಾಗಿ ನೋಡ
ಬಹುದು. ಗ್ರಂಥ ವಿಸ್ತರ ಭಯದಿಂದಲೂ ವಿಷಯ ಪ್ರಾಥಮ್ಯದಿಂದ
ಸರ್ವರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸ ಲಕೃತ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಸಂಗ್ರ
ಹವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವೆವು. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರೆಂಬ
ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಮಾನರನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವ ಪಂಡಿತ ನ್ಯಾಯವು
ತಮ್ಮಗಳನ್ನು ಪಂಡಿತರನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಂತವರ ವ್ಯಾವೇಹ
ರೂಪವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ರೂಪವಾಗಿರಲಾರದೆ ದರಿಯಬೇ
ಕು. ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡತಲೂ ಇರು
ವುವು. || ೧೦೦ ||

(೧೨೩ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾತಪಾಃ,

ಓಮ್ || ಮಹಾತಪಸೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) “ಯಸ್ಯಜ್ಞಾನ ಮಯಂತವಃ ” (ಮುಣ್ಣುಕೊಪ ||
೧ || ೧) ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಷಯವಾದ
ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಮೊದಲಿನ “ಕಿಮೇಕಂ ದೈವತಂಲೋಕೇ ಕಿಂವಾಭ್ಯೇಕಂ ಪರಾಯಣಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಾಪ್ಯವಿಷಯವಾದ ಧರ್ಮ ಪುತ್ರರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅದರ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳು ಪ್ರಾಯೇಣ ಇದುವರಿಗಿನ ನಾಮಗಳಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ “ಸ್ತುವಂತಃ ಕಂ” ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ಉಪಾಯ ವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು “ವರಾ ರೋಹಃ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಂದ ವಾಸುದೇವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಇವರ ಅರಾಧಾರಣ ಧರ್ಮವಾದ ಪರತ್ವವೆರ್ದಾನ ಮುಖವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಮಹಾತಪಾಃ-ಪೂಜ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು, “ಯಸ್ಯಜ್ಞಾನ ಮಯಂತಪಃ” ಎಂಬ ಮುಂದುಕೋಪ ನಿಷತ್ತಮೋನವು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರಮೋನವಾಗಿರುವುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವರಿಸುವೆವು. ವಾಸುದೇವ ಸಂಕರ್ಷಣ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾ ನಿರುದ್ಧರಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುತ್ರಗಳಿಗೂ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಖಲ್ವಿತ್ಯರ್ಯ ವೀರ್ಯ ತೇಜಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಆರುಗುಣಗಳೂ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಶ್ರೀ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಮದಿಂದ ವಿಭಕ್ತಗಳಾಗಿರುವುವು. ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಈ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಾದ ಶ್ರೀಪರಾಶರಭಟ್ಟರವರೇ ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಗ್ರಂಥರತ್ನದಲ್ಲಿ

“ಪಾದ್ಗುಣ್ಯಾ ದ್ವಾಸುದೇವಃ ಪರಇತಿ ಸಭ
ವಾಕ್ಮುಕ್ತ ಭೋಗ್ಯೋ ಬಲಾಧ್ಯಾದ್ಬೋಧಾ
ತ್ಸಂಕರ್ಷಣಸ್ತ್ವಂ ಹರಸಿವಿತನುಷ್ಠ ಶಾಸ್ತ್ರಮೈ
ಶ್ವರ್ಯ ವೀರ್ಯಾತ್ || ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸ್ಸರಗಧರಾಸ್ತನ
ಯಸಿಚ ಭಗವತ್ಶಕ್ತಿತೇಜೋ ನಿರುದ್ಧೋಬಿಭ್ರಾ
ಣಃ ಪಾಸಿತತ್ವಂ ಗಮಯಸಿಚ ತಥಾವ್ಯಾಹ್ಯ
ರಂಗಾಧಿರಾಜ ||” (ಉತ್ತರಃ || ೩೯ನೇ ಶ್ಲೋ.)

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ವಾಸುದೇವಾದಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಚತುಷ್ಟಯದ ಗುಣ ವ್ಯಾಪಾರ ಭೇದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅರ್ಥವು = (೧ನೇದು) ಭಗವತ್-ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಡ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಆ ವಾಸಭೂತನಾದ, ಹೇ ರಂಗಾಧಿರಾಜ-ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನೆ, ಸಭವಾ-ಅಂತಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ನೀನು, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ-

ವ್ಯಾಪ್ತವಾಸುದೇವಾದಿ ವ್ಯಾಪ್ತರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ, ಪಾಡ್ಗುಣಾತ್-ಜ್ಞಾನಾದಿಗಲಾದ ಆರು ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮುಕ್ತಭೋಗ್ಯಃ-ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ, ಪರವಾಸುದೇವತೆ-ಪರವಾಸುದೇವರನ್ನಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವಿ. ಪರನೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಾಸುದೇವನೆಂಬ ನೀನು ಜ್ಞಾನಕತ್ಯಾದಿ ಪಡ್ಗುಣ ಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮುಕ್ತ ಭೋಗ್ಯನಾಗಿರುವಿ ಎಂದರ್ಥವು. ಇದರಿಂದ ಪರವಾಸುದೇವ ವ್ಯಾಪ್ತದಲ್ಲಿ ಪಡ್ಗುಣ ಪೂರ್ತಿಯೂ ಮುಕ್ತರಿಗೆ ತನ್ನ ಅನುಭವರೂಪ ಭೋಗವನ್ನು ಕೊಡುವಿಕೆ ಎಂಬ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಅನುಸಂಧೇಯವಾಗಿರುವುದು. ಪಾಡ್ಗುಣ್ಯ ಪೂರಿಯೂ ಮುಕ್ತಭೋಗ ಪ್ರದಾನ ಶೂನ್ಯವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ವಾಸುದೇವ ವ್ಯಾಪ್ತಗತವಾಗಿರುವುದೆಂದರ್ಥವು.

(೨ನೇದು) ಬಲಾಧ್ಯಾದ್ವೈಧಾತ್-ಬಲಸಹಿತವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ, ತ್ವಂ-ನೀನು, ಸಂಕರ್ಷಣಸ್ಥ-ಸಂಕರ್ಷಣನೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಹರಸಿ-ಜಗತ್ಸಂಹಾರವೆನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥ-ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ, ವಿತನುಷೇ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿ, ಪಡ್ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಬಲಗಳೆಂಬ ಗುಣಗಳೂ ಜಗತ್ಸಂಹಾರ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಸ್ತರ ಕರಣವೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಸಂಕರ್ಷಣ ವ್ಯಾಪ್ತಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುವು.

(೩ನೇದು) ತ್ವಂ-ನೀನು, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಸ್ಥ-ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಐಶ್ವರ್ಯವೀರಾತ್-ಐಶ್ವರ್ಯಸಹಿತವಾದ ವೀರ್ಯ ಗುಣದಿಂದ, ಸರ್ಗಧರ್ಮಾನಯಸಿ-ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಧರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತನವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿ. ಐಶ್ವರ್ಯ ವೀರ್ಯಗಳು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತದ ಗುಣವೆಂತಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತನವೂ ಇದರ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(೪ನೇದು) ತ್ವಂ-ನೀನು, ಅನಿರುದ್ಧಃ-ಅನಿರುದ್ಧ ವ್ಯಾಪ್ತವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಶಕ್ತಿತೇಜೋಬಿಭ್ರಾಣಃ-ಶಕ್ತಿ ತೇಜಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಪಾಸಿ ತತ್ತ್ವಂ ಗಮಯಸಿಚ-ಜಗದ್ರಕ್ಷಣವನ್ನೂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿ ಇದರಿಂದ ಶಕ್ತಿ ತೇಜಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಗುಣದ್ವಯವೂ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಗಳೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಅನಿರುದ್ಧ ವ್ಯಾಪ್ತಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವವಂತೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ತಂದರಿಯಬೇಕು.

ಇಂತಹ ನೈರೋಹ ಚತುಷ್ಟಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ನಾಮದವರಿಗೂ ಪರವಾಸುದೇವ ನೈರೋಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗುಣ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಂಕರ್ಷಣ ನೈರೋಹವೆಂಬ (೨ನೆ) ನೈರೋಹವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಸಂಕರ್ಷಣ ನೈರೋಹ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಈ ನಾಮವು, ಜ್ಞಾನ ಬಲಗಳು ಈ ನೈರೋಹಕ್ಕೆ ನಿಯತಗಳಾಗಿರುವವೆಂತಲೂ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಚರಕಾಲದಿಂದಿರುತ್ತಿರುವವು.

ಗರ್ಭ ಜನ್ಮ ಜರಾಮರಣಾದಿ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿ ಅಪು
ಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಅವರಿಗುಂಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಅದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಕಲ್ಪವಿಂದ “ಪೂಜ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವ” ನೆಂತಲೂ,
ಹೀಗಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(ಮ|| ಭಾ) ಮಹತ್ವಾದ ಆಲೋಚನೆ ಯುಳ್ಳವನು. ||೧೦೩||

ಈ (೧೩)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಒಂಭತ್ತು ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಈ
ದೈವಗುಪ್ತೈ ಕ್ಷೇಪ್ಯತೈಶ್ಚ ಭಕ್ತಾನಾನಂದ ಬಾವ್ಪಯ” | ರೋದ್ಧ
ಯ” “ರುದ್ರ” (೧೦೫) ಉದ್ಧಿಷ್ಟಸ್ವರ್ವಸಂತೋಷ ದೋಮನಃ |
ಘೋಷೈ ಬಹವೋಯಸ್ಯಸಮೈ “ಬಹುಶಿರಾ” (೧೦೬) ಮತಃ | ಅನಂ
ತರೂಪೋಯೋಧತೇ, ಪೃಥ್ವೀಂ “ಬಭೌ” (೧೦೭) ಸ್ವಕಾರಿತಿಃ |
ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ಭೇಜುಷಾಂಸ್ವೇನ “ವಿಶ್ವಯೋನಿ” (೧೦೮) ಸ್ಪುಮಿಕ್ರ
ಣಾತ್ | ಭಕ್ತೈರುಕ್ತಾನ್ಯವತ್ಯಂ ಯಶ್ಚುಪಕೋತಿಸ “ಶುಚಿಕ್ರವಾಃ”
(೧೦೯) | ಜರಾಮೃತ್ಯೋ ರ್ವಾರಣೇನ ಹೃತ್ಪಮೋರಾವಾಪಿಸೇವನಾತ್ |
“ಅಮೃತ” (೧೧೦) ಸ್ಪೃಗ್ನಿರತಿಶಯ ಮಾಧುರ್ಯೇಣಜ ಸರ್ವದಾ |
ಭೋಗೈಹ್ಯ ಪುನರಾವೃತ್ತ್ಯಾ ಭೋಕ್ತೃಭೋಗೋಚತೇಯತಃ |
ಸ್ಯಯೇನಿತ್ಯಸ್ಯದಾಯೋಸಾ “ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಾಣಾ” (೧೧೧) ರುಚ್ಯತೇ |
ವರಮುಕ್ತೃಪ್ತೃ ಮಾರೋಹೋ ಯಸ್ಯ ಸ್ಯಮ್ರಾಪ್ತಿ ಲಕ್ಷಣಃ | ವರ್ತ
ತೇಸ “ವರಾರೋಹಃ” (೧೧೨) ಪ್ರಕೃಪ್ತ್ವಸ್ಥಾನದೋಮನಃ |
(ಕತೋತ್ತರೈರಾಧ್ಯಾ ವಿಂಶತೈ ರ್ವರಾರೋಹಾಂತ ನಾಮಭಿಃ | ಕಿಮೇಕಂ
ಧೈವತಮಿತಿಕಿಮಿತ್ಯೇಕಂ ಪರಾಯಣಂ | ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಶ್ನಯೋಶ್ಚೇವ
ಮುಕ್ತಮುತ್ತರ ಮತ್ರತಃ | ಪ್ರೋಹೀಯೋ ಮಾಸುದೇವೋಽಪಿ ವೈ
ಖ್ಯಾತೋತ್ಕೃತಸಂಗ್ರಹಾತ್ | ಅಥಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಂ ವಕ್ಷ್ಯತ್ಯು
ತ್ತರ ನಾಮಭಿಃ ||) ಮಹತ್ವಜ್ಯಂ ತಪೋಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಯೇತಿಸ “ಮ
ಹಾತಪಾಃ” (೧೧೩) || ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣ
ಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸರ್ವಗ ಸ್ಸರ್ವವಿ ದ್ಭಾನು ರ್ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನೋ
ಜನಾರ್ದನಃ | ವೇದೋ ವೇದವಿ ದವ್ಯಂಗೋ ವೇ
ದಾಂಗೋ ವೇದವಿ ತ್ಕವಿಃ ||೧೪||

(೧೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಸರಸ್ವಗೀತೆ

ಓಮ್ || ಸರಸ್ವಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ತಾನು ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವಂತನು “ ಸರಸ್ವಗೀತೆ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಧರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಂಬ ಬಲದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಆತ್ಮವು ಧರಿಸುವಂತೆ ಧರಿಸುವಂತವನಾಗಿ; ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಹೊಂದುವಂತವನು “ ಸರಸ್ವಗೀತೆ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸುವುದೆಂಬುವವನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಯೇ ಸಂಕರ್ಷಣನೆಂಬ ನಾಮ ವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ನಿರುಕ್ತಿಯು ಹೇಳುವುದು.

(೧೨೫ನೇ ನಾಮವು) ಸರಸ್ವವಿತ್,

ಓಮ್ || ಸರಸ್ವವಿದೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾ ನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾ ನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ “ ಸರಸ್ವವಿತ್ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮೂರಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ಇದು ಐಶ್ವರ್ಯವೀರ್ಯವೆಂಬ ಯರಡು ಗುಣಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯ ವಿಲಾಸವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಬೇಕು. ಸಕಲ ಕಾರ್ಯವರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಹೊಂದುವಂತವನು “ ಸರಸ್ವವಿತ್ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ||೧೨೫||

(೧೨೬ನೇ ನಾಮವು) ಭಾನುಕ,

ಓಮ್ || ಭಾನವೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಮೆ) ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ನಾದುದರಿಂದ “ ಭಾನುಕ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. “ ಸರಸ್ವವಿಚ್ಛಾಸೌಭಾನುಕ್ಯ ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ನಾಮ

ಗರ್ಭ ಜನ್ಮ ಜರಾಮರಣಾದಿ ಕ್ಷೇಣಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ಸಿಂಹಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಅವರಿಗುಂಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಬ್ಬದಿಂದ “ಪೂಜ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವ” ನೆಂತಲೂ, ಹೀಗಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(ಮ|| ಭಾ) ಮಹತ್ವದ ಆಲೋಚನೆ ಯುಳ್ಳವನು ||೧೦೩||

ಈ (೧೩)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಒಂಭತ್ತು ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಈ ದೈವಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತೇನೆ, ಭಕ್ತಾನಂದ ಬಾಹ್ಯಾರ್ಥ || ರೋದರ್ಥ || “ರುದ್ರ” (೧೦೪) ಉದ್ವಿಷ್ಟಸ್ಪರ್ಶಸಂತೋಷ ದೋಷನಾಶ || ಪೂಜಾಕ್ಷ ಬಹುಪೋಯಸ್ಯನಷ್ಟಿ “ಬಹುಶಿರಾ” (೧೦೫) ಮತಃ | ಅನಂತರೂಪೋದತ್ತೇ ಪೃಥ್ವೀಂ “ಬಭೌ” (೧೦೬) ಸ್ವರ್ಗಾರಿತಿ || ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ಭೇಜುಷಾಂಸ್ಯೇವ “ವಿಶ್ವಯೋನಿ” (೧೦೭) ಸ್ತುತಮಿತ್ರಣಾತ್ | ಭಕ್ತೈರುಕ್ತಾನ್ಯವತ್ಯಂ ಯಶ್ಚುಪಣೋತಿಸ “ಶುಚಿಕ್ರವಾಃ” (೧೦೮) | ಜರಾಮೃತ್ಯೋ ರ್ವಾರಣೇನ ಹ್ಯತ್ಯುಪೇಕ್ಷಾಪಿಸೇವನಾತ್ | “ಅಮೃತ” (೧೦೯) ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಗ್ನಿರತಿಶಯ ಮಾಧುರ್ಯೇಣಚ ಸರ್ವದಾ || ಭೋಗ್ಯೋಹ್ಯ ಪುನರಾವೃತ್ತಾಂ ಭೋಕ್ತೃಭೋಗೋಚತೇಯತಃ | ಸ್ವಯಂನಿತ್ಯಸ್ಪದಾಯೋಸೌ “ಕಾಶ್ಯತಸಾಂಘಾ” (೧೧೦) ರುಚ್ಯತೇ || ವರಮುಕ್ತೃಪ್ತೇ ಮಾರೋಘೋ ಯಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿ ಲಕ್ಷಣಃ | ವರ್ತತೇಸ “ವರಾರೋಹಃ” (೧೧೧) ಪ್ರಕೃಪ್ತಸಾಧನದೋಮನಃ || (ಕತೋತ್ತರೈರ್ದಾಂ ವಿಂಶತ್ಪು ರ್ವಾರೋಹಾಂತ ನಾಮಭಿಃ | ಕಿಮೇಕಂ ದ್ವೈವತಮಿತಿ ಕಿಮಿತ್ಯೇಕಂ ಪರಾಯಣಂ | ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಶ್ನಯೋಕ್ತೇನ ಪುಕ್ತಮುತ್ತರ ಮತ್ರತ್ವ || ಪ್ರೋಹೀಯೋ ವಾಸುದೇವೋಽಪಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೋಽತ್ಯೇವಸಂಗ್ರಹಾತ್ | ಅಧಸಂಕರ್ಪಣಾತ್ಪ್ರಾಂ ವತ್ಸ್ಯತ್ಯುತ್ತರ ನಾಮಭಿಃ ||) ಮಹತ್ವಾಜ್ಯಂ ತಪೋಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಯೇತಿಸ “ಮಹಾತಪಾಃ” (೧೧೨)” || ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸರ್ವಗ ಸ್ವರ್ವವಿ ದ್ಭಾನು ರ್ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನೋ ಜನಾರ್ದನಃ | ವೇದೋ ವೇದವಿ ದವ್ಯಂಗೋ ವೇದಾಂಗೋ ವೇದವಿ ತ್ಕವಿಃ ||೧೪||

(೧೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಸರಸ್ವತೀ,

ಓಮ್ || ಸರಸ್ವತೀನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ತಾನು ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವಂತಹವು “ ಸರಸ್ವತೀ ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ || ಭಾ) ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಧರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಂಬ ಬಲದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಆತ್ಮವು ಧರಿಸುವಂತೆ ಧರಿಸುವಂತವನಾಗಿ; ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಹೊಂದುವಂತವನು “ ಸರಸ್ವತೀ ” ಎನ್ನುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಯೇ ಸಂಕರ್ಷಣವೆಂಬ ನಾಮ ವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುವುದು.

(೧೨೫ನೇ ನಾಮವು) ಸರಸ್ವತಿ,

ಓಮ್ || ಸರಸ್ವತೀನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾ ನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾ ನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ “ ಸರಸ್ವತಿ ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ || ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮೂರ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಇದು ಐಶ್ವರ್ಯವೀರ್ಯವೆಂಬ ಯಶಸ್ಸು ಗುಣಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯ ವಿಲಾಸವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಬೇಕು. ಸಕಲ ಕಾರ್ಯ ವರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಹೊಂದುವಂತವನು “ ಸರಸ್ವತಿ ” ಎನ್ನುವುದು. ||೧೨೫||

(೧೨೬ನೇ ನಾಮವು) ಭಾನು,

ಓಮ್ || ಭಾನುವೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ) ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ನಾದುದರಿಂದ “ ಭಾನು ” ಎನ್ನುವುದು. “ ಸರಸ್ವತಿಚ್ಚಾಸೌಭಾನುಶ್ಚ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ನಾಮ

ವನ್ನು ವಿಶೇಷವೆನಿಸುವಾಗಿಯೂ ಈ ನಾಮವನ್ನು ವಿಶೇಷ್ಯವೆನಿಸುವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿ ಒಂದೇ ನಾಮವೆಂದರಿಯಬೇಕು. (ಶಂ) “ತಮೇವಭಾನ್ತ ಮನು ಭಾತಿ ಸರ್ವಮ್ (ಮುಂದುಕೂ ೧|| ೧|| ೯) ಯದಾದಿತ್ಯ ಗತಂ ತೇಜಃ (ಗೀತಾ ೪|| ೨|| ೧) ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳಾಗಿರುವುವು.

(ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಲಿರುವ ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸರ್ವವೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದೂ; ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ತೇಜಸ್ಸುಂಟೋ; ಎಂದೀ ಪ್ರಮಾಣದ್ವಾರಾ ರ್ಥವು.)

(ವಿ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರೂ ತಾನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು “ಭಾನುಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಇದರಿಂದ ಅವಿಕಾರವೆಂಬ ವೀರ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂತೆಂದರಿಯಬೇಕು. ||೧೦೬||

(೧೦೭ನೇ ನಾಮವು) ವಿವ್ವಕ್ಸೇನಃ,

ಓಮ್|| ವಿವ್ವಕ್ಸೇನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಯಾವ ಪರಮಪುರುಷನ ಯುದ್ಧೋದ್ಧೋಗ ಮಾತ್ರ ದಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತನಾದ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಓಡಿ ಹೋಗುವುದೂ ಅವನು “ವಿವ್ವಕ್ಸೇನಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿತಿ ಎಂಬ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವ ಅನಿರುದ್ಧವ್ರೋಹವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಇನೇನ ಸಹಾವರ್ತಂತ ಇತಿಸೇನಾಃ, ಎಂದರೆ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವಂತವರೆಂದರ್ಥವು. ಇದರಿಂದ ರಕ್ಷಕನಾದ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೇ ಕೂಡಿರುವ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕ ವಸ್ತುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು ಅಂತಹಾ ರಕ್ಷ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಯಾವನಿಗಾದರೆ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವವೋ ಅವನು “ವಿವ್ವಕ್ಸೇನಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ||೧೦೭||

(೧೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಜನಾರ್ದನಃ,

ಓಮ್|| ಜನಾರ್ದನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ದುರ್ಜನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದರಿಂದಲಾದರೂ; (ಶಂ) ಪರಕಶೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವುದರಿಂದ ಲಾದರೂ; ಮೋಕ್ಷರೂಪ

ಪುರುಷಾರ್ಥವೆನ್ನು ಜನರಿಂದ ಯಾಚಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಲಾದರೂ
“ಜನಾರ್ದನಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ರಕ್ಷಣ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನೂ
ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತವನು. “ಜನಾರ್ದನಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡು
ವನು. ಈ ಅರ್ಥವು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ “ದಸ್ಯುತ್ರಾಣಾಜ್ಜನಾ
ರ್ದನಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. (ಕಳ್ಳರ ದಕೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ
ಕಾಪಾಡುವುದರಿಂದ ಜನಾರ್ದನ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನೆಂದರ್ಥವು) ಇಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷೆ
ಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವುದೆಂಬ ತೇಜಸ್ಸು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ
ಪರಮಪುರುಷನು ಸದಾ ಸರ್ವ ಗುಣಗಳಿಂದೊಪ್ಪಿದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿರುವ ಗುಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ವಾಸುದೇವಾದಿ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯತಗ
ಳಾಗಿ ಅನುಸಂಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಪಾಂಚರಾತ್ರಾದಿ ಸಂಹಿತಾ ವೀಕ್ಷಗ
ಳಲ್ಲಿ ಪರಿತಗಳಾಗಿರುವುವು.

(೧೨ನೇ ನಾಮವು) ವೇದಃ,
ಓಂ || ವೇದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ವೇದಯತೀತಿವೇದಃ—ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ನಾಡುದರಿಂದ
“ವೇದಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ಮ) ಸರ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಪುನಶ್ಚ ಮೊದಲಿನ ಉದ್ದೇಶ ಕ್ರಮದಿಂದ ಶ್ರೀಸಂಕ
ರ್ಷಣ ಮೂರ್ತಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರದಾನರೂಪವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಡು
ವುದು. ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರಣ (ಇಂದ್ರಿಯ)ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ
ಸರ್ವರೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಇರುವಂತವನು “ವೇದಃ”
ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಅನೇನವಿದಂನೀತಿವೇದಃ, ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ಯೇವೈ
ವೇದಾಂಕ್ಯ ಪ್ರಕೀಣೋತಿತ್ಸ್ಯೈ” ಎಂತಲೂ ಕೃತಿ ಹೇಳುವುದು. ಆದುದ
ರಿಂದಲೇ, ಉಪಾಯ ಆಗಮ ಅಯನ ಗಮಯಿತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಚಾರ್ಯ
ಕಬ್ಬಗಳಿಂದ ಸಂಕರ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವರು.

(ತನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಯಾವನಾದರ ವೇದಗಳನ್ನು
ಕೊಡುವನೋ ಎಂದರ್ಥವು)

(೧೩೦ನೇ ನಾಮವು) ವೇದವಿತ್,

ಓಮ್|| ವೇದವಿದೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಶಯ ಭ್ರಮಾದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ
ಲ್ಲದೆ ತಿಳಿಯುವಂತವನು “ ವೇದವಿತ್ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ
ರವೇ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ ವೇದಾಂತಕೃದ್ವೇದ ವಿದೇವಚಾರಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ
ಕೊಟ್ಟಾನೆ.

(೧೩೧ನೇ ನಾಮವು) ಅವ್ಯಂಗಃ,

ಓಮ್|| ಅವ್ಯಂಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನು ಅಥವಾ (ಕಂ) ವೈಕಿಂ
(ಆಕಾರ) ಇಲ್ಲದವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಂದಸ್ಸು ಕಲ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದ
ವೇದಾಂಗಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದವನು. || ೧೩೧ ||

(೧೩೨ನೇ ನಾಮವು) ವೇದಾಂಗಃ,

ಓಮ್|| ವೇದಾಂಗಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತ ಶಾಖೆಗಳುಳ್ಳ ವೇದಗಳನ್ನು ಕರೀರವಾಗಿ ಉಚ್ಛ
ವನು “ ವೇದಾಂಗಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

ಎಂದರೆ ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ವಿಷಯನಾಗುವನೆಂದ
ರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರುತಿ. ಸ್ಮೃತೃತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು.
ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಅವನ ಆಜ್ಞಾರೂಪಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ವೇದರೂ
ಪವಾದ ಆಜ್ಞಾವುಳ್ಳನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. || ೧೩೨ ||

(೧೩೩ನೇ ನಾಮವು) ವೇದವಿತ್,

ಓಮ್|| ವೇದವಿದೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವಂತವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ವೇದ ಶಬ್ದದಿಂದ ವೇದಾರ್ಥವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು
ಹೇಳಿ ಅದನ್ನು ‘ ವಿತ್ ’ ಎಂದರೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ

‘ಹೊಂದಲ್ಪಡುತ್ತಾನಾದಕಾರಣ “ ವೇದವಿತ್ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮೂರ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವರನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂತಲೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುರೆಂತಲೂ ಪ್ರವರ್ತಕರೆಂತಲೂ ಹೇಳುವರು. (ಮ) ‘ ವೇದವಿತ್ಕವಿ ’ ಎಂಬದಾಗಿ ಒಂದೇನಾಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲಿನ ‘ ವೇದವಿತ್ ’ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಪಾನರುಕ್ಮ್ಯವಿಲ್ಲವು. ||೧೩೩||

(೧೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಕವಿ,
ಓಮ್|| ಕವಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವದರ್ಶಿಯಾದವನು. “ ನಾನೈಶ್ಯೋಸ್ತು ದ್ರವ್ಯಾ (ಬೃಹ|| ೫|| ೩|| ೧೩) ಕವಿರ್ಮನಿಷೀ ” (ಈಶೋ|| ೧) ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯಾದಿಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವಂತವನು “ ಕವಿ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯವಾದವು ಯಾವವೆಂದರೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಧರ್ಮದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಗಳೂ, ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಧರ್ಮವೂ)

ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೧೧) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಧಾರಯ ನೃಹತಾನೈಶ್ಯೈ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಸ “ ಸರ್ವಗಃ ” (೧೧೪)|| ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನತ್ವೇತು ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಲಭತೇಯಸ್ಸು “ ಸರ್ವವಿತ್ ” (೧೧೫)|| “ ಭಾನು ” (೧೧೬) ಸ್ಪರ್ಶಸ್ಪೃಶಾತೀತಿ ನಿರ್ಮಾಣೇಸ್ಯ ವಿಕಾರತಃ | ಇನೇ ನಸ್ತಾಮಿನಾಸಾಕಂ ವರ್ಮತೇ ಸೇನಇತ್ಯತಃ || ವಿದ್ವಗ್ರಹೈಶ್ಯ ಜನೋಯಸ್ಯ “ ವಿದ್ವಕ್ಸೇನ ” (೧೧೭). ಇತೀರಿತಃ | ಭಕ್ತವಿದ್ಯೇಷಿಣಾಂತೂರ್ಣ ಮರ್ದನಾದ್ಧಿ “ ಜನಾರ್ದನಃ ” (೧೧೮)|| ಸಂಕರ್ಮಣತ್ವೇ ಕಾಸ್ಮಾರ್ಥ ಪ್ರದತ್ವಾತ್ “ ವೇದ ” (೧೧೯) ಈರಿತಃ | ಆಸಂಕಯ ವಿಪರ್ಯಾಸಂ ವೇದಾರ್ಥಂ ವೇತ್ತಿ “ ವೇದವಿತ್ ” (೧೨೦)|| ಶಿಷ್ಯಾವ್ಯಾಕರಣಾದ್ಯಂಗೈ ರ್ವಹೀನೋಽ “ ವ್ಯಂಗ ” (೧೨೧) ಉಚ್ಯತೇ | ಯಸ್ಯವೇದೋಽನಂತಶಾಖೋ “ ವೇದಾಂಗೋ ” (೧೨೨) ಜ್ಞತಯಾಸ್ತೃತಃ || ವೇದೈರೈದ್ಯ ತಯಾ ವೇದ ಸ್ತದರೋ ಧರ್ಮಉಚ್ಯತೇ | ತಥನುಷಾಸನಾನಿತ್ಯಂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನೋ

“ವೇದವಿತ್” (೧೩೩) ಸ್ತೋತ್ರಃ || ಸಮವಕಾಂತದರ್ಶಿತ್ವಾ “ತ್ವವಿ”
(೧೩೪) ರಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಬುದ್ಧಿಃ || ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟನವನ್ನು
ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಮೂ|| ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸುರಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ಧರ್ಮಾಧ್ಯ
ಕ್ಷಃ ಕೃತಾಕೃತಃ | ಚತುರಾತ್ಮಾ ಚತುರ್ದ್ರೋ
ಹ ಶ್ಚತುರ್ದ್ರಂಷ್ಟುಃ ಶ್ಚತುರ್ದ್ವಿಜಃ ||೧೫||

(೧೩೫ನೇ ನಾಮವು) ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷಃ,

ಓಮ್|| ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವ ಲೋಕಾಧಿಪತಿಯು, (ಕಂ) ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಪದ್ರಷ್ಟಾ ಆಗಿರುವಂತವನು “ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಈ ಮೊದಲಾದ ಮೂರು ನಾಮಗಳು ಹೇಳುವುವು. ‘ಲೋಕ’ ಶಬ್ದದಿಂದ ಧರ್ಮಾನ್ತಃಪೂರ್ವ ಮಾಡತಕ್ಕವರೂ, ‘ಸುರ’ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಗಳೂ, ‘ಧರ್ಮ’ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅವರು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಇವರಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಫಲಪ್ರದನಾಗಿರುವ ಅನಿರೂಪ್ಯನು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವರನ್ನು ‘ಧರ್ಮಜ್ಞಾಂಕರಂತಲೂ ಉಪಾಯಜ್ಞಾಂಕರಂತಲೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷಾಂಕರಂತಲೂ ಪುರುಷರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವರಂತಲೂ’ ಹೇಳುವ ದಿವ್ಯ ನಾಮಗಳೆಲ್ಲವರಂದರಿಯಬೇಕು (೧೩೫|| ೬|| ೭).

(೧೩೬ನೇ ನಾಮವು) ಸುರಾಧ್ಯಕ್ಷಃ,

ಓಮ್|| ಸುರಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಲೋಕಪಾಲಕರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದವನು ಸುರಾಧ್ಯಕ್ಷನೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. || ೧೩೬ ||

(೧೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷೇ.

ಓಮ್ || ಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅನುಗುಣವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಗಾಗಿ ನೋಡುವಂತವನು. 'ಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷ' ನೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೩೩ ||

(೧೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಕೃತಾಕೃತೇ,

ಓಮ್ || ಕೃತಾಕೃತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಕೃತಾಕೃತೇ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಮ) ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಾನು ಮಾಡುವಂತವನಾಗಿಯೂ ತಾನು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಪಡದವನಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸಂಸಾರ ಪ್ರವರ್ತಕವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪನೂ ಅದನ್ನು ನಿವರ್ತಿಸದಿರುವೋಪಶಮವಾದ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದವನು "ಕೃತಾಕೃತೇ" ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವು ಅನಿತ್ಯ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಔಪಚಾರಿಕವಾದ ಕೃತಕಬದ್ಧದಿಂದಲೂ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವು ನಿತ್ಯ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಕೃತ ಕಬ್ಧದಿಂದಲೂ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. || ೧೩೪ ||

(೧೩೫ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್ || ಚತುರಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾಗಿವುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮ ದ್ಯಾತ್ಮಗಳನ್ನು ವಿಭೂತಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು "ಚತುರಾತ್ಮಾ" ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ (ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪು|| ೧|| ೨೨) "ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವಾದಯಃ ಕಾಲಸ್ತದೈವಾಖಿಲ ಜಂತವಃ | ವಿಭೂತಯೋ ಹರೇರೇತಾ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಃ ಹೇತವಃ | ವಿಷ್ಣುರ್ಮುಕ್ತಾ ದಯಃಕಾಲ ಸ್ಪರ್ಶಭೂತಾನಿಜ ದ್ವಿಜ | ನಿಧಿ ತೇರ್ಮಿಮಿತ್ತ ಭೂತಸ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸೇತಾ ವಿಭೂತಯಃ || ರುದ್ರಾಕಾಶೋಂ ತಕಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಸಮಸ್ತಾಶ್ಚೈವ ಜಂತವಃ | ಚತುರಾಢ ಪ್ರಳಯಾಯೈತೇ ಜ

ನಾರ್ದನ ವಿಭೂತಯಃ” ಎಂಬೀ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವೈರಾಣ ವಚನವು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವುದು.

(ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳೆಂಬೀ ತ್ರಿವಿಧವಾದ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದೊಂದು ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಿಭೂತಿ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಂದರೆ ಮಾಡಲ್ಪಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಮುಂದೇ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಡಿಸುವನು. ಅದು ಯಾವೋತಿಯಲ್ಲಿಂದರೆ? ಚತುರ್ಮುಖನೂ ದಕ್ಷಾದಿಗಳೂ ಕಾಲವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಸರ್ವ ಜಂತುಗಳೂ, ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರಣಭೂತನಾದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಭೂತಿ ಭೂತರೆಂತಲೂ, ವಿಷ್ಣು ಮನುಕಾಲುಗಳೂ ಹೀಗೆಯೇ ಸರ್ವಜಂತುಗಳೂ ಸ್ಥಿತಿ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತನಾದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಭೂತಿಗಳೆಂತಲೂ, ರುದ್ರ ಕಾಲಾಂತಕಾದಿಗಳೂ ಹೀಗೆಯೇ ಸರ್ವ ಜಂತುಗಳೂ ಪ್ರಳಯೋಪಯುಕ್ತವಾದ ಜನಾರ್ದನ ವಿಭೂತಿಗಳೆಂತಲೂ, ಹೇಳಲ್ಪಡುವರು. ಇಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ವಿಷ್ಣು ವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ತಾನೇ ಅಧಿಕಾರಿಸಿರುವ ಭಾಗವು ತೋರುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣವನ್ನುವಿಗಿ ವಿಷ್ಣುವು ವಿಭೂತಿ ಭೂತವಲ್ಲವೆಂದಾಯಬೇಕು.)

(ವಿ|| ಭಾ) ವಾಸುದೇವ ಸಂಕರ್ಷಣ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾ ನಿರುದ್ಧ ರೂಪದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿರುವಂತವನು. || ೧೩೯ ||

(೧೪೦ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರ್ದ್ರೋಹಃ,

ಓಮ್|| ಚತುರ್ದ್ರೋಹಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಒಬ್ಬನು ಹೇಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿರುವುದೆಂದರೆ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ “ಚತುರ್ದ್ರೋಹಃ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಕಂ|| ಮ|| ವಿ) ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಮೂರ್ತಿ ಭೇದಗಳುಳ್ಳವನು. ಎಂದರೆ ಮುಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಸ್ವರೂಪವು ಒಂತಾದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳಾದ ಆರು ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳನ್ನು ಏಕವಾಗಿಯೂ ಭಿನ್ನ ಪಡಿಸಿಯೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆಯಾ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ಯೇರ್ಪಟ್ಟ ಅವಯವ ವರ್ಮ ಆಭರಣ ಆಯುಧ ವಾಹನ ಧ್ವಜವೇ ನೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ಜಾಗ್ರತ್ಸವಿ ಸೌದಿ ನಾಲ್ಕು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಂದಲೂ ಸೇರಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ಭೇದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತವನು “ಚತುರ್ದ್ರೋಹಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. || ೧೪೦ ||

(೧೮೧ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರ್ದಂವ್ಯಾಃ,
ಓಮ್ || ಚತುರ್ದಂವ್ಯಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ || ಮ) ನಾಲ್ಕು ಕೋರೆ ಹಳ್ಳುಗಳುಳ್ಳ ನೃಸಿಂಹರೂಪಿಯಾದ ವನು. (ಕಂ) “ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತೃನುಸಾರವಾಗಿ (ಸಾ ದೃಶ್ಯದಿಂದ) ಶೃಂಗದಂತೆ ಇರುವ ಕೋರೆ ಹಳ್ಳುಗಳುಳ್ಳವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಇಂತಹ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪರಸ್ಪರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹಳ್ಳುಗಳುಳ್ಳದ್ದು ಜಗದೀಶ್ವರಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ “ಚತುರ್ದಶ ಸಮದ್ವಂದ್ಯ ಚತುರ್ದಂವ್ಯಾಃ ಕ್ವತು ರ್ಗತಿಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. || ೧೮೧ ||

(೧೮೨ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರ್ದ್ವಜಃ,
ಓಮ್ || ಚತುರ್ದ್ವಜಾಯನಮುಃ.

(ವಿ || ಭಾ) ‘ಚತುರ್ದ್ವಜ ಮುದಾರಾಂಗಂ ಚಕ್ರಾದ್ಯಾ ಯುಧಭೋ ವಣಂ’ ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಪರಸ್ಪರರೂ ಪದಲ್ಲಿ (ಕಂ || ವಿ || ಮ) ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳುಳ್ಳವನು “ಚತುರ್ದ್ವಜಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೮೨ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ (೧೫)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೮) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಣೋಲೋಕಾ ಸ್ತದಾರಾಧ್ಯಾ ಸುರಾಸ್ತಥಾ | ಧರ್ಮಸ್ತತ್ಸಾ ಧನಂತೇಷಾ “ಮಧ್ಯಕ್ಷ” (೧೩೫ || ೬ || ೭) ಸ್ವಾಧ್ಯಾತ್ಮಿ ನಾಮವಾಃ || ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸುರಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷ ಇತಿಕ್ರಮಾ ತ್ | ಅನಿರುದ್ಧ ಸುವಿಜ್ಞಾಯೋ ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷಾದಿ ನಾಮವಾಃ || ಅನಿ ತ್ಯನಿತ್ಯಫಲದೌ ಪ್ರವರ್ತಕ ನಿವರ್ತಕೌ | ದದೌಯಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಂಶ್ಚ “ಕೃತಾಕೃತ” (೧೩೮) ಇತಿರೀತಃ || ವಾಸುದೇವಾದಿ ರೂಪತ್ವಾ “ಚ್ಚ ತುರಾತ್ಮೇ” (೧೩೯) ತಿಕದ್ಯತೆ | ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನ ಸುಷುಪ್ತಾದೌ ವೈಯಕ್ತಿಕವಸ್ಥಾ ಚತುರ್ದ್ವಯೇ | ಏತೈರ್ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿತ್ವಾ “ಚ್ಚ ತು ರವ್ಯಾಹರ” (೧೪೦) ಇತಿರೀತಃ || ದಂಷ್ಠಾಚತುರ್ದ್ವಯಾ ಯುಕ್ತತ್ವಾ “ಚ್ಚ ತುರ್ದಂವ್ಯಾಃ” (೧೪೧) ಇತಿಶ್ರುತಃ | ಮಹಾಪುರುಷ ರೂಪ

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವ್ಯೂಹವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿಭವವನ್ನು ಹೇಳಲು ದೈವಿಕ ಮೊದಲು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ವಿಭವಾವತಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆದಿಯಾಗಿರುವ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವಂತವನು 'ಜಗದಾದಿಜಃ' ಎನ್ನುವುದು. ಈ ಅರ್ಥವು "ಯಸ್ಯೈವ ಸೌದಾ ದಹಮಚ್ಯುತಸ್ಯ ಭೂತ ಪ್ರಜಾ ಸರ್ಗ ಕರೋಂತಕಾರೀ | ಕ್ರೋಧಾಜ್ಞ ರುದ್ರಃ ಸ್ಥಿತಿಹೇತು ಭೂತಃ ಯಸ್ಮಾಜ್ಞ ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರರುಷಃ ಪರಸ್ತಾತ್ ||" (ವಿ|| ಪು|| ೪|| ೧|| ೧೯) ಎಂತಲೂ ; ಗತಿಕ್ಷಯಸ್ತ್ವಂ ದೇವೇಷು ಪೂರ್ವಜೋ ಜಗತಃ ಪ್ರಭಃ | ರಥಾರ್ಥಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವಿಷ್ಣುತ್ವ ಮುಪಜಗ್ಮಿವಾ ||" (ಭಾರ|| ೮|| ೧೦|| ೧೧) ಎಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಚತುರ್ಮುಖನು ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂತಲೂ ; ರುದ್ರನು ಕ್ರೋಧ ಗುಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನಾಗಿ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂತಲೂ ; ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಿಂತು ಸರ್ವ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂತಲೂ ; ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮೊದಲನೆಯವನಾದ ಕಾರಣ ನೀನೇಗೆ ತಿಳಿಯಾಗಿಯೂ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಾಗಿಯೂ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತವನಾಗಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಾಗಿರುವಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. (ಮ) ಜಗದಾದಿಯಲ್ಲಿ "ಅಜಾಯಮಾನೋ ಬಹುಧಾ ವಿಜಾಯತೆ" ಎಂಬಂತೆ ಕಲ್ಮದಿಂದಲ್ಲದೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು. || ೧೪೩ ||

(೧೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಅನಘಃ

ಓಮ್ | ಅನಘಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರೂ ಪಾಪ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವನು. ಹೇಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆದರ್ಥವು. || ೧೪೪ ||

(೧೪೫ನೇ ನಾಮವು) ವಿಜಯಃ,

ಓಮ್ | ವಿಜಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಜ್ಞಾನ ಮೈರಾಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಜಯಿಸುವುದರಿಂದ 'ವಿಜಯಃ' ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರನೆಂಬ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಹಾರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರು ವಿಜಯ ಹೊಂದುವುದೂ ಇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ 'ವಿಜಯಃ' ಎನ್ನುವುದು ಅವನು. (ಜಗದ್ವಿಜಯೋ ಅಸ್ಮಾದಿತಿವಿಜಯಃ) ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದಲ್ಲಿ "ತದಾದರ್ಮಿತಪಂಥಾನೌ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರ ಕಾರಕೌ" (೧೩೯ || ೧೯) ಎಂಬದಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರರು ಅವನಿಂದ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಹಾರ ರೂಪವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾರ್ಗವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವರೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. (ಮ) ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಜಯ ರೂಪವಾದ ವಿಭೂತಿಯುಳ್ಳವನು. || ೧೪೯ ||

(೧೫೦ನೇ ನಾಮವು) ಜೇತಾ,

ಓಮ್ || ಜೇತ್ರೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸ್ವಭಾವವಾಗಿಯೇ ಜಯಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ತಯೋರಮ ಜೇತಾ-ಶ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯೇಷ್ವ ವಸಾಫಲಯತಾ. || ೧೫೦ ||

(೧೫೧ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ವಯೋನಿಃ,

ಓಮ್ || ವಿಶ್ವಯೋನಯೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವರ ಮುಖವಾಗಿ (ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರರ ಮುಖವಾಗಿ) ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವಂತವನು 'ವಿಶ್ವಯೋನಿಃ' ಎನ್ನುವುದು ಅವನು. || ೧೫೧ ||

(೧೫೨ನೇ ನಾಮವು) ವುನರ್ದಸುಃ,

ಓಮ್ || ವುನರ್ದಸವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆಗಾಗ್ಯೆ ಕರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇತ್ರಜ್ಞ ರೂಪದಿಂದ ಇರು

ಪಾತವನಾದುದರಿಂದ ' ಪುನರ್ರಸುಃ ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪು
ನಕ್ತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುವಂತವನು. ಈ
ಅರ್ಥವು " ದೇವಾನಾಂ ಬಂಧುಂ ನಿಹಿತಂಗುಹಾಸು || ತವಾಂತರಾತ್ಮಾ
ಮಮಾಜಯೇಚಾನ್ಯೇ ದೇಹಿಸಂಜ್ಞಿತಾಃ " (ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ|| ೧೭೧|| ೪)
ಎಂಬ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು (ಮ) ಇದು ರಾಮನ ಜನ್ಮ
ಸಕ್ಷತ್ರವಾದುದರಿಂದ ಭಗವದ್ವಿಭೂತಿಯಾಗಿರುವುದು. || ೧೫೦ ||

(ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬಂಧುವು ಸರ್ವರ ಹೃದಯಾಂತರಾಮಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತವ
ನು. ನಿನಿಗೂ ನನಿಗೂ ಮತ್ತು ದೇಹಿಗಳಾದ ಆತ್ಮರು ಯಾರೂ ಅವರೊಬ್ಬರೂ ಅಂತ
ರಾತ್ಮನಾಗಿರುವನೆಂದರ್ಥವು.)

ಈ (೧೬)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ " ಉಪಾಸಿ
ತ್ವುಭ್ಯೋ " ಭಾಷಿಷ್ಯಃ " (೧೪೩) ಸ್ವರೂಪಾಕನ ಶೀಲತಃ | ಸುಖೇನ
" ಭೋಜನಂ " ಪ್ರಾಯಶ್ಚೋ ಭಕ್ತ್ಯುರನುಭೂಯತೆ || " ಭೋಕ್ತಾ "
(೧೪೪) ರ್ವಿತಸ್ಯುಭೋಕ್ತೌತ್ವಾ ದ್ವೋಕ್ತಾಸ್ಯಾ ದಮೃತಸ್ಯವಾ |
ಪ್ರಾಗೂರ್ಧ್ವಂ ಸಂಚಿತಾನಾಂಚ ಬುದ್ಧ್ಯಾಚ ಕರಣೈಸ್ಸದಾ || ಕೃತಾ
ನಾಂ ಸರ್ವಭಾತೇಷಾಂ ನಿವೇಧ ವಿಧಿಸ್ಥಾಧನಂ | ಅತೀತ್ಯ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾ
ನಾ ಮಸತ್ತೇವಾನುಬಂಧಿನಾಂ || ಸರ್ವಂಸಕೇನಶ್ವೇನಾಪಿ ದುಸ್ಸಹಾಣಾಂ
ವಿಶೇಷತಃ | ಸ್ವಭಕ್ತ ವಿವಯಾಣಾಂಚ ನಿರ್ಮಲ್ಯಾದ ಕೃತ್ವೇನಸಾಂ || ಸ
ಹನೈಕತ್ವ ಶೀಲತ್ವಾ " ತ್ಸುಹಿಷ್ಯಃ " (೧೪೬) ರಿತೀಕ್ರತಃ || ವರ್ಣಿತೋ
ಭೂದ್ವ್ಯಹಭೇದೋ ವಿಭವಸ್ತು ಪ್ರತನ್ಯತೆ | ಜಗತಾಮಾದಿ ಭೂತಾ
ಸು ಮೂರ್ತಿವ್ಯವ್ಯ ತಮತ್ಯತಃ || ಜಾತತ್ವಾದ್ವಿಷ್ಣುರೂಪೇಣ ಪ್ರೋಚ್ಯ
ತೆ " ಜಗದಾಧಿಜಃ " (೧೪೭) | ಪಾಪಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧ್ಯ " ಸಘಃ " (೧೪೮)
" ವಿಜಯೋ " (೧೪೯) ಜಗತಾಂಜಯಾ || ಸ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯೇ ಸ್ಥಾಪಯಿ
ತಾ " ಜೇತಾ " (೧೫೦) ಸ್ಯಾದ್ವಿಧಿಕಂಕರೌ | ವಿಶ್ವಂತತ್ಕಾರ್ಯ ವರ್ಗ
ಸ್ಯಾಸ್ಯ " ದ್ಯೋನಿ " (೧೫೧) ಸ್ತಸ್ಯತುಕಾರಣಂ || ತಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಾದಿ
ಮುಖತಃ ' ವಿಶ್ವಯೋನಿ ' ರಿತೀರಿತಃ | ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವ್ಯವಿದೇವೇಷು ಅನ್ತ
ರಾತ್ಮ ತಯಾಜಯಃ || ಪುನರ್ಮಿವಸನಾನ್ವಿತ್ಯಂ " ಪುನರ್ರಸು " (೧೫೨)
ರೂದಾಹೃತಃ || ಎಂಬೀರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಉಪೇಂದ್ರೋ ವಾಮನಃ ಪ್ರಾಂಶುರ
ವೋಘಶ್ಚಚಿ ರೂರ್ಜಿತಃ | ಅತೀಂದ್ರ ಸ್ಸಂಗ್ರ
ಹಸ್ಸರೋ ದೃತಾತ್ಮಾ ನಿಯಮೋಯಮಃ !೧೭||

(೧೫೩ನೇ ನಾಮವು) ಉಪೇಂದ್ರಃ,

ಓಮ್|| ಉಪೇಂದ್ರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಭಾ) ತಮ್ಮನಾಗಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ
ಲಾದರೂ (ಶಂ) “ ಮವೋಪರಿಯದೇಂದ್ರಸ್ತ್ವಂ ಸೌಹಿತೋ ಗೋಭಿ
ರೀಶ್ವರಃ | ಉಪೇಂದ್ರ ಇತಿ ಕೃಷ್ಣತ್ವಾಂ ಗಾಸ್ಯಂತಿ ಭುವಿದೇವತಾಃ ”
ಎಂಬ ಹರಿವಂಶ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಈಶನಾದ
ಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ ‘ ಉಪೇಂದ್ರಃ ’ ಎನ್ನುವುದುಂಟು. (ವಿ) “ ಜಘ
ನ್ಯಜಸ್ಸು ಸರ್ವೇಷಾ ಮಾದಿತ್ಯಾನಾಂ ಗುಣಾಧಿಕಃ | ದ್ವಾದಶೈವಾ ದಿತೇಃ
ಪುತ್ರಾ ಶ್ಚಕ್ರಮುಖ್ಯಾನರಾಧಿಸ || ತೇಷಾಮವರಜೋವಿಷ್ಣು ರೈತ್ರ
ಲೋಕಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ || ವಿದ್ವೇರಿಂದ್ರಾನುಜೋಭವತ್ ” ಇತ್ಯಾದಿ
ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುವು. || ೧೫೩ ||

(ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಂದ್ರನಂತೆ ಗೋವುಗಳಿಂದ ಈಶ್ವರನಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು
ತ್ತೀಯಾದುದರಿಂದ ಉಪೇಂದ್ರನೆನ್ನುವುದು ಎಂದು (ಶಂ) ಉದಾಹೃತ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು.
ಅದಿತಿ ಪುತ್ರರಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಕಡೆಯವನಾದ ಉಪೇಂದ್ರನು ಗುಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಾಧಿ
ಕನು. ಅದಿತಿವೇನಿಗೂ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಹನ್ನೆರಡೇ ಮಕ್ಕಳು. ಎಲೈ ರಾಜನೇ ?
ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಕಡೆಯವನಾಗಿರುವನು ಇವನಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳೂ ಅಡ
ಗಿರುವವೆಂದು (ವಿ) ಭಾಷ್ಯೋದಾಹೃತ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು. ವಿಷ್ಣುವು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತಮ್ಮ
ನಾಗಿ ಉಪೇಂದ್ರನಾದನು.)

(೧೫೪ನೇ ನಾಮವು) ವಾಮನಃ,

ಓಮ್|| ವಾಮನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ಮಿಯನ್ನು ವಾಮನರೂಪದಿಂದ ಯಾಚಿ
ಸಿದವನು ಅಥವಾ “ ಮುಷ್ಯೇವಾಮನಮಾಸೀನಂ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಉಪಾಸತೆ ”

ಎಂಬ ಮಂತ್ರ ವರಾ ನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ವಾಮನ ನೆನ್ನ ಲ್ಪಡುವನು.

(ಮಧ್ಯೆ ಕೂತುಕೊಂಡಿರುವ ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ವಿಸ್ತೇದೇವತೆಗಳು ಸೇವಿಸುವರೆಂದರ್ಥವು)

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವನೇ ಇಂದ್ರರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ಮಿಯಾಗದಲ್ಲಿ “ ದ್ರಷ್ಟೃಲೋಕ್ ಸ್ಯುಕಾಂತ್ಯಾ ವಾಮಾನಿ ಸುಖಾನಿ ನಯತಿ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಂತೆ ನೋಡುವಂತವರಿಗೆ ಸುಂದರವಾದ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಶರೀರ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ‘ ವಾಮನಃ ’ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೫೪ ||

(೧೫೫ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಂಶುಃ,

ಓಮ್|| ಪ್ರಾಂಶವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಭಾ) ತಾನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿರುತ್ತ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ದಾನವನ್ನು ಪಾರ್ಥಿವದಮೇಲೆ ದಾನೋದಕವು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಹೋವೇ ಸರ್ವವನ್ನು ತಾನೇ ಆಕ್ರಮಿಸುವಂತೆ ಬೆಳೆದು ವಿಶ್ವರೂಪಿಯಾದವನು “ ಪ್ರಾಂಶುಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ತೋಯೇತು ಪತಿತೇ ಹಸ್ತೇ ವಾಮನೋಭೂ ದವಾಮನಃ | ತಸ್ಯವಿಕ್ರಮತೋಭೂಮಿಂ ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯೌ ಸ್ತನಾಂತರ || ನಭಃಪ್ರಕ್ರಮ ಮಾಣಸ್ಯ ನಾಭ್ಯಂತೌ ಸಮವಸ್ಥಿತೌ || ವಾಮನೋ ರಕ್ಷತುಸದಾ ಭವಂತಂಯಃ ಹೃಣಾದಭೂತ್ || ” (ಶ್ರು) ಇದಂವಿಮ್ನೋರ್ವಿಚಕ್ರಮೇ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಮೃತಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಆಧಾರಗಳಾಗಿರುವುವು.

(ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಾನ ಜಲವು ಮಹಾ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ಮಿಯಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ತಕ್ಷಣವೇ ವಾಮನಮೂರ್ತಿಯು ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಹಾ ಬೊಡ್ಡ ರೂಪವುಳ್ಳವನಾದನು ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಾದ ನಾರಾಯಣನು ಸರ್ವ ದೇವತಾಮಯನಾದ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಪಾದಗಳೇ ಭೂಮಿಯಾಗಿರಲು, ಪಿರನ್ನೇ ಅಂತರಿಕ್ಷವಾಗಿಯೂ, ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯರು ನೇತ್ರಗಳಾಗಿಯೂ ಆದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಕಾಶವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವಾಗ ನಾರಾಯಣನ ವಕ್ಷಸ್ತಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರು ನಾಭಿಕ್ವದದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು (ಶ್ರು) ಈ ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪನ ಶೀಲನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನೆಂದೀ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥಗಳು.)

(ಮ|| ಭಾ) ಪಾಂತ್ರೂ=ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅವಯವವುಳ್ಳವನು || ೧೫೫ ||

(೧೫೬ನೇ ನಾ ಮವು) ಅಮೋಘಃ,

ಒಮ್|| ಅಮೋಘಃಶಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ವೈರೋಧವಲ್ಲದ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳವನು. (ಮ) “ ಅಮೋಘಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ ” ಎಂಬ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪನೆಂಬ ಅರೂಪ ರ್ವನ ವಿರುವುದರಿಂದ ಪಾನರುಕ್ತವಿಲ್ಲವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇವನಿಗೆ ವೈರೋಧಿರಾಗಿರುವಂತವರಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ “ ಅಮೋಘಃ ” ಎನ್ನುವುದು. ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ಮಿಯನ್ನೂ ಇಂದ್ರನನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನಿಡದೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಂತವನೆಂದು “ ಅನುಗ್ರಹಂಜಾಽಪಿ ಬಲೇರನುತ್ತಮಂ ಚಕಾರಯಶ್ಚೇಂದ್ರ ಪದೋಪಮಂಕ್ಷಣಾತ್ | ಸುರಾಂಶ್ಚೈವಜ್ಞಾಂಶಭುಜಃ ” ಎಂದು (ವಿಷ್ಣುಧ) ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ವೈರೋಧಿಸದ ಮಹಾ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದವನು “ ಅಮೋಘಃ ” ಎನ್ನುವುದು. || ೧೫೬ ||

(ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಯಂತಹ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಯಜ್ಞ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂದರ್ಥವು)

(೧೫೭ನೇ ನಾಮವು) ಶುಚಿಃ,

ಒಮ್|| ಶುಚಿಯೇನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತವರನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವಂತವರನ್ನೂ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು “ ಶುಚಿಃ ” ಎನ್ನುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಇರುವುದೆಂಬ ಶುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು “ ಶುಚಿಃ ” ಎನ್ನುವುದು. || ೧೫೭ ||

(೧೫೧ನೇ ನಾಮವು) ಊರ್ಜಿತಃ,

ಓಮ್ || ಊರ್ಜಿತಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ನಮುಚಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಶತ್ರುಗಳ ನಿರಾಸದಲ್ಲಿ
(ಶಂ|| ಮ) ಅತ್ಯಂತವಾದ ಬಲವುಳ್ಳವನು “ಊರ್ಜಿತಃ” ಎನ್ನುವುದು
ವನು. || ೧೫೧ ||

(೧೫೧ನೇ ನಾಮವು) ಅತಿೇಂದ್ರಃ,

ಓಮ್ || ಅತಿೇಂದ್ರಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತಮ್ಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದರೂ (ಶಂ|| ವಿ||
ಮ) ಸ್ವಾಭಾವಿಕಗಳಾದ ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ದಿವ್ಯ ಚೇ-
ಷ್ಟಿತಗಳಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಅತಿಶಯಿಸಿದವನು “ಅತಿೇಂದ್ರಃ” ಎನ್ನು-
ವುದು. || ೧೫೧ ||

(೧೬೦ನೇ ನಾಮವು) ಸಂಗ್ರಹಃ,

ಓಮ್ || ಸಂಗ್ರಹಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿ-
ಸುವಂತನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತರುಗಳಿಂದ ಯಾ-
ವದೊಂದು ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವಂತನು
“ಸಂಗ್ರಹಃ” ಎನ್ನುವುದು. || ೧೬೦ ||

(೧೬೧ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ಗಃ,

ಓಮ್ || ಸರ್ಗಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನಾದುದು
ರಿಂದಲಾದರೂ ಅಥವಾ (ಶಂ|| ಮ) ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ
“ಸರ್ಗಃ” ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಸರ್ವಲೋ-
ಕವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಶ್ರೀವಾದಗಳೊಡನೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗಾಗಿ
ತಾನು ತನ್ನಿಂದ “ನಿಸೃಷ್ಟ್ವಾತ್ಮಾ ಸುಹೃತ್ಸುಜಃ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು||
೧೩|| ೬೬) ಎಂಬಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು. || ೧೬೧ ||

(೧೬೧ನೇ ನಾಮವು) ಧೃತಾತ್ಮಾ,
ಓಮ್ || ಧೃತಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ವಿಕರೂಪದಿಂದಲೂ ಜನ್ಮಾದಿ ರಾಹಿತ್ಯದಿಂದಲೂ
(ಶಂ|| ಮ) ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆತ್ಮವುಳ್ಳವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ
ತನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತವನು “ ಧೃತಾತ್ಮಾ ”
ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೬೦ ||

(೧೬೨ನೇ ನಾಮವು) ನಿಯಮಃ,
ಓಮ್ || ನಿಯಮಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ತಮ್ಮತಮ್ಮಗಳ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು (ಮ)
ನಿಯಮಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಆತ್ಮಕೋಟಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಭಟ
ರಾದ ಬಲಿಷ್ಠಕೃಪಾರ್ಥಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕೂಡ ಅಣಗಿಸಿಕೊಂಡಿ
ರುವಂತವನು “ ನಿಯಮಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೬೧ ||

(೧೬೩ನೇ ನಾಮವು) ಯಮಃ.
ಓಮ್ || ಯಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಒಳಗೆ (ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು) ನಿಯಮಿ
ಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ವಿರೋಧ
ಪರಿಹಾರದಿಂದ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವಂತೆ (ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮ
ನುಸ್ತೃತತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ) ಮಾಡುವಂತವನು “ ಯ
ಮಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೬೨ ||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ(೧೭)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ (೧೦)
ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಇಂದ್ರಸ್ಯಾ ಪೃಥುಜತ್ತೇನ ಜಾತ “ ಶ್ಲೋಕೋದ್ರ ”
(೧೫೩) ವುಚ್ಯತೇ | ದೃಷ್ಟಾಪ್ತಸ್ಯ ಕಾಂತ್ಯಾವಾಮಾನಿ ಸುಖಾನಿ ನಯ
ತೀತೀಯಃ | ಸ “ ನಾಮನೋ ” (೧೫೪) ವ್ಯಾಪ್ತಮತ್ವಾ “ ತ್ವಾಂ
ಶು ” ಶ್ವ (೧೫೫) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಬಲೇಶ್ವರಾಸವಸ್ಯಾಪಿ ಕೃತಾರ್ಥೀ ಕ

ರಣಾತ್ಮಮಂ | ಮಾನಾತೀತ ಪ್ರಭಾವತ್ವಾ “ ದಮೋಘೇ ” (೧೫೬) ಪರಿಕೀರ್ಮಿತಃ || ನಮೋಘಂ ಜೇಷ್ಠಿತಂಯಸ್ಯ ಸೋಮೋಘೇ ಪರಿಕೀರ್ಮಿತಃ | ಸ್ವಯಂಕೃತೋಪಕಾರೇಮ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರತ್ಯುಪಕ್ರಿಯಾಂ | ಅನಪೇಕ್ಷ್ಯ ಸ್ಥಿತೋಯೋಽಸೌ “ ಶುಚಿ ” (೧೫೭) ಸ್ವಾವ್ಯದ್ಧರ್ಮದೋಮನುಃ || ಊರ್ಜಾಬಲಂ ಯಸ್ಯನಿತ್ಯಂ ಸಂಜಾತೇ “ ತ್ಯೂರ್ಜಿತ ” (೧೫೮) ಸ್ಫುಟತಃ | ಇಂದ್ರಾನುಜತ್ಯೇಪೈಶ್ವರ್ಯಾ ದತೀತೋ “ ಽತೀಂದ್ರ ” (೧೫೯) ಉಚ್ಯತೇ || ಭಕ್ತೈರಸ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಸುಗ್ರಾಹ್ಯ “ ಸ್ಸುಗ್ರಹ ” (೧೬೦) ಸ್ಫುಟ್ರತಃ | ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಭ್ಯಸ್ಸುಪ್ಪಜ್ಯತೇಯ “ ಸ್ಸುರ್ಗ ” (೧೬೧) ಸ್ತಂಪರಿಚಕ್ಷತೇ || ಯೇನಾತ್ಮಾನೋ ಧೃತಾನಿತ್ಯಂನ “ ಧೃತಾತ್ಮಾ ” (೧೬೨) ಇತಿಕೀರ್ಮಿತಃ | ನಿಯಮ್ಯತೇ ಜಗದ್ಯೇನ “ ನಿಯಮ ” (೧೬೩) ಸ್ಫುಲಿದೀರಿತಃ || ಅಕಂಟಕಂಚಾನುಕೂಲಂ ಯಜ್ಞಶ್ಚೀತ್ಯಖಿಲಂ “ ಯಮಃ ” || (೧೬೪) ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ವೇದ್ಯೋ ವೈದ್ಯ ಸ್ವದಾ ಯೋಗೀ
ವೀರಹಾ ಮಾಧವೋ ಮಧುಃ | ಅತೀಂದ್ರಿಯೋ
ಮಹಾಮಾಯೋ ಮಹೋತ್ಸಾಹೋ ಮಹಾ
ಬಲಃ || ೧೮ ||

(೧೬೫ನೇ ನಾಮವು) ವೇದ್ಯಃ,

ಓಮ|| ವೇದ್ಯಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಮೋಕ್ಷವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು. (ಮ) ವೇದಾಂತವೇದ್ಯನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲಕರ್ಯವಾದ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಸುಖವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯನಾದವನು “ವೇದ್ಯಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು || ೧೬೫ ||

(೧೬೬ನೇ ನಾಮವು) ವೈದ್ಯಕಿ,
ಓಮ್|| ವೈದ್ಯಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವಂತವರನ್ನು ಭಾಧಿಸುವ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಔಷಧವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತವನು ಅಥವಾ ತಿಳಿದವನು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಮೇರುಮಂದರಮಾತ್ರೋಽಪಿ” ಎಂಬೀವಿದ್ಯುಧರ್ಮ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು (ಮ) ಭಸರೋಗವೈದ್ಯನು. (ಶಂ||ಸು) ಸರ್ವ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನು ||೧೬೬||

(೧೬೭ನೇ ನಾಮವು) ಸದಾಯೋಗೀ,
ಓಮ್|| ಸದಾಯೋಗೀನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆವಿರೂಪಿತ ಸ್ವರೂಪನು (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹಿಂಬೆ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ಯವಮ್ ಸುಪ್ತೇಷು ಜಾಗರ್ಮಿ” ಎಂಬಂತೆ ಸದಾ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುವಂತವನು “ಸದಾಯೋಗೀ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. || ೧೬೭ ||

(೧೬೮ನೇ ನಾಮವು) ವೀರಹಾ,
ಓಮ್|| ವೀರಘ್ನೀನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧರಾದ ಕೈತುಕವೀರರನ್ನು (ವೃಧಾ ಹೇತುವಾದಗಳಿಂದ ಭಗವದುಪಾಸಕರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ಅಸುರ ಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು) “ತಾನಹಂ ದ್ವಿಪಶಕೂರಾನ್” ಎಂಬ ಗೀತಾ (೧೬|| ೧೯) ವಚನದಂತೆ ಸಂಹರಿಸುವಂತವನು. (ಶಂ) ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅಸುರ ವೀರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತವನು “ವೀರಹಾ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು || ೧೬೮ ||

(೧೬೯ನೇ ನಾಮವು) ಮಾಧವಕಿ,
ಓಮ್|| ಮಾಧವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮೆ) ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾದ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪರವಿದ್ಯಾ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದುದರಿಂದ “ಮಾಧವಃ” ಎನ್ನುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ “ಮಾವಿದ್ಯಾಚ ಹರೇಃಪ್ರೋಕ್ತಾ ತಸ್ಯಾ ಈಶೋ ಯತೋಭವಾಃ | ತಸ್ಮಾನ್ಮಾಧವನಾಮಾಸಿ ಧವಸ್ಸಾವಿಮಾತಿ ಕಬ್ಧಿತಃ ||” ಎಂಬ ಹರಿವಂಶವಚನವು (೨೯೭|| ೪೮) ಮೂಲವಾಗಿರುವುದು. (ವಿ) ಮತ್ತು “ಮೌಠಾಧ್ಯಾನಾಚ್ಚಯೋಗಾಚ್ಚ ವಿವಿಧಭಾರತ ಮಾಧವಂ” (ಭಾರ|| ಉ|| ೬೯|| ೪) ಎಂಬ ವಚನವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು (ಮೆ) ಅರೋಭೇದ ವಿರುವುದರಿಂದ (೭೩ನೇ) ನಾಮದೊಡನೆ ಪಾನರುಕ್ತವಿಲ್ಲವು. || ೧೬೯ ||

(ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದಕನಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ‘ಮಾ’ ಎನ್ನುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದವನು ‘ಧವಃ’ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ‘ಮಾಧವನೆನ್ನುವುದು ವನೆಂದು ಹರಿವಂಶ ವಚನಾರ್ಥವು ಮೌನದಿಂದಲೂ ಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ ಯೋಗದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮಾಧವನೆನ್ನುವುದು (ಭಾ|| ಉ) ವಚನಾರ್ಥವು

(೧೭೦ನೇ ನಾಮವು) ಮಧುಕಿ,

ಓಮ್|| ಮಧವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅವ್ಯಕ್ತವು ಹೇಗಾದರೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಇವನೂ ಅಧಿಕ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನಾದುದರಿಂದ “ಮಧುಕಿ” ಎನ್ನುವುದು. (ಮೆ) ಅನಂದವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಪರವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಮಧು ಎಂದರೆ ಜೀನುತುಸ್ಪದಂತೆ ಭೋಗ್ಯಭೂತನಾಗಿರುವಂತವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ಮಧ್ವ ಉತ್ಸುಃ || ಪು|| ಸೂ|| ಪ್ರಯೋಹಿಜ್ಞಾಂ ನೋತ್ಯರ್ಥಂ” (ಗೀ|| ೭|| ೧೭) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನರಿಯಬೇಕು.

(೧೭೧ನೇ ನಾಮವು) ಅತೀಂದ್ರಿಯಕಿ,

ಓಮ್|| ಅತೀಂದ್ರಿಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮೆ) ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗದವನು; ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತನೆಂದರ್ಥವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಧು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಪಥಮ ಭೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ ಇಂತಹ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಪರ

ಮೆವುರುವೆನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪರ ವ್ಯೂಹ ವಿಭವಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಪಾಡ್ಗುಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಲುಬೋಧಿಸಿ ಮೊದಲು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನೋಪಕರಣವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅತೀತನಾದವನು. || ೧೭೦ ||

(೧೭೧ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಮಾಯಾಃ.

ಓಂ || ಮಹಾಮಾಯಾಯಾನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) “ ಮಹಾಮಾಯಾ ದುರತ್ಯಯಾ ” (ಭೃ || ಗೀ || ೭ ೧೪) ಎಂಬಂತೆ ದಾಟಲಕಕ್ಕುವಾದ ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮಾಯಾವಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಮಾಯಾವಿಯಾಗುವಂತವನು. (ಮ) ಮಹಾನುಭಾವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತನು. ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ; ತೆರೆಯೊಳಗಿರುವ ವಸ್ತುವು ಹೊರಗೆ ಇರುವಂತವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದರಂತೆ ಭಗವತ್ಪರಣಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಕರಣಾಗತಿ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸೇರದವರಿಗೆ ಮೋಹಕಾರಿಯಾದ ಮಾಯೆಯುಳ್ಳವನು “ ಮಹಾಮಾಯಾಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಜಿತಂತೆಯಲ್ಲಿ “ ಗುಣ ಮಾಯಾ ಸಮಾವೃತಃ ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ; ಇಂತಹ ಮಾಯೆಯು ವಿಧ್ಯಾಭೂತವಾದದ್ದಲ್ಲವು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವೆವು. || ೧೭೧ ||

(೧೭೨ನೇ ನಾಮವು) ಮಹೋತ್ಸಾಹಃ,

ಓಂ || ಮಹೋತ್ಸಾಹಾಯಾನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಜಗತ್ಪ್ರಪ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಹೋತ್ಸಾಹವುಳ್ಳವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಸಾಂಖ್ಯರು ಆತ್ಮವನ್ನು ಜ್ಞಾನರೂಪವೆಂದು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೂ ಕರ್ಮತ್ವ ವಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ತಾವರೆಯೆರೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಟದ ನೀರಿನಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಲೇಖಿಸುವಂತ ವೆನಲ್ಲವೆಂತಲೂ, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಉದಾಸೀನನೆಂತಲೂ ಅಲಸನೆಂತಲೂ ಹೇಳುವರು. ಆ ರೀತಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮತ್ವವೆಂಬ ಮಹಾ ವಿಭವವುಳ್ಳವನು “ ಮಹೋತ್ಸಾಹಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ರೂಪವಾದ ಈ ಕರ್ಮತ್ವದಿಂದಲೇ ತಾನೆ ಪರಮಪುರುಷನು ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯರ ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದಲ್ಲದೆ ಅಪ್ರಕೃತಿಹತವಾದ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪ ಲೇಕನಾತ್ರದಿಂದ ಭೋಕ್ತೃಗಳಾದ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ (ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡದೆಯೂ ಇರುವ) ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭೋಗವಾಗಿಯೂ ಅದರ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಾನಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಅವೂರ್ವ್ಯ ರಚನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿಯು ಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಮೊದಲಿತಂತೆ ಸ್ವಭಾವ ನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೇ ಕೆಂಬುವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಲೇಕದ ಅಣುವಾತ್ರವಾದ ಅಣಿವಾ ಮಹಿಮಾ ಮೊದಲಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವೇ ತಾನೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ವೈಭವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ||೧೭೩||

(೧೭೪ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಬಲಃ,

೨.ಮ|| ಮಹಾಬಲಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಬಲಿಷ್ಠರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಬಲವಂತನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಹಾಯಾಪೇಕ್ಷಾರಹಿತವಾದ ಮಹಾ ಬಲಶಾಲಿಯಾದವನು. ಇಂತಹ ಬಲಯುಕ್ತನಾಗಿಯೇ ತಾನೆ ಇವನು ಅಪರಿಮಿತವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ತನ್ನ ಮಹಿಮಾನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಆಧಾರವನ್ನು ಎದುರುನೋಡದೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಮಾಡಲಸಾಧ್ಯವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಸದಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಕರೀರದಂತೆ ಧರಿಸುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೆ ಮೂಲ ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು. ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿಯ ಲೇಕನಾತ್ರವೆ ತಾನೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠತೆಯೇನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ ಜಲ ವಾಯು ಪರ್ಮತಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವುದು. || ೧೭೪ ||

ಈ (೧೮)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಸರ್ವೈ ಕ್ಷಮೇದಿತುಂಶಕ್ಯ ಸ್ಥೂಲಭ್ಯಾ “ ದ್ವೇದ್ಯ ” (೧೭೫) ಈರೀತಃ | ವೇದಿತ್ವಾಣಾಂ ಭವಾಖ್ಯಸ್ಯ ಗದಸ್ಯ ವಿನಿವರ್ಮನಾತ್ || ವಿದ್ಯಾಮಧೀತೇ ವೇದೇತಿಯೊ “ ವೈದ್ಯ ” (೧೭೬) ಸ್ನಮುಗಾಹೃತಃ | ಚಕಿತಸ್ಸಾಯಾಂ ಜಾ

ಗರೂಕ “ ಸ್ವದಾಯೋಗೀ ” (೧೬೩) ತಿಕದ್ಯತೆ || ಸ್ವಧ್ಯಾನಭಂಜಕಾಃ
ವೀರಾನ್ದಂತಿ ಯಸ್ಸುತು “ ವೀರಹಾ ” (೧೬೪) | ಮಾವಿದ್ಯಾಚ ಹರೇಃ
ಪ್ರೋಕ್ತಾ ತಸ್ಯಾಸ್ಸಾವಿವಾಧವಸ್ಪೃತಃ | ತಸ್ಮಾನ್ಮಾಧವ ನಾಮಾ
ಸಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಪದೋಮನುಃ || ಮೌನಾದ್ವ್ಯಾನಾಚ್ಚಯೋಗಾ
ಚ್ಚ “ ಮಾಧವಃ ” (೧೬೫) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಭಕ್ತೇಭ್ಯೋಲಬ್ಧ ವಿದ್ಯೇ
ಭ್ಯೋ ಸ್ವದಮಾನತಯಾ “ ಮಧುಃ ” (೧೬೬) || ಜ್ಞಾನೋಪ ಕರಣಂ
ವಾಕ್ರ ಮತಿಕಾಂತೋ “ ಹೃತೀಂದ್ರಿಯಃ ” (೧೬೭) | ಮಾಯಾಯ
ಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಪನ್ನಾ ನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾ ಮಸ್ತಿಮೋಹಿನೀ | “ ಮಹಾಮಾಯಾ ”
(೧೬೮) ಸ್ವವಿಜ್ಞೋಯೋ ವಸ್ತುರೈಷ್ಠ ಮನುರುಜ್ವಲಃ || ಮಹದುತ್ಸಹ
ನಯಸ್ಯ ಹೈಶ್ವರ್ಯಂ ಕರ್ಮಲಕ್ಷಣಂ | “ ಮಹೋತ್ಸಾಹ ” (೧೬೯)
ಸ್ವವಿಜ್ಞೋಯೋ ಮನುರೈಶ್ವರ್ಯ ದಾಯಕಃ || ಕರ್ಮಂತರಾ ನಪೇಕ್ಷೋಯ
ಸ್ಸುಪೇಷ್ಯಸ್ಯಾ “ ನೃಹಾಬಲಃ ” | (೧೭೦) ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ
ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ || ಮಹಾಬುದ್ಧಿ ರ್ಮಹಾವೀರೋ ಮ
ಹಾಕಕ್ತಿ ರ್ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ | ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪು ಶ್ಚಿ
ಮಾ ನಮೇಯಾತ್ಮಾ ಮಹಾದ್ರಿದೃತ್ ||೧೭||

(೧೭ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಬುದ್ಧಿಃ,

ಓಮ್ || ಮಹಾಬುದ್ಧಿಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತರಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೂ ಕೂಡ ಆತ್ಮರೈವ
ನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಮಹತ್ತಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು. ಈ ಜ್ಞಾನವು ತಾನೆ
ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲ ಸರ್ವವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ; ದೂರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮೀಪದ
ಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಗೋಚರಪಡಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ; ಈ
ರೀತಿಯಿಂದ ಸರ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಕಯ ಭ್ರಮಾದಿಗಳಿ
ಲ್ಲದೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದದ್ದಾಗಿಯೂ ; ಕ್ಲೇಶ ಕರ್ಮ ವಿಪಾಕಾದಿಗಳೊಡನೆ
ಸಂಬಂಧಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ

ಇದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಈಶ್ವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಚಕ್ಷುರಾದೀಂದ್ರಿಯ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಇದ ಕ್ಷಾಗ್ರಿಯ, ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನೆಂತಲೂ ; ಶುಚಿಶ್ರವಸ್ಸೆಂತಲೂ ; ಹೇಳಲ್ಪಡುವನಷ್ಟೆ ; ಆದರೂ ರೂಪ ರಸಾದಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದ ಚಕ್ಷುರಾದಿ ಕರಣಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲವು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವು ಕಣ್ಣೆಂಬ ಒಂದು ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೇ ದರ್ಶನ ಶ್ರವಣಗಳೆಂಬೀ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಸರ್ಪ ಕತ್ತಿಯಾದ ಈಶ್ವರನು ಸಮಸ್ತದಿಂದಲೂ ನಮಸ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವೇನಿರುವುದು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಸರ್ವತಶ್ಚುಕ್ರಿಮಾಂಶ್ಚಾಸೌ ಯಥಾದೃಚ್ಛಾಪ್ರವೇಶೋರಗಃ” (ಜಯಸಂ) ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಮತ್ತು ಈ ಜ್ಞಾನವು ವೈಶದ್ಯವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕರತಲಾಮಲಕದಂತೆ ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ; ಸಮಸ್ತ ನಿರ್ವಾಹಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಮೋಘವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು “ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುರೂತ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಃ || (ತೈ|| ನಾ|| ೬|| ೧|| ೧) ಪಶ್ಯತ್ಯ ಚಕ್ಷು ಸ್ತಶ್ಚೋತೃಕರ್ಣಃ” (ಶ್ವೇ|| ಉ|| ೩|| ೧೯) ಸರ್ವತೋಕ್ಷೈ ಶಿರೋಮುಖಮ್” (ತೈ|| ಉ||) ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುವುವು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾದ ಮುನಿಗಳೂ “ಯೋವೇತ್ತಿ ಯುಗಪತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ ಸದಾಸ್ವತಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞಾನನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. (ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಚಕ್ಷುರಾದೀಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಾಗತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅವುಗಳಿಲ್ಲದೇನೆ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಆಗುವಂತೆಲೂ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞಾನೆಂತಲೂ ಹೇಳುವುವು.) ಆದರೂ ಕೆಲವರು ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ನಮಸ್ತವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞಾನಾದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅವಮತಿಸುವರು. ಆದರೆ ಅದು ಬೌದ್ಧಮತಾನುಸಾರಿಯಾಗಿರುವುದು. ವಿತಕ್ತೆಂದರೆ ? ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ವಿರೋಧಿಸುವುವು. ಚಕ್ಷುಶ್ರವಣಾದ ಸರ್ಪಕಾಕ ಘಾತಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ (ಘಾತ-ಗೂಬೆ) ಮನ್ಮದ್ಭಾವದ ತತ್ತೋಮಹಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾ ಕರಣಗಳಿಂದ

ಆಯಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದ ತಾರತಮ್ಯವಿರುವಾಗ ಕಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ಸರ್ವಜ್ಞತಾ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನ್ಯಾಯತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಹಾಸನೀಯವಾಗಿರುವುದು. ಪರಮಪುರುಷನ ಇತರ ಗುಣಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಇರುವುದೆನ್ನುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನದ ಸ್ವಲ್ಪಾಂಶವು ತಾನೆ ಬದ್ಧಮುಕ್ತ ನಿತ್ಯರೆಂಬ ಪಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿರುವುದು. || ೧೭೫ ||

(೧೭೬ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾವೀರ್ಯಃ,

ಓಮ್ || ಮಹಾವೀರ್ಯಾನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮಹತ್ತ್ವದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೂ ಅವಿದ್ಯಾಬದ್ಧವೂ ಆದ ವೀರ್ಯವುಳ್ಳವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಮಹಾವೀರ್ಯಃ-ಮಹತ್ತಾದ ವೀರ್ಯವುಳ್ಳವನು. ಮೊಸರು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಹಾಲು ಮೊದಲಾದವು ಮೊಸರು ಮೊದಲಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದುವಾಗ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಇರದೆ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದವನೆಂದರೂ. ಆಗರು ಕಸೂರಿ ಪುಷ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪರಿಮಳದಂತೆ ಭಗವಂತನು ಸನ್ನಿಧಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಪರಿಮಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತನಲ್ಲವೋ? ಇದಕ್ಕೆ “ತಸ್ಯಸನ್ನಿಧಿಮಾತ್ರೇಣ ಗಂಧಃಕ್ಷೋಭಾಯ ಜಾಯತೆ | ಮನಸೋ ನೋಶಕರ್ಮತ್ವಾ ತ್ತಥಾಸೌ ಪರಮೇಶ್ವರಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇರುವುದಷ್ಟೆ. ಇಂತಹ ಮಹಾವೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಣು ಮಾತ್ರವೇ ತಾನೆ ಯೋಗೀಶ್ವರರೆ ಮೊದಲಾದವರುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವೆನಿಸುವಾಗಿರುವುದು. || ೧೭೬ ||

(೧೭೭ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಶಕ್ತಿಃ,

ಓಮ್ || ಮಹಾಶಕ್ತಿಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮಹತ್ತಾದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಎಂದರೆ ಪಶುಪತಿ ಮತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು

ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣಮಾತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ಅಷ್ಟುಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತೆ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೆಂದ ರ್ಥವು. ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿಯು ತಾನೆ ಎಂತಾದ್ದು? ಎಂದರೆ; ಸಾಧನ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ವಿವಿಧೋಗ ಪಡಿಸುವಂತಾದ್ದಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೋರ ದಲ್ಲಿ ಏಕದೇಶವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಸಾಮಗ್ರಿಯಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿ ಸುವಂತಾದ್ದಾಗಿರುವುದು ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವು ಒಂದೇ ಉಪಾದಾನಕಾರ ಣವೂ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣವೂ ಆದರೆ; ಒಂದಕ್ಕೇನೆ ದ್ವಿವಿಧವಾದ ಆಕಾ ರವು ಹೇಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುವುದೆಂದು ಸಂದೇಹಿಸದೆ ಧಾರವನ್ನುಂಟುಮಾ ಡುವ ಊರ್ಮನಾಭಿ ಹುಳವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಒಂದೇ ಯರಡು ವಿಧ ಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಇಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ಶಕ್ತಿ ಯುಂಟಾಗಿರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚ ರ್ಯವೇನು? ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷದ ಸ್ವಲ್ಪಾಂಶವೇ ತಾನೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯೂ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮತ್ತು ವಿಕಾರಾಕ್ರಮವಾದ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಳ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು. || ೧೭೭ ||

(೧೭೮ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾದ್ವೈತಿಃ,
ಓಮ್ || ಮಹಾದ್ವೈತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ ಭಾ) ಬಾಹ್ಯಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನು. “ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಃ ” ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾ ಣಗಳೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುವು.

(ವಿ ಭಾ) ಅಧಿಕ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು. ಎಂದರೆ ಸಹಾಯಾಂತರ ವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಂತೆ ಇರದೆ ಅನ್ಯಾಪೇಕ್ಷಾರಹಿತ ವಾದ ಮಹಾ ತೇಜೋ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದವನೆಂದರ್ಥವು. ಇದುವೇ ಬಾ ಹ್ಯಾಂತರಾಂಧಕಾರಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾಗಿ ಅವರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿರುವುದು. ಇದರ ಬಿಂದು ಅಥವಾ ಲೇಖನಾತ್ರವೇ ತಾನೆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಮಾಣಿಕ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾ ಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇದುವರೆಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಮಗಳು ಆರುಗಳ

ಶ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ 'ಮೆಹತ್' ಎಂಬ ವಿಕೇಷಣದಿಂದ ಈ ಗುಣಗಳು ಕಲಾ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಉಚ್ಚ ನೀಚಗಳಾದ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣಕ್ಕೂ ವಿಷಯವು ದೊರೆಯದೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಾಂಟಾದ ಮೆಹಾ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಅನಂತ ರೂಪನಾದ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುವುದು. ಈ ವಿಷಯವು "ಪರಾಸ್ಯಕಕ್ಶಿರ್ದಿವಿಧೈವ ಶ್ರೂಯತೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀ ಜ್ಞಾನ ಬಲಕ್ರಿಯಾಚ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಭಗವತ್ಪಾಸ್ತ್ರದ ಕೊನೇವರಿಗೂ ಇದಂತಾನೆ ವಿಷಯಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಸೌಶೀಲ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳೆಂಬ ಯರಡು ಗುಣಗಳೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಅಂತರ್ಭವಿಸಿರುವುವು. || ೧೩೮ ||

(೧೩೯ನೇ ನಾಮವು) ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪುಃ,

ಓಮ್ || ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪುರೋನಮಃ.

(ಕಂ ಭಾ) ಅಂತಾದ್ಧು ಇಂತಾದ್ಧೆಂದು (ಇದು ಅದು ಎಂಧು) ಇತರರಿಗೆ ಬೋಧಿಸ ಲನರ್ಹವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ ತನಿಗೇತಾನೆ ವೇದ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ "ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪುಃ" ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು (ಮೆ) ಹೀಗೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದ ದೇಹವುಳ್ಳವನು.

(ವಿ ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಾದಿ ವೆಡ್ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ "ಇವನ ದಿವ್ಯ ದೇಹವು ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದದ್ದೆಂದು" ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನು ಇದಕ್ಕೆ "ಪಾಡ್ಗುಣ್ಯ ವಿಗ್ರಹಂದೇವಂ ಭಾಸ್ಯಜ್ಞವಲನ ತೇಜಸಂ || ಬುದ್ಧಿಮನೋಗಪ್ರತ್ಯಂಗವತ್ತಾಂ ಭಗವತಿ ಲಕ್ಷಯಾಮೋಶೇ ಶಾಸ್ತ್ರಕಬ್ದೇಭ್ಯಃ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಮನೋವಾನಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂಗತ್ವಾತ್" ಎಂಬ ಮೂಲಸಂಹಿತಾ ವಚನವು ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರುಕ್ತಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಯಾರಾದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸು ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವರೂ ಅವರುಗಳ ವಿಭವವು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು; ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರ ವಿರುವಂತೆ ಹೇಳಿದರೆ; ಅದು ಯಾವ

ರೂಪವಾಗಿರಬಹುದು? 'ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕತ್ವವನ್ನು ಕಂಕಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವು ' ಈ ಶರೀರವು ಭಗವದ್ರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಭಗವಂತನು ಯಾವರೂಪವುಳ್ಳವನೋ ಅದೇ ರೂಪವೇ ತಾನೆ ಇದೂ ಆಗಿರುವುದು. ಆದರೆ ಭಗವಂತನು ಯಾವರೂಪನೆಂದರೆ? ಚಂದನಾಗರು ಕಾಷ್ಠಾದಿಗಳು ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಅವು ಹೇಗಾದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಮಯವಾಗಿರುವುದೋ; ಮಧುಮಯವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಹೇಗಾದರೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಧುಮಯವಾಗಿರುವುದೋ; ಸ್ವರ್ಣ ಖಂಡವನ್ನು ಯೆಷ್ಟು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರೂ ಹೇಗಾದರೆ ಸಾಮಗ್ರವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಣವೇ ಆಗಿರುವುದೋ; ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಾಸಾದ (ಮಹಡಿ) ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಗಾದರೆ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದೋ; ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ಣವೈಶ್ವರ್ಯ ಪೂರ್ಣಕೀರ್ತಿಯೂ ಯಾವದನ್ನು ನೆನಸಿದರೂ ಅದು ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಅಪ್ರತಿಮ ಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಇದನ್ನು ತಾನೆ ಮುಂದೆ ಸಂಚೋದಿಸುವನ್ವಯವಾದ ಶರೀರವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ಶರೀರವು ಶುದ್ಧನತ್ವಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ರತ್ನದಂತೆ ಪರಮಪುರುಷನ ವೆಡ್ಡುಣಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ನಮ್ಮ ಶರೀರಗಳಂತೆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಡಲಾಗುವುದೆಂಬುವುದು ತತ್ವವು. ಈ ರೀತಿ ಉಪಮಾನದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡಲಾರದೆಂಬ ಈ ದಿವ್ಯ ಶರೀರವುಳ್ಳವನೆಂಬುವುದರಲ್ಲಿ " ರೂಪವರ್ಣಾದಿ ನಿರ್ದೇಶ ವಿಶೇಷಣ ವಿವರ್ಜಿತಃ " ಎಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇರುವುದು. || ೧೭೯ ||

(೧೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀಮಾನ್,
ಓಮ್ || ಶ್ರೀಮತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸಮಗ್ರವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾದ (ಮ) ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾಲಕ್ಷಣವಾದ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವನು. (ಶಿ|| ೨)ನೇ ನಾಮದಲ್ಲಿ ವಕ್ಷ್ಯು ೧೧ ದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಳ್ಳವನೆಂಬ ಅರ್ಥಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ

ಯಿಲ್ಲವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿರುವ ದಿವ್ಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಿವ್ಯ ಭೂಷಣ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವನು “ಶ್ರೀಮಾನ್” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೮೦ ||

(೧೮೧ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೇಯಾತ್ಮಾ,
ಓಮ್|| ಅಮೇಯಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ತೆಳೆಯ ಲಕಕ್ಯವಾದ (ಮ) ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. (ಮ) ೧೦೩ನೇ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಇಂತವನೆಂದು ಜೇಳಲಸಾಧ್ಯವಾದವನೆಂಬ ಅರ್ಥಭೇದ ವಿರುವುದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿರುವ ಗುಣಗಳಿಗೂ ದಿವ್ಯದೇಹಕ್ಕೂ ಅನುರೂಪವಾಗಿರುವ ಅತಿ ಗಂಭೀರ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು “ಅಮೇಯಾತ್ಮಾ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೮೧ ||

(೧೮೨ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾದ್ರಿದ್ಯುತ್,
ಓಮ್|| ಮಹಾದ್ರಿದ್ಯುತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಅವ್ಯುತ ಮಧನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತಾದ ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನಾದರೂ ಗೋವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತವನ್ನಾದರೂ ಧರಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮಂದರವೆಂಬ ಬೊಡ್ಡದಾದ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು ; ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಗುಣರೂಪಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಚೇಷ್ಟಿತಗಳುಳ್ಳವನೆಂದರ್ಥವು. || ೧೮೨ ||

(೧೮೩ನೇ ನಾಮವು) ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ,
ಓಮ್|| ಮಹೇಷ್ವಾಸಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸೇತುಬಂಧನ ರಾವಣ ವಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ (ವಿ|| ಕಂ|| ಮ) ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಂತವನು “ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೮೩ ||

(೧೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಮಹೀಭರಾತ,
ಓಮ್ || ಮಹೀಭರೇನಮಃ ||

(ಕಂ || ವಿ) ಶೀಲೆಯಿಂದಲೇ (ಕಂ || ವಿಕಾರ್ಣವಾಪ್ನುತವಾದ) ಭೂಮಿ
ಯನ್ನು ಧರಿಸುವಂತವನು “ ಮಹೀಭರಾತ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೪೪ ||

(೧೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀನಿವಾಸಃ,
ಓಮ್ || ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯನಮಃ ||

(ವಿ || ಭಾ) ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸಭೂತನು. ಎಂದರೆ ಶ್ರೀರ ಸಮುದ್ರ
ವನ್ನು ಕಡೆದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಅಲ್ಲಾಸವೊ
ಡನೆ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಾಡಿಕೊಂಡವನೆಂದರ್ಥವು. (ಕಂ) ಇಡೀ
ಅರ್ಧವು. || ೧೪೫ ||

(೧೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಸತಾಂಗತಿಃ,
ಓಮ್ || ಸತಾಂಗತಯೇನಮಃ ||

(ಕಂ || ಭಾ) ವೈದಿಕರಾದ ಸಾಧು ಜನರಿಗೆ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊ
ಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಯಥೇಚ್ಛ
ವಾಗಿ ವಿಹಾರಶೀಲನಾಗಿದ್ದರೂ ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿರುವಂತವನು
“ ಸತಾಂಗತಿಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೧೪೬ ||

(೧೪೭ನೇ ನಾಮವು) ಅನಿರುದ್ಧಃ,
ಓಮ್ || ಅನಿರುದ್ಧಾಯನಮಃ ||

(ಕಂ || ಭಾ) ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ದಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಯಾವನಿಂದಲೂ
ತಡೆಯಲ್ಪಡದವನು ಅಥವಾ ನಿರೋಧಿಸಲ್ಪಡದವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಈ ರೀತಿ
ಯಿಂದ ಸಕಲ ನಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸರ್ವ ಜೀವ ಜೀವಾತುವಾಗಿ
ರುವ ದಿವ್ಯಚೇಷ್ಟಿತಗಳುಳ್ಳವನು “ ಅನಿರುದ್ಧಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

ಈ ಅರ್ಥವು “ ಅಪರಿಮಿತಜೀವೋ ಭಗವಾನನಿರುದ್ಧಃ ” ಎಂದು ಮೌಲಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. || ೧೮೭ ||

(೧೮೮ನೇ ನಾಮವು) ಸುರಾನಂದಃ,
ಓಮ್|| ಸುರಾನಂದಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವತಾರಗಳಿಗಲ್ಲವೂ ಮೂಲಕಂದವಾದ ಈ ಅನಿರುದ್ಧರು ಮಾಡಿರುವ ಹಂಸಾವತಾರವು ಪ್ರಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಆ ಪದ್ಭಂಧುವಾಗಿರುವದರಿಂದ (ಶಂ|| ವಿ|| ಮ) ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅನಂದಪಡಿಸುವಂತವನು “ ಸುರಾನಂದಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. || ೧೮೮ ||

(೧೮೯ನೇ ನಾಮವು) ಗೋವಿಂದಃ,
ಓಮ್|| ಗೋವಿಂದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಶಾಂತಿಪರ್ದದ (೩೪೩|| ೪೧)ಲ್ಲಿ “ ನಷ್ಟಾಂವೈ ಧರಣೀಂ ಪೂರ್ವ ಮವಿಂದಂ ಯದ್ಗುಹಾಗತಾಂ | ಗೋವಿಂದ ಇತಿತೇನಾಹಂ ದೇವೈ ರ್ವಾಗ್ಬಿ ರಭಿಷ್ಟುತಃ ” ಎಂಬೀ ವೋಹ್ನಧರ್ಮ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ ‘ ಗೋವಿಂದ ’ ನೆಂತಲಾದರೂ ; (೭೬|| ೪೫) “ ಅಹಂಕಿಲೇಂದ್ರೋ ದೇವಾನಾಂ ತ್ವಂಗವಾಮಿಂದ್ರತಾಂಗತಃ | ಗೋವಿಂದ ಇತಿದೇವಾಸ್ತ್ವಾಂ ಸ್ತೋಮ್ಯಂತಿ ಭುವಿಕಾ ಕೃತಂ ” ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ‘ ಗೋವಿಂದ ’ ನೆಂತಲಾದರೂ ; (೨೭೯|| ೪೯) ಗೌರೇಷಾ ಭೂ ಸ್ತಥಾವಾಣೀ ತಾಂಚ ವಿಂದಯತೇಭವಾಃ | ಗೋವಿಂದಸ್ತು ತತೋ ದೇವ ಮುನಿಭಿಃ ಕಧ್ಯತೇಭವಾಃ ” ಎಂಬೀ ಹರಿವಂಶ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾ ನಾದುದರಿಂದಲೂ ; ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ; ‘ ಗೋವಿಂದ ’ ನೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನೆಂತಲಾದರೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(“ ನಷ್ಟಾಂ ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು=ಮೊದಲು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಗೋವಿಂದನೆಂದು ದೇವತೆಗಳು ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದರು. (ಅಹಂಕಿಲೇಂದ್ರಃ) ಎಲೈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆ ? ನಾನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ

ಇಂದ್ರನಾಗಿರುವನು ; ನೀನು ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಇಂದ್ರನಾಗಿರುವಿ ; ಅಪುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಗೋವಿಂದನೆನ್ನುವರು. (ಗೌರೇಷಾ) ಈ ಭೂಮಿಯು 'ಗೌಃ' ಎನ್ನುವುದು. ನೀನು ಅಂತಹ ಗೋವನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತೀಯಾದ್ದರಿಂದ 'ಗೋವಿಂದ' ನೆನ್ನುವುದು ಎಂದು ಈ ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಅರ್ಥವು.)

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿವೇಚನೆಯಾದವನು "ಗೋವಿಂದಃ" ಎನ್ನುವುದು. || ೧೮೯ ||

(೧೯೦ನೇ ನಾಮವು) ಗೋವಿಂದಾಂಪತಿಃ,
ಓಮ್|| ಗೋವಿಂದಾಂಪತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) 'ಗೌಃ' ಎಂದರೆ ವಾಣಿಯು, (ವೇದವಾಕ್ಯಗಳು) ಅದನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಗೋವಿದರು, ಎಂದರೆ ಪಂಡಿತರು ; ಅವರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದವನು "ಗೋವಿಂದಾಂಪತಿಃ" ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಾದಿಂದಾರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವರುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತವನು "ಗೋವಿಂದಾಂಪತಿಃ" ಎನ್ನುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ "ಹಂಸಮೂರ್ತಿ ಮೃಧಾತ್ಮಾನಂ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಾ ಭುಜಂಸ್ತು ರೇತ್" ಎಂಬ ವಚನವೂ ಇರುವುದು. || ೧೯೦ ||

ಈ (೧೯೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳಾದ (೧) ನಾಮಗಳೂ "ಮಹೇಶ್ವರಃ" (೧೮೩) ಸ್ವನಿಜ್ಞೇಯಶ್ಚಂದ್ರ ಕೋದಂಡ ಮಂಡಿತಃ | ಧರಣೀಧೃತಿ ಶೀಲಸ್ಥ "ಮಹಾಭಕ್ತೇ" (೧೮೪) ತಿಶಬ್ದೈತೇ || ಮಧನಾನೀತ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾಕ್ "ಶ್ರೀನಿವಾಸ" (೧೮೫) ಸ್ವಕುರಿತಃ | ಪ್ರಣತಾನಾಂಪ್ರಿಯಕರ "ಸ್ವತಾಂಗತಿ" (೧೮೬) ರಿಷೋಚ್ಯುತೇ || ಅನಂತ ಜೇಷ್ಠಾ ಯುಕ್ತತ್ವಾ "ದನಿರುದ್ಧ" (೧೮೭) ಉದಾಹೃತಃ | ಸುರಾನಂದ" (೧೮೮) ಸ್ವರಾನ್ನರಾನ್ವ ನಾನಂದ ಯತಿಯಸ್ಸದಾ || ಗವಾಂ ಸ್ತುತಿ ಗಿರಾಂವಿಂದೋ "ಗೋವಿಂದ" (೧೮೯) ಸ್ವಉದಾಹೃತಃ | ಗಾವೋವೇದಗಿರಃ ಪೂರಿಕೃತಗೋವಿದಸ್ತು ತ್ಸುಪಾಲನಾತ್ || "ಗೋವಿಂದಾಂಪತಿ" (೧೯೦) ರುದ್ಧಿಷ್ಟೋ ವೇದ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರದೋಮನುಃ" ಎಂಬ ನಿರುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಮರೀಚಿ ರ್ದಮನೋ ಹಂಸ ಸ್ಪುಶ
ರೋ ಭುಜಗೋತ್ತಮಃ | ಹಿರಣ್ಯನಾಭ ಸ್ಪುತ
ಪಾಃ ಪದ್ಮನಾಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ||೨೦||

(೧೯೧ನೇ ನಾಮವು) ಮರೀಚಿ,
ಓಮ್|| ಮರೀಚಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) “ತೇಜಸ್ವೀಜಸ್ವಿನಾಮಹಂ” (ಭಗವದ್ಗೀತಾ|| ೧೦||
೩೬) ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ತೇಜೋವಂ
ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಮರೀಚಿ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ಕಿರಣದಂತೆ ಇರುವಂತವನು ; ಎಂದರೆ ಜಾತ್ಯಂಧರಾದ ಜಂತುಗಳಿಗೂ
ಕೂಡ ನಿರ್ಮಲವಾದ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದವನು. ಇದು
“ಕುಂದೇಂದು ಸ್ನಿಗ್ಧಕಾಂತಿತ್ವ” ಎಂಬದಾಗಿ ಅವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕುಂದ
ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಬಿಳುಪಾದ ಚಂದ್ರನ ರಮಣೀಯವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು
ನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. || ೧೯೦ ||

(೧೯೧ನೇ ನಾಮವು) ದಮನಃ,
ಓಮ್|| ದಮನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ತಮ್ಮಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಗರ್ವದಿಂದ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತೊ
ರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ತಮ್ಮತಮ್ಮಗಳ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮೀರಿ
ಉತ್ಪದ ಪ್ರವೃತ್ತರಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ
ವನು. (ಮ) ದುವೈರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ
ಕಾನ್ತಿ ಎಂಬ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಸಂಸಾರ ತಾಪತ್ರಯವನ್ನು ಕಮನ
ಮಾಡುವಂತವನು “ದಮನಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. || ೧೯೧ ||

(೧೯೨ನೇ ನಾಮವು) ಹಂಸಃ,
ಓಮ್|| ಹಂಸಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಅಹಂಸಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ (ಅಭ್ಯೈಷ್ಠ

ಭಾವನೆಯಿಂದ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಬಂಧವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ; ಸರ್ವ ಕರೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ “ಹಗ್‌ಸಕ್ಕುಚಿಷತ್” (ಕಕ|| ೫|| ೨) ಎಂಬ ಕೃತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಹೋಗುತಾನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಹಂಸಃ” ಎನ್ನುವುದು. (ಮ) ಹಂಸರೂಪನಾಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತವನು ಯಾರೆಂದರೆ? ಹಂಸಃ-“ಹಂತಾಸಂಗಾನಾಂ” ಎಂಬ ಮೌಲ ಸಂಹಿತಾ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆಶ್ರಿತರ ಸಂಗದೊಡನೆನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ಸತ್ಸುತ್ಯ ಕುಭಾಕ್ರಯ ಪರಮಾಸಾಯ” ಎಂಬದಾಗಿ ಇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇರುವುದು. || ೧೯೩ ||

(೧೯೪ನೇ ನಾಮವು) ಸುಪರ್ಣಃ,

ಓಮ್ || ಸುಪರ್ಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ದ್ವಾಸುಪರ್ಣಾ” (ಶ್ವೇತಾ|| ೪|| ೬) ಎಂಬ ಮಂತ್ರವಿರೂಪನುಸಾರವಾಗಿ ಕೋಭನವಾದ ಪರ್ಣ (ಪಕ್ಷಿ) ವುಳ್ಳವನು. (ಮ) ಇದಕ್ಕೆ “ಏಕಸ್ಸುಪರ್ಣಸ್ಸು ಸಮುದ್ರ ಮಾವೀಕ” ಎಂಬ ಕೃತ್ರಿಯಂತೆ ಪಕ್ಷಿರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕೋಭನವಾದ ಪರ್ಣವುಳ್ಳವನೆಂತಲಾದರೂ ಸಂಸಾರ ಪಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಸುಪರ್ಣಃ” ಎನ್ನುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಾನು ಗೃಹೀತವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ವೋಹ್ಯಪ್ರದನಾದವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. || ೧೯೪ ||

(೧೯೫ನೇ ನಾಮವು) ಭುಜಗೋತ್ತಮಃ,

ಓಮ್ || ಭುಜಗೋತ್ತಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಭುಜವಿಂದ ನಡಿಯುತ್ತಲಿರುವ ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲಿ (ಮ) ಸರ್ಪಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಸರ್ಪಾಣಾಮಸ್ತು ವಾಸುಕೀ” ಎಂಬ ಗೀತಾವಚನವಿರುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) “ಪದ್ಮನಾಭೋ ಮರಪ್ರಭುಃ” (ಕೋ|| ೫|| ನಾ|| ೪|| ೪೯) ಎಂಬ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶ್ಯಹದಲ್ಲಿ ಕಡೇ ಶ್ರೋತವಾದ ಅನಿರುದ್ಧರನ್ನು ಪದ್ಮನಾಭನೆಂದು ಹೇಳಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಅವನ

ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇದಾದ ಪದ್ಮನಾಭಾವತಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಭುಜಗಸ್ಯ-ಶೇವಸ್ಯ, ಉತ್ತಮಃ-ಶೇಷೀ, ಆದಿಶೇಷನಿಗೆ ಶೇಷಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದವನು. ಎಂದರೆ “ ಸುಷ್ವಾಸ ಭಗವಾ ವಿಷ್ಣು ರತ್ನಯ್ಯಾ ಮೇಕವಿವಹಿ | ನಾಗಭೋಗೇ ಸುಮಹತಿ ಶೇವಸ್ವಾಮಿತತೇಜಸಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಆರಣ್ಯಪರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ; “ ಮಾನಸೇನಂತಕಯನೇ ದಿವ್ಯಬೋಧ ತನುರ್ದಿಭುಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಇವರ ಧ್ಯಾನ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ; “ ಭೋಗಿ ಕರ್ಯಾಸನಶ್ಚೇತೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಗ್ರಾಸಬೃಂಹಿತಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಆನಂತಭೋಗವೆಂಬ ಪರ್ಮಂಕದಲ್ಲಿ ಕಯನಮಾಡುವಂತವನು “ ಭುಜಗೇಶ್ವರಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. || ೧೯೫ ||

(೧೯೬ನೇ ನಾಮವು) ಹಿರಣ್ಯನಾಭಃ,

ಓಮ್ || ಹಿರಣ್ಯನಾಭಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ) ಹಿರಣ್ಯವೆಂದರೆ ಸ್ಯರ್ಥವು-ಚಿನ್ನವು, ಅದರಂತೆ ಮಂಗಳ ಕರವಾದ ನಾಭಿಯುಳ್ಳವನು. ಅಥವಾ ಹಿತವಾಗಿಯೂ ರಮಣೀಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಾಭಿಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ) ಸುಂದರವಾದ ನಾಭಿಯುಳ್ಳವನು. || ೧೯೬ ||

(೧೯೭ನೇ ನಾಮವು) ಸುತಪಾಃ,

ಓಮ್ || ಸುತಪಸೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ) ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನರನಾರಾಯಣ ರೂಪದಿಂದ ಮಂಗಳಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು “ ಸುತಪಾಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು ; ಇಲ್ಲಿನ ತಪಶ್ಚಬ್ದಕ್ಕೆ “ ಮನಸಶ್ಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂಚ ಹ್ಯೈಕಾ ಗ್ರಂಥಂ ಪರಮಂತಪಃ ” ಎಂಬ ಸ್ಮೃತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಿಕೆಯೇ ಅರ್ಥವು. (ವಿ||ಭಾ) ಶೋಭನವಾದ ಜ್ಞಾನಾಕಾರನು. || ೧೯೭ ||

(೧೯೧ನೇ ನಾಮವು) ಪದ್ಮನಾಭಃ,

ಓಮ್ || ಪದ್ಮನಾಭಾಯ ನಮಃ.

(ಕಂ|| ಪದ್ಮದಂತೆ ವೆರುಲಾಕಾರವಾದ (ಗುಂಡಾದ) ನಾಭಿಯುಳ್ಳವನು. (ಮ) ೪೧ನೇದಾದ ಪದ್ಮನಾಭನೆಂಬ ನಾಮಕ್ಕೂ ಈ ನಾಮಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಭೇದ ವಿರುವುದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು. (ಕಂ) ಅಥವಾ ನಾಭಿಮೆದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ಪದ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ 'ಪದ್ಮನಾಭಃ' ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಪದ್ಮನಾಭ ಹಿರಣ್ಯನಾಭಗಳೆಂಬ ಯೆರಡು ನಾಮಗಳಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ "ಕದಾಚಿತ್ತಸ್ಯ ಸುಕ್ತಸ್ಯ ನಾಭ್ಯಾಂಕಾನೌದ ಜಾಯತ | ದಿವ್ಯಮಪ್ಪ ದಲಂಭೂರಿ ಪಂಕಜಾ ಪಾರ್ಥಿವಂಮಹತ್ || ಯಸ್ಯಹೇಮಮಯಾದಿವ್ಯಾ ಕರ್ಣಿಕಾ ಮೇರುರುಚ್ಯತೆ (ಯಸ್ಯನಾಭೌ ತದುತ್ತತಿಃ ಪದ್ಮನಾಭಸ್ಯ ಉಚ್ಯತೆ)" ಎಂಬೀ ಅರ್ಥವು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. || ೧೯೧ ||

(೧೯೨ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಜಾಪತಿಃ,

ಓಮ್ || ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ||) ಆದುದರಿಂದಲೆ ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಮೊದಲಾದ (ವಿ|| ಕಂ) ಸರಸ್ವ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಪತಿಯು. ಎಂದರೆ (ವಿ) ನಾಯಕನು, (ಕಂ) ಕಂದೆಯು. || ೧೯೨ ||

ಈ ೨೦ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿರುವ (೧) ನಾಮಗಳಿಗೂ "ಅಂಧೇಭ್ಯೋಽಪಿ ಜಂತುಭ್ಯೋ ಹಂಸಗ್ರೀವಾ ವತಾರತಃ | ಪ್ರಕಾಶಿತಸ್ಯ ರೂಪತ್ವಾ " ನೈರೇಚಿ " (೧೯೦) ರಿತಿಕತ್ಯತೆ || ಭವಾತಪಸ್ಯ ದಮನಾತ್ಪಾಂತಸ್ಯ " ದಮನ " (೧೯೧) ಈರಿತಃ | ಹಂಸಾಹೇವಂ ವಿಭೋಹಂತಿ ಗಜ್ಜತೀತಿ ಘನೋಹರಂ || " ಹಂಸಃ " (೧೯೨) ಶ್ಲೋಭನಪರ್ಮತ್ವಾ " ತ್ಸುಪರ್ಮ " (೧೯೩) ಇತಿಕತ್ಯತೆ | ಸಂಸಾರಪಾರನಮನಾ 'ತ್ಸುಪರ್ಮ' ಇತಿನಾಮತಃ || ಪ್ರಾದುರಾಭೀಮು ಪ್ರಧಮಃ ಪದ್ಮನಾಭೋಽಥ ಉಚ್ಯತೆ | ಭುಜಗಸ್ಯೋತ್ತಮಶ್ವೇಷೀ " ಭುಜಗೋತ್ತಮ "

(೧೯೫) ವುಚ್ಯತೆ || “ಹಿರಣ್ಯನಾಭ” (೧೯೬) ಸೌಂದರ್ಯ ನಾಭಿರ್ಮ
ಸ್ಯೇತಿ ಸಸ್ಪೃತಃ | ತಪೋಬುದ್ಧಿ ಸ್ಪೃವತನು “ಸ್ಪೃತವಾ” (೧೯೭)
ಯಸ್ಯಸಸ್ಪೃತಃ || ಪಾರ್ಥಿವಂ ಭೂರಿ ಪದ್ಮಂತು ನಾಭಾವಪ್ಪದಲಮ
ಹತ^೬ | ಯಸ್ಯಾಪಮ ಮಯಿಡವ್ಯಾ ಕರ್ಣಿಕಾ ಮೇರುರುಚ್ಯತೆ | ಯ
ಸ್ಯನಾಭೌ ತದುತ್ಪತ್ತಿಃ “ಪದ್ಮನಾಭ” (೧೯೮) ಸ್ಫುಟಚ್ಯತೆ || ನೈಮಿ
ತ್ತಿಕೇತುಯೇನೃಪಾಃ ಪ್ರಜಾಬ್ರಹ್ಮಮುಖಾ ಸ್ತದಾ | ತೇಷಾಂಜೈವ
ಪತಿಸ್ಸವಿಮಾ “ಪ್ರಜಾಪತಿ” (೧೯೯) ರಿಹೋಚ್ಯತೆ || ಎಂಬೀ ರೀತಿ
ಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅಮೃತ್ಯು ಸ್ವರ್ದೃಶ್ಯ ಕ್ಷಿಂಹ ಸ್ಪಂಧಾ
ತಾ ಸಂಧಿಮಾನ್ ಸ್ಥಿರಃ | ಅಜೋ ದುರ್ಮಣ
ಶ್ಯಾಸ್ತಾ ವಿಶ್ರುತಾತ್ಮಾ ಸುರಾರಿಹಾ |೧೨||

(೨೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೃತ್ಯುಃ,

೩ಮ|| ಅಮೃತ್ಯವೇನಮಃ.

(೨೦|| ಭಾ) ಮರಣವಾದರೂ ಅದರ ಕಾರಣವಾದರೂ ಇಲ್ಲದವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನೃಸಿಂಹಾವತಾರವು ಪ್ರಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವುದು
ಮೃತ್ಯುವಿಗೂ ಕೂಡಾ ಮೃತ್ಯುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೃತ್ಯು ವಿರೋಧಿ
ಯಾದವನು “ಅಮೃತ್ಯುಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೨೦||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಪರಾಕರ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಭಾಷಿತವಾದ
ಭಗವದ್ಗುಣ ದರ್ಶನವೆಂಬ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ
ದ್ವಿತೀಯ ಶತಕವು ಸಮಾಪ್ತವು.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ (೩) ನೇ ಕತಕದ ಪ್ರಾರಮ್ಭವು.

(೨೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವದೃಕ್,
ಓಮ್|| ಸರ್ವದೃಶೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ
ವನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತವನು. || ೧೯೯ ||

(ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ನೈಸಿಂಹನೇ ಅನುಕೂಲರೂ ಪ್ರತಿಕೂಲರೂ
ತಟಸ್ಥರೂ ಆದ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿಯಮಿಸು
ವದಕ್ಕಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ “ ಸರ್ವದೃಕ್ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡು
ವನು. | ೨೦೧ |

(೨೦೨ನೇ ನಾಮವು) ಸಿಂಹಃ,
ಓಮ್|| ಸಿಂಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ನಾಶಮಾಡಿಸುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ‘ ಸಿಂಹಃ ’ ಎನ್ನಲ್ಪ
ಡುವನು ; ಎಂದರೆ ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಪ
ಡಿಸುವಂತವನೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. || ೨೦೦ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ (ಕಂ|| ಮ) ಸಂಪ್ರದಾಯ ಭಾಷ್ಯಾನುಸಾರ
ವಾಗಿ ದ್ವಿತೀಯ ಕತಕವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತವನು ಯಾರೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ; ಸಿಂಹಃ-ಸಿಂಹ
ಸ್ವರೂಪಿಯಾದವನು ; ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಎಂದರ್ಥವು.

(೨೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಸಂಧಾತಾ,
ಓಮ್|| ಸಂಧಾತ್ರೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಕರ್ಮಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರನ್ನು ಸೇರಿಸುವಂತವನು.
(೨೦೧) (ವಿ|| ಭಾ) (ಹಿರಣ್ಯಾಸುರನೇ ಮೊದಲಾದ) ಶತ್ರುಗಳೆಂಬ ಮದ್

ಗಜಕ್ಕೆ ಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದರೇ ಮೊದಲಾದವರು ತನ್ನ ನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಭಕ್ತ ಸಂಕ್ಲೇಷ ಶೀಲನು “ಸಂಧಾತಾ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೨೦೩ ||

(೨೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಸಂಧಿಮಾರ್ಗ,

ಓಮ್|| ಸಂಧಿಮತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಫಲಭೋಕ್ತನೂ ಅವನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ “ಸಂಧಿ ಮಾರ್ಗ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಮ) ಶಿಕ್ಷೋಕ್ತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಧಿಯು ಧ್ವನು (ಅಧವಾ) ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸಂಧಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳೊಡನೆ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಸೇರಿರುವಂತ ವನು. || ೨೦೪ ||

(೨೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ಥಿರಃ,

ಓಮ್|| ಸ್ಥಿರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಏಕರೂಪನಾಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅವರಾಧಗಳನ್ನು ಕಂಡರೂ ಅವರ ನ್ನು ಕೈಬಿಡದೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕಾಯುವಂತವನು “ಸ್ಥಿರಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪ ಡುವನು. || ೨೦೫ ||

(೨೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಅಜಃ,

ಓಮ್|| ಅಜಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಅಜತಿ-ಗಜ್ಜತಿ, ಪ್ರಸತಿ ; ಇತಿವಾಅಜಃ, ಹೋಗುತ್ತಾ ನಾಡುದರಿಂದಲಾದರೂ ಯಸೆಯುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಅಜಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ “ಅಜಸ್ಪರ್ಶೋತ್ಪರಃ” ಎಂಬ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ “ಅಜಃ” ಎಂಬ (೯೬)ನೇ ನಾಮದಿಂದ ಪುನರು ಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿರಣ್ಯಾಸುರನ ಸಭಾ ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರು ತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತರಂತೆ ಮಾತೃಗರ್ಭ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಹುಟ್ಟು ವಂತನಲ್ಲವು. ಇದಕ್ಕೆ “ನಜಾಯತೆ ಜನಿತ್ರಾಂ ಯದಜಸ್ತಸ್ಮಾದ ನೇಕಜಿತ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇರುವುದು. || ೨೦೬ ||

(೨೦೭ನೇ ನಾಮವು) ದುರ್ಮರ್ಷಣಃ,

ಓಮ್ || ದುರ್ಮರ್ಷಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ||ವಿ||ಮು) ದಾನವಾದಿಗಳು ನೋಡಿ ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದವನು.

(ವಿ) ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ ರಥಾಂಗ ಕಂಬಧಾತಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮಮೂರ್ತಿಂ ಸು ಭೀಷಣಂ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. || ೨೦೭ ||

(೨೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಶಾಸ್ತ್ರಾ,

ಓಮ್ || ಶಾಸ್ತ್ರೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸರ್ವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಸರ್ವ ದುರ್ಜನರನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. “ ನಿಶಾದವಿತಾಗ್ರಿತ ದಾನವಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ತನ್ನ ದೈವಿಯಿಂದಲೇ ಶ್ರುತಿಕೂಲರಾದ ದಾನವರನ್ನು ಭಯಪಡಿಸುವಂತವನೆಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. || ೨೦೮ ||

(೨೦೯ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ರುತಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್ || ವಿಶ್ರುತಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೇಳಲ್ಪಡುವ ಸತ್ಯ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಆತ್ಮವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ದಿವ್ಯಾದ್ಭುತ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹಚರಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. “ ಅಶೇಷದೇವೇಶ ನರೇಶ್ವರೇಶ್ವರೈಃ ” (ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ) ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. (ಮು) ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. || ೨೦೯ ||

(೨೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಸುರಾರಿಹಾ,

ಓಮ್ || ಸುರಾರಿಘ್ನೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವನೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಎದೆಯನ್ನು ಶೀಳುವುದರ ಮುಖದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ “ ಸುರಾರಿಹಾ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. || ೨೧೦ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ (೨೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೧೧) ನಾಮಗ ಳಿಗೂ “ ನಾರಸಿಂಹ ಮಧಸೂತ ಸರ್ವಮೃತ್ಯು ನಿವಾರಣಂ || ಮೃ ತ್ಯೋರ್ವಿರೋಧಿ ರೂಪೋಯೋ ಮೃತ್ಯು ಮೃತ್ಯು ಸ್ವರೂಪತಃ | “ಅ ಮೃತ್ಯು ” (೨೦೦) ರೀತಿತಂಪ್ರಾಯ ಸ್ವಪ್ನಾರೋ ಮೃತ್ಯುನಾಶಕಃ || ಅನುಕೂಲಾಂ ಸ್ತುತಿ ಸಾಂಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರತಿಕೂಲಾ ನವಿಷ್ಯಯಂ | ನಿಯಂತುಂ ಚಯಥಾಯೋಗ್ಯಂ ಯಶಶ್ಯತಿಸ ‘ ಸರ್ವದೃಕ್ (೨೦೧) || ರಿಪುದ್ವಿ ಪಾನಾಂ ನಿಷ್ಪೇಷಭೀಷಣ “ ಸ್ಫುರ ” (೨೦೨) ಉಚ್ಯತೇ | ಪ್ರಹ್ಲಾ ದಾದ್ಯೈಶ್ಚ “ ಸಂಧಾತಾ ” (೨೦೩) ಸಂಕ್ಷೇಪ ಕರಣಾಚ್ಚ ಸಃ || ಪ್ರ ಪ್ರಹ್ಲಾದಾದ್ಯೈಶ್ಚೈಶ್ಚ ಸಂಧಿರೈಶ್ಚೈಶ್ಚ “ ತ್ಸಂಧಿವಾಕ್ ” (೨೦೪) ಸ್ತುತಃ | ಅಪಚಾರೇಪ್ಯ ಚಾಲ್ಯತವ್ಯ ತ್ಸಂಧಾನೇ “ ಸ್ಫುರ ” (೨೦೫) ಉಚ್ಯತೇ || ಸ್ತಂಭಜತ್ವಾದಿತರವ ನ್ನ ಜಾತತ್ವಾ “ ದಜಃ ” (೨೦೬) ಸ್ತುತಃ | ದುಷ್ಕರಂ ಮರ್ಪಣಂಯಸ್ಯಪರೈ “ ರ್ದುರ್ಮರ್ಪಣಃ ” (೨೦೭) ಸ್ತುತಃ || ಸಮಸಾಂಸ್ಕಂಟಕಾಶಾಸ್ತೀತ್ಯತ “ ಶಾಸ್ತೇ ” (೨೦೮) ತೀಕೀರ್ಮ್ಯತೇ | ವಿಸ್ತಯೇನ ಶ್ರುತಂದೇವೈ ಸ್ಪೃಹಂಯಸ್ಯಾಪದಾನಕಂ || ಶೀಲಂತ್ಯೈ “ ರ್ವಿಕೃತಾತಾತ್ರಾ ” (೨೦೯) ಸಮಹತ್ಕೀರ್ಮಿ ಪ್ರದೋಮನುಃ | ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪೋರ್ಹಂತಾ ಕೀರ್ಮ್ಯತೇಸ “ ಸುರಾರಿಹಾ ” (೨೧೦) || ಎಂ ಬೀ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಗುರುದ್ಗುರುತಮೋ ಧಾಮ ಸತ್ಯ ಸ್ವತ್ಯ
ಪರಾಕ್ರಮಃ | ನಿಮಿಷೋ ಽನಿಮಿಷ ಸ್ಪ್ರಗ್ವೀ
ವಾಚಸ್ಪತಿ ರುಧಾರಧೀಃ ||೨೩||

(೨೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಗುರುದ್ಗುರುತಮಃ,
ಓಮ್|| ಗುರುತಮಾಯ ಗುರವೇನಮಃ.

(ವಿ| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೇ ಮತ್ಪ್ರಾಪ್ತವತಾರವು ಪ್ರಸ್ತುತಿಸಲ್ಪ ಣವು. ಅಶೇಷ ವಿದ್ಯಾ ಪರಮಾಚಾರ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದ ಗುರುವಾದಕಾರಣ ಗುರುಗುರುತಮಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. “ವೂ

ಜ್ಯೋತ್ಸುಗುರುರ್ಗೋಯಾತ್ ” ಎಂಬದಾಗಿ (ಗೀ|| ೧೧|| ೪೩) ಹೇಳಿರುತ್ತಾ
ರಬ್ಬೆ. (ಕಂ) ಸರ್ವವಿದ್ಯೋಪ ದೇಶಕನು ಅಥವಾ ಸರ್ವರಿಗೂ ತಂದೆ
ಯಾದವನು ಗುರುವೆನ್ನ ಲ್ಪಡುವನು (ಕಂ|| ಮು) “ ಯೋಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ”
ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ
ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಕಾರಣ “ ಗುರುತಮಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನೆಂದು (ಕಂ||
ಮು) ಇವರ ಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯರಡು ನಾಮಗಳಾಗಿರುವುವು. || ೨೦೯ ||

(೨೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಧಾಮ,

ಓಮ್|| ಧಾಮೈನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) “ ನಾರಾಯಣ ಪರೋಜ್ಯೋತಿಃ ” (ಯಾಜ್ಞೋ ೧೩)
ಎಂಬ ಮಂತ್ರ ವರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸವರೂಪನಾದವನೆಂತಲಾ
ದರೂ; ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಆಸ್ಪದನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ;
“ ಧಾಮ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ
ಅಸ್ಥಿರಗಳಾದ ಸ್ಥಾನರ ಜಂಗಮರೂಪಗಳಾಗಿರುವ ಬೀಜಗಳಿಗೆ ಆಧಾ
ರವಾಗಿರುವ ಹಡಗಿಗೆ ಮತ್ಸ್ಯವತಾರದಲ್ಲಿ ನಾವಿಕನಾಗಿದ್ದುಕೊಂ
ಡು ಅದಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಭೂತನಾದ ಕಾರಣ “ ಧಾಮ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡು
ವನು. || ೨೧೦ ||

(೨೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಯಃ,

ಓಮ್|| ಸತ್ಯಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ತಸ್ಮಾತ್ಸತ್ಯಂ ಪರಮಂವದಂತಿ ” (ಯಾಜ್ಞೋ|| ೩೯)
ಎಂಬ ಮಂತ್ರ ವರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸತ್ಯವಚನ ರೂಪವಾದ ಧರ್ಮಸ್ವ
ರೂಪನಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ; “ ಪ್ರಾಣಾಂವೈ ಸತ್ಯಂತೇಷಾ ಮೇವ
ಸತ್ಯಂ ” (ಭೃಹ || ೪ || ೧ || ೨೦) ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಯ ಕಬ್ಬದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪ
ಡುವ ಪ್ರಾಣಾದಿಗಳಿಗೂಕೂಡ ಸತ್ಯನಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ;
(ಮು) ಜಗತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ಕಾರಣದಿಂ
ದಲಾದರೂ (ವಿ || ಭಾ) ಮತ್ಸ್ಯವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿ
ಸಿದ ಸತ್ಯಪ್ರತರೇ ಮೊದಲಾದ ಮನ್ವಾದಿಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ
ನಾದುದರಿಂದ ಲಾದರೂ “ ಸತ್ಯಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. || ೨೧೧ ||

(೨೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ,

ಓಮ್ || ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಮ) ವೈರೋಧವಿಲ್ಲದ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಆ ವರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಪಟವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳವನು. || ೨೦೮ ||

(೨೦೯ನೇ ನಾಮವು) ನಿಮಿಷಃ,

ಓಮ್ || ನಿಮಿಷಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವಂತವನು. (ವಿ || ಭಾ) ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಕಟಾಕ್ಷಿಸದವನು. (ಮ) ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿರೋಧಗಳಾದ ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಸದಾ ದ್ವೇಷಿಸುವಂತವನು. || ೨೦೯ ||

(೨೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಅನಿಮಿಷಃ,

ಓಮ್ || ಅನಿಮಿಷಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಮ) ನಿತ್ಯವು ಪ್ರಬೋಧ ರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ; (ಅಥವಾ) ಮತ್ಸ್ಯರೂಪನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ; “ಅನಿಮಿಷಃ” ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ || ಭಾ) ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಸಾಧುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೇ ತೆರದುಕೊಂಡಿರುವ ದಿವ್ಯವಿಾನ ಶರೀರನು. || ೨೧೦ ||

(೨೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಸೃಗ್ವೀ,

ಓಮ್ || ಸೃಗ್ವೀಣೇನಮಃ.

(ವಿ || ಭಾ) ಇಂತಹತಿರ್ಯಗ್ಜಂತುವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರೂ ಪರತ್ವಸೂಚಕವಾದ (ವಿ || ಶಂ || ಮ) ವೈಜಯಂತಿಎಂಬವನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. || ೨೧೧ ||

(೨೦೧ನೇ ನಾಮವು) ವಾಚಸ್ಪತಿಃ,

ಓಮ್ || ವಾಚಸ್ಪತಯೇನಮಃ,

(ವಿ || ಭಾ) ಅವನೇ ವೇದೋಪ ಬ್ರಂಹಣರೂಪವಾದ ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ನಾದಕಾರಣ “ವಾಚಸ್ಪತಿಃ” ಎನ್ನುವುದು ವನು. (ಕಂ || ಮ) ವೇದ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಪತಿಯಾದವನು. || ೨೦೧ ||

(೨೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಉದಾರಧೀಃ,

ಓಮ್ || ಉದಾರಧಿಯೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ) ಸರ್ವಾರ್ಥವಿಷಯವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. “ವಾಚಸ್ಪತಿರುದಾರಧೀಃ” ಎಂಬೀ ಯರಡೂ ಸೇರಿ ಒಂದೇ ನಾಮವಾಗಿರುವುದು. (ವಿ || ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸರ್ವರೂ ಉಜ್ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗಂಭೀರವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು “ಉದಾರಧೀಃ” ಎನ್ನುವುದು. || ೨೦೧ ||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (೨೩)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳಾದ (೯) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಅಧಮತ್ಸ್ಯವತಾರಸ್ಯ ಪ್ರಸೂನಸ್ಮಾ ಪ್ರತನ್ಯತೇ | ಅಶೇಷವಿದ್ಯಾಚಾರ್ಯತ್ವಾ ತ್ಸುಕ್ತೃತೋ ಗುರುತಮೋ ಗುರುಃ” (೨೦೦) || ಚರಾಚರಾ ಧಾರತಯಾ “ಧಾಮ” (೨೦೧) ಇತಿ ಪರಿಚಕ್ಷತೇ | ಮನ್ವಾದಿಷ್ವಪು ಸಾಧುತ್ವಾ “ತ್ಸುತ್ಯ” (೨೦೨) ಇತ್ಯಭಿಧೇಯತೇ | ವೈತ್ತಿರಯೈಕೈ ತವಾಯಸ್ಯ ಸಸ್ಮಯ “ತ್ಸುತ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಃ” (೨೦೩) | ಯೋಸುಸತಾಂನೇಹ್ಯತೇಹಿ “ನಿಮಿಷ” (೨೦೪) ಸ್ವವಿರೋಧಿನಃ || ಸದ್ಗುಣೇ ಜಾಗರೂಕಸ್ಸುಕ್ತೋ “ಹ್ಯಾನಿಮಿಷ” (೨೦೫) ಕ್ಷುಸಃ | ಪರತ್ಯಸೋಜನೀಯಾಚಮೈ ಜಯಂತೀತಿ ಕೀರ್ತಿತಾ || ತಯಾ ಸೃಜಾನಿತ್ಯಯೋಗಾ “ತ್ಸುಗ್ರೀವ” (೨೦೬) ತಿಪರಿಕೀರ್ತೃತೇ | ವೇದೋಪಬ್ರಂಹಣತ್ವಾದ್ಧಿ “ವಾಚಸ್ಪತಿ” (೨೦೭) ರಿತಿಷ್ಠತಃ | ಸರೋವೋಪಹೀವ್ಯ ಸಾರ್ವಜ್ಞಾ ದುಚ್ಚೈತೇಸ “ಉದಾರಧೀಃ” || (೨೦೮) ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅಗ್ರಣೀ ರಾಗ್ರಾಮಣೀ ಶ್ರೀಮಾನ್
ನ್ಯಾಯೋ ನೇತಾ ಸಮೀರಣಃ | ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ
ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ಸ್ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ||೨೪||

(೨೨೦ನೇ ನಾಮವು) ಅಗ್ರಣೀಃ,
ಓಮ್|| ಅಗ್ರಣ್ಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಾದ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
ಮುಕ್ತಿಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಉದಾ
ರವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊ
ಡುವಂತವನು. ||೨೨೦||

(೨೨೧ನೇ ನಾಮವು) ಗ್ರಾಮಣೀಃ,
ಓಮ್|| ಗ್ರಾಮಣ್ಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಭೂತಗಳ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆ ನಿಯ
ಮಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನಿತ್ಯಸಾರಿಗಳ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹೊಂದಿ
ಸುವಂತವನು. || ೨೨೧ ||

(೨೨೨ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀಮಾನ್,
ಓಮ್|| ಶ್ರೀಮತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಾತಿಶಯಿಯಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು. (ಮ)
ಪೇದವಿದ್ದೆಯುಳ್ಳವನು. “ ಸಾಹಿಶ್ರೀ ರಮ್ಯತಾಸತಾಂ ” ಎಂಬ ವಚ
ನವು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ (ವಿ|| ಪ್ರಕಾರ||
೨೨|| ೧೮೦)ನೇ ನಾಮಗಳೊಡನೆ ಪುನರುಕ್ತಿ ದೋಷವಿಲ್ಲವು. (ವಿ|| ಭಾ)
“ ಮತ್ಸ್ಯಃ ಕಮಲಲೋಚನಃ ” ಎಂಬಂತೆ ಪರತ್ವ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಐಕ್ಯ
ರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನು. || ೨೨೨ ||

(೧೨೨ನೇ ನಾಮವು) ನ್ಯಾಯಃ,

ಓಮ್|| ನ್ಯಾಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಮಾಣಾನು ಗ್ರಾಹಕನೊ ಭೇದಕಾರಿಯೊ ಆಡ ತರ್ಕರೂಪನು. (ಮ) ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಬದ್ಧ ಚೇತನರಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯವಾದ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. ||೨೨೩||

(೧೨೩ನೇ ನಾಮವು) ನೇತ್ರಾ,

ಓಮ್|| ನೇತ್ರೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಲೋಕಯಾತ್ರಾ ನಿರ್ವಾಹಕನು. (ಮ) ಮೋಕ್ಷ ವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಭಕ್ತರು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಡದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮುಣುಗಿರುವವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವೊ ಮು ಣಾಗಿ ಉದ್ಧರಿಸುವಿಕೆಯು ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ನ್ಯಾಯವೆ ತಾನೆ. || ೨೨೪ ||

(೧೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಸಮೀರಣಃ,

ಓಮ್|| ಸಮೀರಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಕ್ವಾಸರೂಪದಿಂದ ಭೂತಗಳನ್ನು ಚೇಷ್ಟಾಯುಕ್ತರ ನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. (ಚೇಷ್ಟಾ-ವ್ಯಾಪಾರವು) (ವಿ|| ಭಾ) ಬದ್ಧ ಚೇತನರುಗಳಿಗೆ ಇವ್ವುವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. ||೨೨೫||

ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ “ಕೃತ್ವಾವಿನ ಮಯಾಂಸದ್ಯುಪನೀ ವೇಶ ಫರ ಸಾತಲಂ | ವೇದಮೂರ್ತಿ ಸ್ತತೋವೇದಾ ನಾನಿನ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೊಂತಿಕಂ || ಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣಬೃಂದೇನ ಪಕ್ಷಭೂತೇನ ಭೂಷಿತಂ | ಸ್ತೋತ್ರಬ್ರಹ್ಮ ಮದಂತ್ಯಗ ನಿತ್ಯತೇನವಿ ರಾಜಿತಂ || ಕಲ್ಪಾವಸಾನ ಸಮಯ ವಹಂತಂ ಚೈವಚಿಂತಯೇತ್ | ನಾರೂಪಾಂ ವಿತ ತಾಂಕ್ಷೋಹೀಂ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಗುಣಾನ್ವಿತಾಂ || ಮುಕ್ತಾಫಲ ನಿಭೇನೈವ ಪಪುಷಾ ನಿರ್ಮಲೇ ಸತಃ | ಅನಿಮಿಲಿತನೇತ್ರೈಃ ಮಿನಾತ್ಮಾ ಯತವಾಕ್ತಧಾ || ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿ ರುವುವು.

(ವಿನಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ತತ್ಪಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೆ ರಸಾತಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ವೇದಮೂರ್ತಿಯಾದ ಆ ಪರಮಪುರುಷನು ಅನುರಂಭದ ಅಪಹರಣವನ್ನು ವೇದಗಳನ್ನು ತಂದು ಚತುರ್ಮುಖನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ (ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಗಳಂತೆ) ತನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಭೂಷಣ ಸ್ಥಾನೀಯವಾಗಿರಲು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪರತ್ವ ವಿದೆಯನ್ನು ವಂತೆ ತೋರಲ್ಪಡುವ ಶೃಂಗಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನನ್ನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಳಯದ ಕೊನೆಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ವಹಿಸುವಂತವರನ್ನಾಗಿಯೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಪತಿಯಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ಗುಣಗಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟು ಅತಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಹಡಗಿನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿನಂತೆ ಅತಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಶರೀರದಿಂದ ಧರಿಸಿ ಮೌನವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ತೆರದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತೆ ಆ ವಿನಯರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥವು)

(೧೧೬ನೇ ನಾಮವು) ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ,

ಓಮ್ || ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧ್ವೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಪ್ರವರ್ತನೆಯೊಡ್ಡಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಅವತರಿಸಿರುವ ಈ ಮತ್ಸ್ಯವತಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪುರುಷಸೂಕ್ತವೇ ಮೊದಲಾದ ಪರವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ “ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ ಪುರುಷಃ ” ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ರೀತಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು. (ಕಂ|| ವಿ) ಸಹಸ್ರ ಶಿರಸ್ಸುಗಳುಳ್ಳವನು. || ೧೧೬ ||

(೧೧೭ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್ || ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆ ಆತ್ಮವಾಗಿವುಳ್ಳವನು (ಅಥವಾ) ಸರ್ವಾತ್ಮಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಯರಡು ಗುಣಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತವನಾದಕಾರಣ “ ವಿಶ್ವರೂಪ ” ನೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. “ ಸಭೂಮಿಂ ವಿಶ್ವತೋವೃತ್ವಾ ” (ಪ್ರ|| ಸೂ) ಯುನೈವಭೂತ ಸ್ವಪೂತ್ಯಂತರಾತ್ಮಾ (ತೈ|| ನಾ) ಯೇನಸರ್ವ ಮಿದಂಪ್ರೋತಂ || (ತೈ|| ನಾ|| ೬|| ೫ಂ) ಅಹಮಾತ್ಮಾ ಗುಡಾಕೇಶ ಸರ್ವಭೂತಾಕಯಸ್ಥಿತಃ ||

(ಗೀ|| ೧೦|| ೦೦) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸತ್ತ್ವ ವ್ಯಾಪಕತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವುವು. || ೨೨೭ ||

(೨೨೮ನೇ ನಾಮವು) ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ,

ಓಮ್ || ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಾಯನಮಃ,

(ಶಂ|| ೪|| ಸಹಸ್ರ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು. || ೨೨೮ ||

(೨೨೯ನೇ ನಾಮವು) ಸಹಸ್ರಪಾತ್,

ಓಮ್ || ಸಹಸ್ರಪದೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ೪|| ಸಹಸ್ರ ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನು. (ಶಂ) ಇದಕ್ಕೆ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿರುವ “ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ಸಹಸ್ರಪಾತ್” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಜ್ಞಾಪಕವಾಗಿರುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಲ್ಲಿನ ಸಹಸ್ರ ಶಬ್ದವು ಸಾವಿರನೆಂಬ ಪರಿಮಿತವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲವು ; ಮತ್ತು ಅಸಂಖ್ಯೆಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಎಂದರೆ ಅನೇಕ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು ಕಣ್ಣು ಶ್ರೀಪಾದ ಇವುಗಳುಳ್ಳವನೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ “ವಿಶ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಂತತ್ಪರ್ಮತೋಹೈ ಶಿರೋಮುಖಂ || (ಗೀ|| ೧೩|| ೧೩)” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಹೇಳುವುವು. ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶಿರಸ್ಸು ಕಣ್ಣು ಪಾದಗಳೆಂಬವು ಇತರಗಳಾದ ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಉಪಲಕ್ಷಕಗಳಾಗಿರುವುವು. ಆಯಾ ಕರಣಗಳು ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತೆಂದು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವೀಕರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಇದು ತಾನೇ ಅತ್ಯಂತೋಚಿತವೂ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತವೂ ಆಗಿರುವುದು. || ೨೨೯ ||

ಈ (೨೩) ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ೯ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಮಹೋದಾರ ತಯಾಭಕ್ತಾ ನಗ್ರಿಮಂ ಪಶ್ಚಿಮಂಪದಂ | ನಯತೀ ತ್ಯಗ್ರಣೀ” (೨೦೦) ಪ್ರೋಕ್ಷೋಭಕ್ತ ಮೋಕ್ಷಪದೋಮನುಃ |

ಗ್ರಾಮಸಮಾಜಂ ಸೂರೀಣಾಂ ನಯತಿ “ಗ್ರಾಮೋ” (೨೦೧) ಕ್ಷೈ
ಯಃ | ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಾವತಾರೇಽಪಿ “ಶ್ರೀಮಾನ್” (೨೦೨) ಕಮಲನೇ
ತ್ರತಃ | ನ್ಯಾಯೋ” (೨೦೩) ಹಿಯುಕ್ತಕಾರಿತ್ವಾ ದ್ವೈತ್ವೇಷ್ವೇವ
ವಿಶೇಷತಃ | ಭಕ್ತೈರ್ಮಿಯುಕ್ತಂ ಯತ್ಕರ್ಮ “ನೇತಾ” (೨೦೪) ತತ್ತ್ವ
ರಣಾದಪಿ || ಭಕ್ತೇಷ್ವಚ್ಛೇಷ್ವಾ ಶೀಲತ್ವಾ “ತ್ಸವೀರಣ” (೨೦೫)
ಉದಾಹೃತಃ | ಸಹಸ್ರಶಬ್ದೋಹ್ಯಾ ನಂತ್ಯಲಕ್ಷಕಸ್ಸಮುದಾಹೃತಃ ||
“ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ” (೨೦೬) ಸೋಽನನ್ತ ಶಿರಸ್ಕಃ ಕೀರ್ಮ್ಯೇತತಃ |
ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ ಸಹಸ್ರಾಧ್ಯಾಪುಂ ಸೂಕ್ತಾದ್ಯುಕ್ತನಾಮವಾನ್ || ಆ
ಭ್ಯಾಂಚಕ್ಷುಷಂ ಕರ್ಮಭ್ಯಾಂ “ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ” (೨೦೭) ವ್ಯಾಪನಾತ್ಪ್ರು
ತಃ || ಅಕ್ಷಿಪಾದ ಪದೇಕ್ಷುಷಂ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ನಿದರ್ಮಕೇ | ತೇನಾನಂತ
ಕ್ಷುಷಂಕರ್ಮಾ “ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್” || (೨೦೮|| F) ಎಂ
ಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅವರ್ಮನೋ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ ಸಂವೃತಾ
ಸ್ಸಂಪ್ರಮರ್ದನಃ | ಅಹ ಸ್ಸಂವರ್ಮಕೋ ವನ್ನಿ
ರನಿಲೋ ಧರಣೀಧರಃ |೨೧||

(೨೩೦ನೇ ನಾಮವು) ಅವರ್ಮನಃ,
ಓಮ್|| ಅವರ್ಮನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮು) ಸಂಸಾರ ಯಂತ್ರವನ್ನು ತಿರಿಗಿಸುವಂತವನು (ವಿ)
ಇದಕ್ಕೆ “ತೇನೇದಂ ಭ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ರಂ || (ಭಾರ) ಭ್ರಾಮ
ಯ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ || (ಗೀ|| ೧೮|| ೬೦) ಕಾಲಚಕ್ರಂ ಜಗಜ್ಜಕ್ರಂ
ಯುಗಚಕ್ರಂಚ ಕೇಶವಃ | ಆತ್ಮಯೋಗೇನಭಗವಾ ಸ್ವರಿವರ್ಮಯತೇಽ
ನಿಕಂ” (ಭಾರ|| ೮|| ೬೩|| ೧೨) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮ
ನು ಸಂಸಾರಚಕ್ರ ಭ್ರಮಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಬೋ
ಧಿಸುವುವು. “ತಸ್ಮಾದ್ವಿರಾಡ ಜಾಯತ” (ಪ್ರ|| ಸೂ|| ೫) ಇತ್ಯಾದಿ
ಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. || ೨೩೦ ||

(೨೩೧ನೇ ನಾಮವು) ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ,
ಓಮ್|| ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸಂಸಾರ ಬಂಧದಿಂದ ನಿವೃತ್ತವಾದ ಸ್ವರೂಪನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಸಂಸಾರ ವಿಭೂತಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನಿತ್ಯ ವಿಭೂತಿ
ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ಸ್ವರೂಪ ವುಳ್ಳವನು. || ೨೩೧ ||

(೨೩೨ನೇ ನಾಮವು) ಸಂವೃತಃ,
ಓಮ್|| ಸಂವೃತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆಚ್ಛಾದಿಕವಾದ ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟವನು.
(ಮ) ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮರೆಮಾಡಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನೋ
ಗುಣದಿಂದ ಮೂಢರಾದವರಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿರುವಂತವನು. || ೨೩೨ ||

(೨೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಸಂಪ್ರಮರ್ದನಃ,
ಓಮ್|| ಸಂಪ್ರಮರ್ದನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸುದ್ರಕಾಲಾಂತಕಾದಿ ವಿಭೂತಿಗಳಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿ
ಲೋಕರನ್ನು ಮರ್ದಿ (ಬೀಡಿ) ಸುವಂತವನು. (ಮ) ದುಷ್ಟರನ್ನು
ಚನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದನ ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ|| ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯು
ವದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವ ತಮಸ್ಸನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತ
ವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ತಮೇವಂ ವಿದ್ವಾ ನಮೃತ ಇಹಭವತಿ || (ಪ್ರ|| ಸೂ||
೨೦) ಯದಿನಂ ವಿದುರಮೃತಾಸ್ತೇ ಭವಂತಿ || ಅಥೇತರೆ ದುಃಖಮೀ
ವಾಪಿಯಂತಿ (ಬೃ || ೩|| ೮|| ೬|| ೪|| ೧೪) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಭಗೇ
ವದ್ವೇದನದಿಂದ ತಮಸ್ಸನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಕ್ತನಾಗುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು
ಬೋಧಿಸುವುವು. || ೨೩೩ ||

(೨೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಅಸಹ್ಯಂವರ್ಮಕಃ,
ಓಮ್|| ಅಹಸ್ಯಂವರ್ಮಕಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಚನ್ನಾಗಿ ಹಗಲನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸೂರ್ಯರೂಪನಾದುದರಿಂದ “ ಅಹಸ್ಸಂವರ್ತಕಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಮು) ಹಗಲು ಮೊದಲಾದ ಕಾಲವನ್ನು ನಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇದಕ್ಕೆ “ ಸರ್ವೇನಿಮೇಷಾಂಜಿಜ್ಞಾರೇ ವಿದ್ಯುತಃ ಪುರುಷಾದಧಿ (ಶೈ|| ನಾ| ೬| ೧|| ೪) ಕಾಲಚಕ್ರಂ “ ಕಾಲಸ್ಯಹಿಚ ” (ಭಾರ| ಉ| ೬೩| ೧೦||) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರುವುವು. ಕಾಲವೆಂಬುವುದು ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯ ದ್ವರ್ಮಾನರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡದು ಚಿಕ್ಕದು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಕ್ರಿಡಾ ಪರಿಕರವಾಗುವುದೊಂದು ಅದನ್ನು ಪರಮಪುರುಷನು ಆರುಬಗೆಯಾದ ವಿಕಾರಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದನ್ನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರನ್ನು ಸೃಸಿರುವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ನಿಯಮಿಸುವನು. ಅದನ್ನು ಕೆಲವರು ಹಿಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿ ಗೆಂದೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರಿಣಾಮ ಪರಂಪರೆ ಯೆನ್ನುವರು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದದ್ದೆನ್ನುವರು. ಯಾವ ವಿಧದಿಂ ದಲಾದರೂ ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀಪೊನ್ನರ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು || ೨೩೪ ||

(೨೩೫ನೇ ನಾಮವು) ವಹ್ನಿಃ,
ಓಮ|| ವಹ್ನಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಹೋಮ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು (ಕಂ|| ಮು) ತಾನಾದುದರಿಂದ “ ವಹ್ನಿಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ದೇಶ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಸಂಜವನ್ನು ವಹಿಸುವಂತವನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ದೇಶವು ಪರಮಪದವು. ಉಳಿದವು ಅಪೇಕ್ಷಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪ ಡಬಹುದಾದ ಆಕಾಶವು, ದಿಕ್ಕು, ಇದರ ಕೊಣಗಳೇ ಮೊದಲಾದವು. ದೇಶವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇದು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದದ್ದು; ಅದು ಬದ್ಧ ಮುಕ್ತನಿತ್ಯರೆಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯಾದ ಚೇತನರಿಗೂ ಅವನಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾದದ್ದಾಗಿ ತಾನೆ ಇರುವುದು. || ೨೩೫ ||

(೨೩೬ನೇ ನಾಮವು) ಅನಿಲಃ,

ಓಮ್ || ಅನಿಲಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅನಾದಿಯಾದವನು ಅಥವಾ ಅನ್ನು ವನ್ನು ತಿನ್ನುವಂತ ವನು ; (ಕಂ|| ಮ) ನಿಲಯ-ಸ್ಥಾನ, ವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿ ಯಿಂದ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಉಜ್ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ಇದರ ಕ ಲಾಮಾತ್ರ (ಸ್ವಲ್ಪಾಂಕಮಾತ್ರ) ವೇ ತಾನೇ ಘೌಳಿಯಾಗಿರುವುದು. “ ಪಾಣ್ಡ್ರಾದ್ವಾಯುರ ಜಾಯತ ” (ವು|| ಸೂ) ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇರುವುದು. || ೨೩೬ ||

(೨೩೭ನೇ ನಾಮವು) ಧರಣೀಧರಃ,

ಓಮ್ || ಧರಣೀಧರಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕೇವದಿಗ್ಗಜಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ಅಥವಾ ಭೂವರಾಹ ರೂಪದಿಂದ (ಕಂ|| ವಿ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಎಂದರೆ ಆಧಾರಭೂತಗಳಾಗಿರುವ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಧರಿಸುವಂ ತವನೆಂದರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಸದಾಧಾರ ಪೃಥಿವೀಂದ್ರ್ಯ ಮುತೇಮಾಂ ” (ಸಂಹಿತಾ|| ೪|| ೧|| ೧) ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದು. || ೨೩೭ ||

ಈ (೨೪)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (೧) ನಾಮಗಳಿ ಗೂ “ ಸಂಸಾರಾಖ್ಯ ಘಟೇಯಂತ್ರೇ ಪರಿವರ್ತನ ಶೀಲತಃ | ಚಕ್ರವಚ್ಚ ವಿಶ್ಲೇಷಣ “ ಹ್ಯಾವರ್ತನ ” (೨೩೦) ಇತಿರೀತಃ || ತ್ರಿಪಾದ್ವಿಭೂತಿಕ ತ್ವೇನ ಭವಪಾರ ವಿಭೂತೀತಃ | ಉದ್ಗತಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪತ್ವಾ “ ನ್ನಿವೃತ್ತಾ ತ್ವೇ ” (೨೩೧) ಕದ್ಯತೇ || ತಾಮಸಾನಾಂತು ಮೂಢಾನಾಂ ಗೂಢ ತ್ವಾ “ ತ್ಸಂವೃತಃ ” (೨೩೨) ಸ್ತೃತಃ | ತಮಃಸ್ವವಿದ್ಯಯಾಸಮ್ಯ ಜ್ಞರ್ದನಾ “ ತ್ಸಂಪ್ರಮರ್ದನಃ ” (೨೩೩) || ಅಹರ್ದಕ್ಷಿತಕಾಲಸ್ಯ ಪರಿ ವೃತ್ತೇಕ್ಷ್ಯ ಸಾಧನಂ | “ ಅಹಸ್ಸಂವರ್ತಕ ” (೨೩೪) ಇತಿಪ್ರಾಹುರ್ವೇ ದಾಂತ ಪಾರಗಾಃ | ವಿಕೃತ್ಯದೇಶ ರೂಪೇಣ ವಹನಾ “ ದೃಷ್ಟಿ ” (೨೩೫) ರುಚ್ಯತೇ | ಬದ್ಧಾದೇರ ನನಾದ್ಯೂಸಾ “ ಅನಿಲಃ ” (೨೩೬) ಪರಿಕೀರಿ ತಃ || ಭೂತಧಾತ್ರಾತ್ಮ್ಯ ಧರಣೀರ್ಧಾರಣಾ “ ದ್ಧರಣೀಧರಃ ” (೨೩೭) ಎಂಬೀರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸುಪ್ರಸಾದಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ವಿಶ್ವಸೃ
ಡ್ವಿ ಶ್ವಭು ಗ್ವಿಭುಃ | ಸತ್ಕರ್ಮ ಸತ್ಕೃತ ಸ್ನಾ
ಧು ಜಹ್ಮು ರ್ನಾರಾಯಣೋ ನರಃ ||೨೬||

(೨೫ನೇ ನಾಮವು) ಸುಪ್ರಸಾದಃ,

ಓಮ್|| ಸುಪ್ರಸಾದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅತ್ಯಂತಾಪಕಾರಿಗಳಾದ ಶಿಶುಮಾಲಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ
ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಮಂಗಳಕರವಾದ ದಿವ್ಯಾನುಗ್ರಹವುಳ್ಳ
ವನು. (ಮ) ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಾದವುಳ್ಳವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದಮೇಲೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ
ಅಭಿಮುಖರಾದವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ತಾನು ಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು.
“ತಮಕ್ರತುಂ ಸತ್ಯತಿ ವೀತಶೋಕೋ ಧಾತುಃ ಪ್ರಸಾದಾನ್ಮಹಿಮಾನವಿಾ
ಕಂ” (ಶ್ಲೋ|| ೮|| ೩|| ೨೦) ಎಂಬುದಾಗಿ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು
ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಧಿಸ ಲಕರ್ಯನಾದ ಅವನನ್ನು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೆ
ಯಾವದೊಂದು ಶೋಕವಿಲ್ಲದೆ ಕಾಣುವನೆಂದು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹೈಕ ಸ್ವ
ಭಾವವು ಕೃತಿ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವದಷ್ಟೆ. || ೨೫ ||

(೨೬ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್|| ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ರಜಸ್ತಮೋ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕಲುಷಿತವಾಗದ ಅಂತಃಕ
ರಣವುಳ್ಳವನೆಂತಲಾದರೂ ; ಕಾರುಣ್ಯ ಸ್ವರೂಪನೆಂತಲಾದರೂ ತಿಳಿಯ
ಬೇಕು. ಮತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನೆಂದರೆ ಕಾರುಣಿಕ ಸ್ವಭಾವನು ; ಅವಾ
ಪ್ತ ಸರ್ವಕಾಮನು ಎಂದರೆ ಸರ್ವೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನೋಭಿವಾಗಿ ಹೊಂ
ದಿದವನೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವನು ಅನುಗ್ರಹೈಕ ಸ್ವಭಾವನಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರ
ಣವೇನೆಂದರೆ :- ಅದಕ್ಕಾಗಿ ; ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ=ತನಿಗೆ ತಾನೆ ಸಕಲೇ
ಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರಾಗಾದಿ ದೋಷಗಳಿಂದ

ಕಲುಷಿತವಾಗದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು. “ಅವಿಜಃಘೋಷೋಽಪಿಪಾಸ ಸ್ವತ್ಯಕ್ತೃಕಾಮ ಸ್ವತ್ಯಕ್ತೃ ಸಂಕಲ್ಪಃ” (ಬಾಂದೋ|| ೪|| ೧|| ೫) ಎಂದು ಇವನ ನನ್ನು ನಾಶರಹಿತನೆಂತಲೂ, ದಾಹವಿಲ್ಲದವನೆಂತಲೂ, ಸತ್ಯವಾದ ಕೋರಿ ಕೆಯುಳ್ಳವನೆಂತಲೂ, ಸತ್ಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನೆಂತಲೂ, ಕೃತಿಯು ಹೇಳು ವುದು. ಅಪೂರ್ಣನಾದ ಕೃಪಣವಲ್ಲವೋ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಲಾಗದ ವನು ; ಇವನಂತವನಲ್ಲವು. ಸುಖಾರಾಧ್ಯನಾದಕಾರಣ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನಾಗಿ ತುವನು. || ೨೩೯ ||

(ಅರಂಭೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ವಸೃಟ್,

ಓಮ್|| ವಿಶ್ವಸೃಜೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಗುಣ ದೋಷಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ ಪ್ರ ಪಂಜವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಸುವಂತವನು. (ಕಂ|| ಮು) ವಿಶ್ವಧೈರ್-ಸಮಸ್ತವ ಣ್ಣು ಆಕ್ರಮಿಸುವಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನು. || ೨೪೦ ||

(ಅರಂಭೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ವಭುಗ್ವಿಭುಃ,

ಓಮ್|| ವಿಶ್ವಭುಗ್ವಿಭವೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಆ ಪ್ರಕಾರವೆ ಯೆಲ್ಲೆಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಸಮಸ್ತವ ನ್ನೂ ಭುಜಿಸುವಂ (ತಿನ್ನುವಂ) ತವನು. “ಸರ್ವಾಣಿ ರೂಪಾಣಿ ವಿಚಿ ತ್ಯಧೀರಃ || ನಾಮಾನಿಕೃತ್ವಾ ಒಭಿವದನ್ಯದಾಸ್ತೇ” (ಪು|| ಸೂ|| ೧೬) ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಕಲ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದ ರಚಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಕಾರನಾಗಿಯೂ, ನಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾ ನದರಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸದೆ ಬೇರೆ ವಿಧದಿಂದಿರುವನೆಂದು ಹೇಳುವುದು.

(ಕಂ|| ಮು) ವಿಶ್ವಭುಕ್-ವಿಭುಃ; ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಮಗಳಾಗಿರುವವು. ವಿಶ್ವವನ್ನು ಎಂದರೆ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವಂತವನು ; ಅಥವಾ (ಮು) ರಕ್ಷಿಸುವಂತವನು “ವಿಶ್ವಭುಕ್” ಎನ್ನ ಲ್ಪಡುವನು. ವಿಭುಃ- (ಕಂ) “ನಿತ್ಯಂ ವಿಭುಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯ ಗರ್ಭಾದಿ ರೂಪದೊಡನೆ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಆಗುವಂತವನು. (ಮು) ವ್ಯಾ ಪಕನು. || ೨೪೧ ||

(೨೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಕರಾಂ,

ಓಮ್ || ಸತ್ಕರೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಪೂಜಿಸುವಂತವನು. (ಮ) ಸತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಂತನು. (ವಿ || ಭಾ) ಇಂತಹ ಒಳ್ಳೆ ಶೀಲವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸಾಧುಜನರನ್ನು ಯದರೊಂದು ಸತ್ಕರಿಸುವಂತವನು. “ ಸಜ್ಜನ ಪ್ರತಿಪೂಜಕಃ ” ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವುದು. || ೨೪೨ ||

(೨೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಕೃತಃ,

ಓಮ್ || ಸತ್ಕೃತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ) ಪೂಜ್ಯರಾದವರಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಸಾಧುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು. ಎಂದರೆ ಅವರುಗಳು ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಲ್ಪವಾದದ್ದನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೂ ತನ್ನ ಮಹಿಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಂತೋಷಿಸುವನೆಂದರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಅಶೋಕೋಕಾಂತಿನಸ್ಸುರಾಸ್ತು ಸ್ತೋತೃಭಿಃ ಪೂಜಿತಃ | ವಿಧಿಪ್ರಯುಕ್ತಾಂ ಪೂಜಾಂಚ ಗೃಹ್ಯಾತಿ ಶಿರಸಾ ಸ್ವಯಂ || ಕಬರಾ ಪೂಜಿತಸ್ಸಮ್ಯಕ್ || (ರಾಮಾ || ೩ || ೧೯ || ೨೯) ಮೂಲಾಕಾರೇಣಪೂಜಿತಃ || (ವಿ || ಪ್ರ || ೫ || ೧೯ || ೨೯) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಪರಮೈಕಾಂತಿಗಳಿಂದ ತಾನು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ, ಅವರುಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಇವನು ಶಿರಸಾವಹಿಸುವಂತಹ ಆದರವನ್ನೂ ತೋರಿಸುವುವು. || ೨೪೩ ||

(೨೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಸಾಧುಃ,

ಓಮ್ || ಸಾಧವೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ನ್ಯಾಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ಅಥವಾ ಸಾಧ್ಯ (ಫಲ) ಮಾತ್ರ ಸಾಧಕನು. (ವಿ || ಭಾ) ಅನನ್ಯ ಕರಣರಾದ ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷುರಿಗೆ

ಅವೇಕ್ಷಿತವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೂತ್ಯ ಸಾರಥ್ಯ ಪರೈತವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. || ೨೪ ||

(೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಜಹ್ನುಃ,
ಓಮ್ || ಜಹ್ನುವೇನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವನು ಅಥವಾ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಶೂನ್ಯರಾದವರಿಗೆ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸದವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಚಕ್ರಂತ ದ್ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಮಾಯಯಾ ವರತೇವಿಭೋಃ | ಸುಪಶ್ಚವಂ ಪಾಂಡವೇಷು ಇತಿರಾಜಸು ಸತ್ತಮ || ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಶ್ರೀಮಾಸುದೇವನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಶೂನ್ಯರು ಭಗವಂತಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಾಣಲಾರದೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು || ೨೪ ||

(೨೪ನೇ ನಾಮವು) ನಾರಾಯಣಃ,
ಃ ಓಮ್ || ನಾರಾಯಣಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ನರನಿಂದರೆ ಆತ್ಮನು. ಅಂತಹ ಆತ್ಮದ ದಶೆಯಿಂದ ಆಕಾಶಾದಿ ಭೂತಗಳು ಹುಟ್ಟಿರುವುವು ; ಅಂತಹ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಣ ರೂಪನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಇವನಿಗೆ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ ನಾರಾಯಣಃ ” ಎನ್ನುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಯಚ್ಚ ಕಿಂಚಿಜ್ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ದೃಶ್ಯತೆ ಕ್ರೂಯತೇವಾ | ಅಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚ ತತ್ಪರೈಃ ವ್ಯಾಪ್ಯನಾರಾಯಣಸ್ತುತಃ ” ಎಂಬೀ (ಪ್ರ|| ಸೂ) ವಚನವಿರುವುದು. (ಶಂ|| ಮ) “ ನರಾಜ್ಞಾತಾನಿ ತತ್ವಾನಿ ನಾರಾಣೀತಿತತೋವಿದುಃ | ತಾ ನೈವೇಚಾಯನಂತಸ್ಯ ತೇನ ನಾರಾಯಣಸ್ತುತಃ ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ “ ನರನಿಂದ ಸಕಲ ತತ್ವಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿರುವುವು ವಾದುದರಿಂದ ಸಕಲ ಭೂತಗಳು ನಾರ ಕಬ್ಬದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು ; ಅವುಗಳೆ ಇವನಿಗೆ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವಕಾರಣ ‘ ನಾರಾಯಣ ’ ನೆನ್ನುವುದು.

“ ನಾರಾಣಾ ಮಯೇನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸದ್ಯ ಜೀವರಿಗೂ ಆಧಾರಭೂತನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ; “ ಆಶೋ ನಾರಾ ಇತಿಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ” ಎಂಬ ಮನುಸ್ಮೃತಿ ವಚನವನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಜಲವನ್ನೇ ನಿವಾಸವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನೆಂತಲಾದರೂ ; “ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮ ಇತ್ಯಮುಮೇವ ಮಂತ್ರಂ ಸಂಸಾರ ಘೋರವಿಷ ಸಂಹರಣಾಯ ಸತ್ಯಂ | ಶೃಣ್ವಂತು ಭವ್ಯ ಮತಯೋ ಯತಯೋ ಸ್ತುರಾಗಾ ಉಚ್ಛೇಽ ಸ್ತುರಾ ಮುಪದಿಶಾಮ್ಯಹ ಮೂರ್ಛಬಾಹುಃ ” ಎಂಬೀ ನೃಸಿಂಹ ಪುರಾಣ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಮಂತ್ರವೇ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ ; ನಾರಾಯಣಃ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನೆಂದು ಇವನ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಕತ್ವವೂ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವೂ ಸರ್ವಾಧಾರತ್ವವೂ ಸರ್ವೋ ಪಾಸ್ಯತ್ವವೂ ಸರ್ವ ಫಲಪ್ರದತ್ವವೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗುವುದು. (ವಿ| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ವಿಕೇಷಗಳಿಂದಲೂ ವಿಕೇಷಿಸಿ ಸಕ ಲೋಪ ನಿವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಖೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಓದಲ್ಪಡುವ ಪರವಸ್ತುವಿನ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ದಿವ್ಯ ನಾಮವನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ ಯಚ್ಚಕಿಂಚಿಜ್ಜಗತ್ಯಸ್ಮಿನ್ ” (ಪು| ಸೂ) ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯೇ ಈ ನಾಮದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕಾ ರ್ಥಗಳು ರಹಸ್ಯ ಕಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಅವು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಯೇ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ||೨೪೬||

(೨೪೬ನೇ ನಾಮವು) ನರಃ,

ಓಮ್|| ನರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) “ ನಯತೀತಿ ನರಃಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸನಾತ ನಃ ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ (ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು) ಹೊಂದಿಸು ತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಸನಾತನ ವಸ್ತುವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ನರನೆನ್ನುಲ್ಪಡು ವನೆಂಬ ಅರ್ಥದಮೇಲೆ ಹೊಂದಿಸುವಂತವನು “ ನರಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ| ಭಾ) ಕಾಶ್ಯತವಾದ ಚೇತನಾ ಚೇತನ ವೆನ್ನುಲ್ಪಡುವ ವಿಭೂತಿಯುಳ್ಳ ವನು “ ನರ ” ನೆಂದು ಹಿಂದಿನ ನಾಮವನ್ನೇ ಗೊಡವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವರು. ನಾಕವಿಲ್ಲದವನೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವು. || ೨೪೭ ||

ಈ (೨೬)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಪ್ರಸಾದ ಪರಮತ್ವಾಚ್ಚ ” ಸುಪ್ರಸಾದಃ ” (೨೩೪) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಅನಾಸ್ಮ ಸರ್ವಕಾಮತ್ವಾ ದ್ಭುಗಾದಿ ರಹಿತಂಮನಃ | ಯಸ್ಯಾಸ್ತಿಸ “ ಪ್ರಸನ್ನಾ ತ್ವಾ ” (೨೩೫) ಚಿತ್ತತುಷ್ಪಿ ಪ್ರದೋಮನುಃ || ವಿಕ್ಟಂಜಗತ್ಸೃಜತಿ ಯೋ “ ವಿಶ್ವಸೃ ” (೨೪೦) ಟ್ವಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ತತ್ಸೃಷ್ಠಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ವೈ ಭುಂಜನ್ವಾಲಯ್ಕ “ ವಿಕ್ಟಭುಗ್ವಿಭುಃ ” (೨೪೧) || “ ಸತ್ಕರಾ ” (೨೪೨) ಯಸ್ಯವಿಜ್ಞೇಯ ಸ್ಸಜ್ಜನ ಪ್ರತಿಪೂಜಕಃ | ಅರ್ಚಾದಿಭಿ ಸ್ಸ ಜ್ಞನೈರ್ಯಃ ಪೂಜಿತ “ ಸ್ಸತ್ಕೃತಃ ” (೨೪೩) ಸ್ತೃತಃ || ಸೇವಾಂ ಸಾರ ದ್ವ್ಯ ಮೂತ್ಯಾದ್ಯಾಂ “ ಸಾಧುಃ ” (೨೪೪) ಸಾಧಯತೀತಿಯಃ | ಅಭ ಕ್ಲೇಷ್ವಾತ್ಮ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ನಿನ್ಮುತೆ “ ಜ್ಞನು ” (೨೪೫) ರುಚ್ಯತಃ | ಅನ್ತರ್ಮಹಿಶ್ಚ ತತ್ಸರ್ದಂವ್ಯಾ “ ನಾರಾಯಣಃ ” (೨೪೬) ಸ್ತೃತಃ | ರಃ ಹ್ಯಯೋಯಸ್ಯ ನಹ್ಯಸ್ತಿಸ “ ನರ ” (೨೪೭) ಸ್ಸಮುದಾಹೃತಃ ” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅಸಂಖ್ಯೇಯೋ ಒಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ
ವಿಶ್ವಿಷ್ಣು ಶಿಷ್ಣುಕೃ ಚ್ಛುಚಿಃ | ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧ
ಸಂಕಲ್ಪಃ ಸಿದ್ಧಿಧ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಃ ||೨೭||

(೨೪೮ನೇ ನಾಮವು) ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ.

ಓಮ್|| ಅಸಂಖ್ಯೇಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಯಾವನ ನಾಮರೂಪ ಕರ್ಮ ಗುಣಗಳು ಸಂಖ್ಯಾತೀತ ಗಳಾಗಿರುವುದೋ ಅವನು “ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಯಾವು ಪರಮ ಪುರುಷನ ಇಂತಹ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಚೇತನಾ ಚೇತನ ರೂಪಗಳಾಗಿರುವ ವಿಭೂತಿ ಸಮುದಾಯವು ಅಸಂಖ್ಯೇಯಗಳಾಗಿರುವುದೋ ಅವನು “ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು || ೨೪೮ ||

(೨೪೯ನೇ ನಾಮವು) ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್|| ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಇದ್ದೋ ಎಂಬದಾಗಿ ಪರಿಮಿತರಹಿತವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಜೇತನಾ ಜೇತನಗಳೊಂದೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಳವಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದರಿಂದ ಅಪರಿಚ್ಛೇದ್ಯ ಎಂದರೆ ಅಳವಿಡಲ್ಪಡದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು. (ಮ) “ವೈಷಾಕಪರಮೇಯಾತ್ಮಾ || ಶ್ರೀಮಾನಮೇಯಾತ್ಮಾ” ಎಂಬ ಸ್ಥೂಲಗಳಲ್ಲಿರುವ “ಅಮೇಯಾತ್ಮಾ” ಎಂಬ ನಾಮಕೃಂತಲೂ ಇಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರ’ ಎಂಬ ಕಬ್ಬವು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾಮಭೇದವು. || ೨೪೯ ||

(೨೪೦ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶಿಷ್ಟಃ,

ಓಮ್|| ವಿಶಿಷ್ಟಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ವಿಶ್ವತಃ ಪರಮುನಿತ್ಯಂ” (ಪ್ರ|| ಸೂ) ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದವನು ಎಂದರೆ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು. (ಮ) ಸರ್ವಾಧಿಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವುಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವಂತವನು. || ೨೪೦ ||

(೨೪೧ನೇ ನಾಮವು) ಶಿಷ್ಟಕೃತ್,

ಓಮ್|| ಶಿಷ್ಟಕೃತೇನಮಃ

(ಕಂ|| ಮ) ಶಾಸನ ಮಾಡತಕ್ಕವನು. (ಕಂ) ಶಿಷ್ಟರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಆಹಾರಗಳಿಂದ ಕಾಷ್ಠಗಳಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. || ೨೪೧ ||

(೨೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಶುಚಿಃ,

ಓಮ್|| ಶುಚಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ನಿರಂಜನನು. ಎಂದರೇ ಯಾವದರಲ್ಲಿಯೂ ಲೇಪಿಸದವನು. (ಮ) ಪರಿಶುದ್ಧನು. “ಶುಚಿರೂರ್ಜಿತಃ” ಎಂಬ ಸ್ಥೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಶುಚಿ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಶೋಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನೆಂಬ ಅರ್ಥಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪುನರುಕ್ತಿ ದೋಷವಿಲ್ಲವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಶಿಷ್ಟ ಕೃತ್ಯುಚಿಃ, ಹಿಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತಾನು ಮಾತ್ರವೇ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವನೆಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು (ಜೇತನಾ ಜೇತನವನ್ನು)

ಕೂಡ ತನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಮಹಾಕಾಂತಿ ವಿಶೇಷವುಳ್ಳವನು. || ೨೫೨ ||

(೨೫೨ನೇ ನಾಮವು) ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕಿ,

ಓಮ್ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮೆ) “ಸತ್ಯಕಾಮಃ” (ಛಾಂದೋ) ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಅಜೇಕ್ರಿತ ಫಲವು ಯಾವನಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದೋ ಅವನು “ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕಿ” ಎನ್ನುವುದುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸ್ವತಃಪವ ಅವಾಪ್ತ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನು. ಎಂದರೆ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ವೋಪಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳವನೆಂದರ್ಥವು. || ೨೫೩ ||

(೨೫೪ನೇ ನಾಮವು) ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಕಿ,

ಓಮ್ ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮೆ|| ವಿ) ಸತ್ಯವಾದ ಸಂಕಲ್ಪವುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ ನೆರವೇರಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಕಲ್ಪವುಳ್ಳವನು (ವಿ) ಎಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ವೇಚ್ಛೇಯಿಂದ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ವಾರ್ಥವುಳ್ಳವನೆಂದರ್ಥವು. “ಸತ್ಯಕಾಮ ಸ್ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಕಿ” (ಛಾಂ|| ೪|| ೧೫|| ೧೦) ಎಂಬುದಾಗಿ ಈ ಯ ರಡು ನಾಮಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವದು. || ೨೫೪ ||

(೨೫೫ನೇ ನಾಮವು) ಸಿದ್ಧಿದಾಕಿ,

ಓಮ್ ಸಿದ್ಧಿದಾಯನಮಃ,

(ಕಂ|| ವಿ) ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಅವರವರ ಅಧಿಕಾರಾನು ಗುಣವಾಗಿ ಅಹಿಮಾ ಮಹಿಮಾ ಮೊದಲಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. || ೨೫೫ ||

(೨೫೬ನೇ ನಾಮವು) ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಕಿ,

ಓಮ್ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಾಧಕನಾಗಿರುವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಸಿದ್ಧಿಯಂತೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ತೋರುತಲಿರುವ ಸಾಧನವುಳ್ಳವನು. ಎಂದರೆ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಾಧನವು ಅದರ ಅನುಷ್ಠಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವದಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಇದು ಆರೀತಿಯಾಗಿಲ್ಲವು. “ಯೇತು ಧರ್ಮಾತ್ಮವೃತ್ತಮಿದಂ” (ಗೀ|| ೧೨|| ೨೦) ಎಂಬಂತೆ ಅವನನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಾಧನವು ಕೂಡ ಅವನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಹೇಗಾದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವೋ ಅದರಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯಂತೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಸಾಧನವು ಲಭಿಸೆಂದು ಹೇಳಿತೆಂದರೂವು. (ಮ) ಜಪಾದಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡುವಂತವನು. ||೨೬||

ಈ (೨೬)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ (೨) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಅಗಣ್ಯ ನರಸಂಖ್ಯಾಯಸ್ಸೋ” “ಒಸಂಖ್ಯೇಯಃ” (೨೪೪) ಪ್ರಕೀರ್ಮಿತಃ | ಏಕೈಕೋ “ಒಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ” (೨೪೫) ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ವಿಭೂತಯಃ || ತಾಸಾಂ ಜೈವಾಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ ವ್ಯಾಪನಾದ್ಬಹಿರನ್ಮತಃ | ವಿಲಕ್ಷಣೋ “ವಿಶಿಷ್ಟೋ” (೨೪೬) ಯಸ್ಸುರವ್ಯಾಂಗಾ ನನಪೇಕ್ಷ್ಯ ಸಃ || ಸ್ವಾನುಕೂಲ ಶುಭಾನ್ತುರ್ವ್ಯ ಸ್ವಸಂಬಂಧೇನ ತಾ ನ್ಸ್ಯಯಂ | ಅನಾಥೇಯ ಮಹಾದೀಪಿ “ಶಿಷ್ಯಪ್ರಕೃ-ಚ್ಛಚಿ” (೨೪೭-೮) ರು ಚ್ಯತೆ || ಸಿದ್ಧಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾಯಸ್ಯ ಸರ್ವೇಹ್ಯರಾಢಿ “ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ” (೨೪೮) ಈರಿತಃ | ಅವಾಪ್ತ ಸರ್ವಕಾಮೋವಾ ‘ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ’ ಇತಿ ಕಥ್ಯತೆ || ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪ ವತ್ತ್ವಾಚ್ಚ “ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪ” (೨೪೯) ಈರಿತಃ | “ಸಿದ್ಧಿ ದೋ” (೨೫೦) ಹ್ಯಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟೇ ಸಿದ್ಧೀರ್ಧಃ ಕಾಯದಾನತಃ || ತತ್ಸಿದ್ಧೀಶ್ಚಾಪಿ ಹೇತುತ್ವಾ “ತ್ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನ” (೨೫೧) ಈರಿತಃ || ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ವೃಷಾಹೀ ವೃಷಭೋ ವಿಷ್ಣು ರ್ವೃಷ
ವರಾ ವೃಷೋದರಃ | ವರಧನೋ ವರಧಮಾನಶ್ಚ
ವಿವಿಕ್ತ ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ ||೨೭||

(೨೫೨ನೇ ನಾಮವು) ವೃಷಾಹೀ,

ಓಂ|| ವೃಷಾಹೀಣೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವೃಷ ಕಬ್ಬದಿಂದ ಧರ್ಮವು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಅಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಪ್ರಕಾಶ ಸಾಧರ್ಮ್ಯದಿಂದ ಯಜ್ಞವಿಶೇಷವಾಗಿವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಮ) ಧರ್ಮವಾದ ದಿನವುಳ್ಳವನು ; ಎಂದರೆ ಇವನನ್ನು ಹೊಂದುವೆ ಮೊದಲನೆ ದಿನವು ಸಮಸ್ತವಾದ ಮಂಗಳಕ್ಕೂ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣಮಾಡುವ ದಿವಸದಂತೆ ಧರ್ಮರೂಪವಾಗಿರುವದೆಂದರ್ಥವು. “ಅಧ್ಯಪ್ನೋ ಸಫಲಂ ಜನ್ಮ ಸುಪ್ರಭಾತಾಚಮೇನಿಶಾ | ಯದುನ್ನಿ ದಾಬ್ಜ ಪತ್ರಾಕ್ಷಂ ವಿಷ್ಣೋ ರ್ಧ್ರಾಹ್ಯಾನ್ಯಹಂ ಮುಖಂ ” (ವಿ|| ಪು|| ೪|| ೧೨|| ೩) ತಾನಿಶಾ ಸ್ತೇಚ ದಿವಸಾಃ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುವು. ||೨೫೩||

(೨೫೪ನೇ ನಾಮವು) ವೃಷಭಃ,
ಓಮ್|| ವೃಷಭಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾಯಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕರಣಹೊಂದುವಂತಹ ಸಂಸಾರಿಗಳ ತಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೀರುವಂತೆ ವರ್ಷಿಸುವಂತವನು. ||೨೫೪||

(೨೫೫ನೇ ನಾಮವು) ವಿಷ್ಣುಃ,
ಓಮ್|| ವಿಷ್ಣು ವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವರ್ಷಿಸಿಕ್ಕೊಂಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕ್ಕೊಂಡಿರುವಂತವನು ; ಎಂದರೆ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವ ಅಪೇಕ್ಷಿತಗಳಿರುವುವೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಹ್ರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಟ್ಟುಕ್ಕೊಂಡು ಸದಾ ಸಂಗಡಲೆ ಇರುವಂತವನು. “ ನತದಸ್ವಿನಿನಾಯತ್ಪ್ರಾನ್ತಯಾ ಭೂತಂ ಚರಾಚರಂ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ವಿನಾ ಧರಿಸುವಂತಹ ಭೂತವು ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು (೧೦|| ೩೯) ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. (ಮ) ವಿಶೇಷವಾದ ಬಲಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ; ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಡುವಂತವನು ; ಅಥವಾ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ||೨೫೫||

(೨೬೦ನೇ ನಾಮವು) ವೃಷಪರಾಕ್ಷಾ,
ಓಮ್ || ವೃಷಪರಾಕ್ಷಾಣಾಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಪರಂಧಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದಿಚ್ಛೆಯಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಸೋಪಾನಪರ್ಮಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತವನು “ವೃಷಪರಾಕ್ಷಾ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ || ಮ) ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನದಂತೆ ಇರುವಂತವನು. (ವಿ) ವೃಷಾಃ-ವರ್ಮಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು, ಅವುಗಳೇ ಯಾವ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನ ಪರ್ಮಗಳಂತೆ ಇರುವುವೋ ಅವನು ವೃಷಪರಾಕ್ಷಾ. || ೨೬೦ ||

(೨೬೧ನೇ ನಾಮವು) ವೃಷೋದರಾಕ್ಷಿ,
ಓಮ್ || ವೃಷೋದರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ) ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವಂತಹ ಹೊಟ್ಟೆಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಆರಾಧಕರು ತಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶ್ನವಾದ ಹವಿಸ್ಸೇ ಮೊದಲಾದ ವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ; ಸಮಸ್ತರಾದ ಆರಾಜನರಿಗೆ ಆಸ್ಪದವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ; ಅತ್ಯಂತ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಹೊಟ್ಟೆಯುಳ್ಳವನು “ವೃಷೋದರಾಕ್ಷಿ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. || ೨೬೧ ||

(೨೬೨ನೇ ನಾಮವು) ವರ್ಮನಃ,
ಓಮ್ || ವರ್ಮನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ) ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿಸುವಂತವನು. (ವಿ || ಭಾ) ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆ ಉದರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತವನು. || ೨೬೨ ||

(೨೬೩ನೇ ನಾಮವು) ವರ್ಮಮಾನಃ,
ಓಮ್ || ವರ್ಮಮಾನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ) ಪ್ರಪಂಚ ರೂಪದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವಂತವನು. (ವಿ || ಭಾ) ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ ತಾನೂ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವಂತವನು. || ೨೬೩ ||

ವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಅಳವಿಡಲಾಗದ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ||೨೬೩||

(೨೬೪ನೇ ನಾಮವು) ವಿವಿಕ್ತಾಃ,

ಓಮ್ || ವಿವಿಕ್ತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತಲಿದ್ದರೂ ಏಕಾಂತ ನಾಗಿಯೇ (ವಿವಿಕ್ತನಾಗಿಯೇ) ಇರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಲೋಕಾತೀತನಾದ ವೃತ್ತಾಂತವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಏಕಾಂತನಾದವನು. (ಮ) ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನನಾಗಿಯೇ ಇರುವಂತವನು. ||೨೬೪||

(೨೬೫ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ,

ಓಮ್ || ಶ್ರುತಿಸಾಗರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ನದಿಗಳಿಗೆ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ವೇದಗಳಿಗೆ ಆವಾಸಭೂತನು (ವಿ|| ಮ) ಇಂತಹ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಶ್ರುತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ನದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಾದ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಪರೈವಸಾನ ಭೂಮಿಯಾಗಿರುವಂತವನು. ಎಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ವೇದಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದವನೆಂದರ್ಥವು. “ನಾರಾಯಣಪರಾವೇದಾಃ || (ಭಾಗ|| ೨|| ೫|| ೧೫) ವೇದೈಶ್ಚ ಸರ್ವೈ ರಹಮೇವ ವೇದ್ಯಃ ” (ಗೀ|| ೧೫|| ೧೫) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಸಮಸ್ತ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೇಳುವುವು. ||೨೬೫||

ಈ (೨೮)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ (F) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ವೃಷೋಹಿ ಧರ್ಮಸ್ತದ್ರೂಪ ಮಹರ್ಯಸ್ಯದಿವಂ ಸ್ತೃತಂ | ಪ್ರಥಮಾಭಿ ಗಮನಾಖ್ಯಂ “ವೃಷೋಹಿ” (೨೫೩) ಸಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಅಭಿಗಚ್ಛದ್ಬ್ರಹ್ಮಜಿಗಾಃ ಸುಧಾ ವರ್ಷಣತೋನ್ಮಯಂ | “ವೃಷಭ” (೨೫೪) ಕ್ಷೈ ಸಮಾಖ್ಯಾತ ಸ್ತಂಚ್ಛ ಭಯ ಹರೋ ಮನುಃ || “ವಿಷ್ಣು” (೨೫೫) ಸ್ಪೃಶವಿಶಾ ಭಾವಾ ದ್ವಾ ಧ್ಯೈ ವ್ಯಾಪಕ ಭೂತತಃ | ವೃಷಾ ವರಾಣ

ಶ್ರಮಾ ಧರ್ಮಾಃ ಪರಾಪ್ರಾಪ್ಯಾ ರೋಹಣಿತುತೇ | ಯಸ್ಯಸಂತಿ ಸದಾಸೋ
ಯಂ “ವೃಷಪರಾಪ್ಯ” (೧೬೦) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಭಕ್ತ್ಯು ರುಪಾಹೃತಾಂ
ಪೂಜಾ ಮುಪಹಾರಾಂಶ್ಚ ಧರ್ಮತಃ | ಕೃತ್ಯೋದರೇ ಯೋ ಜಯತಿ ಸ
“ವೃಷೋದರ” (೧೬೧) ಉಚ್ಯತೇ || ಮಾತೃವಜ್ಜತರೇ ಕೃತ್ವಾ ಭಕ್ತಾರ್
ವರಧಯತಿ ಸ್ವಯಂ | “ವರ್ಧನಃ” (೧೬೨) ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ಸಪ್ತಾ
ರೋ ವೈದ್ಧಿದೋ ಮನುಃ || ವರಧಯಂಸ್ಮಾರ್ ಸ್ವಯಮಪಿ “ವರಧಮಾನ”
(೧೬೩) ಕ್ಷ್ಯ ವರಧನಾತ್ | ಲೋಕೋತ್ತರಾದಿ ವೃತ್ತಾಂತಾರ್ ಸ್ವೈ
ಕಾಂತಾನ್ಗುಣ ಬೃಂಹಿತಾರ್ || “ವಿವಿಕ್ತ” (೧೬೪) ಇತಿ ವಿಖ್ಯಾತಃ
ಸಾವನತ್ವ ಪ್ರದೋಮನುಃ || ನದೀನಾಂ ಸಾಗರ ಇವ ಸ್ವಗುಣೋಕ್ತಿ
ವಿಧಾ ಜುಷಾಂ | ಶ್ರುತೀನಾ ಮವಸಾನತ್ವಾ ತ್ವದ್ಭೃತೇ “ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ”
(೧೬೫) ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸುಭುಜೋ ದುರ್ದರೋ ವಾಗ್ಮೀ ಮಹೇಂ
ದ್ರೋ ವಸುದೋ ವಸುಃ | ನೈಕರೂಪೋ ಬೃಹ
ದ್ರೂಪ ಶ್ಚಿಪಿವಿಷ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶನಃ ||೨೯||

(೧೬೬ನೇ ನಾಮವು) ಸುಭುಜಃ,
ಓಮ್|| ಸುಭುಜಾಯನಮಃ.

ಮ) ಜಗದ್ರಕ್ಷಕಗಳೂ ಮಂಗಳಕರಗಳೂ ಆದ ಭುಜಗಳು
ಳ್ಳವನು. (ವಿ| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನು ಕರಣ ಹೊಂದಿರುವ ಆಶ್ರಿತ ಜನರ ಭಾರ
ವನ್ನು ವಹಿಸಿರುವ ಸುಂದರಗಳಾದ ತೋಳುಗಳುಳ್ಳವನು. ||೧೬೬||

(೧೬೭ನೇ ನಾಮವು) ದುರ್ದರಃ,
ಓಮ್|| ದುರ್ದರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅನ್ಯರಿಂದ ಧರಿಸಲಶಕ್ಯಗಳೂ, ಲೋಕಧಾರಕಗಳೂ
ಆದ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ತಾನು ಧರಿಸುತ ತಾನು (ಮ) ಯಾವ
ನಿಂದಲೂ ಧರಿಸಲಶಕ್ಯ ನಾಗಿರುವಂತವನು “ದುರ್ದರಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ಅಥವಾ) ಮುಮುಕ್ಷು ಜನಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಭುಜ ಬಲದಿಂದ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಾಂಟಾದ ಸಮುದ್ರ ವೇಗವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಕೇವಲ ಕ್ರೀಡೆಯಿಂದ ಮರಳುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿರುವ ಸೇತುವೆಗಳಿಂದ ಜೇಗಾದರೆ ನಿರೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ; ಅದರಂತೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಧರಿಸಲಶಕ್ಯವಾದ ವೇಗವುಳ್ಳವನು. ||೨೬೩||

(೨೬೪ನೇ ನಾಮವು) ವಾಗ್ಗೀ,
ಓಮ್|| ವಾಗ್ಗೀನೇನಮಃ,

(ಕಂ|| ಭಾ) ವೇದ ರೂಪವಾದ ವಾಕ್ಯ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಹೊರಪಡುವುದೋ ಅವನು “ವಾಗ್ಗೀ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಡುವ ವಾಕ್ಯವು. ಅದು ವೇದ ರೂಪವೂ ಜಯಶೀಲವೂ ಮಧುರವೂ ಗಂಭೀರವೂ ಪ್ರಿಯವೂ ಹಿತವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ವಾಕ್ಯ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಡುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ “ವಾಗ್ವಿವೃತಾಶ್ಚ ವೇದಾಃ” ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಯುಕ್ತಾಚ ವಕ್ತಾ ವಾಚಸ್ಪತಿರ್ಯಥಾ | ಭೂಯಃ ಕಥಯತ್ಪಪ್ತಿ ಹಿತ್ವಣ್ಣತೋ ನಾಸ್ತಮಿತಿ ಮೃತಂ || ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಮಧುರಾ ಭಾಷೀ ಪೂರ್ವಭಾಷೀ ಪ್ರಿಯಂವದಃ|| ಈರಯಂತಂ ಭಾರತೀಂ ಭಾರತಾನಾಂ || ಓಘ ಮೇಘ ಸ್ವನಃ ಕಾಲಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಇವನ ವಾಕ್ಯನ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುವು. ||೨೬೪||

(೨೬೫ನೇ ನಾಮವು) ಮಹೇಂದ್ರಃ,
ಓಮ್|| ಮಹೇಂದ್ರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) ಮಹತ್ವಾದ ಇಂಹನು, ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಾದ ಈಶ್ವರರಿಗೂ ಕೂಡ ಈಶ್ವರನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಯುಕ್ತನಾದವನು “ಮಹೇಂದ್ರಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೨೬೫||

(೨೭೦ನೇ ನಾಮವು) ವಸುದೇ,

ಓಮ್|| ವಸುದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಧನವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ಕಂ) “ಆನುಷ್ಠಾನಂ ವಸುದಾನಂ” ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಕಕ್ಕನಾದ ಮಹೇಂದ್ರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆ ಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಧನಾದಿ ಹೃದ್ರ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ||೨೭೦||

(೨೭೧ನೇ ನಾಮವು) ವಸುಃ,

ಓಮ್|| ವಸವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕೊಡಲ್ಪಡುವ ಧನವುಕೂಡ ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ “ವಸುಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಕಂ|| ಮ) ಮೂಲೆಯಿಂದ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವಂತವನು. (ಕಂ) “ವಸುರಂತರಿಹ್ನಸತ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಅಂತರಿಹ್ನವಾಸಿಯಾದ ಭಾಸ್ಕರಾತ್ಮಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತಾನೆ ಧನವಾಗಿರತಕ್ಕವನು. (ಮ) ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ “ವಸುರ್ದವಸುಮನಾಃ” ಎಂಬ ವಾಮದೊಡನೆ ಪುನರುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು. ||೨೭೧||

(೨೭೨ನೇ ನಾಮವು) ನೈಕರೂಪಃ,

ಓಮ್|| ನೈಕರೂಪಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೇ ಹೇಳಿರುವ ಮಹಿಮೆಗೆ ತಕ್ಕ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅವರವರುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಾನಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. (ಕಂ|| ಮ) ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಆದರಿಸುತ್ತಾನೆ. ||೨೭೨||

(೨೭೩ನೇ ನಾಮವು) ಬೃಹದ್ರೂಪಃ,

ಓಮ್|| ಬೃಹದ್ರೂಪಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಭೂತಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಹಾವರಾಹಾದಿ ರೂಪವುಳ್ಳವನು. (ಮ) ಮಹತ್ವದ ರೂಪವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆಯಾ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಆಕಾಶಾದಿಗಳನ್ನೂ ಒಂದೊಂದೆ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತಹ ಮಹತ್ವದ ರೂಪವುಳ್ಳವನು. ||೨೭೩||

(೨೭೪ನೇ ನಾಮವು) ಶಿಪಿವಿಷ್ಣುಃ,
ಓಮ್|| ಶಿಪಿವಿಷ್ಣಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ||ಮ) ಸಕುಗಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞರೂಪದಿಂದ ಇರುವಂತವನು. “ಯಜ್ಞೋ ವೈವಿಷ್ಣುಃ || ಪತವಶ್ಚಿಪಿರ್ಯಜ್ಞೋ ಏವ ಪತುಮ್ ಪ್ರತಿ ತಿವೃತಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ ಈ ಅರ್ಥಬೋಧಕಗಳಾಗಿರುವುವು. (ಅಥವಾ) (ಕಂ|| ವಿ||ಮ) “ಶಿವಯೋರಕ್ತಯ ಉಚ್ಯಂತೆ ತೈರಾವಿಷ್ಣುಃ||” ಎಂಬದಾಗಿ ಯಾಸ್ಯರೂ, ಇದನ್ನು ನುಸರಿಸಿ “ಶಿಪಿ ವಿಷ್ಣೋತಿ ಯಚ್ಚಾಸ್ಯ ಪತಿಂ ರೋ ಮಚ ಯದ್ಭವೇತ್ | ತೇನಾಪಿ ವಿಷ್ಣಂ ಯತ್ಕಿಂಚಿ ಚೈವ ವಿಷ್ಣಂಹಿ ತತ್ಪುತ್ರತಂ” ಎಂಬದಾಗಿ ಮಹರ್ಷಿ ವಚನದಿಂದಲೂ; ಶಿಪಿ ಎಂದರೆ ಕೆರಣಗಳು; ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಎಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವಂತವನು “ಶಿಪಿ ವಿಷ್ಣುಃ” ಎನ್ನುವುದುವನು. (ಕಂ|| ಮ) “ಶೈತ್ಯಾಚ್ಛಯ ನಯೋ ಗಾಚ್ಛ ಶೀತವಾರಿ ಪ್ರಚಕ್ಷತ | ತತ್ಪಾನಾ ದುಹ್ನಣಾಚ್ಚೈವ ಶಿವ ಯೋ ರಕ್ತಯೋ ಮತಾಃ || ತೇಮ ಪ್ರವೇಶಾ ದ್ವಿಶ್ವೇಶ ಶಿಪಿವಿಷ್ಣು ಇಹೋ ಜ್ಯೋತೆ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಈ ನಾಮವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟನಮಾಡುವದು. ||೨೭೪||

(೨೭೫ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಕಾಶನಃ,
ಓಮ್|| ಪ್ರಕಾಶನಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಪ್ರಕಾಶಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ದಿವ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಅರ್ಜುನಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. “ದಿವ್ಯಂದಾಮಿತೇ ಚಕ್ಷುಃ ಪಶ್ಯಮೇ ಯೋಗಮೈಕ್ಯರಂ” (ಗೀ|| ೧೧) ಎಂಬದಾಗಿ ಇಂತಹ ದಿವ್ಯ

ರೂಪವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸನ್ನು ನಿನ್ನಿಗೆ ಕೊಡುವೆನು; ನನ್ನ ಈಶ್ವರ ಯೋಗವನ್ನು ನೋಡೆಂದು ಶ್ರೀಗೀತಾ(೧೧) ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾನೆಯೆಷ್ಟೆ. ||೨೩||

ಈ (೨೯)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ೧೦ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಪ್ರಪನ್ನ ಭರಣೇ ಧುರ್ಮ ಭುಜೋಯಃ “ ಸುಭುಜ ” (೨೬೬) ಸ್ತುತಃ | ಪರ್ಮ ದುರವ್ಯವರೇಗೋಯೋ “ ದುರ್ದರ ” (೨೬೭) ಸ್ತುತಃ ಕಥ್ಯತೇ || ವೇದ ಲಕ್ಷಣ ವಕ್ತೃತ್ವಾ “ ದ್ವಾಗ್ನಿ ” (೨೬೮) ಪ್ರಯಹಿತೋಕ್ತಿತಃ | ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ವತ್ತ್ವೇನ “ ಮಹೇಂದ್ರ ” (೨೬೯) ಇತಿ ಶಬ್ದವ್ಯತೇ || “ ವಸುದೋ ” (೨೭೦) ಧನ ದಾನಾಚ್ಚ ಧನಾಯದ್ಭೋಜ ವಿಶೇಷತಃ | ಸರ್ವಸ್ಯ ಹರಿ ರೂಪತ್ವಾದ್ಧನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ “ ದ್ವಸು ” (೨೭೧) ಸ್ತುತಃ || ಯಸ್ಯದಾ ಬಹು ರೂಪಶ್ಚ “ ನೈಕರೂಪ ” (೨೭೨) ಸ್ತುತೀರಿತಃ | ತತ್ತಜ್ಜನ ಜ್ಞಾನಯೋಗ್ಯಂ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ವಿಶೇಷತಃ | “ ನೈಕರೂಪ ” ಸ್ತುತುರ್ದಿವ್ಯ ಸ್ವರ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಯ ಗೋಚರಃ || ವ್ಯಾಪ್ತೌ ವದ್ಯಸ್ಯ ರೂ ಪಂತು “ ಬೃಹದ್ರೂಪ ” (೨೭೩) ಸ್ತುತೀರಿತಃ | ಶಿವಯೋ ರಕ್ತಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ವ್ಯಾಪ್ಯತೇವೈವ ವರ್ಮನಾತ್ || “ ಶಿವಿ ವಿಷ್ಣು ” (೨೭೪) ಸ್ತುತಾಖ್ಯಾತ ಸ್ತುತೀಂದ್ರಗ್ನಾ ದಿ ರೂಪವತ್ | ದಿವ್ಯರೂಪಂ ದಿವ್ಯ ಚುಭ್ಯಃ ಪಾರಾಧಿಭ್ಯೋ ವಿಶೇಷತಃ || ರೂಪಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ಯಸ್ಯ “ ಪ್ರಕಾಶನ ” (೨೭೫) ಈರಿತಃ ” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಓಜಸ್ತೇಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ
ಪ್ರತಾಪನಃ| ಖುದ್ಧ ಸ್ವಪ್ನಾಹ್ನರೋ ಮನ್ತ್ರ
ಶ್ಚಂದ್ರಾಕು ರಾಭಸ್ಕರದ್ಯುತಿಃ ||೩೦||

(೨೭೬ನೇ ನಾಮವು) ಓಜಸ್ತೇಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ,

ಓಂ|| ಓಜಸ್ತೇಜೋದ್ಯುತಿಧರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮು) ಓಜಃ-ಬಲವು, ತೇಜಃ-ಪರಾಕ್ರಮವು, ಕೌರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು; ದ್ಯುತಿ-ದೀಪ್ತಿಯು ಎಂದರೆ ಕಾಂತಿಯು, ಇವುಗಳನ್ನು

ಧರಿಸಿರುವಂತವನು. ಅಥವಾ (ಕಂ) ಓಜಸ್ತೇಜಃ ಎಂತಲೂ; ದ್ಯುತಿಧರಃ ಎಂತಲೂ; ಯರಡು ನಾಮಗಳಾಗಿರುವುವು. “ಬಲಂ ಬಲವತಾಂಚಾಹಂ| ತೇಜಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಾಂ ” ಎಂಬ ಗೀತಾ ೧೧ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬಲ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿವುಳ್ಳವನಾದಕಾರಣ “ಓಜಸ್ತೇಜಃ ” ಎಂತಲೂ; ಜ್ಞಾನ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ “ದ್ಯುತಿಧರಃ” ಎಂತಲೂ; ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. ||೨೩೬||

(೨೩೭ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್|| ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಮೂರ್ಖರಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾದಿಗಳು ಕೂಡ ಸಮ್ಮತಿ ಸುವಂತಹ ಪ್ರಕಾಶವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳವನು. ಹೀಗೆಯೇ “ತ್ವಮೇವ ಪುಂಡರೀಕಾಹ್ನ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪ್ರಭುಃ| ತಸ್ಮಾನ್ನೇ ಯಾ ದವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಸಾದಂ ಕರ್ಮಮರ್ಹಸಿ ” (ಭಾರ|| ೮೦||) ಎಂದು ಧೃತ ರಾಷ್ಟ್ರ ವಾಕ್ಯವಿರುವುದು. (ಕಂ|| ಮ) ಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವರೂಪನು. ||೨೩೭||

(೨೩೮ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರತಾಪನಃ,

ಓಮ್|| ಪ್ರತಾಪನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸೂರ್ಯನೇ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ವಿಭೂತಿಗಳಿಂದ ಸಮ ಸ್ತವನ್ನು (ಕಂ|| ಮ) ಸಂತಾಪ ಪಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ಭಾಸ ಸ್ತವೋಗ್ರಾಃ ಪ್ರತಪಂತಿ ” ಎಂಬ (ಗೀ|| ೧೧) ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉಗ್ರವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು. ||೨೩೮||

(೨೩೯ನೇ ನಾಮವು) ಋದ್ಧಃ,

ಓಮ್|| ಋದ್ಧಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಮ) ಶ್ಲೋಮಾ ಚಂದ್ರ ದರ್ಶನದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತಲಿ ರುವ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತಲಿರುವಂತವನು. (ಕಂ) ಧರ್ಮಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು. ||೨೩೯||

(೨೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಪ್ನಾಕ್ಷರಃ,

ಓಮ್ ಸ್ವಪ್ನಾಕ್ಷರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಉದಾತ್ತವೂ ಒಂಕಾರ ಲಕ್ಷಣವೂ ಆದ ಅಕ್ಷರವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ ವೇದಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವನು. ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೆಂದರ್ಥವು. ||೨೦೦||

(೨೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಮಂತ್ರಃ,

ಓಮ್ ಮಂತ್ರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮ ರೂಪಗಳಾದ ಮಂತ್ರರೂಪನು, ಅಥವಾ; ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮನನ ಮಾಡುವಂತವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂತವನು. (ಮ) ಭಕ್ತರನ್ನು ಮನನ ಮಾಡುವಂತವನು. ಮನನವೆಂದರೆ ಚಿಂತನವು. ||೨೦೧||

(೨೦೨ನೇ ನಾಮವು) ಚಂದ್ರಾಶುಃ,

ಓಮ್ ಚಂದ್ರಾಶವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸಂಸಾರತಾಪವೆಂಬ ಸೂರ್ಯತಾಪದಿಂದ ಸಂತಪ್ತ ಹೃದಯರಾದವರಿಗೆ ಚಂದ್ರನಂತೇ ಆಹ್ಲಾದಕರನಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಮನನಮಾಡತಕ್ಕವರ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ “ತೇತಂ ಸೋಮಮಿವೋದ್ಯಂತಂ” ಎಂಬಂತೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು. (ಮ) ಆಹ್ಲಾದಕರವಾದ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳವನು. ||೨೦೨||

(೨೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಭಾಸ್ಕರದ್ಯುತಿಃ,

ಓಮ್ ಭಾಸ್ಕರದ್ಯುತಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತಹ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದಕಾ

ರಣ “ಭಾಸ್ಕರದ್ಯುತಿಃ” ಎನ್ನುವುದು. “ರತ್ನಾಂಸಿ ಭೀತಾನಿ ದಿ
ಕೊದ್ರವಂತಿ” (ಗೀ|| ೧೧|| ೩೬) “ಕರಜಾಲಾಂಕುಮಾ ಕೂರಃ ಕಪೇ
ರಾಮ ದಿವಾಕರಃ | ಕತುರ್ರಕ್ಷೋ ಮಯಂತೋಯ ಮುಪಶೋವಂ ನ
ಯಿಷ್ಯತಿ” (ಶ್ರೀಮದ್ರಾ) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ಮ
ಸುವು. ||೨೮೩||

ಈ (೩೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ೮ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಅಸಾಧಾರಣ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ತೇಜಶ್ಚ ಪರಿಸತ್ಯತೆ || ಕೀರ್ತಿರ್ದ್ಯುತಿರಾಜ್ವಲಂ ತಾನಿ
ಧತೇಜ ಯಸ್ಯದಾ | “ಓಜಸ್ವೇಜೋದ್ಯುತಿಧರೋ” (೨೩೬) ಹೈಕ
ನಾಮಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಮುರ್ಖೈರಪಿ ಸದಾ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರತಿಪನ್ನ ಸ್ವಭಾವ
ವಾ | ಯಸ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮ “ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ” (೨೩೭) ತೀಕ್ಷ್ಣಭಾವಃ
“ಪ್ರತಾಪನಃ” (೨೩೮) || ಸಾರ್ವಜ್ಞೋ ಜಲಧಿರ್ದ್ಯು ದ್ಬುದ್ಧಿಮಾ
“ಬುದ್ಧ” (೨೩೯) ಉಚ್ಯತೆ | ಸ್ಪಷ್ಟೀ ಕೃತಾಶ್ಚ ವೇದಾರ್ಣವ ಯ
ಸ್ಮಾತ್ “ಸ್ಪಷ್ಟಾಶ್ಚರೋ” (೨೪೦) ಮತಃ || ಮಂತಾರಂತಾರಯತ
ಇತಿ “ಮಂತ್ರ” (೨೪೧) ಶ್ವಾಪ್ಯಭಿ ಧೀಯತೆ | ಕ್ಲಮಹಾರಿ ಮಹಾ
ಹ್ಲಾದ ತೇಜಸ್ಕರತಯಾಪಿಜ || ಮಂತ್ರಾಣಾಮೇವ “ಚಂದ್ರಾಂಕು”
(೨೪೨) ರಾಹ್ಲಾದ ಫಲದೋ ಮನುಃ | ಪರಪ್ರಭಾವಾ ಭಿಭವ ಲಕ್ಷಣ
ದ್ಯುತಿವಾಂಕ್ಷಯಃ || ಸ “ಭಾಸ್ಕರದ್ಯುತಿಃ” (೨೪೩) ಪ್ರೋಗ್ನಾ
ನೇತ್ರವೈಮಲ್ಯದೋ ಮನುಃ ||” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು
ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅಮೃತಾಂಕೂದ್ಭವೋ ಭಾನು ಕೃಶ
ಬಿಂದು ಸ್ಸುರೇಶ್ವರಃ | ಔಷಧಂ ಜಗತಸ್ಸೇತು
ಸ್ಸತ್ಯಧರ್ಮರಾಕ್ರಮಃ ||೩೧||

(೨೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೃತಾಂಕೂದ್ಭವಃ,
ಓಮ್|| ಅಮೃತಾಂಕೂದ್ಭವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಅಮೃತಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ದೇವಾಸುರರು ಶ್ರೇರ ಸಮುದ್ರ
ವನ್ನ ಕಡೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಕೇರಣನಾದ ಚಂದ್ರನು ಯಾವ

ಪರಮಪುರುಷನಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದನೋ ಅವನು “ಅಮೃತಾಂಶೂದ್ಭವಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತ ತಾಪಗಳನ್ನು ಹರಿಸಿ ಅಮೃತ ಯನಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ಮೃತ ಸಂಜೀವನವಾದ ಅಮೃತ ಕಿರಣಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವ ಚಂದ್ರನು ಕೂಡಾ ಪರಮಪುರುಷನ ಹೃದಯಗತವಾದ ಸೈತ್ಯಾದಿ ಗುಣ ಸಂಬಂಧದಿಂದಂಟಾಗಿರುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ “ಅಮೃತಾಂ ಶೂದ್ಭವಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. “ಚಂದ್ರ ಮಾ ಮನಸೋ ಜಾತಃ” (ಪು|| ಸೂ) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ ಆರಭವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುವು. ||೨೪||

(೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಭಾನುಃ,

ಓಮ್|| ಭಾನವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ತಮೇವ ಭಾನ್ತ ಮನುಭಾತಿ ಸರ್ವಂ” ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ; (ವಿ|| ಭಾ) ಅಧಿಕವಾದ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಸೂರ್ಯನುಕೂಡ ಇವನ ತೇಜಸ್ಸಿನ ವಿಕಿರಣದಿಂದ ಉಪಜೀವಿಸುವಂತಹ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ; “ಭಾನುಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ಯಸ್ಯಾದಿತ್ಯೋಭಾಮುಪಯುಜ್ಯಭಾತಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ರಿಯಬೇಕು. ||೨೫||

(೨೫ನೇ ನಾಮವು) ಶಶಬಿಂದುಃ,

ಓಮ್|| ಶಶಬಿಂದವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ಪುಷ್ಣಾಮಿ ಚೌವಧೀ ಸ್ವರಾಸ್ತ ಸೋಮೋ ಭೂತ್ವಾ ರಸ್ಥಾತ್ಮಕಃ” ಎಂಬ ಗೀತಾ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶಶವೆಂಬ ಗುರುಳ್ಳ ಚಂದ್ರನು ಸರ್ವೌವಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೆ ಪ್ರೋಪಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದರಂತೆ ಇವನೂ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋಪಿಸುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ “ಶಶಬಿಂದುಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕುಟಿಲ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಂತವನನ್ನು ಅಪಲಾಪಿಸುವಂತವನು. ||೨೬||

(೨೬ನೇ ನಾಮವು) ಸುರೇಶ್ವರಃ,

ಓಮ್|| ಸುರೇಶ್ವರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶೋಭನವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ದೇವತೆಗೆ
ಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹಾಗೆಯೇ ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತನ
ವುಳ್ಳ ದೇವಪ್ರಕೃತಿ ಯಾದವರಿಗೆ ನಿರ್ದೋಷಕನು. ||೨೪೩||

(೨೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಔಷಧಂ,

ಓಮ್|| ಔಷಧಾಯನಮಃ,

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಸಂಸಾರವೆಂಬ ತೀವ್ರವಾದ ವಿಷವನ್ನು ಹರಿಸುವಂ
ತಹ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳವನು. (ವಿ) “ದೇವಾದೇವರ್ಮ ಯಶ್ಯೈವ ಯಂ ವಿಮು
ರ್ಹುಃಖ ಭೇದಜಂ || ಏಕಾಗ್ರತಾ ಮೂಲ್ಯಬಲೇ ನ ಲಭ್ಯಂ ಭವೊದ
ಧತ್ಯಂ ಭಗವಾನ್ ಕಿಲ್ಬಕಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುವು. ||೨೪೪||

(೨೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಜಗತಸ್ಸೇತುಃ,

ಓಮ್|| ಜಗತಸ್ಸೇತವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಒಳ್ಳೇದುಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂಬದನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಕಲೆತು
ಹಾಕದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವಂತವನು. (ಅಥವಾ) (ಕಂ) ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ
ಸಾಂಕರ್ಯದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡದವನು. ಇಲ್ಲಿ “ಏಷ
ಸೇತುರ್ವಿಧರಣ ಏಷಾಂ ಲೋಕಾನಾ ಮಸಂಭೇದಾಯ” (ಬೃಹದಾ||
೬|| ೪|| ೨೨) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನುರಿಯಬೇಕು. (ವಿ) ಆದುದರಿಂ
ದಲೆ ತಾನೆ ಪೌರಣಿಗಳಿಗೆ ತಾವು ಮಾಡದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಫಲವು ಪಾಪವಾ
ಗಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಫಲವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವು. ||೨೪೫||

(೨೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ,

ಓಮ್|| ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸತ್ಯವಾದ ಧರ್ಮ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಪರಾಕ್ರ
ಮವನ್ನೂ ವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಪರಾಕ್ರಮಗಳ
ನ್ನೂ ಚೇಷ್ಟಿತಗಳನ್ನೂ ಅನೋಭವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ

ವಾಗಿ ತಾನೇ ಅರ್ಜುನನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ ಸರ್ವಮೇತದೃಶಂ ಮನ್ಯೇ
ಯನ್ಮಾಂವದಸಿ ಕೇಶವ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಇವನ ಗುಣ ವಿಭೂತಿ ಚೇಷ್ಟೆ
ತಾದಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು. (ಮ) ಸತ್ಯವೂ ಧರ್ಮವೂ
ಪರಾಕ್ರಮವೂ ವುಳ್ಳವನು. ||೨೯೦||

ಈ (೩೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯೇಳು ನಾಮ
ಗಳಿಗೂ “ ಸರ್ವತಾಪ ಹರಸ್ಯೈವ ಮೃತಸಂಜೀವನಸ್ಯಚ | ಅಮೃತಾಂ
ಶೋಹಿತಜ್ವತ್ವಾ “ ದಮೃತಾಂಶೂದ್ಭವಃ ” (೨೮೭) ಸ್ತೋತಃ || ರವೀ
ಸ್ಮೇಜಸ್ಯರತ್ನಾಚ್ಚ “ ಭಾನು ” (೨೮೫) ರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೆ | ಕಕಪ್ಲುತ
ಗತಿಃ ಪ್ರೋಕ್ಷೋ ಬಿಂದು ಸ್ತಸ್ಯ ನಿವರತಃ || ಕೌಟಿಲ್ಯ ಗತಿ ವಿಧ್ವಂ
ಸೀ “ ಕಕಬಿಂದು ” (೨೮೬) ರುದಾಹೃತಃ | ಧರ್ಮಾ ಋಜುಗತೀನಾಂ
ಯಸ್ಯ “ ಸುರೇಶ್ವರ ” (೨೮೭) ಈರಿತಃ || ಭವತೀವ್ರ ವಿವಂ ಹರ್ಮಾ
“ ಹೃದ್ಯವಧಂ ” (೨೮೮) ಯಸ್ಯ ಉಚ್ಯತೆ | ನಿರೋಧಾ “ ಜ್ವಗತ
ಸ್ತೇತು ” (೨೮೯) ಸ್ವದಸದ್ವರ್ಗ ಸಂಹತೇಃ || ಸತ್ಯಾ ಹ್ಯವಿತಥಾ
ಧರ್ಮಾ ಗುಣಾಯಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಾಃ | ಚೇಷ್ಟಿತಾನಿಚ ಸಂತೀತಿ “ ಸತ್ಯ
ಧರ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮಃ ” (೨೯೦) || ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು
ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಃ ಪವನಃ ಪಾ
ವನೋ ಽನಲಃ | ಕಾಮಹಾ ಕಾಮಕೃ ತ್ಕಾಂತಃ
ಕಾಮಃ ಕಾಮಪ್ರದಃ ಪ್ರಭುಃ ||೩೧||

(೨೯೦ನೇ ನಾಮವು) ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಃ,
ಓಮ್|| ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯ ದ್ವರ್ಮಾನಗಳೆಂಬ ಕಾಲತ್ರಯ
ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವ ಭೂತ ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದ ಯಾಚಿಸಲ್ಪಡು
ವಂತವನು. ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಭೂತಗಳ ದಶೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡು
ವಂತವನು. ಯದ್ವಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತನಾಗಿರುವಂತವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವೂ ಅಧವಾ ಐಕ್ಯತ್ವವೂ; ತಾತ್ಪರ್ಯ ಲಿಪ್ಯದಿಂದಲೂ ಮಾತ್ರವೇ ಇಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯ ದ್ವಾರಮಾಪ ಗಳೆಂಬ ತ್ರೈಕಾಲಿಕದಲ್ಲಿಯೂ ಇವನಿಗೆ ಇರುವುದಾದುದರಿಂದ “ಭೂತ ಭವ್ಯ ಭವನ್ನಾಧಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇದನ್ನು “ಭೂತಭವ್ಯ ಭವ ನ್ನಾಧಃ ಕೇಶವಃ ಕೇಶಿಸೂದನಃ | ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಪರ್ಶವೈಷ್ಣೀನಾ ಮಾಪ ತ್ಸ್ಯ ಭಯದೋಽರಿಹಾ ||” (ಭಾರ|| ಸಭಾಪ|| ೩೮|| ೧೩) ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರು. ||೧೯೦||

(೧೯೧ನೇ ನಾಮವು) ಪವನಃ,

ಓಮ್|| ಪವನಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಯೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಬೀಸುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುವಂತವನು ಇನನ ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೇ ವಾಯುವಿಗೂ ಕೂಡ ಸದಾ ಬೀಸುತ್ತಲಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಗಿರುವುದು. ಪವಿಗರ್ತೃತ್ವಃ (ಶಂ) “ಪವನಃ ಪವತಾ ಮಸ್ತು” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣೋಪನ್ಯಾಸವು. ||೧೯೧||

(೧೯೨ನೇ ನಾಮವು) ಪಾವನಃ,

ಓಮ್|| ಪಾವನಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಆ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಗಂಗಾದಿ ನದಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲವೂ ಪಾವನಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. “ಪಾವನ ಸ್ಪರ್ಶ ಲೋಕಾನಾಂ ತ್ಯಮೇವ ರಘುನಂದನ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರಿಸಿರುವುದು. ||೧೯೨||

(೧೯೩ನೇ ನಾಮವು) ಅನಲಃ,

ಓಮ್|| ಅನಲಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಆತ್ಮವನ್ನಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸುವಂತಹ ಜೀವನಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ; ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ; “ಅ ಗಂಧ ಮರಸಂ” ಎಂಬಂತೆ ಗಂಧರಹಿತನಾ

ದುದರಿಂದಲಾದರೂ ; ಸೂಕೆಂಬ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ರಹಿತನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ ;
ಲೋಕ ಸಂಹಾರಕನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ ; “ ಅನಲಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡು
ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಉಪ
ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸೂಕೆಂಬ ಅಲಂಬುದ್ಧಿ ಯಿಲ್ಲದವನು. ಇಂತಹ
ಕತ್ತಿಯ ಲೇಖನಾತ್ರದಿಂದಲೇ ತಾನೆ ಅಗ್ನಿಗೂ ಕೂಡ ಅನಲನೆಂಬ ಹೆಸ
ರುಂಟಾಗಿರುವುದು. ||೨೦೪||

(೨೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಮಹಾ,

ಓಮ್|| ಕಾಮಘ್ನೀನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಮುಮುಕ್ಷುಗಳೂ ಭಕ್ತರೂ ಹಿಂಸಕರೂ ಆದವರ
ಅಪೇಕ್ಷಿತಗಳನ್ನು ಹರಿಸುವಂತವನು (ಮ) ಅವೃತಾರ್ಥಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯರ
ಇಪ್ಪುವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ತನ್ನ ಗುಣಾ
ತಿಶಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದವರುಗಳಿಗೆ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷೆ
ಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. “ ನ ಕಾಮ ಕಲುಷಂ ಚಿತ್ತಂ ಮಮ
ನತೆ ಪಾದಯೋ ಸ್ಫುತಂ ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರು
ವುದು. ||೨೦೫||

(೨೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಮಕೃತ್,

ಓಮ್|| ಕಾಮಕೃತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಕಾಮುಕರಿಗೆ ಇಪ್ಪುವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು.
ಆಭವಾ ; (ಶಂ|| ಮ) ಕಾಮನೆಂದರೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ; ಅವನಿಗೆ ಜನಕನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಭೋಗ ವೋಹಾದಿಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತ
ವನು. ||೨೦೬||

(೨೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಂತಃ,

ಓಮ್|| ಕಾಂತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನು. (ಮ) ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತನು. (ವಿ||
ಭಾ) ಸೌಂದರ್ಯ ಸೌಕುಮಾರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯದೇಹ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರನಾದವನು. ||೨೦೭||

(೨೯೧ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಮಃ,
ಓಮ್|| ಕಾಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪುರುಷಾರಾಧಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಶೀಲಾದಾರ್ಯಾದಿಗಳಾದ ಆತ್ಮಗುಣಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋ
ಹರನಾದವನು. ಇಂತಹ ಗುಣ ಲೇಖಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ತಾನೇ ಮನ್ಮಥನು
ಲೋಕರನ್ನು ಹುಚ್ಚರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನು. (ಮ) ಜಗತ್ಪ್ರಪ್ತಾಪಲಿ
ದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸತಕ್ಕವನು. ||೨೯೧||

(೨೯೨ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಮಪ್ರದಃ,
ಓಮ್|| ಕಾಮಪ್ರದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕೊ
ಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪರಮಾತ್ಮ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವ
ರಿಗೂ ಇತರ ಹೃದ್ರ ಪುರುಷಾರಾಧಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಗೂ ಅವರವರ ಮನೋ
ರಥಾನುಗುಣವಾದ ಅಭೀಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ಈ ವಿಷಯ
ದಲ್ಲಿ “ಎಕೋ ಬಹೂನಾಂ ಯೋ ವಿದಧಾತಿ ಕಾಮಾತ್” (ಕಥೆ|| ೧|| ೫)
ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವು ಜಾಗರೂಕವಾಗಿರುವುದು. ||೨೯೨||

(೩೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಭುಃ,
ಓಮ್|| ಪ್ರಭವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಭವತೀತಿ ಪ್ರಭುಃ-ಅಧಿಕವಾಗಿ ಆಗುವಂ
ತವನು. (ಮ) ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಭವತೆ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಪ್ರಭುಃ-ಅಧಿಕ
ವಾಗಿ (ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ) ಹೊಂದುವಂತವನು. “ಪ್ರಭುರೀಶ್ವರಃ” ಎಂಬ
ಕಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಭು ಶಬ್ದವು ಸಮರ್ಥನೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ
ವುನರುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರನಾದ
ಕಾರಣ ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯವನ್ನೂ ಅವಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥ
ನಾದವನು. “ರಾಮಃ ಕಮಲ ಪತ್ರಾಕ್ಷ ಸ್ಕರೈಶತ್ಯ ಮನೋಹರಃ”
(ಶ್ರೀರಾ||) ಎಂಬೀ ವಚನವು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ||೩೦೦||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಭಾಷಿತವಾದ
ಭಗವದ್ಗುಣ ದರ್ಶನವೆಂಬ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ
ತೃತೀಯ ಶತಕವು ಸಮಾಪ್ತವು.

ಈ (೩೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಐಕ್ಯಾರ್ಯಂ
ಯಸ್ಯ ಸ್ವಾಮ್ಯಂವಾ ತ್ರಿಕಾಲೇವ್ಯಪಿ ಯಸ್ಯಸಃ | “ ಭೂತಭವ್ಯಭವ
ನ್ನಾಧಃ ” (೧೯೧) ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತದ್ಭಿರಾದರಾತ್ || ಸದಾ ಸ್ವಯಂತು
ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರವಾಹ ಇತಿ ನಿತ್ಯಕಃ | “ ಪವನಃ ” (೧೯೨) ಪ್ರವಹತಿ ಯಃ
ಕಪ್ಪತೇವೇಗದೋ ಮನುಃ || ಯಸ್ಸಪ್ತಸಂಬಂಧಿ ಗಂಗಾದೀಃ ಪಾವನಾ
ನೋಕ ಪಾವನಾಃ | ಸ “ ಪಾವನ ” (೧೯೩) ಇತಿ ಖ್ಯಾತಃ ಪಾವ
ನತ್ವ ಸದೋ ಮನುಃ || ಅಸರ್ವಾಪೋಹಿ ಭಕ್ತೋಭ್ಯೋ ಪ್ರಸಕ್ತೃತ್ಯ
ಪುನಃ ಪುನಃ | ಅನುಗ್ರಹಂ ಯಃ ಕರೋತಿ ಸೋ “ ೭ನಲಃ ” (೧೯೪)
ಪರಿಕೀರಿತಃ || ಪುಂಸಾಂ ಸ್ವದರ್ಶಿನಾಂ ಯೋಸೌ ಸ್ಪೃಹಾಂಚ ವಿಷಯಾಂ
ತರೆ | ಹತವಾ “ ಕಾಮಹಾ ” (೧೯೫) ಪ್ರೋಕ್ತ ಸ್ವರಾಶಾ ಪೂರಕೋ
ಮನುಃ || ಸ್ವಪಾದ ಪದ್ಮೇರಾಗಾದಿ ಕರಣಾ “ ತ್ವಾಮಕೃ ” (೧೯೬)
ತ್ಸೃತಃ | ಸಾಂದರ್ಭಾದಿ ಗುಣೈಃ “ ಕಾಂತೋ ” (೧೯೭) ಮನೋ
ಹರತಯಾಭೃಕಂ || ಸ್ವಕಾಮ್ಯೋ ಹೃದ್ರಕಾಮ್ಯೋಭ್ಯೋ ಯಥಾರ್ಹಂ
ಕಾಮ್ಯದಾನತಃ | “ ಕಾಮಪ್ರದ ” (೧೯೮) ಸ್ತನಾಖ್ಯಾತೋಹ್ಯಪ್ಪಾ
ರೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ || ನರ್ವೇಷಾಂ ಚಿತ್ತಹರಣೆ “ ಸ್ರಬುಃ ” (೨೦೦)
ಶ್ರಭನೀತಿತಿಯಃ ” ಎಂಬಂತೆ ನಿರುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಚತುರ್ದಶ ಶತಕವು.

ಮೂ|| ಯುಗಾದಿಕೃ ದ್ಯುಗಾವರೋ ನೈಕ
ಮಾಯೋ ಮಹಾಶನಃ | ಅದೃಶ್ಯೋ ವ್ಯಕ್ತರೂ
ಪಶ್ಚ ನಹಸ್ರಜಿ ದನಂತಜಿತ್ ||೩೩||

(೩೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಯುಗಾದಿಕೃತ್,

ಓಮ್|| ಯುಗಾದಿಕೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕಾಲಭೇದವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು. ಅಥವಾ ;
ಮು) ಯುಗಗಳಿಗೆ (ನೋಡಲನೇ) ಆರಂಭವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು ||೩೦೦||

(ಕಂ|| ಮ) ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತೃತೀಯ ಶತಕವು ಪೂರೈವಾಯಿತು.
 (ವಿ|| ಭಾ) ಯುಗಾಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಯುಗಕ್ಕೆ ಆದಿ
 ಯನ್ನು ಮೊಡತಕ್ಕವನು. ಇವನು ತಾನೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ
 ಕೂಡ ಪ್ರಸಂಚವನ್ನು ಮುಣುಗಿ ಹೋಗದಂತೆ ಪ್ರವರಿಸುವಂತವನು.
 ||೩೦೧||

(೩೦೨ನೇ ನಾಮವು) ಯುಗಾವರ್ಮಾ,
 ಓಮ್|| ಯುಗಾವರ್ಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ತಾನು ಕಾಲರೂಪಿಯಾಗಿ ಕೃತಾದಿ ಯುಗಗಳನ್ನು
 ತಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ) ತಾನು ಮಾಡುವ ಧರ್ಮ
 ವೈವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೃತಾದಿ ಯುಗಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ತಿರುಗುವಂತೆ
 ಮಾಡುವಂತವನು. ||೩೦೨||

(೩೦೩ನೇ ನಾಮವು) ನೈಕಮಾಯಾ,
 ಓಮ್|| ನೈಕಮಾಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಹೊರಗಡೆ ಮಾಯೆಯುಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾಯೆಯು
 ಛವನಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅನೇಕ ಮಾಯೆಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕ
 ರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದು, ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸು
 ವುದು, ಯಾವದೊಂದು ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ವಿಕಾರೈವಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ
 ರುವ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಲದ ಯೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಯನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು
 ದಿರುವದೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಆತ್ಮರೈಚೇಷ್ಟಿತಗಳುಳ್ಳವನು ಇಲ್ಲಿನ
 ಮಾಯಾ ಕಬ್ಬವು ಮಿಥ್ಯಾ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂ
 ಡದು. ಸತ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಯಾ ಕಬ್ಬ ಪ್ರಯೋಗವು
 ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು. ಅದು ಎಲ್ಲೆಂದರೆ:—“ ಮಾಯಾಂತು
 ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಯಾತ್ ” (ಶ್ವೆ ೪|| ೯) ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳ
 ನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಸತ್ಯವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ
 ಯೂ; “ಮಾಯಾ ಮಯುನಂ ಜ್ಞಾನಂ || ಸುಖ್ಯುತಾ ದೇವಮಾಯಯಾ||

ವಿಶ್ವಾಸಿ ದೇವ ವೇಯನಾಸಿ ವಿದ್ವಾನ್ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ ;
 “ ತೇನಮಾಯಾ ಸಹಸ್ರಂ ತಜ್ಞಂ ಬರಸ್ಯಾ ಕುಗಾಮಿನಾ | ಬಾಲಸ್ಯ
 ರಕ್ಷತಾದೇಹ ಮೇಕೈಕಶ್ಯೇ ನ ಸೂದಿತಂ ” (ವಾರಾಹ) ಎಂಬದಾಗಿ ತತ್ತ್ವ
 ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡದೆ ಅಸ್ತಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದರ
 ಲ್ಲಿಯೂ ; ಮಾಯಾ ಕಬ್ಬ ಪ್ರಯೋಗವಿರುವುದು ಇನ್ನೂ “ ಮೇಘಾ
 ದಯಸ್ಸಾಗರ ಸನ್ನಿವೃತ್ತಿರಿಂದೊದ್ದಿಬಾಗ ಸ್ಪರ್ಶಿತಾನಿವಾಯೋ | ವಿ
 ಡ್ಯುದ್ವಿಭಂಗಳೋ ಗತಿರುಷ್ಣ ರಕ್ತೋ ರ್ವಿಷ್ಣೋ ರ್ವಿಚಿತ್ರಾಃ ಪ್ರಭವಂತಿ
 ಮಾಯಾಃ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಕರವಾದ ವಿದ್ವ
 ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾ ಕಬ್ಬವೂ, ಆರಣ್ಯ ಪರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಿಂದಲೂ
 ಆಲದ ಯಲೇಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವದೇ ಮೊದಲಾದ ಆತ್ಮರೈಗಳು ಹೇಳಲ್ಪ
 ಟ್ಟಮೇಲೆ “ ತತೋಮೇ ಪುಥಿವೀಪಾಲ ವಿಸ್ತಯಸ್ಸು ಮಹಾನಭೂತ್ |
 ಲೋಕಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಮಸ್ತಂಚ ” ಎಂದು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿ “ ಇತ್ಯು
 ಕ್ತಾಂತರ್ಹಿತಸ್ತೂತ ಸ ದೇವಃ ಪರಮಾದ್ಭುತಃ | ಆತ್ಮರೈಂ ಭರತ
 ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ” (ಭಾರ|| ೫|| ೧೪-೧೫) ಎಂಬದಾಗಿ ನಿರ್ದೋಷ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
 ಸಿದ್ಧವಾದ ಅದೇ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಹ್ವಾತ್ಮ್ಯಾರ್ಥ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಬಹುಳ
 ವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. (ಮ) ಅನೇಕಗಳಾದ ಮಾಯೆ ಯುಳ್ಳ
 ವನು. “ ಇಂದ್ರೋ ಮಾಯಾಭಿಃ ಪುರುರೂಪ ಈಯತೆ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಕ್ರೂತಿ
 ಇರುವುದು. ಇಲ್ಲಿನ ಇಂದ್ರ ಕಬ್ಬವು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಬೋಧಿಸು
 ವುದು. ಈ ಮಾಯೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಏಕ ವಚನವು ಜಾತ್ಯೇಕ
 ವಚನವಾಗಿರುವುದು. ಭಗವದ್ಗತವಾದ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನೇಕತ್ವ
 ವಿಲ್ಲವು. ಕೆಲವರು ಮಾಯಾ ಎಂಬುವುದೇನೂ ಒಂದಾಗಿರಬೇಕು ಇರು
 ವುದು. ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಬಹುವಚನವು ಇದರ ಕೆತ್ತಿ ಬಹುತ್ವವೆ
 ನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ||೩೦||

(೩೦ರನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಶೇನಃ,

ಓಮ್ || ಮಹಾಶೇನಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನುಂಗುವುದರಿಂದ ಮಹ
 ತಾದ ಆಹಾರವುಳ್ಳವನು. (ವಿ) “ ಯಚ್ಚಕಿಂಚಿನ್ಮಯಾಲೋಕೇ ದೃಷ್ಟಂ

ಸ್ಥಾನರ ಜಂಗಮಂ | ತದಸಕ್ಯ ಮಹಂ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯ ಕುತ್ಸೌ ಮಹಾ
ತ್ಮನಃ || ” (ಭಾರ|| ಅರ|| ೧೧೪=೧೧೨) ಎಂಬೀ ವಚನವು ಈ ಅರ್ಥ
ವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ||೩೦೪||

(೩೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಅದೃಶ್ಯಃ,

ಓಮ್ || ಅದೃಶ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಶೋಚ
ರನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತವನೆಂದು ನೆನೆಯಲಶಕ್ಯವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವುಳ್ಳ
ವನು. ಇದು “ ಕಥವ್ಯಯಂ ಶಿಶುಶ್ಚೇತ ಲೋಕೇನಾಶ ಮುಸಾಗತೆ |
ತಸಸಾ ಚಿಂತಯಂತ್ವಾಪಿ ತಂ ಶಿಕುಂ ನೋಪಲಕ್ಷಯೆ ” (ಭಾರ|| ಅರ||
೧೧೪|| ೯೪) ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ ಬೋಧಿತವಾಗುವುದು. (ಮೆ) ಸ್ಥೂಲ
ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗದವನು. ||೩೦೫||

(೩೦೬ನೇ ನಾಮವು) ವೈಕ್ತರೂಪಃ,

ಓಮ್ || ವೈಕ್ತರೂಪಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸ್ಥೂಲರೂಪದಿಂದ ವೈಕ್ತವಾದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು,
ಅಥವಾ; ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶನಾದ ಕಾರಣ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ವೈಕ್ತರೂಪನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತವನೆಂದು ನೆನೆಯಲಶಕ್ಯವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವುಳ್ಳವನಾಗಿ
ದ್ವರೂ ಭಕ್ತರಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಕಾಣುವದಕ್ಕೆ
ಯೋಗ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನು. “ ಅತನೀಪ್ರವೃತ್ತಸಂ
ಕಾಶ ಶ್ರೀವತ್ಸು ಕೃತ ಲಕ್ಷಣಃ| ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತೌ ಇವಾ ವಾಸಸ್ಸುಸ್ತದಾ
ಪ್ರತಿ ಭಾತಿಮಿ || (ಭಾರ|| ಅ|| ೧೧೪|| ೯೬) ತಸ್ಯ ತಾಮ್ರ ತಲೌತಾತ
ಚರಣೌ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೌ | ಸುಜಾತ ಮೃದುರಕ್ತಾಭಿ ರಂಗುಲೀಭಿರಲಂ
ಕೃತೌ| ಪ್ರಣತೇನ ಮಾಯಾ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಗೃಹೀತ್ವಾಹ್ಯಭಿವಂದಿತೌ”
(ಭಾ|| ಅರ|| ೧೧೯|| ೪೧) ಇಂತಹ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಇವನ ವೈಕ್ತರೂಪ
ತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುವು. ||೩೦೬||

(೩೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಸಹಸ್ರಜಿತ್,

ಓಮ್ || ಸಹಸ್ರಜಿತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ಯಾವದ್ಯುಗಾನಾಂ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಸಹಸ್ರಂ ಪರಿವರ್ತತೇ | ತಾವ ತ್ವೈಬಮಿ” (ಭಾರ|| ಅರ|| ೧೮೯|| ೪೧) ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಹಸ್ರಯುಗವುಳ್ಳ ಕಲ್ಪಾಂತದವರಿಗೂ ಕಯನಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಸರ್ವೋನ್ನತನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವಂತವನು. ||೩೦೩||

(೩೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಅನಂತಜಿತ್,
ಒವ್|| ಅನಂತಜಿತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಯುಳ್ಳವನಾದ ಕಾರಣ ಸಕಲ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಯುದ್ಧಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ಅಂತಕೈರೀ ತಸ್ಯಾಹಂ ವರ್ಷಾಣಾ ಮಧಿಕಂ ಕತಂ | ನಹಿ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತಸ್ಯಾಹಮನ್ತಂ ದೇವಸ್ಯ ಕರ್ಪಿಚಿತ್ | ಆಸಾದಯಾಮಿ ನೈವಾಂತಂ ತಸ್ಯರಾಜನ್ಮಹಾತ್ಮನಃ” (ಭಾರ|| ಅ|| ೧೦೪|| ೧೦೫) ಎಂಬಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಶಿಶುರೂಪನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಇವನ ಮಹಿಮಾತಿಶಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯಲಶಕ್ಯನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೩೦೪||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈ (೩೩)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ (೪) ನಾಮಗಳಿಗೂ; “ನೈಗೋಧಶಾಯಿ ಭಗವಾನ್ ಪುರಾಣ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ | ಕರೋತ್ಯಾದಿ ಯುಗಸ್ಯಾಂತೇ “ಯುಗಾದಿಕೃ” (೩೦೧) ದುದೀರಿತಃ || ಧರ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥಯಾ ಸ್ವಸ್ಯ ಯುಗಾದ್ಯಾ ವರ್ಮನಾ ನ್ಮುಯಃ | “ಯುಗಾವರ್ಮ” (೩೦೨) ಸ್ವಮಾಖ್ಯಾತಃ ಕಾಲರೂಪಧರೋ ಹರಿಃ || ಮುಗ್ಧಾರ್ಭಕ ಸ್ವರೂಪೇಣ ಜಗನ್ನಿ ಭರ್ತಾಣಾದಪಿ | ವಟ್ಟಿಕಪತ್ರ ಕಯನಾ ನ್ನಿರಾಲಂಬ ಜಲೇಮುಹುಃ || ಅನಂತಾಶ್ಚರ್ಯ ಸಂಯುಕ್ತೋ “ನೈಕಮಾಯ” (೩೦೩) ಸ್ತುತಸ್ಮೃತಃ || ಭುವನಾನಾಂನಿಗರಣಾ “ನ್ಮಹಾಕನ” (೩೦೪) ಇತೀರಿತಃ | ಅತರ್ಕ್ಯ ವೃತ್ತಾಂತ ತಯಾ ಜಗತಃ ಪ್ರಲಯೇಭಯಃ | ನಲಬ್ಧಶ್ಚಿಂತ್ಯಮಾನೋಽಪಿ ಸೋ “ಽದೃಶ್ಯ” (೩೦೫) ಇತಿ ಕದ್ಯತೇ || ಮಹಾಜಲೆ ಸಂಚರತೋ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಸ್ಯ ಧೀಮತಃ | ದೃಶ್ಯೋಽಸ್ಯ “ವೈಕ್ಮರೂಪ” (೩೦೬) ಸ್ವಾಲ್ಪ ದ್ವಿವ್ಯ ವಿಗ್ರ

ಹ ಧಾರಣಾತ್ | ಸಹಸ್ರಯುಗ ಸಂಖ್ಯಾಕಂ ಸರ್ವಕಲ್ಪಾಂತಮೇವಹಿ |
ಶಮಾನ ಏನ ಜಯತಿ “ ಸಹಸ್ರಹಿ ” (೩೦೩) ದಿಶಿ ಸ್ತುತಕಿ | ಮತಸ್ಯ
ಶಿಶುರೂಪಸ್ಯ ಕದಾಚಿತ್ಕುಶ್ವಿದೇವಹಿ | ಕಥಂ ಚಿದವಧಿರಾಘ್ನಿಃ ಮಹಿಮ್ನಃ
ಪರಮಾತ್ಮನಃ || ತಸ್ಮಾತ್ “ ದನಂತಜಿ ” (೩೦೪) ದಿಶಿವಸ್ಯರೋ ಜಯ
ದೋ ಮನುಃ ” ಎಂಬಂತೇ ನಿರುಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಇಷ್ಟೋಽವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈವೈಷ್ವ ಶಿಖಂ
ಡೀ ನಹುಮೋ ವೃಹಃ | ಕ್ರೋಧಹಾ ಕ್ರೋಧ
ಕೌ ತ್ಕರಾ ವಿಶ್ವಭಾಷು ರೃಹೀಭಃ ||೩೪||

(೩೦೪—೩೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಇಷ್ಟೋಽವಿಶಿಷ್ಟಃ,
ಓಮ್|| ಇಷ್ಟಾಯಾನಮಃ. ಓಮ್|| ಅವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) ಪರಾವಂದಾತ್ಮಕನಾದ ಕಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ; ಯಜ್ಞಾದಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನಾದಕಾರಣದಿಂದಲೂ; ಇಷ್ಟಃ. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಸ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಧರಿಸಲ್ಪಡುವ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಕೃಪಾಮಾತ್ರದಿಂದ ತ್ರಾಯಿಯಂತೆ ಇಷ್ಟದಿಂದ ಕಾಯುವಂತವನು. (ಕಂ) ವಿಶಿಷ್ಟಃ-ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮಹತ್ವವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ; ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಿರಿಯನಾದಕಾರಣದಿಂದಲೂ, ‘ವಿಶಿಷ್ಟಃ’ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಮು) ವಿಶಿಷ್ಟಃ-ಸರ್ವಾಧಿಕನು. ||೩೦೪—೩೦೫||

(೩೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಶಿವೈಷ್ವಃ,
ಓಮ್|| ಶಿವೈಷ್ವಾಯಾನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಬ್ರಹ್ಮವೇದಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟನು. ಮತ್ತು “ಪ್ರಯೋಹಿ ಜ್ಞಾನಿನೋತ್ಕರಥ ಮಹಂಸಚ ಮಮಬ್ರಯಃ” (ಭ|| ಗೀ) ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶಿವೈಷ್ವನರೆ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿರುವರೋ ಅವನು ಶಿವೈಷ್ವಃ. ಅಥವಾ; ಶಿವೈಷ್ವರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಾದಿಗಳ್ಳರು

ಕ್ರೋಧವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದು ಯಾವನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವರೋ ಅವನು “ಶಿಷ್ಟೇಷ್ಟಿ” ಎನ್ನುವುದು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಸತ್ವಸ್ಥಾ ನಿರಹಂಕಾರಾ ನಿತ್ಯ ಮಧ್ಯಾತ್ಮಕೋವಿದಾಃ | ಮಾಮೇವ ಸತತಂ ವಿಪ್ರಾಶ್ಚಿಂತಯಂತ ಉಪಾಸತೇ || (ಭಾ|| ಅ|| ೧೪೯|| ೧೬೭) “ಆಸೀನಂತಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರಂ ಪಶ್ಯಾಮ್ಯಮಿತ ತೇಜಸಂ” (ಭಾ|| ಆರ|| ೧೪೪|| ೧೦೯) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ||೩೧೧||

(೩೧೨ನೇ ನಾಮವು) ಶಿಖಂಡೀ,

ಓಮ್|| ಶಿಖಂಡಿನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) ಗೋಪಪೇಷಧರನಾದ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನವಿಲುಗರಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದನಾದಕಾರಣ “ಶಿಖಂಡೀ.” (ವಿ|| ಭಾ) ಅಪರಿಮಿತವೋ ಯಾರಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಕರ್ಯವೋ ಆದ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂಬ ಪರಮತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಶಿಖಂಡವಾಗಿ, ಅದವಾ ಶಿರೋಭೂಷಣವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. ||೩೧೨||

(೩೧೩ನೇ ನಾಮವು) ನಹುಷಃ,

ಓಮ್|| ನಹುಷಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮು) ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಭೂತಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಂತೆ ವನು. ||೩೧೩||

(೩೧೪ನೇ ನಾಮವು) ವೃಷಃ,

ಓಮ್|| ವೃಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) “ವೈಷೋಹಿ ಭಗವಾನ್ ಧರ್ಮಸ್ತೃತೋ ಲೋಕೇಷು ಭಾರತ | ನೈಘಂಟುಕ ಪದಾಖ್ಯಾನೈರ್ದಿದ್ಧಿಮಾಂ ವೃಷ ಇತ್ಯುತ” (ಭಾರ|| ಶಾಸ್|| ೩೪೩|| ೫೪) ಎಂಬೀ ಭಾರತ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ “ವೃಷಃ” ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಈಜಾತಾ ಶಾಂತರಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರೇ ಮೊದಲಾದವರ ತಾಪವು ಅಡಗುವಂತೆ ಅಮೃತೋಪಮವಾದ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದಲೂ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಜೀವಿಸುವಂತೆವನು. ||೩೧೪||

(೩೧೫ನೇ ನಾಮವು) ಕ್ರೋಧಹಾ,
ಓಮ್|| ಕ್ರೋಧಘ್ನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸಾಧುಗಳ ಕೋಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕಾಶ್ಯಪ ಋಷಿಯು ಪಾರ್ಥಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ೧೦ ಸಲ ಹ್ವತ್ರಿಯ ರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಕೋಪವನ್ನು ಹತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವನು, ಎಂದರೆ ಅವರ ವಿಷಯವಾದ ಕೋಪವನ್ನು ಪಿತೃವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಗೌರವದಿಂದ ಬಿಟ್ಟವನೆಂದರ್ಥವು. ||೩೧೫||

(೩೧೬ನೇ ನಾಮವು) ಕ್ರೋಧಕೃತ್,
ಓಮ್|| ಕ್ರೋಧಕೃತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಅಸಾಧುಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಪವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. (ಶಂ) ಕ್ರಿಯತ ಇತಿ ಕರ್ಮ-ಜಗತ್ತು, ಅಂತಹ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕರ್ಮ. “ ಏತೇಷಾಂ ಪುರುಷಾಣಾಂ ಯಃಕರ್ಮ ಯಸ್ಯ ಚೈತತ್ಕರ್ಮ ನವೈವೇದಿತವ್ಯಃ ” (ಕೌಷೀ||೪||೧೮) ಎಂಬೀ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಅರ್ಥವು. ಅದವಾ; ಕೋಪವೂರಾದ ದೈತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನೆಂಬದಾಗಿ “ ಕ್ರೋಧಕೃತ್ಕರ್ಮ ” ಎಂಬ ಇದು ಏಕನಾಮವಾಗಿಯಾದರೂ ಆಗುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮೊದಲು ಅವರುಗಳಿಗೆ ಕೋಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವನು. ||೩೧೬||

(೩೧೭ನೇ ನಾಮವು) ಕರ್ಮ,
ಓಮ್|| ಕರ್ಮೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಕೋಪದಿಂದ ಕಾರ್ಮವೀರರ್ಪಾರ್ಜುನನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದವನು. (ಮ) ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ಮನು. ||೩೧೭||

(೩೧೮ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ,
ಓಮ್|| ವಿಶ್ವಬಾಹವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವರಿಗೂ ಆಧಾರನಾದಕಾರಣ “ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ

ರೀತಿಯಾಗಿ ದುಪ್ಪಿನಿಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ (ವಿ|| ಮ) ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ
ಹೊರಟಿರುವ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನು. ||೩೧||

(೩೧ನೇ ನಾಮವು) ಮಹೀಧರಃ,

ಓಮ್ || ಮಹೀಧರಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪೂಜೆಯನ್ನಾಡರೂ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಡರೂ ಧರಿಸಿದ
ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಾರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಭೂಮಿಯ
ನ್ನು ಕಾದವನು. ||೩೧||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (೩೪)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ
(೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಇಷ್ಟೋ” (೩೦೯) “ವಿಶಿಷ್ಟಃ” (೩೧೦)
ಕಥಿತ ಸ್ಪಷ್ಟರಕ್ಷಣ ತತ್ಪರಃ | ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ದ್ವಿಜಾದೀನಾಂ ಪಂಡಿತೇ
ವ್ಯಗ್ರಯಾನಾಂ | ಉತ್ಕೃಷ್ಟೈ ಪುರುಷಾರ್ಥತೇ ನೇಷ್ಟೈ “ಶಿಷ್ಟೇ
ವ್ಯ” (೩೧೧) ಉಚ್ಯತೇ | ಅಸೃಪ್ರದೃಶ್ಯಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಪರಂ ಯತ್ತೇಜ
ಅಗ್ನಿತಂ || ತಚ್ಚಿಖಂಡಂತು ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ತ “ಚ್ಚಿಖಂಡೀ” (೩೧೨)
ಚಕ್ಷತೇ | ಜೀವಾನ್ಮನುಷ್ಯಯಾ ಯಾನಿತ್ಯಂ “ನಮುಷೋ” (೩೧೩)
ನಹ್ಯತೀತಿಯಃ || ಸಾಗರಸ್ಯೋದರೆ ಯಶ್ಚ ವಸನ್ನ ಪೃತರೂಪಯಾ |
ಸ್ವದೇಹಕ್ಯಾಂತತ್ಯಾ ವಾಚಾಪಿ ಸಮ್ಯಗಾಶ್ವಾಸಯ ನ್ನುಕ್ತುಃ || ಬಹು
ಶ್ಚಿಂತಿತಚಯೋ “ವೃಷ” (೩೧೪) ಸ್ಪಪರಿಪತ್ಯತೇ | ಕಾಶ್ಯಪಸ್ಯ ಪಾ
ರಥನಯಾ ಯಃ ಕ್ರೋಧಂ ಹೃತ್ರಹಾನಿದಂ || ಹತವಾ “ಕ್ರೋಧಹಾ”
(೩೧೫) ಪ್ರೋಕ್ತ ವ್ಯಾಧರಃ ಕ್ರೋಧನಾಶಕಃ | “ಕ್ರೋಧಕೃತ್”
(೩೧೬) ಹೃತ್ರಿಯೇಭ್ಯೋ ಯಃ ಪೂರ್ವಃ ಕ್ರೋಧಂ ಕರೋತಿಸಃ ||
ಕ್ರುದ್ಧೇತೋಃ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಸ್ಯ ಛೇತಾ “ಕರ್ಮ” (೩೧೭) ತಿ
ಶಬ್ದಯತೇ | ವಿಶ್ವಸ್ಮೈ ಬಾಹೂ ಯಸ್ಯೇತಿ “ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ” (೩೧೮)
ಪ್ರಕೀರ್ಮತಃ || ಭಾರಾವತರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಗಾಂಧತ್ವೇನ “ಮಹೀಧರಃ”
(೩೧೯) ಎಂಬೀರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅಚ್ಯುತಃ ಪ್ರಥಿತಃ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಾಣ
ದೋ ವಾಸವಾನುಜಃ | ಅಪಾಂನಿಧಿ ರಥಿಷ್ಠಾನ
ಮಪ್ರಮತ್ತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ||೩೫||

(೩೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಅಚ್ಯುತಃ,
ಓಮ್|| ಅಚ್ಯುತಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಜನನ ಮರಣ ವೈದ್ವಾಢ್ಯದಿ ವೆಡ್ವಾವಿ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲ ದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರೂ ಕೂಡ (ವಿ|| ಮ) ಶಾಶ್ವತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನು ||೩೧೦||

(೩೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಧಿತಃ,
ಓಮ್|| ಪ್ರಧಿತಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಜಗತ್ಪ್ರಪ್ತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯವುಳ್ಳವನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮಹಾ ಪುರುಷನು. “ತಸ್ಯನಾಮ ಮಹದ್ಯಕಃ || (ಶ್ಲೋ|| ೧|| ೧|| ೯) ಯಕಸಕ್ಷೈಕ ಭಾಜನಂ” (ಶ್ರೀರಾ|| ೧||) ಎಂಬೀ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ||೩೧೧||

(೩೧೨ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಣಃ,
ಓಮ್|| ಪ್ರಾಣಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ಪ್ರಾಣವಾ ಅಹ ಮಸ್ಮೀತಿ ಬಹ್ವೃಚಾಃ” ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಾಣವಾಯುವೆಂಬ ನೂತಾತ್ಮದೊಡನೆ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಜೀವಿ ಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರಿಗೆ ಜೀವನ ಭೂತನು “ಪ್ರಾಣೋಸ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾತ್ಮಾ ತನ್ಮಾಯು ರಮೃತ ಮಿತ್ಯುಪಾಸ್ಯ || (ಕೌಷೀ) ಅಮೃತಂ ದೇವಾನಾಮಾಯುಃ ಪ್ರಜಾ ನಾಂ || ಪ್ರಾಣಸ್ತಧಾನುಗಮಾತ್” (ಬ್ರ|| ಸೂ|| ೧|| ೧|| ೧೯) ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಈ ಅರ್ಥ ಬೋಧಕಗಳಾಗಿರುವುವು (ಮ) ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕೂಗುವಂತವನು. ||೩೧೨||

(೩೧೩ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಣದಃ,
ಓಮ್|| ಪ್ರಾಣದಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೂ ಬಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ನಾಮಗಳು ಕೂರ್ಮಾವತಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರವೃತ್ತಿಸುವುವು. ದೇವತೆಗಳು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆಯುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಬಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನು (ಮ) ದೈತ್ಯರ ಪೌರಾಣಿಕವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ವೇದರೂಪವಾಗಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಬ್ಬವನ್ನು ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಕೊಡುವಂತವನು ||೩೦೩||

(೩೦೪ನೇ ನಾಮವು) ವಾಸವಾನುಜಃ,

ಓಮ್|| ವಾಸವಾನುಜಾಯನಮಃ

(ವಿ|| ಭಾ) ಅಮೃತಾಪೇಕ್ಷೆಯಾದ ಇಂದ್ರನಿಗೋಸ್ಕರ ಅವನ ತಮ್ಮನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ||೩೦೪||

(೩೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಅಪಾಂನಿಧಿಃ,

ಓಮ್|| ಅಪಾಂನಿಧಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಸಾರಸಾ ಮಸ್ತು ಸಾಗರಃ” (ಗೀ|| ೧೦) ಎಂಬಂತೆ ಜಲವು ಯಾವನಲ್ಲಿ ಇರುವುದೋ ಅವನು “ಅಪಾಂನಿಧಿಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕಡೆಯಲ್ಪಡುವ ಮಹಾರ್ಣವವನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ “ಅಪಾಂನಿಧಿಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ಮ|| ಭಾ) ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ ಭೂತನು. ನೀರಿನಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರುವ ಗುಣಗಳಿಗೆ ನಿಧಿಯೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ||೩೦೫||

(೩೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ,

ಓಮ್|| ಅಧಿಷ್ಠಾನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಮತ್ಸಾನ್ನಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ” (ಗೀ|| ೧೦) ಎಂಬಂತೆ ಸಕಲ ಭೂತಗಳೂ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾಗಿ ಯಾವುದರಲ್ಲಿವೆಯೋ ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮವು “ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವುದು (ವಿ|| ಭಾ) (ಕ್ಷೀರ

ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಸುತ್ತುತಲಿರುವ ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಆಧಾರಭೂತನಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮ|| ಭಾ) ಸರ್ವರಿಗೂ ಆಶ್ರಯನು. ||೩೦೬||

(೩೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಅಹ್ರಮತ್ತೇ,

ಓಮ್|| ಅಹ್ರಮತ್ತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆಯಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತವರ ರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಸಮುದ್ರ ಮಧನಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮೆ) ಜಾಗರೂಕನು. ||೩೦೭||

(೩೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೇ,

ಓಮ್|| ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ತಾನು ಬೇರೊಂದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ (ಕಂ|| ಮೆ) ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವಂತವನು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಸಭಗವಃ ಕ್ವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ಸ್ವೇಮಹಿಮ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ” (ಛಾಂ|| ೩|| ೨೪|| ೧) ಎಂಬೀ ವೇದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧವು ||೩೦೮||

ಈ ಹೊಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ ೯ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಜ್ಯವ ನೊತ್ಪತ್ತಿ ಯುಕ್ತೇಮ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ವರುಣಾದಿಮ| ಯಸ್ಮಾನ್ನ ಜ್ಯವ ತೇಸ್ಥಾನಾ ತಸ್ಮಾ ತ್ಸಂಕೀರ್ತ್ಯತೇ “ ೭ಜ್ಯುತಃ ” || ಸಾಧರ್ಮ್ಯೇಣಾ ವತಾರೇಽಪಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ವರುಣಾದಿಭಿಃ | ನಸ್ಯೇವೇತ್ಯರ್ಥಾತ್ಪ್ರಜ್ಯುತೋ ಯಸ್ಮೋ “ ೭ಜ್ಯುತಃ ” (೩೦೦) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಅಜ್ಯುತತ್ವೇನ ಲೋಕೇಸ್ತು ಪ್ರಖ್ಯುತಃ “ ಪ್ರಥಿತಃ ” (೩೦೧) ಸ್ಮೃತಃ | ಪುಂಸಾಂ ಜೀವಿತ ರೂಪತ್ವಾತ್ “ ಪ್ರಾಣ ” (೩೦೨) ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೆ | ಮರುತಾಂಬಲದಾನಾದ್ಧಿ ಸಮುದ್ರ ಮಧನೇಭೈಕಂ | “ ಪ್ರಾಣಃ ” (೩೦೩) ಚ ಸಮುದ್ಧಿವ್ಯು ಕರ್ಮರೂಪ ತಯಾಹಿಸಃ || ವಾಸವಸ್ಯಾನುಜತ್ವೇನಜಾತತ್ವಾತ್ “ ವಾಸವಾನುಜಃ ” (೩೦೪) “ ಅಪಾಂನಿಧಿಃ ” (೩೦೫) ಮಧ್ಯಮಾನ ಮಹಾರ್ಣವ ವಿಧಾರಣಾತ್ | ಭ್ರಾನ್ಯಮಾಣಂ ಮಂದ

ರಾದ್ರಿಂ ಧೃತವಾನ್ಯೋ ಮಹಾಜಲಃ || “ ಅಧಿಪ್ತಾನಂ ” (೩೦೬) ತಮೇ
ವಾಹು ರಧಿಪ್ತಾನ ಪ್ರದೋಮನುಃ || ಅತ್ಯಂತಾ ವಹಿತ ಪ್ರಾಣೋ “ ಹ್ಯೇ
ಪ್ರಮತ್ತಃ ” (೩೦೭) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ಸ್ವೇಮಹಿಮ್ನು ಸ್ಥಿತೋ ಯಸುಃ
ಸ “ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ” (೩೦೮) ಉಚ್ಯತೇ || ” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿ
ಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸ್ಕಂದ ಸ್ಕಂದಧರೋ ಧುರೈ ವರ
ದೋ ವಾಯುವಾಹನಃ | ವಾಸುದೇವೋ ಬೃಹ
ದ್ಭಾನು ರಾದಿದೇವಃ ಪುರಂದರಃ ||೩೬||

(೩೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ಕಂದಃ,

ಓಮ್|| ಸ್ಕಂದಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅಮೃತರೂಪದೊಡನೆ ಸ್ರವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಎಂದರೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ವಾಯುರೂಪದಿಂದ ಕೋಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾದ ಕಾರಣ “ ಸ್ಕಂದಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು (ವಿ|| ಭಾ) ತಾನಾಗಿಯೇ ಅಸುರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೋಪಿಸುವಂತವನು. (ಮ) ಮುಕ್ತನು ಯಾವನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಥವಾ ಅಧರ್ಮಕೋಪಕನು ಯಾವನೋ ಅವನು “ ಸ್ಕಂದಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೩೦೯||

(೩೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ಕಂದಧರಃ,

ಓಮ್|| ಸ್ಕಂದಧರಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಧರಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಮ) ಸ್ಕಂದನೆಂಬ ದೇವಸೇನಾಪತಿಗೆ ಧಾರಕನು. (ವಿ) “ ಸೇನಾನೀನಾ ಮಹಂ ಸ್ಕಂದಃ ” (ಗೀ|| ೧೦) ಎಂಬದಾಗಿ ಸ್ಕಂದನನ್ನು ಭಗವದ್ವಿಭೂತಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರಷ್ಟೆ. ||೩೧೦||

(೩೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಧುರೈಃ,

ಓಮ್|| ಧುರೈಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮ) ಲೋಕಗಳ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸುವಂತವನು. ||೩೧೧||

(೩೩೩ನೇ ನಾಮವು) ವರದಃ,

ಓಮ್|| ವರದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು.

(ಕಂ) ಅಥವಾ “ ಗೌರೈವರಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಯಜ್ಞಾದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಯಜಮಾನ ರೂಪದಿಂದ ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಲೋಕಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೊಡುವಂತವನು ಕೊಡುವಂತವನು. ||೩೩೩||

(೩೩೩ನೇ ನಾಮವು) ವಾಯುವಾಹನಃ,

ಓಮ್|| ವಾಯುವಾಹನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವಿಧಗಳಾದ ವಾಯುಗಳನ್ನು ವಹಿಸುವಂತವನು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ:—ಜಗತ್ಪ್ರಾಣನಾದ ವಾಯುವನ್ನು ಬೀಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. (ಮ) ಶ್ರೀರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಾಯುವನ್ನು ವಾಹನವಾಗಿ ವುಚ್ಛವನು. ||೩೩೩||

(೩೩೪ನೇ ನಾಮವು) ವಾಸುದೇವಃ,

ಓಮ್|| ವಾಸುದೇವಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ದ್ವಿವಚ್ಛವಾದ (೧೦ ಆದ) ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಚಾರವು. (ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಸೂರ್ಯನು ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅತಿಮಹತ್ವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಂತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ರುವಂತೆಯೂ ತಾನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಯೂ ಇರುವಂತವನು ಇದಕ್ಕೆ “ ಛಾದಯಾಮಿ ಬೃಹದ್ವಿಶ್ವಂ ಭೂತ್ಯಾ ಸೂರ್ಯ ಇವಾಂ ಶುಭಿಃ | ಸರ್ವಭೂತಾಧಿ ವಾಸ ಕ್ತ್ವ ವಾಸುದೇವ ಸ್ತುತಸ್ತುತಃ ” ಎಂಬೀ (ಭಾ|| ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ || ೧೬೬ನೇ ಅ) ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೇ ರಿಯಬೇಕು. ಅಥವಾ ದೇವಃ ಎಂದರೆ ಹಿಂದೇ ವಿನಿರಿಸುವಂತೆ ಕ್ರೀಡಿಸುವಂತವನು ಜಯಶೀಲನು, ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು, ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲ್ಪಡುವಂತವನು, ಹೋಗುವಂತವನು, ಎಂದರ್ಥವು. ಇದ

ರಿಂದ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳು ಯೇ
 ರ್ಪಡುವುವು. ವಸತೀತಿ ವಾಸುಃ, ವಾಸುತ್ಕ್ಯಾಸೌ ದೇವತ್ವ ವಾಸುದೇವಃ ;
 ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವು “ ವಸನಾ ತ್ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ವಸುತ್ವಾ ದ್ದೇವೇ
 ಯೋನಿತಃ | ವಾಸುದೇವ ಸ್ತತೋಜ್ಞೋಯ ಸ್ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಪತ್ಯತೇ ||
 (ಭಾ|| ಉ|| ೬೪|| ೩) ಸರ್ವತ್ರಾಸೌ ಸಮಸ್ತಂಚ ವಸತ್ಯ ತ್ರೇತಿವೈಯಾ
 ತಃ | ತತಸ್ಸವಾಸುದೇವೇತಿ ವಿದ್ಯವಿಭಿಃ ಪರಿ ಪತ್ಯತೇ ” (ವಿ|| ಪು|| ೧|| ೧||
 ೧೦) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಉಕ್ತವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳ
 ಲ್ಲವದು. (ಬಿ) ರಹಸ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿತವಾಗಲಾ
 ರದು. ||೩೩||

(೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಬೃಹದ್ಬಾನುಃ,

ಓಮ್|| ಬೃಹದ್ಬಾನವೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇದನ್ನೇ ಮುಂದೇ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭೋಗ
 ವಿಭೂತಿಯಾದ ಪರಮಾಕಾಶವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಲಿರುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು
 ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ವಿ|| ಮು) ಮಹತ್ತಾದ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳವನು. (ಶಂ)
 ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರನ್ನು ಹೊಂದಿಯೂ ಅಧಿಕಗಳೂ ಆದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ
 ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. ||೩೩||

(೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಆದಿದೇವಃ,

ಓಮ್|| ಆದಿದೇವಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯೋಗವು ಹೇಳಲ್ಪಡು
 ವುದು. ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವಂತವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಸಂಪ್ರಯೋಜ್ಯ
 ವಿಯೋಜ್ಯಾಯಂ ಕಾಮಕಾರ ಕರಃ ಪ್ರಭುಃ | ಕ್ರೀಡತೇ ಭಗವಾನ್ವಿ
 ಷ್ಣುಃ || (ಅ|| ೩೦|| ೪೦) ಅಸ್ರಮೇಯೋಽನಿಯೋಜ್ಯಶ್ಚ ಯತ್ರಕಾಮ
 ಗಮ್ಯವೇ | ಮೊದಲೆ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣು ರಾಜಃ ಕ್ರೀಡನಕ್ಪರಿವ ”
 (ಭಾ|| ಸ|| ೬೦|| ೩೪) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿರುವುವು.
 (ಶಂ|| ಭಾ) ಆದಿಕಾರಣನಾದ ದೇವನು. ಅಥವಾ ದ್ವೈತನಾದಿ ಗುಣ
 ಗಳುಳ್ಳವನು. ||೩೩||

(೩೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಪುರಂದರಃ,

ಓಮ್ || ಪುರಂದರಾಯನಮಃ.

(ವಿ || ೩೦ || ಮ) ತ್ರಿಪುರಾಸುರರೇ ಮೊದಲಾದ ಕರುಗಳ ಪುರಗ
ಳನ್ನು ವಿನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ) ಇದು ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು ನಾಮ
ಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಂಜನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಂತಹ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ
ಪ್ರಕಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ತ್ರಿಪುರವಿದಾರಣವು
ಅಸುರ ಪಿಶಾಚ ವಿದ್ಯುತ್ಪಾತವೆ ಮೊದಲಾದ ಅಧಿದೈವಿಕ ಭಯನಿವಾರಣ
ಕ್ಕೂ ನಿದರ್ಶಕವಾಗಿರುವುದು. ||೩೩೩||

ಈ (೩೩)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (೯) ನಾಮಗಳಿ
ಗೂ; “ಅನುರಾದೀಕ್ಷ ಶೋಷಯತಿ “ ಸ್ಕಂದಃ” (೩೦೯) ಸ್ಕಂದಯತೀ
ತಿಯಃ | ಸ “ಸ್ಕಂದಧರ” (೩೩೦) ಅಖ್ಯಾತವೋದಾನ ನವಿಧಾರಣಾತ್ ||
ಭುವನಂ ಧೃತವಾನ್ “ಧುರೈಃ” (೩೩೦) “ವರದೋ” (೩೩೦)
ಅಭೀಷ್ಟದಸ್ಸುಕ್ತಃ | ಜಗತ್ಪ್ರಾಣಂ ವಹತಿಯೋ “ವಾಯುವಾಹನ”
(೩೩೩) ಉಚ್ಯತೇ || ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಯತಿ ವಾಸುಸ್ಸು ಪರಿಕೀರಿತಃ |
ದೀವಿಗತೋರಮ ಕ್ರೀಡಾಧ್ಯರಥಕತ್ವಾ ದ್ವಿಶೇಷತಃ || ವಾಸುಶ್ಚಾಸೌ
ದೇವಶ್ಚೇತಿ “ವಾಸುದೇವಃ” (೩೩೪) ಪ್ರಕೀರಿತಃ | ಸರ್ವಭೂತೇಷ್ವ
ಪವನಃ ಸ್ಯಸ್ತು ಭೂತಾನಿ ವಾಸಯೇ || ಯಃ ಕ್ರೀಡತಿ ಮುದಾಯ
ದ್ವಾ “ವಾಸುದೇವ” ಸ್ಸು ಉಚ್ಯತೇ || ಸರ್ವತ್ರಾಸೌ ಸಮಸ್ತಂಜ ವಸತ್ಯ
ತ್ರೇತಿವೈಯತಃ | ತತಸ್ಸವಾಸುದೇವೇತಿ ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಪರಿಪಠ್ಯತೇ || ಬೃಹಂ
ತೋ ಭಾನವೋ ಯಸ್ಯ ಸ “ಬೃಹದ್ಭಾನು” (೩೩೫) ರಾಚ್ಯತೇ | ಯಃ
ಕ್ರೀಡತಿ “ತ್ವಾದಿದೇವಃ” (೩೩೬) ಪಾದಾತ್ಮಕ ವಿಭೂತಿಭಿಃ || “ಪುರಂ
ದರ” (೩೩೩) ಇತಿಖ್ಯಾತ ಸ್ತುಪುರಾಣಾಂ ವಿದಾರಣಾತ್ ||” ಎಂಬೀ
ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವರಣವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅಶೋಕ ಸ್ತೂರಣ ಸ್ತೂರ ಶೂರ ಕೌರಿ
ಜನೇಶ್ವರಃ | ಅನುಕೂಲ ಶೃತಾವರತಃ ಪದ್ಮೀ
ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಃ ||೩೩||

(೩೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಅಶೋಕೇ,

ಓಮ್ || ಅಶೋಕಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) ಶೋಕಾದಿ ವಡೂರ್ಮಿಗಳಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಗಳಾದ ಶೋಕ ಮೋಹ ಹರಿವು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡುವಂತವನು. ||೩೩೪||

(೩೩೫ನೇ ನಾಮವು) ತಾರಣ,

ಓಮ್ || ತಾರಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಮ) ಸಂಸಾರ ಸಾಗರೋತ್ತಾರಕನು. (ವಿ || ಭಾ) ಆಧಿಭೌತಿಕಗಳಾದ, 'ಶತ್ರುಗಳು, ಕಳ್ಳರು, ವ್ಯಾಧಿ' ಯೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡುವಂತವನು ||೩೩೫||

(೩೩೬ನೇ ನಾಮವು) ತಾರಕ,

ಓಮ್ || ತಾರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ವಿ) ಗರ್ಭಜನ್ಮ ಜರಾಮರಣಾದಿಗಳಾದ ಸಮಸ್ತ ಸಂಸಾರಿಕ ಭಯಗಳಿಂದ ಬಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ || ಮ) ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನು. ಇದು ಅಧರ್ಮ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಮತ್ತು "ಅಪಹತ ಪಾಪಾತ್ಮ" ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿಯು ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವುದು. ||೩೩೬||

(೩೩೭ನೇ ನಾಮವು) ಶೂರ,

ಓಮ್ || ಶೂರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) ವಿಕ್ರಮಶಾಲಿಯು. (ವಿ || ಭಾ) ಜಯಶೀಲವಾದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಮರಧನಾದ ಜಯಶೀಲನು. ||೩೩೭||

(೩೩೮ನೇ ನಾಮವು) ಶೌರಿ,

ಓಮ್ || ಶೌರಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಶೂರರಾದವರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತರಾದವರಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರುಗಳ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಕಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಶೂರನಾದ ವನುದೇವ ಕುಮಾರನು. ||೩೪೦||

(ವಿರಚಿನೇ ನಾಮವು) ಜನೇಶ್ವರಃ,

ಓಮ್|| ಜನೇಶ್ವರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ನಕಲ ಜಂತುಗಳಿಗೂ ಪ್ರಭುವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಾಂತಿಕಾನಿಯಾಗಿ ಉಜ್ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂಬ ಮಹಾಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಭುವಾದವನು. ||೩೪೩||

(ವಿರಚನೇ ನಾಮವು) ಅನುಕೂಲಃ,

ಓಮ್|| ಅನುಕೂಲಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಆತ್ಮರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದ ರೂ; ಪಾತ್ರಕೂಲ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮಾಡದವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ; 'ಅನುಕೂಲಃ' ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತವನಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸರ್ವದಾಮದಾಭಿಮಾನಾದಿಗಳೆಲ್ಲದ ವನಾದುದರಿಂದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸದವನು ಅಥವಾ ಭಕ್ತಪರತಂತ್ರನು. (ಮ) ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಅನುಕೂಲನು.

(ವಿರಚನೇ ನಾಮವು) ಶತಾವರತಃ,

ಓಮ್|| ಶತಾವರತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥವಾಗಿ ನೂರುಸಲ ಅವತರಿಸುವಂತವನೆಂತಲಾದರೂ ನಾಡೀಶತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣರೂಪದೊಡನೆ ಇರುವಂತವನೆಂತಲಾದರೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು (ವಿ|| ಭಾ) ನೂರು ಸುಳಿಗಳೆಲ್ಲವನು. ಎಂದರೆ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವೇಲಾತೀತವಾದ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆವಾಡುವುದರಿಂದ ಸಂಕಟವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದು

ದಕ್ಕೆ ಆಗದ ಪ್ರವಾಹವು ಸುಳಿಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೂ ಸಂಕುಚಿತವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೋಕ್ಕಿರುವ ಸಮುದ್ರದಂತೆಯೂ ಸುಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುವಂತವನು. (ಮ) ಸಂಸಾರಿಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ತಿರಿಗಿಸುವಂತವನೆಂತಲಾದರೂ ನಾಡೀಶತಗಳಲ್ಲಿರುವಂತವನೆಂತಲಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ||೨೪೫||

(೨೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಪದ್ಮೀ,
ಓಮ್ || ಪದ್ಮಿನೀನಮಃ

(ಶಂ|| ಮ) ಪದ್ಮವನ್ನು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲುಳ್ಳವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಗುಣದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿಲಾಪದ್ಮದೊಡನೆ ನಿತ್ಯಯೋಗ ವಿರುವುದರಿಂದ 'ಪದ್ಮೀ' ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ||೨೪೬||

(೨೪೭ನೇ ನಾಮವು) ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ,
ಓಮ್ || ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪದ್ಮಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು (ವಿ|| ಭಾ) ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕಮಲದಂತೆ ಆಶ್ರಿತರ ಶ್ರಮ ನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರಮಣೀಯವಾದ ಕಟಾಕ್ಷವುಳ್ಳವನು. ||೨೪೭||

ಈ (೨೪೭)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾಗಿರುವ (ಂ) ದಿವ್ಯನಾಮಗಳಿಗೂ "ಅಶೋಕ" (೨೪೮) ಶ್ಲೋಕವೊಂದಾದಿ ನಾಶಕ ಪರಿಕೀರಿತಃ | ಯ "ಸ್ತಾರಣ" (೨೪೯) ಸ್ತಾರಯತಿ ವೈರಿವ್ಯಾಧ್ಯಾದಿ ಭೀತಿತಃ || "ತಾರ" (೨೫೦) ಸ್ತುತಾರ ಭಯತೋನಿತ್ಯಂ ತಾರಯತೀತಿಸಃ | ವಿಜಿಗೀಮತಯಾ ಜೈತ್ರ ಸ್ತುತಾರ್ಕ "ಶೂರ" (೨೫೧) ಉಜ್ಯತೇ | ಶೂರಸ್ಯ ವಸುದೇವಸ್ಯ ಯೋಜಪತ್ಯಂ "ಶೌರಿ" (೨೫೨) ರುಜ್ಯತೇ || ಪೂವನೊ ಜ್ವಲನೈಶ್ವರ್ಯ ಮಹೌಘಿಸ್ಯಾ "ಜ್ವನೇಶ್ವರಃ" (೨೫೩) ಸ್ವಭಾವತೋ ಮಹತ್ವೇವ ಮದವಿಸ್ಮಯ ವರ್ಜನಾತ್ | ಭಕ್ತೈಕ ಪ್ರವಣೋ ನಿತ್ಯ "ಮನುಕೂಲ" (೨೫೪) ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ ||

ಐಶ್ವರ್ಯ ಜ್ಞಂಭಿತಾಭಿಖ್ಯಾ ಆವರಾಯಸ್ಯ ನಿತ್ಯಕಃ | ಕತಂಸಂತಿ “ಕತಾ
ವರತಃ” (೩೪೫) ವಸ್ತವ್ಯೋ ಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿದಃ || ಗುಣತೋ ವಾಸು
ದೇವತ್ವ ಮುಕ್ತಂ ರೂಪಾದಿ ರುಚ್ಯತೇ | ಶೀಲಾ ಪದ್ಮಧರೋ ನಿತ್ಯಂ
‘ಪದ್ಮೀ’ (೩೪೬) ತಿ ಪರಿಕೀರ್ತ್ಯತೇ || ಸ್ವಚ್ಛಾಂಬುಜಾತ ಸದೃಶಮಿ
ಕ್ಷಣಂ ಶ್ರಮಹಾರಿಚ | ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ಭಕ್ತರಕ್ಷಾಯಾಂ ಸಸ್ಯಾ “ತ್ವದ್ವ
ನಿಭೇಕ್ಷಣಃ” || (೩೪೭) ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣ
ಬಹುದು.

ಮೂ|| ಪದ್ಮನಾಭೋ ಒರವಿಂದಾಕ್ಷಃ ಪದ್ಮಗರ್ಭ
ಶ್ಯರೀರಭೃತ್ | ಮಹರ್ಧಿಃ ಖುದೊಧಿ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ
ಮಹಾಕ್ಷೋ ಗರುಡಧ್ವಜಃ ||೩೪||

(೩೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಪದ್ಮನಾಭಃ,

ಓಮ್|| ಪದ್ಮನಾಭಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಕಮಲದ ನಾಭಿಯೆಂದರೆ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶವು, ಅಕ್ಷರು
ವಂತವನು. (ಅಥವಾ) (ಕಂ) ಚತುರ್ದಶ ಭುವನಾತ್ಮಕವಾದ ಪದ್ಮವನ್ನು
ನಾಭಿಯುಳ್ಳವನು. (ಮ) ಇದರಿಂದ “ಪದ್ಮನಾಭೋಽಮರ ಪ್ರಭುಃ||
ಪದ್ಮನಾಭಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ” ಎಂಬ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ
ಅರ್ಥಭೇದವು ಸಿದ್ಧವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪದ್ಮದಂತೆ ಇರುವ ನಾಭಿಯುಳ್ಳ
ವನು. ||೩೪||

(೩೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಅರವಿಂದಾಕ್ಷಃ,

ಓಮ್|| ಅರವಿಂದಾಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ) ಅರವಿಂದದಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು ||೩೪೫||

(೩೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಪದ್ಮಗರ್ಭಃ,

ಓಮ್|| ಪದ್ಮಗರ್ಭಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಹೃದಯಕಮಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸ್ಯನಾಗಿರುವಂತ
ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನಂತೆ ಪರಿಮಳಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಮೃದುವಾಗಿ

ಯೂ ಇರುವ ಆಸನ ಪದ್ಧದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಉಪಾಸಕರ ಹೃದಯಕಮಲ
ದಲ್ಲಿಯಾದರೂ; ಇರುವಂತವನು. (ಮ) ಪದ್ಧತ್ಯ ಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿ
ಯುಳ್ಳವನು. ||೩೫||

(೩೫೧ನೇ ನಾಮವು) ಶರೀರಭೃತ್,

ಓಮ್|| ಶರೀರಭೃತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಅನ್ನರೂಪದಿಂದ ಧರಿಸು
ವಂತವನು. ಅಥವಾ ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತ
ವನು. (ಮ) ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅವತಾರ ಶರೀರ
ಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕುಭಾಕ್ರಯ
ವಾದ ತನ್ನ ಗುಣಗಳಿಂದ ತನಿಗೆ ಶರೀರಭೂತರಾದ ಉಪಾಸಕರನ್ನು
ಪೋಷಿಸುವಂತವನು. ಉಪಾಸ್ಯನಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ಗುಣಗಳು ತಾನೆ
ಉಪಾಸಕರಿಗೆ ಪೋಷಕಗಳಾಗಿರುವುವು. “ ವಸತಿಹೃದಿ ಸನಾತನೇಜ
ತ್ಸ್ಮಿನ್ಭವತಿ ಪುಮಾನ್ ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯ ಸಾಮ್ಯರೂಪಃ ” (ವಿ|| ಪು|| ೩||
೭|| ೨೪) “ ರಕ್ಷತೆ ಭಗವಾನ್ವಿಷ್ಣುರ್ಭಕ್ತಾನ್ತಾತ್ಮ ಶರೀರವತ್ ” ಎಂ
ಬಂತೆ ಉಪಾಸಕರು ತಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಆತ್ಮವಾಗಿಯೂ ಶರೀರವಾಗಿಯೂ
ಇರುವರು. ||೩೫||

(೩೫೨ನೇ ನಾಮವು) ಮಹರ್ಧಿ,

ಓಮ್|| ಮಹರ್ಧಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಅಧಿಕವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು
ಮುಂದೆ ವಿಭೂತಿಗಳ ಮುಖವಾಗಿಯೂ ಅವನೇ ವಿನರಿಸಲ್ಪಡುವನು.
ಅವರುಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಆಪಾರವಾದ ವಿಭೂತಿಯುಳ್ಳ
ವನು. ವಿಭೂತಿಃ-ಐಶ್ವರ್ಯವು. ||೩೫||

(೩೫೩ನೇ ನಾಮವು) ಋದ್ಧಿ,

ಓಮ್|| ಋದ್ಧಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಸಂಜ ರೂಪದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವಂತವನು. (ವಿ||
ಭಾ) ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಂಟಾದರೆ ಅದೇ ತನಿಗೂ ಸಮೃದ್ಧಿ

ಯಾಗಿವುಳ್ಳವನು ಈ ಅಂಶವು “ಅಭಿಷಿಚ್ಯಚಲಂ ಕಾಯಾಂ” (ಶ್ರೀ|| ಬಾ|| ೧೧೬ಸ) ಎಂಬ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಭೀಷಣರಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ತಾನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದಂತೆ ಭಾವಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗುವುದು. (ಮ) ವರದಿಪ್ಪುವು. ||೩೫೩||

(೩೫೪ನೇ ನಾಮವು) ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್|| ವೃದ್ಧಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಪುರಾತನವಾದ ಆತ್ಮವುಳ್ಳವನು, ಎಂದರೆ:—ಪುರಾಣ ಪುರುಷನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಮಹತ್ತಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಏಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಹಾಗೆ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿದ ದಿವ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು. ||೩೫೪||

(೩೫೫ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಕ್ಷೃ,

ಓಮ್|| ಮಹಾಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ದೊಡ್ಡದಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಾದ ಚಕ್ರವುಳ್ಳವನು. ಎಂದರೆ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ವಹಿಸುವುದ ರಿಂದ ಚಕ್ರದೊಡನೆ ಸಾಮ್ಯವಿರುವ ಕಾರಣ ಅಕ್ಷವೆಂದು ವೇದಸ್ವರೂಪ ಯಾದ ಗರುಡನು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. ಅಂತಹ ಗರುಡನನ್ನೇ ವಾಹನವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನೆಂದರ್ಥವು ||೩೫೫||

(೩೫೬ನೇ ನಾಮವು) ಗರುಡಧ್ವಜಃ,

ಓಮ್|| ಗರುಡಧ್ವಜಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಗರುಡನನ್ನೇ ಧ್ವಜವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. (ವಿ) ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇ ಸರ್ವೇತ್ಯರನಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಗುರುತು. ||೩೫೬||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (೩೪)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (೯) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ನಾಭಿಶ್ಚ ಪದ್ಮವದ್ಯಸ್ಯ “ಪದ್ಮನಾಭ” (೩೪) ಸು ಋಚ್ಯತೇ | ರಕ್ತಾರವಿಂದ ನಯನ “ಸ್ವರವಿಂದಾಕ್ಷ” (೩೪) ಈರಿ

ತಃ || ಯೋಗಿಹೃತ್ಪುಂಡರೀಕಸ್ಥಃ “ ಪದ್ಮಗರ್ಭ ” (೩೫೦) ಸ್ವ ಉಚ್ಯತೆ | ಯೋಗಿ ಹೃತ್ಪುಂಡ ಮಧ್ಯಸ್ಥ ಸ್ವದೇಹಂತಂ ಬಿಭರ್ತಿಯಃ || “ ಕ ರೀರಭೃ ” (೩೫೧) ತ್ಸಕಥಿತೋವಸ್ವರೋ ಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿದಃ | ಸುವ ವಾಸುದೇವೋಧಭೂತಿಭಿಕ್ಷು ವಿವ್ರಿಯತೆ || ತದ್ರೋಗೇ ಹೇಮವಹನ ನಿರ್ಮಲಾದ ವಿಭೂತಿತಃ | “ ಮಹರ್ಷಿಃ ” (೩೫೨) ತತ್ಸಮೃದ್ಧಾಭ್ಯಾ ಸ್ವಮೃದ್ಧ “ ಸ್ತವೃದ್ಧ ” (೩೫೩) ಉಚ್ಯತೆ || ಮಹಿಮಾನಂ ಜಾಲ ಕಯ್ ಪ್ರವೃದ್ಧ ಸ್ವರವತೋಧಿಕಂ | ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯೇತಿ ಸ “ ವೃದ್ಧಾತ್ಮೇ ” (೩೫೪) ತಿ ಕೀರ್ತ್ಯತೆ || ಅಕ್ಷಸ್ತುತಾರೋಕ್ಷಾ ವಹನಾ ದ್ರಧಾವಯವಸಾಮ್ಯತಃ | ಮಹಾನೃಜ್ಯಸ್ಯಯಸ್ಯಾಸ್ತಿ ಸ “ ಮಹಾಕ್ಷ ” (೩೫೫) ಇತಿ ಸ್ತೃತಃ || ಸುವ ತುದ್ವಜೋಯಸ್ಯ ಸ ಉಕ್ತೋ “ ಗರುಡ ದ್ವಜಃ ” || (೩೫೬) ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣ ಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅತುಲ ಶೃರಭೋ ಭೀಮ ಸ್ವಮ
ಯಜ್ಞೋ ಹವಿರ್ಹರಿಃ | ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣೋ
ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ ||೩೬||

(೩೫೭ನೇ ನಾಮವು) ಅತುಲಃ,

ಒಮ್|| ಅತುಲಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮು) “ ನತಸ್ಯಪ್ರತಿಮಾಸ್ತಿ ಯಸ್ಯನಾಮ ಮಹದ್ಯಕಃ || (ತೈ||೨) ನತ್ಯತ್ಸಮೋಸ್ತ್ಯಭ್ಯಧಿಕಃ ಕುತೋನ್ಯಃ ” (ಗೀ ೧೦) ಎಂಬಂತೆ ತನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲದವನು. ||೩೫೮||

(೩೫೯ನೇ ನಾಮವು) ಶರಭಃ,

ಒಮ್|| ಶರಭಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ನಾಕಹೊಂದುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಶರೀರಗಳು ಶರಕಬ್ಬ ದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಅಂತಹ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮರ್ಮಾದೆ

ಯನ್ನು ಮೀರುವಂತವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕನು. (ಮ) ವೇಗದಿಂದಲೂ ತೇಜಸ್ಸು
ನಿಂದಲೂ ಶರ (ಬಾಣ) ಗಳಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು. ||೩೫||

(ಶಿರ್ಷಿನೇ ನಾಮವು) ಭೀಮಃ,
ಓಮ್|| ಭೀಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮ) ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರುಗಳಿಗೆ (ತನ್ನ ಆಜ್ಞಾತಿಲಂಘ-
ನನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ) ಭಯಂಕರನು. (ವಿ|| ಮ) ಇಂತವನಲ್ಲಿ ಭಯ
ಪಟ್ಟು ತಾನೆ ಅಗ್ನಿ ವಾಯ್ವಾದಿಗಳು ತಮ್ಮತಮ್ಮಗಳ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು
ಮೀರದೇ ಇರುವರು. ||೩೫||

(ಔತಂನೇ ನಾಮವು) ಸಮಯಜ್ಞಾಃ,
ಓಮ್|| ಸಮಯಜ್ಞಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ|| ಭಾ) ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಲಯಕಾಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನು.
ಅದವಾ ವ್ಯಪ್ತಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನು. ಅಥವಾ (ಶಂ|| ಮ) “ಸಮತ್ವ
ಮಾರಾಧನ ಮಚ್ಯುತಸ್ಯ ” (ಭಾಗ|| ೩||) ಎಂಬಂತೆ ಸಮದರ್ಶನರೂಪ
ವಾದ ಯಜ್ಞವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನು. ಎಂ-
ದರೆ ಅಂತಹ ಅಗ್ನಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಊರ್ಧ್ವಾಕಾರವಾಗಿ
ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂತಲೂ; ವಾಯುವು ಸದಾ ಬೀಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂತಲೂ;
ಈ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ಅವರವರುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರುತ್ತಿರುವ ಅಧಿಕಾರ
ನಿಯಮವನ್ನು ಕಂಡವನೆಂದರ್ಥವು. ಅಥವಾ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು
ಕೊಡುವಂತಹ ಅವಸರವು ಸಮಯವೆನ್ನುಲ್ಪಡುವುದು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದ
ವನು. ಅಭಯ ಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನೆಂತ
ಲಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ||೩೬||

(ಔತಂನೇ ನಾಮವು) ಹವಿರ್ಹರಿಃ,
ಓಮ್|| ಹವಿರ್ಹರಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ|| ಭಾ) “ಅಹಂಹಿ ಸರ್ವಯಜ್ಞಾನಾಂ ಭೋಕ್ತಾಚ ಪ್ರಭು
ರೇವಚ ” (ಗೀ|| ೧||) ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಹವಿ-

ಭಾಗವನ್ನು ಹರಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ (ಕಂ) ಹವಿಃ || ಹರಿಃ || ಎಂಬ
 ದಾಗಿ ಯರಡು ನಾಮಗಳಾಗಿರುವುವು “ಅಬಧ್ನೃ ಪುರುಷಃ ಪುಕುಂ”
 (ವು|| ಸೂ) ಎಂಬಂತೆ ಹವಿಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಲ್ಪಡುವಂತವನಾ
 ದುದರಿಂದ ‘ಹವಿಃ’ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಸ್ತೃತಿಮಾತ್ರದಿಂದ ಪುರುಷರ
 ಪಾಪವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯಾ, ತತ್ಕಾರ್ಯವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನೂ ಅಪ
 ಹರಿಸಿ ಪುರುಷರಿಂದಲಾದರೂ ; ಹರಿದ್ವರ್ಷ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ
 ‘ಹರಿಃ’ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಹರಾವ್ಯೇಷಂಚ ಸ್ತುರಾಂ
 ಣಾಂ ಹವಿರಾಂ ಗಂ ಕೃತುಮ್ವಹಂ | ವರ್ಮಾಶ್ಚ ಮೇಹರಿರ್ವೇತಿ ತಸ್ಮಾದ್ಧ
 ರಿರಹಂ ಸ್ತೃತಃ” (ಶಾಂತಿ ಪ|| ೩೪೩|| ೩೯) ಎಂಬೀ ವ್ಯಾಸ ವಚನದಲ್ಲಿ
 ಕಾಣಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹವಿಃ-ಕೃತಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಸಮಯವನ್ನು
 ತಿಳಿದು ಅವರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ಅವರುಗಳು
 ಕೊಡುವ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತವನು. ಹರಿಃ-ಅವರುಗಳ ಮೋಕ್ಷ
 ವಿಶೋಧಿಯಾದ ಪಾಪವರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತವನು. ಈ ಅರ್ಥವು
 “ಹರಿಹರತಿ ಪಾಪಾನಿ ದುವೃಚಿತ್ಯೈರಮಿ ಸ್ತೃತಃ | ಅನಿಚ್ಛಯಾಪಿ
 ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೋ ದಹತ್ಯೇವಹಿ ನಾವಕಃ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ
 ರುವುದು ‘ಹವಿರ್ದರಿಃ’ ಎಂಬದಾಗಿ ಏಕನಾಮವಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ (ಕಂ)
 ಭಾಷ್ಯೋದಾಹೃತವಾದ ಶಾಂತಿಪರ್ಮಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ಅನುಸಂಧಿಸಬೇಕು.
 ||೩೬೦||

(೩೬೦ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣ್ಯಃ,

ಓಮ್ || ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣ್ಯಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಯಾವ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವು
 ದೋ ಅದು ಸರ್ವ ಲಕ್ಷಣವೆನ್ನಲ್ಪಡುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವನು ಎಂದರೆ
 (ಮೆ) ಸರ್ವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಕಾಣಲ್ಪಡುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ)
 ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ವಿಗ್ರಹವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಸಾಕ್ಷಾ
 ಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಲಿಂಗನಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಳೆಂಬ
 ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರು
 ವನೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಧ್ಯಾಯೇ ತ್ಯಮಲ

೨೩೩

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ

ಗರ್ಭಾಭಿಂ ದೇವಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಂ ತತಃ | ಕಮಲಾಲಯಹೇತೀಕ ವಿಭೂ
ಷಿತ ಕರದ್ವಯಂ || ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಸಕಲ ಸುಖ ಸಾಂಭಾಗ್ಯವಾರಿಧೇ ||
ಎಂಬೀ ಪ್ರನಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು. ||೩೬೦||

(೩೬೩ನೇ ನಾಮವು) ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್,

ಓಮ್ || ಲಕ್ಷ್ಮೀವತೇನಮಃ.

(ವಿ ಭಾ) ಅದರಂತೆಯೇ ಶ್ರೀದೇವಿಯೊಡನೆ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಕಲಿತಿರು
ವಂತವನು. (ಶಂ) ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿ
ವೃಷ್ಟವನು. ||೩೬೩||

(೩೬೪ನೇ ನಾಮವು) ಸಮಿತಂಜಯಃ,

ಓಮ್ || ಸಮಿತಂಜಯಾನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ ಮ) ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸುವಂತವನು. (ವಿ) ಎಂದರೆ
ತಂದೆಯಂತೆ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕ ತಂದೆಯಾದ
ತನ್ನಲ್ಲಿ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವಾದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡು
ತಲಿರುವ ಜೀವಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ
ವಶಪಡಿಸಿ ಜಯಿಸುವಂತವನು. ||೩೬೪||

ಈ ೩೯ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (೧) ನಾಮಗಳಿಗೂ
“ಗರುಡಧ್ವಜವತ್ಸವದ್ಧಿ” “ಅತುಲೋ” (೩೫೩) ೭ನುಸಮಸ್ಪೃತಃ |
ಸ್ಯಾಷ್ಟಾತಿ ಲಂಘನಃ ಪುಂಸಶ್ಚಕ್ಷಣಾ “ಚ್ಚರಭ” (೩೫೪) ಸ್ಪೃತಃ ||
“ಭೀನೋ” (೩೫೫) ಯಸ್ಮಾದ್ವಿಭೃತಿತು ಶರಭಾ ತ್ವನನಾದಯಃ |
ಅಗ್ನಾದೀನಾಂಚ ಸಮಯ ಮೂರ್ಧವಿ ಪ್ರಜ್ವಲನಾದಿಕಂ || ಯೋಜಾ
ನಾತ್ಯಧಿಕಾರಂಚ “ಸಮಯಜ್ಞ” (೩೬೦) ಸ್ಸಕೀರಿತಃ | ಸಮಯಂ
ಕೃತಿ ಸಿದ್ಧಂಯೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯತೇಭ್ಯಶ್ಚಿಯಂಮುದಾ || ದತ್ತೇಹುತಂ ಹವಿ
ಸ್ತೈತ್ಯದೀಯತೇ ಸ “ಹವಿ” ಸ್ಪೃತಃ | ಹರತೀತಿ ಹರಿರ್ವಿಘ್ನ
ವನ್ನದಾನೇದು ನಿತ್ಯಶಃ || “ಹರ್ವಿರ್” (೩೬೧) ರಿತಿಪ್ರೋಕ್ತೋಹ್ಯಪ್ಪಾ
ಯೈತ್ಯೇಕ ನಾಮಕಃ | “ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಲಕ್ಷಣೋ” (೩೬೨) ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ಚರಣ ಚಿಹ್ನಿತಃ || ಲಕ್ಷ್ಮಾಕ್ಷಜ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತತ್ವಾ “ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್”

(೩೬೩) ನಿತಿ ಕದ್ಯತೆ | ಚೇತನಾನಾಂ ಸದಾಸತ್ಯ ವಿವಾದಂ ಜಯತೀತಿ
ಯಃ || “ ಸಮಿತಿಂಜಯ ” (೩೬೪) ಆಖ್ಯಾತ ಸ್ವರ್ದ್ಯ ದುಃಖ ಕನಾಕ್ರ
ಯಃ ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು

ಮೂ|| ವಿಕ್ಷರೋ ರೋಹಿತೋ ಮಾರೋ ಹೇ
ತು ರ್ಧಾವೋದರ ಸ್ಸಹಃ | ಮಹೀಧರೋ ಮಹಾ
ಭಾಗೋ ವೇಗವಾ ನಮಿತಾಶನಃ ||೪೦||

(೩೬೪ನೇ ನಾಮವು) ವಿಕ್ಷರಃ,

ಓಮ್|| ವಿಕ್ಷರಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ನಾಕವಿಲ್ಲದವನು. ವಿಗತಃ ಕ್ಷರಃ ಯಸ್ಮಾತ್ (ವಿ|| ಭಾ)
ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೇಮಗೆ ಯಂದಿಗೂ ನಾಕವಿಲ್ಲದವನು.

(೩೬೬ನೇ ನಾಮವು) ರೋಹಿತಃ,

ಓಮ್|| ರೋಹಿತಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ರೋಹಿತ ವರ್ಣವಾದ ಮೂರ್ಮಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಮೆತ್ಸ್ಯ
ಮೂರ್ಮಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ಮೂ
ರ್ಮಿಗೆ ಕಮಲಪುಷ್ಪದ ಒಳಗೆ ಇರುವ ವರ್ಣದಂತೆ ದಿವ್ಯದೇಹವಿರುವುದ
ರಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಪ್ರಪಂಚ ರೂಪವಾದ ಅಂಕುರವನ್ನು
ಅಂಕುರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೩೬೬||

(೩೬೭ನೇ ನಾಮವು) ಮಾರ್ಗಃ,

ಓಮ್|| ಮಾರ್ಗಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಇವೈವಿದ್ಯಗಾಗಿ ಉಪಾಸಕರಿಂದ ಹುಡುಕಲ್ಪಡು
ವಂತವನು. ಅಥವಾ (ಕಂ) ಪರಮಾನಂದವು ಯಾವನಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡು
ವುದೋ ಅವನು ‘ಮಾರ್ಗಃ’ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ||೩೬೭||

(೩೬೮ನೇ ನಾಮವು) ಹೇತುಃ,

ಓಮ್|| ಹೇತವೇನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವೂ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣವೂ ಅವನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಹೇತುಃ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಮ) ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಕಾರಣನು. (ವಿ) ಇವೈವಿದ್ಯಿಗೆ ಕಾರಣನಾದವನು ||೩೬೮||

(೩೬೮ನೇ ನಾಮವು) ದಾಮೋದರಃ,

ಒಮ್|| ದಾಮೋದರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ದಮ ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವು, ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಸುಧನದಿಂದಂಟಾಗುವ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವಂತವನು. “ದಮಾದ್ಧಾಮೋದರಂ ವಿದುಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿರುವುದು. ಅದವಾ (ಕಂ|| ಮ) ಯಾವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗವು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೋ ಅವನು ದಾಮೋದರನು. ಈ ಅರ್ಥವು “ತಯೋರ್ಮಧ್ಯಗತಂ ಬದ್ಧಂ ದಾಮ್ನಾ ಗಾಢಂ ತಯೋದರೆ | ತತಶ್ಚ ದಾಮೋದರತಾಂ ಸಯಯೌ ದಾಮ ಬಂಧನಾತ್” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರಾಣ ವಚನದಿಂದ ‘ಆ ವೈಷ್ಣವಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಶೋದಾದೇವಿಯಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟವರಳಿಸೋಡನೆ ಬದ್ಧನಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗವಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ದಾಮೋದರ ನೆನ್ನು ಲ್ಪಟ್ಟನೆಂಬ’ ಈ ಅರ್ಥ ವೇರ್ಪಡುವುದು ಮತ್ತು (ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) “ದಾಮಾನಿ ಲೋಕನಾಮಾನಿ ಭಾಂತಿಯಸ್ತೋದರಾಂತರೆ | ತೇನದಾಮೋ ದರೋ ದೇವಃ” ಎಂಬ ವ್ಯಾಸ ವಚನದಿಂದಲೂ ದಾಮೋದರ ನೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಲೋಕಗಳನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ಮಾಲಿಕೆಗಳು ಯಾವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವುವೋ ಅಂತವನು ದಾಮೋದರ ನೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವನೆಂದರ್ಥವು. (ವಿ||ಭಾ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಆಶಿಸುವುದರಿಂದ ದಾಮೋದರ ನೆಂತಲಾದರೂ ; ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ಅವೇಷ್ಠಿಸುವ ಚಾತುರ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೂ ಆಶ್ರಿತ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಯಶೋದಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟಲು ಅದರಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿ “ತತಸ್ತದಾಮೋದರತಾಂ ಸಯಯೌ ದಾಮ ಬಂಧನಾತ್” (ವಿ|| ಪು|| ೫) ಎಂಬಂತೆ ದಾಮೋದರನಾಗಿರುವನು. ||೩೬೯||

(೩೬೯ನೇ ನಾಮವು) ಸಹಃ,

ಒಮ್|| ಸಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತವನು. ಅಧವಾ, ಭಕ್ತಾ ಪರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೈಮಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಯಶೋದಾದೇವಿಯಿಂದಂಟಾದ ಬಂಧವನ್ನೂ ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದರೆ ಅದನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಬೆದರಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನೂ ಸಹ ಸಹಿಸುವಂತವನು. ||೩೩೦||

(೩೩೧ನೇ ನಾಮವು) ಮಹೀಧರಃ,

ಓಮ್|| ಮಹೀಧರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪರ್ವತರೂಪದೊಡನೆ ಧರಿಸುವಂತವನು. “ವನಾನಿ ವಿಷ್ಣು ರ್ಗಿರಯೋ ದಿಕಶ್ಚ” (೧|| ೧೦|| ೩೪) ಎಂಬ ವಚನವೇ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದು (ವಿ|| ಭಾ) ಭೂಭಾರ ನಿರಾಕರಣದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂತವನು. (ಮ) ವರಾಹಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. ||೩೩೧||

(೩೩೨ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಭಾಗಃ,

ಓಮ್|| ಮಹಾಭಾಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅವತಾರ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಧಿಕಗಳೂ ಭಾಗಜನ್ಯಗಳೂ ಆದ ಭೋಜನಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತವನು, ಅಧವಾ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತಾದ ಭಾಗ್ಯವುಳ್ಳವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಮಹತ್ತಾದ ಸಾಭಾಗ್ಯವುಳ್ಳವನು. ಎಂದರೆ ನೀಳಾದೇವಿಯೇ ಪೊದಲಾದ ೧೬ ಸಾವಿರ ಸ್ತ್ರೀಜನರೂ; ದಿವ್ಯ ಕನ್ನಿಕೆಯಾದ ಶ್ರೀರೂಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯೂ; ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಜಾಂಬವತೀ ಮೊದಲಾದ ಮಹಿಷಿಯರೂ; ಆಕೆಯೊಡನೆ ವರಿಸುವಂತಹ ಸಾಭಾಗ್ಯವುಳ್ಳವನೆಂದರ್ಥವು. (ಮ) ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚ ರೂಪವಾದ ಮಹತ್ತಾದ ಅಂಶವುಳ್ಳವನು. ||೩೩೨||

(೩೩೩ನೇ ನಾಮವು) ವೇಗವಾನ್,

ಓಮ್|| ವೇಗವತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಅನೇಜದೇಹಂ ಮನಸೋಜವೀಯಃ” (ಈಶೋಶ)
ಎಂಬಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯಿತವಾದ ವೇಗವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಕ್ರೀಡಿಸುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಅಸದೃಶವಾದ ಪರಮೈಕ್ಯರೈ
ಶಾಲಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವೇಗಶಾಲಿಯಾದವನು. ||೩೩೩||

(೩೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಅಮಿತಾಶನಃ,

ಓಮ್|| ಅಮಿತಾಶನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಭುಜಿಸುವಂತವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ:—ಇಂದ್ರನಿಗಂಬದಾಗಿ ಗೋಪಾಲ ಜನರು
ಯೇರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ
ಗೋಪಾಲಕರೈರೂ ಇವನು ದೇವನೊ ಅಥವಾ ದಾನವನೊ ಎಂದು
“ದೇವೋವಾ ದಾನವೋವಾತ್ಸಂ” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅತಿ ಶಂಕೆಯನ್ನು
ಮಾಡಿರುವರು. (ಮ) ಅಧಿಕವಾದ ಆಹಾರವುಳ್ಳವನು. ||೩೩೪||

ಈ (ಕಂ)ನೇ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ
“ಉಕ್ತಸ್ತೇಹಸ್ಯಾಕ್ಷರಣಾ “ದ್ವಿಕ್ಷರಃ” (೩೩೫) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ |
ಪದ್ಮಸ್ಯ ಗರ್ಭಾಭಿತಯಾ “ರೋಹಿತಃ” (೩೩೬) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಉವಾ
ಪಕೈರ್ಮೃಗೈರ್ಮೂಷಾಣಾ “ಮಾರೋ” (೩೩೭) ವಾಂಛಿತ ಸಿದ್ಧಯೇ |
ವಾಂಚಿತಾರ್ಥ ನಿದಾನತ್ವಾ “ದ್ವೇತು” (೩೩೮) ರಿತ್ಯಭಿ ಧೀಯತೇ ||
ದಾಮಾನಿ ಲೋಕನಾಮಾನಿ ಹ್ಯುದರೇ ಯಸ್ಯ ಸಂತಿಸಃ | “ದಾಮೋದರ”
(೩೩೯) ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಯಶೋದಾ ದಾಮ ಬಂಧನಾತ್ || ದೇವಾನಾಂ
ಸುಖಶಂಸಿತ್ವಾ ದ್ವಮಾ ದ್ವಾಮೋದರೋಪಿವಾ | ಯಶೋದಾ ಕೃತಬಂಧಾದಿ
ಸಹನಾ “ತೃಪ್ತ” (೩೪೦) ಈರಿತಃ || ಭೂಭಾರನಾಶನೇನ ಜ್ಯಾಧಾರಣಾತ್ಪು
“ಮಹೀ ಧರಃ” (೩೪೧) ರುಕ್ಮಿಣ್ಯಾದಿ ಬಹುಸ್ತ್ರೀಭಿಃ “ಮಹಾ
ಭಾಗಃ” (೩೪೨) ಸ್ವಯಂವೃತಃ | ದುರ್ವಾರ ಪರಮೈಕ್ಯರೈ ಪ್ರಸರ
ತ್ವಾ ದ್ವಿಲೇವತಃ | ಮನುಷ್ಯಧರ್ಮೇ ಬಾಲ್ಯೇಪಿ “ವೇಗವಾ” (೩೪೩)
ನಿತಿ ಕಲ್ಪಯತೇ || ಇಂದ್ರಾಯ ಕಲ್ಪಿತಂಗೋಪೈ ರಮಿತಂ ಚಾಕನಂ ಸ್ಯ
ಯಂ | ಭುಕ್ತವಾನ್ಯಕ್ಷ ನಿಶ್ಯೇಷಂ ಪೋಜ್ಯತೇಸೋ “ಒಮಿತಾಶನಃ” ||
(೩೪೪) ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಉದ್ಭವಃ ಕ್ಷೋಭಣೋ ದೇವ ಶ್ಚಿ
ಗರ್ಭಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ | ಕರಣಂ ಕಾರಣಂ ಕರಾ
ವಿಕರಾ ಗಹನೋ ಗುಹಃ ||೪೧||

(೩೩೫ನೇ ನಾಮವು) ಉದ್ಭವಃ,

ಓಮ್|| ಉದ್ಭವಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಸಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣನಾದವನು. ಅದವಾ ಸಂಸಾರೋದ್ಗತನು ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರ ಸಂಬಂಧ ವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ ದಾಮೋದರಂ ಬಂಧಹರಂ ” ಎಂಬ (ವಿ|| ಪು|| ೧|| ೯|| ೧೪೪) ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ತನಿಗೆ ಯಶೋದಾದೇವಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಬಂಧ ನವನ್ನು ನೆನೆಸಿದವರಿಗೂ ಕೂಡ ಸಂಸಾರಬಂಧ ವಿನೋಚಕನಾದಕಾರಣ ಸಂಸಾರ ವಿಲ್ಲದವನು. (ಮೆ) ಪ್ರಸಂಚವು ಯಾವನಿಂದಂಟುಗುವುದೋ ಅವನು ‘ ಉದ್ಭವಃ ’ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೩೩೫||

(೩೩೬ನೇ ನಾಮವು) ಕ್ಷೋಭಣಃ,

ಓಮ್|| ಕ್ಷೋಭಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮೆ) ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುರುಚಂಜೈವ ಪ್ರವಿಶ್ಯಾತ್ಮೇಚ್ಛಯಾ ಹರಿಃ | ಕ್ಷೋಭಯಾ ಮಾಸ ಭಗವಾಃ ಸರ್ಗಕಾಲೇ ವೈಯಾ ವೈಯೌ ” ಎಂಬ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ವಚನವು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು (ವಿ|| ಭಾ) ಬಂಧಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ವಾದವುಗಳನ್ನೂ ಬಂಧಕವಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖ ವಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೩೩೬||

(೩೩೭ನೇ ನಾಮವು) ದೇವಃ,

ಓಮ್|| ದೇವಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ ಏಕೋದೇವಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾವಾರಗಳಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ;

ಸುರಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಶೀಲರನ್ನಾಗಿಮಾಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ; ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಾನೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ವೈವಹರಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ; ಮತ್ತು ತಾನೇ ಆತ್ಮರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ; ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾದ (ಗುಣಾದಿಗಳಿಂದ) ವುಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ; ಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ; “ದೇವಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ವರಾಹಾದಿಗಳನ್ನು ಲೋಕರು ಬಂಧಿಸುವಂತೆ ಮಾಯಾ ಪಾಕದಿಂದ ಜೀವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕ್ರೇಡಿಸುವಂತವನು. (ಮ) ಕ್ರೇಡಿಸುವಂತವನು. ||೩೩೩||

(೩೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ,

ಓಮ್|| ಶ್ರೀಗರ್ಭಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಗದ್ರೂಪವಾದ ವಿಭೂತಿ ಇರುವುದೋ ಅವನು “ ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಭೋಗ ಕ್ರೀಡಾದಿಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತವನು. (ಮ) ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಂತವನು. ||೩೩೪||

(೩೩೫ನೇ ನಾಮವು) ಪರಮೇಶ್ವರಃ,

ಓಮ್|| ಪರಮೇಶ್ವರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ನಿಯಮಿಸುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. “ ಸಮಂ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ತಿವಂತಂ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ” (ಗೀ|| ೧೩|| ೧೨) ಎಂಬ ವಚನವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀದೇವಿಯು ಆತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯೊಡನೆ ತಾನಾಗಿ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದ ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಪರಮೇಶ್ವರವುಳ್ಳವನು. “ ಅತೀವ ರಾಮ ಕೃತುರ್ಭೇತಿ ಕಾಮಯಾ ವಿಭು ಶ್ಚ್ರಿಯಾ ವಿಷ್ಣು ರಿವಾಮರೇಶ್ವರಃ ” (ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾ|| ಬಾ|| ೨೨|| ೩೩) ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದು. ||೩೩೫||

(೩೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಕರಣಂ,

ಓಮ್|| ಕರಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಕತಮನಾಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸಾಧಕತಮನು. ಜ್ಞಾನ ಕಾರಣಗಳಾದ ಕಿವಿ ಕಣ್ಣು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೂ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಕಗಳಾದ ಕೈಕಾಲು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಇವನ ಕತ್ತಿಯ ಏಕ ದೇಶದಿಂದ ತಾನೇ “ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ದ್ರಷ್ಟೃವ್ಯಂಜ ನಾರಾಯಣಃ, ಶ್ರೋತ್ರಂಜ ಶ್ರೋತವ್ಯಂಜ ನಾರಾಯಣಃ,” ಎಂಬಂತೆ ಸಾಧಕ ತಮತ್ವವು ಮಹೋಪ ನಿಷದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒದಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ||೩೧೦||

(೩೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಕಾರಣಂ,

ಓಮ್|| ಕಾರಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವಂತವನು. ||೩೧೧||

(೩೧೨ನೇ ನಾಮವು) ಕರ್ಮ,

ಓಮ್|| ಕರ್ಮನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನು. (ಮ) ಸಂಸಾರ ಫೇದಕನು. ಇದರಿಂದ “ ಕ್ರೋಧಕೃತ್ಕರ್ಮ ” ಎಂಬ ನಾಮದೊಡನೆ ಅಪಾನರುಕ್ತ್ಯವು (ವಿ|| ಭಾ) ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಕರ್ಮ, ಎಂದರೆ ಕರ್ಮ ತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಅದರ ಫಲಭೋಕ್ತಾ ಆದ ಜೀವನು ಹೇಗಾದರೆ ತನ್ನ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿರುವನೋ ಅದರಂತೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ಅಂತಹ ಜೀವರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅವರುಗಳ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿರುವನು. ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ “ ಬಹುಸ್ಯಾಂ ” ಎಂಬ ದಾಗಿ ತಾನೇ ಬಹುವಾಗುವಂತೆ ಬಹುಭವನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇವನು ಸರ್ವಜೀವರ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅಭಿ

ಮಾನಿಯಾಗಿರುವುದು ಸಹಜವೇ ಸರಿ ; ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅರ್ಥವು ಸಂಗತವಾಗಲಾರದದ್ದು. — ಮತ್ತು ಈ ಅರ್ಥವು “ವ್ಯಸನೇಷು ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಭೃಶಂ ಭವತಿ ದುಃಖಿತಃ | ಉತ್ಸವೇಷುಚ ಸರ್ವೇಷು ಪಿತೇವ ಪರಿತುಷ್ಯತಿ” ಎಂಬದಾಗಿ (ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಅ|| ೨|| ೪೦) ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವ್ಯಸನವನ್ನು ಕಂಡರೆ ತನಿಗೆ ವ್ಯಸನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಹೇಗಾದರೆ ದುಃಖಿಸುವನೋ ಅದರಂತೆ ದುಃಖಿತನಾಗುವನೆಂತಲೂ, ಯಾರಿಗಾದರೂ ಉತ್ಸವಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ತನ್ನ ಮಗನ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಿಸುವ ತಂದೆಯಂತೆ ಸಂತೋಷಿಸುವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ನೈತಿಕವಾಗುವುದು. ||೩೪೦||

(೩೪೩ನೇ ನಾಮವು) ವಿಕರ್ಮಾ,
ಒಮ್ಮೆ|| ವಿಕರ್ಮನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ವಿಚಿತ್ರ ಭವನ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು. (ಮು) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆದುದರಿಂದಲೇನೆ ಜೀವರು ಅಂತಹ ಸುಖಾದಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಾಗ ತಾನು ಹರ್ಷಕೋಕಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ವಿಕಾರಿಯಾಗುವನು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ವಿಕಾರವುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ದೋಷವಲ್ಲವೋ? ಎಂದು ಶಂಕಿಸದೆ ತನಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ವಿಕಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ದೋಷವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರಿಗಾಗಿ ಹೊಂದುವ ವಿಕಾರವು ದೋಷವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಇದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವೆಂಬ ದಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಇವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಂಗತವಾಗುವುವು ||೩೪೩||

(೩೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಗಹನಃ,
ಒಮ್ಮೆ|| ಗಹನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅವನ ಸ್ವರೂಪವಾದರೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾದರೂ ಜೇಷ್ಠತೆಗಳಾದರೂ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವಾದುದರಿಂದ “ಗಹನಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ಮು) ಗಂಭೀರ ಪುರುಷನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಬುದ್ಧಿಗೆ

ಗೋಚರನಾಗದವನು. ಎಂದರೆ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜ್ಞಾನಾ
ಯತನವಾದ ಆತ್ಮಕೃತ್ಯ ಭೋಗಕೃತ್ಯ ಅದರ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೂ ತಾನು
ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿರುವದೆಂಬ ಮಹಾ ಗುಣಯುಕ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗದವನೆಂದು ಹೇಳುವಂತಹ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗೋಚರ
ನಾಗದವನೆಂದರ್ಥವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ ಸುಖೈವ ಸಂತಾನವಿಜಾನಂತಿ
ದೇವಾಃ ” ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನುರಿಯಬೇಕು.
||೩೮||

(೩೮ನೇ ನಾಮವು) ಗುಹಾ,

ಓಮ್ || ಗುಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಮಾಯೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ
ಕೊಳ್ಳುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೇ ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಿಂದ ಭಕ್ತ
ರನ್ನು ಕಾಯುವಂತವನು. ||೩೯||

ಈ (ಕಂ)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ (ಂಂ) ನಾಮಗ
ಳಿಗೂ “ ಸಮುದಗತೋಭವೋ ಯಸ್ಮಾತ್ “ ಉದ್ಭವಃ ” (೩೨) ಪರಿ
ಕೀರ್ತಿತಃ | ಪ್ರಕೃತೇರ್ಬಂಧನಾರ್ಹಾಣಾಂ ಹೋಭವಾತ್ “ ಹೋಭ
ವಃ ” (೩೩) ಸ್ತುತಃ || ವ್ಯಾಸೋದಿವಜ್ಜೀವ ತತೇರ್ಮಾಯಾಪಾಶೇನ
ಬಂಧನಂ | ಕೃತ್ವಾನಿತ್ಯಂ ಕ್ರೀಡತಿಯಸು “ ದೇವಃ ” (೩೪) ಪರಿ
ಕೀರ್ತಿತಃ || ಶ್ರೀ ಕ್ರೀಡಾಭೋಗಸಾಹಿತ್ಯಾ ದ್ವರ್ಧನೀಯಾ ಹರೇರಿತಿ |
“ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ” (೩೫) ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ “ಪರಮೇಶ್ವರಃ”
(೩೬) || ಸ್ವಪ್ರಾಪ್ತೌ ಸಾಧಕತಮಂ ಜೀವಾನಾಂ “ಕರಣಂ” (೩೭)
ವಿದುಃ | ಜೀವಾನಾಂ ಚಕ್ಷುರಾದೀನ್ ಯೋ ಹೇತೂನ್ಮಾರಯತೀತಿಸಃ ||
ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ “ ಕಾರಣಂ ” (೩೮) “ ಕರ್ಮ ” (೩೯) ಸ್ವತಂತ್ರಃ
ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ವಿಕುರ್ವಣೋ “ ವಿಕರ್ಮ ” (೪೦) ಯೋ ಹರ್ಷಶೋ
ಕಾದಿಭಿ ಸ್ತುತಃ || ಬುದ್ಧ್ಯಾಯತನ ಭೋಗೋಪ ಕರಣಾದಿಮು ದೇ
ಹಿನಾಂ | ತದಭಿನ್ನಾ ಭಿಮಾನಾತ್ಮಾ ಮಹಾಗುಣಗಣೇಷುಚ || “ಗಹನೋ”
(೪೧) ಹೃತಿಭೂಮಿತ್ವಾ ದ್ರಕ್ಷತೀತಿ “ಗುಹ” (೪೨) ಸ್ತುತಃ||
ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ವ್ಯವಸಾಯೋ ವ್ಯವಸಾಧಿನ ಸಂಸಾಧಿನ
ಸಾಧಿನದೋ ಧ್ರುವಃ | ಪರಧೀಃ ಪರಮಸ್ವ
ಪ್ನಃ ಸ್ತುಪ್ನಃ ಪುಪ್ನಃ ಶ್ರುಭೇಕ್ಷಣಃ ||೪೨||

(೩೮ನೇ ನಾಮವು) ವ್ಯವಸಾಯಃ,

ಓಮ್|| ವ್ಯವಸಾಯಾನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸತ್ ಚಿತ್ ಮಾತ್ರ ಸ್ವರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಧ್ರುವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತುತಿಸುವರು. ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸುವಂತವನು. ಧ್ರುವಮೂರ್ತಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಧಾರವಾದ ಆಕಾಶ ಶರೀರಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈಶೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿತೆಂದರಿಯಬೇಕು. (ಮ) ನಿಶ್ಚಯಿಸತಕ್ಕವನು. ||೩೮||

(೩೯ನೇ ನಾಮವು) ವ್ಯವಸಾಧಿನಃ,

ಓಮ್|| ವ್ಯವಸಾಧಿನಾನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕನು. ಮತ್ತು ಲೋಕಪಾಲಾದ್ಯಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಜರಾಯುಜಸ್ವೇದಜಾಂಡಜೋದ್ಬಿಜಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ವರ್ಣಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದಿಗಳಾದ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳೂ ಎಂಬೀ ವರ್ಮಾಶ್ರಮಾದಿ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕಲೆ ಎಂತಲೂ ಮುಹೂರ್ತವೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಮತ್ತು ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾಲಾವಯವಗಳನ್ನೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತವನು. ||೩೯||

(೪೦ನೇ ನಾಮವು) ಸಂಸಾಧಿನಃ,

ಓಮ್|| ಸಂಸಾಧಿನಾನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಪ್ರಲಯವನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಜನ್ಮಾಗಿರುವುದೋ ಅವನು “ ಸಂಸಾಧಿನಃ ” ಎನ್ನು

ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಮ) ಸಮಸ್ತವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿರುವುದೋ ಅವನು “ ಸಂಸಾರಿ ” ಎನ್ನುವುದು. ||೩೪||

(೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ಥಾನದರ್ಶಿ,
ಓಮ್|| ಸ್ಥಾನದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಧ್ರುವನೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಕರ್ತೃನುಗುಣವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಉತ್ತಮವಾದ ಪರಮಪದವೆಂಬ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ಮ) ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಿ ರೂಪಗಳಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ||೩೪||

(೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಧ್ರುವಃ,
ಓಮ್|| ಧ್ರುವಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ನಾಶವಿಲ್ಲದವನು. (ಮ) ನಿಶ್ಚಲನಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಉತ್ತಮವಾದ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ಧ್ರುವನನ್ನು ಕೂಡ ಶಾಶ್ವತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವನು. ||೩೪||

(೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಪರರ್ದಿಃ,
ಓಮ್|| ಪರರ್ದಿಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಅಧಿಕವಾದ ವಿಭೂತಿಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮೃತರಾದವರನ್ನು ಕೂಡ ಸಂಜೀವಿಸುವಂತಹ ಶ್ರೀರಾಮ ವೃತ್ತಾಂತವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನು. “ ವಿಷ್ಣುನಾಸದೃಶೋ ವೀರ್ಯೇ ಸೋಮವತ್ಪ್ರಿಯ ದರ್ಶನಃ ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಬಾ|| ೧|| ೧೪) ಎಂಬಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮ ದೇವರ ಗುಣಗಳ ಏಕದೇಶಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಚಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಅಂತಹ ಚಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಕೂಡ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಯೆಷ್ಟೆ! ಮತ್ತೂ ಪರತ್ವಾವಸ್ಥೆಯೂ ಕೂಡ ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿಯೇ ತಾನೆ “ ಅವ್ಯಕ್ತಮುಕ್ತರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಮಿತಂ | ದೇವಾನಾಂ ಹೃದಯಂ

ಸೌಮ್ಯಂ ಗುಹ್ಯಂ ರಾಮಃ ಪರಂ ತಪಃ ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಅ|| ೧|| ೩೩)
ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ||೩೯೦||

(೩೯೧ನೇ ನಾಮವು) ಪರಮಸ್ವಪ್ನಾಃ,
ಓಮ್|| ಪರಮಸ್ವಪ್ನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಧೀನವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಲ್ಲವಾದಕಾರಣ
ದಿಂದಲೂ ಸಂವಿದಾತ್ಮ (ಜ್ಞಾನಾತ್ಮ) ನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ “ ಪರಮ
ಸ್ವಪ್ನಾಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ ವ್ಯಕ್ತಮೇಷ ಮಹಾ
ಯೋಗೀ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸನಾತನಃ ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು|| ೧೦೮|| ೧೪) ಎಂ
ಬಂತೆ ತನ್ನ ಪರತ್ವವು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸು
ವಂತನು. (ಮ) ಸ್ವಪ್ನವಾದ ಆನಂದಾದಿ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನು. ||೩೯೧||

(೩೯೨ನೇ ನಾಮವು) ತುಷ್ಠಾಃ,
ಓಮ್|| ತುಷ್ಠಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪರಾನಂದ ರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು.
ಎಂದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಪರತ್ವದಶಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ
ಇತರ ಮನುಷ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೂ ಕೂಡ ಯೋಗ್ಯವಾದ ದಕರಧ
ವುತ್ರನಾಗುವ ಸ್ವಭಾವದೊಡನೆ ಜಗದ್ರಕ್ಷಕತ್ವಭಾವವೂ ವುಳ್ಳವನಾದ
ಕಾರಣ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತನಾಗಿರುವಂತನು. ||೩೯೨||

(೩೯೩ನೇ ನಾಮವು) ಪುಷ್ಪಾಃ,
ಓಮ್|| ಪುಷ್ಪಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂ
ತಹ ಮಹಾಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನು. ||೩೯೩||

(೩೯೪ನೇ ನಾಮವು) ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ,
ಓಮ್|| ಶುಭೇಕ್ಷಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಶುಭವರ್ಧಕವಾಗಿಯೂ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾಗಿಯೂ ಭೋಗಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭೋಗವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ವಾಪಾಸಾಗುವುದಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ ಹೃದಯ ಗ್ರಂಥಿಯ ಸಮಸ್ತ ಸಂಕಯ ವಿಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿಯೂ ಸರ್ವಕರಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾವಿರೂಪಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಐಶ್ವರ್ಯಶೀಲಾದಿಗಳ ಅತಿಶಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತವುಗಳೂ, ಶೀತಲವೂ, ವಿಶಾಲವೂ, ಗಂಭೀರವೂ ಆದ ಕಮಲಪುಷ್ಪದಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು. ಈ ಅರೃವು “ಸುಭ್ರೂರಾಯತ ತಾಮ್ರಾಕ್ಷಃ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಅ|| ೧|| ೪೩) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು. (ಅಧನಾ) ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುವುದು ತಾನು ನೋಡುವುದೆಂಬೀ ಯರಡೂ ಶುಭವಾಗಿರುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು. ಇದು “ಯಶ್ಚರಾಮಂ ನಪಶ್ಯೇತ್ತಯಂಚ ರಾಮೋ ನಪಶ್ಯತಿ | ನಿಂದಿತಸ್ಸವಸೇಲೋಕ್ಲೇಷೇ ಸ್ವಾತ್ಮಾಪ್ಯೇನಂ ವಿಗರ್ಹತೆ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಅ|| ೧೩|| ೧೪) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವು ||೩೫||

ಈ (೪೧)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಂ ಧ್ರುವನಿತ್ಯಂ ಸೀಯತೇ ಬದ್ಧ್ಯತೇ ಯತಃ | “ವೈವಸಾಯ” (೩೮೬) ಸ್ತತೋಜ್ಞಾಯೋ ಭರಣಾ ಧಾರಮೂರ್ತಿನಾ || ಕಲಾಮುಹೂರಾದಿ ಮಯೋ ಧ್ರುವೇ ಕಾಲೇನತಿಷ್ಠತೆ | ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾತ್ “ದ್ವೈವಸಾಧನಾ” (೩೮೭) ಹೃದ್ರಾಪ್ತರೋ ಸ್ಪಂದನಮೋ ಮನುಃ || ಧ್ರುವೇ ಸಮಾಪ್ಯತ ಇತಿ “ಸಂಸ್ಥಾನ” (೩೮೮) ಸ್ಪರ್ಶಮುಚ್ಯತೆ | ಸುವ ಪರಮಾಕಾಶ ವಾತ್ರಾಂ ಹೇತುತ್ವಕ್ಕನುಸಾರ || ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ “ಸಾಧನದ” (೩೮೯) ಇತಿ ಸಮಾಪ್ತೋ ಮನು ನಾಮಕಃ | ಅವಾಚೇನಂ ಧ್ರುವಮಪಿ ತುಂಗಸ್ಥಾನ ಪ್ರದಾನತಃ || ಧ್ರುವೀಚಕಾರಯಸ್ಮಾದ್ಧಿ “ಧ್ರುವ” (೩೯೦) ಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ಕಲ್ಯಾಣಾ ನಾಂ ಪರಾಣಾಂಚ ಗುಣಾನಾಮೃದ್ಧಿತ ಸ್ಪದಾ || ಪರಾವಸ್ಥತಯಾಪ್ಯೇನ “ಪರಧಿ” (೩೯೧) ರಿತಿ ಕವ್ಯತೆ | ಸಾಕ್ಷಾದ್ಧೃವಸ್ತವಸಾರಂ ಯಃ “ಪರಮಸ್ತವ” (೩೯೨) ಉಚ್ಯತೆ || ಲಾಭಾ ದ್ವಾರಧಿಪ್ತಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪಾಲನಸ್ಯಚ | ಮನುಷ್ಯತ್ವೇಽಪಿಯಃ ಪ್ರೀತಸ್ಸ “ತುಪ” (೩೯೩)

ಇತಿ ಕಥ್ಯತೇ || ಗುಣೈರೋಹಾನ್ಯಾನ್ಯಕಂಸ್ಯಾದ್ಯೈಃ ಪೂರ್ಣಾಃ “ ಪುಷ್ಪ ”
(೩೯೪) ಇತಿರೀತಃ | ಸಾಶೀತ್ಯೈಶ್ವರ್ಯ ಪಿತುನಂ ಶೀತಲಂ ದೀರ್ಘಮಾ
ಯತಂ || ತಾಮ್ರಂಚಲೋಚನಂ ಯಸ್ಯಸ “ ಕುಭೇಕ್ಷಣ ” (೩೯೫)
ಈರಿತಃ | ಸ್ವಕರ್ಮ ಕರ್ಮಕಂಚೈವ ಕುಭಂಯಸ್ಯೇತಿ ದರ್ಶನಂ || “ ಕುಭೇ
ಕ್ಷಣ ” ಸ್ಪೃತ್ ” ಎಂಬಂತೆ ನಿರುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ರಾಮೋ ವಿರಾಮೋ ವಿರತೋ ಮಾರೋಗೇ
ನೇಯೋ ನಯೋ ಒನಯಃ | ವೀರ ಶೃಕ್ತಿಮತಾಂ
ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಃ ||೪೩||

(೩೯೬ನೇ ನಾಮವು) ರಾಮಃ,

ಓಮ್|| ರಾಮಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಮ|| ಭಾ) “ ರಮನ್ತೇ ಯೋಗಿನೋಽನಂತೇ ನಿತ್ಯಾನಂದೇ
ಚಿದಾತ್ಮನಿ | ಇತಿ ರಾಮಪದೇನೈತ ತ್ವರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಭಿ ಧೀಯತೆ ” ಎಂ
ಬಂತೆ ನಿತ್ಯಾನಂದವುಳ್ಳವನೂ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನೂ ದೇಶಕಾಲ ವಸ್ತು ಪರಿ
ಚ್ಛೇದ ಶೂನ್ಯನೂ ಆದ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳು ನಿತ್ಯವಾಗಿ
ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೂ ಅಂತವನು “ರಾಮಃ” ಎನ್ನುವುದು. (ಕಂ)
ಮತ್ತು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಆತ್ಮಂತ ರಮಣೀಯವಾದ ದಿವ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು
ವಹಿಸುವುದರಿಂದ ದಾಶರಥಿರಾಮನೆಂತಲೂ ಆಗಬಹುದು. (ಮ) ಆದರೆ
“ ರಾಮೇತಿ ರಾಮ ರಾಮೇತಿ ರಮೇ ರಾಮೇ ಮನೋರಮೆ | ಸಹಸ್ರನಾ
ಮಭಿಸ್ತುಲ್ಯಂ ರಾಮನಾಮ ವರಾನನೇ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮ
ದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಶ್ರೀರಾಮನಾಮವೇ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಾರತುಲ್ಯವಾಗಿರು
ವಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಾರಾಯಣದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೆಂದು ಕಂಕಿಸದೆ
ದೇಹಾವಸಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಫ ವಾತ ಪಿತ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲವ
ನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಾರಾಯಣವು
ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ರಾಮನಾಮವೇ
ಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗುವುದೆಂದರಿಯಬೇಕು, ಆದುದರಿಂದಲೇನಿ

“ ಮುಮೂರ್ಷೋ ರ್ಧಕ್ಷಿಣೇ ಕರ್ಣೇ ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಾಪಿವೈ ಶಿವಃ | ಉಪದೇ
ಹ್ಯೇತಿ ಮನ್ಮಂತ್ರಂ ಸಮುಕ್ತೋ ಭವಿತಾ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಕಾಶೀ
ಹ್ವೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾಗುವ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಶ್ರೀಕಂಠನು ಅಂತಿಮ ಕಾಲ
ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಾಮವನ್ನು ಬಲಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸುವನೆಂದು ಶ್ರುತಿ
ಯು ಹೇಳುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ರೂಪಗಳನ್ನೂ
ಕಂಡು ವಶಪಟ್ಟಿರುವ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ “ ರಾಮೋ ರಮಯತಾಂ
ಶ್ರೇಷ್ಠಃ | ಗುಣಾಭಿರಾಮಂ ರಾಮಂಚ ” ಎಂಬ ರೀತ್ಯಾ ತನ್ನಲ್ಲಿ
ರಮಿಸುವಂತೆ ಇರುವಂತವನು. ||೩೯೬||

(೩೯೬ನೇ ನಾಮವು) ವಿರಾಮಃ,

ಒಮ್ || ವಿರಾಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಇವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅವಸಾನವಿರುವುದರಿಂದ “ವಿ
ರಾಮಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ವರಪ್ರದರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ,
ಅವರುಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಅವಧ್ಯತ್ವಾದಿ ವರಗಳೂ, ಅಂತಹ ವರವನ್ನು ಪಡೆದ
ರಾವಣಾದಿಗಳೂ ಇವನನ್ನು ಸೇರದೇ ವಿರಾಮವನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ
“ ವಿರಾಮಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೩೯೭||

(೩೯೭ನೇ ನಾಮವು) ವಿರತಃ,

ಒಮ್ || ವಿರತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ವಿರಜಃ ಎಂದು ಪಾಠವು. “ ವಿರಜಃ ಪರ ಆಕಾಶಾತ್ ”
ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಷಯಸೇವಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಜೋ
ಗುಣವಿಲ್ಲದವನೆಂದರೆ ವಿಷಯಾಪೇಕ್ಷಾ ರಹಿತನೆಂದರ್ಥವು. (ವಿ|| ಭಾ) |
ವಿರತಃ-ಸ್ವಭಾವವಾಗಿಯೇ ಯಾವದೊಂದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದವನಾದಕಾರ
ಣ ಅತಿ ಹೃದ್ರಗಳಾದ ರಾಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ “ ನಚಾಸ್ಯ
ಮಹತೀಂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಂ ರಾಜ್ಯನಾಶೋಷ ಕರ್ಷತಿ ” (ಶ್ರೀಮದ್ರಾ|| ಅ|| ೧೬||
೩೦) “ ಲೋಕ ಕಾಂತಸ್ಯ ಕಾಂತತ್ವಂ ಶೀತರಕ್ತೇರಿವ ಹೃಪಾ ” (ಶ್ರೀ
ರಾ||) “ ಸುತುರ್ವಚನಂ ಶ್ರೀಮಾನಭಿಪೇಕ್ಷಾತ್ಪರಂ ಪ್ರಿಯಂ ” (ಶ್ರೀ ರಾ||
ಸುಂ|| ೩೩|| ೨೪) ಎಂಬಂತೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. ||೩೯೮||

(ರ್ಷಿನೇ ನಾಮವು) ಮಾರ್ಗಕಿ,

ಓಮ್ || ಮಾರ್ಗಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಮ) ಯಾವನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಯೋಗ್ಯರಾಗುವರೋ ಅವನೇ “ ಮಾರ್ಗಕಿ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಶಂ) “ಘಾಸ್ಯಕಿ ಪಂಥಾ ವಿದ್ಯತೇ ಒಯನಾಯ” (ಮ) “ವಿಷ ಪಂಥಾ ವಿತತ್ಕರ್ಮ ವಿತದ್ಬ್ರಹ್ಮೀತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು (ವಿ|| ಭಾ) ಭರದ್ವಾಜಮುನಿಗಳಿಂದ ಹುಡುಕಲ್ಪಡುವಂತ ಹನು. “ ವಿರಜೋಮಾರ್ಗಕಿ ” ಎಂದು ಪಾಠವಾದಾಗ ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತವನೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಇದು (ರ್ಷಿ)ನೇ ನಾಮವೂ ಆಗಬಹುದು. ||ರ್ಷಿ||

(ರ್ಷಿನೇ ನಾಮವು) ನೇಯಕಿ,

ಓಮ್ || ನೇಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) ಸಮೀಚೀನವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಹೊಂದಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸುಹೃತ್ತುಗಳಾದವರಿಂದ ನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. “ ಆಜ್ಞಾನೈಹಂತಪಸ್ವಿವಾಂ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ರಾವಣ ವಧಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀರಾಮನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಡಲು ಅದನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ನಡೆಸಿರುವ ವೃತ್ತಾಂತವು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶಕವಾಗಿರುವುದು. (ಮ) ಗುರುಗಳಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||ರ್ಷಿ||

(ರಂನೇ ನಾಮವು) ನಯಕಿ,

ಓಮ್ || ನಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಮ) ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವಂತವನು. “ಮಾರ್ಗೋ ನೇಯೋ ನಯಃ” ಎಂಬಂತೆ ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿ ಈ ಒಂದು ಅರ್ಥವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳೂ ಆ ರೀತಿಯೂ

ಗಿಯೇ ತಾನು ಹೇಳಿದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ “ ರಕ್ಷಿತವ್ಯಸ್ತವ್ಯಯಾ
ಕಶ್ಯದ್ಭರ್ತೃಭೂತಾ ಸ್ತುತೃಧನಾಃ ” (ಶ್ರೀಮದ್ರಾ|| ೨|| ೧|| ೨೦) ಎಂಬ
ಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು. ||೪೦೦||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾರ್ಯ ಭಾಷಿತನಾದ
ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗುಣ ದರ್ಶನವೆಂಬ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ,

(ಮ) ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ
ಚತುರ್ಮ ಕತಕವು ಸಮಾಪ್ತವು.

(೪೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಅನಯಃ,
ಓಮ್|| ಅನಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ತನಿಗೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಯಜಮಾನ ನಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ದುಷ್ಪ್ರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ರಾವಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನಯವಾದ ಮಾರ್ಗದ
ಸ್ಥಿರದವನು. ಅಥವಾ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಾನು ವಿನಾ ಬೇರೊಂದು ಶುಭವಾದ
ವಿಷಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ಇರುವಂತವನು. ||೪೦೧|| (ಕಂ) ಈ ರೀತ್ಯಾ ನಾಲ್ಕು
ನೇ ಕತಕವು ಪೂರ್ಣವು.

(೪೦೧ನೇ ನಾಮವು) ವೀರಃ,
ಓಮ್|| ವೀರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವಿಕ್ರಮಶಾಲಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ರಾಕ್ಷಸ ಜನರಿಗೆ
ಅತ್ಯಂತ ಭಯಹೀತುವಾಗಿರುವಂತವನು. “ ಸ್ತುರಣ ರಾಘವ ಬಾಣಾನಾಂ
ವಿವೃಧಿ ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು|| ೬೦|| ೨) ಮಾತಂಗ ಇವ ಸಿಂಹೇನ ಗರುಡೇ
ನೇನ ಪನ್ನ ಗಃ| ಅಭಿಭೂತೋಽಭವದ್ರಾಜಾ ರಾಘವೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ||
(ಶ್ರೀರಾ|| ಯು|| ೬೦|| ೨) ವೃಕ್ಷೇ ವೃಕ್ಷೇಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಚೇರಕೃಷ್ಣಾ
ಜಿನಾಂಬರಂ | ಗೃಹೀತ ಧನುವಂ ರಾಮಂ ಪಾಶಹಸ್ತಮಿವಾಂತಕಂ || ”
ಎಂಬಿದೇ ಮೊದಲಾದ ರಾವಣ ಮಾರೀಚಾವಸ್ಥೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶಕ
ವಾಗಿರುವುದು. ||೪೦೨||

(೪೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಶಕ್ತಿಮತಾಂಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ,

ಓಮ್ || ಶಕ್ತಿಮತಾಂಶ್ರೇಷ್ಠಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶಕ್ತಿಮಂತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ
(ವಿ|| ಭಾ) ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾದ ದೇವಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಕೂಡ
ಡಾಡಲ್ಪಡುವಂತವನು. “ಅಹ್ವಯಂ ಮಧುಹಂತಾರಂ ಜಾನಾಮಿತ್ಯಾಂ
ನುರೇತ್ವರಂ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಬಾ|| ೯೬|| ೧೭) ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಭಾರ್ಗವ
ರಾಮರ ವಾಕ್ಯವೇ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ||೪೦೩||

(೪೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಧರ್ಮಾಃ,

ಓಮ್ || ಧರ್ಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ
(ಕಂ) ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ (ಮ) ಧರ್ಮಸ್ವ
ರೂಪನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ ‘ಧರ್ಮ’
ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು “ತಂತ್ವಾಭಗ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದಲೂ “ಭಗವಾನ್”
ಎಂಬ ಸ್ತೋತ್ರಿಯಿಂದಲೂ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವನೆಂಬ ಅರ್ಥವೇರ್ಪಡುವುದು. ಧರ್ಮ
ಕಬ್ಬವೂ ಭಗ ಕಬ್ಬವೂ ಏಕಾರ್ಥ ಬೋಧಕವೆಂಬದಾಗಿ “ಐಶ್ವರ್ಯಸ್ಯ
ಸಮಗ್ರಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಯಶಸ್ಕಿಯಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಎರ್ಪಡು
ವುದು. ಯಜ್ಞಾದ್ಯನುಷ್ಠಾನದಿಂದಂಟಾಗುವ ಧರ್ಮವು ಜೀವಗತವಾಗಿ
ರುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಜನ್ಯ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲವು; ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ
ಮೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳಂತೆ ಧರ್ಮವು ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮ
ಪ್ರತಿಷೇಧವು ಜನ್ಯಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಷೇಧ ಪರವಂತಲೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಭೋಗ ವೋಹ್ಯಗಳೆಂಬೀ ಯರಡಕ್ಕೂ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದ
ರಿಂದ “ಧರ್ಮಾಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಇದನ್ನು “ಲೋಕಾನಾಂ ತ್ವಂ
ಪರೋ ಧರ್ಮಾಃ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು|| ೧೦೦|| ೧೪) “ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸತ್ಯಸಂ
ಧಕ್ಷ” (ಶ್ರೀ|| ರಾ|| ಯು|| ೯೧|| ೩೭) ಇತ್ಯಾದಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಲಕ್ಷಣ
ಕಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಬೋಧಿಸುವುವು. ||೪೦೪||

(೪೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಃ,

ಓಮ್ | ಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಾಯ ನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಕುರಿತ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞಾರೂಪ
ಗಳಾಗಿರುವುವೋ ಅವನು “ಧರ್ಮ ವಿದುತ್ತಮಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.

(ವಿ || ಭಾ) ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದ ವಸಿಷ್ಠ ವಾಮದೇವ ಮಾರ್ಯಂಡೇಯರೇ
ಮೊದಲಾದವರು ಕೂಡ ಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಪರಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನೂ ಕ್ರಮ
ಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ, ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದುದರಿಂದ
ಲಾದರೂ “ಧರ್ಮ ವಿದುತ್ತಮಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೪೦೫ ||

ಈ (೪೩)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ (೧೦) ನಾಮಗಳಿ
ಗೂ “ಸ್ವಗುಣೈ ರಮೃತೇ” ರಾಮಃ ” (೩೯೬) ಈರಿತಃ | ವರಪ್ರದ್ಯ
ರೈಹೃದಯಮುಖೈರವಧೈತ್ವಾದಿಭಿರವಶೈಃ || ಯಸ್ಮಿನ್ ರಮೃತ ಇತಿ ಸ
“ ವಿರಾಮಃ ” (೩೯೭) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ನಿಸರ್ಗಸೈರಪೇಕ್ಷ್ಯೇಣ ರಾಜ್ಯಾ
ದೇಃ ಕೃಪಣಾದ್ಧಿಯಃ || ವಿರಾಗೀ “ ವಿರತಃ ” (೩೯೮) ಸಸ್ಯಾಕ್ಷಪಾ
ರೈಃ ಪರಮಾದ್ಭುತಃ | ಮೃಗ್ಯಮಾಣತಯಾ “ ಮಾರೋ ” (೩೯೯)
ಭರದ್ವಾಜಾದಿಭಿರಸೃದಾ || ಪಾಠಸ್ತು “ವಿರಜೋಮಾರ್ಗಃ” (೩೯೮) ಇತಿ
ನಿರೋಪ ದರಿತಃ | ಪಂಧಾಸುಸ್ವದೈನ “ವಿರಜೋಮಾರ್ಗಃ” ಸನ್ಮಾರ್ಗ
ದರ್ಮನಾತ್ || ನಿಯೋಗಯೋಗ್ಯಸುಸ್ಪದಾಂ ಯೋಜನಾ “ ನೇಯ ”
(೩೯೯) ಸ್ತು ಉಚ್ಯತೇ | ಯಸ್ಮಿನ್ ಸ್ತುತಾಧನಾ ನಿತ್ಯಂ ನೀಯಂತ ಇತಿ
ವೈ “ ನಯಃ || ” (೪೦೦) ಅಸುಹೃದ್ಭಿ ನರ್ಯೋ ಯಸ್ಯನಾಸ್ತೀ “ ತ್ಯ
ನಯ ” (೪೦೧) ಉಚ್ಯತೇ | ಅಧವಾ ಜಗತಾಂ ಯಸ್ಮಾನ್ನಾನೋಸ್ತೀ
ತ್ಯನಯೋಽಧವಾ || “ ವೀರಃ ” (೪೦೨) ಕಮ್ಮನ ಪೇತುತ್ವಾ ದ್ವಹ್ನಸಾ
ಮತಿ ಭೀಮತಃ | ಸುರಾದೀನಾಂ ಕಕ್ತಿಮತಾಂ ಯಃ ಪ್ರಕಸ್ಯ ತಮ
ಸ್ಸುತೃತಃ | ತಸ್ಮಾ “ ಜ್ಞಕ್ತಿಮತಾಂಶ್ರೇಷ್ಠೋ ” (೪೦೩) ದಶಾರ್ಣ
ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಮನುಃ | ನಿಶ್ರೇಯಸಾಭ್ಯುದಯಾಭ್ಯಾಂ “ಧರ್ಮ”(೪೦೪)
ಸ್ಪರ್ಶಸ್ಯ ಧಾರಣಾತ್ | ಧರ್ಮವಿತತ್ಸುತಮತ್ವಾಚ್ಚ ಧಾರಣಾ “ ದ್ಧರ್ಮ
ವಿದುತ್ತಮಃ ” (೪೦೫) ಇತ್ಯಾದಿಯಾದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ವೈಕುಣ್ಣಃ ಪುರುಷಃ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಾಣದಃ
ಪ್ರಾಣವಃ ಪೃಥುಃ | ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಶೈತ್ಯಘ್ನೋ
ವ್ಯಾಪ್ತೋ ನಾಯು ರಥೋಕ್ಷಜಃ ||೪೪||

(೪೦೬ನೇ ನಾಮವು) ವೈಕುಣ್ಣಃ,
ಓಮ್|| ವೈಕುಣ್ಣಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮು) ವಿವಿಧಾಕುಣ್ಣಾ-ಗತೇಃ ಪ್ರತಿಹತೇಃ, ವಿಕುಣ್ಣಾಃ
ನಾನಾ ವಿಧಗಳಾದ ಗತಿ ಪ್ರತಿಹತಿಯು ಎಂದರೆ ವಿಘ್ನವು 'ವಿಕುಂಠಾ'
ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವುದು. ಅದಕ್ಕೇ ಕರ್ಮ ಆದವನು ವೈಕುಣ್ಣ ನೆನ್ನು ಲ್ಪಡು
ವನು. ಇದಕ್ಕೇ "ಮಯಾ ಸಂಸ್ಥೇಷಿತಾ ಭೂಮಿರದ್ವಿರ್ದ್ರೋಮಜ
ವಾಯುನಾ | ವಾಯುಶ್ಚ ತೇಜಸಾ ಸಾರಥಂ ವೈಕುಣ್ಣಾಕ್ಷಂ ತತೋ
ಮಮ" (ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರ|| ಶಾಸ್ತಿ|| ೩೪೩|| ೫೧) ಎಂಬೇ ಪ್ರಮಾ
ಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜಗದಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿರುವ ಸಂಜ ಭೂತಗ
ಳನ್ನು ಒಂದರಲ್ಲೊಂದು ಕೇರಿಸುವಂತವನಾಗಿ ಅವುಗಳ ಗತಿ ಪ್ರತಿರೋ
ಧವನ್ನು ಮಾಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಈ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಆಧಾರ
ವಾಗಿರುವುದು. (ಮು) ವಿಕುಂಠಾದೇವಿಯ ಕುಮಾರನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ಹೀಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವೋ ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಇವನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು
ಒಂದೊಂದೇ ಒಂದು "ರಾಮಮೇವಾನುಪಶ್ಯಂತೋ ನಾಭ್ಯಹಿಂಸತ್
ಪರಸ್ಪರಂ" (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು|| ೧೩೧) ಎಂಬಂತೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಪೇ
ಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ, ಇವನ ಅಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವದೊಂದನ್ನೂ
ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ "ವೈಷ್ಣವಜನ್ಮಬಳಾ ನ್ನಾ ಗಾ ಗಾವೋ ವತ್ಸಾನಸಾಯಯೇತ್"
(ಶ್ರೀರಾ) ಎಂಬಂತೆ ವೈರಾಗ್ಯವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವುವು ||೪೫||

(೪೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಪುರುಷಃ,

ಓಮ್|| ಪುರುಷಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಮು) "ಸಯತ್ಪೂರೋಸ್ತಾ ತ್ಸರೈಸ್ತಾ ತ್ಸರ್ವಾನ್ಪಾಶ್ವನ
ಔಷತ್ಸಸ್ತಾ ತ್ಸುರುಷಃ" (ಬೃ|| ೪|| ೩|| ೪|| ೧) ಎಂಬ ಕೃತ್ಯನುಸಾರ
ವಾಗಿ ಸಮಸ್ತವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಆದಿಯಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ,

ಅಥವಾ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ, ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ; “ ಸವಿವಾಯಂ ಪುರುಷ ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರಸು ಪೂರ್ವು ಶೇತೇ ” (ಬೃ|| ೮|| ೪|| ೧೮) ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಶರೀರವೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಕಯನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ‘ಪುರುಷ’ ನೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ ವಾವನ ಸ್ವರ್ಮಲೋಕಾನಾಂ ತ್ಯಮೇವ ರಘುನಂದನ ” (ಶ್ರೀರಾ|| ೨|| ೮೩|| ೯) ಎಂಬಂತೆ ಪರಮಪಾವನಮೂರಿಯು. ||೪೦೩||

(೪೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಣಃ,
ಓಮ್|| ಪ್ರಾಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ಜೇಷ್ಠ್ಯಾಂ ಕರೋತಿ ತ್ಯಸನ ರೂಪೇಣ ” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಹ್ರೇತ್ರಜ್ಞರೂಪವೊಡೆನೆಯಾದರೂ ಪ್ರಾಣರೂಪವೊಡೆನೆಯಾದರೂ ಜೇಷ್ಠ್ಯನು ವಂತನನು. (ವಿ||ಮು) ಸರ್ವರನ್ನು ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತನನು. ||೪೦೪||

(೪೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಣದಃ,
ಓಮ್|| ಪ್ರಾಣದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಳಯಾದಿ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಂತವನು; ಅಥವಾ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪವೊಡೆನೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ತಾನೆ ಇವರ ವಿಯೋಗದಲ್ಲಿ “ ಅಪಿ ವೈಶ್ವಾಸಿ ಪರಿವ್ಲಾನಾ ಸ್ವಪ್ನಾಷ್ಟಾಂ ಕುರಕೋರಕಾಃ ” (ಶ್ರೀರಾ) ಎಂಬಂತೆ ಮರಗಳೂ ಕೂಡಾ ಬಾಡಿಕೊಡುವು. (ಮು) ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. ಇದರಿಂದ “ ಅಚ್ಯುತಃ ಪ್ರಧಿತಃ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಾಣದಃ ” ಎಂಬ ನಾಮಧ್ವಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭೇದವು ಸಿದ್ಧವು. ||೪೦೫||

(೪೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಣಮಃ,
ಓಮ್|| ಪ್ರಾಣಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ತಸ್ಮಾದೋಮಿತಿ ಪ್ರಣೌತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಪ್ರಣಮಂತೀಜಯಂದೇವಾಸ್ತಸ್ಮಾ ತ್ಪ್ರಣವ ಉಚ್ಯತೇ” ಎಂಬೀ ಸನತ್ಕುಮಾರ ವಚನದಿಂದ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಪ್ರಣಮಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ಹೃದಯಾ ನ್ಯಾಮಮಂಧೇವ ಜನಸ್ಯ ಗುಣವತ್ತಯಾ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಅ|| ೨೫|| ೨) ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನ ಗುಣಗಳಿಂದ ಚರಾಚರಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಸುವಂತವನು (ಮ) ಆಕಾರ ಪ್ರತಿವಾದ್ಯನು. ಆದವಾ ವೇದಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು, ಮತ್ತು ಸರ್ವದೇವ ನಮಸ್ಕೃತನು. (ಶಂ||ಮ|| ಪಾಠವು-ಪ್ರಣಮಃ,)||೪೦||

(೪೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಪೃಥುಃ,

ಓಮ್|| ಪೃಥವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚ ರೂಪದಿಂದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕೀರ್ಮಿಯಿಂದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು. ||೪೧||

(೪೦೨ನೇ ನಾಮವು) ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ,

ಓಮ್|| ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಯನಮಃ.

(ಶಂ||ಭಾ) ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೂ ಹಿರಣ್ಮಯವು ಆದ ಅಂಡವು ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವುದೋ ಅಂತಹ ಅಂಡವನ್ನೇ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿವುಳ್ಳವನು “ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ” ನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅ|| ಅವತಾರ ಕಾಲವಿರ್ಮಿಗಳಲ್ಲದ ಧ್ಯಾನಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಶುಭಾಶ್ರಯವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಉಪಕರಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭವು ಜೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಹಿತವಾಗಿಯೂ ರಮಣೀಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಧ್ಯಾನಯೋಗಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು ; (ಅಥವಾ) ಹಿರಣ್ಯವೆಂದರೆ ಸ್ವರೂಪವು, ಅದರ ನಿಧಿಯಂತೆ ಇರುವಂತವನೆಂತಲಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. (ಮ) ಹಿರಣ್ಯ ಶಬ್ದದಿಂದ ಜೇಳಲ್ಪಡುವ

ಅಂಡವನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿವೃಷ್ಟವನು. ಇದರಿಂದ “ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋಭೂಗರ್ಭಃ” ಎಂಬ ನಾಮಕೃಂತಲೂ ಅರ್ಥೋದವೀರ್ಪಡುವುದು. ||೪೧೦||

(೪೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಶತ್ರುಘ್ನಃ,

ಒಮ್ || ಶತ್ರುಘ್ನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ದೇವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆ ರೀತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತವರಿಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು; ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಂತೆ ನಾಶಪಡಿಸಿದವನು. ||೪೧೦||

(೪೧೦ನೇ ನಾಮವು) ವ್ಯಾಪ್ತಃ,

ಒಮ್ || ವ್ಯಾಪ್ತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾ ವಾಸಮಾಡುವಿಕೆಯಿಂದ “ವ್ಯಾಪ್ತಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಬಾಲರು, ವೃದ್ಧರು; ಸ್ವಾಮಿ, ಸೇವಕನು; ಶತ್ರುವು, ಮಿತ್ರನು; ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಇವನ ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ಸಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ಪಾರಾಕ್ ಸ್ವಜನವನ್ನಿತ್ಯಂ ಕುಕಲಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛತಿ | ಪುತ್ರೇಷ್ವಗ್ನಿಮ ದಾರೇಷು ಪ್ರೇಷ್ಯ ಶಿಷ್ಯೇ ಗಣೇಷುಚ ||” (ಶ್ರೀ ರಾ|| ಅಯೋ) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು. ||೪೧೧||

(೪೧೧ನೇ ನಾಮವು) ವಾಯುಃ,

ಒಮ್ || ವಾಯವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ಪುಣ್ಯೋ ಗಂಧಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂಚ” (ಭಗವದ್ಗೀ|| ೭|| ೯) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗಂಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ಸೋಽಪ್ಯೈ ಗಚ್ಛನ್ಮಹಾತೇಜಾ ಶ್ವಬಿರಿಂ ಶತ್ರುಸೂದನಃ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಬಾ|| ೧|| ೫೭) ಎಂಬಂತೆ ತಾನೇಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವರಿರುವ ಸ್ಥಲವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹೋಗುವಂತವನು. (ಮ) ಸಂಚರಿಸುವಂತವನು. ||೪೧೧||

(೪೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಅಧೋಕ್ಷಜಃ,

ಒಮ್ || ಅಧೋಕ್ಷಜಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) “ ಅಧೋನಕ್ಷೀಯತೆ ಜಾತು ಯಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ ದಧೋ
ಹ್ವಜಃ ” (ಭಾರ|| ಉದ್ಯೋ) ಎಂಬೀ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಾವಾಗ
ಲೂ ನಾಶವಿಲ್ಲದವನು (ಕಂ) ಅಧವಾ-ಭೋಮಿ ಅಂತರಿಹ್ವ ಅಧಃ ಪ್ರದೇಶ
ಗಳು ಯಾವಪರಮಾತ್ಮನ ದಶೆಯಿಂದಂಟಾಗಿರುವುವೋ; ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯ
ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈರಾಜ ರೂಪದಿಂದ ಇರುವನೋ ಅವನು “ ಅಧೋಹ್ವಜಃ ”
ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಮೃತ ಸಮುದ್ರದಂತೆ
ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಸದಾ ಅನುಭವ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ನ್ಯೂನನಾಗದವ
ನು. ||೪೦೬||

ಈ (೪೪)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ (೧೧) ನಾಮಗಳಿಗೂ
“ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಪ್ರತಿಘಾತಶ್ಚ ಕುಣ್ಡಿಧಾತ್ವರ್ಥ ಉಚ್ಯತೆ || ವಿಗತಸ್ಪಜ ಯೇ
ಷಾಂತೇ ವಿಕುಂಠಾ ನುಸ್ಯುರು ದೀರಿತಾಃ | ತೇಷಾಮೇವೈವ ಇತಿಹಿ
“ ವೈಕುಣ್ಠಃ ” (೪೦೬) ಪರಿಕೀರಿತಃ || ಸ ಯತ್ಪೂರ್ವ ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾ
“ ವುರುಷಃ ” (೪೦೭) ಪಾವನತ್ವತಃ | ಪೃಥಾತೋಃ ವಾಲನತ್ವಾದಿ
ಆರ್ವ ಪ್ರತ್ಯಯ ಯೋಗತಃ || ಸರ್ವಪಾಲಕತಾ ಲಬ್ಧಾ ‘ ವುರುಷಃ ’
ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಬುಧೈಃ | “ ಪ್ರಾಣಃ ” (೪೦೮) ಸರ್ವಪ್ರಾಣನಾದ್ಧಿ ತದ್ಧಾ
ನಾತ್ “ಪ್ರಾಣದಃ” (೪೦೯) ಸ್ತೃತಃ|| ಗುಣೈಶ್ಚರಾಚರಂ ನಿತ್ಯಂ ನಾಮ
ನಾತ್ “ ಪ್ರಾಣಮಃ ” (೪೧೦) ಸ್ತೃತಃ | ಯಶೋವಿಶಾಲವತ್ತಾವಿಜ್ಞ
“ ಪೃಥು ” (೪೧೧) ರಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಬುಧೈಃ || ಹಿತಸ್ಯ ರಕ್ಷಣೀಯಸ್ಯ
ಧ್ಯಾತೃಣಾಂ ಹೃದಯಸ್ಯಹಿ | “ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ” (೪೧೨) ತತ್ರಸ್ಥ
ಸ್ವಕುಭಾಕ್ರಯಣ ಸ್ತೃತಃ || ಯದ್ವಾ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋಸಾ ಹಿರಣ್ಯ
ನಿಧಿ ಸಾಮ್ಯತಃ | ಕತ್ತೂನಿಂದ್ರಿಯ ವರಗ್ನನೋಹನ್ತಿ “ ಕತ್ರುಕ್ಷಿ ”
(೪೧೩) ಉಚ್ಯತೇ|| ನೀಚವೃಜ್ಯೋ ವಿಶೇಷೇಣ ವ್ಯಾಪನಾತ್ “ವ್ಯಾಪ್ತ”
(೪೧೪) ಉಚ್ಯತೇ | ತತ್ರತತ್ರಸ್ಥಿತಾನ್ಸರ್ವಾ ಸ್ವರದ್ವಾಜ ಗುಹಾದಿಕಾಃ||
ಗಜ್ಜತಿ ಸ್ವಯಮೇವೈತಾಃ ಸ “ ವಾಯುಃ ” (೪೧೫) ಇತಿ ಶಬ್ದೈಃ |
ಸದೋಪ ಭುಜ್ಯಮಾನೋಪಿ ಸರ್ವೈ ರಮೃತ ಸಿಂಧುವತ್ | ಅಧೋನ
ಕ್ಷೀಯತೇ ಜಾತು ಯಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ “ ಅಧೋಹ್ವಜಃ ” (೪೦೬) ಎಂ
ಬಂತೆ ವಿನೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಋತು ಸುದರ್ಶನಃ ಕಾಲಃ ಪರಮೇ
ಷ್ಠೀ ಪರಿಗ್ರಹಃ | ಉಗ್ರ ಸ್ಸಂವತ್ಸರೋ ದಕ್ಷೋ
ವಿಶ್ರಾಮೋ ವಿಶ್ವದಕ್ಷಿಣಃ ||೪೫||

(೪೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಋತುಃ,
ಓಮ್|| ಋತವೇನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕಾಲ ರೂಪವಾದ ಋತು ಕಬ್ಬಿದಿಂದ ಕಾಣಲ್ಪಡುವಂ
ತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸದಾ ನೂತನವಾಗಿರುವಂತೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಉಲ್ಲಾಸ
ಕರಗಳಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಛಿರಾಭಿತಪ್ತಾಃ
ಪರ್ಜನ್ಯಂಹ್ಲಾದ ಯಂತಮಿವ ಪ್ರಜಾಃ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಅ|| ೩|| ೨೯) ಎಂಬ
ವಚನವು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು. (ಮ) “ಋತೂನಾಂ ಕುಸುಮಾಕರಃ”
(ಭಗವದ್ಗೀ|| ೧೦ನೇ ಅ) ಎಂಬಂತೆ ವಸಂತ ಋತು ಸ್ವರೂಪನು. ||೪೦೩||

(೪೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಸುದರ್ಶನಃ,
ಓಮ್|| ಸುದರ್ಶನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶುಭವರ್ಧಕವಾದ ಮೋಕ್ಷವೇ ಫಲವಾಗಿಯುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನ
ವೃಷ್ಟಿವನೆಂತಲಾದರೂ, ಪದ್ಮಸುತ್ರದಂತೆ ವಿಶಾಲವೂ ಶುಭಕರವೂ ಆದ
ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳವನೆಂತಲಾದರೂ, ಭಕ್ತರಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ನೋಡಲ್ಪಡುವಂ
ತವನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ “ ಸುದರ್ಶನಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ತನ್ನ ಗುಣ ಪ್ರಭಾವಾದಿಗಳನ್ನರಿಯದವರಿಗೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ದರ್ಶನವೇ
ಶುಭಕರವಾಗಿರುವಂತೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು. ||೪೦೪||

(೪೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಲಃ,
ಓಮ್|| ಕಾಲಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ಕಾಲಃ ಕಲಯತಾಮಹಂ ” (ಭೃ|| ಗೀ|| ೩|| ೯)
ಎಂಬಂತೆ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಗಣನೆ ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ ಭಾ) ಇಂತಹ

೩೫೪

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ

ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳುವಂತವನು (ಮ) ಲೋಕನಾಶಕನು. ||೪೦೯||

(೪೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಪರಮೇಷ್ಠೀ,

ಓಮ್|| ಪರಮೇಷ್ಠೀನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ವಿಭಾಜಿ ” ಎಂಬಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ
ತನ್ನದೂ ಆದ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿಯಾದರೂ
ಇರುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವ ವುಳ್ಳವನು. (ಽ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಾವಣನ
ಬೇಟೆಯಿಂದಲೂ, ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಲೋಕರಕ್ಷಣದಿಂದಲೂ ಕ್ರೀಡಿ
ಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಪುನಶ್ಚ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ತಾನೆ “ ವಿವೇಕ ವೈಷ್ಣವಂ ತೇಜ
ಸ್ಸುಕರೀರ ಸ್ಸಹಾನುಗಃ ” (ಶ್ರೀರಾ|| ೮|| ೧೦೦|| ೧೦) ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಕಾ
ಶಿಸುವಂತವನು. (ಮ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವಂತವನು. ||೪೦೯||

(೪೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಪರಿಗ್ರಹಃ,

ಓಮ್|| ಪರಿಗ್ರಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಗತನಾದ ಕಾರಣ ಕರಣಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುಮು
ತ್ತಲೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ, ಯೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ
ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ, ಭಿಕ್ಷುರಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಡುವ
ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ ಪರಿಗ್ರಹಃ ”
ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ಽ|| ಭಾ) ತನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಯೋಧ್ಯಾವಾಸಿಗಳ
ನ್ನೂ ಮತ್ತೂ ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ
ನ್ನೂ; ಮತ್ತು ಇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗಿಡ ಬಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ
ನ್ನೂ ಕೂಡ ಪರಮಪದವಾಸಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವಂತವನು. (ಮ)
ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವಂತವನು. ||೪೦೯||

(೪೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಉಗ್ರಃ,

ಓಮ್|| ಉಗ್ರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಭಯಂಕರನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಸಾಧುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ವಾತಾಲವಾಸಿಯಾದ ಕಲ್ಕಿ ವೃತ್ತಾಂತವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ಯುಗದಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಸಕ್ತರಾದವರಲ್ಲಿ ಉಗ್ರವಾಗಿರುವಂತವನು. ಉಗ್ರನೆಂದರೆ ಪ್ರಚಂಡನು. ||೪೦೦||

(೪೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಸಂವತ್ಸರಃ,

ಓಮ್|| ಸಂವತ್ಸರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ||ಮು) ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳೂ ಇವನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದ “ ಸಂವತ್ಸರಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪಾತಾಲ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪರಿಕರಗಳಿಂದ ಕಾಲ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡುವಂತವನು. ||೪೦೩||

(೪೦೪ನೇ ನಾಮವು) ದಕ್ಷಃ,

ಓಮ್|| ದಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಜಗದ್ರೂಪದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವುದರಿಂದಲಾದರೂ; ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ; “ದಕ್ಷಃ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ ಹ್ರಿಸ್ತಕಾರೀ ಜನಾರ್ದನಃ ” ಎಂಬಂತೆ ಕಷ್ಟರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರಕಾರಿಯಾಗಿರುವಂತವನು. ||೪೦೪||

(೪೦೫ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ರಾಮಃ,

ಓಮ್|| ವಿಶ್ರಾಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹೃತ್ತಿಪಾಸಾದಿಗಳೆಂಬ ಪಡೂರಿಗಳಿಂದಲೂ ಅವಿದ್ಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾ ದುಃಖಗಳಿಂದಲೂ ಮದವೇ ಮೊದಲಾದ ಉಪಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದಲೂ ವಶೀಕೃತರಾಗಿ ಸಂಸಾರ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ವಿಶ್ರಮಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ||ಭಾ) ಪಾಪವನ್ನೂ ಅದರ ಫಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಆಯಾಸಪಡುತಲಿರುವವರಿಗೆ ವಿಶ್ರಮಸ್ಥಾನನು. ||೪೦೫||

(೪೨೬ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ವದಕ್ಷಿಣಾಃ,
ಓಮ್|| ವಿಶ್ವದಕ್ಷಿಣಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವರಿಗಿಂತಲೂ ಸಮರ್ಥನು. (ಕಂ) ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅ|| ಅಪರಾಧಪಟ್ಟವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ:—ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೂ ಅಥವಾ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೂ ಸರಿಯೇ; ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ “ಸ ಇಮಂ ಸಕಲಲೋಕಂ ಪಸಾದ ಮುಪನೇಷ್ಯತಿ” (ಭಾ|| ಅರ|| ೧೯೦|| ೯೬) ಎಂಬಂತೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ ಇರುವಂತವನು. (ಅಥವಾ) ಅಕ್ಷಮೇಧವೆಂಬ ಮಹಾಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತನಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿವುಳ್ಳವನೆಂತಲಾದರೂ “ತತಶ್ಚೈರ ಹೃಯಂ ಕೃತ್ವಾ ದ್ವಿಜೇಭ್ಯಃ ಪೃಥಿವೀಮಿವಾಂ | ವಾಜಿಮೇಧೇ ಮಹಾಯಜ್ಞೇ ವಿಧಿವತ್ಕಲ್ಪಯಿಷ್ಯತಿ” (ಭಾರ|| ಅರ|| ೧೯೧|| ೧|| ೧೦) ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು ||೪೨೬||

ಈ (೪೨೬)ನೇ ಸ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಋಚ್ಛತೀತಿ” “ಋತುಃ” (೪೧೩) ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ವರೋಲ್ಲಾಸಕರೈರುಣೈಃ | ಶುಭಂಚ ದರ್ಶನಂ ಯಸ್ಯ ಮಂದಾನಾಂಚ “ಸುದರ್ಶನಃ” (೪೧೪) | ಚಿದಚಿತ್ಕಾಲನಾತ್ “ಕಾಲೋ” (೪೧೯) ಗುಣೈರಾತ್ಮನಿಜೇದೃಶೈಃ | ಪರೇಷದೇಸೈಕತ್ವಾಚ್ಚ “ಪರಮೇಷ್ಠೀ” (೪೨೦) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ಇಹಾಮುತ್ರಸಮಂ ಸರ್ವಗ್ರಹಣಾತ್ಪಾತ್ “ಪರಿಗ್ರಹಃ” (೪೨೧) | ನಷ್ಟೇ ಧರ್ಮೇ ಕಲ್ಪಿರೂಪೋಹ್ಯವತೀರ್ಯಮಹೀಭೃತಃ | ಮ್ಲೇಚ್ಛಾದೀನಂತವಾನೋಸಾ “ವುಗ್ರ” (೪೨೨) ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಬುದ್ಧೈಃ | ಸಂಹಾರಸ್ಯೋಪಕರಣೈ ಸ್ವಾಕಂ ಕಾಲಂ ಪ್ರತೀಹೃಯತ್ || “ಸಂವತ್ಸರಃ” (೪೨೩) ಸ್ಯಾತ್ಪಾತಾಲೇಹ್ಯನಂತೇ ವಸತೀತಿಯಃ | ಶೀಘ್ರಾರ್ಥತ್ವಾದ್ಧ್ವಕ್ಷಧಾತೋ ರ್ನಿಮೇಷಾದ್ಧಸ್ಯವೋಹತಾಃ || ಯೇನಸರ್ವಾಃ ಚ್ಛೀಘ್ರಕಾರೀ “ದಕ್ಷ” (೪೨೪) ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಬುದ್ಧೈಃ | ಪಾಪಾನಿ ತತ್ಪರಾನ್ಯೇವ ಕ್ರಾಂತಾ ಭೋಕ್ತುಂಚಯೇಜನಾಃ || ತೇಷಾಂ ವಿಶ್ರಾಮ ಭೂಮಿತ್ವಾತ್ “ವಿಶ್ರಾಮಃ” (೪೨೫) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಅವಕಾರಿಷ್ವಸು

ಹೃಂತೋ “ವಿಶ್ವದಕ್ಷಿಣ” (೪೦೬) ಉಚ್ಯತೆ | ಯದ್ವಾಽಪ್ಯನೇ ಧೇ
ಪೃಥಿವೀಂ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ವೇನ ದತ್ತವಾ | ಮಹೀಸುರೇಭ್ಯಃ ಕೃತಾನ್ಮಿಂ
ಯ ಸ್ತಸ್ಮೃತೋ “ವಿಶ್ವದಕ್ಷಿಣ” ಎಂಬಿ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಪುಲಿಯನ್ನು
ಕಣಬಹುದು

ಮೂ || ವಿಸ್ತಾರ ಸ್ತಾವರಸ್ಥಾನುಃ ಪ್ರಮಾಣಂ
ಬೀಜಮವ್ಯಯಂ | ಅರೋಽನರೋ ಮಹಾಕೋ
ಶೋ ಮಹಾಭೋಗೋ ಮಹಾಧನಃ ||೪೬||

(೪೨೭ನೇ ನಾಮವು) ವಿಸ್ತಾರಃ,

ಒಮ್ || ವಿಸ್ತಾರಾಯನಮಃ,

(ಕಂ || ಭಾ) ವಿಶಾಲಗಳಾದ ಲೋಕಗಳುಳ್ಳವನು. (ಮ) ವಿಶಾಲ
ನಾದವನು, ಎಂದರೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪನಶೀಲನಾದ ವಿಭುವಾದವನು. (ವಿ || ಭಾ)
ಕಲಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಕೃತಯುಗ ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತನವನ್ನುಪೇ
ಕ್ಷಿಸಿ ವೇದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು “ತತೋ ಲಧರ್ಮ ವಿನಾಕೂವೈ ಧರ್ಮವೈ
ದ್ವಿಷ್ಟ ಭಾರತ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಕೃತೇವ್ರಾಪ್ತೇ ಕ್ರಿಯಾವಾಂಕ್ಷಜನಸ್ತಥಾ”
(ಭಾರ || ಅರ || ೧೯೧ || ೭) ಎಂಬಿ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸುವಂತವನು.
||೪೦೭||

(೪೨೮ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ತಾವರಸ್ಥಾನುಃ,

ಒಮ್ || ಸ್ತಾವರಸ್ಥಾನುವೇನಮಃ

(ಕಂ || ಮ) ನಿಧಿಶೀಲನಾದವನು ಸ್ಥಾವರನು ; ನಿಧಿಶೀಲಗಳಾದ
ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಭೂತಗಳುಳ್ಳವನು ಸ್ಥಾನುವೆನ್ನುಲ್ಪಡುವನು ಸ್ಥಾವರಶ್ಚ
ಸೌ ಸ್ಥಾನುಶ್ಚ-ಸ್ಥಾವರನೂ ಸ್ಥಾನುವೂ ಆದವನು ; ಸ್ಥಾವರಸ್ಥಾನುಃ
ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನ
ವನ್ನು ಮಾಡಿದಮೇಲೆ “ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಸಮರ್ಪ್ಯದಾಂ ಸ್ವಯಂಭು ವಿಕಿ
ತಾಂ ಶುಭಾಂ” (ಭಾರ || ಅರ || ೧೯೧ || ೭) ಎಂಬಂತೆ ಶಾಂತನಾಗಿರ್ದನು
ತವನು. ||೪೦೮||

(೪೨೯ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಮಾಣಮ್,
ಒಮ್|| ಪ್ರಮಾಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಜ್ಞಾನರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಮಾಣನಾದವನು. (ಮ) ಜ್ಞಾನ ರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೃತಯುಗವರ್ತಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಹಿತವು, ಇದು ಅಹಿತವು, ಎಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತವನು. ಇವನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ತಾನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಗಳೂ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗುವುವು. “ತಚ್ಛ್ರೇಣ ಮನುಷ್ಯಂತೇ ಮನುಷ್ಯಾ ಲೋಕವಾಸಿನಃ” (ಭಾ|| ಆರ|| ೧೯೧|| ೩) ಎಂಬೀ ವಚನವೂ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ||೪೨೯||

(೪೩೦ನೇ ನಾಮವು) ಬೀಜಮವ್ಯಯಂ,
ಒಮ್|| ಬೀಜಾವ್ಯಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅನ್ಯಥಾ ಬಾವೈತಿರೆಕದಿಂದ ಕಾರಣನಾದವನು. ಇದು ಸವಿಕೇಷಣವಾದ ನಾಮವು. (ಮ) ಇಲ್ಲಿನ ಮಂತ್ರ ಸ್ವರೂಪವು. “ಬೀಜಾವ್ಯಯಾಯನಮಃ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. “ಅವ್ಯಯಾಯ ಬೀಜಾಯನಮಃ” ಎಂತಲೂ ಹೇಳುವರು ಹೇಳುವರು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟಾಲ ಬಲದಿಂದ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬಂದಾಗ ಪುನಶ್ಚ ಅದನ್ನು ಅಂಕುರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾಶರಹಿತನಾದ ಮೂಲಕಾರಣನು. ||೪೩೦||

(೪೩೧ನೇ ನಾಮವು) ಅರ್ದ್ಧಃ,
ಒಮ್|| ಅರ್ದ್ಧಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸುಖರೂಪನಾದಕಾರಣ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರ ಗಂಧ ಕೂನ್ಯನಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾಗಿ ರೂಪಿತವನು. ||೪೩೧||

(೪೩೨ನೇ ನಾಮವು) ಅನರ್ದಕಿ,

ಓಮ್|| ಅನರ್ದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಅವಾಪ್ತನಮಸ್ತಕಾಮನಾದ ಕಾರಣ ಪ್ರಯೋಜನ ವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಸುಕೃತವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಅರ್ದಕಾ ಮನು ಧನ (ಅರ್ದ) ವೆನ್ನು ಆಪೋಕ್ರಿಸುವುದರಿಂದ; ತಾನೇ ಪುರುಷಾರ್ಥ ವೆಂದು ಅವನಿಂದ ಅಪೋಕ್ರಿಸಲ್ಪಡುವವನು ||೪೩೨||

(೪೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಕೋಶಕಿ,

ಓಮ್|| ಮಹಾಕೋಶಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮಹತ್ತಾದ ಅನ್ನಮಯಾದಿ ಕೋಶಗಳೇ ಆಚ್ಛಾದ ಕವಾಗಿವುಳ್ಳವನು. (ಅನ್ನಮಯಾದಿ ಕೋಶಗಳ್ಯಾವದಂದರೆ;—ಅನ್ನ ಮಯ, ಪಾಣಮಯ, ಮನೋಮಯ, ವಿಜ್ಞಾನಮಯ, ಆನಂದಮಯ ಗಳೆಂಬ ೫ ಕೋಶಗಳ) (ವಿ|| ಭಾ) ಯಾವಾಗಲೂ ಸರೈರಿಗೂ ಸರೈ ವಿಧದಿಂದಲೂ ದಾನಮಾಡಿದರೂ ನ್ಯೂನವಾಗದ ಮಹತ್ತಾದ ಶಂಖ ಪದ್ಮಾದಿ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಮೇರುವೇ ವೊದಲಾದ ಸ್ವರ್ಣ ಪರ್ಮತವನ್ನೂ (ಕೋಶಾಗಾರ) ಧನಶಾಲೆಯಾಗಿವುಳ್ಳವನು ||೪೩೩||

(೪೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಭೋಗಕಿ,

ಓಮ್|| ಮಹಾಭೋಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅಧಿಕವಾದ ಸುಖಸ್ವರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅರ್ದ ದಿಂದ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಭೋಗವೂ “ಲಭತೇಚ ತತಃ ಕಾಮಾನ್ಮಯೈವ ಪಿತೃ ಹಿತಾಃ” (ಭಗವದ್ಗೀ|| ೩|| ೨೨) ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನಿಂದಲೇ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ “ಮಹಾ ಭೋಗಕಿ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡು ವನು. ||೪೩೪||

(೪೩೫ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಧನಕಿ,

ಓಮ್|| ಮಹಾಧನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅಧಿಕವಾದ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ಧನವುಳ್ಳವನು, (ವಿ|| ಭಾ) ಅತಿಕೃಪಣರಾದವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಡತಕ್ಕ ಮಹತ್ವಾದ ಧನವುಳ್ಳವನು. ಈ ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ “ ಮರೀಚಿ ಮಿಶ್ರೈ ರ್ದಕ್ಷೇಣ ತಥೈವಾನೈಃ ರಮಂತತಿ | ಧರ್ಮಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತಥಾಚಾನೈಃ ರರಃ ಕಾಮಸ್ತಥಾಪರೈಃ ” (ವಿದ್ವಾಪು|| ೧|| ೧೮|| -೦೩) ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದರು ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ||೪೩||

ಈ (೪೩)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (ಫ) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಪ್ರಬಲಂ ಯಃ ಕಲಿಂಹತ್ವಾ ಪ್ರವರ್ತ್ಯಚ ಕೃತಂಯುಗಂ | ವಿಸ್ತಾರೈವೇದ ಸಾ ರ್ಯಾದಾಂ ಸಿದ್ಧತೋ “ ವಿಸ್ತಾರಃ” (೪೦೭) ಉಚ್ಯತೇ || ಸ್ಥಾವರೇ ಕೃತ್ಯ ಧರ್ಮಾನ್ಯಕ್ಷಮೇಸಾಧಸ್ಯತಿ ನಿತ್ಯಃ | ಯೇನಕೇನಾಪ್ಯರ್ಚಾಲ್ಯಸು “ ಸಾಧ ವರಸಾಧನಾಂ” (೪೦೮)ರುಚ್ಯತೇ || ಹಿತಾಹಿತಸಾಧಕತ್ವಾತ್ “ಪ್ರವಾಣಂ” (೪೦೯) ಸ್ಯಾತ್ಕೃತಾದಿಷು | ಯೋವೈ ಕಲಿಯುಗಸಾಂತೆ ಮುಹುದ್ಧರ್ಮ ಪ್ರರೋಹಣಂ || ಕರೋತಿ ಭಕ್ತರಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಸೋಚ್ಯತೇ “ಬೀಜಮವ್ಯಯಂ” (೪೩೦) || ಪರಮೈಕಾಂತಿಭಿ ರ್ನಿತ್ಯವಿಶವಣತ್ರಯ ವರ್ಜಿತಃ | ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಯೋಜನತಯಾ ಯಾಚ್ಯಮಾನೋ “ ೭ರಥ ” (೪೩೧) ಉಚ್ಯತೇ || ಅರಾಧಿಧನಾಽಲ್ಪಭಾಗ್ಯೇನ ನಿರಪ್ಯಜಾ ನಾರ್ಥತೇ ಯತಃ | ತಸ್ಮಾ “ ದನರಥ ” (೪೩೨) ನಾಮಾಸಾ ನೇದವಿದ್ವಿತಿ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಶಂಖ ಪದ್ಮಾದಿ ನಿಧಯೋ ಮಹಾಂತೋ ರೋಹಣೋ ಗಿರಿಃ | ಕೋಶ-ಭಾಂಡ ಗೃಹಾ ಯಸ್ಯ “ಮಹಾಕೋಶ ” (೪೩೩) ಸ್ತು ಉಚ್ಯತೇ || ಅರಥಸಾಧ್ಯಃ ಕಾಮಭೋಗೋ ಯಸ್ಮಾದೇಷಾಂ ಮಹಾನಿತಿ | “ ಮಹಾಭೋಗ ” (೪೩೪) ಸ್ತುಬಿಜ್ಜೋಯೋ ಹ್ಯವ್ಯಾಘ್ರ ಶ್ಚಿಂತಿತಾರಥದಃ || ಅನಿರೂಪ್ಯಾತಿ ಕೃಪಣ ಪ್ರದೇಯಂ ಧನಮುಹ್ರಯಂ | ಯಸ್ಯೈವಾಸ್ತೇತಿ ಸತತಂ ಸ “ ಮಹಾಧನ ” (೪೩೫) ಈರಿತಃ || ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣ ಬಹುದು.

ಮೂ || ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥವಿಷ್ಣೋ ಭೂ ರ್ಧರ್ಮಯೋ
ಪೋ ಮಹಾಮುಖಃ| ನಕ್ಷತ್ರನೇಮಿ ರ್ನಕ್ಷತ್ರೀ ಹ
ಮಃ ಹ್ರಾಮ ಸ್ಸುವಿಾಹನಃ ||೪೬||

(೪೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಂಕಿ,
ಓಮ್|| ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಂಕಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅವಾಪ್ತ ಸಮಸ್ತ ಕಾನುನಾದಕಾರಣ (ತನಿಗೆ ತಾನೇ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ವೇಷ್ಟಾರ್ಥವುಳ್ಳವನಾದ ಕಾರಣ) ವೈಸನವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತಗಳಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರಧಾನಗಳನ್ನೂ ಪುನಃಪುನಃ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಸಂಸಾರಿಗಳು ಕಬ್ಬಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡದೇ ಇರುವಾಗ ತಾನು ಇದುವರೆಗೂ ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸಿಲ್ಲದವನು ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸದೆ ಅವರುಗಳ ರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಶ್ಚ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೋಚಿಸುವ ದುರಾಚಾರಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿರಾಮವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಪುನಃಪುನಃ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತವನು. ಇದರಿಂದ ತಾನೇ ಇವನಿಗೆ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರವು “ಆವ್ಯಕ್ತ್ಯಿನ್ನಾಸ್ತತ್ಸ್ಮೀತೆ ಸರ್ವೈಕತ್ಯಂತ ಸಂಯಮಾಃ” (ವಿ|| ಪು|| ೧|| ೯|| ೧) ಎಂಬಂತೆ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು. ||೪೩೩||

(೪೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ಥವಿಷ್ಠಾಂಕಿ,
ಓಮ್|| ಸ್ಥವಿಷ್ಠಾಂಕಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಅಗ್ನಿರೂರಾಧ ಚಕ್ಷುಷೀ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯೌ” (ಮು|| ೩|| ೪) ಎಂಬಂತೆ ವಿರಾಡೂಪಿಯಾದವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಶಿಂಕುಮಾರನೆಂಬ ವೀರಸೇಯ ಆಕಾರದಿಂದ ಸತ್ಪ್ರಜ್ಞನುಯವಾಗಿ “ತಾರಾಮಯಂ ಭಗವತ ಶ್ಶಿಂಕುಮಾರಾಕೃತಿ ಪ್ರಭೋಃ” (ವಿ|| ಪು|| ೨|| ೯|| ೧) ಎಂಬಂತೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿರುವಂತವನು. ||೪೩೪||

(೪೩೫ನೇ ನಾಮವು) ಭೂಃ,
ಓಮ್|| ಭುವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಅಭೂಃ ಇತಿ ಪದಚ್ಛೇದವು. ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಭೂಃ—ದುರನಿಗೂಕೂಡೆ ಧಾರಕನಾದಕಾರಣ ಸರ್ವಾಧಾರನು.

“ ತಸ್ಯವುಚ್ಛೇ ದ್ರುಪದ್ಭೀತಃ ” (ವಿ| ಪು| ೨) ಎಂದು ತಾನೇ ಹೇಳಿರು
ವರು. ||೪೩||

(೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಧರ್ಮಯೋಗಃ,
ಓಮ್|| ಧರ್ಮಯೋವಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಮೆ) ಯೋಪಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ಪಕುವಿನಂತೆ ಭಗವದಾರಾಧನ ರೂಪ
ಪಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ “ ಧರ್ಮಯೋಗಃ ’
(ವಿ|ಭಾ) ಧರ್ಮವೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸೆಂಬ ಅವಯವವನ್ನಾಗಿ ವಹಿಸಿರು
ವಂತನನು. ಈ ಅರ್ಥವು “ ಧರ್ಮೋಮೂರ್ಧಾನಮಾಶ್ರಿತಃ | ತಚ್ಛಿರೋ
ಧರ್ಮಃ ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವು ||೪೩||

(೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಮುಖಃ,
ಓಮ್|| ಮಹಾಮುಖಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ
ಯೇ ಸಮಸ್ತ ಯಜ್ಞಗಳೂ ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಮಹಾ ಫಲವನ್ನು
ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಗಳಾಗಿರುವವೋ ; ಅಂತವನು “ ಮಹಾಮುಖಃ ’
ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು (ವಿ| ಭಾ) ಧರ್ಮಶರೀರನಾದಕಾರಣ ಪೂಜ್ಯವಾದ
ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅವಯವವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು (ಮೆ) ಸಮಸ್ತ ಯಜ್ಞಗಳೂ
ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮಾಧೀನಗಳಾಗಿರುವವೋ ಅವನು ‘ ಮಹಾಮುಖಃ ’
ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ||೪೪||

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ನಕ್ಷತ್ರನೇಮಿಃ,
ಓಮ್|| ನಕ್ಷತ್ರನೇಮಯೇನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಧ್ರುವ ಸಂಜ್ಞಿತವಾದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಕ್ರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ
ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಾದ ಸಮಸ್ತ ಗ್ರಹಗಳೂ ಅಶ್ವಿನಿ ಮೊದಲಾದ ನಕ್ಷತ್ರ
ಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ವಾಯುವೆಂಬ ಪಾತದಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವೆಂಬ
ದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಧ್ರುವನು ಯಾವ ತಾರಾವು

ಯವಾದ ಶಿಂಕುಮಾರ ಚಕ್ರದ ಪುಷ್ಪಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರವನ್ನು
ತಿರಿಗಿಸುತ್ತಾ ಇರುವನೋ, ಅಂತಹ ಶಿಂಕುಮಾರಚಕ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು
ಕೊಂಡು ಚಕ್ರದ ಮಧ್ಯಾವಯವವು ಹೇಗಾದರೆ ಚಕ್ರದ ಗತಿಪ್ರವರ್ತಕ
ವಾಗಿರುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ವಿದ್ಯುವು
“ ನಕ್ಷತ್ರನೇಮಿಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ ಮ) ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಪ್ರಸ
ರ್ಮಕನು. || ೪೪೦ ||

(೪೪೦ನೇ ನಾಮವು) ನಕ್ಷತ್ರೀ,
ಓಮ್ || ನಕ್ಷತ್ರೀಣೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಮಹಂಕಶೀ ” (ಭ|| ಗೀ|| ೧೦|| ೨೦)
ಎಂಬಂತೆ ಚಂದ್ರರೂಪನಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಶಿಂಕುಮಾರಾಕಾರವಾದ
ನಕ್ಷತ್ರ ರೂಪನನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. (ಮ) ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ಆಧಾರನು.
|| ೪೪೦ ||

(೪೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಹ್ರಮಃ,
ಓಮ್ || ಹ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮರ್ಥನಾದುದರಿಂದಲೂ
ದರೂ “ ಹ್ರಮಯಾ ಪೃಥಿವೀಸಮಃ ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಬಾ|| ೧|| ೧೪) ಎಂಬಂತೆ
(ಮ|| ಶಂ) ಸಹನವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲಾದರೂ; (ವಿ|| ಭಾ) ಈರೀತಿಯಾ
ಗಿ ಸಕಲಲೋಕ ಭಾರವನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಮುಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ
“ ಹ್ರಮಃ ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. || ೪೪೨ ||

(೪೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಹ್ರಾಮಃ,
ಓಮ್ || ಹ್ರಾಮಾಯನಮಃ.

(...|| ಭಾ) ವಿನಾಶಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಸರ್ವ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾತ್ಮ
ರೂಪದೊಡನೆ ಇರುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಅವಾಂತರಪ್ರಕೃತಿಯದಿಂದಂ
ಟಾದ ಹ್ರಯದಿಂದ ಕೆಲವು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದ ವ್ಯೂಹವಾಗಿರುವಂತವನು.

ಈ ಅರ್ಧವು “ ಯಾವನ್ನಾತ್ಮೇ ಪ್ರದೇಶೇತು ಮೈತ್ರೇಯಾವಸ್ಥೋ
ಧ್ರುವಃ | ಹ್ರೇಯಮಾಯಾಂಶಿತಾವತ್ತು ಭೂಮೀರಾಭೂತಸಂಪ್ಲವೇ ”
(ವಿ|| ವು|| ೨|| ೪|| ೯೭) ಎಂಬೀ ವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.
(ಮೆ) ಅಣುವಾದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂಕೂಡ ಅಂತಃಪ್ರವಿಷ್ಟವಾದಕಾರಣ
ಕೃತನಾದವನು. ||೪೪||

(೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಸಮೀಹನಃ,

ಓವ್|| ಸಮೀಹನಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಮೆ) ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಚನ್ನಾಗಿ ಪಾ-
ರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲವು ಪಾ-
ಪವಾದಾಗ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ತನ್ಮತಮ್ತು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಆ-
ಜ್ಞಾಪಿಸುವಂತವನು. ||೪೫||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (೪೭)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ
(೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಅನಿರ್ವಿಣ್ಣೋ ” (೪೩೬) ಜಾಗರಣಕ್ಕೋ ಜಗ-
ದ್ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂತತೌ | ಶಿಂಕುಮಾರಾಕೃತಿಯಾ ತಾರಾ ರೂಪೇಣ ಸ-
ರ್ವದಾ || ಸೌಧಿಲ್ಯಾತ್ “ ಸ್ಥವಿಷ್ಠ ” (೪೩೭) ಸ್ಥಂಭೋಕ್ತ ಸ್ಥವತ್ಪ-
ರ್ದಾಃ ಪಾಪನಾಶನಃ | ಔತ್ತಾನಪಾದಿ ಸಂಬಂಧಾ ತ್ಸರವ್ಯಾ ಧಾರತಯಾ
ತಥಾ || ಭವತೀಚ “ ಭೂಃ ” (೪೩೪) ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಭೂ-
ತಿದೋ ಮನುಃ | ಉತ್ತಮಾಂಗ ತಯಾ ಧರ್ಮತತ್ವಂ ಯೌತೀತಿ ಸರ್ವದಾ||
“ ಧರ್ಮಯೂಪ ” (೪೩೯) ಸ್ವಮಾಖ್ಯಾತೋ ಹ್ಯಪ್ಯಾಪ್ತೋ ಧರ್ಮದಾ-
ಯಕಃ | ಧರ್ಮದೇಹ ತಯಾ ಪೂಜ್ಯೋ ಯಜ್ಞೋಸ್ಯಾವಯವೋಯತಃ||
ಅತೋ “ ಮಮಾಮುಖಃ ” (೪೪೦) ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಹ್ಯಪ್ಯಾರ್ಣಃ ಕರ್ಮ-
ಕಾರಕಃ | ಯನ್ನಹತ್ರಾತ್ಮಕಂ ಚಕ್ರಂ ಜ್ಯೋತಿರ ರೂಪಮನಾಮ-
ಯಂ || ಯಸ್ತಂ ನಿತ್ಯಂ ಭ್ರಾಮಯತಿ ಭ್ರಮಂತ ಮನುಯಾತಿಚ |
“ ನಹತ್ರನೇಮಿ ” (೪೪೧) ರ್ವಿಜ್ಞೇಯೋ ನಮಾರ್ಣೋ ಭ್ರಮನಾಯಕಃ||
ಶಿಂಕುಮಾರಾಕೃತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಯದ್ರೂಪಂ ಜ್ಯೋತಃಪಾಂ ದಿವಿ | ತದ್ವ್ಯ-
ಸ್ಯಾಸ್ತಿಸ “ ನಹತ್ರೀ ” (೪೪೩) ಸಪ್ತಾರ್ಣೋ ಲೋಕಪಾಪನಃ || ಅನಾ-

ಯೋಸೇನ ನಿಖಿಲ ಭಾರಂಜ ಭವನಸ್ಯಯಃ | ನಹತೇ ನ “ಹ್ಮಮಃ”
(೪೪೩) ಪ್ರೋಕ್ತ ವ್ಯಾಧರ್ಮಃ ಪ್ರಾಂತಿ ದಾಯಕಃ || ಅನಾಂತರಲಯೇಕೈ
ಶ್ಚಿ ತ್ವೀಣಿಸ್ತಾರಾಗಣೈ ಸ್ತುತೃತಃ | “ಪ್ರಾಮೋ” (೪೪೪) ಧ್ರುವ
ಸಮಾಪಸ್ತು ಕ್ಷತುರ್ಮಹತ್ ಸಂಯುತಃ || ಸ್ವಸ್ವಾಧಿಕಾರೇ ಸರ್ವಾನ್ವಿ
ಯಸ್ಸಮಾಹತಿ ಸೃಷ್ಟಿಮು | “ಸಮಾಹನ” (೪೪೫) ಸ್ಪವಿಜ್ಞೇಯ
ಸ್ತೌಷ್ವಾರ್ಮಃ ಕಾರ್ಯದಾಯಕಃ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣ
ಬಹುದು.

ಮೂ|| ಯಜ್ಞಾ ಇಜ್ಯೋ ಮಹೇಜ್ಯಶ್ಚ ಕ್ರತು
ಸ್ಸತ್ರಂ ಸತಾಂಗತಿಃ | ಸರ್ವದರ್ಶೀ ನಿವೃತ್ತಾ
ತ್ಯಾ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಂ ||೪೪||

(೪೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಾಃ,

ಓಮ್|| ಯಜ್ಞಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಯಜ್ಞೋವೈ ವಿದ್ವಾಃ” (ತೈ|| ಸಂ|| ೧|| ೫|| ೫)
ಎಂಬಂತೆ ಸರ್ವಯಜ್ಞಾ ಸ್ವರೂಪನು ; ಅಧವಾ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ
ಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಜ್ಞಾಕಾರದಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಸುವಂತನು.
(ವಿ|| ಭಾ) “ಇಜ್ಯಾ ಫಲಸ್ಯ ಭೂರೇಷಾ ಇಜ್ಯಾಚಾತ್ರ ದ್ರತಿಷಿತಾ ||
ತತಶ್ಚಾಜ್ಯಾಯತಿ ದ್ವಾರಾ ಪೂಷಿತಾಸ್ತೇ ಹವಿರ್ಬುಜಃ” (ಶ್ರೀವಿದ್ವಾ
ವು|| ೧|| ೪|| ೧೦೯) ಎಂಬಂತೆ ಯಜ್ಞವಾಗಿಯೂ ಅದರ ಸಾಧನವಾಗಿ
ಯೂ ಅದರ ಫಲವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಯಜ್ಞಾಸ್ವರೂಪನು.
||೪೪||

(೪೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಇಜ್ಯಾಃ,

ಓಮ್|| ಇಜ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಫಲಪ್ರದನಾದಕಾರಣ ಯಜ್ಞಾಕರ್ಮದಿಂದ ಆರಾಧಿಸ
ಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು ಇವನೇ ಆದುದರಿಂದ “ಯೇಯಜಂತಿ ಮುಖೈಃ ಪುಣ್ಯೈ
ರ್ದೇವತಾದೀನ್ ಪಿಶಾಂಸಿ | ಆತ್ಮಾನ ಮಾತ್ಮನಾ ನಿತ್ಯಂ ವಿದ್ವಾಂಸೇವ

ಯಜಂತಿತೇ ” ಎಂಬ ಹರಿವಂಶ ಪ್ರಮಾಣವು ಇವನನ್ನು ಇಜ್ಯನೆನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) “ ಯೇ ಯಜಂತಿ ಪಿತೃಣಾ ದೇವಾ ನಾಬ್ರಹ್ಮಣಾ ನೃಹಿತಾಕನಾಃ | ಸರ್ವ ಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾನಂ ವಿಷ್ಣುಮೇವ ಯಜಂತಿತಿ ” (ಭಾ|| ಶಾಂ|| ೩೪೬|| ೨೯) “ ಯೇಷ್ಯಸ್ಯದೇವತಾ ಭಕ್ತಾಃ ” (ಗೀ|| ೧೦|| ೨೩) “ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರವತಾ ” (ಮನುಸ್ಮೃತಿ) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣೋಪಪತ್ತಿಗಳಿಂದ ಕಾಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತಾ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವಂತನು. (ಮ) ಹೊಂದಲ್ಪಡುವಂತನು. “ ಈ ಜಗತಿ ಕುತ್ಸನಯೋಃ. ” ||೪೪೩||

(೪೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಮಹೇಜ್ಯಾಃ,

ಓಮ್|| ಮಹೇಜ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪೂಜ್ಯರಾದ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಫಲಸಂಗ ಕರ್ಮತ್ವತ್ಯಾಗಿಗಳಾದ ವಿಲಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ತನ್ನನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಮಹಾ ಯಜ್ಞಾಸ್ವರೂಪನು. ||೪೪೪||

(೪೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಕೃತುಃ,

ಓಮ್|| ಕೃತವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಯೋಪ ಸಹಿತವಾದ ಯಜ್ಞಾಸ್ವರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳು, ಔಪಾಸನಾದಿಗಳು, ವಿಳಾಸಕಯಜ್ಞಗಳು, ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಗಳಾದ ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಾದಿಗಳು, ವಿಳಾಸ ಹವಿರ್ಯಜ್ಞಗಳು, ಯಜ್ಞ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಅಗ್ನಿ ಪೋಷಣಾಧಿಗಳು, ವಿಳಾಸ ಸೋಮಸವನಗಳು; ಎಂಬೀ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವಂತನು. (ಮ) ಸಂಕಲ್ಪರೂಪನು. ||೪೪೫||

(೪೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ರಮ್,

ಓಮ್|| ಸತ್ರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಅಸೀತ|| ಉಪೈತಿ” ಎಂಬೀ ಧಾತುರೂಪವಾದ ಜೋದನೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿಯುಳ್ಳ ಸತ್ರವೆಂಬ ಯಾಗಸ್ಯರೂಪನು * ಅದವಾ ಸತ್ಪುರುಷರನ್ನು (ನು) ರಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಬಯದಿನ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಅನೇಕ ಯಜಮಾನರು ಕೂಡಿ ಮಾಸೋಪವಾಸಾದಿ ನಿಯಮಗಳೊಡನೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಸತ್ರಯಾಗದಿಂದ ಸದಾ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||೪೫||

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಸತಾಂಗತೀ,
ಓಮ್|| ಸತಾಂಗತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮೋಕ್ಷಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಇವನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಗತಿಯು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ “ಸತಾಂಗತೀ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇದುವರಿಗೂ ಪವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವಿಷ್ಣುರಿಗೆ ಗತಿಯಾಗಿ

* (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ “ಯೂದಸ್ತಂಭಸಹಿತವಾದದ್ದು ಕೃತುವೆಂತಲೂ, ಅದಿಲ್ಲದ್ದು ಯಾಗವೆಂತಲೂ ಪೂರ್ವ ವಿವರವಾಂಸಾ ಪರಿಭಾಷಾ ಸಿದ್ಧವಾದದ್ದನ್ನು ಈ ಯರಡು ನಾಮಗಳೂ ಬೋಧಿಸುವುವೆಂದರಿಂಬೇಕು. ಕೆಲವು ಯಜ್ಞಗಳು ಒಂದು ದಿನ, ಎರಡು ದಿನ, ಮೂರು ದಿನ ಎಂಬೀಕ್ರಮದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವುವು ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡುವ ಯಾಗಗಳು ೧೧ ದಿನ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಅಹೀನಗಳೆಂತಲೂ, ತ್ರಯೋದಶಾಹ ಚತುರ್ದಶಾಹಾದಿಗಳು ಸತ್ರಗಳೆಂತಲೂ, ದ್ವಾದಶಾಹವಾತ್ರವು ಅಹೀನ ಸತ್ರವೆಂಬೀಯರಡು ನಾಮ ಉಳ್ಳದ್ದೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು ಯಜತಿ ಎಂಬ ಜೋದನೆಯುಳ್ಳದ್ದೂ ಅನೇಕ ಯಜಮಾನಕವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದ್ದೂ ಅಹೀನಲಕ್ಷಣವು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ? ಯಜಧಾತುವಿನಿಂದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜೋದಿತವಾದರೆ ಅಹೀನವಾಗುವುದು : ಯಜತಿ ಎಂಬ ಯಜಧಾತುವನ್ನೇ ಜೋಡನೆಯಾಗಿ ವುಳ್ಳದ್ದು “ಯಜತಿ ಜೋದನಾ” ಎಂದರ್ಥವು. ಸತ್ರವೆಂಬುದಕ್ಕೆ “ಅಸೀರನ ಉಪೇಯು:” ಎಂಬ ಜೋದನಾದ್ವಯವಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿನ ಏಕುಪಚನದಿಂದಲೇ ಯಜಮಾನಬಹುತ್ವವು ಇದಕ್ಕೆ ತೋರಲ್ಪಡುವುದು. ಸತ್ರಮಾಸೀರ್, ಋದ್ಧಿಕಾವಾ ಉಪೇಯು:” ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ಯಜಮಾನ ಬಹುತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವುವು. “ಅಸಧಾತು ಉಪೇತ್ಯುಪನರ್ಗ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಇಹಿಧಾತು” ಎಂಬೀಯರಡು ಧಾತುಗಳಿಂದ ಜೋದಿತಗಳಾಗುವ ಯಾಗಗಳೂ ಅನೇಕ ಯಜಮಾನಕವಾದವುಗಳೂ ಸತ್ರವೆನ್ನಲ್ಪಡುವುವೆಂದರಿಂಬೇಕು.

ರುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಗತಿಯಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುವು. (ಶಂ) ಪ್ರಕಾರವೇ ಅರ್ಥವು. ||೪೫||

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವದರ್ಶೀ,
ಓಮ್ || ಸರ್ವದರ್ಶಿನೇನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) ವ್ರಾಣಿಗಳ ವುಣ್ಯವಾಪಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನೋಡುವಂತವನು. (ಮ) ಸಮಸ್ತನನ್ನೂ ನೋಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿವೃತ್ತಿಗಳೆಂಬ ದ್ವಿವಿಧಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅದ್ವೈತನಾಗಿ ಕಾಣುವಂತವನು. ||೪೫||

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ,
ಓಮ್ || ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ವಿಮುಕ್ತನಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಭವನು. (ಮ) ಸದಾ ಮುಕ್ತನು. (ಶಂ|| ಮ) “ ವಿಮುಕ್ತಾತ್ಮಾ ” ಎಂದು ಪಾಠವು (ವಿ|| ಭಾ) ಅದರಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ನರನಾರಾಯಣಾವತಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಪರಮ ಪೈರಾಗ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿರುವಂತವನು. ||೪೫||

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವಜ್ಞಾಕಿ,
ಓಮ್ || ಸರ್ವಜ್ಞಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾದ ಜ್ಞಾನರೂಪನು ಅಥವಾ (ಮ) ಸರ್ವಜ್ಞನು (ವಿ|| ಭಾ) ಆಪ್ರಕಾರವೇ ಸರ್ವವಿಧದಿಂದಲೂ ತನ್ನನ್ನರಿಯುವಂತವನು. ||೪೫||

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಜ್ಞಾನಮುತ್ತುಮಂ,
ಓಮ್ || ಜ್ಞಾನಾಯೋತ್ತಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವೀವೇಣಯುಕ್ತವಾದ ಈ ನಾಮದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು “ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ” (ತೈ|| ೩|| ೧) ಎಂಬಂತೆ ಜನ್ಯವಲ್ಲದೆಯೂ ಅವಧಿಕವೂ ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಧನವೂ ಆದ ಜ್ಞಾನರೂಪನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಉತ್ತಮವಾದ ಸಮಸ್ತ ವೈವಿಧ್ಯವು ಧರ್ಮಗಳನ್ನರಿತ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನು. || ೪೫||

ಈರೀತಿಯಾಗಿ (೪೮)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಯಜ್ಞಾರಾಧ್ಯತಯಾ “ ಯಜ್ಞಃ ” (೪೪೬) “ ಇಜ್ಯಃ ” (೪೪೭) ಕರ್ಮಭಿರ್ಮತಃ | ಇಜ್ಯಾಹಿಮಹತೀಯಸ್ಯಸ “ ಮಹೇಜ್ಯ ” (೪೪೮) ಉದಾಹೃತಃ| ಅಗ್ನಿ ಜ್ಯೋ ಮಾದಯಸ್ಸಹ ಸಂಸ್ಥಾಃ ಕೃತವಕಾರಿತಾಃ | ಆರಾಧ್ಯಃ ಕ್ರಿಯತೇತ್ಯೇತ್ಯರಿತಿ “ಕ್ರತು” (೪೪೯) ರುದೀರಿತಃ| ಬಹುಕಾಲಾನೇಕ ಯಜಮಾನಕೇ ವಿಧಿ ಚೋದಿತಃ| ಸತ್ರೆಸದಾ೭೭ರಾಧ್ಯತಯಾ “ಸತ್ರಂ” (೪೫೦) ಸ್ಯಾತ್ಸೀತೀತಿಚ | ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮನಿಷ್ಠಾನಾಂಗತಿರ್ಯಸು “ ಸತಾಂಗತಿಃ || ” (೪೬೦) ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮನಿಷ್ಠಾನಾಂಗತಿರ್ಯಸು “ ಸತಾಂಗತಿಃ ” | ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಜಿತೇಕರಾವ್ಯ ವಧ್ಯೇಕ್ಷ ಯಿತುಮಾದರಾತ್ | ಸರ್ವದಾಶೀಲಮಸ್ಯೇತಿ “ ಸರ್ವದಶೀ ” (೪೫೦) ತತಸ್ಸುಕ್ತೃತಃ | ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯ ತಯಾವಿವಯೇಭ್ಯೋ ನಿವೃತ್ತಿಮತ್ | ಮನೋಯಸ್ಯ “ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ ” (೪೫೩) ನರನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಃ | ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಸ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ಯಕ್ತ್ವಜಾನಾತಿಕೇವಲಂ || “ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ” (೪೫೪) ಸ್ತುತು ವಿಜ್ಞೇಯಸು ಪೂರ್ಣೋಜ್ಞಾನದೋಮನುಃ | ಪರಶ್ಚಪೈವ್ಯಲೋಧರ್ಮಸುರೋಸ್ತೃಜ್ಞಾಯತೇಯತಃ | ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶ್ರೇಯಸಾಂಮೂಲಂ ತದ್ಜ್ಞೇಯಂ “ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಂ ” (೪೫೫) ಎಂಬೀರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸುವ್ರತ ಸ್ಸುಮುಖ ಸ್ಸುಹೃತ್ ಸ್ಸುಖೋವ
ಸ್ಸುಖದ ಸ್ಸುಹೃತ್ | ಮನೋಹರೋ ಜಿತಕೋ
ಧೋ ವೀರಬಾಹುರ್ವಿದಾರಣಃ || ೪೯||

(೪೫೬ನೇ ನಾಮವು) ಸುವ್ರತಃ,

ಓಮ್|| ಸುವ್ರತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾನುಷ್ಠೇಯವಾದ ಭಗವತ್ಪ್ರಣಾಪನೆಯಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯವುಳ್ಳ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದೆಂಬ ಮಂಗಳಕರವಾದ ವ್ರತವುಳ್ಳವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಸಕೃದೇಶ್ವರನು ತವಾಸ್ಮೀತಿ ಚಯಾಚತೆ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇ ತದ್ವ್ರತಂ ಮಮ ” (ಶ್ರೀ ರಾ|| ಯು|| ೧೮|| ೩೩) ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ|| “ ನಮೇ ಪಾರ್ಥಾಕ್ಷಕರ್ತವ್ಯಂ ” (ಭಾ|| ೧೭|| ೩|| ೧೦) ಎಂಬಂತೆ ತನಿಗಾಗಿ ಯಾವೆಂದೊಂದು ಕರ್ತವ್ಯರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಪರಾರ್ಥವಾದ (ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾದ) ಕರ್ತವ್ಯವುಳ್ಳವನಾದ ಕಾರಣ ಶೋಭನವಾದ ವ್ರತವನ್ನು ನುಷ್ಠಿಸುವಂತವನು. ಇವನ ಅನುಷ್ಠಾನಪ್ರಕಾರವು “ ಏಕಪಾದೇನ ತಿಷ್ಠಂತ ಮಾಹರಂತಂಚ ಮಾರುತಂ | ಪಕ್ಷಮಾ ಸೂಪವಾಸಾಂಕ್ತ್ಯ ದಿಶಂತ ಮನುಚಿಂತಯೇತ್ ” ಎಂಬೀವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು. ||೪೫೬||

(೪೫೭ನೇ ನಾಮವು) ಸುಮುಖಃ,

ಓಮ್|| ಸುಮುಖಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ||) ಶೋಭನವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳವನು. ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದುದಂತೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವು ತಪ್ಪಿಹೋದಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂಕೂಡ ಮುಖವಿಕಾರಶೂನ್ಯನಾದ ಶ್ರೀ ದಾಶರಥಿರಾಮನು ಸುಮುಖನೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ಅಥವಾ ತನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ವೇದೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ||) ಜಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗಲೂ ವಿಕಾರಶೂನ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳವನು. “ ಓಜ್ವಾಲರಹಣಂ ಮಂತ್ರಂ ಜಪನ್ನಾಂತರಲಕ್ಷಿತಂ | ಕೃಷ್ಣಾಯ ಕಮಲದಲಾಮಲನೇತ್ರಾಯ ” ಎಂಬೀತನ್ಮಂತ್ರವರ್ಣಪ್ರಮಾಣವು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ||೪೫೭||

(ರಚನೇ ನಾಮವು) ಸೂಕ್ಷ್ಮತಃ,
ಓಮ್|| ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) “ ಸರ್ವಗತಂ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ” (ಮೂ 1 ೧1 ೬)
ಎಂಬೀಕ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಕಬ್ಬಾದಿ ಸ್ಥೂಲಕಾರಣರಹಿತನು. ಕಬ್ಬಾದಿ
ಗಳೋ ಆಕಾಶಾದಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ಸ್ಥೂಲಕಾರಣಗಳಾಗಿರು
ವುವು. ಅಂತಹ ಸ್ಥೂಲಕಾರಣರಹಿತನು. (ವಿ || ಭಾ) ನಿರುಪಾಧಿಕ
ವಾಗಿ ಸಮಾಧಿ ದಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲರ್ಹವಾದ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾ
ಗಿರುವ ರೂಪವುಳ್ಳವಿಕೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಅಸುರಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಗೋಚರ
ವಾಗದ ನಿಗೂಢವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವಿಕೆಯಿಂದಲಾದರೂ “ ಸೂ
ಕ್ಷ್ಮತಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ||ರಚ್||

(ರಚನೇ ನಾಮವು) ಸುಘೋಷತಃ,
ಓಮ್|| ಸುಘೋಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ವಿ || ಮ) ಉಪನಿವತ್ಸುಂಬಂಧವಾದ ಒಳ್ಳೇಘೋಷವು
ಳ್ಳವನು. (ಕಂ) ಅಥವಾ ಮೇಳಿದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಧ್ವನಿಯು
ಳ್ಳವನು. ||ರಚ್||

(ರಚನೇ ನಾಮವು) ಸುಖದಃ,
ಓಮ್|| ಸುಖದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಒಳ್ಳೇನಡತೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಸುಖಪ್ರದನೂ ಕೆಟ್ಟ
ನಡತೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಂತವನೂ ಆದವನು “ ಸುಖ
ದಃ ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಸದಾಚಾರ
ವಾದ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ನಿಷ್ಕೆಯುಳ್ಳ
ವರಿಗೆ ಫಲವನ್ನಾಗಿ ಪರಮಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ||ರಚಂ||

(ರಚನೇ ನಾಮವು) ಸುಹೃತ್,
ಓಮ್|| ಸುಹೃದೇನಮಃ.

(ವಿ || ಕಂ) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಇವನು ಪರೋಪಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ? ಎಂದರೆ :— ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಹೃತ್—ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಎದುರುನೋಡದೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವಂತಹ ಒಳ್ಳೇ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನು. ||೪೬೦||

(೪೬೦ನೇ ನಾಮವು) ಮನೋಹರಃ,

ಓಮ್ || ಮನೋಹರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ನಿರತಿಶಯಾನಂದ ರೂಪನಾದ ಕಾರಣ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವಂತವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಹಜಸುಹೃತ್ತಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವರುಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವಂತವನು ||೪೬೦||

(೪೬೨ನೇ ನಾಮವು) ಜಿತಕ್ರೋಧಃ,

ಓಮ್ || ಜಿತಕ್ರೋಧಾಯನಮಃ

(ಕಂ || ಭಾ) ಕೋಪವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಅವರುಗಳ ಕೋಪಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನು. ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ—ಚಕ್ಷುರ್ನೇ ನಾಮದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ. ಸುಘೋಷ-ದೇವಾಸುರರು ಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿ ಘೋಷದಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನು ಕಡೆಯುವಾಗ ಅದರ ಘೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾದ ಕಾರಣ ಅದ್ಭುತವಾದ ಘೋಷವುಳ್ಳವನು. ಸುಖದಃ—ಅಮೃತವನ್ನು ಕೊಡುವುದೇಮೊದಲಾದುಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ಸುಹೃತ್—ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಒಳ್ಳೇ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನು. ಮನೋಹರಃ—ಅಸುರವೋಹಕವಾದ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವುಳ್ಳವನು. ಜಿತಕ್ರೋಧಃ—ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಸುರರಿಗುಂಟಾದ ಕೋಪವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನು. ||೪೬೨||

(೪೬೪ನೇ ನಾಮವು) ವೀರಬಾಹುಃ,

ಓಮ್ || ವೀರಬಾಹವೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ವೇದ ಮರ್ಯಾದಾಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅಸುರಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನಲ್ಲದೆ ಕೋಪವಶದಿಂದಲ್ಲವು, ವೇದಮರ್ಯಾದಾಸ್ಥಾಪ

ನವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ತ್ರಿದಶರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕತ್ತುಗಳಾದ ಅಸುರರನ್ನು
ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಕ್ರಮಕಾಲಿಯಾದ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ||
ಭಾ) ರತ್ನ ಮಯವಾದ ಕಂಕಣಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಜೀಬಿಂದುಮೊದಲಾದವು
ಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೇರಸಮುದ್ರ ಮದನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೊ
ದಲು ನಾನು ಮೊದಲೆಂದು ತ್ವರಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಅಧಿಕ ಪರಾಕ್ರಮವು
ಳ್ಳ ದೃಢವಾದ ತೋಳುಗಳುಳ್ಳವನು. ||೪೬೪||

(೪೬೫ನೇ ನಾಮವು) ವಿದಾರಣಾ,

ಓಮ್ || ವಿದಾರಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅಧಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ರಾಹು ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವನು ||೪೬೫||
ಈ ೪೬ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ೧೦ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಭಕ್ತಾರ್ಥಂ
ವ್ರತವಾನ್ಮೋಕ್ಷಸೌ ” (೪೬೬) ಸಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ಧ್ಯಾನೇಶ್ವರಾ
ಣಾಂ ವಿಷಯೋಯಸ್ಯ ಸುಖಸನ್ನಂ ಮನೋಹರಂ || ಮುಖಮಸ್ಯೇತಿ
“ ಸುಮುಖಃ ” (೪೬೭) “ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ” (೪೬೮) “ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ವರೂಪತಃ |
ಅಸುರೇಷುನಿಗೂಢಾಭಿ ವ್ರಾಯತ್ವಾತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮಶ್ಚೈವೈತೇ || ಸ್ವಾಧ್ಯಾ
ಯಘೋಮೋಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ” “ ಸುಘೋಷಃ ” (೪೬೯) ಸಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ |
ಸಮಾಧ್ಯನುಷ್ಠಾನೇನ ತದನುಷ್ಠಾನಶೀಲಿನಾಂ | ಸುಖಂ ಬಹುದದಾ
ತಿತಿ “ ಸುಖದಃ ” (೪೭೦) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಕಿಮಸ್ತುನ್ಮರವಾಣೀತಿ
ಹೃಪಕಾರಿಣೀಶೋಭನಂ | ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ಹೃದಯಂಚಾಸೌ “ ಸುಹೃತ್ ”
(೪೭೧) ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ | ವಿವಂನಿಸರ್ಗ ಸೌಹಾರ್ದಾ ತ್ರೇಷಾಂ ಹೃದ
ಯಕಾರಕಃ | “ ಮನೋಹರ ” (೪೭೨) ಸ್ತನಾಖ್ಯತೋ ಹೃದ್ವಾ
ರ್ಣಶಾಂತಿದಾಯಕಃ | ರತ್ನಸಂದೇವವಿಷಯೇ ಯೇನಕ್ರೋಧೋ ವಿನಿ
ರ್ಜಿತಃ || “ ಸಜಿತಕ್ರೋಧ ” (೪೭೩) ಅಖ್ಯತೋಹೃದ್ವಾರ್ಣಃ
ಕ್ರೋಧನಾಶಕಃ | ವಿಕ್ರಾಂತಾಬಾಹುಯಸ್ಯ “ ವೀರಬಾಹು ”
(೪೭೪) ಸ್ತುತಸ್ಯುತಃ || ಹೇತ್ವಾದ್ಯೈರಾಯಾದ್ಯೈರಿ ವೈ ಪ್ರಾರಣಾಚ್ಚ
“ ವಿದಾರಣಾ ” (೪೭೫) ಇತ್ಯಾದಿಯಾದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸ್ವಾಪನ ಸ್ವವಶೋ ವ್ಯಾಪೀ ನೈ
ಕಾತ್ಮಾ ನೈಕಕರ್ಮಕೃತ್ | ವತ್ಸರೋ ವತ್ಸಲೋ
ವತ್ಸೀ ರತ್ನಗರ್ಭೋ ಧನೇಶ್ವರಃ ||೫೦||

(೪೬೬ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಾಪನಃ,

ಓಮ್|| ಸ್ವಾಪನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಜ್ಞಾನರಹಿತಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮಲಗಿಸುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಉಳಿದವರನ್ನು ಕೂಡ ಅತಿ ರಮಣೀಯವಾದ ತನ್ನ ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದಲೂ ಮಧುರವಾದ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದಲೂ ಭ್ರೂವಿಲಾಸಗಳಿಂದಲೂ ಪರವಶರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. (ಮ) ಚತುರ್ಮುಖ ದೈವದಾದ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮಲಗಿಸುವಂತವನು. ||೪೬೬||

(೪೬೭ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವವಶಃ,

ಓಮ್|| ಸ್ವವಶಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಾರಣನಾದ ಕಾರಣ (ಮ) ಸ್ವತಂತ್ರನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಸುರರು ಮಲಗಿ ರಲಾಗಿ ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷಾರಾದ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ವಿಹಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತವನು. ||೪೬೭||

(೪೬೮ನೇ ನಾಮವು) ವ್ಯಾಪೀ,

ಓಮ್|| ವ್ಯಾಪಿನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಆಕಾಶದಂತೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಮೃತ ಮಥನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುರಾಸುರ ಮಂದರಪರ್ವತ ವಾಸುಕಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರುಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ನ್ಯೂನವಾದಾಗ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಆವೇಶದಿಂದ ಅವರನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವಂತವನು. ||೪೬೮||

(೪೬೯ನೇ ನಾಮವು) ನೈಕಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್|| ನೈಕಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯಾಪ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ವಿಭೂತಿಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಅನೇಕರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದಲೂ ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದಲೂ ಮೊಹಿನೀರೂಪದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಅನೇಕ ರೂಪವುಳ್ಳವನು. ||೪೬೯||

(೪೭೦ನೇ ನಾಮವು) ನೈಕಕರ್ಮಕೃತ್,

ಓಮ್|| ನೈಕಕರ್ಮಕೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಮೃತಮಥನ ಮಂದರಧಾರಣ ಕಟುವಿದಾರಣ ಅಮೃತಪ್ರದಾನಾದ್ಯನೇಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. ||೪೭೦||

(೪೭೧ನೇ ನಾಮವು) ವತ್ಸರಃ,

ಓಮ್|| ವತ್ಸರಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಮ) ಇವನಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೂ ವಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದ “ವತ್ಸರಃ” ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವಿಕೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ಪುರುಷಾರ್ಥವೈವಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸರ್ವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಮಾಡುವಂತವನು. ||೪೭೧||

(೪೭೨ನೇ ನಾಮವು) ವತ್ಸಲಃ,

ಓಮ್|| ವತ್ಸಲಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಮ) ಭಕ್ತವತ್ಸಲನು. ಎಂದರೆ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳವನೆಂದರ್ಥವು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ ಕರಣಾಗತರಲ್ಲಿ ವತ್ಸಲನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೪೭೨||

(೪೭೩ನೇ ನಾಮವು) ವತ್ಸೀ,
ಒಮ್|| ವತ್ಸೀನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕರುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಜಗತ್ತಿನಾ ಆದ ಅವನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ವತ್ಸಭೂತರಾಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದ ರೂ “ವತ್ಸೀ” ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈರೀತಿಯಿಂದ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಅತ್ಯರ್ಥಗಳೆಂಬ ಕರುಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಉಚ್ಛವನು. (ಮ) ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕರುವಿನಂತೆ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿ ಕೊಂಡವನು. ||೪೭೩||

(೪೭೪ನೇ ನಾಮವು) ರತ್ನಗರ್ಭಾಃ,
ಒಮ್|| ರತ್ನಗರ್ಭಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ರತ್ನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಸ ಮುದ್ರರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಧನಗಳನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸಿದವರಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಿಶೇಷವಾದ ಧನವುಳ್ಳವನು. (ಮ) ರ ತ್ನಗಳಂತೆ ಇರುವ ಗರ್ಭಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳವನು. ||೪೭೪||

(೪೭೫ನೇ ನಾಮವು) ಧನೇಶ್ವರಃ,
ಒಮ್|| ಧನೇಶ್ವರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಧನಾಧಿಪತಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರವರುಗಳಿಗೆ ಅ ಪೇಕ್ಷಿತಗಳಾದ ದ್ರವ್ಯದಾನದಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರಕಾರಿಯಾದವನು. ||೪೭೫||

ಈ (೫೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಕಟಾಕ್ಷ ಭ್ರೂವಿಲಾಸಾ ದೈರ್ಘ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾಃ ಜನಾನಃ | ಯೋಸೌ ಸಮ್ಯಜ್ಞೋಹಯತಿ “ಸೌಖ್ಯನಃ” (೪೭೬) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ| ಸ್ವಕೀರ್ತ್ಯ ಸ್ಪೃಹಸುಪ್ನೇಮತೇಷು ಸ್ವೈರವಿಹಾರವಾನ್ | ಭವತಿ “ಸ್ವವಶ” (೪೭೭) ಸ್ನೋಪನಾನ್ಯಾ ಧೀನತ್ವದೊಮನುಃ|| ದೇವರಕ್ಷೋಮಂದರೇಷು ವಾಸುಕಿ ಪ್ರಭೃತಿಷ್ಠಃ| ಆಪ್ಯಾಯನಾಯ ಕಕ್ರಾಚ “ವ್ಯಾಪೀ” (೪೭೮) ಸ್ವಾ ದ್ವ್ಯಾಪನಾದಸೌ|| ತದಾತನೈರ್ದೃಗ್ಗೃಹ್ಣತೌರ್ಮನೋಹಿನ್ಯಾದ್ಯವತಾರಕೈಃ|

“ನೈಕಾತ್ಮೇ” ತಿ (೪೬೯) ಶ್ರುತಸ್ಯಮ್ಯಜ್ಞಾನ್ಯರ್ಥೋ ಬಹುರೂಪದಃ || ಸಮುದ್ರಮಥನೇನೈಕ ಕರ್ಮಕೃ “ನೈಕಕರ್ಮಕೃತ್” (೪೭೦) | ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನನಾಯ ನರಾಂತ ರ್ವಸನಾಚ್ಚಯಃ | ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ “ವತ್ಸರ” (೪೭೧) ಸ್ವಸ್ಯಾನ್ತುನ್ಯರೋಽಭೀಷ್ಟದೋಮನುಃ | ಸರ್ವಸ್ಯಾಂತರ್ಮಿವಸನೇ ಹೇತು ಸ್ವಾತ್ “ವತ್ಸಲಃ” (೪೭೨) ಸ್ತೃತಃ | ವತ್ಸೇಧೇನೋರಿವಯತೋವತ್ಸಲಶ್ಯರಣಾಗತೇ || ನಿತ್ಯಪೋಷ್ಯಾತ್ಮ ಗುಣವದ್ವತ್ಸ ಭೂಯಸ್ತ್ವತಸ್ಸದಾ | “ವತ್ಸೀ” (೪೭೩) ಸ್ಯಾದ್ಧಿವಿಶೇಷೇಣ ವಡರ್ಣೋ ಗೋಪದೋಮನುಃ | ಧನಾಯದ್ಭೋಯಥಾಕಾಮಂ ಪ್ರದೇಯ ಧನವತ್ಸ್ತೃತಃ | “ರತ್ನಗರ್ಭ” (೪೭೪) ಸ್ವಮಾಖ್ಯಾತೋಹ್ಯಪ್ಪಾರ್ಣೋಧನದೋಮನುಃ || ತತ್ತದಿಷ್ಟ ದ್ರವ್ಯದಾನೇ ಶೀಘ್ರಕಾರೀ “ಧನೇಶ್ವರಃ” (೪೭೫) ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಧರ್ಮಗು ಬ್ಧಿರ್ಮಕೃ ದ್ಧಿರ್ಮ ಸದಸ ತ್ಕೃಷ್ಣ
ಮಹರಂ | ಅವಿಜ್ಞಾತಾ ಸಹಸ್ರಾಂಶು ರ್ವಿಧಾತಾ
ಕೃತಲಕ್ಷಣಃ ||೫೧||

(೪೭೬ನೇ ನಾಮವು) ಧರ್ಮಗುಪ್,
ಒಮ್|| ಧರ್ಮಗುಪೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನು. “ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರಾಧಯ ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇಯುಗೆ” (ಭೆ|| ಗೀ|| ೪|| ೧) ಎಂಬ ವಚನದಿಂದ. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ದುರ್ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸದಂತೆ ತಡೆನಾಡಿ ಹಿತವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಡುವಂತವನು. ||೪೭೬||

(೪೭೭ನೇ ನಾಮವು) ಧರ್ಮಕೃತ್,
ಒಮ್|| ಧರ್ಮಕೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸ್ವಯಂ ಧರ್ಮಧರ್ಮರಹಿತನಾದರೂ ಧರ್ಮಮೆರಾಡಿದಾ ಸಾಧನಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಶೀಲನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ

ಸರ್ವರನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲೆತ್ನಿಸಿ ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಯಾವದೊಂದು ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಉಂಟುಮಾಡುವಂತವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ಧರ್ಮಸಾಮಾನ್ಯ ಮಮಲ ಮನಾದಿ ನಿರ್ಧನಂವಿ ಭುಂ| ದುರ್ಲಭಂಯತ್ಪ್ರಬುದ್ಧಾನಾಂ ತತ್ಪ್ರಸಾದ ಧಿಯಾವಿನಾ” ಎಂಬೀ ವಚನವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೪೩೩||

(೪೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಧರ್ಮೀ,
ಓಮ್|| ಧರ್ಮೀನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಧರ್ಮವೂ ಇವನಿಗೆ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾದ ಉಪಕರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವನು. ||೪೩೪||

(೪೩೫ನೇ ನಾಮವು) ಸುತ, ಓಮ್|| ಸುತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಸದೇವಸೋಮ್ಯೇದ ಮಗ್ರ ಅಸೀತ್” (ಛಾಂ|| ೬|| ೧) ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈಶೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕೃತವಾದ ಧರ್ಮವು. ಇದರಿಂದ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಪರಮಪುರುಷನು ಸತ್ತಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈಧರ್ಮವು ಸುತ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಡುವುದು. ಅವನು ಸದಾ ಸತ್ತಾಗಿರುವುದು ಕೂಡ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಸದ್ಭಾವದಿಂದಲೂ ಸಾಧುಗುಣ್ಯದಿಂದಲೂ ಎಂದರಿಯಬೇಕು. (ಮ) ಸತ್ತೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮನಾಮವುಳ್ಳವನು. “ಽಂ ತತ್ಸದಿತಿ ನಿರ್ದೇಶೋಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತು ವಿಧಿಸ್ತುತಃ” ಎಂಬ ಗೀತಾವಚನವು ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಾರವಾಗಿರುವುದು. ||೪೩೫||

(೪೪೦ನೇ ನಾಮವು) (ಸುತ) ಅಕ್ಷರಂ,

ಓಮ್|| ಅಕ್ಷರಸುತೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಿತ್ಯನಾಗಿಯೂ ನಿರುಪಾಧಿಕವಾದ ಸದ್ಭಾವದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಸಾಧುವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಹೃಯ ವಿನಾ

ಶಾದಿ ವಿಕಾರಗಳ್ಯಾವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವಂತವನೆಂದು “ಅಸಹ್ಯಯವಿಸಾಶಾ ಭ್ಯಾಂ ಪರಿಣಾಮಾರ್ಥಿಜನ್ಮಭಿಃ| ವರ್ಜಿತಶ್ಯಕ್ಯತೇವಕ್ತುಂ ಯಸ್ಸದಾಸ್ತೀ ತಿ ಕೇವಲಂ” (ವಿ| ಪು| ೪| ೧೦) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಹ್ವರವಾಗಿದ್ದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕೆಲವು ಮೇಳ ನಾಕವುಂಟಾಗಿರುವುದು. ಇವನಿಗೆ ಅದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಹ್ವರನಾಗಿರುವನು. ||೪೪೦||

(೪೪೧ನೇ ನಾಮವು) ಅಸತ್,
ಓಮ್| ಅಸತೇನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ವಾಚಾರಂಭಣಂವಿಕಾರೋ ನಾಮಧೇಯಂ ಮೃತ್ತಿ ಕೇತ್ಯೇವಸತ್ಯಂ” ಎಂಬಂತೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಲ್ಲದ್ದಿಲ್ಲವೂ ‘ಅಸತ್’ ಎನ್ನುವುದು. (ಮ) ಹ್ವರಣವೆಂದರೆ ಚಲನ ಸ್ವಭಾವವಿಲ್ಲದ್ದು. (ವಿ| ಭಾ) ಅಪ್ರಕೃತರಾದ ಪಾಪ ಪ್ರಸಕ್ತರಾದವರಲ್ಲಿ ಅಸತ್ತಾಗಿ ಇರುವಂತವನು. ||೪೪೧||

(೪೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಅಸತ್ಕೃಷ್ಣರಮ್,
ಓಮ್| ಅಸತ್ಕೃಷ್ಣರಾಯನಮಃ.

(ವಿ| ಭಾ) ಅಸತ್ತುಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ನಿರವಧಿಕವೂ ಆದ ಸಂಸಾರ ಭಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಯಾರಿಗಾದರೆ ಅಸತ್ತಾಗಿರುವನೋ ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚಲನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿರುವನು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಏಷವಿವ ಸಾಧು ಕರ್ಮಕಾರ ಯತಿತಂ ಯಮೇಭ್ಯೋ ಲೋಕೇಭ್ಯ ಉನ್ನಿ ನೀವತಿ ಏಷವಿವಾ ಸಾಧುಕರ್ಮಕಾರ ಯತಿತಂ ಯಮ ಧೋನಿನೀವತಿ” (ಕೌ| ೩| ೯| ೧೦) ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ‘ಯಾವ ವನಿಗಾದರೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡ ಲಿಚ್ಛಿಸುವನೋ ಅಂತವನಿಗೆ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೆಂತಲೂ ಯಾರಿಗಾದರೆ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸುವನೋ ಅವನಿಂದ ಅಸತ್ಕಾರ್ಯವನನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ||೪೪೨||

(ಕಂ| ಮ) ಹ್ವರಮ್—ಓಮ್, ಹ್ವರಾಯನಮಃ. (ಕಂ) ಸರ್ವಭೂತ ಸ್ವರೂಪನು. (ಮ) ಗಂಗಾಜಲ ರೂಪದಿಂದ ಚಲಿಸುವಂತಹ ಸ್ವರೂಪ

ವುಳ್ಳವನು. (ಕಂ|| ಮ) ಅಹ್ವರಂ-ಓಮ್, ಅಹ್ವರಾಯನಮಃ. (ಕಂ)
 “ಹ್ವರಸ್ಪರ್ಶಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಕೂಟಸ್ಥೋಽಹ್ವರ ಉಚ್ಯತೇ” (ಗೀ|| ೧೫||
 ೧೬) ಎಂಬಂತೆ ಕೂಟಸ್ಥನಾದಕಾರಣ ಅಹ್ವರ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು. (ಮ)
 ಅಹ್ವರಂ-ಅನಶ್ವರಂ, ಸ್ಥಿರನಾದವನು. (ಅದವಾ) ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳೂ
 ಇವನಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಲಿರುವುದೆಂತಲಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು.

(೪೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಅವಿಜ್ಞಾತಾ,

ಓಮ್|| ಅವಿಜ್ಞಾತ್ರೇನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮತ್ವಾದಿ ವಿಕಲ್ಪ ವಿಜ್ಞಾನವು ಕಲ್ಪಿತ
 ವಾಗಿರುವುದೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದರ ವಾಸನಾವಶದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ
 ಜೀವನು ವಿಜ್ಞಾತಾ ; ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ವಿದ್ವಾನ್ವು ‘ಅವಿಜ್ಞಾ
 ತಾ’ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಾಧುಗಳ ಅನಂತಾಪರಾಧಗಳನ್ನು
 ಕಂಡರೂ ಕೂಡ ದಂಡಿಸದೇ ಹ್ವಮಿಸುವನೆಂಬುವುದು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲವು ;
 ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ :-ಅಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲದವನು ಪ್ರಸ
 ನ್ನಾ ಪರಾಧಗಳನ್ನು ಎಣಿಸದೇ ಇರುವುದು ಕೂಡ ಗುಣವೇ ತಾನೆ ; ಆದು
 ದರಿಂದಲೇ ಅಸ್ಮತ್ಪ್ರಾತ ಪಾದರಾದ ಕೂರನಾಥರೂ “ಸರ್ವಜ್ಞತಾಮೇವ
 ಮುಪಾಲಭಾಮಹೇ ತ್ವಂ ಹ್ಯಜ್ಞಾನವಾಶ್ರಿತ ದೋಷಜೋಷಣಃ” ಎಂ
 ಬದಾಗಿ ಆಶ್ರಿತಾ ಪರಾಧಿ ರಾಶಿಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನರಹಿತವಾದ ಇವನ ಸರ್ವಜ್ಞಾ
 ತೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿರುವರು. ಯಾರಾದರೂ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರನೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞಾ
 ನಾದ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಅಜ್ಞಾತವೆನ್ನು ಹೇಳು
 ವರೂ ಅಂತವರು ಶ್ರುತಿ ಆಚಾರ್ಯಸೇವೇ ಇವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶೇಚಿತ್ಯಾನು
 ರೂಪವಾದ ನ್ಯಾಯಕೂನ್ಯರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶೋಚನೀಯರಾಗಿರುವರ
 ಲ್ದೆ ನಿರಸನೀಯರಲ್ಲವು (ಮ) ರಜ್ಜಾವನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ಪವೆಂಬದಾಗಿ
 ನೆನೆಯುವ ಭ್ರಾಂತಿ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನು. ||೪೪೩||

(೪೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಸಹಸ್ರಾಂಶುಃ,

ಓಮ್|| ಸಹಸ್ರಾಂಶವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಕಿರಣಗಳು ಇವನ ದೇ ಅಗಿರುವುದರಿಂದ “ಸಹಸ್ರಾಂಕುಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಪರಿಮಿತ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು. ಒಳ್ಳೇದು:— ಆಶ್ರಿತಾಪರಾಧವೈತಿ ರಕ್ತವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನೆನ್ನುವುದು ಹೇಗೆ ಸಂಗತವಾಗಬಹುದೆಂದರೆ? ಆಶ್ರಿತಾಪರಾಧ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನೆಂಬುವುದು ಅಪರಾಧಗಳ ನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದುತಾನೇ; ಇಂತಹ ಉಪೇಕ್ಷೆಯು “ದೋಷೋಯದ್ಯಪಿ ತಸ್ಯ ಸ್ಯಾತ್” || (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು) ಅಪಜೇತ್ಸು ದುರಾಚಾರೋ ಭಜತೇ ಮಾಮನನ್ಯಭಾಕ್” || (ಗೀತಾ|| ೯|| ೩೦) ಇ ತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ||೪೪||

(೪೪||ನೇ ನಾಮವು) ವಿಧಾತಾ,

ಓಮ್|| ವಿಧಾತ್ರೇನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಆಧಾರಭೂತಗಳಾದ ಕೇವಲದಿಗ್ಗ ಜಸರ್ವತಗಳಿಗೆ ವಿಕೇಷವಾಗಿ ಆಧಾರಭೂತನಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆಜನಕನು. ಇದರಿಂದ “ವಿಧಾತಾ ಧಾ ತುರುತ್ತಮಃ” ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅರ್ಥಭೇದವು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. (ವಿ|| ಭಾ) ಒಂದುವೇಳೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆಶ್ರಿತಾ ಪರಾಧಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಪಾಪಫಲಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಯತಗಳಾ ದ ಯಮಯಾತನಾದಿಗಳು ಇವನನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಾರವೋ? ಎಂದರೆ ಅವು ಗಳೂ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಧಿಸಲಾರ ವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಂದಿನ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಅಪರಾ ಧಾನುಗುಣವಾದ ದಂಡನವನ್ನು ವಿಧಿಸುವಂತವನೂ ಅವನೇತಾನೇ;—ಈ ಅರ್ಥವು “ಅಹಮಮರವರಾರ್ಚಿತೇನ ಧಾತ್ರಾ ಸಮ ಇತಿಲೋಕಹಿತಾ ಹಿತೇನಿಯುಕ್ತಃ” (ವಿ|| ಪು|| ೩|| ೩||೦೫) ಎಂಬೀವಚನಮುಖವಾಗಿ ಯಮನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದಷ್ಟೆ ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವೈಷ್ಣವ ನಾರಸಿಂಹ ಲೈಂಗ ವೈಷ್ಣವಧರ್ಮ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತ್ವ ಭಾಗವತಾದಿ ಮಹಾವುರಾಣ ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತವಾದ ಯಮಕಿಂಕರಸಂವಾದಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪ ಬಹುದು. ||೪೫||

(೪೮೬ನೇ ನಾಮವು) ಕೃತಲಕ್ಷಣಃ,

ಓಮ್ || ಕೃತಲಕ್ಷಣಾಯ ನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ನಿತ್ಯವಾಗಿ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದಕಾರಣದಿಂದ “ಕೃತಲಕ್ಷಣಃ.” ಮತ್ತು “ವೇದಾಶ್ವಾಸ್ರಾಣಿ ವಿಜ್ಞಾನಮೇತತ್ಸರ್ವಂ ಜನಾರ್ದನಾತ್” ಎಂಬಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಚಸರೂಪವಾದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಸಜಾತೀಯವಿಜಾತೀಯ ವ್ಯವಜ್ಞೇದಕವಾಗಿರುವ ಲಕ್ಷಣವು ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಇವನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಯದ್ವಾ (ಕಂ|| ಮ) ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ಗುರ್ತನ್ನು ತನ್ನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ “ಕೃತಲಕ್ಷಣಃ.”

(ವಿ|| ಭಾ) ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದವನು. ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹ್ಯಗಳಾದ ಪಾತ್ರಗಳಿವು ಎಂಬದಾಗಿ ಅವನೇ ತನ್ನ ಛಾಭಿಮುಖ್ಯಮಾತ್ರರೂಪವಾದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು “ಮಿತ್ರ ಭಾವೇನ ಸಂವ್ರಾತಂ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು|| ೧೮|| ೩) “ಸಮ್ಯಗ್ವೈ ವಸಿತೋಹಿಸಃ” (ಗೀ|| ೯|| ೩೦) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವನು ಉಪಾದೇಯನೆಂಬ ಲಕ್ಷಣವು ಸಿದ್ಧವಾದಮೇಲೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದದ್ದು ತ್ಯಾಜ್ಯಕೋಟಿಯಲ್ಲಿಸೇರಿದಂತೆ ಆಯಿತು. “ಚಕ್ರಾಂಕಿತಾಪ್ರವೇಷ್ಯವ್ಯಾ ಯಾವದಾಗಮನಂಮಮ | ನಾಮುದಿತ್ರಾಪ್ರವೇಷ್ಯವ್ಯಾ ಯಾವ ದಾಗಮನಂಮಮ || ಭವತಾಂ ಭ್ರಮತಾಮತ್ರ ವಿಷ್ಣುಸಂಕ್ರಯಮುದ್ರಯಾ | ವಿನಾಜ್ಞಾಭಂಗಕೃನ್ನೈವ ಭವಿಷ್ಯತಿನ ರಶ್ಕಚಿತ್ || ಚಕ್ರಾದಿ ಧಾರಣಂ ಪುಂಸಾಂ ಪರಸಂಬಂಧವೇದನಂ ಪತಿವ್ರತಾನಿಮಿತ್ತಂಹಿ ವಲಯಾದಿವಿಭೂಷಣಂ ||” ಇತ್ಯಾದಿ ಹರಿವಂಶ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮತತ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯಸೂಚಕವಾದ ಚಕ್ರಾದಿಧಾರಣರೂಪಲಕ್ಷಣವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಪಕ್ಷಪಾತಾದಿ ದೋಷಪ್ರಸಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲವು. (ಮ) ತನ್ನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನಾದರೂ ಪ್ರಸಂಚವನ್ನಾದರೂ ನೋಡುವಂತವನು. ||೪೮೬||

ಈ ೫೦ನೇ ಸ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ (೧೧) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಕಾಮಂದತ್ವಾಪ್ಯರ್ಥ ಕಾಮೌ ನಿವರ್ತ್ಯ ವಿಷಯಾಂತರಾತ್ | ತಾ

ಭ್ಯಾಂ ಹಿತಸ್ಯಧರ್ಮಸ್ಯ ರಕ್ಷಣಾತ್ “ಧರ್ಮಗುಪ್” (೪೭೬) ಸ್ತೃತಃ |
 ಸರ್ವಂಜನಂ ಧಾರ್ಮಿಕಯ್ ಲೀಲಾನುಗ್ರಹಲಕ್ಷಣಂ | ಧರ್ಮಂಕರೋ
 ತಿಯಸ್ಮಾದ್ಧಿ ತಸ್ಮಾತ್ “ಧರ್ಮಕೃ” (೪೭೭ ದುಚ್ಯತೇ | ಸಾಧಾರ
 ಣೋಪಕರಣಂ ಧರ್ಮೋಯಸ್ಯಾಸ್ತಿಕೇವಲಂ | ಸವೈ “ಧರ್ಮೀ” (೪೭೮)
 ತಿವಿಜ್ಞೇಯಪ್ಪಡರ್ಶೋ ಧರ್ಮದೊಮನುಃ | ನಿರುಪಾಧಿಕಸದ್ಭಾವಾನಿ
 ತ್ಯಪಾಡ್ಗುಣ್ಯೋಗತಃ | “ಸತ್” (೪೭೯) ಶಬ್ದೇನೋಚ್ಯತೇವಿಮುಣ
 ವೇದವೇದಾನ್ತಪಾರಗೈಃ | ಅಪಕ್ಷಯವಿನಾಶಾದಿ ವರ್ಜಿತೋ “ಽಕ್ಷರಃ”
 ಉಚ್ಯತೇ | ತಸ್ಮಾತ್ “ಅಕ್ಷರಸತ್” | ಇತಿಹೈಕನಾಮಚಕಬ್ಧ್ಯತೇ |
 ಅಸತಾಂಯಸ್ಸದಾನಂತ ಭಾವಾಖ್ಯಾಘೋಷದಾನತಃ | “ಅಸತ್” (೪೮೦)
 ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇಸದ್ಭಿ ಸ್ತಸ್ಮಾದೇವ “ಕ್ಷರಂ” (೪೮೧) ಚಸಃ | ಪ್ರಪನ್ನು
 ಕೃತಪಾಪಾನಾಂ ಕಿಂಚಿದ ಪ್ಯವಿಚಾರಣಾತ್ | “ಅವಿಜ್ಞಾತಾ” (೪೮೨)
 ಇತಿಕಥಿತೋ ಬುಧೈಸ್ತದ್ಗುಣಪಾರಗೈಃ | ಅಂಕವೊಬುದ್ಧಯಃಪ್ರೋ
 ಕ್ತಾನೃಹಸ್ರಂ ಸಂತಿಯಸ್ಯತೇ | “ಸಹಸ್ರಾಂಕು” (೪೮೪) ರಿತಿಖ್ಯಾ
 ತೋ ಹ್ಯಪ್ಪಾರ್ಶೋಧೀಪ್ರದೋಮನುಃ | ತಾದಧೀನ್ಯಾದ್ಯಮಾದೀನಾಂ
 “ವಿಧಾತಾ” (೪೮೫) ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇಬುಧೈಃ | ಕೃತಂಹಿಲಾಂಭನಂಯೇ
 ನ ಉಪಾದೇಯೇಷುಜಂತುಷು | ಪರಮಾತ್ಮಾಹೃದೇಕೇಕ ಸ್ತುತುಸ್ಯಾ
 “ತ್ಕೃತಲಕ್ಷಣಃ” (೪೮೬) ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನರಿಯಬೇಕು.

ಮೂ|| ಗಭಸ್ತಿನೇಮಿ ಸ್ವತ್ವಸ್ಥ ಸ್ಸಿಂಹೋ ಭೂತ
 ಮಹೇಶ್ವರಃ | ಅದಿದೇವೋ ಮಹಾದೇವೋ ದೇವೇ
 ಶೋ ದೇವಭೃ ದ್ಗುರುಃ ||೫೨||

(೪೮೭ನೇ ನಾಮವು) ಗಭಸ್ತಿನೇಮಿಃ,

ಓಮ್|| ಗಭಸ್ತಿನೇಮಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯರೂಪದಿಂದ ಇರು
 ವಂತನನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಯಾವೆಕಾರಣದಿಂದ ಇವನು ಪ್ರಕಾಶರೂಪವಾದ
 ಸಹಸ್ರಾರ ಚಕ್ರವೃಷ್ಟವನಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವನೋ ಆ ಕಾರ

ಣದಿಂದ ಇವರು ಯಮನಿಂದಲಾದರೂ ಅವನ ಕಿಂಕರರಿಂದಲಾದರೂ ಭಯಪಡಲಾರರು. ಇವರುಗಳ ರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಅತಿಪ್ರಕಾಶವಾದ ಸಹಸ್ರನೇಮಿಯುಳ್ಳ ಚಕ್ರವೃತ್ತವನೆಂದರ್ಥವು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು “ವಸತಿಮನಸಯಸ್ಯ” (ಶ್ರೀವಿ|| ಪು|| ೩|| ೭|| ೩೫) ಎಂಬಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. (ಮ) ಕಿರಣಸಮೂಹಗಳುಳ್ಳವನು. ||೪೮೭||

(೪೮೮ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಯಸ್ಥಿತಿ,

ಓಮ್|| ಸತ್ಯಸ್ಥಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಪ್ರಕಾಶಕವಾದ ಸತ್ಯಗುಣದ ಅಧಿಷ್ಠಾನದಿಂದಲಾದರೂ (ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವಸತ್ಯ (ಪ್ರಾಣಿ) ಗಳಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಸತ್ಯಸ್ಥಿತಿ.” (ವಿ|| ಭಾ) ಮತ್ತು ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇಪಿಸುವ ಕರ್ಮಾದಿಗಳೂ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಯಮನೇಮೊದಲಾದವರು ಇವರನ್ನು ಸವಿಸಿಂಹಸುವದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವು. ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಯಾವದೊಂದರಿಂದಲಾದರೂ ಈ ನಾಮವು. ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ (ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ)ರುವಂತವನು. ಎಂದರೆ—ಇವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷನು ಇರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮಗಳು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುವುವು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಹೃದಿಯದಿ ಭಗವಾನನಾದಿರಾಸ್ತೆ” ಎಂಬೀ (ವಿ|| ಪು|| ೧|| ೧|| ೧೫) ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ||೪೮೮||

(೪೮೯ನೇ ನಾಮವು) ಸಿಂಹಃ,

ಓಮ್|| ಸಿಂಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಿಂಹದಂತೆ ಇರುವಂತವನು. ಇಲ್ಲಿ ನೃಕಬ್ಬಿಲೋಪವುಳ್ಳ ಸಿಂಹಕಬ್ಬಿವಿದ್ದರೂ “ಸತ್ಯಭಾಮಾ” ಕಬ್ಬಿದಂತೆ ನೃಸಿಂಹಾವತಾರವುಳ್ಳವನೆಂದರಿಯಬೇಕು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇದನ್ನು ರಿಯದೆ ಒಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಮಾದಿಗಳು ಈ ಭಕ್ತರನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವರಮೇಲೆ ಸಿಂಹದಂತೆ ಮಹಾಭಯಂಕರನಾಗಿ ಬೀಳುವಂತವನು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಲೈಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು “ವಾ

ಸುದೇವ ಪರಂಧೃಷ್ವಾಪ್ತ ವೈವ್ಯವಂ ದಗ್ಧಕಿಶ್ಚಿದಂ ದೇವಾವಿಭೀತಾ
 ಸ್ಸಂಯಾನ್ತಿ ಪೂಜಿತೃಯಥಾಗತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯಮೋಽಪೈಭಕ್ತಂ
 ವೈವ್ಯವಂದಗ್ಧಕಿಶ್ಚಿದಂ ಉತ್ಥಾಯಪ್ರಾಜರಿಭರ್ತೃತ್ವಾ ನನಾಮರೆ
 ವಿನಂದನಃ ತಸ್ಮಾತ್ಸಂಪೂಜಯೇದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ವೈವ್ಯವಾನ್ವಿಷ್ಟವನ್ಮು
 ರಃ || ಸಯಾತಿವಿಷ್ಟು ಸಾಯುಜ್ಯಂ ನಾತ್ರಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ || ಎಂ
 ದುಹೇಳಿರುವರಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೌಶಿಕೊಂಪಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ನಾಯಕರ
 ನ್ನು ಕುರಿತು “ಕೌಶಿಕಾದಿಂಸ್ತಥಾದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಲೋಕುತಾಮ
 ಹಃ | ಪ್ರತ್ಯುದ್ಗಮ್ಯಯಥಾನ್ಯಾಯ್ಯಂ ಸ್ವಗತೇನಾಭ್ಯ ಪೂಜಯತ್”
 ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀವಿಷ್ಟುಸ್ತವದ ನರಕ
 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ “ಹರಿಪಾದ ಪ್ರಸನ್ನಾನಾಂ + ಪ್ರಭಾವಾತ್ಪರಮೇ
 ಪಿಂನಃ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು. (ಮ) ಸಂಹಾರಶೀ
 ಲನು. “ಸರ್ವದೃಕ್ಪ್ರಿಯಃ” ಎಂಬಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಏಕಪದವು. || ೪೪೯ ||

(೪೫೦ನೇ ನಾಮವು) ಭೂತಮಹೇಶ್ವರಃ,

ಓಮ್ | ಭೂತಮಹೇಶ್ವರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಭೂತಗಳಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರನು. ಅಥವಾ ಸತ್ಯವಾಗಿ
 ಅವನೇ ಮಹೇಶ್ವರನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ವಿ || ಭಾ) ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿ
 ರುವಂತೆ ಅಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ—
 ಭೂತಮಹೇಶ್ವರಃ—ಭೂತಗಳಿಗೆ ಈಶ್ವರರಾದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಯವಾದಿ
 ಗಳಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿಯೂ
 ಅವರನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಳುವಂತಹ ದೃಢವಾದ ಮಹಾಪ್ರಭಾವ
 ವುಳ್ಳವನು. || ೪೫೦ ||

(೪೫೧ನೇ ನಾಮವು) ಆದಿದೇವಃ,

ಓಮ್ | ಆದಿದೇವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಇವನಿಂದ ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡು
 ವುದು. (ಕಂ || ವಿ) ಸರ್ವರಿಗೂ ಆದಿಯಾದ ದೇವನು. (ಮ) ಜಗತ್ಪಾಠ

ಣಭೂತರಿಗೆ ರಕ್ಷಕನೆಂತಲಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ
ನೆಂತಲಾದರೂ ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಆದಿಕ್ಯುಟಫ
ರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಆದಿದೇವಕಿ.” ಇದ
ರಿಂದ “ಆದಿದೇವಕಿಪುರಂದರಕಿ” ಎಂಬೀನಾಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅರ್ಥಭೇದವು
ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ||೪೯೦||

(೪೯೧ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾದೇವಕಿ,

ಓಮ್|| ಮಹಾದೇವಾಯನಮುಕಿ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಭಾವಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯೋ
ಗೈಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಾ
ದಿಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಂಧುಜನರನ್ನಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕ್ರೀಡಿಸುವಂತ
ವನು. ||೪೯೧||

(೪೯೨ನೇ ನಾಮವು) ದೇವೇಶಕಿ,

ಓಮ್|| ದೇವೇಶಾಯನಮುಕಿ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ
ವನು. ||೪೯೨||

(೪೯೩ನೇ ನಾಮವು) ದೇವಭೃತ್,

ಓಮ್|| ದೇವಭೃತೇನಮುಕಿ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ
ಚ್ಛುವಂತವನು. ||೪೯೩||

(೪೯೪ನೇ ನಾಮವು) ಗುರುಕಿ,

ಓಮ್|| ಗುರವೇನಮುಕಿ.

(ವಿ||ಭಾ) ಪೀಡಗಳಿಂದ ಅವರವರ ಅಧಿಕಾರವಿದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಉ
ಪದೇಶಿಸುವುದರಿಂದ ಗುರುವಾಗಿರುವಂತವನು. ಇಂತಹ ಗುರುತ್ವವು
ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವೋಪಾಖ್ಯಾನಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. (ಕಂ|| ಮು) ದೇವ
ಭೃದ್ಗುರುಕಿ—ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಳುವಂತವನು ದೇವಭೃತ್—ದೇವೇಂ

ದ್ರವ್ಯ. ಅವನಿಗೂ ಆಜ್ಞಾಪ್ರದಾಯಕನು “ದೇವಭೈದ್ಗುರುಃ” ಎನ್ನು
ಡ್ವಡುವನು. ||೪೯೫||

ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ (೯) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಜ್ಯೋ
ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಟವೈಷ್ಣವೋಪಾಸನಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚಕ್ರಮುತ್ತಮಂ | “ಗಭಸ್ತಿನೇಮಿ”
(೪೮೭) ರ್ಯಸ್ಮಾಸ್ತು ನವಾರ್ಣಃ ಪಾಪನಾಶಕಃ | ಸತ್ವೇಹೃದಿಸ್ಥಿತತ್ವಾದಿಧಿ
“ಸತ್ವಸ್ಥ” (೪೮೮) ಸ್ವಮುದೀರಿತಃ | ಹರಿಭಕ್ತಾದನವಿಜ್ಞಾಯ ದಣ್ಣೇ
ಪ್ರಯತಮಾನಸಾಃ || ಹಿನ್ಸ್ರಚಯಮಾದೀನ್ಯ ಸ್ವ “ಸಂಹಃ” (೪೮೯)
ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಭೂತೇಶ್ವರಾಣಾಂ ಸಬ್ರಹ್ಮ ಯಮಾದೀನಾಂ ನಿಯಂತ್ರ
ಣಾತ್ || ಕಾರಣಂ ಚಗತಾಂಯಸ್ಯ ಸಸ್ಯಾ “ದ್ವಾತಮಹೇಶ್ವರಃ”
(೪೯೦) “ಆದಿದೇವೋ” (೪೯೧) ಹಿಭವತಿಬ್ರಹ್ಮಾದೀನೈಃ ವಿಶೇಷತಃ |
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಭಿಃ ಕ್ರೀಡತಿಯೊ “ಮಹಾದೇವ” (೪೯೨) ಸ್ವಉಚ್ಯತೇ | ಬ್ರ
ಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಚ “ದೇವೇಶೋ” (೪೯೩) ಯಥಾರ್ಥವಿನಿಯೋಜಕಃ | ಬ್ರ
ಹ್ಮಕಕ್ರಯಮಾದೀನಾಂ ಭರಣಾ “ದೇವಭೈ” (೪೯೪) ತ್ಪ್ರಕೃತಃ | ಬ್ರ
ಹ್ಮೇಂದ್ರವರಾಣಾದಿಭ್ಯೋ “ಗುರು” (೪೯೫) ವೇದೋಪದೇಶನಾತ್ |
ಎಂಬೀರೀತಿಯಿಂದ ವಿವರಣವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಉತ್ತರೋ ಗೋಪತಿ ರ್ಗೊಪ್ತಾ ಜ್ಞಾನ
ವ್ಯಾಃ ಪುರಾತನಃ | ಶರೀರ ಭೂತಭೃ ದ್ಭೃಕ್ತಾ
ಕಪೀಂದ್ರೋ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಃ ||೫೩||

(೪೯೬ನೇ ನಾಮವು) ಉತ್ತರಃ,

ಓಮ್|| ಉತ್ತರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಜನ್ಮಸಂಸಾರದಡೆಕೆಯಿಂದ ಪಾಶಗಳನ್ನು ಉತ್ತಾರ
ಣಮಾಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ (ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. (ವಿ||
ಭಾ) ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಸುರರೆಂದುಂಟಾಗುವ ಆಪತ್ತುಗಳ
ನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕಾಪಾಡುವಂತವನು ||೪೯೬||

(೪೯೭ನೇ ನಾಮವು) ಗೋಪತಿಃ,

ಓಮ್|| ಗೋಪತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಗೋವುಗಳ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಗೋಪವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. ಅಥವಾ ಭೂದೇವಿಗೆ (ಮ) ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಾದರೂ ಅಧಿಪತಿಯಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಛಂದಸ್ಸಂತಲೂ ಭಾಷಾಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಭುವು. ||೪೯೩||

(ರ್ದನೇ ನಾಮವು) ಗೋಪಾ,
ಓಮ್|| ಗೋಪ್ತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಕಲಜಗದ್ರಕ್ಷಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾರಕ್ಷಣದಿಂದ ಕಾಪಾಡುವಂತವನು. ||೪೯೪||

(ರ್ದನೇ ನಾಮವು) ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯಃ,
ಓಮ್|| ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕರ್ಮದಿಂದಲಾದರೂ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಗಳಿಂದಲಾದರೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದೆ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪರವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ಮ) ವೇದಾಂತಜನ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗೋಚರನಾಗುವಂತವನು. ||೪೯೫||

(೪ಂ|| ನೇ ನಾಮವು) ಪುರಾತನಃ,
ಓಮ್|| ಪುರಾತನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕಾಲಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇರುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಈರಿತಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾಪ್ರವರ್ತನವು ಈಗ ಮಾತ್ರವಲ್ಲವು; ಕಿಂತು ಪ್ರತಿಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಾಪ್ರವರ್ತಕತ್ವವಿರುವುದರಿಂದ ಪುರಾತನನು. ಎಂದರೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ವಿದ್ಯಾಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿರುವನೆಂದರ್ಥವು. ||೪೯೬||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾರ್ಯ ಭಾಷಿತವಾದ
ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗುಣ ದರ್ಶನವೆಂಬ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ
ಪಂಚಮ ಶತಕವು ಸಮಾಪ್ತವು.

(೫೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಶರೀರಭೂತಭೃತ್,

ಓಮ್|| ಶರೀರಭೂತಭೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶರೀರಾರಂಭಕಗಳಾದ ಭೂತಗಳನ್ನೂ (ಮ) ಶರೀರಗಳನ್ನೂ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಭೂತಗಳನ್ನೂ (ವಿ|| ಭಾ) ತನಿಗೆ ಶರೀರಗಳಾದ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಧರಿಸುವಂತವನು. ||೫೦೧||

(೫೦೨ನೇ ನಾಮವು) ಭೋಕ್ತಾ,

ಓಮ್|| ಭೋಕ್ತೃನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪಾಲಕನಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ ಅಥವಾ (ಕಂ|| ಮ) ಸರಮಾನಂದ ಸಮೂಹಸಂಭೋಗದಿಂದಲಾದರೂ (ವಿ|| ಭಾ) ಹವ್ಯಕವ್ಯಭೋಕ್ತಾ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಭೋಕ್ತಾ” ಎನ್ನುವುದು. ||೫೦೨||

(೫೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಕಪೀಂದ್ರಃ,

ಓಮ್|| ಕಪೀಂದ್ರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವರಾಹಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು. ಅಥವಾ (ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ವಾನರಾಧಿಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಎಂದರೆ ತನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ ತನ್ನಂತೆಯೇ ವಾನರರೂಪವುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಭುವಾದವನು. ಇದು “ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರಸ್ಸುಕ್ಷಾಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ | ಸರ್ವೈಃಪರಿವೃತೋ ದೇವೈರ್ವಾನರತ್ವಮುವಾಗತೈಃ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು|| ೧೪|| ೧೬) ಎಂಬೀಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ||೫೦೩||

(೫೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಃ,

ಓಮ್|| ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮು) ಲೋಕಮರ್ಯಾದಾಸ್ಥಾನಕರ್ತೃಗಿ ಅಶ್ಯಮೇಧಾ
ದಿಯಾಗಗಳನ್ನು ತಾನನುಪಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ದಕ್ಷಿಣಗಳನ್ನು
ಕೊಟ್ಟವನು. ||೫೦೪||

ಈ (೫೦೪)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ (F) ನಾಮಗಳಿಗೂ
“ಅಪದುತ್ತರಣಾದ್ಯೋಸೌ ಬ್ರಹ್ಮಾದೇ “ರುತ್ತರಃ” (೪೯೬) ಸ್ತೂತಃ |
ಛಂದೋಭಾಷಾ ವೇದವಾಚಾಂ ನಿರ್ವಾಹಾ “ದ್ವೋಷತಃ” (೪೯೭) ಸ್ತೂ
ತಃ|| ಪಾಲನಾತ್ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಂ “ಗೋಪ್ತೆ” (೪೯೮) ತಿ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ||
ಪರಯಾವಿದ್ಯಯಾವೇದ್ಯೋ “ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯ” (೪೯೯) ಇತಿ ಸ್ತೂತಃ|| ವಿ
ದ್ಯಾಪ್ರದ್ಯೋತನಾದ್ಯೋಸೌ ಪ್ರತಿಕಲ್ಪಂ “ಪುರಾತನಃ” (೫೦೦) | ದೇ
ಹಭೂತಂ ಜಗತ್ತತ್ವಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ಧರಾಂತಕಂ|| “ಶರೀರಭೂತಭೃತ್”
(೫೦೧) ಪ್ರೋಕ್ತೋಬಿಭರ್ತೀತಿ ದಶಾಕ್ಷರಃ | ಹವ್ಯಂಕವ್ಯಂಚ ಯೋಭು
ಜ್ಞಾತಃ “ಭೋಕ್ತಾ” (೫೦೨) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ|| ಕಪಿರೂಪಂ ಪ್ರಪನ್ನಾ
ನಾಂ ಚೇವಾನಾಮೀಶ್ವರತ್ವತಃ|| “ಕಪೀಂದ್ರ” (೫೦೩) ಇತಿ ವಿಖ್ಯಾತ
ಸ್ಸಪ್ತಾಕ್ಷೋಮನುನಾಯಕಃ|| ಹಯಮೇಧಾದಿಭಿರೈಜ್ಞೇರ್ಜಗದಾಚಾ
ರ್ಯಕಾಯವೈ| ಯಜಮಾನಸ್ಯ ವಿಜ್ಞೇಯಸ್ಸರ್ವದಾ “ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಃ”
(೫೦೪) ಎಂಬೀರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸೋಮಪ್ರೋ ೭ಮೃತಪ ಸೋಮಃ ಪುರುಜಿ
ತ್ಪುರುಸತ್ತಮಃ | ವಿನಯೋ ಜಯ ಸ್ಸತ್ಯಸಂಧೋ
ದಾಶಾರ್ಹ ಸ್ಸಾತ್ಯತಾಂಪತಿಃ ||೫೦೪||

(೫೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಸೋಮಪಃ,

ಓಮ್|| ಸೋಮಪಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತಾರೂ
ಪಿಯಾದ್ರಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಧರ್ಮಮರ್ಯಾದಾ ಪ್ರದರ್ಶಕನಾದ ಯಜ
ಮಾನರೂಪದಿಂದ ಇರುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಸೋಮ ಪಾನಮಾಡುವ
ಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ “ಸೋಮಪಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ)

ಅಶ್ವಮೇಧವೆಂಬ ಮಹಾಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸೊಮಪಾನವನ್ನು ಮಾಡುವಂ
ತವನು. ||೫೦೫||

(೫೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೃತಪ್ರಾಪ್ತಿ,
ಒಮ್ಮೆ ಅಮೃತಪ್ರಾಪ್ತಿಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಆತ್ಮರೂಪವಾದ ಅಮೃತರಸವನ್ನು ಪಾನ
ಮಾಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಅನುರರಿಂದ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಅ
ಮೃತವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಅದನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪಾನಾರ್ಹವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ
ತಾನೂ ಪಾನಮಾಡುವುದರಿಂದಲಾದರೂ “ಅಮೃತಪ್ರಾಪ್ತಿ” ಎನ್ನುವುದು
ವನು. (ಪಿ|| ಭಾ) “ಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ಧೂಯತೇ ವನೌ ಹವಿರ್ಮಂ
ತ್ರೈರ್ವಿಧಾನತಃ| ತತ್ಸರ್ವಮಮೃತಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿಪ್ಲವೇ ಸಂಪ್ರಯ
ಚ್ಛತಿ| ಅಹಂಹಿ ಸರ್ವಯಜ್ಞಾನಾಂ ಭೋಕ್ತಾ ಚಪ್ರಭುರೇವಚ||” ಇ
ತ್ಯಾದಿ ವ್ರತಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವಂತೆ ಹವಿರಿವಿಣಾವರೂ
ಪವಾದ ಅಮೃತವನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಪಾನಮಾಡುವಂತವನು. (ಮು)
ಇವನಿಗೆ ಅಮೃತಪಾನವು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಆಗದೆ ಅಮರತ್ವಾದಿ ಪ್ರಾ
ಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ||೫೦೬||

(೫೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಸೋಮಪ್ರಾಪ್ತಿ,
ಒಮ್ಮೆ ಸೋಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) ಚಂದ್ರರೂಪದೊಡನೆ ಒಪ್ಪಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವಂ
ತವನು. ಅಥವಾ ಪಾರ್ವತೀಸಮೇತನಾದ ಶಿವನು. (ಪಿ|| ಭಾ) ತನಿಗೂ
ತನ್ನನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತವರಿಗೂ ಅಮೃತರಸದಂತೆ ಭೋಗ್ಯಭೂ
ತನಾದವನು. ಈ ಅಂಶವು “ಯತ್ರದೇವಾ ಅಮೃತಮಾನಕಾನಾಃ”
(ತೈ|| ನಾ|| ೬|| ೧೫) “ಅಮೃತಸ್ಯೈಷ ಸೇತುಃ” (ಮುಂ|| ೨೨|| ೫)
ಸಖಲ್ಯಮೃತೋಪಮಃ| ಮಹತಾತಪಸಾರಾಮ ಮಹತಾಚಾರಿಕರ್ಮಣಾ||
ರಾಜ್ಞಾದಕರದೇನಾಸಿ ಲಬ್ಧೋಮೃತ ಮಿವಾಮೃತೈಃ||” (ಶ್ರೀರಾ||
ಅಯೋ|| ೬೬|| ೨) “ಅಮೃತಸ್ಯೇವನಾತ್ಮಸ್ಯಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಾ ಜನಾ
ದಃನಂ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ||೫೦೭||

(೫೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಪುರುಜಿತ್,
ಓಮ್|| ಪುರಜಿತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ) ಅನೇಕರನ್ನು (ಎಂದರೆ (ಮೆ) ದೈತ್ಯರನ್ನು ಜಯಿಸಿದ
ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ಸತ್ಯೇನಲೋಕಾಃ ಜಯತಿ ದೀರ್ಘಾದಾನೇನ
ರಾಘವಃ| ಗುರೋಶಿಶ್ರೂಷಯಾವೀರೋ ಧನುಷಾಯುಧಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಃ”
(ಶ್ರೀರಾ|| ಅ|| ೧೦|| ೨೯) ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಯದಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ದಾನ
ದಿಂದ ದೀನಜನರನ್ನೂ ಶಿಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ಗುರುಗಳನ್ನೂ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸುವನೆಂದರ್ಥವು. ||೫೦೧||

(೫೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಪುರುಸತ್ತಮಃ,
ಓಮ್|| ಪುರುಸತ್ತಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮೆ) ವಿಶ್ವರೂಪನಾದಕಾರಣ ಪುರುಃ-ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ
ಕಾರಣ-ಸತ್ತಮಃ, ವಿಶ್ವರೂಪನೂ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ಆದವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಗುಣಾಮೃತಸಾಗರವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ
ಯುಳ್ಳ ಅಂಜನೇಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುವಂತವನು. ||೫೦೧||

(೫೦೧ನೇ ನಾಮವು) ವಿನಯಃ,
ಓಮ್|| ವಿನಯಾಯನಮಃ.

ಮೆ) ದುಷ್ಪರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ಮಾರೀಚಾದಿ ದುರ್ಜನರಿಗೆ ತನ್ನ ವೀರೈವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು
ತೋರಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೫೦೧||

(೫೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಜಯಃ,
ಓಮ್|| ಜಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮೆ) ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಜಯಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
“ಆಚ್ಛಾಲ್ಯೋಹಂ ತವಸ್ವಿನಾಂ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಬಾ|| ೩|| ೩೩) ಎಂಬಂತೆ
ಆಶ್ರಿತ ಜನರಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||೫೦೧||

(೫೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಯಸಂಧಃ,

ಓಮ್ ಸತ್ಯಸಂಧಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಮಹನೀಯ ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ವೈರ್ಥಮಾಡದೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವಂತವನು. “ಅಸ್ಯಹಂ ಜೀವಿತಂ ಜಹ್ಯಾಂತ್ಯಾಂವಾ ಸಿತೇ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂ| ನಹಿಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಸಂಕುತ್ಯಾ ಖಾತ್ರ್ಮಣೇಭ್ಯಾ ವಿಶೇಷತಃ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಅರ|| ೧೦|| ೧೯) ಎಂಬೀವಚನವನ್ನು ಈವಿದೆಯ ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. |೫೧೧|

(೫೧೨ನೇ ನಾಮವು) ದಾಶಾರ್ಹಃ,

ಓಮ್ ದಾಶಾರ್ಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ದಾನಕ್ಕೆ ಆರ್ಹನು. ಅಥವಾ ದಾಶಾರ್ಹಎಂಬ ಯಾದವಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು. |೫೧೨|

(೫೧೩ನೇ ನಾಮವು) ಸಾತ್ಯತಾಂಪತಿಃ,

ಓಮ್ ಸಾತ್ಯತಾಂಪತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಪರಮ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠರಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳೆಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದು ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಭಾಗವತರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪತಿಯಾದವನು. ಅಥವಾ (ವಿ) ಸಾತ್ಯತಕುಲವಾದ ಯದುಕುಲದಲ್ಲಿನತರಿಸಿ ಆದಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಾಹಕನಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮ|| ಭಾ) ಸಾತ್ಯತಮೆಂದರೆ:—ಶ್ರೀನಾರದೀಯ ಪಾಂಚರಾತ್ರವು. ಅದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಯಜಮಾನನು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಪಾಂಚರಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಂದಾವಚನಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿರುವಂತವರ ಯೋಗ ನಿರ್ವಾಹಕನಾಗಿರುವದು ಉಚಿತವೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸದೆ ಇಂತಹ ನಿಂದಾವಚನವು ಶ್ರೀನಾರದೀಯ ಪಾಂಚರಾತ್ರವೈತರೀಕವಾದ ಲೋಕ ಮೋಹಕವಾಗಿರುವ ಶೈವಪಂಚರಾತ್ರವಿಷಯವಾಗಿರುವವು. ಶ್ರೀನಾರದೀಯ ಪಾಂಚರಾತ್ರವು ಶ್ರೀ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಶಿರೋಮಣಿಯಾಗಿರುವುದೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಶ್ರೀನಾಂಚರಾತ್ರ ದೂಷಕಗಳಾದ ಸೂತ ಸಂಹಿತಾ ಕೂರ್ಮ ಪುರಾಣಾದಿ ವಚನಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾಮಸಗಳೆಂದು ಪಾವೇಶ್ವರರಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ರಾಜಸ ತಾಮಸ ವಿಭಾಗಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅನಾದರಣ ಯೋಗ್ಯಗಳಾಗಿರುವವು. ಆದರೆ;— ತಾಮಸ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ತತ್ವಾರ್ಥ ದೂಷಣವು ಯುಕ್ತವೋ? ಎಂದರೆ ತಾಮಸಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತಪೋನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಂದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಅಥವಾ ಸಾತ್ವಿಕವೆಂದರೆ ಶ್ರೀಭಾಗವತಶಾಸ್ತ್ರವು, ಅದನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿರುವಂತವರಿಗೆ ನಿರ್ವಾಹಕನೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣ ಸುಖಪುರೂಷನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಾತ್ ಎನ್ನುವುದು. ಅವನನ್ನೇ ಅಕ್ರಿಯವಾಗಿ ವುಚ್ಛಿವರು ಸಾತ್ವಿಕರು. ಅವರಿಗೆ ಪತಿಯಾದವನು 'ಸಾತ್ವಿಕ ತಾಂಪತಿ' ಎನ್ನುವುದು. ||೫೧೪||

ಈ (೫೪)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಹಯಮೇಧೇ ಸೋಮಪೋಯ “ಸೋಮಪಃ” ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಪರಿಣಾಮೋಸ್ಯ ಹವಿಷಾಂ ಪೀಯೂಷಮಿತಿ ಜೋಚ್ಯತೇ || ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ತಾಃ “ದಮೃತಪಃ” (೫೦೬) ಪರಮೇವ್ರೋಮ್ನಿ ವಾಸ್ಥಿತಃ | ಮುಕ್ತೇಭ್ಯೋ ಯಸ್ಸಾನುಭವಂ ಪಾತೀತ್ಯಮೃತಪಃ ಸ್ತೃತಃ || “ಸೋಮ” (೫೦೭) ಸ್ಪುಧಾಯಮಾನತತ್ವಾ ನ್ತುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಲೋಕಾಕಾದೀನಾನುಗುಣೈಶ್ಚ ನೃತ್ಯದಾನಾನುವರ್ತನೈಃ || ಧನುಷಾ ಜಿತವಾನ್ಯಶ್ಚ “ಪುರುಜಿತ್” (೫೦೮) ಸಸ್ತೃತೇ ಬುಧೈಃ | ಮಹತ್ಸುವಿ ಸ್ತಮತತ್ವಾದ್ಯೋಹ್ಯಾಂಜನೇಯಾದಿಷು ಸ್ವಯಂ || “ಪುರುಸತ್ತಮ” (೫೦೯) ಆಖ್ಯಾತೇ ನವಾರ್ಣ ಸ್ಪುಸ್ತದೋಮನುಃ | ಕುಂಭಕರ್ಣ ಮಹಾಕಾಯ ಖರ ಮಾರೀಚರಾವಣಾಃ || ದಮ್ಯಂತೇ ವಿಕ್ರಮೈರೈನ “ವಿನಯ” (೫೧೦) ಸ್ಫುಳುದಾಹೃತಃ | ಆಶ್ರಿತೈರ್ಜೀಯತೇಯಸ್ಮಾ ದ್ವಿಧೇಯಾ ಕೀಯತೇ “ಜಯಃ” (೫೧೧) || ಸತ್ಯಾಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಸ್ಯೇತಿ “ಸತ್ಯಸನ್ನ” (೫೧೨) ಸ್ಫುಳುಜ್ಯತೇ | ಆತ್ಮನೋವಾರ್ಪಣಂ ಭಕ್ತೈಸ್ತೇಭ್ಯೋವಾ ಸ್ವಾತ್ಮನೋರ್ಮಣಂ || ದಾಶಾಸ್ತಮಹರ್ತಿಜಯೋ “ದಾಶಾ

ಹ೯” (೫೦೩) ಸ್ವಮೃಗೀರ್ತಿತಃ | ವಿಸಾತ್ವತಾ ಭಾಗವತಾಸ್ತೇಷಾಂ
ಯಃ ಪತಿರೀಶ್ವರಃ || “ಸಾತ್ವತಾಂಪತಿ” (೫೦೪) ರಿತ್ಯುಕ್ತೋನವಾರ್ಣಸ್ಯಾ
ಧು ರಹುಕಃ || ” ಎಂಬಂತೆ ನಿರುಕ್ತವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ | ಜೀವೋ ವಿನಯಿತಾ ಸಾಕ್ಷೀ ಮುಕುನೋದ್ಧ
ಽಮಿತವಿಕ್ರಮಃ | ಅವೋನಿಧಿ ರನಂತಾತ್ಮಾ ಮ
ಹೋದಧಿಶಯೋ ಽಂತಕಃ ||೫೧||

(೫೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಜೀವಃ,

ಓಮ್ | ಜೀವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ | ಭಾ) ಹ್ರೇತ್ರಜ್ಞೂರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂ
ತವನು. (ವಿ | ಭಾ) ಅಂತಹ ಭಾಗವತರಿಗೆ ಆತ್ಮಸಾಕವು ಬಾರದಂತೆ
ತನ್ನ ಪರಿಚರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುವಂತವನು. ಇದು “ಆನಂದ
ಮೂರ್ತಿರ್ಭಗವಾಹಿ ಹರಿಸ್ತೋಲೋಕ್ಯ ಪೂಜಿತಃ | ದ್ರಷ್ಟೃಂನ ಸಹ
ತೇದೇವಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟಾಸ್ವ ಪರಿಚಾರಕಾಃ” ಎಂಬ ಪ್ರವಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧ
ವಾಗಿರುವುದು. (ಮ) ಪ್ರಾಣಧಾರಕನಾದ ಅನಿರುದ್ಧಮೂರ್ತಿಯು.
||೫೧||

(೫೦೬ನೇ ನಾಮವು) ವಿನಯಿತಾ,

ಓಮ್ | ವಿನಯಿತ್ರೇನಮಃ.

(ವಿ | ಭಾ) ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಉಪಲಾಲನೆಮಾಡುವಂತೆ ಅವ
ರನ್ನುಲಾಲಿಸಿ ಕಾಪಾಡುವಂತವನು. (ಮ) ವ್ಯಾಪಕನು. ||೫೦೬||

(೫೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಸಾಕ್ಷೀ,

ಓಮ್ | ಸಾಕ್ಷೀಣೇನಮಃ.

(ವಿ | ಭಾ) ಅವರಿಗೆ ಹಿತಪ್ರವರ್ತನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ಅವರು ಮಾಡುವ ನಡವಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವಂತವನು. (ಕಂ ||

ಭಾ) ವಿನಯಿತಾಸಾಕ್ಷೀ—ವಿನಯವುಳ್ಳವರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ನೋಡು ವಂತವನು. ಅಥವಾ ವಿನಯಿತಾಸಾಕ್ಷೀ—ಆತ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅನ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡದವನು. ||೫೧೩||

(೫೧೪ನೇ ನಾಮವು) ಮುಕುಂದಃ,
ಓಮ್|| ಮುಕುಂದಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡದೇಹೋದರೆ ಆತ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿ ಲಾರವೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ (ಕಂ|| ಮು) ಮೋಕ್ಷ ವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ||೫೧೪||

(೫೧೫ನೇ ನಾಮವು) ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಃ,
ಓಮ್|| ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಗಳಾದ ಮೂರು ಪಾದ ವಿಕ್ಷೇಪವುಳ್ಳ ವನು. (ಅಥವಾ ಕಂ|| ಮು) ಅಮಿತ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರು ತನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವಾಗಲೂ ಆರಾಧಿಸುವಾಗಲೂ ಅನುಸಂಧಿ ಸಲ್ಪಡುವ ತತ್ತ್ವಸಮುದಾಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಧರಿಸುವಂತಹ ಆಧಾರ ಕಕ್ಷಿ ಎಂಬ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಬಲವುಳ್ಳವನು. ||೫೧೫||

(೫೧೬ನೇ ನಾಮವು) ಅಂಬೋನಿಧಿಃ,
ಓಮ್|| ಅಂಬೋನಿಧಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) ದೇವತೆಗಳೂ ಮನುಷ್ಯರೂ ಪಿತೃಗಳೂ ಅಸುರರೂ ಅಂಭಕೃಬೃದ್ಧಿ ದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವರು. ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನು. (ಕಂ) “ಸರಸಾಮಸ್ಮಿಸಾಗರಃ” (ಗೀ|| ೧೦|| ೨೪) ಎಂಬಂತೆ ಸಮುದ್ರನೆಂತ ಲಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. (ಮು) ಜಲವೆನ್ನೇ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. ಜಲವು ಇವನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡುವದೆಂತಲೂ ಆಗಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಗರ್ಭೋದಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಧರಿಸುವಂತಹ ಆದಿಕೂರ್ಮನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೫೧೬||

(೫೨೦ನೇ ನಾಮವು) ಅನಂತಾತ್ಮಾ,
ಒಮ್ಮೆ|| ಅನಂತಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ದೇಶಕಾಲ ವಸ್ತುವೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧ ಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತನು;
ಎಂದರೆ ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲ ಸರ್ವವಸ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣನೆಂದರ್ಥವು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಆದಿ ಕೂರ್ಮಾದಮೇಲೆ ಪ್ರಸಂಚಕ್ಯೈವೈ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭವಾ
ಗಿರುವ ಆದಿಶೇಷನಿಗೆ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೫೨೦||

(೫೨೧ನೇ ನಾಮವು) ಮಹೋದಧಿಶಯಃ,
ಒಮ್ಮೆ|| ಮಹೋದಧಿಶಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಸಕಲ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ಪ್ರಸಂಚವೆನ್ನು
ವಿಕಾರಣವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಮಹಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ
ಆದಿಶೇಷನಲ್ಲಿ ಕಯನಿಸುವಂತವನು. ||೫೨೧||

(೫೨೨ನೇ ನಾಮವು) ಅಂತಕಃ,
ಒಮ್ಮೆ|| ಅಂತಕಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಆಗ ಸಕಲವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವಂತವನು. ||೫೨೨||
ಈ ೫೫ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೯ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ತಾ
ನಾತ್ಮನಾಶಾದ್ವ್ಯವರ್ಮ್ಯ ಸತ್ವಾಸ್ಯಕ್ತ ಸ್ವನೇವಯಾ | ಉಜ್ಜೀವ
ಯತಿ “ಜೀವ” (೫೧೫) ಸ್ವಭಕ್ತಕ್ಲೇಶಾಸಕ್ತೋ ಮನುಃ || ಭಕ್ತಾನಿ
ತ್ಯಂ ರಾಜವೃತ್ತಿ ಲಾಲನ ನ್ಯಾಯತಸ್ತುಖಂ | ರಕ್ಷತ್ಯತೋ “ವಿನಯಿತಾ”
(೫೧೬) ನಯತೇ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥತಃ || ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೋತಿ ಯ “ಸಾಕ್ಷೀ”
(೫೧೭) ತದ್ವೃತ್ತಂ ರಕ್ಷಣಾಯಸಃ | ತೈಃಪ್ರಾರ್ಥಿತಸ್ತವ್ಯಯಂ ಮು
ಕ್ತಂ “ಮುಕ್ತುಂದ” (೫೧೮) ಸ್ವಾಧ್ಯದ್ವದಾತಿಸಃ || ತೇಷಾಂಧ್ಯಾನಾನು
ಸಂಧೇಯ ತತ್ವಾಸಂದೋಹಧಾರಿಣೀಂ | ತಾಂಕಿಂ ದ್ವಿತವಾನ್ಯೋಸೌ
ಸ್ತೃತೋ “ಹ್ಯಮಿತವಿಕ್ರಮಃ” (೫೧೯) || ಆಧಾರಶಕ್ತಿ ಕಮತಸ್ವರೂ
ಪೇಣಾರ್ಣವಾಮ್ಬುಸಿ | ನಿಧೀಯತೇ ಸ್ವಯಂತೇನ ಸಹಿ “ಅಂಭೋನಿಧಿ”

(೫೦೦) ರುಚ್ಯತೆ || ಕಮತನ್ಯೋಪರಿ ಜಗದಾಧಾರ ಸ್ತಂಭಭೋಗಿನಃ | ಸ್ವರೂಪೇಣ ಸ್ಥಿತೋಯೋಸಾ “ವನಂತಾತ್ಮಾ” (೫೦೧) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ತಸ್ಮಿನ್ನ ನಮ್ರಪರೈಶ್ಚೈ ಸಮುದ್ರೇ ಕಯನಾಚ್ಚಯಃ | “ಮಹೋದಧಿಕಯಃ” (೫೦೨) ಖ್ಯಾತೋದಶಾರೋಃ ಮನುರುತ್ತಮಃ || ಅನ್ಮಂಕರೋತಿ ಜಗತೋ ಯೋಸಾ “ವನ್ತಕ” (೫೦೩) ಈರಿತಃ || ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅಜೋಮಹಾರ್ಹ ಸ್ವಾಭಾವೋ ಜಿತಾ
ಮಿತ್ರಃ ಪ್ರಮೋದನಃ | ಆನಂದೋ ನಂದನೋ
ನಂದ ಸ್ತತ್ಯಧರ್ಮಾ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ ||೫೬||

(೫೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಅಜಃ,

ಓಮ್|| ಅಜಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆಕಾರ ವಾಚ್ಯನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಮನು ‘ಅಜ’ ನೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆಕಾರವಾಚ್ಯನು. ಎಂದರೆ:—ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ತತ್ತ್ವಗಳೂ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಾಗಿ ಇವನ ಸ್ವರೂಪವು ಕೇವಲ ಪ್ರಣವಾಹ್ನರಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಸಕಲ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಮೂಲವೂ ಆದ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಭೂತವೆಂದು ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂದರ್ಥವು. ||೫೦೪||

(೫೨೫ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾರ್ಹಃ,

ಓಮ್|| ಮಹಾರ್ಹಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಆಗ ಪ್ರಣವಾಹ್ನರದಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ಕಂ) ಪೂಜಾರ್ಹನು. (ಮ) ಅಜೋಮಹಾರ್ಹಃ-ಒಂದೇ ನಾಮವು. ||೫೦೫||

(೫೨೬ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಾಭಾವ್ಯಃ,

ಓಮ್|| ಸ್ವಾಭಾವ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ನಿತ್ಯ ನಿಷ್ಪನ್ನ ರೂಪನಾದ ಕಾರಣ (ವಿ|| ಕಂ) ತನ್ನ ನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡತಕ್ಕವರಿಂದ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ಎಂದರೆ :—(ವಿ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರಣವ ವೆನ್ನಲ್ಪಡುವ ಮಂತ್ರ ದಿಂದ ತಮ್ಮಗಳ ಸ್ವತ್ತನ್ನಾಗಿ ಆತ್ಮಕೋಟಿಗಳಿಂದ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವನೆಂದರ್ಥ. ||೫೦೬||

(೫೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಜಿತಾಮಿತ್ರಃ,
ಓಮ್|| ಜಿತಾಮಿತ್ರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಅಂತರ ಕತ್ತುಗಳಾದ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳನ್ನೂ ಬಾಹ್ಯ ಕತ್ತುಗಳಾದ ರಾವಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಜಯಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾದಂತೆ ವಿರೋಧಿಸು ವಂತವರ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಾದಿಗಳನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವ ನು. ||೫೦೭||

(೫೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಮೋದನಃ,
ಓಮ್|| ಪ್ರಮೋದನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಆತ್ಮಾಮೃತರಸಾನುಭವದಿಂದ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಸಂತೋಷಿಸುವನೆಂತಲಾದರೂ, ಧ್ಯಾನಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾತ್ರ ದಿಂದ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೆಂತಲಾದರೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಅವರು ಮೊದಲು ತನ್ನನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಸಂತೋಷ ಜನಕನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೫೦೮||

(೫೦೯ನೇ ನಾಮವು), ಆನಂದಃ,
ಓಮ್|| ಆನಂದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆನಂದಸ್ವರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕುಲಮೂರ್ತಿಯು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಯೆಂಬ ತೈತ್ತಿ

ಕೆಂಕಿ

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ

ರೀಯೋಪನಿಷದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಅಳವಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಾ
ಚಾಮಗೋಚರವಾದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನಭೂತನು. ||೫೦೯||

(೫೩೦ನೇ ನಾಮವು) ನಂದನಃ,

ಓಮ್|| ನಂದನಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಆನಂದವನ್ನು ಮೋಕ್ಷದಕೆಯಲ್ಲಿ ಚೇತನರಿಗೆ
ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವಂತವನು ||೫೩೦||

(೫೩೦ನೇ ನಾಮವು) ನಂದಃ,

ಓಮ್|| ನಂದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಉಪಪತ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧನಾದವ
ನು. (ಅಥವಾ) ಆನಂದಃ-ವಿದೆಯ ಸುಖವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ
ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಪರಿಮಿತಗಳಾದ ಭೋಗಗಳಿಂದಲೂ ಭೋಗಾರ್ಥಗ
ಳಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ಭೋಗೋಪ ಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ಸಮೃದ್ಧ
ನು. ||೫೩೦||

(೫೩೧ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಯಧರ್ಮಾ,

ಓಮ್|| ಸತ್ಯಧರ್ಮೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸತ್ಯಗಳಾದ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಧರ್ಮಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ||
ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವರನ್ನು ಆದಿ ಮೊದಲು
ಕಡಿವರಿಗೂ ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಕಾಯುವಂತವನು. ಸತ್ಯವ್ರತನೆಂದರ್ಥ
ವು. ||೫೩೧||

(೫೩೨ನೇ ನಾಮವು) ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ,

ಓಮ್|| ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷ ಸ್ಥಿತಿಯ
ಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನು. (ಅಥವಾ) ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು

ಆಕ್ರಮಿಸುವಂತಹ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಮೂರ್ತಿಯು. (ವಿ ಭಾ) ಈ ರೀತಿ ಯಾದ ಮಹಾ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವೇದಗಳಿಗಿಂತಲೂ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಭೂಮಿಯಾಗಿರುವಂತವನು. ಸರ್ವವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೆಂದರ್ಥ ವು. ||೫೩೩||

ಈ ೫೩ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ತತ್ವಾವಸಾ ನಕಾಲೇಚ ಪ್ರಣವ ಪ್ರಕೃತಿತ್ವತಃ | ಸ್ಮರತ್ಪ್ರತ್ಯಾ “ದಜಃ” (೫೦೪) ಪ್ರೋಕ್ತವ್ಯದರ್ಶೋ ಹ್ಯೂರ್ಮಿನಾಕಕಃ | ಸ್ವರೂಪಾದಿ ಕೃತಾರ್ಥೇನ ತಾರೇಣಾತ್ಮ ನಿವೇದನಂ | ಮಹಂಪೂಜಾ ಮರ್ಹತೀತಿ “ಮಹಾರ್ಹ” (೬೦೫) ಇತಿ ಕಥ್ಯತೆ | ಮಂತ್ರೇಣಾನೇ ನಾತ್ಮಭಿಸ್ತು ಸ್ವಭೂತೈ ರಾ ಭಿಮುಖ್ಯತಃ | ಅವಶ್ಯಂಭಾವ ನೀಯತ್ವಾ “ತ್ಯಾವಭಾವ್ಯಃ” (೫೦೬) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಏತದ್ರೂಪಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿರೋಧಿ ಮಮತಾದಯಃ | ಜಿತಾಸ್ತೇಷಾ ಮನೇನೇತಿ “ಜಿತಾಮಿತ್ಯೋ” (೫೦೭) ಒಪ್ಪವರ್ಣಕಃ || ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತೇಷು ಭಕ್ತೇಷು ಮೋದಮಾನಃ “ಪ್ರಮೋದನಃ” (೫೦೮) | ವಲ್ಲಭ್ಯಮಾನಂದ ಸಂಜ್ಞಾಯಾ ಮವಾಬ್ದುನಸ ಗೋಚರಃ | ಆನಂದೋಯಸ್ಯಯಸ್ಯಾಸ್ತೀ “ತ್ಯಾನಂದಃ” (೫೦೯) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ತಮಾನಂದ ಮಧೋಕ್ತಾಯಾ ಮ್ಮುಕ್ತೌಪಾಸ್ರಯ್ಯ ಯಸ್ಸದಾ | ಮು ಕ್ತಾನ್ವಿತ್ಯಾನ್ಮಂ ದಯತೇ “ನಂದನ” (೫೧೦) ಸ್ಸತು ಕೀರ್ತಿತಃ || ಭೋಗೈ ರೈಶೋಗೋಪ ಕರಣೈ ರ್ಭೋಗೈ ರ್ಭೋಕ್ತೃಭಿರೇವವ | ತಸ್ಮಿ ನ್ನಮೃದ್ಯತೇನಿತ್ಯ ಮಿತಿ “ನಂದಃ” (೫೧೧) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಅಪ್ರಕೃ ಮಾ ದಾಸ್ಯಪಾಪೋರಾರ್ಜವಾತ್ಸತ್ಯ ವರ್ತನಃ | ಯಸ್ಯಾಸ್ತು “ಸತ್ಯ ಧರ್ಮಾ” ಚ (೫೧೨) ವಸ್ತುರ್ದೃಶ್ಯಸತ್ಯಧರ್ಮದಃ || ತ್ರೀವೇದಾನ್ಮಮ ತೇಯೋಹಿ ಮಹಿಮಾಸ “ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ” (೫೩೩) ಎಂಬಂತೇ ವಿವೃತಿ ಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಮಹರ್ಷಿಃ ಕಪಿಲಾಚಾರ್ಯಃ ಕೃತಜ್ಞೋ
ಮೇದಿನೀಪತಿಃ | ತ್ರಿಪದ ಸ್ತೋತ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷೋ
ಮಹಾಕೃಂಗಃ ಕೃತಾನ್ತಕೃತ್ ||೫೩||

(೫೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಮಹರ್ಷಿಃ,
ಓಮ್ || ಮಹರ್ಷಯೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ವೇದವನ್ನು ತಾನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಹ ಕಪಿಲ ಮಹರ್ಷಿಯಾದವನು, ಹೀಗೆಯೇ ಅವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ “ ಶ್ರುತೀ ಋಗಾದ್ಯ ವಕ್ತೃಭ್ಯಃ ಪ್ರೋದ್ಧಿರಂತ ಮತಸ್ಸ್ಮರೇತ್ ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ||೫೩೪||

(೫೩೫ನೇ ನಾಮವು) ಕಪಿಲಾಚಾರ್ಯಃ,
ಓಮ್ || ಕಪಿಲಾಚಾರ್ಯಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಕಪಿಲರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವೇದೋಪದೇಶಾದ್ಯಾಚಾರ್ಯ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. (ಮ) ನಿರೀಶ್ವರಸಾಂಖ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಅಗ್ನಿ ಯು ಅವತಾರ ಭೂತರಾಗಿರುವ ಕಪಿಲರಿಗಿಂತಲೂ ಇವರಿಗೆ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ಕೆಬ್ಬವು. “ ಋಷಿಂಶ್ಚ ಸೂತ ಕಪಿಲಂ ಮಹಾಂತಂ | ಸಿದ್ಧಾಂತಾಂ ಕಪಿಲೋಮುನಿಃ ” (ಗೀ|| ೧೦) ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. (ಕಂ|| ಭಾ) “ ಮಹರ್ಷಿ ಕಪಿಲಾಚಾರ್ಯಃ ” ಓಂದೇ ನಾಮವು. ಈ ಕಪಿಲಾಚಾರ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಇತರರಾದ ಋಷಿಗಳು ವೇದದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನೇ ತಿಳಿದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವರು ಮಹರ್ಷಿಗಳಾಗಲಾರರೆಂತಲೂ ಇವರೊಬ್ಬರ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೫೩೫||

(೫೩೬ನೇ ನಾಮವು) ಕೃತಜ್ಞಾಃ,
ಓಮ್ || ಕೃತಜ್ಞಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸೃಷ್ಟಿಸ್ವಲ್ಪಟ್ಟ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅರಿಯುವಂತವನು. ಎಂ ದರೆ ಜಗದಾತ್ಮರೂಪನಾಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಗಳಾದ ಸಗರ ಜಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ, ಅವರ ಮಗನಾದ ಅಂಕುಮಂತನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿ ಅದನ್ನೇ ಮೃತರೂಪಕಾರವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತವನು. (ಮ) ಅದಿತ್ತದೇವಿಯಿಂದ ಅನು ಸ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ರತ ವಿಕೇವದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದವನು. ||೫೩೬||

(ಇ೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಮೇದಿನೀಹತಿತಿ,
ಓಮ್ | ಮೇದಿನೀವತಯೇನಮಃ.

(ವಿ| ಭಾ) “ಯಸ್ಯೇಯಂವಸುಧಾ ಸರ್ವಾ ವಾಸುದೇವೇನ ಧೀಮ
ತಾ | ಕಾಪಿಲಂರೂಪಮಾಸ್ಥಾಯ ಧಾರಯ ತ್ಯನಿಕಂಧರಾಂ ||” ಎಂಬ
ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಬಾಲಕಾಂಡ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. ||ಇ೩೩||

(ಇ೩೪ನೇ ನಾಮವು) ತ್ರಿಪದತಿ,
ಓಮ್ | ತ್ರಿಪದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಮ) ಮೂರಾದ ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನು. (ಮ) ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿ
ತ್ರಯವನ್ನೇ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. (ವಿ| ಭಾ) ವರಾಹರೂಪವನ್ನು
ಧರಿಸಿದಾಗ ಮೂರು ಬಗೆಯಾದ ಗೂಳಿಗಳು (ತ್ರಿಕಕುತ್) ವುಳ್ಳವನು.
ಅಥವಾ ಭೋಗ್ಯ ಭೋಕ್ತೃ ನಿಯಂತ್ರಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಪಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು
ಜ್ಞಾಪಿಸುವಂತಹ ಪ್ರಣವ ಗತವಾದ ಮೂರು ಪದಗಳುಳ್ಳವನು. ||ಇ೩೪||

(ಇ೩೫ನೇ ನಾಮವು) ತ್ರಿದಕಾಧ್ಯಕ್ಷತಿ,
ಓಮ್ | ತ್ರಿದಕಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ಸತ್ವಾದಿ ಗುಣಾನೇಕದಿಂದುಂಟಾಗಿರುವ ಜಾಗ್ರದಾದಿ
ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳುಳ್ಳವರಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ತ್ರಿದಕರಾದ (ಕಂ| ಮ)
ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನು. (ವಿ| ಭಾ) ಈ ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾ
ತ್ಮನೆ ಪ್ರಳಯಾಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಖ (ಸಹಾ
ಯ) ನಾಗಿರುವಂತವನು. ||ಇ೩೫||

(ಇ೩೬ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಶೃಂಗತಿ,
ಓಮ್ | ಮಹಾಶೃಂಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಮ) ಅವಾಂತರ ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಹಡಗನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ಮಹತ್ತಾದ ಶೃಂಗವುಳ್ಳ ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಿಯು. (ವಿ| ಭಾ) ಭೂಮಂಡ
ಲವನ್ನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿವುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡದಾದ ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳುಳ್ಳವನು. ||ಇ೩೬||

(ಇರಗನೇ ನಾಮವು) ಕೃತಾಂತಕೃತ್,
ಓಮ್ ಕೃತಾಂತಕೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) “ ಮೃತ್ಯುಮೃತ್ಯುಂ ನಮಾಮ್ಯಹಂ ” ಎಂಬಂತೆ ಯಮನೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೂ ಕೂಡ ನಾಶವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು. (ವಿಭಾ) ಯಮನಂತೆ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮೃತ್ಯು ಪ್ರಾಯರಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದವನು ಅಥವಾ ವರಾಹಸ್ಮೃತಿ ವರಾಹ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ||ಇರಗ||

ಈ (ಇತಿ)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ (೮) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಸಾ ಹೃದ್ವಿಷ್ಣು ಮಂತ್ರವೇದಾನ್ಯೋ “ ಮಹರ್ಷಿ ” ಸ್ವಚ (ಇತಿ) ಸ್ತೃತಃ | ತತ್ಪ್ರಪಂಚನಾದೇವ “ ಕಪಿಲಾಚಾರ್ಯ ” (ಇತಿ) ಉಚ್ಯತೇ | “ಸೌಮಿ” ನಮ್ರತ್ವ ಸುಕೃತಂ ಕಿಂಚಿದಂಕುಮತಾ ಕೃತಂ | ವಿದಿತಂಯೇನ ಕಾರುಣ್ಯಾ “ ತ್ವತಜ್ಞಾ ” (ಇತಿ) ಸ್ತೋಭಿಧೀಯತೇ || ಕಾಪಿಲಂ ರೂಪವಾಸ್ಥಾಯ ಯೋಧಾರಯತಿ ಮೇದಿನೀಂ | ಸ “ಮೇದಿನೀಪತಿಃ” (ಇತಿ) ಖ್ಯಾತೋನವಾರೋ ಭೂಪ್ರದೋಮನುಃ || ಭೋಗ್ಯ ಭೋಕ್ತೃ ನಿಯಂತ್ರಾಣಿ ಜ್ಞಾಪ್ಯಾನ್ಯಸ್ಯ ಪದಾನಿವಾ | ಪ್ರಣವೇತ್ರಿಣಿ ವಾ ಚ್ಯಾನಿ ವಾಚಕಾನಿ ಪದಾನಿವಾ || ಯಸ್ಯಸಂತಿಹ್ಯ ಸೌನಿತ್ಯಂ “ ತ್ರಿಷದಃ ” (ಇತಿ) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಸಖಾಸ್ಯಾತ್ “ ತ್ರಿದಶ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ” (ಇತಿ) ಬ್ರಹ್ಮಾದೇಃ ಪ್ರಲಯಾಪದಿ | ಮಹೀಯಸ್ಯಚ ಶೃಂಗಾಗ್ರೇ “ ಮಹಾಶೃಂಗ ” (ಇತಿ) ಸ್ಪೃಕಧ್ಯತೇ || ಅಂತಕಾಭಂ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷಂ ಹತವಾನ್ಯಃ “ ಕೃತಾಂತಕೃತ್ ” (ಇತಿ) ಸ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ಕರತಾದ್ಯಾ ಸ್ವಾಖ್ಯಾಸ್ಮೃತಿ ಪುರಾಣಯೋಃ | ಕೃತಾಂತ ಕೃದಿತಿಖ್ಯಾತೋ ವಸ್ಯ ರೋಷ ಭೀಷ್ಮದಾಯಕಃ ” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಮಹಾ ವರಾಹೋ ಗೋವಿಂದ ಸ್ತುಮೇ
ಣಃ ಕನಕಾಬ್ಜದೀ | ಗುಹ್ಯೋ ಗಭೀರೋ ಗಹ
ನೋ ಗುಹ್ನ ಶ್ಚಕ್ರಗದಾಧರಃ ||೫೮||

(ಇರ೨ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾವರಾಹಃ,
ಓಮ್|| ಮಹಾವರಾಹಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಶಂ) ದೊಡ್ಡದಾದ ಮಹಾ ವರಾಹ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದವ
ನು. ||ಇರ೨||

(ಇರ೩ನೇ ನಾಮವು) ಗೋವಿಂದಃ,
ಓಮ್|| ಗೋವಿಂದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ವೇದಾಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವಂತವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) “ ನಷ್ಟಾಂವೈಧರಣೀಂಫೂರ್ವ ಮವಿಂದಂಜ ಗುಹಾಂಗತಾಂ |
ಗೋವಿಂದ ಇತಿತೇನಾಹಂ ” (ಇರ೩|| ೪೧) ಎಂಬದಾಗಿ ಭಾರತ ಶಾಂತಿ
ಪರೈದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನಷ್ಟವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪುನಶ್ಚ ಉದ್ಧರಿ
ಸಿದವನು. ||ಇರ೩||

(ಇರ೪ನೇ ನಾಮವು) ಸುಖೇಣಃ,
ಓಮ್|| ಸುಖೇಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಮಂಗಳಕರವಾದ ಗುಣಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಸೇನೆಗಳುಳ್ಳವ
ನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೇ ರಹಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯವು ಹೇಳಲ್ಪಡು
ವುದು. ಬದ್ಧಮುಕ್ತ ನಿತ್ಯಕೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧರಾದ ಚೇತನ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು
ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಕರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೇನೆಯಂತೆ ಇರುವ
ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಮಯವಾದ ಪಂಚೋಪ ನಿವೇತ್ತಗಳನ್ನೂ ಕರೀರವಾಗಿ ವು
ಳ್ಳವನು. ||ಇರ೪||

(ಇರ೫ನೇ ನಾಮವು) ಕನಕಾಂಗದೀ,
ಓಮ್|| ಕನಕಾಂಗದಿನೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೇ ಪ್ರಕೃತವಾದ ದಿವ್ಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವ
(ವಿ|| ಶಂ|| ಮ) ಸ್ವರ್ಣಮಯವಾದ ಬಾಜಿಬಂದು ಮೊದಲಾದ ಆಭರಣಗ

೪ ಚವನು. (ವಿ) ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ದ್ಧವೆಂದರೆ ಅಪ್ರಾಕೃತ ದ್ರವ್ಯವಾದ ಪಂಚೋಪಸಿಪತ್ಮೆನ್ನುವ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೪೪೫||

(೪೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಗುಹ್ಯಾಕಿ,
ಓಮ್|| ಗುಹ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ರಹಸ್ಯೋಪ ನಿವದ್ಯೇದ್ಯನು. (ಶಂ|| ಮ) ಅಥವಾ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪಂಚೋಪಸಂಸ್ಥೆಯವಾದ ದಿವ್ಯ ದೇಹದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟವನು. ||೪೪೬||

(೪೪೭ನೇ ನಾಮವು) ಗುಹ್ಯಾಕಿ,
ಓಮ್|| ಗುಹ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯ ಬಲಾದಿಗಳಿಂದ ಗಂಭೀರನಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅತಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರ್ವೇಶ್ವರತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವುಳ್ಳವನು. ಇವನೊಡನೆ ಸೇರಿದ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅನಾದಿಯಾದ ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಕಲುಷಿತನಾದ ಸಂಸಾರಿ ಜೀತನನೂ ಕೂಡ ಚಿಳ್ಳಿದ ಬೀಜವನ್ನು ತೇದಿರುವ ನೀರಿನಂತೆ ನಿರ್ಮಲನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಾಗ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿರುವ ಪಥಮಪುರುಷನು ಅತಿ ನಿರ್ಮಲನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಲಿರುವುದನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದೊಂದಿರುವುದು. ||೪೪೭||

(೪೪೮ನೇ ನಾಮವು) ಗಹನಾಕಿ,
ಓಮ್|| ಗಹನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗದವನು. ಅಥವಾ ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯ ಭಾವಾಭಾವ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದಕಾರಣ ಗಹನನಾದವನು. (ಮ) ವಾಕ್ಯಗೂ ಮನ್ಸುಗೂ ಗೋಚರನಾಗದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತಿಳಿಯಲಶಕ್ಯನು. ಎಂದರೆ :— ರತ್ನಾಕರವೆಂಬ ಸಮುದ್ರವು ಒಳಗಿರುವ ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವಂತಹ ನೈರ್ಮಲ್ಯವುಳ್ಳದ್ದೂ

ದರೂ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಇಳಿಯುವುದಾದರೆ ಮೋಣಗಾಲು ವರಿಗಿನ ನೀರಿಲ್ಲದ
ಅಗಾಧ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವಂತೆ ಪರಮಪುರುಷನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ
ವಿಗ್ರಹವು ದಿವ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶಕವಾಗಿದ್ದರೂ ತಿಳಿಯುವು
ದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿರುವದು. ||೫೪||

(೫೪ನೇ ನಾಮವು) ಗುಹ್ನು,

ಓಮ್|| ಗುಹ್ನುಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವಾಕ್ಯಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಅಗೋಚರನು. (ಮ) ವೇ
ದಾನ್ತ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ನಾಸ್ತಿಕ ಖಂಡನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಕ್ಷಿತನಾದ
ವನು. ರಹಸ್ಯಭೂತನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವನ ಗೌ
ರವವನ್ನು ತಿಳಿದ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಕ್ಷಿತನು. ||೫೪||

(೫೫ನೇ ನಾಮವು) ಚಕ್ರಗದಾಧರಃ,

ಓಮ್|| ಚಕ್ರಗದಾಧರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮನಸ್ತತ್ವವನ್ನು ಚಕ್ರವಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿ ತತ್ವವೆ
ನ್ನು ಗದೆಯಾಗಿಯೂ ಧರಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಯೆಲ್ಲಿ ಯಾವಲಕ್ಷಣ
ದೊಡನೆ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವನೆಂದರೆ :—“ ತನುಸಃ ಪರಮೋಧಾತಾ ಕಂಬಚ
ಕ್ರ ಗದಾಧರಃ ” (ಯುದ್ಧ|| ೧೧೪|| ೧೫) ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ
ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ನಿತ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹ
ವೂ ದಿವ್ಯಭೂಷಣಗಳಂತೆ ಪಂಚಕಕ್ಷಿ ಮಯವಾದ ಚಕ್ರಗದಾದಿ ದಿವ್ಯಾ
ಯುಧಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||೫೫||

ಈ ೫೪ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ೯ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ರಸೂತಲ ಗತಾ
ಮುರ್ವೀಂ ಯಶ್ಚೋದ್ಧೃತೋ ತಿಥಿತಿಹ್ನುಣಾತ್ | “ ಮಹಾವರಾಹ ”
(೫೪) ಇತಿಸಸ್ತು ಪ್ರತೋಹ್ಯೋ ಪ್ರದೋಮನುಃ || ನಷ್ಟಾಂಚ ಧರ
ಣೀಂಪೂರ್ವಂ “ ಗೋವಿಂದೋ ” (೫೪) ಯಸ್ಸುಲಬ್ಧವಾಕ್ | ಪಂ
ಚೋಪನಿಷ ದಂಗತ್ವಾ “ ತ್ಸುಪೇಣಃ ” (೫೪) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಅಪ್ರಾ
ಕೃತಾನಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ಭೂಷಣಾನಿಚ ನಿತ್ಯಕಃ | ರತ್ನಾನಿ ಸನ್ಮಿ ಯಸ್ಯಾ

ಸಾ ಸೋಚ್ಯತೇ “ ಕನಕಾಂಗದೀ ” (೫೪೫) || ಪಂಚೋಪನಿಷದಂಗಳೇನ
ಗೂಡತ್ವಾ “ ದ್ಗುಹ್ಯ ” (೫೪೬) ಉಚ್ಯತೇ | ಮಹಾಗಾಂಭೀ ರ್ಯಯು
ಕ್ತತ್ವಾ “ ದ್ಗುಭೀರ ” (೫೪೭) ಇತಿ ಕದ್ಯತೇ || ಬಾಲ್ಯೈರ್ದೂರವ ಗಾಹ
ತ್ವಾ “ ದ್ಗುಹನಃ ” (೫೪೮) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಅನ್ಯೈರ್ದೂರವ ಬೋ
ಧೋಯೋ “ ಗುಪ್ತ ” (೫೪೯) ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ || ಯಶ್ಯಕ್ತಮದ್ವಿ
ವ್ಯಹೇತಿ ಸ್ಪಸ್ಯಾ “ ಚ್ಚಕ್ರಗದಾಧರಃ ” (೫೫೦) ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯ
ನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ವೇಧಾ ಸ್ವಾಂಗೋಽ ಜಿತಃ ಕೃಷ್ಣೋ
ದೃಢಸ್ಸಂಕರ್ಮಣೋಽಚ್ಯುತಃ | ವರುಣೋ ವಾರು
ಣೋ ವೃಕ್ಷಃ ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷೋ ಮಹಾಮನಾಃ||೫೫||

(೫೫೧ನೇ ನಾಮವು) ವೇಧಾಃ,

ಓಮ್|| ವೇಧಸೇನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ
ವಿವಿಧವೂ ಅಪರಿಮಿತವೂ ಆದ ಮಹಾ ವಿಭವವು ಸದಾ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರು
ವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೫೫೧||

(೫೫೨ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಾಂಗಃ,

ಓಮ್|| ಸ್ವಾಂಗಾಯನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಸೃಷ್ಟಿರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ
ರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಆಧಿರಾಜ್ಯ ಸೂಚಕವಾದ
ಛತ್ರಚಾಮರಾದಿ ಸಕಲ ಪರಿವಾರಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವಂತವನು. ||೫೫೨||

(೫೫೩ನೇ ನಾಮವು) ಅಜಿತಃ,

ಓಮ್|| ಅಜಿತಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ) ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ (ಕಂ|| ಮ) ಯಾರಿಂದಲೂ ಜಯಿಸಲ್ಪಡದವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪಂಚೋಪ ನಿವೃತ್ತಿಯವಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಖೇಲಾ ವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸಿನಾಕಾ ದಿಗಳಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಡದ ಅಜಿತಾ ಎಂಬ ದಿವ್ಯ ನಗರವುಳ್ಳವನು. ||೫೫||

(೫೫ರನೇ ನಾಮವು) ಕೃಷ್ಣಾಂಕ,

ಓಮ್|| ಕೃಷ್ಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನು. ಎಂದರೆ ವ್ಯಾಸರೂಪಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ನೀಲಮೇಘದಂತೆ ಆಶ್ರಿತ ಶ್ರಮೇಹರವಾದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ಯಾಮಳ ಮೂರ್ತಿಯು. ವರಾಹಾದ್ಯವತಾರವೂ ಕೂಡ ಪಂಚೋಪ ನಿವೃತ್ತಿಯ ವೆಂತಲೇ “ ಏಕೈವ ಪಂಚಭೂತ್ವಾ ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ಸಕಲಾರ್ಥಗಳೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತತ್ವ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುರವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚಿತವಾಗಿರುವುವು ||೫೫||

(೫೫ರನೇ ನಾಮವು) ದೃಢಾಂಕ,

ಓಮ್|| ದೃಢಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸ್ವರೂಪ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ನಿತ್ಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಉಪಾಸಕರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಾಸುದೇವಾದಿ ವೈರಾಗ್ಯವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ (ವಿಭು) ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತನಾದವನು. ||೫೫||

(೫೫ರನೇ ನಾಮವು), ಸಂಕರ್ಷಣಾಂಕ,

ಓಮ್|| ಸಂಕರ್ಷಣಾಯನಮಃ

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ಥೂಲ (ವಿಭು ವಾದವನು) ನಾದವನು ಯಾರಿಂದರೆ :— ಸಂಕರ್ಷಣಾಂಕ-ಸಂಕರ್ಷಣಮೂರ್ತಿಯು. ಇವನ ವ್ಯಾಪಾರವು ಪ್ರಳಯ ಕರ್ಮತ್ವವು ||೫೫||

(೫೫ರನೇ ನಾಮವು) ಅಚ್ಯುತಾಂಕ,

ಓಮ್|| ಅಚ್ಯುತಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿದಮೇಲೆ ಜಾರಿ ವುನಶ್ಚ ಕಳಗೆ ಬೀಳಲಾರರೊ ಅಂತಹ ಅಚ್ಚುತವಾದ ಸ್ಥಾನವುಳ್ಳವನು. (ಶಂ) ಸಂಕರ್ಷಣೋಚ್ಯುತಃ-ಇದು ಸಂಯುಕ್ತವಾದ ಒಂದೇ ನಾಮವು ಸಂಹಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇಸಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಲಯಮಾಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗದವನು ||೫೫೩||

(೫೫೪ನೇ ನಾಮವು) ವರುಣಃ,

ಓಮ್|| ವರುಣಾಯನಮಃ.

ಭಾ) ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಯಂಗ ತನಾಗುವ ಸೂರ್ಯರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವಂತವನು. ||೫೫೪||

(೫೫೫ನೇ ನಾಮವು) ವಾರುಣಃ,

ಓಮ್|| ವಾರುಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ವರುಣ ಪುತ್ರರಾದ ವಸಿಷ್ಠರೂಪನು ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಸ್ತೈರೂಪನು. (ಮ) ವರುಣನಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟವನು ಅಥವಾ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೆಂತಲೂ ಆಗಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ) “ತೇಮುಚಾಪ್ಯಹಂ” (ಗೀ|| ೯|| ೨೯) ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಕನನ್ನಾಗಿ ವರಿಸುವಂತಹ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿರುವಂತವನು.

(೫೫೬ನೇ ನಾಮವು) ವೃಕ್ಷಃ,

ಓಮ್|| ವೃಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಅಚಂಚಲನಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ನಿವಾಸವೃಕ್ಷ ಸ್ನಾಧೋನಾ ಮಾಪನ್ನಾ ನಾಂ ಪರಾಗತಿಃ” (ಶ್ರೀರಾ|| ೬|| ೧೨) “ಸಮಾಶ್ರಿತಾ ದ್ಬ್ರಹ್ಮತರೋ ರನಂತಾ ನ್ನಿಸ್ಸಂಕಯಃಪಕ್ಷ್ಯಫಲಪ್ರಪಾತಃ” ಎಂಬಂತೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಾವ ಭಕ್ತರಾಪರೆ ತನ್ನನ್ನು ವರಿಸಿ ಛಾಯಾ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಸರ್ವ

ಸ್ವನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಅನಂತಾಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಹೈಮಿಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಕಾಯುವಂತವನು. (ಮ) ಅಸುರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತವನು. ||೫೬೦||

(೫೬೧ನೇ ನಾಮವು) ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಾಃ,

ಓಮ್ | ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರನ್ನು ಕೃಪಾವರ್ಷದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ದಿವ್ಯ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು. (ಮ) ಪುಷ್ಕರವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೃದಯ ಪುಂಡರೀಕದಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತವನು. ||೫೬೧||

(೫೬೨ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಮನಾಃ,

ಓಮ್ | ಮಹಾಮನಸೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುದಾರವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ||೫೬೨||

ಈ ಖರ್ಗನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ೧೦ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಮಹಾವಿಭವ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಸತತಂ ವಿದಧಾತಿಯಃ | ಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಪರಮಂವೇಧಾಃ” ವೆಡೆರ್ಲೋ ಮಂಗಲಪ್ರದಃ || ಸ್ವಾಸಾಧಾರಣ ಮಂಗಂಹಿ ಛತ್ರಾದಿ ಪರಿಬರ್ಹಣಂ | ಯಸ್ಯಾಸ್ತು ನಿತ್ಯಂಸ “ಸ್ವಾಂಗಃ” (೫೫೦) ವೆಡೆರ್ಲೋ ಪರಿವಾರದಃ || ಪ್ರಾಕೃತ್ಯೇ ರ್ಜುಜಿತಾಯಾಸಾ ಯಸ್ಯಾಸ್ತು ತ್ಯ ಜಿತಾವುರಿ | “ಅಜಿತ” (೫೫೨) ಸ್ತೇನವಿಜ್ಞೇಯ ಸ್ಪುಪ್ತಾರ್ಲೋ ಮುಕ್ತಿದೋಮನುಃ || ಅಪ್ರಾಕೃತಾತಿರುಚಿರ ಮೇಚಕಃ “ಕೃಪ್ಣ” (೫೫೩) ಈರಿತಃ || ಸ್ಥೂಲತವ್ಯಾಧುಲವತ್ವಾಚ್ಚ “ದೃಢ” (೫೫೪) ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ || ಯಃಕರ್ಷಣೇ ಚಿದಚಿತೌಸ “ಸಂಕರ್ಷಣ” (೫೫೬) ಉಚ್ಯತೇ | ಯಸ್ಮಾನ್ ಚೈವತೇಸ್ಥಾನಾ ದ್ಭ್ರಹ್ಮಾದಿರಿವಸೋ “ಽಚ್ಯುತ

ತಃ ” (೫೫೭) | ಯಸ್ಸಿಹತಸ್ಸುರೈವಮಾವೃತ್ಯ “ವರುಣ” (೫೫೮)
 ಸ್ನತುಕದ್ಯತೇ | ಆಪಸ್ಯಾ ವರುಣಾಸ್ತೇಷು ಸ್ಥಿತೋ “ವಾರುಣ”
 (೫೫೯) ಈರೀತಃ | ಸಾಧೂನಾಮಾಶ್ರಯತ್ವಾಚ್ಚ ಸರ್ವೇನಸ್ಸಹನಾ
 ದಪಿ | ಸರ್ವಸತ್ತ್ವೋಪ ಜೀವೈತ್ವಾ “ದ್ವೃಹ” (೫೬೦) ಇತ್ಯಭಿಧೀ
 ಯತೇ || ಸತಾಂಪ್ರಸಾದವರ್ಷೇಣ ಪೋಷಕೇಯಸ್ಯ ಚಾಕ್ರಣೀ | “ಪು
 ವ್ಕರಾಹ” (೫೬೧) ಸ್ಸವಿಜ್ಜೋಯೋಹ್ಯಪ್ಪಾರ್ಣಃ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧಕಃ |
 ಆಗಾಧೋದಾರ ವಿಸ್ತಾರಂಮನೋಯಸ್ಯ “ಮಹಾಮನಾಃ” (೫೬೨)
 ಎಂಬ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಭಗವಾನ್ ಭಗಹಾ ನಂದೀ ವನಮಾಲೀ
 ಹಲಾಯುಧಃ | ಅದಿತ್ಯೋ ಜ್ಯೋತಿ ರಾದಿತ್ಯ
 ಸ್ಸಹಿಷ್ಣು ರ್ಗತಿಸತ್ತಮಃ ||೬೦||

(೫೬೩ನೇ ನಾಮವು) ಭಗವಾನ್,

ಓಮ್|| ಭಗವತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ; ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ಧರ್ಮವೂ ಕೀರ್ತಿ
 ಸಂಪದ್ವೈರಾಗ್ಯಗಳೂ ಮೋಕ್ಷವೂ ವುಳ್ಳವನು. ಅಧವಾ ಭೂತಗಳ
 ಉತ್ಪತ್ತಿ ಲಯಗಳನ್ನೂ ಗತಿ ಆಗತಿಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾ ೭ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ
 ತಿಳಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಯ ಪ್ರತಿಭಟವಾಗಿಯೂ
 ಕಲ್ಯಾಣೈಕ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿ
 ರುವಂತವನು. ||೬೩||

(೫೬೪ನೇ ನಾಮವು) ಭಗಹಾ,

ಓಮ್|| ಭಗಘ್ನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸಂಹಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ (ಮ|| ಪಾಠಗಳ) ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ
 ಕವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂ
 ದಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚರಿಸುತ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು. ||೬೪||

(ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಾಮವು) ನಂದೀ,

ಓಮ್|| ನಂದಿನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆನಂದೀ-ಎಂಬದಾಗಿ ಪದಜ್ಞೇದವು; ಸುಖರೂಪನು. ಅಥವಾ ಸರ್ವ ಸಮೃತ್ತಮೃದ್ಧನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನಂದೀ-ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಬಲಭದ್ರಾವತಾರ ದಲ್ಲಿ ನಂದಗೋಪರನ್ನು ತಂದೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಿದವನು. (ಅದವಾ) ಗೋ ಪಿಯರನ್ನೂ ಮಧುವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವುದರಿಂದಂಟಾದ ಆನಂದವು ಇವನು. (ಮ)ಆನಂದಕ್ಕೂ ಅದು ವೃದ್ಧವನಿಗೂ ಅಭೇದವಿದ್ದರೂ ಶ್ರು ತಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನುಂಗೀಕರಿಸಿ ಆಧಾರಾಧೇಯ ಭಾವವನ್ನುಂಗೀಕರಿಸ ಬೇಕು. ||ಇತ್ತೀ||

(ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಾಮವು) ವನಮಾಲೀ,

ಓಮ್|| ವನಮಾಲಿನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ ಸಾರ ವಾದ ಗಂಧಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ವೈಜಯಂತಿ ಎಂಬ ವನಮಾಲೆಯಿಂದ ನಿತ್ಯ ವಾಗಿ ಗೌರವನು. ||ಇತ್ತೀ||

(ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಾಮವು) ಹಲಾಯುಧಃ,

ಓಮ್|| ಹಲಾಯುಧಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಹಿಂದೇ ಹೇಳಿರುವ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಹಲ (ನೇಗಲೆಂಬ) ವೆಂಬ ಆಯುಧವುಳ್ಳ ಬಲಭದ್ರ ಮೂರ್ತಿಯು. ||ಇತ್ತೀ||

(ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಾಮವು) ಆದಿತ್ಯಃ,

ಓಮ್|| ಆದಿತ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಆದಿತೀವಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ತಪರಿಂದ ಜನಿಸಿದ ವಾಮನ ಮೂ ರ್ತಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನಗೆ ವಾಚಕವಾದ ಆಕಾರದಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡತ

ಕ್ಕವೆನು. ಸಂಕರ್ಷಣ ಬೀಜ ಮಂತ್ರವು ಆಕಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದಿತಿ ಯಾಗಿದ್ದ ದೇವಕೇದೇವಿಯ ಕುಮಾರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂತಲೂ ಹೇಳ ಬಹುದು. ಈ ಅರ್ಥವು ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ||೫೬||

(೫೬ನೇ ನಾಮವು) ಜ್ಯೋತಿರಾದಿತ್ಯೈಃ,

ಓಮ್|| ಜ್ಯೋತಿರಾದಿತ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸವರೂಪನು. ಅಥವಾ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸವರೂಪನಾದ ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ರುವಂತನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾರಾಯಣನ ವಿಷಯವು ಪ್ರಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸವರೂಪನಾದ ಆದಿತ್ಯನು. ಇದ ರಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸವರೂಪನಲ್ಲದ ಆದಿತ್ಯನೊಬ್ಬನುಂಟೋ? ಎಂದು ಕೇಳಿ ದರೆ ಸತ್ಯವು; ಪರಮ ಪುರುಷನ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಮುಂದೆ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜ ಸ್ಸೆಂಬುವುದು ಅಂಥಕಾರ ತುಲ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಮ ಪುರುಷನೇ ಜ್ಯೋತಿರಾದಿತ್ಯನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬನಲ್ಲವು. ಈ ಅರ್ಥವು ನಾರಾಯಣೇ ಯದಲ್ಲಿ “ತಯೋರ್ಭವೇನ ಯುಧ್ಯತೋಃ|| ನಿಷ್ಪ್ರಭಾಣಿಜ ತೇಜಾಂಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಚೈವಾಸನಾಚ್ಚ್ಯುತಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ||೫೭||

(೫೭ನೇ ನಾಮವು) ಸಹಿಷ್ಣುಃ,

ಓಮ್|| ಸಹಿಷ್ಣು ವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು (ವಿ|| ಭಾ) ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿದವನು. ||೫೮||

(೫೮ನೇ ನಾಮವು) ಗತಿಸತ್ತಮಃ,

ಓಮ್|| ಗತಿಸತ್ತಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗತಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವನೇ ಪರ ಮ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವ ಆಚಾರ್ಯೋತ್ತಮನಾದ ಕಾರಣ “ಗತಿಸತ್ತಮಃ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ||೫೯||

ಈ ೬೦ ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೯ ನಾಮಗಳಿಗೂ
 “ಸರ್ವಹೇಯ ಪ್ರತ್ಯನೀಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣವತ್ತಯಾ | ಪೂಜ್ಯಾತ್ಮಾ
 ಜ್ಯೋತಮೋ ಯೋಸೌ” (೫೬೩) ಇತಿಶಬ್ದದೊಡನೆ | ಭಗೃಸ್ತು
 ಕಲ್ಯಾಣಗುಣೈ ಸ್ವರ್ದ ಸ್ವರ್ದತ್ರಗಜ್ಞತಿ | ಯಶ್ಚಾಸೌ “ಭಗವಾ”
 (೫೬೪) ಪ್ರೋಕ್ತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸುಖದಾಯಕಃ || ನಂದಗೋಪೇನ ಪಿತೃ
 ಮಾ “ನಂದೀ” (೫೬೫) ತಿಪರಿಗೀಯತೆ | ಸ್ವಸೃಜ್ಯ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಾ
 ಣಾಂ ಮಾಲಯಾನಿತ್ಯಯೋಗತಃ || “ವನಮಾಲೀ” (೫೬೬) ಸಮಾ
 ಖ್ಯಾತೋ ಹೃಷ್ಯಾಣೋ ಭೂವಣಪ್ರದಃ | ಹಲಂಚ ಸತತಂ ನೀರಂ
 ಧತ್ತೆಯಾಸೌ “ಹಲಾಯುಧಃ” (೫೬೭) || ನೀರಕಾರ್ಯ ಸಮೃದ್ಧ್ಯ
 ರೋ ವಸ್ತುಣೋ ಮಂತ್ರದಾಯಕಃ | ಅವರ್ಣಾ ದೇವಪ್ರಾಪ್ತಿಯ
 ಸ್ಸ “ಆದಿತ್ಯಃ” (೫೬೮) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಆದಿತಿರ್ದೇವಕೇ ತಸ್ಯಾ ಆದಿ
 ತ್ಯೋವಾಹ್ಯತತ್ಯತಃ | ಸಮಸ್ತ ತೇಜೋಹರಣ ಜ್ಯೋತಿಷಾ ದೀಪ್ಯ
 ತೇಜಯಃ || ಸವೈಸ್ಯಾ “ಜ್ಯೋತಿರಾದಿತ್ಯಃ” (೫೬೯) ನವಾರ್ಣೇ
 ಜ್ಞಾನದಾಯಕಃ | ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಮಂತ್ರಸಹನಾ “ತ್ಸಹಿಷ್ಣು” (೫೭೦) ರಿ
 ತಿ ಕದ್ಯತೆ | ಧರ್ಮೇ ಪ್ರತ್ಯಯಿತತಮೋ “ಗತಿಸತ್ತಮ” (೫೭೧) ಉ
 ಜ್ಯತೆ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ || ಸುಧನ್ವಾ ಖಂಡಪರಶು ರ್ಧಾರುಣೋ ದ್ರವಿ
 ಣಪ್ರದಃ | ದಿವಿಸ್ಪು ಕ್ಸರ್ವದೃ ಗ್ವಾಸೋ ವಾ
 ಚಸ್ಪತಿ ರಯೋನಿಜಃ ||೬೧||

(೫೭೨ನೇ ನಾಮವು) ಸುಧನ್ವಾ,

ಓಮ್ || ಸುಧನ್ವನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮಂಗಳಕರವೂ ಇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಕವೂ ಆದ ಶಾರ್ಙ್ಗ
 ಪಿಂಬ ಧನುಸ್ಸುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಮೃತಾರ್ಥವಾಗಿ ದೇವಾಸುರರು
 ಗಳಿಗೆ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಅಸುರನಿರಾಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ
 ವಾದ ಧನುಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ||೫೭೩||

(೫೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಖಂಡಪರಶುಕ,
ಓಮ್|| ಖಂಡಪರಶವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುವುದರಿಂದ ಖಂಡಸಂಜ್ಞಿತವಾದ ಪರಶುವೆಂಬ ಆಯುಧವುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ಪರಶುರಾಮನು. ಅಥವಾ ಅಖಂಡ ಪರಶುಕ—ಅಖಂಡವಾದ ಪರಶುವೆಂಬ ಆಯುಧವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ರುದ್ರಾನುಬಂಧಿಯಾದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಶು ಎಂಬವನನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದವನು. ಈ ಅರ್ಥವು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಸರ್ವದ (೩೪೪||೯೪) ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಚನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ||೫೩೩||

(೫೩೪ನೇ ನಾಮವು) ದಾರುಣಾಕ,
ಓಮ್|| ದಾರುಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸನ್ಮಾರ್ಗವಿರೋಧಿಗಳಿಗೆ ಭಯಂಕರನು. (ಮ) ಕ್ರೂರನಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಅಂತರ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಖಂಡಿಸುವುದರಿಂದ ಭಯಂಕರನು. ||೫೩೪||

(೫೩೫ನೇ ನಾಮವು) ದ್ರವಿಣಹ್ರದಾಕ,
ಓಮ್|| ದ್ರವಿಣಹ್ರದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಭಕ್ತರಿಗೆ ಆಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಧನವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಧನದಂತೆ ಆತಿ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅದರ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವಂತವನು. ||೫೩೫||

(೫೩೬ನೇ ನಾಮವು) ದಿವಿಸ್ಪೃಕ್,
ಓಮ್|| ದಿವಿಸ್ಪೃಶೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಆಕಾಶಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪರವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಪರಮಸದದಲ್ಲಿರುವ ತತ್ತ್ವ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದವನು. ಪರಮಾರ್ಥದರ್ಶೀ ಎಂದರ್ಥವು. “ವಿದಿತ ಪರಮಾರ್ಥಃ”

ಎಂದು ಅವರ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. (ಕಂ||ಮು)
ದಿಸ್ಪೂಕ್ ಎಂತಲೂ ಪಾಠಾಂತರವು. ||೫೭೬||

(೫೭೭ನೇ ನಾಮವು), ಸುರೈದೈಕೈ,
ಓಮ್|| ಸುರೈದೈಕೈನಮಃ

(ವಿ|| ಭಾ) ಉಳಿದ ಸಮಸ್ತ ವೈಭವವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು. (ಮು)
ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು. ||೫೭೭||

(೫೭೮ನೇ ನಾಮವು) ವ್ಯಾಸಃ,
ಓಮ್|| ವ್ಯಾಸಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಯುಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಂದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಮನು
ಷ್ಯರ ಹೇಮಾರ್ಥವಾಗಿ ವೇದವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. (ಕಂ) ಸ
ರ್ವದೈವ್ಯಾಸಃ—ಸಮಸ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನಭಾಗವನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸಿದ
ವನು. ಅಥವಾ ಸರ್ವದರ್ಶಿಯಾದಕಾರಣ ಸರ್ವಾಕಾರವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ
ವನು ಸರ್ವದೈಕೈ; ವೇದಪುರಾಣಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿದವನು “ವ್ಯಾಸಃ”
ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೫೭೮||

(೫೭೯ನೇ ನಾಮವು) ವಾಚಸ್ಪತಿಃ,
ಓಮ್|| ವಾಚಸ್ಪತಯೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಪಂಚಮವೇದವಾದ ಶ್ರೀ ಭಾರತವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಪತಿ
ಯಾದವನು. ||೫೭೯||

(೫೮೦ನೇ ನಾಮವು) ಅಯೋನಿಜಃ,
ಓಮ್|| ಅಯೋನಿಜಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸಾರಸ್ವತಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪುರುಷನ ವಾಕ್ಯಿನಿಂದ ಆವಿ
ರ್ಭವಿಸಿದವನಾದಕಾರಣ “ಅಯೋನಿಜಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಅರ್ಥವು
“ಅಧಭೂಯೋ ಜಗತ್ಪುಷ್ಪಾಪ್ತವ ಭೋಕಬ್ದೋ ನಾನುನಾದಯತ್ |
ಸರಸ್ವತೀಮುಚ್ಚಚಾರ ತತ್ರ ಸಾರಸ್ವತೋಽಭವತ್” ಎಂಬ (ಮಹಾ
ಭಾರ|| ಕಾಂ|| ೩೫೦|| ೩೭) ವಚನ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿರುವದು. (ಕಂ||ಮು)

ವಾಚಸ್ಪತಿರಯೋನಿಜಃ—ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವತೆಯು. 'ವಾಚಸ್ಪತಿಯೇ ಅಯೋನಿಜಾಯನಮಃ' ಎಂಬದಾಗಿ ತುಲನಾಸಮರ್ಪಣಮಂತ್ರವು. "ರುದ್ರಾಯ ಪತುಪತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ" ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೫೧||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೯ ನಾಮಗಳಿಗೂ "ಸುಶೋಭನಂ ಧನುರೈ ಸ್ಯ" "ಸುಧನ್ವಾ" (೫೨೦) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ತೀವ್ರಕೋಪಾ ತ್ಪರಕುನಾರೌದ್ರ ಸಂಗ್ರಾಮ ಖಂಡನಾತ್ || ಇತ್ಯುಕ್ತಃ "ಖಂಡಪರಕು" (೫೨೩) ರ್ನ ವಾರ್ಣಶ್ಚೂಕನಾಶಕಃ || ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಶತ್ಕ್ರಾಂತಾಂ ದಾರಹಾದುಃ "ದಾರುಣಃ" (೫೨೪) || ಶಾಸ್ತ್ರಂತದರ್ಧಂ ದ್ರವಿಣಂ ಪ್ರದದಾತಿ ಜನಾಯಯಃ | ವ್ಯಾಸೋಭೂತ್ವಾ ಹರಿಸ್ಸಾಕ್ಷಾ "ದ್ವೈವಿಣಪ್ರದ" (೫೨೫) ಉಚ್ಯತೇ || ಪರಯಾ ವಿದ್ಯಯಾಯಸ್ಸವ್ಯಂ ಸ್ಪೃಶತೀತಿ ಪದೇ ಪದೇ | "ದಿವಿಸ್ಪೃಕ್" (೫೨೬) ಸೋಚ್ಯತೇನಿತ್ಯಂ "ಸರ್ವದೃಕ್" (೫೨೭) ಸರ್ವ ದರ್ಶನಾತ್ || ತ್ರಯಾತ್ಮತ್ವತುರ್ಧಾರಕರಣಾತ್ "ವ್ಯಾಸ" (೫೨೮) ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಬುದ್ಧೈಃ | ವಾಚಃ ಪಂಚಮವೇದಸ್ಯ ಸ್ವಾವಿಾ "ವಾಚಸ್ಪತಿಃ" (೫೨೯) ಸ್ತೃತಃ || ಸಾರಸ್ವತಾವತಾರೇಹಿ ಭಗವನ್ಮುಖಸಂಭವಾತ್ | ಸ್ತೃತೋ "ಹ್ಯಯೋನಿಜ" (೫೩೦) ಇತಿವಸ್ವರ್ಣಃ ಕರ್ಮನಾಶಕಃ" ಎಂಬೀರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ತ್ರಿಸಾಮಾ ಸಾಮಗ ಸ್ಸಾಮ ನಿರ್ದಾಣಂ
ಭೇವಜಂ ಭಿವಕ್ | ಸನ್ನಾಸಕೃ ಚ್ಛಮ ಶ್ಯಾಂ
ತೋ ನಿಷ್ಠಾ ಶಾಂತಿಃ ಪರಾಯಣಃ ||೬೦||

(೫೩೧ನೇ ನಾಮವು) ತ್ರಿಸಾಮಾ,

ಓಮ್ || ತ್ರಿಸಾಮೋನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ದೇವವ್ರತವನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ಮೂರು ಸಾಮವೇದ ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಸಾಮಗರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಮು) ಬೃಹತ್, ರಥಂತರಂ, ವಾಮದೇವ್ಯಂ, ಮೇವ ಮೂರು ಸಾಮಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿ

ಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ (ಮೆ) ಉದ್ಗಾತೃ ಪ್ರತಿಹಂತ್ಯ ಪ್ರಸೋ-
ತೃಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಋತ್ವಿಕ್ಯಗಳು ಮಾಡುವ ಸಾಮಗಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯ
ವುಳ್ಳನು. ||೫೧||

(೫೧ನೇ ನಾಮವು) ಸಾಮಗಃ,

ಓಮ್|| ಸಾಮಗಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸ್ವಾನುಭವದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಾನೂ ಅಂತಹ
(ಕಂ|| ವಿ|| ಮೆ) ಸಾಮಗಾನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು. ||೫೨||

(೫೨ನೇ ನಾಮವು) ಸಾಮ,

ಓಮ್|| ಸಾಮ್ನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮೆ) ಸಾಮವೇದಸ್ವರೂಪನು. “ ವೇದಾನಾಂ ಸಾಮವೇ
ದೋಸ್ತು ” (ಗೀ|| ೧೦) ಎಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದಕ್ಕೆ ಭಗವದ್ವಿಭೂ-
ತಿತ್ವಕ್ರವಣವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿತು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ
ನ್ನು ಗಾನಮಾಡುವಂತವರ ಪಾಪವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. “ ಪೂ-
ಅಂತಕರ್ಮಣಿ ” ಇತಿ ಧಾತುಃ. ||೫೩||

(೫೩ನೇ ನಾಮವು) ನಿರ್ದಾಣಂ,

ಓಮ್|| ನಿರ್ದಾಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವದುಃಖ ಶಾಂತಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಪರಮಾನಂದರೂ-
ಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿಕೊಂಡ
ವರುಗಳಿಗೆ ಪರಮಗತಿಯಾದ ಆನಂದಸ್ವರೂಪನು. (ಮೆ) ಪ್ರಾಕೃತ
ಕರೀರವಿಲ್ಲದವನು. ||೫೪||

(೫೪ನೇ ನಾಮವು) ಭೇಷಜಂ,

ಓಮ್|| ಭೇಷಜಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಂಸಾರ ರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧವಾಗಿ
ರುವಂತವನು. (ಕಂ) “ಭಿಷಕ್ತಮಂತಾ ಭಿಷಜಾಂ ಕೃಣೋಮಿ”
(ಋಕ್ಸಂ|| ೧|| ೩೩|| ೪) ಎಂಬದಾಗಿ ಈ ಆದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಯು.
||೫೪೫||

(೫೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಭಿಷಕ್,

ಓಮ್|| ಭಿಷಜೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮವೂ ಆದ ವಿದ್ಯೆಯ
ನ್ನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿ (ಕಂ|| ಮ) ಸಂಸಾರರೋಗಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯನಾ
ಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ವ್ಯಾಧಿಮೂಲವನ್ನು ಕಂಡು ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾ
ಡುವಂತವನು. ||೫೪೬||

(೫೪೭ನೇ ನಾಮವು) ಸನ್ಯಾಸಕೃತ್,

ಓಮ್|| ಸನ್ಯಾಸಕೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸವೆಂಬ ತುರಿಯಾಶ್ರಮವೆ
ನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. (ಮ) ಸರ್ವವಿದ್ಯಾ ಪರಿತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿ
ನಿಂದ ಮಾಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸ
ಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವನು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ
ನ್ನು ಮಾಡುವದು ತಾನೇ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ:—ಸನ್ಯಾಸದಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸಕ
ನಾಗಿರುವನು ವಿಷಯವೈರಾಗ್ಯವನ್ನೂ -ನಾನುಎಂಬ ದುರಭಿಮಾನ
ವನ್ನೂ ಬಿಡಿಸುವೆಂಬ ಸಾತ್ವಿಕ ಸನ್ಯಾಸದಿಂದ ಎಂದರೆ ಸಾತ್ವಿಕತ್ವ
ಗದಿಂದ ರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನಿವರ್ತಿಸುವನೆಂದರ್ಥವು. ||೫೪೭||

(೫೪೮ನೇ ನಾಮವು) ಶಮಃ,

ಓಮ್|| ಶಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಯತೀನಾಂ ಪ್ರಶಮೋಧಮೋ ನಿಯಮೋ ವನ
ವಾಸಿನಾಂ | ದಾನಮೇವಗೃಹಸ್ಥಾನಾಂ ಶಿಶ್ರೂಷಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾಂ”
ಎಂಬೀಪ್ರಮಾಣವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ

ಸಾಧಕವಾದ ಶಮವೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸುವಂತೆ
ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸನ್ಮಾನ್ಯಸಂಹಿತೆ ರಕ್ಷಣನಾದ ಪರಮಪುರುಷ
ನಲ್ಲಿ ಹನ್ನು ಭಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವದು ತಾನೆ; ಇದನ್ನು ತಾನೆ ಪರ
ಮಾತ್ಮನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೋಗಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನಾಗಿ “ವೇದಾನ್ತವಿಜ್ಞಾನ ಸು
ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಾಃ” (ತೈ|| ಉ|| ೧೧|| ೧೦) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿರು
ವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಕ್ಕಾ ಭಯ ಕೋಧವೇ ನೂದಲಾದವುಗ
ಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೇಕೆಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನಾದುದರಿಂ
ದ, ಶಮಃ—ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವಂತವನು (ಮ) ಕಾಮಾದಿ
ಹೇಯಗುಣಗಳಿಲ್ಲದಕಾರಣ ಶಾಂತನಾದವನು ಅಥವಾ ಶಾಂತಿಯುಳ್ಳ
ವನು. ಯದ್ವಾ ಶಾಂತಿರೂಪನಾದವನು. ||೪೪||

(೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಶಾಂತಃ,

ಒಮ್|| ಶಾಂತಾಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿ ಅಸಂಗನು. “ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಂ ವಿದ್ಧ
ಲೋಕಂ” (ಶ್ವೆ ೬|| ೧೯) ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ (ವಿ|| ಭಾ) ಸಮುದ್ರದಂತೆ
ಅಪಾರವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೂ ತರಂಗಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ
ರುವ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಶಾಂತನಾ
ಗಿರುವಂತವನು. ||೪೫||

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ನಿಷ್ಕಾಂ,

ಒಮ್|| ನಿಷ್ಕಾಯೈನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಇವನಲ್ಲಿಯೇ
ಇರುವವಾದುದರಿಂದ, (ವಿ|| ಭಾ) ವಿರಕ್ತರಾದ ಮಹಾತ್ಮರುಗಳ ಶುಭಾ
ಶ್ರಯಭೂತಗಳಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳವನು. ||೪೬||

(೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಶಾಂತಿಃ,

ಒಮ್|| ಶಾಂತಾಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತ ಅವಿದ್ಯಾನಿವೃತ್ತಿರೂಪವಾದ ಶಾಂತಿಯುಳ್ಳ ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತವರು ಪರಮ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ತನ್ನನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಾಗ ನಾವು ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವೆವೆಂಬ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮರೆತಿರುವಂತೆ ತೋರುವಂತವನು ||೫೯||

(೫೯೦ನೇ ನಾಮವು) ಪರಾಯಣಂ,

ಓಮ್|| ಪರಾಯಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವೋತ್ತಮವೂ ವುನರಾವೃತ್ತಿ ಶಂಕಾರಹಿತವೂ ಆದ ಸ್ಥಾನವು. ಈ ನಾಮವನ್ನು ವುಲ್ಲಿಂಗಮಾಡುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಹು ವ್ರಿಹಿ ಸಮಾಸವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತವರಿಗೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾದ ಪರಮಭಕ್ತಿಯು ಇವನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವಕಾರಣ “ಪರಾಯಣಂ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಮ) ಪರಾಯಣಂ-ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ನವುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷ್ಯಪದಗಳನ್ನು ಲಿಯಬೇಕು. ||೫೯೦||

ಈ ೬೦ ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೧೦ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಪ್ರೋಕ್ತಂ “ಸ್ತುತಮಾ” (೫೯೧) ಯಶ್ಯಾಸೌ ಬೃಹದಾದಿತ್ರಿ ಸಾಮಗಃ | ಸ್ವಯಂ ಸ್ವಾನುಭವೇ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಗಾಯತೀತಿಚ “ಸಾಮಃ” (೫೯೨) || ಸ್ವಗಾಯಕಾನಾಂ ಕಾಲುಪ್ಯನಾಕಕ “ಸ್ನಾಮ” (೫೯೩) ಈರಿತಃ | “ನಿರ್ವಾಣಂ” (೫೯೪). ಸ್ಯಾತ್ಪರಗತೇ ನಿರ್ಮಿತಂ ಸರ್ಗತೃನಸಾಂ || ಆಸಾಧ್ಯ ಭವರೋಗಸ್ಯ “ಭೇಷಜಂ” (೫೯೫) ಯ ಸ್ಸದೌಷಧಂ || ಭವರೋಗ ನಿವಾಜಿಷ್ಟೋ ಯೋಸೌ “ಭಿಷ” (೫೯೬) ಗುದೀರಿತಃ || ತ್ಯಾಗೇನ ಸಾತ್ವಿಕೇನಾಶು ರಜಸಸ್ತಮಸಃ ಪದಂ | ಯಃ ಪ್ರೇತತಿಸ “ಸನ್ಯಾಸಕೃ” (೫೯೭) ನ್ನ ವಾಣೋ ಮನುಸ್ಸುಕ್ತುತಃ || ನುದ್ಯುತ “ಶ್ರಮಃ” (೫೯೮) ಪ್ರೋಕ್ತಂ “ಶ್ಯಾನೋ” (೫೯೯) ವಿಕ್ರುತಮಾನಸಃ | ನಿಷೀಯತೇಹ್ಯರ್ಥಿನಾಂ ಯೋಹೃದಿ “ನಿಷ್ಕಾ” (೬೦೦) ಸಕದ್ಯುತ || ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಾಶ್ಯಮ್ಯಂತಿ ಸಮಾಧೌ ಪರಮೇಯತಃ | ಅತ “ಶ್ಯಾನಿ” (೬೦೧) ರಿತಿಪ್ರೋಕ್ತೋ ಋತ್ವಣೋ ಭುಕ್ತಿದೋಮನುಃ || ಯಸ್ಮಾತ್ಪು ಪರಮಾ ಭಕ್ತಿ ಕ್ಷರಮಪ್ರಸಿಕಾಮತಾ |

ತಸ್ಮಾತ್ “ತ್ಪರಾಯಣ” (೫೯೦) ಮಿತಿಸ್ತೃತೋಹ್ಯಪ್ಪಾರ್ಣ ಉಕ್ತ
ಮಃ ||” ನಿಂಬೀರೀತಿಯಿಂದ ವಿವರಣವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು

ಮೂ|| ಶುಭಾಂಗ ಶಾನ್ತಿದ ಸ್ಪೃಷ್ಟಾ ಕುಮುದಃ
ಕುವಲೇಶಯಃ || ಗೋಹಿತೋ ಗೋಪತಿ ರ್ಗೋ
ಪಾ ವೃವಭಾಕ್ಷೋ(೬೦೦) ವೃವಪ್ರಿಯಃ ||೬೩||

(೫೯೩ನೇ ನಾಮವು) ಶುಭಾಂಗಃ,
ಓಮ್|| ಶುಭಾಂಗಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸುಂದರವಾದ ಮುಖಾದ್ಯವಯವ ಉಳ್ಳವನು. (ವಿ||
ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ
ಯಮನಿಯಮಾದ್ಯಂಗಗಳಿರುವವನು. || ೫೯೩ ||

(೫೯೪ನೇ ನಾಮವು) ಶಾನ್ತಿದಃ,
ಓಮ್|| ಶಾನ್ತಿದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ರಾಗ ದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದೆಂಬ ಶಾನ್ತಿಯ
ನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರಿಗೆ
ವುನಶ್ಚ ಸಂಸಾರ ಸಂಬಂಧವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದಂತೆ ತನ್ನ ಸಾಯುಜ್ಯವ
ನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ||೫೯೪||

(೫೯೫ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ಪೃಷ್ಟಾ,
ಓಮ್|| ಸ್ಪೃಷ್ಟೇನಮಃ.

(ಮ|| ಶಂ) ಸ್ಪೃಷ್ಟಾದಿಯಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವ
ನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲವರನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಬಂ
ಧವಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಭೋಗಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲ ಚೇತನರನ್ನು ಅವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ
ವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವನು. ||೫೯೫||

'(೫೯೬ನೇ ನಾಮವು) ಕುಮುದೇ,

ಓಮ್ || ಕುಮುದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸ್ತಂಭ ಪರ್ಯಂತರಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ವರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಭೋಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯುಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತಾನೂ ಸಂತೋಷಿಸುವಂತವನು. ||೫೯೬||

(೫೯೭ನೇ ನಾಮವು) ಕುವಲೇಶಯಃ,

ಓಮ್ || ಕುವಲೇಶಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕುವಲವೆಂದರೆ ಜಲವು, ಅದರಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಂತವನು. (ಶಂ) ಕುವಲವೆಂದರೆ ಬದರೀ ಅಥವಾ(ಯಳಚೇ) ಹಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಸರು. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ತಕ್ಷಕರೂಪಿಯಾದ ವನು. (ಇಲ್ಲಿ ಋಷಿವ್ರತರ ಶಾಪದಿಂದ ಯಳಚೇ ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತಕ್ಷಕನು ಪರೀಕ್ಷೆತ್ತನ್ನು ಕಚ್ಚಿದ ಶ್ರೀಭಾಗವತ ಕಥೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ) ಯದ್ವಾ; ಭೂಮಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಸರ್ಪಗಳು ಕುವಲವೆಂತಲೂ ಇಂತಹ ಕುವಲವೆಂಬ ಆದಿಶೇಷನಲ್ಲಿ ಶಯನಮಾಡಿರುವಂತವನು “ ಕುವಲೇಶಯಃ ” ಎನ್ನುವುದುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕುಕ್ಕಿತವಾದ ಎಂದರೆ ಅಸಾರವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಿಸುವಂತಹ ಜೀವರು, ಕುವಲಾಃ ಎನ್ನುವುದುಮರು. ಇಂತವರು ತಮ್ಮ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರ ಪ್ರಭಾವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವರು. ಇಂತವರನ್ನು ಆ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ನಾವು ತಿರುಗುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸುವಂತವನು. ||೫೯೭||

(೫೯೮ನೇ ನಾಮವು) ಗೋಹಿತೇ,

ಓಮ್ || ಗೋಹಿತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಗೋವರ್ಮನ ಪರ್ಮತವೆ

ನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೆಂತಲಾದರೂ ; (ಶಂ|| ಮ) ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಹಿತನೆಂತಲಾ
ದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಲ್ಲಿನ ಗೋಕಲ್ಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯು
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಅದರಿಂದ ಸಂಸಾರ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ಥಿಲವಾದ ಪ್ರ
ಕೃತಿಮಂಡಲವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ; ಅದಕ್ಕೆ ವೈವಸ್ವತಕನು ||೫೯||

(೫೯ನೇ ನಾಮವು) ಗೋಪತಿಃ,

ಓಮ್|| ಗೋಪತಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಭೋಗಭೂಮಿಯಾದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪತಿಯಾದವನು. ||೫೯||

(೬೦ನೇ ನಾಮವು) ಗೋಪಾ,

ಓಮ್|| ಗೋಪ್ತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಭೂಮಿಗೆ ರಕ್ಷಕನು. ಅಥವಾ ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ
ತನ್ನನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವಂತವನು. (ಮ) ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ಕರ್ಮಫಲವಾದ ಈ ಚಕ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. ||೬೦||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾರ್ಯ ಭಾಷಿತವಾದ
ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗುಣ ದರ್ಶನವೆಂಬ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ
ಪಷ್ಕ ಕತಕವು ಸಮಾಪ್ತವು.

(೬೦೧ನೇ ನಾಮವು) ವೃಷಭಾಕ್ಷಃ,

ಓಮ್|| ವೃಷಭಾಕ್ಷಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸರ್ವೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವಂತಹಾ ಧರ್ಮಮಯವಾ
ದ ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಚಕ್ರದ ಮಧ್ಯಸ್ಪರ್ಶವೆನಿಸಿ
ನಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. ಎಂದರೆ :—ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ಕರ್ಮ ಫಲಕ್ಕೆ
ಧರ್ಮವು ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಚಕ್ರವೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ

ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ಇದನ್ನು ಅಕ್ಷವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿರುವಂ
ತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೬೦೦||

(೬೦೦ನೇ ನಾಮವು) ವೃಷಪ್ರಿಯಃ,
ಒಮ್ || ವೃಷಪ್ರಿಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಧರ್ಮಪ್ರಿಯನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿರೂ
ಪಗಳಾದ ಯರೂ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನು. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ
ರುವುದರಿಂದ ತಾನೆ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮತ್ವ ವ್ಯವಹಾರವಿರುವುದು. ಕ್ರು
ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಧಿ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ಫಲವನ್ನಾಗಿ ಹೇ
ಳುವುದು. ಈ ಅರ್ಥವು ದ್ರಮಿಡಾಚಾರ್ಯರಿಂದಲೂ “ಫಲಸಂಬಿಭತ್ಸ
ಯಾಹಿ ಕರ್ಮಭಿರಾತ್ಮಾನಂ ಪಿಪ್ರೀಷಂತಿ || ಸಪ್ರೀತೋಽಲಂ ಫಲಾಯೇತಿ
ಹಿಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯದಾ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ||೬೦೧||

ಈ ೬೦೧ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿ
ಗೂ “ ಸ್ವತಃಕ್ರೂದ್ಭವಕಲ್ಯಾಣ ಯಮಾದ್ಯಷ್ಟಾಂಗ ಸಂಭವಃ | ಯ
ಸ್ಮಾ “ ಚ್ಚುಭಾಂಗ ” (೫೯೩) ಸ್ಕಂಪೋಕ್ತ ಸ್ಪಷ್ಟಾರೋಧಾ
ನ್ಯದಾಯಕಃ || ಏವಂನಿಷ್ಪನ್ನ ಭಕ್ತಿಭೈಶ್ಚಾನಿ ಸಾಯುಜ್ಯ ಸಂಜ್ಞಾ
ಕಾಂ| ಮಹಾನಂದಂದದಾತೀತಿ “ಶಾಂತಿದಃ” (೫೯೪) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಕ
ರ್ಮಮೈಚಿತ್ರ್ಯತಸ್ತಪ್ಪೀಕೌ “ಸ್ರಷ್ಟಾ” (೫೯೫) ಸೃಷ್ಟಿಸ್ತಪಜೀತಿತಿಯಃ |
ಕೌಪ್ರಾಕೃತೇ ಮಂಡಲೇಯ ಸ್ಪಷ್ಟೋಕ್ತವಾನಪಿ ಭೋಜಯತ್ ||
ಮೋದತೇಯಸ್ಸದಾಕಾಲಂ “ ಕುಮುದ ” (೫೯೬) ಸ್ನತುಗೀಯತೇ ||
ಕುತ್ಸಿತಂ ಬಲಮೇಷಾಂತೇ ಕುವಲಾ ಜೀವಸಂಜ್ಞಾಕಾಃ | ದೇಹೇಂದ್ರ
ಯಾದೇರಿಶಾಸ್ತ್ರೇ ಕುವಲೇಶಾ ಇತಿ ಸ್ಮೃತತಾಃ || ಯಸ್ಮಾನ್ನಿ ಯಚ್ಚ
ನ್ಯಾತೀತಿ “ ಕುವಲೇಶಯ ” (೫೯೭) ಉಚ್ಯತೇ || ಸಂಸಾರಬೀಜ ಹ್ರೇ
ತ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಕೃತೇಸ್ಸಾಧಿಸಕಶ್ಚಯಃ | ಸ “ ಗೋಹಿತಃ ” (೫೯೮) ಸ್ಯ
ರ್ಗಭೋಮೇಃ ಪತಿತ್ವಾ “ ದ್ವೋಪತಿಃ ” (೫೯೯) ಸ್ತೃತಃ || ಯಃಕರ್ಮ
ಫಲಚಕ್ರಸ್ಯ “ ಗೋವತ್ತಾ ” (೬೦೦) ಹಿಪರಿವಾಲನಾತ್ | ಯಸ್ಯಾ
ಹೋ “ ವೃಷಭೋಧರೋ “ವೃಷಭಾಕ್ಷ ” (೬೦೧) ಸ್ತುಉಚ್ಯತೇ ||
ಧರ್ಮಪ್ರಿಯೌ ತವಾಸ್ಯೇತಿ ಪ್ರವರ್ಮಕ ನಿವರ್ತಕೌ “ ವೃಷಪ್ರಿಯಃ ”

(೬೦೦) ಸವಿಜ್ಞೇಯೋ ಹ್ಯಪ್ಪಾರ್ಣವಃ ಫಲದೋಮನುಃ ” || ಎಂಬಿ ರೀತಿ
ತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ || ಅನಿವರ್ತೀ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ ಸಂಕ್ಷೇಪ್ತಾ
ಕ್ಷೇಮಕೃ ಚ್ಛಿವಃ | ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷಾ ಶ್ರೀವಾಸ
ಶ್ರೀಪತಿ ಶ್ರೀಮತಾಂವರಃ ||೬೦||

(೬೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಅನಿವರ್ತೀ,

ಒಮ್ || ಅನಿವರ್ತಿನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರಗದವನು ; ಎಂ
ದರೆ ಮಹಾಶೂರನೆಂತಲೂ ಮಹಾ ಧಾರ್ಮಿಕನೆಂತಲೂ ಅರ್ಥವು. (ವಿ|| ಭಾ)
ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವರನ್ನು ಧೂಮಾದಿ ಮಾರ್ಗದಿಂದ
ಏಳು ಲೋಕಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಪುನಶ್ಚ ಹುಟ್ಟುವಂತೇ ಮಾಡಿ ಸಂ
ಸಾರ ಮಂಡಲದಿಂದ ಕಡತೇರದಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ಆದುದರಿಂದ
ಲೇಸಂಸಾರ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಇವರಿಗೆ ಕೊನ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ||೬೦೨||

(೬೦೨ನೇ ನಾಮವು) ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ,

ಒಮ್ || ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸದೇ ತಿರಿಗಿ
ಸಲ್ಲಚ್ಛ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದವರ
ನ್ನೂ ತನ್ನ ಆತ್ಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು. ||೬೦೩||

(೬೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಸಂಕ್ಷೇಪ್ತಾ,

ಒಮ್ || ಸಂಕ್ಷೇಪ್ತೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಪಾಪವನ್ನು
ಸಂಕೋಚಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. (ಶಂ|| ಮು) ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಸಂ
ಚವನ್ನು ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚಪಡಿಸುವಂತವನು. ||೬೦೪||

(೬೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಹ್ರೇಮಕೃತ್,
ಓಮ್|| ಹ್ರೇಮಕೃತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಬಂದವನನ್ನು ಎಂದರೆ ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿ ಸಿದವನಿಗೆ ಹ್ರೇಮರೂಪವಾದ ರಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ಪರಿಹ ರಿಸಿ ಹ್ರೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು. (ಮ) “ಹ್ರೇಮಕೃಚ್ಛವಃ” ಒಂದೇ ನಾಮವು. (ಶಂ) ಒಡನೆ ಅರ್ಥಭೇದವಿಲ್ಲವು. ಇದರಿಂದ “ಸ ರ್ಯಶ್ಚರೈಶ್ಚಿವಃ” ಎಂಬ ನಾಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭೇದವು ಸಿದ್ಧವಾಯಿ ತು. ||೬೦೬||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (ಶಂ||ಭಾ) ಅನುಸಾರವಾಗಿ ೬ನೇ ಶತಕವು ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(೬೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀವತ್ಸವಹ್ರಾಃ,
ಓಮ್|| ಶ್ರೀವತ್ಸವಹ್ರಸೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ಗುರುನ್ನು ತನ್ನ ವಹ್ರಸ್ಸುಲದಲ್ಲಿ ಉ ಛವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನಿಯಾಮ್ಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಚೇತನ ಕೋಟಿಗಳಿ ಗಿಂತಲೂ ಇವನನ್ನು ಭಿನ್ನಪಟ್ಟವನನ್ನಾಗಿ ತೋರಿನುವುದೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪ್ರೇ ವಲ್ಲಭನಾಗಿರುವ ಅದ್ಭವೈಕ್ಯ ಸೂಚಕವೂ ಆದ ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ಚಿಹ್ನೆ ವುಳ್ಳವನು. ಈ ನಾಮದ ಮೊದಲು ಇವನನ್ನು ಶಿವನೆಂದು ಮಂಗಳಕರ ನನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಪತ್ತಿಯು ತೋರಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೈ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರವಾದ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ೬ನೇ ಶತಕವು ಸಂಪೂರ್ಣವು.

(೬೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀವಾಸಃ,
ಓಮ್|| ಶ್ರೀವಾಸಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ|| ವಿ) ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಯಥೇಚ್ಛ ವಿಹಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕಲ್ಪಕ ವೃಕ್ಷವುಳ್ಳ ಉದ್ಯಾನ ವನ

ದಂತೆ ಇರುವಂತವನು. “ಶ್ರೀಯೋನಿತ್ಯಸೈರ ವಿಹಾರ ಕಲ್ಪದ್ರು
ಮೋದ್ಯಾನಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಲ್ಲಿ ಅರಿಯಬೇಕು. ||೬೦೮||

(೬೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀಪತೀತಿ

ಓಮ್|| ಶ್ರೀಪತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಹೀರಾಬ್ಧಿಯ ಮಧನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀದೇವಿ
ಯು ಸರ್ವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇವನನ್ನೇ ಪತಿಯಾಗಿ ವರಿಸಿರುವಳು. ಅಥ
ವಾ ಶ್ರೀಕಬ್ಧಿ ವಾಚ್ಯವಾದ ಪರಾ ಎಂಬ ಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದವನು.
(ಮ|| ಭಾ) “ತುಲ್ಯಶೀಲವಯೋವೃತ್ತಾಂ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಸುಂ|| ೧೬|| ೫)
ಎಂಬಂತೆ ಶ್ರೀದೇವಿಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ಪತಿಯು. ||೬೦೯||

(೬೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀಮತಾಂವರಃ,

ಓಮ್|| ಶ್ರೀಮತಾಂವರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮವೇದ ರೂಪಗಳಾದ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳ
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನನಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಶ್ರೀಮಹಾಲ
ಕ್ಷ್ಮೀತ್ರಯ ಆದರ ಪೂರ್ವಕವಾದ ದಿವ್ಯ ಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರನಾದ
ಪರಮಾತ್ಮನು. ಅನಂತಾತ್ಮಾಗಿ ಒಂದೆರಡಾದ ಅವಳ ಕಟಾಕ್ಷ ಲೇಶ
ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳು. “ಶುಕ್ಲಮಾ
ಲ್ಯಾಂ ಬರಧರಾ ಸ್ನಾತಾಭೂಷಣ ಭೂಷಿತಾ | ಪಶ್ಯಂತಾಂಸರ್ವ ದೇವಾ
ನಾಂ ಯಯೌವಹ್ನ ಸ್ಫುಲಂಹರೇತಿ || ತಯಾವಲೋಕಿತಾದೇವಾ ಹರಿವಹ್ನ
ಸ್ಫುಲಸ್ಯಯಾ | ಲಕ್ಷಾಕ್ಷ್ಯಮೈತ್ರೇಯ ಸಪಸಾಪರಾಂ ನಿರ್ಮಲತಿಮಾಗ
ತಾಃ” ಶ್ರೀವಿ|| ವು|| ೧|| ೫೯|| ೧೦೬) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥ
ಸೂಚನವನ್ನು ಮಾಡುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ
ಯ ಕಟಾಕ್ಷ ಲೇಶಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಆದರಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀತ್ರಯ
ನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದುವ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರೇಂ
ದ್ರಾದಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೀಪ್ರಾಪ್ತನಾದಕಾರಣ “ಶ್ರೀಮತಾಂವರಃ” ಎನ್ನು
ಲ್ಪಡುವನು ||೬೧೦||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ೬೪ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೯ ಸಾ
ಮಗಳಿಗೂ “ಏತೃಯಾನ ಪ್ರವೃತ್ತಾಂತಾಂ ಸುಸಾರಾನ್ನ ನಿವರ್ಮನಾತ್ |

“ಅನಿವರ್ತೀ” (೬೦೩) ಸಮಾಖ್ಯಾತೋ ವ್ಯವ್ಯಾಖ್ಯೋಽಭಯದೋ
ಮನುಃ || ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಾಣೋಯಸ್ಯ ಹ್ಯಾತ್ಮಾನಸ್ಸಂತಿ ಸಸ್ತೃತಃ |
“ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮೇ” (೬೦೪) ತ್ಯವ್ಯವೇಣೋ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಫಲಮೋಚಕಃ||
ಸ್ಯಾಭಾವಿಕಾಸಂಕುಚಿತ ಮೇಧಾಯಶ್ಚ ಪ್ರಕಾಶನಂ | ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮ
ಣಾಂ ಕರುಂ ಶೀಲಂ ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ಸರ್ವದಾ || ಸ “ಸಂಕ್ಷೇಪಿ”
(೬೦೫) ತಿಕಥಿತ ವ್ಯವಹಾರೋ ಧೀವಿಕಾಸದಃ || ಅಸಂಕೋಚ ಜ್ಞಾನರೂಪ
ಕ್ಷೇಮಸ್ಯ ಕರಣಾತ್ಮತಾಂ | “ಕ್ಷೇಮಕೃ” (೬೦೬) ಚಕ್ಷುಃ ಸರ್ವೇ
ಷಾಂ ಶಿವಸ್ಯ ಕರಣಾ “ಚಿಛವಃ” (೬೦೭) || ಲಕ್ಷ್ಮೀವಲ್ಲಭ್ಯ ಸೌ
ಭಾಗ್ಯ ಚಿಹ್ನಂ ಶ್ರೀವತ್ಸನಾಮಕಂ || “ಶ್ರೀವತ್ಸವತ್ಸಾ” (೬೦೮) ಯ
ಸ್ಯಾಸ್ಮಿವತ್ಸಸೀತಿಸತುಸ್ತೃತಃ || ಶ್ರೀಯೋವಿಹಾರಸಾಧನತ್ವಾ “ಚಿಛ್ರಿ
ವಾಸ” (೬೦೯) ಇತಿಚೋಚ್ಯತೆ || ಸ್ವಯಂ ಶ್ರಿಯಾಪತಿತ್ವೇನ ವೃತ
ವಾ “ಶ್ರೀಪತಿಃ” (೬೧೦) ಸ್ತೃತಃ || ದೇವಾನಾಂ ಶ್ರೀಮತಾಂ
ಶ್ರೀಪಂ “ಶ್ರೀಮತಾಂವರ” (೬೧೧) ಉಚ್ಯತೆ ||” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿ
ಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಶ್ರೀದ ಶ್ರೀಶ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೀನಿಧಿ
ಶ್ರೀವಿಭಾವನಃ | ಶ್ರೀಧರ ಶ್ರೀಕರ ಶ್ರೀಯ
ಶ್ರೀಮಾ ನೋಲಕತ್ರಯಾಶ್ರಯಃ ||೬೦೬||

(೬೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀದಃ,

ಓಮ್|| ಶ್ರೀದಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಂಪತ್ಪ್ರದನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನಿತ್ಯನೂತ
ನವಾಗಿರುವ ತನ್ನ ನಿರ್ವ್ಯಾಜವಾದ ಪ್ರೇಮರಸವೆಂಬ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಶ್ರೀ
ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಕೊಡುವಂತವನು. ಎಂದರೆ ;—ಅವಳಿಗೆ ಜೀವನಾ
ಧಾರನೆಂದರ್ಥವು. ಅವನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತಾನೆ ಅವಳನ್ನು
ಶ್ರೀಃ ಎನ್ನುವೆದು. ||೬೦೬||

(೬೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀಶಃ,

ಓಮ್|| ಶ್ರೀಶಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವಳಿಗೆ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದಕಾರಣ ಈಶನಾಗಿರುವನು. (ಅಧವಾ) ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಶ್ರೀದೇವಿಯೇ ಇವನಿಗೆ ಈಶಳಾಗಿಯೂ ಇರುವಳು. ಇದಕ್ಕೆ “ಆದಾವಾತ್ಮಗುಣತ್ವೇ ನ ಭೋಗ್ಯರೂಪೇಣ ವಿಗ್ರಹೇ | ಆಧಾರಕಸ್ವರೂಪೇಣ ದಾಸೀಭಾವೇನ ವಾಸದಾ ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನುರಿಯಬೇಕು. ||೬೦೩||

(೬೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀನಿವಾಸಃ,

ಓಮ್|| ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲಿ ಸದಾವಾಸಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕಲ್ಪಕಲತೆಗೆ ಕಲ್ಪಕವೃಕ್ಷವು ಜೇಗಾದರೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವದೋ ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀದೇವಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವಂತವನು. ||೬೦೪||

(೬೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀನಿಧಿಃ,

ಓಮ್|| ಶ್ರೀನಿಧಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಯನಾದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತ್ಯುಬ್ಬದಿಂದ ಜೀಳೆಲ್ಪಡುವ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಗಳೂ ಉಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆಭರಣಗಳ ವೆ ಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನ ಮಾಲಿಕೆಯಂತೆ ಅವಳನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾಳುವಂತವನು. ||೬೦೫||

(೬೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀವಿಭಾವನಃ,

ಓಮ್|| ಶ್ರೀವಿಭಾವನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಾನಾ ವಿಧ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) “ಅಪ್ರಮೇಯಂಹಿತತೇಜೋಯಸ್ಯ ಸಾಜನಕಾತ್ಮಜಾ” (ಶ್ರೀರಾ|| ೮|| ೩೩|| ೧೪) ಎಂಬಂತೆ ಇವಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು. (ಮ) ಶ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವಂತವನು. ||೬೦೬||

(೬೧೩ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀಧರಃ,
ಓಮ್ || ಶ್ರೀಧರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ತಾಯಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವಂತವನು, ರತ್ನವು ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ, ವ್ರವ್ಯವು ಪರಿಮಳವನ್ನೂ, ಚಂದ್ರನು ಬೆಳಕಿನಿಗಲನ್ನೂ, ಅಮೃತವು (ರುಚಿ) ಸ್ವಾದುತಮತ್ವವನ್ನೂ, ಬಿಟ್ಟರದೇ ಹೇಗಾದರೆ ಅಪೃಥಗ್ಯವವನ್ನು (ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದಿರುವಿಕೆಗೆ ಆಗದೇ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು) ಹೊಂದಿರುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಸದಾ ಶ್ರೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವಂತವನು. ||೬೧೩||

(೬೧೪ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೀಕರಃ,
ಓಮ್ || ಶ್ರೀಕರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಸ್ಮರಣದಿಂದಲೂ ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದಲೂ ಪೂಜೆಯಿಂದಲೂ ಭಕ್ತರಾದ ಚೇತನರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಪರತ್ವದಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವನೋ ಅದರಂತೆ ಪ್ರೋಹವಿಭವಾದ್ಯವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ “ ದೇವತ್ವೇ ದೇವದೇಹೇಯಂ ಮನುವ್ಯತ್ವೇಚ ಮಾನುಷೀ ” (ಶ್ರೀವಿ|| ಪು) ಎಂಬಂತೆ ತನಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತವನು. ||೬೧೪||

(೬೧೫ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರೇಯಶ್ಚೈವಮಾನ್,
ಓಮ್ || ಶ್ರೇಯಶ್ಚೈವಮತೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಆಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಡುವ ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೊಡನೆ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಸೇರಿರುವಂತವನು. ||೬೧೫||

(೬೧೬ನೇ ನಾಮವು) ಲೋಕತ್ರಯಾಶ್ರಯಃ,
ಓಮ್ || ಲೋಕತ್ರಯಾಶ್ರಯಾನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಆಧಾರನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ಅವಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಕಲಕ್ಕೂ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೬೦||

ಈ ಒಳನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಯೋಸೌಶ್ರಿಯೈಸ್ವಪ್ನಪ್ರಣಯರಸದ “ಶ್ರೀದ” (೬೦೦) ಈರಿತಃ | “ಶ್ರೀಕ” ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ (೬೦೩) ಚೈಭ್ರಯ ಈಕತ್ವಾದೀಶಾಶ್ರೀರಸ್ಯ ವಾಮತಃ || ನಿತ್ಯೋಪಪ್ನುನಿವಾಸತ್ವಾ “ಚೈಭ್ರಾನಿವಾಸ” (೬೦೪) ಶ್ರೀಯನ್ಮೃತಃ | ಶ್ರೀರಸ್ತಿನಿಹಿತಾನಿತ್ಯಂ “ಶ್ರೀನಿಧಿಃ” (೬೦೫) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಯಸ್ಯಪ್ರಖ್ಯೋಪಾಖ್ಯಾ ಹೇತುಶ್ರೀಸತ್ಯತ್ವ “ಶ್ರೀವಿಭಾವನಃ” (೬೦೬) || ರುಚ್ಯರ್ಚಿಃ ಕೌಮುದೀಗಂಧಾನುಧಾರತ್ನೇಂದು ಪುಷ್ಪವತ್|ಶ್ರೀಯಂಧರತಿ ನಿತ್ಯಂಯ “ಶ್ರೀಧರ” (೬೦೭) ಸ್ನತುಕೀರ್ತಿತಃ || ಪರವೈಯಾಹವತಾರೇಮ ಸತ್ವಾನುರೂಪಂ ಕರೋತಿತಾಂ | ಶ್ರೀಯಂಯೋಸೌ “ಶ್ರೀಕರ” (೬೦೮) ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯನ್ಮೃತ್ಯುರ್ಣ ಶ್ರೀಕರೋಮನುಃ || ಶ್ರೀಯಸೇ ಶ್ರಯಣೀಯಾಶ್ರೀಶ್ಚೈಭ್ರಯಶ್ರೀ ರ್ನಿತ್ಯಯೋಗಿನೀ | “ಶ್ರೀಯಶ್ರೀಮಾ” (೬೦೯) ನಸಾವಸ್ಯ ವಸ್ಯರ್ಣಃ ಪುರುಷಾರ್ಥದಃ || ಶ್ರಿಯಾಸಹ ಜಗನ್ಮಾತಾ ಪಿತೃವ ತ್ಸಕಲಾಶ್ರಯಃ | “ಲೋಕತ್ರಯಾಶ್ರಯ” (೬೧೦) ಸ್ವಸತ್ಯಾದ್ವಶಾಣೋ ರಕ್ಷಕತ್ವದಃ || ” ಎಂಬೀರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸ್ವಪ್ನ ಸ್ವಂಗ ಶೃತಾನಂದೋ ನಂದಿ
ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣೇಶ್ವರಃ | ವಿಜಿತಾತ್ಮಾ ವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ
ಸತ್ಕೀರ್ತಿಶ್ಚಿನ್ನಸಂಕಯಃ ||೬೬||

(೬೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಪ್ನಃ,

ಓಮ್|| ಸ್ವಪ್ನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮಂಗಳಕರಗಳೂ ಪುಂಡರೀಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನಗಳೂ ಆದ ಕಣ್ಣಿಳುಪಿನು, (ವಿ|| ಭಾ) ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವೆಂಬ ಅವ್ಯುತ ಸ

೩೩೮

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ

ಮುದ್ರದ ಆಳವನ್ನು ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣುಮೊದಲಾದ ಕರಣ (ಇಂದ್ರಿಯ)
ಗಳುಳ್ಳವನು. ||೬೦೦||

(೬೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಂಗಳೆ,

ಓಮ್|| ಸ್ವಂಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) ಶೋಭನೆಗಳಾದ ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ಅವಳಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ ದಿವ್ಯವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳ
ವನು. ||೬೦೧||

(೬೦೨ನೇ ನಾಮವು) ಶತಾನಂದಃ,

ಓಮ್|| ಶತಾನಂದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಒಬ್ಬನೇ ಆದ ಪರಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನು ಉಪಾಧಿವಶದಿಂದ
ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಭೇದಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ 'ಶತಾನಂದಃ' (ವಿ|| ಭಾ)
ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಪ್ರಣಯರಸವು ಪ್ರವಹಿಸುವಂತೆ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಆನಂದ
ಉಳ್ಳವನು. (ಮು) ಅನಂತಾನಂದವುಳ್ಳವನು. ಆನಂದವು ಒಂದಾಗಿದ್ದ
ರೂ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಶತತೋಷಪಚಾರವು. ಅಥವಾ ಮು
ಕ್ತರಿಗೆ ಯಾವನಿಂದ ನೂರಾದ ಆನಂದಗಳುಂಟಾಗುವವೋ ಅವನು
ಶತಾನಂದಃ. ||೬೦೨||

(೬೦೩ನೇ ನಾಮವು) ನಂದಿಃ,

ಓಮ್|| ನಂದಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವ ಆನಂದಮಯವಾದ ವಿಗ್ರಹವುಳ್ಳ
ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಯಶ್ಲೆಶ್ಲೆಯೂ
ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಇವಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಿಹುನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು.
(ಮು) ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವಂತವನು. ||೬೦೩||

(೬೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣೇಶ್ವರಃ,

ಓಮ್|| ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣೇಶ್ವರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ತಮೇವ ಭಾಂತಂ || ಯದಾದಿತ್ಯಗತಂ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸುಮೂಲಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅನುಕೂಲರಾಗಿ ತೇಜೋರೂಪಿಗಳಾಗಿರುವ ಅನಂತ ಗರುಡ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರೇಮಾದಿಗಳಾದ ಪರಿಚಾರಕ ಗಣಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾಗಿರುವಂತವನು. ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಬ್ದವು ವುರುಷಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನಿತ್ಯ ಸೂರಿಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದು. (ಮ) ಜ್ಯೋತಿಃ-ಚಂದ್ರಾದಿಗಳಾದ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸುಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯಿತವಾದ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸು. ಗಣೇಶ್ವರಃ—ದೇವಗಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದವನು. ||೬೦೫||

(೬೦೬ನೇ ನಾಮವು) ವಿಜಿತಾತ್ಮಾ,
ಒಮ್|| ವಿಜಿತಾತ್ಮನೇನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಯಾವನಿಂದ ಆತ್ಮವು ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೋ ಅವನು ವಿಜಿತಾತ್ಮಾ. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರತ್ವಾನುಕೂಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ನೇವರಿಗುಂಟಾದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸೌಖ್ಯಲಯವೆಂಬ ಗುಣದ ಪರಮಾವಧಿಯಿಲ್ಲದಂತಾದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿಯೂ ಅಪೇಕ್ಷಾರಹಿತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರೂ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಶಪಟ್ಟಿರುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು (ಮ) ಆತ್ಮಗಳು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳಾದಕಾರಣ ಯಾವನಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೋ ಅವನು ವಿಜಿತಾತ್ಮಾ. ||೬೦೬||

(೬೦೭ನೇ ನಾಮವು) ವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ,
ಒಮ್|| ವಿಧೇಯಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವರಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿರುವಾಗ ಅವರುಗಳು “ಇಲ್ಲಿ ಬಾ, ಇಲ್ಲಿರು, ಇದನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸು” ಎಂದು ವಿಧಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಶಪಟ್ಟಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಆತ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ವಿನಯ ಗ್ರಾಹಿಗಳಾಗಿರುವಂತೋ ಅವನು ವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ—ಎಂದರೆ ಸರ್ವರನ್ನೂ ವಿಧೇಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂದರ್ಥವು (ಶಂ|| ಭಾ) ಅವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ—ಯಾರಿಗೂ ವಿಧೇಯವಾದ ಸ್ವರೂಪವಿಲ್ಲದವನು. ||೬೦೭||

(೬೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಕೀರ್ತಿನಿ,
ಓಮ್ || ಸತ್ಕೀರ್ತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ||ಭಾ) ಅನೇಕಭಿಃ (ವೈದಿಕವಲ್ಲದ) ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಸೌಶೀಲ್ಯಗುಣವಿದ್ದರೂ ಮಹತ್ವದ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. (ಮ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ||೬೦೮||

(೬೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಭಿನ್ನಸಂಕಯಃ,
ಓಮ್ || ಭಿನ್ನಸಂಕಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕರತಲದಲ್ಲಿರುವ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸುವಂತೆ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವುಳ್ಳವನಾದ ಕಾರಣ ಯಾವ ಸಂಕಯವೂ ಇಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸೌಶೀಲ್ಯವುಳ್ಳವನಾದ ಕಾರಣ ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು ತನ್ನನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದು ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವದು ಸುಲಭವೂ ದುರ್ಲಭವೂ ಎಂಬೀವಿಷಯವಾದ ಸಂಕಯಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತವನು. ||೬೦೯||

ಈ ೬೬ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ೯ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಶ್ರೀಸೌಂದರ್ಯ ಸುಧಾಸಿಂಧು ಪಾರೀಣ ಕರಣೋಹಿಸಃ | “ ಸ್ವಪ್ನಃ” (೬೦೧) ಶ್ರಿಯ ಸ್ಪೃಹಣೀಯ ದಿವ್ಯಾಂಗ “ಸ್ಪೃಹಂಗ” (೬೦೨) ಉಚ್ಯತೇ || ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರಣಯಾನಂದ ಸಿಂಧೋ ಸ್ವಮುದಿತೋಹಿಯಃ | “ ಶತಾನಂದ ” (೬೦೩) ಸ್ವವಿಜ್ಞೋಯೋ ದಂಪತ್ಯಾನಂದಬೋಮನುಃ || “ ನಂದಿ ” (೬೦೪) ಸ್ವರ್ವತನಿತ್ಯಂಶ ಶ್ರಿಯೋಽಮೃತ್ಯುತಿ ಸರ್ವದಾ | ನಿತ್ಯಸೂರಿ ಗಣಾನಾಂಯ ಈಶೋ “ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣೇತ್ಯರಃ ” (೬೦೫) || ಸೌಶೀಲ್ಯಸ್ಯ ಗುಣಸ್ಯಾಥ ಪರಮಾವಧಿವರ್ಣನಂ || ಮಾನಸಂಪ್ರಣತೈರ್ಯಸ್ಯ “ ವಿಜಿತಾತ್ಮಾ ” (೬೦೬) ಜಿತಂಜನಃ | ಇಹಗಚ್ಛೇರತಿವೈದಂ ಭುಂಕ್ಷ್ಯೇತಿ ಪ್ರಣತೈಸ್ತದಾ || ಯೋಗ್ಯಂ ವಿಧಾತುಂ ಯದ್ರೂಪಂ “ ವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ ” (೬೦೭) ಸಕೀರ್ತಿತಃ | ಈದೃಕ್ಸೌಶೀಲ್ಯ ಸತ್ವಾದ್ಧಿ “ ಸತ್ಕೀರ್ತಿ ” (೬೦೮) ರಿತಿಕದ್ಯತೇ || ಸೌಶೀಲ್ಯಪ್ರಥಮಾಚ್ಛೇವಂ ದುಷ್ಕರತ್ವಾದಿ ಸಂಕಯಃ | ಭಿನ್ನೋಯೇನ ವಿಶೇಷೇಣ ಸನ್ನಿಹಿತ “ ಚಿತ್ತೈಸ್ಸಂಕಯಃ” || (೬೦೯) ಎಂಬೀರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಉದೀರ್ಣ ಸರ್ವತಶ್ಚಕ್ಷು ರನೀಶ ಶ್ವಾಶ್ವ
ತಸ್ಥಿರಃ | ಭೂಶಯೋ ಭೂವನೋ ಭೂತಿ
ರಶೋಕ ಶೋಕನಾಶಕಃ ||೬೩||

(೬೩೦ನೇ ನಾಮವು) ಉದೀರ್ಣಃ,

ಓಮ್|| ಉದೀರ್ಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು (ವಿ|| ಭಾ)
ಅದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ :—ಚರ್ಮಚಕ್ಷುಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೋಚರ
ನಾಗುವಂತೆ ಅವತರಿಸಿದವನು. (ಮ) ಸರ್ವ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ಯುಕ್ತ
ನು. ||೬೩೦||

(೬೩೧ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುಃ,

ಓಮ್|| ಸರ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುಷೇನಮಃ

(ಶಂ|| ಮ) “ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುಃ” (ಯಾಜ್ಞೋಗಿ) ಎಂಬಂತೆ ಸಮಸ್ತ
ವಸ್ತು ನೋಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹೀಗೆ ಅವತಾರ ಮಾಡುವುದ
ರಿಂದ ನಮ್ಮಂತವರ ಕಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಕ್ಷಾಂತಾಗಿ ನೋಡುವಂತ
ವನು. ಇದರಿಂದ ‘ಛಿನ್ನ ಸಂಶಯಃ’ (೬೨೯) ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಸಿದ್ಧ
ವಾಯಿತು. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿ
ಲ್ಲವೆಷ್ಟೆ. ||೬೩೧||

(೬೩೨ನೇ ನಾಮವು) ಅನೀಶಃ,

ಓಮ್|| ಅನೀಶಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ತಾನೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಈಶನಾಗಿರುವನಲ್ಲದೇ ತಾನೇನೋ
ಬೇರೊಂದು ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಸ್ವಾ ನಾಲಂಕಾರವೇ
ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವವೂ ತನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವಂತರ ಅಧೀನವಾದ ಕಾರಣ
ಪರಾಧೀನನಾದವನು. (ಅಶ್ವೈಸ್ಸರ್ವ ಸಹಿಷ್ಣು ರತ್ನಕ ಪರಾಧೀನಾ
ಖಿಲಾತ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಃ. ||೬೩೨||

(ಓಷ್ಠಿನೇ ನಾಮವು) ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಿರಃ;

ಓಮ್|| ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಿರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ತಾನು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತ ಯಾವಕಾದಲ್ಲಿ ಯೂ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅದರಂತೆಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಅನೇಕಗಳಾದ ಅರ್ಬಾವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಶರೀರವನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಮರೆಯದೆ “ ಬಿಂಬಾಕೃತ್ಯಾತ್ಮನಾಬಿಂಬೇ ಸಮಾಗತ್ಯಾ ವತಿಷ್ಠತೆ ” (ಪಾಂಚ) ಎಂಬಂತೆ ಇರುವಂತವನು. (ಮ) “ ಆ ಗ್ರಾಹ್ಯಶಾಶ್ವತಃ ಕೃಷ್ಣಃ ” ಎಂಬಸ್ಥಲದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಶ್ವತಶಬ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭೇದ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಕನಾಮವಾಗಿರುವುದು. ||ಓಷ್ಠಿ||

(ಓಷ್ಠಿನೇ ನಾಮವು) ಭೂಶಯಃ,

ಓಮ್|| ಭೂಶಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಶ್ರೀರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಸೇತು ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಭಕ್ತರು ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಬೇಡಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಸ್ವಯಂವ್ಯಕ್ತಸೈದ್ಧ ಮಾನುವಾದಿ ಆಯತನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಲಗಿರುವಂತವನು. ||ಓಷ್ಠಿ||

(ಓಷ್ಠಿನೇ ನಾಮವು) ಭೂಖಣಃ,

ಓಮ್|| ಭೂಖಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಅನೇಕಾವತಾರಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಿತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದೆಂಬ ಗುಣಾತಿಶಯದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಭೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತವನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರಾದವರು ದರಿದ್ರನ

ಗೃಹಕ್ಕೆ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಅವರ ಅಲ್ಪವಾದ ಭೋಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವರೊಡನೆ ಏಕೀಭವಿಸಿರುವಿಕೆಯು ಇವನಿಗೆ ಭೋವಣವಲ್ಲದೇ ದೂವಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. (“ಮಹತೋ ಮಂದೈಸ್ಸುಹ ನೀರಂಧ್ರಸಂಕ್ಷೇಪ ಸ್ನಾಶೀಲ್ಯಂ ” ಎಂಬಸ್ನಾಶೀಲ್ಯ ಗುಣವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದೆಂದರಿಯಬೇಕು.) ||೬೩||

(೬೩ನೇ ನಾಮವು) ಭೂತೀ,
ಓಮ್ || ಭೂತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸತ್ತಾ ರೂಪನೂ ವಿಭೂತಿ ರೂಪನೂ ಸಮಸ್ತ ವಿಭೂತಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣಭೂತನೂ ಆದಕಾರಣ ‘ ಭೂತಿಃ ’ ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಯಾವದೊಂದು ಸಾಧನವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದವರಿಗೆ ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಐಶ್ವರ್ಯರೂಪನಾದವನು; ಎಂದರೆ ಅವರುಗಳಿಗೆ ವುತ್ರ ಸಕು ಭೋಜನ ಬಂಧುವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತವೂ ತಾನೇ ಆಗಿರುವನೆಂದರ್ಥವು. ||೬೩||

(೬೩ನೇ ನಾಮವು) ಅಶೋಕಃ,
ಓಮ್ || ಅಶೋಕಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪರಾನಂದರೂಪನಾದಕಾರಣ ಶೋಕವಿಲ್ಲದವನು (ಮ|| ಕಂ) ವಿಶೋಕಃ ಎಂದು ಪಾಠವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಶೋಕಃ—ಈಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಪುರುಷನೂ ಅನಾಧನಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶೋಕವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ) ವಿಶೋಕಃ-ಪಾರಾನ್ತರವು. ||೬೩||

(೬೩ನೇ ನಾಮವು) ಶೋಕನಾಶನಃ,
ಓಮ್ || ಶೋಕನಾಶನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಭಕ್ತರ ದಾಖಗಳನ್ನು ನಾಶ ಪಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದಂಟಾದ ಶೋಕವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತವನು. “ ಶೋಹಂಭಗವಶ್ಯೋಽಪಾ

ಮಿತವ್ಯಾ ಭಗವಾನ್ ಶೋಕಸ್ಯ ಪಾರಂತಾರಯತು ' ಎಂಬ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಶ್ರುತಿಯು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ||೬೩೪||

(ಎಲೈ ಪರಮಾತ್ಮನೆ! ನಾನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮುಣುಗಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಶೋಕವನ್ನು ನೀನು ಪರಿಹರಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸೆಂದರ್ಥವು)

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೯ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿಷಯತ್ವೇನ ಹ್ಯುತ್ವನ್ನು ಕ್ಷರ್ಮಚಕ್ಷುಷಾಂ | “ ಉದೀರ್ಘ ” (೬೩೦) ಇತಿಸಮೋಕ್ತ ಸ್ವಪ್ನಾರೋಗ ನಯನಪ್ರದಃ || ತತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಕರಾಣಿ ಸರ್ವಚಕ್ಷೂಂ ವ್ಯಪಿ ಸ್ವತಃ | ಅತಸ್ಸಾನ್ಯ “ ತ್ಸರ್ವತಕ್ಷುಷು ” (೬೩೧) ರ್ನವಾರೋಗ ನೇತ್ರಕಕ್ರಿದಃ || ಪ್ರೋಕ್ತೋ “ ಹ್ಯುನೀಶೋ ” (೬೩೨) ಯಶ್ಚಾಸಾತ ದಾಯತಾಖಿಲಕ್ರಿಯಃ | ಬಿಂಬಾಕೃತ್ಯಾತ್ಮ ನಾಬಿಂಬೇ ಸ್ಥಿತಸ್ಸಾನ್ಯ “ ಚ್ಚಾಕ್ಷತ್ಸನ್ನಿಧರಃ ” (೬೩೩) || ಸ್ವಯಂವ್ಯಕ್ತಾದಿ ರೂಪೇಣ ಕೌ ಶೇತೇ “ ಭೂತಯ ” (೬೩೪) ಕ್ಷುಸಃ | ಏವಂವಿಶ್ವಜನೀನೇನ ಶೀಲೇನ ಜಶ್ರಿಯಃಪತಿಃ || ಯತತ್ವಾನಂ ಭೂಷಯತಿ “ ಭೂವಣಃ ” (೬೩೫) ಪರಿ ಕೀರ್ತಿತಃ | ಯೋಸಾಸಮೃದ್ಧ ಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ “ ಭೂತಿ ” (೬೩೬) ರೀರಿತಃ || ನಾದತ್ವಾಚ್ಚಾಪಿ ಸರ್ವೇಷಾ “ ಮಶೋಕ ” ಸ್ತೇನ (೬೩೭) ಈರಿತಃ | ಭಕ್ತಾನಾಂ ಸ್ತೇನ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯತಿರೇಕ ಸ್ವರೂಪ ಕಂ | ಯತ್ತಚ್ಛೋಕಂ ನಾಶಯತಿ “ ಶೋಕನಾಶನ ” (೬೩೮) ಈ ರಿತಃ ” ಎಂಬ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅರ್ಚಿಸ್ಮಾ ನರಿತ್ಯ ತಃ ಕುಂಭೋ ವಶುದ್ಧಾ
ತ್ಮಾ ವಿಶೋಧನಃ | ಅನಿರುದ್ಧೋ ಒಪ್ರತಿರಥಃ
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನೋ ಒಮಿತವಿಕ್ರಮಃ ||೬೪||

(೬೩೯ನೇ ನಾಮವು) ಅರಿಷ್ಮಾನ್,

ಓಮ್|| ಅರಿಷ್ಮತ್ಯತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶ ಉಂಟಾಗಿರುವುದೋ ಅವನು “ ಅರಿಷ್ಮಾನ್ ” ಎನ್ನುವುದು

ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಅಂತರ ಚಕ್ಷುಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸೆಂಬ ಯರಡು ಕಣ್ಣಿನನ್ನೂ ತೆರೆಯುವಂತಹ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನು. (ಮ) ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನು. ||೬೩||

(೬೪೦ನೇ ನಾಮವು) ಅರಿತ್ಯ ತಃ,

ಓಮ್|| ಅರಿತ್ಯ ತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವ ಅರ್ಮಾವತಾರವನ್ನು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತವನು. ಈ ಅವತಾರವಿತ್ತಾನೆ ಪರತ್ವದಂತೆ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೂ ದೇವ ಮನುಷ್ಯಾದ್ಯವತಾರದಂತೆ ಯಾವಾಗಲೋ ಯೆಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದುಕಡೆ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಸದಾ ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಅರ್ಮಾವತಾರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಭಗವತ್ಪಾಸ್ತ್ರ ಬೋಧಾಯನಸ್ತೃತಿ ವೈಷ್ಣವಸ್ತೃತಿ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ವೈಷ್ಣವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. (ಮ) ಸರ್ವಪೂಜ್ಯನು. ||೬೪೦||

(೬೪೦ನೇ ನಾಮವು) ಕುಂಭಃ,

ಓಮ್|| ಕುಂಭಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಕುಂಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವೂ ಅಡಗಿರುವಂತೆ ಇವನಲ್ಲಿ ಸಮ ಸ್ತವೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವರವರು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿರುವ ಸಜಾತೀಯವಾದ ಸೌಂದರ್ಯಾದಿಗಳೇ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೂ ಇವು ಇರುವಂತೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ಅಥವಾ) ಕು ಎಂದರೆ ಭೂಮಿಯು, ಧ್ಯಾನಾರಾಧನಾದಿಗಳಿಗೆಲ್ಲವೂ ಸೀಮಾಭೂಮಿಯಾಗಿರುವ ಹೇತ್ರಾಯತನಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಮರಣ ರೂಪವಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಬಂಧಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಶ್ರಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಯಮಕಿಂಕರಾದಿಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ಮಹಾಭಯವನ್ನು ನಿವರ್ತಿಸುವಂತವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನು

ಅರ್ಚಾರೂಪಿಯಾಗಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದಿವ್ಯ ಹೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಮರಣವೆಂಬ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಅವರವರ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ತಾನೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಚಕ್ರದ ಮೂಲಕ ವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅವರನ್ನು ಶುದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಅದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯವಾದ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರಕಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. (ಮ) ಕುಂಭದಂತೆ ಗಂಭೀರನಾದವನು. ||೬೪೦||

(೬೪೦ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ,
ಓಮ್ || ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸತ್ಯ ರಸಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಗುಣತ್ರಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಿಸಿದವನಾದ ಕಾರಣ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. ||೬೪೧||

(೬೪೨ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶೋಧನಃ,
ಓಮ್ || ವಿಶೋಧನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸ್ವರಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಭಗವತ್ಕೃಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೬೪೩||

(೬೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಅನಿರುದ್ಧಃ,
ಓಮ್ || ಅನಿರುದ್ಧಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವಾಸುದೇವಾದಿಯಾದ ನಾಲ್ಕು ವೈಷ್ಣವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆತ್ತುಗಳಿಂದ ನಿರೋಧಿಸಲ್ಪಡದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇತ್ರ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಾಗ ಹಿಂದೇ ಹೇಳಿರುವ

ವಂತೆ ವ್ರೋಹರೂಪದಿಂದಲೂ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣಾದಿ ವಿಭವ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಇರುವಂತಹ ಪ್ರಕಾರವು ತಿಳಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಅನಿರುದ್ಧಃ-“ ಜನಾರ್ದ ನಾಖ್ಯಯಾ ದೇವಸ್ತ್ವ ನಿರುದ್ಧೋ ಜಗತ್ಪ್ರಭುಃ | ಭೂಭಾಗ ವಾಸು ಭಾಂಡಾಖ್ಯೇ ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತಸ್ಥಿತಿಃ || ” ಎಂಬಂತೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾ ಸುಭಾಂಡವೆಂಬ ಹ್ರೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಾರ್ದನನೆಂಬ ದಿವ್ಯ ನಾಮವುಳ್ಳ ಅನಿರು ದ್ಧ ಸ್ವರೂಪಿಯು. (ಮ) ಯಾರಿಂದಲೂ ನಿರೋಧಿಸಲ್ಪಡದವನು. ||೬೪೪||

(೬೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಅಪ್ರತಿರಥಃ,
ಓಮ್ || ಅಪ್ರತಿರಥಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮು) ಇವನೆ ಜನಾರ್ದನನಾದಕಾರಣ ತನಿಗೆ ಅಭಿಮತ ರಲ್ಲದ ಜನರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯದುರಿಲ್ಲದ ಮಹಾ ವೀರನು. ||೬೪೫||

(೬೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಃ,
ಓಮ್ || ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) ಅಧಿಕವಾದ ಧನವುಳ್ಳವನು. (ಕಂ) ಅಧವಾ ವಾಸು ದೇವ ಸಂಕರ್ಷಣ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾ ನಿರುದ್ಧರೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವ್ರೋಹಾತ್ಮ ಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. ||೬೪೬||

(೬೪೭ನೇ ನಾಮವು) ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಃ,
ಓಮ್ || ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಗದ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರ ಮಶಾಲಿಯು. (ಕಂ|| ಮು) ಮಿತಿಯಿರದ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳವನು. ||೬೪೭||

ಈ (೬೪)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ (ಫ) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಭಕ್ತಾಭ್ಯಂತರಬಾಹೀಕ ಚಕ್ಷುರುನ್ನಯನಕ್ಷಮಂ | ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸ ದಾಯಸ್ಯ ” ಅರ್ವಿಷ್ಣುಕ್ ” (೬೪೯) ಇತಿಕದ್ಯತೇ || ಅರ್ಚಾಹ್ಯರ್ಚಾ

ವತಾರೋಸ್ಯ ಹೇತ್ರಾಯತನ ಸದ್ಗತು | ಸಂಜಾತೇ “ತ್ಯಕ್ತಿತಃ”
 (೬೪೦) ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ಸವಾರೋಕ್ಷೋ ವಾಂಛಿತಪ್ರದಃ || ಕಾಮ್ಯೋತೇಯಸ್ಸ
 ಜಾತೀಯೈರ್ಗುಣೈಃ “ಕುಂಭಃ” (೬೪೧) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ಭಾತೀತಿ
 ‘ಕುಂಭೋ’ ನಿತ್ಯಂಹಿ ವಡರೋಕ್ಷೋ ಭಯನಾಕಶಃ || ಸರಾಶ್ರೀತೇವ್ಯ
 ಶೇಷೇಣ ಸರ್ವವ್ಯತ್ಯಾಗತಸ್ಸದಾ | “ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ” (೬೪೨) ಚಕ್ಷು
 ರೋಕ್ತ ವಿಭವಸ್ಯಾ “ದ್ವಿಶೋಧನಃ” (೬೪೩) || ವಾಸುಭಾಂಡಾಖ್ಯ
 ಭೂಭಾಗನಿತ್ಯಂ ಸನ್ನಿಹಿತಸ್ಥಿತಿಃ | “ಅನಿರುದ್ಧ” (೬೪೪) ಇತಿಖ್ಯಾ
 ತೋವಸ್ಯೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ || ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಸ್ಯರಾಹಿತಾ ದ್ವಯನಿ
 ವ್ಯ ಜನಾರ್ದನಃ | ವಿಖ್ಯಾತೋ “ಹೃಪ್ರತಿರಧಃ” (೬೪೫) ನವಾರ್ಣ
 ಶ್ಚತುರನಾಕಶಃ || ಆತ್ಮಪ್ರದ್ಯೋ ತನತ್ವಾಚ್ಚ “ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನು” (೬೪೬)
 ಇತಿಕದ್ಯತೆ | ಅಧಿಷ್ಠಾಯ ಸ್ಥಿತಸ್ಸುಹೃದ್ವ್ಯಕ್ತಾನಾಂ ಸುಗತಿಪ್ರದಃ ||
 ತೋಕತ್ರಯೇಸ್ಯ ಪರಾಪ್ತ ವಿಕ್ರಮೋ “ಽಮಿತವಿಕ್ರಮಃ” (೬೪೭)
 ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಕಾಲನೇಮಿನಿಹಾ ಶೌರಿ ಶ್ಛೂರ ಶ್ಛೂರ
 ಜನೇಶ್ವರಃ | ತ್ರಿಲೋಕಾತ್ಮಾ ತ್ರಿಲೋಕೇಶಃ
 ಕೇಶವಃ ಕೇರಿಹಾಹರಿಃ ||೬೪||

(೬೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಲನೇಮಿನಿಹಾ,

ಓಮ್|| ಕಾಲನೇಮಿನಿಘ್ನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಕಾಲನೇಮಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದವನು.
 (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವ್ಯ ಹೇತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ವಾರೂಪಿಯಾ
 ಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕಲಿಕಾಲುವೈವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. ಇದಕ್ಕೆ
 “ಅವಿದ್ಯಾಖ್ಯಾಜಯಾನೇಮಿಃ ಕಾಲಜಕ್ರಸ್ಯ ದರ್ಧರಾ| ಸಾಮಯಾಯಂ
 ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ವಿಗ್ರಹಂ ವಿಧುನೋತಿಜ || ಧ್ಯಾಯೇತ್ತತ್ಪ್ರಸರಣ್ಣಿಂ
 ಚವೇವಂ” ಎಂಬ ಕಾಲನೇಮಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವ
 ನ್ನುರಿಯಬೇಕು. ||೬೪೪||

(ಪಂಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯನಾಗಿರುವ ಕಾಲಚಕ್ರದ ಅವಿದ್ಯಾವೆಂಬ ಯಾವ ನೇ ಮಿಯುಂಟೋ ಅದನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವನೆಂದು ಅರ್ಥವು)

(ಓರ್ಫನೇ ನಾಮವು) ಶೌರಿಃ,
ಓಮ್|| ಶೌರಯೇನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಶೂರರಾದವರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. (ಶಂ) ಅಧ ವಾ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ಉತ್ಪಲಾವತಕವೆಂಬ ಹ್ಲೇತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಶೌರಿ' ಎಂಬ ದಿವ್ಯನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವಂತವನು. ಶೂರನಾದ ವ ಸುದೇವರ ಪುತ್ರನಾದುದರಿಂದಲೂ 'ಶೌರಿಃ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು ||೨೮೯||

(ಓಂನೇ ನಾಮವು) ಶೂರಃ,
ಓಮ್|| ಶೂರಾಯನಮುಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಚಿತ್ರಕೂಟವೆಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸಸಮೂಹಕ್ಕೆ ನಾಶಕನಾಗಿರುವ ಪದ್ವಸುತ್ರಾಕ್ಷನಾದ 'ರಾಮನು' ಶೂರಃ, ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವ ನು. ||೨೯೦||

(ಇಲ್ಲಿ " ಕಾಲನೇಮಿನಿಹಾವೀರಶೌರಿಃ " ಎಂಬದಾಗಿ (ಮ|| ಶಂ) ಪಾಠವು ಆ ವಾಗ ವೀರಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶೂರನೆಂದರ್ಥವು)

(ಓಂನೇ ನಾಮವು) ಶೂರಜನೇಶ್ವರಃ,
ಓಮ್|| ಶೂರಜನೇಶ್ವರಾಯನಮುಃ.

(ವಿ|| ಮ) ಶೂರರಾದ ಜನಶಿಖರಿಗೂ ಪ್ರಭುವು. (ಶಂ) ಶೂರ ರಾದ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟನು. ||೨೯೧||

(ಓಂನೇ ನಾಮವು) ತ್ರಿಲೋಕಾತ್ಮಾ,
ಓಮ್|| ತ್ರಿಲೋಕಾತ್ಮನೇನಮುಃ.

(ಶಂ|| ಬಾ) ಮೂರುಲೋಕಗಳಿಗೂ ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿ, ಅಧವಾ ತ್ರಿ ಲೋಕಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನನಾದವನೆಲ್ಲವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮಗಧ ದೇಶ

ದಲ್ಲಿ “ ಮಗಧಾ ಮಂಡಲೆ ವಿಶ್ರಮಹಾಬೋಧ ಧರಾಶ್ರೀತಃ | ಸಂಸ್ಥಿತೋ ಲೋಕನಾಥಾತ್ಮಾ ದೇವದೇವೋ ಜನಾರ್ದನಃ ” ಎಂಬಂತೆ ತ್ರಿಲೋಕನಾಥನೆಂಬ ದಿವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದವನು. ಮೂರುಲೋಕಗಳಿಗೂ ಆತ್ಮಾ ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಸದಾ ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಓಡಿಯಾಡುವನೆಂದರ್ಥವು. (ಮ) ತ್ರಿಲೋಕಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿ. ||೬೫೦||

(ಓಷ್ಠಿನೇ ನಾಮವು) ತ್ರಿಲೋಕೇಶಃ,
ಓಮ್ || ತ್ರಿಲೋಕೇಶಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವರೂ ಇವನಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ; (ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರಾಣೋತ್ತಮನೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೆಂಬ ದಿವ್ಯನಾಮದೊಡನೆ ಇರುವುದರಿಂದ; ‘ ತ್ರಿಲೋಕೇಶಃ ’ ಎನ್ನುವುದು. ||೬೫೧||

(ಓಷ್ಠಿನೇ ನಾಮವು) ಕೇಶವಃ,
ಓಮ್ || ಕೇಶವಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಕೇಶ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಿರಣಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು. ಅವು ವುಳ್ಳವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಅಂಕವೋಯೇ ಪ್ರಕಾಶಂತೆ ಮಮತೇ ಕೇಶಸಂಜ್ಞಿತಾಃ | ಸರ್ವಜ್ಞಾಃ ಕೇಶವಂತಸ್ತಾ ನಾತ್ರ ಮಾಹುರ್ವಿಜ ಸತ್ತಮಾಃ ” (ಭಾರ|| ಶಾ|| ೩೮೦|| ೪೯) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಶಿವಾತ್ಮಕವಾದ ತ್ರಿಕುಟಗಳು ಕೇಶಗಳನ್ನು ಲ್ಪಡುವುವು ; “ ಮತ್ಕೇಶೋ ವಸುಧಾತಲಿ ” (ವಿಷ್ಣುಪು) ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥವು ತೋರುವುದು. ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳವನು ಕೇಶವನು. ಕ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಚತುರ್ಮುಖನೂ ಈಶಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ರುದ್ರನೂ ಇವನ ಅಂಕದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರಾದ ಕಾರಣ ಕೇಶವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮಧುರಾ ಮತ್ತು ಕಾಶೀಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕೇಶವನಾಮದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸೇವ್ಯ

ನಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಕೇಶಕಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಪರವಾದ ಅರ್ಧವು
ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು. ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯಂಶಗಳೇ ಅರ್ಧವು. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರ
ನಿಯಾಮಕನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದುದು. ಇದರಿಂದ “ಕೇಶವಃ ಪುರುಷೋತ್ತ
ಮಃ” ಎಂಬ ನಾಮಕ್ಕೆಂತಲೂ ಅರ್ಧಭೇದವು ಸಿದ್ಧವು. ||೬೫೪||

(ಓಂ|| ಏ|| ಮ) ಕೇಶಿ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದವನು,

ಓಂ|| ಕೇಶಿಘ್ನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಕೇಶಿ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದವನು. (ವಿ)
ಎಂದರೆ ‘ಕೇಶವಂ ಕೇಶಿಹಂ ತಾರಂ’ ಎಂಬಂತೆ ಕೇಶನನೆಂಬ ನಾಮವುಳ್ಳ
ವನೆಂತಲೇ ಅರ್ಧವು. ||೬೫೫||

(ಓಂ|| ಓ|| ಮ) ಹರಿಃ,

ಓಂ|| ಹರಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ನಂಸಾರ ಮೂಲೋಚ್ಚೇದಕನು. (ಮ) ಸಾಕಪ
ರಿಹಾರಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗೋವರ್ಧನಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಹರಿ ಎಂಬ ನಾಮ
ದೊಡನೆ ಸರ್ವಸೇವ್ಯನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೬೫೬||

ಈ ೬೯ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ೯ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಕಾಲಚಕ್ರಸ್ಯಯಾ
ನೇಮಿ ರವಿದ್ಯಾಖ್ಯಾಚ ದುರ್ಧರಾ | ತಾಂನಾಕಯತಿ ಯಶ್ಚಾಸಾ “ ಕಾಲ
ನೇಮಿನಿಹಾ” (೬೪೮) ಸ್ತೋತ್ರಃ || ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೋ ಮನುರಯ ಮವಿದ್ಯಾ
ಮೂಲಮೋಚಕಃ | ಶೌರಿನಾಮಾಸ್ಥಿತ “ಶೌರಿ” (೬೪೯) ರುತ್ಪಲಾ
ವರತಕೇಶುಭೆ | ಸರ್ವರಕ್ಷಾಕ್ಷಯಕರೋ “ಕೂರ” (೬೫೦) ಇತ್ಯಭಿಧೀ
ಯತೆ || ಪರಾಕ್ರಮ ಜನೇಶ್ಚ ಸ್ತೋತ್ರ “ಶೂರ ಜನೇಶ್ವರಃ” (೬೫೧)
ಯಸ್ಸುತತ್ಯೇನ ಲೋಕಾಂ ಸ್ತೋತ್ರ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕಾಮ್ಯಯಾ |
ಗಚ್ಛತೀತಿ “ತ್ರಿಲೋಕಾತ್ಮಾ” (೬೫೨) ವಸ್ತುರ್ವೋಭೂತಿದಾಯಕಃ||
ತ್ರಿಲೋಕಾನಾಮಾಕತಯಾ “ತ್ರಿಲೋಕೇಶಃ” (೬೫೩) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ|
ಬ್ರಹ್ಮೇಶಯೋಸ್ಸಾವ್ಯಂಗ ಜತ್ವಾ “ತ್ವೇಶವಃ” (೬೫೪) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ||

ಅಸುರಂ ಕೇಶಿನಾಮಾನಂ ಹತವಾಕ್ “ಕೇಶಿಹಾ” (೬೫೫) ಸ್ತೋತಃ |
ಭಕ್ತಾನಾಂ ದುಃಖಹರಣಾದ್ವರ್ಣ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಘ್ರ್ಯ “ದ್ಧರಿಃ” (೬೫೬)
ಸ್ತೋತಃ” ಎಂಬಂತೆ ವಿಸ್ತೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ಮೂ|| ಕಾಮದೇವಃ ಕಾಮಪಾಲಃ ಕಾಮಿಾ ಕಾಂ
ತಃ ಕೃತಾಗಮಃ | ಅನಿದೇಶ್ಯವಪು ರ್ವಿಷ್ಣು
ರ್ವೀರೋ ಒನಂತೋ ಧನಂಜಯಃ ||೬೦||

(೬೫೭ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಮದೇವಃ,
ಓಮ್|| ಕಾಮದೇವಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವರಿಗೂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಸರ್ವ
ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಶಂಕರಾಲಯಕ್ಷೇ
ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸರ್ವ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಕಾ
ಮದೇವನೆಂಬ ನಾಮವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಅಪ್ಸರಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡು
ವಂತವನು. (ಮೆ) ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತ
ವನು. ಅದವಾ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೇ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಪರವಶರನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿ ಜಯಿಸುವಂತವನು. ||೬೫೭||

(೬೫೮ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಮಪಾಲಃ,
ಓಮ್|| ಕಾಮಪಾಲಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅವೇಕ್ಷಿಸುವಂತವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂ
ತವನು. (ಮೆ) ಭಕ್ತರ ಅವೇಕ್ಷಿತಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ||
ಭಾ) ತನ್ನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಪರಿಪಾಲಿಸುವಂತವನು.
||೬೫೮||

(೬೫೯ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಮಿಾ,
ಓಮ್|| ಕಾಮಿನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಪೂರ್ಣಕಾಮಸ್ವಭಾವನಾದಕಾರಣ 'ಕಾಮಿಾ' (ವಿ|| ಭಾ) ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||೬೫||

(೬೬೦ನೇ ನಾಮವು) ಕಾಂತಕ,

ಒಮ್|| ಕಾಂತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಮನೋಜ್ಞವಾದ ದಿವ್ಯದೇಹವುಳ್ಳವನು. (ಶಂ|| ಮ) ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅವನ ದ್ವಿಪರಾರ್ಥವನಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇವನಿಂದ ನಾಶವುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ 'ಕಾಂತಕ' ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ತಾನೂ ಮನೋಹರನಾಗಿರುವಂತವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ತಾನೆ ಅವನನ್ನು ಅಪ್ಪರಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರವೇಮುಂದೆ ಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯನಾಮಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಆಯಾ ಪ್ರೇತ್ರಸಂಬಂಧವನ್ನು ಉಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ||೬೬೦||

(೬೬೧ನೇ ನಾಮವು) ಕೃತಾಗಮಕ,

ಒಮ್|| ಕೃತಾಗಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿರೂಪಗಳಾದ ಆಗಮಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದವನು. "ಪೇದಾಶ್ಯಾಸ್ತಾಣಿ ವಿಜ್ಞಾನಮೇತತ್ಸರ್ವಂ ಜನಾರ್ದನಾತ್ || ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ ಮೊಮ್ಮವಾಜ್ಞಾ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆಲ್ಲವೂ ಈಶನಾದ ಅವತಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ನಾನಾವಿಧಗಳಾದ ಮಂತ್ರವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. ||೬೬೧||

(೬೬೨ನೇ ನಾಮವು) ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪುಕ,

ಒಮ್|| ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪುಷೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಗುಣಾತೀತನಾದ ಕಾರಣ ಇಂತಾದುದು ಅಂತಾದ್ದೆಂ

ದು ನಿರೂಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದ ದೇಹವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆಯಾ ಯು
ಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವತಾರ ಶರೀರಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ
ಅವನ ಶರೀರವು ಇಂತಾದ್ದೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹವಾಗಿರುವದು.
(ಮೆ) ಇಂತಾದ್ದೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ
ಹೊರಗಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ದೇಹವುಳ್ಳವನು. ಇದರಿಂದ
'ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪು ಶ್ಚಿ ಸ್ರಮಾನ್' ಎಂಬ ನಾಮದೊಡನೆ ಭೇದಸಿದ್ಧಿಯು.
||೬೬೦||

(೬೬೩ನೇ ನಾಮವು) ವಿಷ್ಣುಃ,

ಓಮ್|| ವಿಷ್ಣು ವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಅಧಿಕವಾದ
ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾದತನ್ನ ಆಜ್ಞಾಶಕ್ತಿಯಿಂ
ದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದವನು. (ಮೆ) ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳೂ ಇವ
ಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರಿಂದ 'ವಿಷ್ಣುಃ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು ಇದರಿಂದ 'ವಿಶ್ವಂ
ವಿಷ್ಣುಃ' ಎಂಬ ನಾಮದೊಡನೆ ಭೇದವು ಸಿದ್ಧಿಸುವದು. ||೬೬೩||

(೬೬೪ನೇ ನಾಮವು) ವೀರಃ,

ಓಮ್|| ವೀರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಗಮನವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಾಧುಸಂತಾಪಕ
ರಾದವರನ್ನು ತನ್ನ ಗದಾಚಕ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ನಿರಾಕರಿಸುವಂತವನು. (ಮೆ)
ಗರುಡನಿಂದ ಗಮನವುಳ್ಳವನು. ||೬೬೪||

(೬೬೫ನೇ ನಾಮವು) ಅನಂತಃ,

ಓಮ್|| ಅನಂತಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ದೇಶಕಾಲವಸ್ತುಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತನು. ಎಂದರೆ ಸರ್ವ
ದೇಶ ಸರ್ವ ಕಾಲ ಸರ್ವ ವಸ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣನೆಂದರ್ಥವು. (ಕಂ|| ಮೆ)

ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ ನಿತ್ಯನೂ ದೇಶಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತನೂ ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆದವನು. ||೬೬೫||

(೬೬೬ನೇ ನಾಮವು) ಧನಂಜಯಃ,

ಒಮ್ || ಧನಂಜಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) “ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಧನಂಜಯಃ” (ಗೀ|| ೧೦) ಎಂ ಬಂತೆ ಅಧಿಕವಾದ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಅರ್ಜುನಸ್ವರೂಪಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗುಣವಿಭೂತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಅನಂತಗಳನ್ನು ವದು ಈ ಮುಂದಿನ ನಾಮವು. ಧನಂಜಯಃ — ಧನವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನು ಎಂದರೆ—ಇದನ್ನು ನಾವು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ, ಸಂಪಾದಿಸಿದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡದ ಲೋಭವೂ ಅದರ ರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಅದರಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವದೆಂಬೀಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಚಿನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿ ರತ್ನ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವವು. ಇವುಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಿಗೆ ಆಗಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವನೆಂದರ್ಥವು. ||೬೬೬||

ಈ ೭೦ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೧೦ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಸರ್ವೇಷಾಂ ಕಾಮದತ್ವಾಚ್ಚ, “ಕಾಮದೇವ” (೬೫೩) ಇತಿರಿತಃ | ದತ್ವಾತು ಪಾಲನಕರಃ “ಕಾಮಪಾಲಃ” (೬೫೪) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಪ್ರದೇಯಾತಿಶಯಾ “ತ್ಸಾವಿಾ” (೬೫೫) “ಕಾಂತ” (೬೬೦) ಸ್ವಾತ್ಮಮನೀಯಕಃ | ಮಂತ್ರವಿದ್ಯಾ ವ್ಯಂಜಕತ್ವಾ “ತ್ಸೃತಾಗಮಃ” (೬೬೧) ಇತಿರಿತಃ || ಯುಗಾನುಸಾರಿ ರೂಪತ್ವಾ “ದನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪು” (೬೬೨) ಸ್ಫುಟತಃ | ಸ್ವಕಕ್ತ್ವಾ ಜಗತ್ಪೂರ್ವಾಪ್ತೇ ರ್ಯದ್ವಾ ವಿಕ್ರಮಣಾತ್ಪ್ರತಃ | “ವಿಷ್ಣುಃ” (೬೬೩) ಸ್ತೃತೋ ವೀಶೇಷೇಣ “ವೀರಃ” (೬೬೪) ಸ್ವಾತ್ಮಧು ದುಃಖಹಾ || ದೇಶತಃ ಕಾಲತೋವಾಪಿ ಗುಣತೋ ನಮ್ನತೋವಾ | ಅವಧಿರ್ದೃಶ್ಯ ನಾಸ್ತೀತಿಸೋ “ಽನಂತಃ” (೬೬೫) ಸಮುದಾಹೃತಃ || ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸ್ತಪಾರ್ಜುನಲೋಭಾದಿ ಯೋಗ್ಯತ್ವಾಧಿಕೃತಸ್ತತಃ | ಮಣಿಮೌಕ್ತಿಕರತ್ನಾನಿ ಹೇಮರೂಪ್ಯಾದಿಕಂಧನಂ|

ಯೋಽಧಿಕರೋತಿಸತತಂ “ಧನಂಜಯ” (೬೬೬) ಇತೀರಿತಃ ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಕೃದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮ
ಬ್ರಹ್ಮವಿವರ್ದನಃ | ಬ್ರಹ್ಮವಿ ದ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋ
ಬ್ರಹ್ಮೀ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯಃ ||೬೦||

(೬೬೬ನೇ ನಾಮವು) ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಃ,

ಓಮ್|| ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) “ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ಯಂ ತಪೋವೇದಾಃ | ತಪೋವೇದಾಶ್ಚ ಸತ್ಯಂಚ ಜ್ಞಾನಂಚ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಸಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಕೃದ್ವು ತಪೋವೇದ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನವಾಚಕಗಳಾಗಿ ಇವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹಿತನೆಂತಲಾದರೂ ಈ ತಪೋವೇದಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನೆಂತಲಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ದೊಡ್ಡದಾದವುಗಳಿಗೆ ಹಿತನಾದವನು ;—ಎಂದರೆ ಅಪರಿಮಿತಗಳಾದ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಈ ಎರಡೂ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡದಾದ ಚೇತನಕ್ಕೂ ಅಳವಿಲ್ಲದ ಭೋಗೋಪಕರಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವ ಅಚೇತನಕ್ಕೂ ಸ್ಥಿತಿಭೋಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವವಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಕಾರಣನಾಗಿ ಹಿತವಾಗಿರುವನೆಂದರ್ಥವು. ||೬೬೭||

(೬೬೮ನೇ ನಾಮವು) ಬ್ರಹ್ಮಕೃದ್ಬ್ರಹ್ಮ,

ಓಮ್|| ಬ್ರಹ್ಮಕೃದ್ಬ್ರಹ್ಮಣೇನಮಃ

(ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರಕೃತಿಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಮಹದಹಂಕಾರಾದಿ ವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ಎಟುಮಾಡುವ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೂಕೂಡ ಸೇವ್ಯನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸುವಂತವನು. (ಕಂ|| ಮು) ಬ್ರಹ್ಮಕೃತ್—ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬದಾಗಿ ಎರಡು

ನಾಮಗಳೆ. (ಶಂ) ತಪೋವೇದಾದಿಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮ ಆಗಿರುವಂತವನು. ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದೊಡನೆ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವನು, ಬ್ರಹ್ಮ-
“ ಸತ್ಯಂಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ || ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಿತಿಭೇದಂ ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಾ-
ಮಾತ್ರಮಗೋಚರಂ | ವಚಸಾಮಾತ್ರ ಸಂಪೇದ್ಯಂ ತದ್ಬಾಹ್ಯಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ
ಸಂಜ್ಞಿತಂ ” || ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ
ಅಧಿಕನಾದವನೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವಂತವನೂ ಆದವನು ಈ
ಮುಂದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು.

ಬ್ರಹ್ಮವು ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂದರೂಪವಾದದ್ದು. ಭೇದಕೂನ್ಯವೂ ಸತ್ತಾಮಾತ್ರವೂ
ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರವೂ ಆತ್ಮದಿಂದ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದೂ ಆದ ಜ್ಞಾನವು ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪ-
ದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವದಂದೀಪ್ರಮಾಣದ್ವಯಾರ್ಥವು)

(ಮ) ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವನು ಬ್ರಹ್ಮಕೃತ್,
ಸೃಷ್ಟಿಗೋಸ್ಕರ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ
ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃಆದವನು ಬ್ರಹ್ಮ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ||೬೬೮||

(೬೬೮ನೇ ನಾಮವು) ಬ್ರಹ್ಮ,
ಓಮ್|| ಬ್ರಹ್ಮಣೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೂ
ಇರುವ ಸಮಷ್ಟಿ ವ್ಯಷ್ಟಿಪುರುಷರನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದೊಡನೆ
ತಾನೂ ಅತ್ಯಂತಿಕಯಿತಗಳಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ವಿಭವಗಳಿಂದ
ಲೂ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿ ಸರ್ವ ವೇದಾಂತ ವೇದ್ಯವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವಾ
ಗಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಪರಬ್ರಹ್ಮನು. ||೬೬೯||

(೬೬೯ನೇ ನಾಮವು) ಬ್ರಹ್ಮವಿವರ್ದನಃ,
ಓಮ್|| ಬ್ರಹ್ಮವಿವರ್ದನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವ ಪ್ರಸಂಜಕ್ಕೆ
ಆದಿಕಾರಣವಾದ ತಪಸ್ಸು ನೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿಸುವಂ
ತವನು. ||೬೭೦||

(೬೭೧ನೇ ನಾಮವು) ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್,
ಓಮ್ | ಬ್ರಹ್ಮವಿದೇನಮಃ.

(ಕಂ || ವಿ || ಮು) ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ವಾಚಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವೆನ್ನಲ್ಪಡುವ ವೇದವನ್ನು (ಕಂ || ಮು || ವೇದಾರ್ಥವನ್ನೂ) ತಿಳಿದವನು. “ಆ ನಾದಿನಿಧನಂಬ್ರಹ್ಮ ನದೇವಾ ನರ್ವಯೋವಿದುಃ | ಏಕಸ್ತದ್ವೇದ ಭಗವಾನ್ ಧಾತಾ ನಾರಾಯಣಸ್ವಯಂ” (ಭಾರ|| ಮೊ|| ೩೮೦|| ೧೯) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ||೬೭೧||

(೬೭೨ನೇ ನಾಮವು) ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ,
ಓಮ್ | ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದೊಡನೆ ಸರ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಅಂತಹ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಅತ್ರಿವಂಶದ ಧೈಯೂ ಇತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಂಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದತ್ತಾತ್ರೇಯಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದವನು. ||೬೭೨||

(೬೭೩ನೇ ನಾಮವು) ಬ್ರಹ್ಮೀ,
ಓಮ್ | ಬ್ರಹ್ಮೀಣೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸರ್ವ ಜೇತನರೂ ಅವನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರಾದ ಕಾರಣ, ಬ್ರಹ್ಮ. (ವಿ || ಭಾ) ಪ್ರಮಾಣರೂಪವೂ ಪ್ರಮೇಯರೂಪವೂ ಆದ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನದಾಗಿಯೇ ವುಳ್ಳವನು. (ಮು) ತಪಸ್ಸೇ ಮೊದಲಾದವು ಇವನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ||೬೭೩||

(೬೭೪ನೇ ನಾಮವು) ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಃ,
ಓಮ್ | ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಮು) ವೇದಗಳನ್ನು ತನಿಗೆ ಆತ್ಮಭೂತಗಳನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯು

ವಂತನನು. (ವಿ|| ಬಾ) ವೇದಗಳನ್ನು ಅರಥಪರೈಂತವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದನು. “ ವೇದವಿದೇವಚಾಹಂ ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಿಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೬೨೪||

(೬೨೫ನೇ ನಾನುವು) ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯಃ,

ಓಮ್|| ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ನು) ವೇದಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಬ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು. ಅಥವಾ ಅಂತರವನ್ನೇ ಬ್ರಿಯವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ ಫುತಂಶಪಂತಂ ಪರುವೆಂವದಂತಂ ಯೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ನಪ್ರಣ ವೇದ್ಯಧಾ೨ಹಂ | ಸಪಾಪಕೃದ್ಬ್ರಹ್ಮದವಾಗ್ನಿ ದ ಗೋವಧೈಶ್ಚದಂಡೈಶ್ಚ ನಚಾಸ್ತದೀಯಃ|| ಭಕ್ತಾಸ್ತೇತೀವಮೇಬ್ರಿಯಾಃ|| (ಗೀ|| ೧೩|| ೦೦) ಕಿಂವುನರಾಬ್ರಹ್ಮಣಾಃಪುಣ್ಯಾಃ ” (ಗೀ|| ೯|| ೧೩) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನುರಿಯಬೇಕು. ||೬೨೫||

ಈ ೨೦ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ “ ಜೀವಾತ್ಮಾ ಪ್ರಕೃತಿ ಶ್ವಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿವೈ ಪದಿಶ್ಯತೆ ತಾಭ್ಯಾಂಯಸು ಧಿತಿ ಭೋಗಾದೇ ಸ್ವರಾಃ ವಸ್ಥಾಸು ಕಾರಣಂ || “ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ” (೬೬೩) ಸ್ವತು ವಿಜ್ಞೇಯ ಸ್ವಪ್ನಾ ರೋಗೋಗದಾಯಕಃ | ಮಹದಾದಿ ತಮಃಕಾರ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಹ್ಯಭಿಧೀಯತೆ || ತಸ್ಯ ಕರ್ಮ ಸ್ವಯಂಬ್ರಹ್ಮಾ ನಿಯಾಮ್ಯೋಯಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ | ಸತುಸ್ಯಾ “ ದ್ವುಹ್ಮಕೃದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ” (೬೬೪) ನವಾರ್ಣಸುರೈಕಕಿ ದಃ || ವೈಕಾ ವೈಕ ಸಮಪ್ಪಾದಿ ಪುರುಷಾಂಶೈಃ ಪನಿಶ್ಯತಃ | ಗುಣೈಶ್ಚ ಕಲಾಣತವೈಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಾಂತಯತೀತಿಹ || ರೂಪೈಸ್ಸ ವರೂಪೇಣ ಗುಣೈರ್ವಿಭವೈಶ್ಚ ಸ್ವಯಂಮುಹುಃ | ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಸತುವಾ “ ಬ್ರಹ್ಮ ” (೬೬೫) ವಡರ್ಣ ಸಂತತಿಪ್ರದಃ || ತವೋವಿವರ್ದನಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಸ್ತುತೋ “ ಬ್ರಹ್ಮವಿವರ್ದನಃ ” (೬೬೦) ಯೋವಿದಾನಂತೋ ವೇತಿಸ “ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ ” (೬೬೧) ಉದೀರಿತಃ || ದತ್ತಾತ್ರೇಯಾದಿ ರೂಪೇಣ ಹ್ಯು ದೀರೋ “ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ” (೬೬೦) ಸ್ತುತಃ | ಪತನಾದ್ವಾಧವೇದಸ್ಯ ‘ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ’ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಮಾನಮೇಯ ಸ್ವರೂಪತಾಪಸ್ಯವಯಂ

“ಬ್ರಹ್ಮೀ” (೬೨೩) ಶಿಶಬ್ರೂತೆ | ಯೋವೇದಾ ನರಠತೇವೇತ್ತಿ
 ಸೋಪಿ “ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಜ್ಞ” (೬೨೪) ಈರಿತಃ | ವೇದಾಧಿಕಾರಿಕೋವಿಪ್ರಾಃ
 ಬ್ರೂಯಾಸ್ಯೇತಿ ವೈಸದಾ | “ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯ” (೬೨೫) ಇತ್ಯು
 ಕೋನವಾರೋಣೀ ಧರ್ಮದೋಮನುಃ ” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯ
 ನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಮಹಾಕ್ರಮೋ ಮಹಾಕರ್ಮ ಮಹಾತೇ
 ಜಾ ಮಹೋರಗಃ | ಮಹಾಕ್ರತು ರ್ಮಹಾಯಜ್ಞಾ
 ಮಹಾಯಜ್ಞೋ ಮಹಾಹವಿಃ ||೨೨||

(೬೨೬ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಕ್ರಮಃ,

ಓಮ್|| ಮಹಾಕ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸು
 ವಂತನ ವಾದ ವಿಶ್ವೇಶಪುಷ್ಪವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಭಗವ
 ತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪರಮಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಿರುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯ
 ಗುಣದ ಆನುತ್ಯವು (ಅಪಾರವಾಗಿರುವಿಕೆಯು) ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಸ
 ರೋಷ್ಣತನಾದ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಆತಿ ನೀಚವೂ ಅಗಾಧವೂ
 ಆದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಪಾತಾಳದಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದ
 ಕ್ಕಾಗಿ ಮಹತ್ವಾದ ಸೋಪಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವಂತವನು. ಎಂದರೆ
 ತಾಯಿಯಾದವಳು ಹೇಗಾದರೆ ಮೊಲೆಯುಣ್ಣುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊದಲು,
 ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅನಂತರ ಹರಿವಿನ ಹಾಲನ್ನೂ, ತಂದನಂತರದಲ್ಲಿ
 ಆಹಾರವನ್ನೂ, ಅನಂತರ ಭೋಗವನ್ನೂ ಎಂಬೀ ಕ್ರಮದಿಂದ ಕೊಡು
 ವಳೊ ಅದರಂತೆಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ಸುಕೃತಿಯಾದವನಿಗೆ ಮೊದಲು
 ತನ್ನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅನಂತರ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆಭಿಮುಖ್ಯವನ್ನುಂಟು
 ಮಾಡಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಾದಿಗ
 ಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ತನ್ನ
 ದಾಸನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂದರ್ಥವು. ||೨೨೬||

(೬೭೭ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಕರ್ಮ,
ಒಮ್|| ಮಹಾಕರ್ಮಣೀನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಜಗತ್ಪ್ರಪ್ತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಾದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳೆ
ನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. (ಕ್ರಿಮಿಕೇಟಾದಿಗಳಂತೆ ಇರುವ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಾ
ಣಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಮಹತ್ತಾದ ತನ್ನ ವಿಭವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ
ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತಾತ್ಮಕರವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು
ಮಾಡುವಂತವನು. ||೬೭೭||

(೬೭೮ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾತೇಜಾಃ,
ಒಮ್|| ಮಹಾತೇಜಸೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಾದ ತೇಜೋವಂತರಿಗೂ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು
ಕೊಡುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ) ತಾಮಸ ಪ್ರರುಷರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಿಂದ
ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂ
ತಹ ಮಹಾ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ||೬೭೮||

(೬೭೯ನೇ ನಾಮವು) ಮಹೋರಗಃ,
ಒಮ್|| ಮಹೋರಗಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ವಾಸುಕಿಯೆಂಬ ಮಹತ್ತಾದ ಸರಪಿ ರೂಪವು. “ ಸ
ರ್ಪಾಣಾಮಸ್ತವಾಸುಕೀ ” (ಗೀ|| ೧೦) ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನರಿಯ
ಬೇಕು. (ಮ) ಆದಿಕೇದನೇ ಇವನಿಗೆ (ಕರ್ಯಾ) ಹಾಸಿಗೆಯಾಗಿರುವುದ
ರಿಂದ ಮಹತ್ತಾದ ಉರಗವೆಂದರೆ ಸರಪಿವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇವನ
ಮಹತ್ವವು ತಾನೆ ಯೆಂಥಾದ್ದೆಂದರೆ :—ಮಹೋರಗಃ-ಅತ್ಯಂತಮಹಾ
ನಾದ ತಾನು ಅತ್ಯಲ್ಪಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ಅವರ ಇಂ
ದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿ
ಅವರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. ||೬೭೯||

(೬೪೦ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಕೃತುಃ,

ಓಮ್ || ಮಹಾಕತ್ರವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಯಥಾಶ್ವಮೇಧಃಕೃತುರಾಶ್ವಃ” (ಮನು ೧೧|| ೨೬೦) ಎಂಬಂತೆ ಕೃತುಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಶ್ವಮೇಧವೆಂಬ ಯಾಗಸ್ವರೂಪನು. ಅಂತಹ ಯಾಗವೂ ಅವನೇ ಎಂಬದಾಗಿ ಸ್ತುತಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಆರಾಧನವುಳ್ಳವನು. “ಯೇನವಿತ್ತೈಶ್ವರೈ ವಿಭವೈ ರ್ನವಾಸೋಭಿ ರ್ನ ಭೂವಣ್ಯಃ | ತೋಷ್ಯತೇ ಹೃದಯೇನೈವ ಕಸ್ತಮಿಶಂ ನವೂಜಯೇತ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಭಾವ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. (ಮ) ಜಗತ್ಸಂ ಪ್ಪಾದ್ಯದಿ ಸಂಕಲ್ಪವುಳ್ಳವನು. ||೬೪೦||

(೬೪೧ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಯಜ್ಞಾಃ,

ಓಮ್ || ಮಹಾಯಜ್ಞವೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನು ರಾಧಿಸುವಂತವರು ಅನ್ಯದೇವತಾ ಭಕ್ತರಿ ಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಕಾರಣ ಮಹತ್ತಾದ ಯಾಜಕರುಳ್ಳವನು. (ಕಂ|| ಭಾ) ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಅಧಿಕವಾದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಸಾಂಗ ವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದವನು. ||೬೪೧||

(೬೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಯಜ್ಞಾಃ,

ಓಮ್ || ಮಹಾಯಜ್ಞಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಮಹತ್ತಾದ ಜಪ ಯಜ್ಞಾಸ್ವರೂಪನು. “ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಜಪಯಜ್ಞೋಸ್ಥಿ” (ಗೀ|| ೧೦) ಎಂಬ ಭಗವದ್ವಚನವನ್ನರಿಯಬೇಕು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇತರ ದೇವತಾವಿಷಯವಾದ ಆರಾಧನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದ ಅಭಿಗಮನ ಭೋಗ ಮಧುಶರ್ಕಾದಿ ರೂಪಗಳಾದ ತನ್ನ ಯೆಂಬು ಅಂಗವುಳ್ಳ ಆರಾಧನವುಳ್ಳವನು. ಇದೇ ಅಷ್ಟಾಂಗಯಜನವು. ||೬೪೨||

(೬೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಹವಿಃ,
ಓಮ್ || ಮಹಾಹವಿಷೇನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮಹತ್ತಾದ ಹವಿಸ್ಸ್ರವರೂಪನು. ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದೊಡನೆ ಹೋಮ ಮಾಡಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂಸಾದಿರಹಿತವಾಗಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಸುತ್ತಿಕವಾದ ಹವಿಸ್ಸುಳ್ಳವನು. “ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಹವಿಃ” ಎಂಬೀ ಗೀತಾವಾಕ್ಯದಿಂದ ಈ ಅರ್ಥವು ಯೇರ್ಪಡುವುದು. ಅಥವಾ “ಇದ ಮಹಮಾ ಮಮೃತಯೋನೌ ಸೂರ್ಯೋಜ್ಯೋತಿಷಿ ಜಾಹೋಮಿಸ್ವಾಹಾ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನೆಂಬ ಮಹತ್ತಾದ ಹವಿಸ್ಸುಳ್ಳವನೆಂತಲೂ ಆಗಬಹುದು. (ಮ) ವಿಷ್ಣುವೇಹವಿ ಸ್ವರೂಪನು. ವಪಾರೂಪವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಭಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ||೬೪೩||

ಈ (೩೦) ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾಗಿರುವ (೪) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಪರಮೋನ್ನತಿಮಾತ್ರಾನಂ ಸನಿಮ್ನಾದ್ಭವಪಾತಕಾತ್ | ಜೀವಾನ್ಸಮಾರೋಹಯತೋ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತ್ಯಾದಿರೂಪಿಣೀ || ಪೂರ್ವಾನುಪೂರ್ವೀ ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ “ಮಹಾಕ್ರಮ” (೬೩೬) ಈತೀರಿತಃ || ಅತ್ಯಂತ ಹೀನಾಃ ಜಂತೂಂಶ್ಚ ಯೋಗ್ಯಾ ನ್ನಾನ್ವನುಭವಸ್ಯಚ| ಕರೋತಿಮಹದಾತ್ಮರೈಃ ಕರ್ಮಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ಸರ್ವದಾ || “ಮಹಾಕರ್ಮ” (೬೩೭) ಸವಿಜ್ಞೋ ಯೋಹ್ಯಷ್ಟಾರೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ | ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯಾಖ್ಯ ತಪೋಹಾರಿ ತೇಜೋ ಮಹದ್ಯತಃ || “ಮಹಾತೇಜಾ” (೬೩೮) ಹ್ಯತಃ ಖ್ಯಾತ ಸ್ತೇಜೋದೋ ವಸುವರ್ಣಕಃ | “ಮಹೋರಗ” (೬೩೯) ಇತಿಖ್ಯಾತ ಶ್ಚಿತ್ತದ್ವಾರಾ ಪ್ರವೇಶನಾತ್ || ಸರ್ವೈಶ್ಚ ಸುಕರಾಪೂಜಾ ಯಸ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮ “ಮಹಾಕ್ರತುಃ” (೬೪೦) | ಬೇವತಾಂತರಯಾಜಿಭ್ಯಸ್ಸುಯಾಜ್ಯಾತ್ಕೃಪ್ವೈಕಾರಕಃ || “ಮಹಾಯಜ್ಞಾ” (೬೪೧) ಸಮುದಿವ ಪ್ರಸುತ್ಕರ್ಮ ಫಲದೋಮನುಃ | ಅನ್ಯೇಭ್ಯೋದೇವಯಾಗೇಭ್ಯ ಸ್ಸುಯಾಗೋತ್ಕೃಪ್ವೈಕಾರಕಃ | “ಮಹಾಯಜ್ಞಾ” (೬೪೨) ಸ್ಸುಮಾಖ್ಯಾತೋಹ್ಯ

ಪ್ರಾಣೋ ಹರಿದ್ರಾಣಗದಃ || ಆತ್ಮರೂಪಂ ಹವಿರ್ಯಸ್ಯಸ "ಮಹಾಹವಿ"
(೬೪೩) ರುಚ್ಯತೇ" ಎಂಬೀರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸ್ತವ್ಯ ಸ್ತವಪ್ರಿಯ ಸ್ತೋತ್ರಂ
ಸ್ತುತ ಸ್ತೋತಾ ರಣಪ್ರಿಯಃ | ಪೂರ್ಣಃ ಪೂರ
ಯಿತಾ ಪುಣ್ಯಃ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿ ರನಾಮಯಃ ||೬೪||

(೬೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ತವ್ಯಃ,
ಓಮ್|| ಸ್ತವ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸದ್ವರದಿಂಬಲೂ ತಾನು ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವೆನಲ್ಲದೆ ತಾನು
ಯಾರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವಂತವನಲ್ಲವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ
ಮಾನಸಕಾಯಿಕ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು
ಹೇಳಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ವಾಚಿಕ ಕೈಂಕರ್ಯದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಕಾ
ರವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನು. ಇದ
ಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಅತ್ಯಂತ ಮಂಗಳವೂ ನಿತ್ಯವೂ ನಿರಂತರವೂ ದೋಷರ
ಹಿತವೂ ಆಗಿರುವ ಗುಣಗಳು ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಹ
ಸ್ರ ದಿವ್ಯನಾಮ ಯುಕ್ತನಾಗಿರುವಿಕೆಯ; ಇಂತಹ ನಮ್ಮ ಸರ್ವ ಜಗ
ತ್ಪ್ರಭುವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಯಾರುತಾನೆ ಸ್ತುತಿಗೆ ಅರ್ಹರಾಗುವರು? ರಾಜಸ
ತಾಮಸಾದಿಗುಣವಿರವಶ್ಯದಿಂದ ವಿಪರೀತಗುಣ ಯುಕ್ತರಾದ ದೇವತಾಂ
ತರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆತಾನೆ ಸ್ತುತಿಸಬಹುದು? ಆದುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯಾಪೇಕ್ಷೆ
ಯಿಂದ ಯಾಚಕನು ಭಿಕ್ಷವಂತನನ್ನು ಯಂಥಾ ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸು
ವೆನೋ, ಅದೇರೀತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ಕರ್ತನಾದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸ್ತು
ತಿಸುವಂತವನು ಯಾವನುತಾನೆ ಸಂಸಾರಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡಲಾರನೆನ್ನು
ವ ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯಸ್ತೃಪ್ತವಿಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವನೇ ಸ್ತುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪ
ವದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನೆಂದು ಭಾವವು. (ಮ) ಸ್ತುತಿಗೆ ಅರ್ಹನು. ||೬೪೪||

(೬೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ತವಪ್ರಿಯಃ,
ಓಮ್|| ಸ್ತವಪ್ರಿಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ಸ್ತೋತ್ರೇಯೇನ ತತ್ಪ್ರೋತ್ತರಂ ಗುಣ ಸಂಕೀರ್ತನಾತ್ಮಕಂ ” ಎಂಬ ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನಾದುದರಿಂದ ‘ ಸ್ತವಮೈಯ ’ ನೆನ್ನೆ ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹೇಗಾದರೂ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಯಾವನೇ ಆಗಲಿ ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಅಭಿವರ್ಧಕನಾಗಿರಲಿ (ಅಥವಾ) ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ಒಟಮಾಡುತ್ತವನಾಗಿರಲಿ ಭಗವದ್ಗುಣ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದೊಡನೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು. ಈ ವಿದ್ಯೆಯು ಘಂಟಾಕರ್ಣ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ಸು ಸ್ಪಷ್ಟವು. || ೬೪೫ ||

(೬೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ತೋತ್ರಮ್,
ಒಮ್|| ಸ್ತೋತ್ರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾಭೂತನು. (ಮ) ಸ್ತುತಿ ವ್ಯಾಪಾರರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅದು ತನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತವನು. ಈ ವಿದ್ಯೆಯು ಧ್ರುನನು ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು. || ೬೪೬ ||

(೬೪೭ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ತುತಃ,
ಒಮ್|| ಸ್ತುತಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸಹಸ್ರ ಘಟಾನುಂಧಿತರಾದ ಆದಿಶೇಷರಿಂದಲೂ ಪೀಡಿಸ್ವರೂಪನಾದ ಗರುತ್ಮಂತನಿಂದಲೂ ಇತರ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ನಮ್ರಂತವರಿಂದಲೂ ಕೂಡ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅನಧಿರೂಪವಾದ ಕಾಲತತ್ವ ವಿರುವವರಿಗೂ ಅವರವರ ಇಷ್ಟೈಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು ಈ ಅರ್ಥವು “ ಅಶೇಷದೇವೀಕನರೇ ಶ್ವರೇ ಶ್ವರೈಶ್ಚದಾಸ್ತುತಂ ಯಚ್ಚೈರಿತಂ ಮಹಾದ್ಭುತಂ ” ಎಂಬೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮ ವಚನದಿಂದ ಬೋಧಿತವಾಗುವುದು. (ಕಂ|| ಮ) ಸ್ತುತಿಃ ಸ್ತನನ ವ್ಯಾಪಾರರೂಪನು. || ೬೪೭ ||

(೬೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ತೋತ್ರಾ,

ಒಮ್|| ಸ್ತೋತ್ರೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸ್ತೋತ್ರ ಕ್ರಿಯೆಯುಳ್ಳವನು (ಮ) ಈ ಮೂರು ಅಂಶವೂ “ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಹವಿಃ ಬ್ರಹ್ಮಗೌಷ್ಠಿ ” ಎಂಬ ಗೀತೋಕ್ತ ಕ್ರಮದಿಂದ ಜೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ನ್ನು ಸ್ತುತಿ ಸುವಂತವನನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು ಈ ವಿಷಯವು ಕೈಲಾಸ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ರುದ್ರ ವಿಷಯಕವಾದ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವು.

(೬೪೫ನೇ ನಾಮವು) ರಣಪ್ರಿಯಃ,

ಒಮ್|| ರಣಪ್ರಿಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಲೋಕರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಸದಾ ಪಂಚಾಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯುದ್ಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದಿವ್ಯ ಚೇಷ್ಟಿತಗಳುಳ್ಳವನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾದವರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂತೋಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ “ತತಸ್ಸಕಾಮಂ ಸುಗ್ರೀವ ಮಂಗದಂಚ ಮಹಾಬಲಂ | ಶಕಾರರಾಘವಃ ಪ್ರೀತೌ ಹತ್ವಾರಾವಣ ಮಾರಸೇ ” (ರಾ|| ಯು|| ೧೧೧|| ೩೧) ಎಂಬಂತೆ ಯುದ್ಧವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುವಂತವನಲ್ಲವೋ. ||೬೪೫||

(೬೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಪೂರ್ಣಃ,

ಒಮ್|| ಪೂರ್ಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಅಪೇಕ್ಷಿತಗಳಿಂದಲೂ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಪೂರ್ಣನಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಧಿಕವಾದ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಧಿಕವಾದ ಆಯಾಸದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲದೆ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಸ್ತೋತ್ರನಾತ್ರದಿಂದ ಇವನು ಸಾಧ್ಯನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು

ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ; ಸರ್ವಭೀಷ್ಠಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನು. ||೬೯೦||

(೬೯೦ನೇ ನಾಮವು) ಪೂರಯಿತಾ,

ಓಮ್ || ಪೂರಯಿತ್ರೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂರ್ತಿಯನ್ನುಂ
ಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ
ದ್ವರೂ ಪರಿಪೂರ್ಣನಲ್ಲದವನಂತೆ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದವನಾಗಿ
ಸ್ತುತಿಸುವಂತವನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿಸುವಂತಹ ಶೀಲವು
ಳ್ಳವನು. ||೬೯೦||

(೬೯೧ನೇ ನಾಮವು) ಪುಣ್ಯಃ,

ಓಮ್ || ಪುಣ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ವಾಸಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು
ವಂತವನು. (ಮ) ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಕನು. ಕೆಲವರು ಪಾಪವಿರೋಧಿ ಸ್ವರೂ
ಪನೆನ್ನುವರು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ
ಯೋಗ್ಯರಾಗುವಂತೆ ಪರಿಶುದ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೬೯೧||

(೬೯೨ನೇ ನಾಮವು) ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಃ,

ಓಮ್ || ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಯೇನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪಾವನವಾದ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಇವನ ಕೀರ್ತಿಯು
ಅನ್ಯರಿಗೂ ಪುಣ್ಯಜನಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ' ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಃ ' ಎನ್ನು
ಲ್ಪಡುವನು (ಮ) ಪುಣ್ಯ ಸಂವಾದಕವಾದ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ||
ಭಾ) " ವಾಮಸಂಕೀರ್ತನಂ ಭಕ್ತಾನ್ಯ ವಿಲಾಸನ ಮನುಷ್ಯಮಂ | ಮೈ
ತ್ರೇಯಾಶೇಷವಾಪಾನಾಂ ಧಾತೂನಾಂ ಮನವಾವಕಃ " (ವಿಷ್ಣು ಪು||)
ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವೂ ಅದರಂತೆ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟು
ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವಂತವನು ಅದುದರಿಂದಲೇ ತಾನೇ ಅವನ ವಿಷ್ಣು
ಯವಾದ ಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪರಮಪಾವನನೆನ್ನುವರು. ||೬೯೨||

(೬೯೪ನೇ ನಾಮವು) ಅನಾಮಯಃ,

ಒಮ್ || ಅನಾಮಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಬಾ) ಕರ್ಮಜನ್ಯಗಳಾದ ಬಾಹ್ಯಾಚ್ಛೇಂತರ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸಲ್ಪಡುವವನು. (ಮ) ವ್ಯಾಧಿರಹಿತನು (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರ ವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವೆಂಬ ದಿವ್ಯೋಪಧದಿಂದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಮಹಾ ರೋಗವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ರೋಗ ವಿರೋಧಿಯಾದವನು ಪರ ಮಾತ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದಂತೆ ಮಾಡಿ ಚೇತನ ಕಕ್ಕೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದರಿಂದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ರೋಗವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ||೬೯೪||

ಈ ೩೩ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ “ಚೇತಶ್ಚ ರೀರಯೋರ್ಜುಂತೋ ರವ್ಯುಪಾರಾರಾದ್ಯತಾಹರೇಃ | ಉಕ್ತಾನಾರಾಯಣಸ್ಯಾದ ವಾಗಾರಾದ್ಯತ್ವ ಮುಚ್ಯತೇ || ಸ್ತೃಪತಃಸ್ತುತ್ಯರ್ಹಣಾತ್ “ಸ್ತವ್ಯಃ” (೬೯೪) ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಬಂಧವೋಚಕಃ || ಯಯಾಕಯಾಚಿ ದ್ವಾರತತ್ವಾ ಯೇನಕೇನಾಪಿಜಂತುನಾ | ಯಥಾಕಥಂ ಚಿತ್ಕಥಿತೋ ಯಸ್ಯಪ್ರಿಯತಮಸ್ತವಃ || ಸ್ತವಪ್ರಿಯಃ (೬೯೫) ಸ ಕಥಿತೋವಸ್ವ ರ್ಣಃ | ಪ್ರೀತಿವರ್ದಕಃ | ಸ್ವೇನೈವನಿಷ್ಪಾದ್ಯತಯಾ ಸ್ವಸ್ತುತೇಃ “ಸ್ತೋತ್ರ” (೬೯೬) ಮುಚ್ಯತೇ || ಶೇಷಶೇಷಾಕನಾದ್ಯೈರ್ಯ ಸ್ನೂರಿಭಿಶ್ಚಾಸ್ತ ದಾದಿಭಿಃ | ಸ್ತುತತ್ವಾದವಿಶೇಷೇಣ “ಸ್ತುತ” (೬೯೭) ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ || ಸ್ವಸ್ತೋತಾರಂ ಪರಂಸ್ತೋತುಂ ಶೀಲಂಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ಸರ್ವದಾ | “ಸ್ತೋತಾ” (೬೯೮) ಸಸ್ಯಾತ್ಮಂಚವರ್ದಿಸತ್ವಸ್ತುತ್ಯ ತ್ವದೋಮ ನಃ || ಸುಹೃತ್ತ್ರಿಯಂ ಯದ್ಧಕರ್ಮ ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ಸ “ರಣಪ್ರಿಯಃ” (೬೯೯) || ಅವಾಪ್ತಸರ್ವಕಾಮತ್ವಂ ಯಸ್ಯಾಪ್ತೋ “ಪೂರ್ದ” (೭೦೦) ಉಚ್ಯತೇ | ಸದಾ ಪೂರಯಿತುಂಶೀಲಂ ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿ ತ್ವಮನೋರಥಾ || ಸಸ್ಯಾತ್ಮ “ತ್ವೂರಯಿತಾ” (೭೦೧) “ಪುಣ್ಯೋ” (೭೦೨) ಯೋಸಾ ವಾತಕಿ ವಾಪಸಃ | ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕೋಽಸ್ಮಿ ಯಸ್ಯೇತಿ “ಪುಣ್ಯಕೀರ್ಮಿ” (೭೦೩) ಸ್ತುತುಸ್ತೃಪತಃ | ಸಂಸಾರಾಖ್ಯ ಮಹಾವ್ಯಾಧೇ ರ್ವಿರೋಧಿತ್ವಾ “ದನಾಮಯಃ” (೭೦೪) ಎಂಬೀರೀತಿಯಿಂದ ವಿಮೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ಮೂ|| ಮನೋಜವಸ್ತಿರ್ದಕ್ಕರೋ ವಸುರೇತಾ
ವಸುವ್ರದಃ | ವಸುಪ್ರದೋ ವಾಸುದೇವೋ ವಸು
ರೈಸುಮನಾ ಹವಿಃ

(೬೯೫ನೇ ನಾಮವು) ಮನೋಜವಃ

ಓಮ್|| ಮನೋಜವಾಯನಮಃ

ಭಾ) ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಮನೋಜವೇಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ವೇಗವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೇ ಹೇಳಿರುವಂತವುಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ 'ಮನೋಜವಃ' ಇದಕ್ಕೆ "ಕ್ಷೇತ್ರಂಭವತಿಧರ್ಮಾತ್ಮಾ || (ಗೀ|| F|| ೩೦) ಸತ್ಪಜನ್ಮ ಕೃತಂಪಾಪಂ ಸ್ವಲ್ಪಂವಾಯದಿವಾಬಹು | ವಿಷ್ಣೋರಾಲಯವಿನ್ಯಾಸ ಪ್ರಾರಂಭಾದೇವ ನಕೃತಿ || (ವಿ|| ಧ|| ೧೩-೦೦) ಎಂಬಂತೆ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವನ್ನೂ ಜ್ಞಾನಾದಿರೂಪವಾದ ಸಮೃತ್ತಿನ್ನೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬ ಈ ವಚನಗಳು ಆಧಾರಗಳಾಗಿರುವುವು. (ಮ) ಮನೋವೇಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯಿತವಾದ ವೇಗವುಳ್ಳವನು. ||೬೯೫||

(೬೯೬ನೇ ನಾಮವು) ತೀರ್ದಕ್ಕರಃ,

ಓಮ್|| ತೀರ್ದಕ್ಕರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಬಾ) ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ವೇದಬಾಹ್ಯಗಳಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೂ ಪ್ರವರ್ತಕನು. ಮತ್ತು ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪದಿಂದ ಮಧುಕೈಟಭರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಸರ್ವಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿತವನಂತಲೂ ದೇವತಾಗಳಾದ ಅಸುರರಿಗೆ ವೇದಬಾಹ್ಯಗಳಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಂಚನಾರ್ಥವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದವನಂತಲೂ ಪೌರಾಣಿಕರು ಹೇಳುವರು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ತಾಯೆ ಸ್ವರಣ ಕೀರ್ತನೆ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ಸವಿತ್ರರ

ನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಗಂಗಾ ಪುಷ್ಕರಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಪಾರಿತು
ದ್ವ್ಯವನ್ನು ಒಟುವಾಡತಕ್ಕವನು. (ಅಥವಾ) ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತತ್ವಾದಿಗಳಾದ
ಒಳ್ಳೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಪ್ರವರ್ತನಮಾಡುವಂತವನು (ಯದ್ವಾ)
ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹವಾದ ಅಗಾಧವಾಗಿರುವ ಸಮುದ್ರದಂತೆ
ಇರುವ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸೋಪಾನವನ್ನುಂ
ಟುಮಾಡಿದವನೆಂತಲೂ ಆಗಬಹುದು. (ಮ) ತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುವಂ
ತವನು. ||೬೯೬||

(೬೯೭ನೇ ನಾಮವು) ವಸುರೇತಾಃ,

ಓಮ್ || ವಸುರೇತನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಜಲ
ವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೀರೈವನ್ನು ಬಿಡಲು ಅದು ಸಹಸ್ರ
ಸೂರ್ಯಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಸ್ವರೈವಯವಾದ ಅಂಧವಾಗಿ ಹು
ಟ್ಟಿತೆಂಬ ವ್ಯಾಸ ವಾಕ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ವರೈವಯವಾದ ರೇತಸ್ಸು
(ವೀರೈವು) ಛಿದ್ರವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರವು
ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೇ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವು ಛಿದ್ರವನಾಗಿ
ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. ವಸು ಶಬ್ದವು ತೇಜಃಪರವಾಗಿರುವು
ದು. ||೬೯೭||

(೬೯೮—೬೯೯ನೇ ನಾಮವು) ವಸುಪ್ರದಃ,

ಓಮ್ || ವಸುಪ್ರದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಧನವನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕೊಡುವಂತವನು. ಇವನೇ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷನು, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷ
ತ್ವವೂ ಧನ ಪ್ರದತ್ವವೂ ಎಂದರಿಯಬೇಕು. ೨ನೇ “ವಸುಪ್ರದ” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
ಅಧಿಕವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಫಲವನ್ನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊಡುವಂತವನೆಂತಲೂ
ರಾಕ್ಷಸರ ಧನವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಂತವನೆಂತಲೂ ಅರ್ಥವನ್ನರಿಯಬೇಕು,
(ವಿ|| ಭಾ) ಪರಮನಿಧಿಯಾದ ತನ್ನನ್ನು ದೇವಕೀ ವಸುದೇವರುಗಳಿಗೆ

ಪುತ್ರಧರವನ್ನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟವನು. (೨ನೇ ನಾಮಕ್ಕೆ) ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲವೂ
ತಂದೆಯಾದ ತನಿಗೂ ಕೂಡ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಾಗಿರುವುದೆಂಬ ಮಹತ್ವದ
ತೀಜಸ್ಸನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟವನು. ||೬೯೪-೬೯೯||

(೨೦೦ನೇ ನಾಮವು) ವಾಸುದೇವಃ,

ಓಮ್|| ವಾಸುದೇವಾಯನಮಃ.

ವಿ|| ಮು) ವಸುದೇವರಿಗೆ ಪುತ್ರನಾದ ಕಾರಣ ' ವಾಸುದೇ
ವಃ ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೨೦೦||

ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾರ್ಯ ಭಾಷಿತವಾದ ಭಗವದ್ಗುಣ ದರ್ಶನವೆಂಬ
ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮ ಶತಕವು ಸಮಾಪ್ತವು

(೨೦೧ನೇ ನಾಮವು) ವಸುಃ,

ಓಮ್|| ವಸವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಇವನಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ
ಈ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ವಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದ 'ವಸುಃ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು.
(ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚುವಂತವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿ
ಬಹುದು.) (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಕೃಷ್ಣಾಂತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರೀರಾ
ಬ್ಧಿವಾಸವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೀರಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವಂತವನು
(ಮು) ಅಷ್ಟ ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ವಸುವಿನ ಅವತಾರ ಭೂತರಾದಕಾ
ರಣದಿಂದಲೂ ಭಗವದ್ವಿಭೂತಿಭೂತರಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ವಸು ಶಬ್ದ
ದಿಂದ ಭೀಷ್ಮರು ಹೇಳಲ್ಪಡುವರು. ಹಿಂಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಫೇಷ್ಮಾಚಾರ್ಯ
ರಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಶಕ್ತಿಯೋಗವೂ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದಷ್ಟು.
||೨೦೧||

(೨೦೨ನೇ ನಾಮವು) ವಸುದುನಾಃ,

ಓಮ್|| ವಸುಮನಸೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಮಾಡುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಪದವಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಅವತಾರ ಸ್ಥಲವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀರಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಅಸುದೇವರಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ದೇವ ದತ್ತನಿಗೆ ದತ್ತಕಬ್ಬಮಾತ್ರದಿಂದಲೂ ಸತ್ಯಭಾಮೆಗೆ ಭಾಮೆ ಎಂಬ ಕಬ್ಬ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೂ ಅರ್ಥೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂರೋಕ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ಮಹಾಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಸೂಕ್ತಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ವಸು ಕಬ್ಬದಿಂದ ವಸುದೇವರು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೆಂದರಿಯಬೇಕು. (ಮ) ವಸುವಾದ ಭೀಷ್ಮರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನ ವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ಇಂತಹ ಮನಸ್ಸು ಇವನಿಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಚಕ್ರವ ನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾರನೆಂಬ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ವೈರಭವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಾದರೂ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿಸುವನೆಂಬ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಭೀ ವ್ಮರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಾರನಷ್ಟೆ. “ವಸುರ್ಮಸುಮನಾಃ|| ಮಹೇಂದ್ರೋ ವಸುದೋವಸುಃ” ಎಂಬೀ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಭೇದ ವಿರು ಲ್ಲವದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವು (ಕಂ) ಭಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಾಧ್ಯತರವಿ ರುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತದೋಷವು ದುಷ್ಪರಿಹರವು. ||೨೦೦||

(೨೦೨ನೇ ನಾಮವು) ಹವಿಃ,

ಓಮ್|| ಹವಿಷೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) “ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಹವಿಃ” (ಗೀ|| ೪|| ೨೪) ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಹವಿಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ‘ಹವಿಃ’ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇವನಿಗೆ ದೇವಕೀ ವಸುದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಲಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೂ ಅವರುಗಳು ಇವನಿಗೆ ಕಂಸನಿಂದ ಯೆಂತಹ ಭಯ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಇವನಿಲ್ಲುಂಟಾದ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಅತಿಕಂಕೆ ಪಟ್ಟು ಇವನ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಯಶೋದಾನಂದ ಗೋಪರಿಗೆ ಇವನನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲೂ ಅವರಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತನಾದಕಾರಣ ‘ಹವಿಃ’ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ||೨೦೨||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ೨೪ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಗಳಿಗೆ ‘ಭಕ್ತಾ ನಾಂ ಸಮ್ಮದ್ವಿಶ್ರಂ ಕರೋತಿತಿತಿ “ಮನೋಜನಃ” (೬೯೫) ೧೦

ಗಾಂಧೀರ್ದರ್ಜಿ ಹೇತುತ್ವಾ ಜ್ಞಾತಿ ಸ್ತೃಷ್ಠಾತ್ಯೋಃ ಪ್ರವರ್ತನಾತ್ | ಆತ್ಮ
ಪ್ರವೇಶ ನೋಪಾನಂಕೃತ್ವಾ “ ತೀರ್ಥಕರಃ ” (೬೯೬) ಸ್ತೃಷ್ಠತಃ || ವ
ಸುಕಬೋದ ಜೋತೀತಿರೋದ ರೇತಸ್ತತ್ಪಾರಣಂಮತಂ || ದಿವ್ಯಜೋತೀತಿ
ಕಾರಣತ್ವಾತ್ “ ವಸುರೇತಾಃ ” (೬೯೭) ಪ್ರಕೀರ್ಮಿತಃ || ದೇವಕೀವ
ಸುದೇವಾಭ್ಯಾ ಮಾತ್ಮರೂಪಂ ಮಹದ್ಗನಂ | ಪುತ್ರತ್ವೇನ ಪ್ರಕರ್ಷಣ
ದದಾತಿತಿ “ ವಸುಪ್ರದಃ ” (೬೯೮) ದೇವಕೀವಸುದೇವಾಭ್ಯಾಂ ಸ್ವಪಿತೃ
ತ್ವಂ ಮಹದ್ವಸು | ತೇಜೋಯಃ ಪ್ರದಾತಿತಿ “ ವಸುಪ್ರದ ” (೬೯೯)
ಈತಿರಿತಃ || ವಸುದೇವಾಪತ್ಯತ್ವತ್ “ ವಾಸುದೇವಃ ” (೭೦೦) ಪ್ರಕೀ
ರ್ಮಿತಃ | ವಸತಿತಿ “ ವಸುಃ ” (೭೦೧) ಲೋಕಹಿತೇಚ್ಛಾಪ್ರೀತಸಾಗರೇ ||
ಜನ್ಮಭೂಮ್ಯರ್ಣವೇಲಕ್ಷಾತ್ಯ ವಸತೋಯಸ್ಯವೈಮನಃ | ಅಸ್ತೀತಿವ
ಸುದೇವೇಹಿ ಸಚಸ್ಯಾ “ ತ್ಸುಮನಾಃ ” (೭೦೨) ಪರಂ || ನಂದಗೋಪಯ
ಶೋದಾಭ್ಯಾಂ ಕಂಸೋಪದ್ರವ ಶಾಂತಯೇ | ಆದೀಯತೇ ಸ್ವೀಕ್ರ
ಯತೇನ “ ಹಮಿ ” (೭೦೩) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಎಂಬ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿನೃ
ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ಮೂ|| ಸದ್ಗತಿ ಸತ್ಕೃತಿ ಸ್ನತಾ ಸದ್ಭೂತಿ ಸ್ನ
ತ್ಪರಾಯಣಃ | ಶೂರಸೇನೋ ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸ್ನ
ನ್ನಿವಾಸಸ್ತುಯಾಮುನಃ ||೨೫||

(೭೦೪ನೇ ನಾಡುವು) ಸದ್ಗತಿಃ,

ಒಮ್|| ಸದ್ಗತಯೇನಮಃ,

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ಅಸ್ತಿಬ್ರಹ್ಮೇತಿಹೇದ್ಯೇಂದ ಸನ್ನಮೇನಂತತೋ
ಪಿಮಃ ” ಎಂಬ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಶ್ರುತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿರುವುದೆಂಬ
ಬ್ರಹ್ಮಗೃಹ್ಯ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಸತ್ಪುರುಷರು, ಎಂದರೆ ಅಂತವರೆ ಸತ್ಪುರುಷರು,
ಅನಿರಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ಅದವಾ) ಶ್ರವಣವಾದ ಸದ್ಭೂತಿ
ಯುಳ್ಳವನು. ||೨೦೬||

(೭೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಕೃತಿಃ,
ಒಮ್|| ಸತ್ಕೃತಯೇನಮಃ,

(ಕಂ|| ಭಾ) ಜಗದ್ರಕ್ಷಣ ರೂಪವಾದ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳವನು. ||೭೦೦||

—ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (ಮ|| ಕಂ) ಪ್ರಕಾರ ಸಪ್ತಮಶತಕವು—

(ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಕದಿಯುವುದೂ, ರಾಸಕ್ರೀಡಾದಿಗಳನ್ನಾಡುವುದೂ, ಒರಳುಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುವುದೆಂಬೀ ಮೊದಲಾದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಕಂಡೂ ಕೇಳಿಯೂ ಇರುವಂತವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಂತಹ ಸದ್ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳವನು. ||೭೦೫||

(೭೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ತಾ,
ಒಮ್|| ಸತ್ತಾಯೈನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಜಾತೀಯ ವಿಜಾತೀಯ ಸ್ವಗತ ಭೇದರಹಿತವಾದ ಅನುಭೂತಿಯುಳ್ಳವನು. (ಅನುಭೂತಿರನುಭವಃ) (ವಿ|| ಭಾ) ಸಜ್ಜನರ ಸತ್ತೆಯೂ ತಾನೇ ಆಗಿರುವಂತವನು. ಅವನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವುದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಷ್ಟೆ :- ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಸತ್ತೆಗೆ ಹಾನಿ ಇಲ್ಲದವನು. ||೭೦೬||

(೭೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಸದ್ಭೂತಿಃ,
ಒಮ್|| ಸದ್ಭೂತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಜಾತೀಯ ವಿಜಾತೀಯ ಭೇದ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕೇವಲ ಸತ್ತಾವಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತೋರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಪುತ್ರಮಿತ್ರ ಬಂಧು ದೂತ ಸಾರಧಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ವಿಭೂತಿಯೂ ತಾನೇ ಆಗಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅವತಾರರೂಪವಾಗಿರುವ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಅಥವಾ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಅಧಿಕವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯರೂಪವಾಗಿರುವಂತವನು ||೭೦೭||

(೨೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಪರಾಯಣಂ,

ಓಮ್|| ಸತ್ಪರಾಯಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮೆ) ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಪರಮಗತಿಯಾದವನು, (ವಿ) ಸತ್ಪರಾಯಣಃ ಎಂದು ಪಾಶವಾದಾಗ ಸಾಧುಗಳನ್ನೆ ತನಿಗೆ ಪರಮಗತಿಯಾಗಿವುಳ್ಳವನೆಂದರ್ಥವು. ||೨೦೧||

(೨೦೨ನೇ ನಾಮವು) ಶೂರಸೇನಃ,

ಓಮ್|| ಶೂರಸೇನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮೆ) ಆಂಜನೇಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾ ಶೂರರಾದ ಸೇನಾ ಪತಿಯುಳ್ಳ ಸೇನೆಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಭೂಭಾರ ನಿರಾಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಶೂರರಾದ ಯಾದವ ಪಾಂಡವರನ್ನೇ ಸಹಾಯವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. ||೨೦೨||

(೨೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠಃ,

ಓಮ್|| ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠಾನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮೆ) ಯಾದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಯಾದವರನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದವನು. ||೨೦೩||

(೨೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಸನ್ನಿವಾಸಃ,

ಓಮ್|| ಸನ್ನಿವಾಸಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮೆ) ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಆಶ್ರಯಭೂತನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮನು ವ್ಯೇಧರ್ಮ ಶೀಲನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸನಕಾದಿ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಭೂಮಿಯಾಗಿರುವಂತವನು. ||೨೦೪||

(೨೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಸುಯಾಮುನಃ,

ಓಮ್|| ಸುಯಾಮುನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಯಮುನಾನದೀ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಜಲಕ್ರೀಡಾ ರಾಸಕ್ರೀಡಾಪ್ರದ್ಯುಗ್ಗಣ ಕ್ರೀಡಾದಿಗಳನ್ನೇ ಮನೋಹರವಾದ ವ್ಯಾ ಪಾರವಾಗಿವುಳ್ಳವನು ||೨೦೦||

ಈ ೨೫ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (ಫ) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಉತ್ಪನ್ನ ಏವ ಕಂಸಾದಿ ಕೃತಬಾಧಾಪನೋದನಾತ್ | ಸತಾಂಪ್ರಾಪ್ಯ ತಯಾಚ್ಛವ “ ಸ ದ್ಗತಿ ” (೨೦೪) ಸ್ವಮುದಾಹೃತಃ || ರಾಸಕ್ರೀಡಾದಿ ಕೃತಯಸ್ಸತ್ಯಾ ಯಸ್ಯಚ “ ಸತ್ಕೃತಿಃ ” (೨೦೫) | ಸ್ವವಮೇವಸತಾಂಸತ್ತಾಯಸಾತ್ “ ತ್ವತೇ ” (೨೦೬) ತಿಕೀರ್ಮ್ಯತೇ || ಸತಾಂವೃತ್ತ ಕಲತ್ರಾದಿಭೂತಾಃ “ ಸದ್ಭೂತಿ ” (೨೦೭) ರುಚ್ಯತೇ | ಸತಾಂಪರಂ ಸ್ಯಾದಯನಂ ಸಂತೋ ಯುಃಪೋತ್ತಮಾಯನಂ | ಸ “ ಸತ್ಪರಾಯಣಂ ” ಖ್ಯಾತೋಯದ್ವಾ ಸ್ಯಾ “ ತ್ವತ್ಪರಾಯಣಃ (೨೦೮) || ಭೂಭಾರಹರಣಾರಾಧಯ ಯಾದ ವಾಃ ಪಾಂಡವಾಶ್ಚಯೇ | ಶೂರಾಸ್ಸಹಾಯಾ ಯಸ್ಯೇತಿ “ ಶೂರಸೇನ ” (೨೦೯) ಸ್ತುಕಥ್ಯತೇ || ಮಗ್ನಂತುಯಾದವಂವಂಶ ಮುದ್ಧರಿಷ್ಯತಿಯಶ್ಚ ನಃ | ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠಂ ” (೨೧೦) ಇತಿಖ್ಯಾತೋವಸ್ಪರೋ ವಂಶವರಧ ನಃ || ಸನಕಾದಿನಿವಾಸೋಹಿ ಮಾನುಷ್ಯತ್ವೇಷಿಯಸ್ಯಧಾ || “ ನನ್ನಿ ವಾಸ ” (೨೧೧) ಸ್ವವಿಜ್ಞೇಯೋಹ್ಯಪ್ಪಾಝ್ಝ ಸ್ನು ಧನದಾಯಕಾ || ಗೋಪೀಭಿರ್ಯ ಮುನಾಯಾಂತು ಕೋಭಿನಂಪಾವನಂಮಹತ್ | ಜಲಕ್ರೀಡಾದಿಯಸ್ಯೇತಿ “ ಸುಯೋಮನ ” (೨೧೨) ಈತೀರಿತಃ || ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವೃ ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಭೂತವಾಸೋ ವಾಸುದೇವ ಸ್ವರಾಸುನಿ ಲಯಾ ೭ನಲಃ | ದರ್ಪಹಾ ದರ್ಪದೋ ೭ದೃಪೋ ದುರ್ದರೋ ೭ಧಾವರಾಜಿತಃ ||೨೧೩||

(೨೧೩ನೇ ನಾಮವು) ಭೂತವಾಸಃ,

ಒಮ್|| ಭೂತವಾಸಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ||) ಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದರೂ ಪರತ್ವದ ದಕೆಯಲ್ಲಿ

ಜೇಗೋ ಅದರಂತೆ (ಶಂ|| ವಿ|| ಮ) ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ನಿವಾಸಭೂಮಿ
ಯಾಗಿರುವಂತವನು. ||೨೧೩||

(೨೧೪ನೇ ನಾಮವು) ವಾಸುದೇವಃ,

ಓಮ್|| ವಾಸುದೇವಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಮಾಯೆಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ವಸುದೇವ ಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಾಸುದೇವನಾಗಿರುವಂ
ತವನು. (ವಾಸುದೇವ ಸಂಕರ್ಷಣ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾನಿರುದ್ಧರೆನ್ನುವುದೇ
ವೈಯಕ್ತಿಕವು) (ಮ) ತನ್ನ ವೆತ್ಸಸ್ಥೂಲದಲ್ಲಿ ಸದಾ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ
ಶ್ರೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಸದಾಕ್ರೀಡಿಸುವಂತವನು. ನಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ
ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಥದೊಡನೆ ಪುನರುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು. (ಶಂ) ಭಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುನ
ರುಕ್ತಿದೋಷವಿರುವುದು. ||೨೧೪||

(೨೧೫ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವಾಸುನಿಲಯಃ,

ಓಮ್|| ಸರ್ವಾಸುನಿಲಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಜೀವಾತ್ಮಕನಾದ
ಪ್ರಾಣನೊಡನೆಂಬ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಲಯಿಸಿರುವುವೋ ಅವನು ' ಸರ್ವಾಸುನಿ
ಲಯಃ ' ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಮ) ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಣಧಾರ
ಕನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೨೧೫||

(೨೧೬ನೇ ನಾಮವು) ಅನಲಃ,

ಓಮ್|| ಅನಲಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯು ಪರಾ
ಯ ಇಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ' ಅನಲಃ ' ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂ
ತರ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ತಾನು ಸರ್ವಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯ
ನ್ನು ಹೊಂದದವನು. ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಮಾಡುವ

ದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಯಿಲ್ಲದವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ಮ) ಇವನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲವು. ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಯಂತೇ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿರುವಂತವನು. ಇದರಿಂದ “ ಪವನಃ ಪಾವನೋಽನಲಃ ” ಎಂಬ ನಾಮದೊಡನೆ ಭೇದವು ಸಿದ್ಧವು. ||೨೦೬||

(೨೦೭ನೇ ನಾಮವು) ದರ್ಮಹಾ,

ಓಮ್|| ದರ್ಮಘ್ನೀನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವಂತವರ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತವನ್ನು ಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದೂ, ಪಾರಿಜಾತಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಯೂ, ಬಾಣಾಸುರನ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿಯೂ, ದೇವತೆಗಳ ಗರ್ವಮಾತ್ರವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದವನು. ||೨೦೭||

(೨೦೮ನೇ ನಾಮವು) ದರ್ಮದಃ,

ಓಮ್|| ದರ್ಮದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವಂತವರಿಗೆ (ದರ್ಮ) ಗರ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮಧುರಾಶುಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಯಾದವರಿಗೆ ಮಧು ಸಾನಾದಿಗಳಿಂದ ದರ್ಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನು. ||೨೦೮||

(೨೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಅದೃಷ್ಟಃ,

ಓಮ್|| ಅದೃಷ್ಟಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ದೃಷ್ಟಃ ಎಂದು ಪಾಠವು - ತನ್ನ ಆತ್ಮನೆಂಬ ದಿವ್ಯ ಮೃತ ರಸಾಸ್ವಾದದಿಂದ ನಿತ್ಯ ಸಂತುಷ್ಟನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆದರೂ “ ಏನಂವಿಧಾನಿಕರ್ಮಾಣಿ ಕೃತ್ವಾಗರುಡವಾಹನಃ | ನವಿಸ್ತಯಮುಪಾಗಂಜ್ಯ ನೌಪರಮೇಷ್ಯೋನತೇಜಸಾ ” || (ಭಾ|| ಸ|| ೫೦|| ೨೯) ಎಂಬಂತೆ ತಾನು ಗರ್ವವಿಲ್ಲದವನು. ||೨೦೯||

(೭೭೦ನೇ ನಾಮವು) ದುರ್ದರಃ,
ಓಮ್ || ದುರ್ದರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಇವನು ಸರ್ವೋಪಾಧಿಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತನು
ನಾದಕಾರಣ ಧ್ಯಾನಾದಿ ದಶೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಣಾ ಎಂಬ ಯೋಗವು ಅತ್ಯು
ಶಕ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಆದರೂ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಹಾ ಪ್ರಯಾ
ಸದೊಡನೆ ಕೆಲವರಿಂದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸಹಸ್ರದಿಂದ ಅಭ್ಯಾ
ಸವಾಗಿರುವ ಭಾವನಾ ಪ್ರಕರ್ಷದಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಡುವನು ; ಆದುದರಿಂ
ದಲೇ ' ದುರ್ದರಃ ' ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಅರ್ಥವು “ ಕ್ಲೋಶೋಽಧಿಕ
ತರಸ್ತೇಷಾ ಮವ್ಯಕ್ತಾ ಸಕ್ತಜೇತಸಾಂ | ಅವ್ಯಕ್ತಾಹಿ ಗತಿರ್ದುಃಖಂ
ದೇಹವದ್ಬಿರವಾಪ್ಯತೇ ” (ಗೀ|| ೧೦|| ೫) ಎಂಬ ಭಗವದ್ವಚನದಿಂದಲೂ
ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಬಾಲಲೀಲಾ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಯಶೋದಾ
ನಂದ ಗೋಪರ ಉಪಲಾಲನದಿಂದ ಮತ್ತನೂ ಗರ್ವಿತನೂ ಆಗಿ ಅವರುಗೆ
ಳಿಗೆ ಮದಿಸಿರುವ ಆನೆಯಂತೆ ದುರ್ದ್ರಹನಾಗಿರುವಂತನನು. ಅಥವಾ
ನಿವಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವಾದ ಚಂಚಲವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳವನು.
ಇದನ್ನು ಕುರಿತೆ ಶ್ರೀ ಯಶೋದಾದೇವಿಯು “ ಯದಿಕೇಶೋಽಪಿಗಚ್ಛತ್ಸು
ಮತಿಚಂಚಲಜೇಷ್ಠಿತ ” (ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪು|| ೫|| ೬|| ೧೫) ಎಂದು
ಹೇಳಿರುವಳು.

(ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣಾ ನೀನು ವನ್ನಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೇ ಬಹಳವಾಗಿ ಓಡಿಯಾಡುವಿ, ಈಗ
ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದಿರ್ಬೇನೆ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದರೆ ಓಡಿಹೋಗು ನೋಡೋಣ ವೆಂಬದಾಗಿ
ಬಾಲಕೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ ಯಶೋದಾ ವಾಕ್ಯವು)

ಅಥವಾ ದುರಾತ್ಮರಿಂದ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಗ್ರಹಿಸಲಶ
ಕ್ಯನಾದವನು. ಈ ಅಂಶವು “ ಇಮಂಹಿಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ಜಿಘೃಕ್ಷತ್ಯ
ಲ್ಪಜೇತಸಃ | ಪಟೀನಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರಜಲ್ವಿತಂ ಯಥಾಬಾಲೋಯಥಾಬಲಾಃ ||
(ಭಾರ|| ಉ|| ೧೦೯|| ೧೬) ದುರ್ದ್ರಹಃಪಾಣಿನಾವಾಯು ರ್ಧುಸ್ಪರ್ಶಃ
ಪಾಣಿನಾಶಶೀ | ದುರ್ದ್ರಾ ಪೃಥಿವೀಮೂರ್ಧ್ನಾ ದುರ್ದ್ರಾ ಕೇಶವೋ
ಬಲಾತ್ ” || (ಭಾರ|| ಉ|| ೧೦೯|| ೪೦) ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾ
ಗುವುದು.

(ಇದರ ಅರ್ಥವು-ಈ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ವಿವೇಕ ವಿಹೀನರಾದ ಮೂಢರು ಹೇಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರೋ ಅದರಂತೆ ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರು. ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಘೇಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾದೀತೆ ? ಕೈಯಿಂದ ಆಕಾಶಗತನಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ಪೃಶಿಸಬಹುದೆ ? ತನ್ನ ತಲೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ? ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀಕೇಶವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದರ್ಥವು)

(ಮ) ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮೈರಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಪಾಪವಾದ ಭಾವನಾಪ್ರಕರ್ಷದಿಂದ ಮಹಾಪ್ರಯಾಸಮೊಡನೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲ್ಪಡುವಂತನು. ಅಥವಾ ಕಾಲಯಾವನರೇ ಪ್ರೊಪಲಾದ ಅತಿವೇಗಶಾಲಿಗಳಾದ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದವನು. ||೬೦||

(೬೦ನೇ ನಾಮವು) ಅಪರಾಜಿತಃ,

ಓಮ್ || ಅಪರಾಜಿತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ರಾಗಾದಿಗಳಾದ ಅಂತರ ಶತ್ರುಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಹ್ಯರಾದ ದಾನವಾದಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಜಯಿಸಲಸಕ್ಯನಾದವನು. (ಸಿ|| ಭಾ) ಇಲ್ಲಿನ ಅಥ, ಶಬ್ದವು ಅನಂತರಾತ್ಮರ್ದದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮುಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಭಗವತ್ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದಂಟಾದ ಜಯರೂಪವಾದ ಮಂಗಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ವರ್ತಿಸುವುದು. ಭಾರತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಯುಧಾದಿ ಯಾವದೊಂದು ಪರಿಕರವಿಲ್ಲದ ತನ್ನನ್ನು ಸಹಾಯವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿಯೆ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಜಯಿಸಲಸಕ್ಯರಾದ ಪಾಂಡವರಾಜ್ಯವನು, ಎಂದರೆ. —ಯಾವದೊಂದು ಬಲವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಕೇವಲ ಭಗವದ್ಬಲದಿಂದಲೇ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಅನಂತೋಪಕರಣಗಳಿಂದ ರೂಢಮೂಲರಾದ ದುರ್ರೋಧನಾದಿಗಳಿಂದ ಜಯಿಸಲಸಕ್ಯರಾದವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವನು. ಈ ಅರ್ಥವು “ಯಸ್ಯಾಕೃಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಸಾರಥ್ಯಮೇವಜಿಗ್ರಿವಾಣ್ | ಧೃವನಿವ ಜಯಸ್ತಸ್ಯ ಸತಸ್ಯಾಸ್ತು ಪರಾ

ಜಯಃ ” (ಭಾ|| ಉ|| ೫೦|| ೧೦) ಶಕ್ತೋಹಂ ಧನುಷ್ಠೇಕೇನ ನಿಹಂತುಂ ಸರ್ವಪಾಂಡವಾಃ | ಯದ್ಯೇಷಾಂನೋಭವೇದ್ಗೋಪಾಽವಿಷ್ಣುಃ ಕಾರಣ ಪೂರುಷಃ ” (ಭಾರ) ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವುದು. (ಮ) ಗ್ರಂಥಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ ಅಥ ’ ಎಂಬುವುದು ಮಂಗಳಾರ್ಥಕವಾದ ಶಬ್ದವು “ಓಂಕಾರಶ್ವಾರ್ಥ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದ್ವಾವೇತೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಃಪುರಾ| ಕಂತಂ ಭಿತ್ವಾ ವಿನಿರ್ಯಾತೌ ತಸ್ಮಾನ್ಮಾಂಗಲಿಕಾವುಭೌ” ಎಂಬೀವಚನವು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವದು. ಪರಾಜಯವಿಲ್ಲದವನು. ||೨೦೧||

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ (೯) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಯ ಸ್ಮಿನ್ವಸಂತಿ ಭೂತಾನಿ “ ಭೂತಾವಾಸ ” (೨೦೩) ಸ್ತುತಕರ್ತೃತೇ || ವಸು ಷೇವಾಶತ್ಯತಯಾ ದ್ವಾದಶಾಧ್ಯಾತ್ಮಮಂಜಸಾ | ನಿಯಚ್ಛತಿ ಸದಾಯ ಸ್ತು “ ವಾಸುದೇವ ” (೨೦೪) ಸ್ತುತಕಾರಿತಃ || “ ಸರ್ವಾಸುನಿಲಯ ” (೨೦೫) ಸ್ತುತಕರ್ತೃತ್ವ ಸ್ವಾಕ್ಷಣ ವಲಂಬನಂ || ಸರ್ವಂಕೃತ್ವಾಪಿಗೋಪಾ ನಾಂ ನಚಕಿಂಚಿನ್ಮಯಾಕೃತಂ | ಇತ್ಯೇವ ಮವಿಕೃತ್ವೋಯೋ “ ಹ್ಯನಲಃ ” (೨೦೬) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಸ್ವಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಕೃತಮಂತುಂ ನಾಲಂ ಸೋಡುಂಸದಾ೭ನಲಃ || ಗೋವರ್ದನಸ್ಯೋದ್ಧರಣೇ ಪರಿಜಾತ ಪರಿಗ್ರಹೇ | ಬಾಲದೋದ೦ಡೆ ಕಂಡಾನಾಂ ಖಂಡನಾದೌತದಾತದಾ | ದೇವಾನಾಮೈ ದರ್ಮಮಾತ್ರಂ ಹತವಾನ್ಯಸು “ ದರ್ಮಹಾ ” || (೨೦೭) ಮಧುರಾಯಾಂ ಯಾದವೇಭ್ಯೋ ಮಧುಪಾನಾದಿನಾತತಃ | ದರ್ಮಚದತ್ತ ವಾನ್ಯೋಸಾ “ ದರ್ಮದಃ ” (೨೦೮) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಅಥಾಪ್ಯಗರ್ವಿತೋ ಯೋಸಾ “ ಅದೃಷ್ಟಃ ” (೨೦೯) ಸ್ತುತಮಾದಾಹೃತಃ | ಬಾಲಲೀಲಾ ಪ್ರಸಂಗೇಷು ಯಶೋದನಂದಲಾಲನಾತ್ | ದೃಷ್ಟೋಮತ್ತೋ ಭವೇತ್ತಾ ಭ್ಯಾಂ ದುರ್ಮುಖೋ “ ದುರ್ಮುಖ ” (೨೧೦) ಮತಃ || ದುರ್ಮೋಢ ನಾದಿಬಿಕ್ಷಿತ್ಯಂ ರೂಢಮೂಲೈಃ ಪರಾಜಯಃ | ನಯಸ್ಯಕುತ್ರಚಿದ್ವಾ ಪಿಸೋ “೭ಪರಾಜಿತ ” (೨೧೧) ಈರೀತಃ || ” ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿ ರ್ಮಹಾಮೂರ್ತಿ ದ್ವೀಪ್ತ
ಮೂರ್ತಿ ರಮೂರ್ತಿಮಾನ್ | ಅನೇಕಮೂರ್ತಿ
ರವ್ಯಕ್ತ ಶೈತಮೂರ್ತಿ ಶ್ಯತಾನನಃ ||೨೨||

(೨೨ನೇ ನಾಮವು) ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಃ,

ಓಮ್|| ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಯೇನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾದ ಕಾರಣ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವಂ
ತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ದುರ್ಮಲರಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ದು
ರ್ಮ್ಯೂಧನಾದಿಗಳು ಹೀಗೆ ಜಯಿಸಲಾರರೆಂದರೆ:—ಸಮಸ್ತವೂ ತನ್ನ ಶರೀ
ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತನಿಗೆ ಇಷ್ಟರಾದ ಪಾಂಡವರು ಬಲಹೀನರಾಗಿದ್ದ
ರೂ ಅವರನ್ನು ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ದುರ್ಮ್ಯೂಧನಾದಿಗಳು ಜಯಿಸುವುದು
ತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವು; ತನಿಗೆ ಅನಭಿಮತವಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶರೀ
ರವು ಪ್ರವರ್ತಿಸಲಾರದಷ್ಟೆ.—ಆದುದರಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬೀ ಅ
ರ್ಥವನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಮುಂದಿನ ನಾಮವು ಪ್ರವೃತ್ತವಾ
ಗಿರುವುದು. ಸಮಸ್ತವನ್ನು ತನಗೆ ಶರೀರವಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. ||೨೦೦||

(೨೨ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಮೂರ್ತಿಃ,

ಓಮ್|| ಮಹಾಮೂರ್ತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶೇಷಸರ್ವಂಕಕಾಯಿಯಾದ ಇವನಿಗೆ ಮಹತ್ತಾದ ವಿ
ಗ್ರಹವಿರುವುದರಿಂದ ಮಹಾಮೂರ್ತಿ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ವಿಶ್ವರೂಪ ಪ್ರದರ್ಶನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಂಜವೆಲ್ಲವೂ ಆಶ್ರಯಿಸುವಂತಹ ಮ
ಹತ್ತಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವನು. ||೨೦೧||

(೨೨ನೇ ನಾಮವು) ದೀಪ್ತಮೂರ್ತಿಃ,

ಓಮ್|| ದೀಪ್ತಮೂರ್ತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ||ಭಾ) ಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ಮೂರ್ತಿಯೆಂದರೆ ಶರೀರವು. ಅದವಾ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಗ್ರಹಿತವಾದ ತೇಜೋಮಯವಾಗಿರುವ ದಿವ್ಯಶರೀರವುಳ್ಳವನು (ವಿ||ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವದೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಯಾವ ಗುಣದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದೂ ಅಂತಹ ಪ್ರಕಾಶಾದಿ ಧರ್ಮವೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿವುಳ್ಳವನು. ||೭೦೪||

(೭೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೂರ್ತಿಮಾರ್ತ,

ಓಮ್|| ಅಮೂರ್ತಿಮರ್ತೇನಮಃ

(ಕಂ|| ಮ) ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವಾದ ಶರೀರವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅನ್ಯೆಕ್ಮಲ, ಪುರುಷನು ಮೊದಲಾದ ಮೂರ್ತಿರಹಿತಗಳಾದವುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. “ಯಸ್ಯಾಪ್ಯಕ್ತಂ ಶರೀರಂ || ಯಸ್ಯಾತ್ಮಾ ಶರೀರಂ” (ಕತಪಧಬ್ರಾ|| ೧೪|| ೬|| ೩೦) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಯೂ ಮುಂದೆಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮೂರ್ತಿ ಸದ್ಭಾವವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ನಾಮವು ಮೂರ್ತಿ ನಿರ್ದೇಶಪರವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವು. ಒಂದುವೇಳೆ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ‘ಅಮೂರ್ತಿಃ’ ಎಂಬಿದ್ದೀರಿ ನಾಮವಿರಬಹುದು ; ಅಮೂರ್ತಿಮಾರ್ತ ಎಂಬದಾಗಿರುವುದೇ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದೀತು. ಆದುದರಿಂದ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಅರ್ಥವೇ ಯುಕ್ತವಾದದ್ದೆಂದರಿಯಬೇಕು ||೭೦೫||

(೭೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಅನೇಕಮಾರ್ತೀ,

ಓಮ್|| ಅನೇಕಮಾರ್ತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಲೋಕೋಪಕಾರಕಗಳಾದ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ವಾಸುದೇವಾದಿ ವ್ರೋಹ ಚತುಷ್ಪಾದಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿರದೇ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, ಇನ್ನೂ ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ

“ ಮೋಡಶಸ್ತ್ರ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಶತಮೇಕಂತತೋಽಧಿಕಂ | ತಾವನ್ನಿಚಕ್ರೇ
ರೂಪಾಣಿ ಭಗವಾನ್ ದೇವಕೇಸುತಃ ” (ವಿ|| ಪು|| ೫|| ೩೦|| ೧೪) ಎಂ
ಬಂತೆ ಅನೇಕಮೂರ್ತಿ ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದಲೂ “ ಅನೇಕಮೂರ್ತಿಃ ” ಎನ್ನು
ಲ್ಪಡುವನು. (ಮ) ಅನೇಕವತಾರ ಶರೀರಗಳುಳ್ಳವನು. ||೩೦೬||

(೩೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಅವ್ಯಕ್ತಃ,
ಓಮ್|| ಅವ್ಯಕ್ತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವಸ್ತುತಃ ಅನೇಕ ಮೂರ್ತಿಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂ
ತವನೆಂದು ತೋರಲ್ಪಡದವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಇದನ್ನು ತಾನೇ ಮನುಷ್ಯ
ತ್ವಾಭಿ ನಯದಿಂದ ಕೊರಪಡಿಸದವನು. ನಾಹಂಪ್ರಕಾಶಸುರ್ದಸ್ಯ ||
(ಗೀ|| ೩|| ೨೫) ನಾಹಂವೇದೈಶ್ಚತಪಸಾ | (ಗೀ|| ೧೧|| ೫೩) ಆತ್ಮಾ
ನಂ ಮಾನುಷಂಮನ್ಯೇ ” (ಶ್ರೀರಾ|| ಯು|| ೧೨೦) ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು
ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ||೩೦೭||

(೩೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಶತಮೂರ್ತಿಃ,
ಓಮ್|| ಶತಮೂರ್ತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಜ್ಞಾನಾಕಾರನಾಗಿರುವುದರ ದೆಹೆಯಿಂದ ನಾನಾವಿಕಲ್ಪ
ಜನ್ಯಗಳಾದ ಆಕಾರಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲಪೇಕ್ಷೆ
ಸುವ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ತನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ
ವನು. (ಮ) ಅನೇಕ ಮೂರ್ತಿಗಳುಳ್ಳವನು. ||೩೦೮||

(೩೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಶತಾನನಃ,
ಓಮ್|| ಶತಾನನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ|| ವಿಶ್ವಾದಿಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದಕಾರಣ ಅನೇಕ ಮುಖ
ಗಳುಳ್ಳವನು ‘ ಶತಾನನಃ ’ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅನೇಕ ಮು
ಖಗಳುಳ್ಳವನು. ||೩೦೯||

ఈ శ్లోకములలో ప్రకృతముల (౪) నామములగు “ విశ్వం
మూర్తిస్తనుర్యస్య ” (౨౦౦) సుసమృతః || వి
శ్వేకాకాయమూర్తిత్వా “ నృహమూర్తి ” (౨౦౧) రితిస్త
తః || యత్కించిత్యేన చిద్దిప్రం గుణేనాత్రవిశేషతః | తత్సర్వం
మూర్తిరస్యేతి “ దీప్తమూర్తి ” (౨౦౨) రసాస్తృతః || అమూ
ర్తిశబ్దే నోజ్యంతే రవ్యక్తం వురుషాదయః | తవేయస్యస్య
మితి సస్మృతస్య “ దమూర్తిమాన్ ” (౨౦౩) || ధోడశస్మై
సహస్రాణి శతమూర్తీకంతతేధిధికం | “ అనేకమూర్తి ” (౨౦౪)
రిత్యుక్తస్తత్సంఖ్యో దేహధారణాత్ || మనుష్యత్వేన సర్వత్ర
పరభావ ప్రకాశనాత్ | బుద్ధే “ రవ్యక్త ” (౨౦౫) ఇతిశకధిత
స్తత్వపారగ్యః || అజానాయ వ్యక్తతయా విశ్వరూప ప్రదర్శనా
త్ | “ శతమూర్తి ” (౨౦౬) రితివ్యుత్తే శతశ్శోభ సహస్రకః ||
అనేకాననసమృత్త్య “ శతానన ” (౨౦౭) “ ఇతిరితిః ” ఏం
బి రితియింద వివృత్యున్న కాణబయదు.

మూ || ఏకే న్యేక స్స వః కః కిం యత్త
త్వదనునుత్తమం | లోకబంధు ర్లోకనా
థో మాధవో భక్తవత్సలః || ౨౪ ||

(౨౪వే నామవు) ఏకః,

ఓమ్ || ఏకాయనమః.

(కం || భా) “ ఏకమేవా ద్వితియం బ్రహ్మ ” (ఘం || ౧ ||
౧ || ౧) ఎంబంతే పరమార్థవాగి సజాతీయ విజాతీయస్వగత
భేదరహితనాదకారణ “ ఏకః ” ఎన్న ల్పడువను (వి || భా) హిందే
వివరిసల్పట్ట ముహిమెగళింద కూడిద తన్నంతే బేరూబ్బునిల్లవాద
కారణ ద్వితియోగి సంఖ్యేగళిగే ఒళపడదవనాద అద్వితియను.

ರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತವನು. (ಮೆ) ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಎಲ್ಲಿ ಲಯಿಸುವುದೋ ಅವನು. ||೨೩೬||

(೨೩೭ನೇ ನಾಮವು) ತತ್,
ಓಮ್|| ತತೇನಮಃ.

(ಶಂ! ಮೆ) “ಓಮ್ ತತ್ಸದಿತಿ ನಿರ್ದೇಶೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತೃಪಿಧಃ ಸ್ತೃಪತಃ” (ಗೀ|| ೧೨|| ೨೩) ಎಂಬಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕವಾದ ಶಬ್ದವಿದು. ವೈದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತವನು. ತನೋತೀತಿತ್. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಮಸ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವಂತವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇತಾನೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವದು. ||೨೩೭||

(೨೩೮ನೇ ನಾಮವು) ಪದಮನುತ್ತಮಂ,
ಓಮ್|| ಪದಾಯನುತ್ತಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ! ಭಾ) ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ‘ಪದಂ’ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವುದು ಅಂತಹ ಪದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಪದವು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ‘ಪದಮನುತ್ತಮಂ’ ಎನ್ನುಲ್ಪಟ್ಟು ವೈಷ್ಣವಾದ ಏಕನಾಮವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಾಪ್ಯನಾದವನು. ಅವರಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವನೆಂದರ್ಥವು. ||೨೩೮||

(೨೩೯ನೇ ನಾಮವು) ಲೋಕಬಂಧುಃ,
ಓಮ್|| ಲೋಕಬಂಧವೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕು ಕಾರಣವಾದ ಸಂಬಂಧವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಲೋಕರಿಗಲ್ಲವೂ ತಾನು ಸೃಜನವಾಗಿರುವಂತವನು ‘ಮಾತಾಪಿತಾ ಭ್ರಾತಾ ನಿವಾಸಶೃಣಂ ಸುಹೃದ್ಗತಿರಾಪ್ನಾಯಣಃ’ ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರುತಿ ಇರು

ವುದು. (ಕಂ) (ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಮತ್ತೊಂದರ್ಥವನ್ನೂ ಸಹ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಆಧಾರಭೂತನಾದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲೋಕಗಳೂ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ 'ಲೋಕಬಂಧು' ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ||೨೩೯||

(೨೪೦ನೇ ನಾಮವು) ಲೋಕನಾಥಃ,

ಒಮ್ || ಲೋಕನಾಥಾಯ ನಮಃ.

(ಕಂ ಭಾ) ಲೋಕರಿಂದ ಯಾಚಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಆ ವರಿಂದ ಆಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ಯದ್ವಾ ಲೋಕರಿಗೆ ಇಷ್ಟವು. (ವಿ || ಭಾ) ಇವನು ಲೋಕಬಂಧುವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಸಂಬಂಧವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಲೋಕಗಳಿಗೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದವನು. ||೨೪೦||

(೨೪೧ನೇ ನಾಮವು) ಮಾಧವಃ,

ಒಮ್ || ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ.

(ಕಂ ವಿ ಮ) ಮಧುವೆಂಬ ಯಾದವನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. (ಮ) ಜಂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು. ಇದರಿಂದ "ವೀರಹಾ ಮಾಧವಃ || ಮಾಧವೋ ಮಧುಸೂದನಃ" ಎಂಬನಾಮದ್ವಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅರ್ಥಭೇದವು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. (ವಿ || ಭಾ) ಇವನು ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಬಂಧುವಾಗಬೇಕಾದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪ್ರಸಹಿತನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು 'ಮಾತಾ ಪಿತಾ' ಇತ್ಯಾದಿ ಬಂಧುವಾಗುವ ಅಂಶವನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನ ನಾಮವು ಹೇಳುವುದು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪ್ರವಲ್ಲಭನು. ||೨೪೧||

(೨೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಭಕ್ತವತ್ಸಲಃ,

ಒಮ್ || ಭಕ್ತವತ್ಸಲಾಯ ನಮಃ.

(ಕಂ ಭಾ) ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಹಿಂದೇ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಮಪುರುಷನ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನುಂಗೀಕರಿಸಿ ಅದರ

ಉತ್ಪಾಹದೊಡನೆ ಇರುವ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಇವನಿಗಿರುವ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಕಾ
ರವು ತೋರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ದಾಸ್ಯವನ್ನೂ ಅಪೇ
ಕ್ಷಿಸುವ ಭಕ್ತರನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾದರೆ ತನಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಇರುವು
ದಾಗಿ ನೆನೆಯದೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಮರೆತಿರುವಂತವನು. ||೨೮೦||

ಈ ೭೮ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ (೧೩) ನಾಮಗಳಿ
ಗೂ “ ದ್ವಿತೀಯಸ್ಯ ಸಜಾತೀಯರಾಹಿತ್ಯಾ “ದೇಕ” (೨೩೦) ಉಚ್ಯತೇ |
“ ಸೈಕ ” (೨೩೧) ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರತಯಾ ವಿಭೂತೀನಾಮಿತೀರಿತಃ |
ಸರ್ವೇಷು ಕೃಷ್ಣ ರೂಪೇಷು ಆ ಕುಮಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ | ಜ್ಞಾನಂಹಿ
ಯಸ್ಯ ವಿದ್ವಯಂ ಸೃತ್ಯಸಾ “ ಸ ” (೨೩೨) ಇತೀರಿತಃ | ಯಥಾ ಪ್ರಸಿ
ದ್ಧಿವಾಸಿತ್ವಾ ತ್ಸಸ್ಯಾಪಿ ವಸತೇತ್ಯಸಃ | ಭೂತಾನಾಸ ತಯಾ “ ವಃ ”
(೨೩೩) ಸ್ಯಾತ್ಸರ್ವೇಷು ಕನತೀತಿ “ ಕಃ ” (೨೩೪) | ಯ ಈಷಿತಾರ್ಥ
ಪ್ರಾಪ್ತೃರ್ಥಂ ಪ್ರವೃತ್ತಯಃ “ ಕಿ ” (೨೩೫) ಮಿತಿ ಸ್ತೃತಃ | ರಕ್ಷಾ
ಯೈ ಪೃಷ್ಠಕಾನಾಂ ಸಯತತೆ “ ಯತ್ ” (೨೩೬) ಇತಿ ಸ್ತೃತಃ |
ಸ್ವಜ್ಞಾರ ಭಕ್ತಿಂಭಕ್ತಾನಾಂ ತನೋತೀತಿ “ ತ ” (೨೩೭) ದುಚ್ಯತೇ |
ಪರಮಂ ಯತ್ಪ್ರಪನ್ನಾನಾಂ ಪೂಜ್ಯಂ “ ಪದಮನುತ್ತಮಂ ” (೨೩೮)
ಲೋಕಾನಾಂ ಸ್ವಜನತ್ವಾದ್ಧಿ “ ಲೋಕಬಂಧು ” (೨೩೯) ರಿತಿ ಸ್ತೃ
ತಃ | ಲೋಕಬಂಧುತ್ವ ಮೂಲಾದ್ಧಿ ಲೋಕಸ್ಯಾಮಿತ್ವ ಮಿತ್ಯತಃ | ಸ್ವಾ
ಭಾವಿಕಾಚ್ಚ ಸಂಬಂಧಾ “ ಲ್ಲೋಕನಾಥ ” (೨೪೦) ಇತೀರಿತಃ | ಲೋ
ಕನಾಥತ್ವ ಸಂಬಂಧ ಶ್ಚಿಮತಶ್ಚೇತಿ “ ಮಾಧವಃ ” | ಮಧೋರ್ದ್ವಂಶೋ
ದ್ಭವತ ತ್ವಾಚ್ಚ “ ಮಾಧವಃ ” (೨೪೧) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ವಿಶೇಷಂವಕ್ತಿ
ಭಕ್ತೇಷು ಯೋಽಸೌ “ ಸ್ಯಾದ್ಭಕ್ತವತ್ಪಲಃ ” (೨೪೨) || ಎಂಬಂತೆ
ವಿವೇಚಿತವನ್ನರಿಯಬೇಕು.

ಮೂ|| ಸುವರ್ಣವರ್ಮಣಿ ಹೇಮಾಂಗೋ ವರಾಂಗ
ಶ್ಚಂದನಾಂಗದೀ | ವೀರಹಾ ವಿಷಮ ಶೂನ್ಯೋ
ಘೃತಾಶೀ ರಚಲ ಶ್ಚಲಃ ||೨೯||

(೭೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಸುವರ್ಮವರ್ಮಾಃ,
ಓಮ್|| ಸುವರ್ಮವರ್ಮಾ ಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸುವರ್ಣದ ವರ್ಣದಂತೆ ವರ್ಣವುಳ್ಳವನು. (ಮ)
“ಯದಾಪಶ್ಯಃ ಪಶ್ಯತೇರುಕ್ಮವರ್ಣಂ” ಇತಿ ಕೃತಿಃ. (ವಿ|| ಭಾ)
ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ಗುಣಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಪರಂಜಿ ಚಿನ್ನದ ಕಾಂತಿಯಂ
ತಿರುವ ದೇಹಕಾಂತಿಯಿಂದಲೂ ಸೇರಿದವನು. (ಮ) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ
ರುವ ಕೃತಿಯೂ (ಮು|| ೩|| ೩) ಮತ್ತು “ರುಕ್ಮಾಭಂ ಸ್ವಶ್ಚಧೀಗ
ಮ್ಯಂ” (ಮನು|| ೧೦|| ೧೦೦) ಆದಿತ್ಯವರ್ಣಂ (ಪು|| ಸೂ|| ೨೦) ಹಿ
ರಣ್ಮಯಃಪುರುಷ ಸ್ವರ್ಣವನ ಸುವರ್ಣಃ (ಛಾಂ|| ೧|| ೬|| ೬) ಇತ್ಯಾ
ದಿ ಕೃತಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುವು. ||೭೪೩||

(೭೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಹೇಮಾಂಗಃ,
ಓಮ್|| ಹೇಮಾಂಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸ್ವರ್ಣದಂತೆ ಇರುವ ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ಸ್ವರ್ಣಮಯವಾದ ದಿವ್ಯ ದೇಹವುಳ್ಳವನು. ಎಂದರೆ:—ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿ
ಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೂ ನಿತ್ಯವೂ ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಮಯವೂ ಆದ ದಿವ್ಯ
ದೇಹವುಳ್ಳವನೆಂದರ್ಥವು. ||೭೪೪||

(೭೪೫ನೇ ನಾಮವು) ವರಾಂಗಃ,
ಓಮ್|| ವರಾಂಗಾಯನಮಃ,

(ಕಂ|| ಮ) ಮಂಗಳಕರಗಳಾದ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅವಯವ
ಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈಶ್ವರಿಯಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವೂ
ದೇವಕೇದೇವಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟೂ ಇರುವ ಅಸಾಧಾ
ರಣವಾದ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಆದ
ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ಪುಲ್ಲೇಂದ್ರೀ
ವರಪತ್ರಾಭಂ” (ವಿ|| ಪು|| ೫|| ೩|| ೪) ಇತ್ಯಾದಿಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ನು
ಸಂಧಿಸಬೇಕು. ||೭೪೫||

(೭೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಚಂದನಾಂಗದೀ,
ಓಮ್|| ಚಂದನಾಂಗದಿನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮು) ಅಹ್ಲಾದಕರವಾದ ಬುಜಿಬಂದು ಮೊದಲಾದ ಆ
ಭರಣಗಳುಳ್ಳವನು. ||೭೪೬||

(೭೪೭ನೇ ನಾಮವು) ವೀರಹಾ,
ಓಮ್|| ವೀರಘ್ನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಬಾ) ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಮೊದಲಾ
ದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಂದವನು. (ಮು) ರಾವಣಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು
ಕೊಂದವನು. “ವೀರಹಾ ಮಾಧವೋಮಧುಃ” ಎಂಬ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ವೀ
ರರಾದ ಅರ್ಜುನಾದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುವಂತವನೆಂಬ
ಅರ್ಥಭೇದದಿಂದ ವುನರುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅತ್ಯಂತ ಮುಗ್ಧ
ವಾದ ಸ್ತನಂಧಯನಾಗಿದ್ದರೂ (ಏನೂ ಅರಿಯದ ಮೊಲೆಯುಣ್ಣುವೆ ಆ
ತಿ ಸಣ್ಣವುಗುವಾಗಿದ್ದರೂ) ಪೂತನಾ ಶಕಟಾರ್ಜುನಾದಿಗಳಾದ ದೇವಶ
ತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ಹತಮಾಡಿದವನು. ||೭೪೭||

(೭೪೮ನೇ ನಾಮವು) ವಿಷಮುಃ,
ಓಮ್|| ವಿಷಮಾಯಾನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ತನಗೆ ಸಮಾನ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲದಕಾರಣ ‘ವಿಷಮುಃ’
ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ಮು) ಅಸುರರಲ್ಲಿ ನೈಷಮ್ಯವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ)
ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರೂ ಒಳ್ಳೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರೂ
ಆದ ವ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭಯ ಹೋಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ
ನೈಷಮ್ಯವುಳ್ಳವನು. ||೭೪೮||

(೭೪೯ನೇ ನಾಮವು) ಶೂನ್ಯಃ,
ಓಮ್|| ಶೂನ್ಯಾಯಾನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶೂನ್ಯವಾದದ್ದಂತೆ ಅಶೇಷವಿಶೇಷರಹಿತನು. (ಮ) ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ಶೂನ್ಯನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಯಾವವಿಧವಾದ ದೋಷಗಳೂ ಇಲ್ಲದವನು. ||೨೪||

(೭೫೦ನೇ ನಾಮವು) ಘೃತಾಶೀತಿ,

ಓಮ್|| ಘೃತಾಶಿವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆಕಾರಹಿತನು. ಘೃತಾಃ—ವಿಗಲಿತಾಃ, ಆಶಿವಃ—ಪ್ರಾರ್ಥನಾಃ, ಅಸ್ಯೇತಿಘೃತಾಶೀತಿ. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಶೀಲವುಳ್ಳವನು. ಅಥವಾ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಮಸರು ಬೆಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನು. (ಮ) ಧೃತಾಶೀತಿ ಇತಿ ಪಾಠಃ—ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವನು. ||೭೫೦||

(೭೫೦ನೇ ನಾಮವು) ಅಚಲಃ,

ಓಮ್|| ಅಚಲಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸ್ವರೂಪ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಜ್ಞಾನವೆಂಬವುಗಳಿಂದ ಭ್ರಮೆ ನಾಗದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಧುರ್ಯೋಧನನೇ ಮೊದಲಾದ ದುರಾತ್ಮರಿಂದ ಚಲಿಸಲಕಕ್ಕನು. ||೭೫೦||

(೭೫೧ನೇ ನಾಮವು) ಚಲಃ,

ಓಮ್|| ಚಲಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ವಾಯುರೂಪದಿಂದ ಚಲಿಸುವಂತವನು. (ಮ) ಸ್ಥೇ ಜ್ಞೆಯಿಂದ ಚಲಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನು ಕರಣುಹೊಂದಿ ಪಾಂಡವಾದಿಗಳ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ತನ್ನ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಡುವಂತವನು. ಇದು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗಾಗಿ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಪಿಡಿದು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವೃತ್ತಾಂತದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ||೭೫೧||

ಈ ೭೯ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಗುಣವತ್ಸವ್ಯ
 ರ್ಜುನಿಕವ್ವ ನಿರ್ದೋಷೋಜ್ವಲವರ್ಣತಃ | “ ಸುವರ್ಣವರ್ಣ ” (೭೪೩) ಇ
 ತ್ಯುಕ್ತೋ ನೃಪಾಣೋ ಭಕ್ತಕೃತುಃ || ವರ್ಣಾಕ್ರಮಂತು ಋಷ್ಯಾಂ
 ಗಂ ದಿವ್ಯಸತ್ವಮಯಂ ಯತಃ | ಅತೋ “ ಹೇಮಾಂಗ ” (೭೪೪) ಇ
 ತ್ಯುಕ್ತ ಸ್ವಪಾರ್ಶ್ವೋ ಹೇಮವರ್ಣದಃ || ದೇವಕೇ ಪ್ರೀತಯೇಗುಪ್ತ
 ದಿವ್ಯಲಾಂಛನ ಮಂಗಲಂ | ಆವಿಷ್ಟೃತಂ ಸ್ವತೋಯೇನ “ ವರಾಂಗ ”
 (೭೪೫) ಸ್ವತುಕಧ್ಯತಃ || ಭೂವಣಾನ್ಯಂಗದಾದೀನಿ ಸದಾಹ್ಲಾದ ಕರಾ
 ಣಿಜ | ಸನ್ನಿಧಿಸ್ಯ ಚ ನಿತ್ಯಂತು ಸಸ್ಮತ್ “ ಕ್ಷೃಂದನಾಂಗದೀ ”
 (೭೪೬) || ಸಮೂಲಂ ಪೂತನಾದೀನ್ಯೈ ಯೋಜನಾಸ “ ವೀರಹಾ ”
 (೭೪೭) || ಭೀತಿ ಹೈಮಕರತ್ವಾದ್ಧಿ ಕುಟಲಾಕುಟಲಾತ್ಪ್ರಸು || “ ವಿಷ
 ಮ ” (೭೪೮) ಸ್ವತು ವಿಖ್ಯತ “ ಕ್ಷೌನ್ಯ ” (೭೪೯) ಸ್ಯಾದೋವವ
 ಜಿತಃ | ಗೋಪಾನಾಂ ಸದ್ರಗವೈವಾ ಜಗದಾಪ್ಯಾಹುನೇನವಾ |
 ಘೃತೇಪ್ಯಾಕಾ ಹಿಯಸ್ಯಾಸ್ತು “ ಪೃತಾಶೀಃ ” (೭೫೦) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ||
 ದುರ್ದೋಧನಾದ್ಯಭೇದ್ಯತ್ವಾ “ ದಚಲಃ ” (೭೫೧) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ |
 ಸತ್ಯಾದ್ಯಃ ಪಾಂಡವಾರ್ಥಹಿ ಚಲತೀತಿ “ ಚಲಃ ” (೭೫೨) ಸ್ಮೃತಃ”
 ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ || ಅಮಾನೀ ಮಾನದೋ ಮನ್ಯೋ ಲೋ
 ಕಸ್ವಾಮಿ ತ್ರಿಲೋಕಧೃಕ್ | ಸುಮೇಧಾ ಮೇ
 ಧಜೋ ಧನ್ಯ ಸ್ಸತ್ಯಮೇಧಾ ಧರಾಧರಃ ||೧೦||

(೭೫೩ನೇ ನಾಮವು) ಅಮಾನೀ,

ಓಮ್ || ಅಮಾನಿನೇನಮಃ.

(ಕಂ ಭಾ) ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಜ್ಞಾನಾಕಾಶನಾದಕಾಶನ ಅತ್ಯವ್ಲದ
 ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದವನು. (ಮ) ವಿಷಯಾಭಿಮಾನ
 ವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ ಭಾ) ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇತಾನೆ ಪಾಂಡವರ ದ್ಯೂತಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂಕೋಚಿಸದೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿರುವನು. ||೨೫೩||

(೨೫೪ನೇ ನಾಮವು) ಮಾನದಃ,

ಓಮ್|| ಮಾನದಾಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆತ್ಮವಲ್ಲದ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ಅಥವಾ) ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ಯದ್ವಾ ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರ ಗೌರವವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಆತ್ಮವಲ್ಲದವುಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವನ್ನು 'ಖಂಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಾರಥಿ ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ಉಗ್ರಸೇನರಾಜನಿಗೂ ಧರ್ಮಪುತ್ರರಿಗೂ ಸಾರ್ವಭೌಮನೆನ್ನಲ್ಪಡುವ ಗೌರವವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟವನು. ||೨೫೪||

(೨೫೫ನೇ ನಾಮವು) ಮಾನ್ಯಃ,

ಓಮ್|| ಮಾನ್ಯಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದಕಾರಣ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಧರ್ಮ, ಅರ್ಜುನಾದಿ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ವಕಪಟ್ಟಿರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ತನಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನು. ||೨೫೫||

(೨೫೬ನೇ ನಾಮವು) ಲೋಕಸ್ಯಾಮಿ,

ಓಮ್|| ಲೋಕಸ್ಯಾಮಿನೇನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ೧೪ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಪ್ರಭುವಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾರಧ್ಯ ದೂತ್ಯಾದಿ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ತಾನೆ ಯಾವನಂದರೆ—ಲೋಕಸ್ಯಾಮಿ—ಸರ್ವ ಲೋಕವನ್ನೂ ಆಳುವಂತಹ ಮಹಾ ಪ್ರಭುವು. ||೨೫೬||

(೭೫೭ನೇ ನಾಮವು) ತ್ರಿಲೋಕಧೃತ್,
ಓಮ್|| ತ್ರಿಲೋಕಧೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದವನು. (ಮ) ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಣನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದ ಪದವಿಯಲ್ಲಿರುವಂತವನು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ಸೇರಿದನೆಂದರೆ:—ತ್ರಿಲೋಕಧೃತ್—ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸುವದೂ ಕಾಪಾಡುವದೂ ತನ್ನ ಕೆಲಸವೇ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಇವರೊಡನೆ ಸೇರಿರುವನೆಂದರ್ಥವು ||೭೫೭||

(೭೫೮ನೇ ನಾಮವು) ಸುಮೇಧಾಃ,
ಓಮ್|| ಸುಮೇಧಸೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಮಂಗಳಕರವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವನು. ||೭೫೮||

(೭೫೯ನೇ ನಾಮವು) ಮೇಧಜಃ,
ಓಮ್|| ಮೇಧಜಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅಧ್ವೇರ (ಯಜ್ಞ) ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. (ಮ) ಸಮುದ್ರ ಮಂದರಪರ್ವತದ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಎಂದರೆ:—ಅಮೃತ ಮಧನಾರ್ಥವಾಗಿ ದೇವಾಸುರರು ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿ ಮಂದರಪರ್ವತದಿಂದ ತ್ರೇರಾಬ್ಧಿಯನ್ನು ಕಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಮುಣುಗಿಹೋದ ಪರ್ವತವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದವನೆಂದರ್ಥವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆದುದರಿಂದಲೇ ತಾನೆ ದೇವಕೀದೇವಿಯು ಪುತ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವ್ರತವೆಂಬ ಅಧ್ವೇರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ||೭೫೯||

(೭೬೦ನೇ ನಾಮವು) ಧನ್ಯಃ,
ಓಮ್|| ಧನ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ||ಮ) ಕೃತಾರ್ಥನು. (ಮ) ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪವೂ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪವಾದ ಆನಂದಾದಿ ಧನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂಬ ಧನ್ಯತೆಯುಳ್ಳವನು. ||೨೬೦||

(೨೬೦ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಯಮೇಧಾಃ,
ಓಮ್|| ಸತ್ಯಮೇಧಸೇನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಅಮೋಘವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗೋಪಾಲಕರಲ್ಲಿಯೂ ವಸುದೇವಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಹ್ಯವಾದ ನಟನವಿಲ್ಲ ದೇ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವರೊಡನೆ ಏಕವಾಗಿ ಕಲಿತಿರುವಂತವನು ||೨೬೧||

(೨೬೧ನೇ ನಾಮವು) ಧರಾಧರಃ,
ಓಮ್|| ಧರಾಧರಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆದಿಶೇಷನೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲಾಂಶಗಳಿಂದಲೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. (ಮ) ವರಾಹ ರೂಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗೋಪರೂಪವೆಂಬ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. ||೨೬೨||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ೧೦ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಅಮಾನೀ” (೨೫೩) ಯೋಜನಹಂಕಾರೀ ಭಕ್ತೋಪ್ಪೇವಸಕಾರಿತಃ | ಸ “ಮಾನದೊ” (೨೫೪) ಒರ್ಜುನಾದಿಭ್ಯೋ ಮಾನಂ ರಾಜ್ಯಂಚ ದತ್ತವಾಃ || “ಮಾನ್ಯ” (೨೫೫) ಸ್ತದೀಯವತ್ಸೇಸ್ಯಾತ್ಸಮಂತವ್ಯಸ್ಸು ದೈವಸಃ | ಲೋಕಭರತಯಾಚೈವ “ಲೋಕಸ್ವಾಮಿ” (೨೫೬) ತಿ ಶಬ್ದೈತಃ || ಲೋಕತ್ರಯಸ್ಯ ಧರಣಾತ್ಸ “ತ್ರಿಲೋಕಧೈತ್” (೨೫೭) ಈರಿತಃ | ಬುದ್ಧಿಸ್ಸುಸೋಭನಾಯಸ್ಯ “ಸುಮೇಧಾಃ” (೨೫೮) ಪರಿ ಕೀರ್ತಿತಃ || ದೇವಕೀಕೃತವೃತ್ತೀಯ ವ್ರತಯಜ್ಞೋಚಯಸ್ಯಮೈ | ಜನಿಸ್ತು “ಮೇಧಜಃ” (೨೫೯) ಸಸ್ಯಾದಿಷ್ವರ್ಣಾಃ ವೃತ್ರದಾಯಕಃ || “ಧನ್ಯ” (೨೬೦) ಸ್ತದೇವಕೇ ಜನ್ಮ ಧನಲಾಭಾವಿತಿ ಸ್ಮೃತಃ | ವಲ್ಲವೇ

ವಸುದೇವಾದಿ ಸೌಜಾತ್ಯಸೌಖ್ಯಭಿಮಾನಿನೀ || ಮೇಧಾಯಸ್ಯಾಸ್ತಿಸತ್ಯಾಸ
 “ ಸತ್ಯಮೇಧಾಃ ” (೨೬೦) ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಛರಂಗೋವರ್ಧನಂ ಶೀಘ್ರಂ
 ಧೃತವಾನ್ಸ “ ಧರಾಧರಃ ” (೨೬೧) ಇತ್ಯಾದಿ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿ
 ಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ತೇಜೋವೃಷೋ ದ್ಯುತಿಧರ ಸ್ವರಸ್ತ
 ಭೃತಾಂವರಃ | ಹ್ರಗ್ರಹೋ ನಿಗ್ರಹೋ ವ್ಯಗ್ರ
 ನೈಕಶೃಂಗೋ ಗದಾಗ್ರಜಃ ||೧||

(೨೬೨ನೇ ನಾಮವು) ತೇಜೋವೃಷಃ,

ಓಮ್|| ತೇಜೋವೃಷಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) ಆದಿತ್ಯರೂಪದಿಂದ ಜಲವನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವಂತವನು.
 (ವಿ|| ಭಾ) ಸುಹೃತ್ಪರಿಪಾಲನವೆಂಬ ಮಹತ್ವದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ವರ್ಷಿಸು
 ವಂತವನು. ||೨೬೨||

(೨೬೩ನೇ ನಾಮವು) ದ್ಯುತಿಧರಃ,

ಓಮ್|| ದ್ಯುತಿಧರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮು) ತನ್ನ ದಿವ್ಯದೇಹಗತವಾದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿರು
 ವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಆಮದರಿಂದಲೇತಾನೆ ಬಾಲವಶೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದ್ರ
 ನನ್ನು ಕೂಡ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತಹ ಅತಿಮಾನುಷವಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧರ
 ಿಸಿರುವನು. ||೨೬೩||

(೨೬೪ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವರಸ್ತಭೃತಾಂವರಃ,

ಓಮ್|| ಸ್ವರಸ್ತಭೃತಾಂವರಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ನರಕಾಸುರ ಜರಾಸಂಧಾದಿ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ (ವಿ|| ಕಂ||
 ಮು) ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾದ ಸರ್ವರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ||೨೬೪||

(೭೬೬ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಗ್ರಹಃ,

ಓಮ್|| ಪ್ರಗ್ರಹಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಮೆ.) ಭಕ್ತರಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ (ಶಂ) ಹೃದ್ರವಿಷಯಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಓಡುತಲಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಆಡಗದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಂದು ಕಡಿವಾಳದಿಂದ ಬಂಧಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ “ಪ್ರಗ್ರಹಃ” ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ||) ಸಾರ್ಥಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಕಡಿವಾಳಹಾಕಿದ ಕುದುರೆಯಂತೆ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಿನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುವಂತವನು. ||೭೬೬||

(೭೬೭ನೇ ನಾಮವು) ನಿಗ್ರಹಃ,

ಓಮ್|| ನಿಗ್ರಹಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ||) ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸುವಂತವನು. (ಮೆ) ದುಷ್ಕನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ||) ಅರ್ಜುನನ ಪಾರುವವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ ಕೇವಲತನ್ನ ಸಾರಥ್ಯದ ಮೈಚಿತ್ರಿಯಿಂದಲೇ ಕತ್ತುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವಂತವನು. ||೭೬೭||

(೭೬೮ನೇ ನಾಮವು) ವ್ಯಗ್ರಃ,

ಓಮ್|| ವ್ಯಗ್ರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ||) ನಾಶಕವನು. ಅಥವಾ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗರೂಕನು. (ಮೆ) ಅನ್ಯಗ್ರಹಿತಪಾಠಃ. (ವಿ|| ಭಾ||) ಅರ್ಜುನನ ಕತ್ತುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಕೊಡ ಸಹಿಸದವನು. ಈ ಆರ್ಧವು ಭೀಷ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವು. ||೭೬೮||

(೭೬೯ನೇ ನಾಮವು) ನೈಕಶೃಂಗಃ,

ಓಮ್|| ನೈಕಶೃಂಗಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಶೃಂಗಗಳಿಲ್ಲವೆನು.
 (ಮ) ನಾಲ್ಕು ಶೃಂಗಗಳಿಲ್ಲ ಅಗ್ನಿ ರೂಪನಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನಾನಾ
 ವಿಧಗಳಾದ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು ಎಂದರೆ:—ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
 ಬುದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು, ಸಾರಥ್ಯಾಚರಣವು, ಆಯುಧವನ್ನು ಎತ್ತುವುದಿಲ್ಲ
 ಎಂಬ ಒಂದು ನೆಪವು, ಸಮಯಬಂದಾಗ ಆಯುಧವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು
 ಎಂಬ ಬಹುವಾದ ಶತ್ರುಗಳ ಬಾಧಕವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು.
 [೨೬೯]

(೨೭೦ನೇ ನಾಮವು) ಗದಾಗ್ರಜಃ,

ಓಂ|| ಗದಾಗ್ರಜಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ನಿಗದನೆಂದರೆ ಮಂತ್ರವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟು
 ವಂತವನು. (ಇಲ್ಲಿ ನಿ ಶಬ್ದಲೋಪವು) (ಶಂ|| ವಿ|| ಮ) ಸುನಾಮಾ
 [(ಮ) ಅಧವಾ ದೇವಕಿ] ಎಂಬ ವಸುದೇವಪತ್ನಿಯ ಮಗನು ಗದನು,
 ಇವನಿಗೆ ಅಣ್ಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವಂತವನು. [೨೭೦]

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೧ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ತೇಜೋಽ
 ಭಿವರ್ಷತಿಯತಸುಹೃತ್ಪಾಲನ ಲಕ್ಷಣಂ | “ತೇಜೋವೈವ ” (೨೬೩)
 ಸ್ವಮಾಖ್ಯಾತೋವ ಸ್ವರ್ಣೋ ಮಿತ್ರವೈದ್ಧಿಧಃ | ಅಮಾನುಷೀಂ ಯೋ
 ದೈತವಾ ದ್ಯುತಿವೈಂದ್ರಾಭಿಭಾವುಕಾಂ | ಖ್ಯಾತಸ್ಸಹಿ “ದ್ಯುತಿಧರಃ ”
 (೨೬೪) ವಸ್ತುಣಃ ಕಾಂತಿದೋಮನುಃ || ಜರಾಸಂಧಾದಿ ಸಮರಶ್ರೇಷ್ಠ
 ಶ್ವಸ್ತ್ರಭೈತಾಂಚಯಃ | ಸಖ್ಯತ ಸ್ವರ್ವಕಾಲೇಷು “ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೈ
 ತಾಂವರಃ ” (೨೬೫) || ಪಾರ್ಥಸುರಧಿನಾನೇನ ರಶ್ಮಿಭಿರ್ಮೃಗೈ
 ಹೃತೈಃ | ಸ “ಪ್ರಗ್ರಹ ” (೨೬೬) ಸ್ವಮಾಖ್ಯಾತ ಸ್ವಪ್ತವರ್ಣ ಉದಾ
 ಹೃತಃ || ಯೇನಸಾರಥ್ಯವೈಚಿತ್ರ್ಯ ನಿಗೃಹ್ಯಂತೇತ್ರಕತ್ರನಃ | ಸ
 “ನಿಗ್ರಹ ” (೨೬೭) ಸ್ವಮಾಖ್ಯಾತ ಸ್ವವರ್ಣಶ್ಚಕ್ರನಾಕಕಃ || ಯು
 ದ್ಧಕ್ರಮಾತ್ಮನೈವೈತ್ಯ ತ್ವಾರ್ದವಿದ್ವಿಡ್ವಿನಿಗ್ರಹ | ಯೋಸಾ “ವೈ
 ಗ್ರ ” (೨೬೮) ಸ್ವಮಾಖ್ಯಾತ ಪ್ಲವರ್ಣೋ ವೈರಿನಾಕಕಃ || ಯುಸ್ಯಸ್ಯಾ
 “ನೈ ಲಕೃಂಗಳಃ ” (೨೬೯) ಸಬಹುಶೋ ವೈರಿಬಾಧಕಂ | ಗದನಾಮೋ

ಹ್ಯಾಗೆ ಜತ್ಯಾ “ದ್ವಂದ್ವಜ” (೭೭೦) ಇತಿರೀತಃ || ” ಎಂಬೀರೀತಿ
ಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿ ಶ್ಚ ತುರಾಬ್ಬಹು ಶ್ಚ ತುರವ್ಯೃ
ಹ ಶ್ಚ ತುರಗತಿಃ | ಚತುರಾತ್ಮಾ ಚತುರಾಬ್ಬವ ಶ್ಚ
ತುರೈದವಿ ದೇಕಪಾತ್ ||೪೭||

(೭೭೧ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಃ,

ಓಮ್ | ಚತುರ್ಮೂರ್ತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ವಿರಾಡಾತ್ಮ, ಸೂತ್ರಾತ್ಮ, ಅವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮ, ತುರೀ
ಯಾತ್ಮಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕುಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವನು (ಅಧವಾ) ಬಿಳಿಪು ಕೆಂಪು
ಹಳದಿ ಕಪ್ಪೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣವುಳ್ಳ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬ
ಹುದು. ಇದು ಯುಗಭೇದದಿಂದಂಟಾಗುವ ವರ್ಣವೆಂದು ಪ್ರಕಾಶಾದಿ
ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. (ವಿ| ಭಾ) ಈ ವಿಭವಾವತಾರದಲ್ಲಿಯೂ
ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರೋಹವನ್ನು ಈ ನಾಮವು ಜ್ಞಾಪಿಸುವುದು.
ಬಲಭದ್ರ ವಾಸುದೇವ ಸ್ರದ್ಯುಮ್ನಾ ನಿರುದ್ಧರೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮೂರ್ತಿಗ
ಳೊಡನೆ ಯದುಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದವನು. (ಮ) ನಾಲ್ಕಾದ ಅನಿರು
ದ್ಧಾದಿ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವನು. ||೭೭೧||

(೭೭೨ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರಾಬ್ಬಹುಃ,

ಓಮ್ | ಚತುರಾಬ್ಬಹವೇನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ನಾಲ್ಕು ಬಾಹುಗಳೆಲ್ಲವನು ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು
ಬಾಹುಗಳೆಂಟೆಂಬದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವು. (ವಿ| ಭಾ) ಪ್ರೋಹಕ್ಕಿ
ಮೂಲವಾದ ಪರಸ್ವರೂಪದೊಡನೆ ದೇವಕೀ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವಕಾಲದ
ಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕು ತೋಳುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದವನು. ಅದುದರಿಂದಲೇ
ಶ್ರೀದೇವಕೀದೇವಿಯು “ ಉಪಸಂಹಾರವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ್ ರೂಪಮೀತ ಚ್ಚ ತು

ರಬ್ಬಜಂ | ಜಾನಾತುಮಾವತಾರಂತೆ ಕಂಞೋಯಂದಿತಿಜನ್ಮಜಃ ” (ವಿ|| ಪು|| ೫|| ೩|| ೧೩) ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವಳು. ||೨೨೨||

(೨೨೩ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರ್ದ್ಯೋಹಃ,

ಓಮ್ || ಚತುರ್ದ್ಯೋಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ಶರೀರಪುರುಷ, ಕ್ಷೃಂದಃ ಪುರುಷೋ, ವೇದಪುರುಷೋ, ಮಹಾಪುರುಷಃ ” (ಐಶ|| ೩|| ೧|| ೩) ಎಂಬ ಬಹ್ವೈಚೋಪನಿಷತ್ಪ್ರತಿ ಪಾದ್ಯಗಳಾದ ನಾಲ್ಕು ವೈಯಕ್ತಿಕಗಳನ್ನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಆರು ಗುಣಗಳನ್ನು ಏಕವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿಯೂ ಭಿನ್ನಪಡಿಸಿಯೂ ವೈವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ವೈಯಕ್ತಿಕಗಳೆಲ್ಲವನು. (ಮ) ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. “ ಇದರಿಂದ ಚತುರಾತ್ಮಾ ಚತುರ್ದ್ಯೋಹಃ ” ಎಂಬ ನಾಮದೊಡನೆ ಪುನರುಕ್ತವಿಲ್ಲವು. ||೨೨೩||

(೨೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರ್ದ್ಗತಿಃ,

ಓಮ್ || ಚತುರ್ದ್ಗತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ನಾಲ್ಕಾದ ವರ್ಣಾಕ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವಂತವರಿಗೆ ಗತಿಯಾಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಉಪಾಸಕರ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ತಾರತಮ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ಮ) ವೇದಗಳಿಂದಲಾದರೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡುವ ವರ್ಣಾಕ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಿಂದಲಾದರೂ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||೨೨೪||

(೨೨೫ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್ || ಚತುರಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ರಹಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಚತುರ (ಸ ಮರ್ದ) ವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು. (ಅಧವಾ) ಮನೋಬುದ್ಧ್ಯಾಹಂಕಾರ ಚಿತ್ತಗಳೆಂಬೀ ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ಆತ್ಮವನ್ನಾಗಿ ಉಜ್ಜವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಧಿ ಕಾರಿ ತಾರತಮ್ಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥೂಲ ಸ್ಥೂಕ್ಷ ರ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರದಾದ್ಯವಸ್ಥಾರೋಪವಾದ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. (ಮ) ವಿಶ್ವತೈಜಸ ಪ್ರಜ್ಞಾತುರೀಯವೆಂಬ ಚಾತುರಾತ್ಮ್ಯವುಳ್ಳವನು. ಇದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ 'ಚತುರಾತ್ಮಾ' ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಭೇದವು. ||೨೩೫||

(೨೩೬ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರ್ದಾಶಃ,

ಓಮ್|| ಚತುರ್ದಾಶಾವಾನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ಧರ್ಮಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಚತುಷ್ಟಯಗಳು ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಂಟಾಗುವುವೋ ಅವನು 'ಚತುರ್ದಾಶಃ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡು ವನು. ಚತುರೋಪುರುಷಾರ್ಥಾನ್, ಭಾವಯತಿ, ಉತ್ಪಾದಯತೀತಿಚ ತುರ್ದಾಶಃ (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (೧೬) ಪ್ರಕಾರವಾದ ವೈದ್ಯ ಹಗಳು ನಾಲ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರ ಕಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರದಾನವೇ ಮೊ ದಲಾದ ಸ್ಥೂಲ ಸ್ಥೂಕ್ಷ ವೈದ್ಯ ಹ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಮುದಾಯ ಪ್ರಕಾಶ ಕನಾದಕಾರಣ ನಾಲ್ಕು ಭಾವನೆಗಳುಳ್ಳವನು. ||೨೩೬||

(೨೩೭ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರ್ದೇದವಿತ್,

ಓಮ್|| ಚತುರ್ದೇದವಿದೇನಮಃ

(ಕಂ|| ಮ) ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ವೈದ್ಯಹದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಭವದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟ ಇಂತಹ ಮಹಾ ವೈಭವವು ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಯೆಂಬ ಸಮುದ್ರ ದಲ್ಲಿ ಅಣುಮಾತ್ರವೆಂಬದಾಗಿ ಪರಾವರ ತತ್ತ್ವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿತ ಸಾಧುಗ ಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||೨೩೭||

(౨౨౪ నే నామప్ర) ఏకపాతః,

ఓమ్॥ ఏకపదేనమః

(శం॥ మ) సమస్త భూతగళా ఈ పరమాత్మనిగే ఏకపాదగళాగిరువువు ; ఆదుదరింద ' ఏకపాత ' ఎన్న ల్పడువను. (వి॥ భూ) అంతావతారో బ్రహ్మర్షో ర్యోయాయదుకులొద్భవః " (వి॥ ప్ర॥ ౫॥ ౧॥ ౨) ఇత్యాది ప్రమాణగళంతే ఏకాంశదింద అవతారవన్ను నూడిరవ ప్రయుక్త ' ఏకపాత ' ఎన్న ల్పడువను. ॥౨౨౪॥

ఈ శ్లోకదర్శి ప్రతిపాదిసల్పడువ (౪) నామగళిగూ " బ లభద్రో వానుదేవః ప్రద్యుమ్నశ్చ నిరుద్ధకః | చతస్రోమూ త్తయోయస్యస " చతుర్మూర్తి " (౨౨౧) రుచ్యతే || వ్యోమమూ లపరావసాధ నిరుపాధికరూపతః || చత్వరోబాహవ్యోయస్యస " చతుర్బాహు " (౨౨౨) రుచ్యతే || సమస్తవ్యస్త పాద్గుణ్య వ్యోహవసాధ చతుష్టయః | " చతుర్వ్యోహ " (౨౨౩) ఇతి ఖ్యోతక్షతుర్వగ ప్రదోమనః || చతస్రః ప్రాప్తయోయస్మి న్ముక్తానాంస " చతుర్గతిః " (౨౨౪) | స్థూలసూక్ష్మే జాగ్ర దాదౌ చాతురాత్మ్య ప్రకాశనాత్ | చతురాత్మా " (౨౨౫) సవిజ్ఞోయోనస్వరోమో మనురుత్తమః | తాస్త్రదానాది పుంజా భివ్యంజనా త్స్థూలసూక్ష్మయోః | " చతుర్బాహు " (౨౨౬) స్థ మోఖ్యోతే ముస్యర్థక్షగతిప్రదః || పరావర విభాగానాం కలవి దాస్సయమేవయే | " చతుర్వేదవిత " (౨౨౭) ఇత్యుక్తోన వారోనిగమప్రదః ! ఏకాంశేనావతీర్ణత్వాత్ " ఏకపాత్ " (౨౨౪) ఇతికథ్యతే || ఎంబంతే వివృతియన్ను కాణబదదు.

మూ॥ సమావర్త్యో నివృత్తాత్మా దుజ్ఞ
యో దురతిక్రమః | దుర్లభో దుర్గమో
దుర్గో దురానాసో దురారిహా ||౪॥

(೨೨೯ನೇ ನಾಮವು) ಸಮಾವರ್ತಃ,
ಓಮ್|| ಸಮಾವರ್ತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಸಂಸಾರಚಕ್ರವು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಅವನು 'ಸಮಾವರ್ತಃ' ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಪೂರ್ವವಿಧವೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣ "ಸಮಾವರ್ತಃ" ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ||೨೨೯||

(೨೪೦ನೇ ನಾಮವು) ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ,
ಓಮ್|| ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವತ್ರ ಇರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗದವನು ಆತ್ಮಾ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರಿಗಿದ ಆತ್ಮ ವುಳ್ಳವನು 'ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ' ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕೃಪಾಪಠ ವಶನಾಗಿ ಈರಿತಿಯಾದ ಇಂತಹ ಜಗತ್ಸಂಭಂಧವಾದ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವನಲ್ಲದೆ ತಾನು ಅವಾಪ್ತ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಪೇಕ್ಷಾರಹಿತನು. ||೨೪೦||

(೨೪೧ನೇ ನಾಮವು) ದುರ್ಜಯಃ,
ಓಮ್|| ದುರ್ಜಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಜಯಿಸಲಶಕ್ಯನು. (ವಿ|| ಭಾ) ದೇವಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಇವನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅವಕ್ಕಾಗದವನು. ||೨೪೧||

(೨೪೨ನೇ ನಾಮವು) ದುರತಿಕ್ರಮಃ,
ಓಮ್|| ದುರತಿಕ್ರಮಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಮ) ಭಯಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳು ಕೂಡ ಇವನ ಅಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲಾರದಾದ ಕಾರಣ 'ದುರತಿ ಕ್ರಮಃ' ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಪಾದಮೂಲವನ್ನು ತಿಕ್ರಮಿಸಿದ ಬೇರೊಂದುಗತಿಯಿಲ್ಲದವನು. 'ನಹಿ ವಿಘ್ನ ಸಮಾಕಾಚಿ ದ್ಗತಿರನ್ಯಾ ವಿಧೀಯತೇ | ಇತ್ಯೇವಂ ಸತತಂವೇ ನಾ ಮನ್ಯಂತೇನಾತ್ರಸಂಶಯಃ' (ಲೈಂಗ|| ೧೪-೧೪೩) ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಗಳೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುವು. ||೨೮-೧||

(೨೮೩ನೇ ನಾಮವು) ದುರ್ಮುಖಃ,

ಒಮ್|| ದುರ್ಮುಖಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಮಹಾಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು. "ಜನ್ಮಾಂತರನಹಸ್ರೇಷು ತಪೋಧ್ಯಾನ ಸ ಮಾಧಿಭಿಃ | ನರಾಣಾಂ ಪ್ರೀಣಪಾಪಾನಾಂ ಕೃಷ್ಣೇಭಿಃ ಪ್ರಜಾ ಯತೇ" ಎಂಬೀ ವ್ಯಾಸವಚನದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯ ದೌರ್ಲಭ್ಯವು ತೋರು ವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವಂತವರಿಗಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವು. ||೨೮-೩||

(೨೮೪ನೇ ನಾಮವು) ದುರ್ಮಮಃ,

ಒಮ್|| ದುರ್ಮಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ಮ) ಅಧವಾ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನೇತ್ರದುರ್ಬಲರಾದವರು (ಕಣ್ಣಿನ ರೋಗವುಳ್ಳವರು) ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಲಾರರೋ ಅದರಂತೆ ಎದುರಿಲ್ಲದ ತೇಜಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಮಹಾ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನಾದ ಕಾರಣ ಯಂತವರಿಗೂ ಸಮಾಸಕ್ತಿ ಪ್ರಸಕ್ತಿಗೂ ಕೂಡ ಆಗದವನು. ||೨೮-೪||

(೭೮೫ನೇ ನಾಮವು) ದುರ್ಮತಿ,

ಓಮ್ || ದುರ್ಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಇವನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮಾರ್ಗವು ವಿಘ್ನಗಳಿಂದ ತಡೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ 'ದುರ್ಮತಿ' ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವಿ ದ್ಯಾದಿಗಳಾದ ಆವರಣಗಳಿಂದ ಇವನನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯನು. ||೭೮೫||

(೭೮೬ನೇ ನಾಮವು) ದುರಾವಾಸಃ,

ಓಮ್ || ದುರಾವಾಸಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಮ) ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ತಮ್ಮ ಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸಮಾಡಲ್ಪಡುವಂತನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರ ಕಾರವಾಗಿ ದುರ್ಗಮನೂ ಭುರ್ಗನೂ ಆದಕಾರಣ ತನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದ ಸನ್ನಿಧಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತನು. ||೭೮೬||

(೭೮೭ನೇ ನಾಮವು) ದುರಾರಿಹಾ,

ಓಮ್ || ದುರಾರಿಹೇನಮಃ.

(ಶಂ ಮ) ದುಷ್ಟರೂ ಹೊಂದಲಶಕ್ಯರೂ ಆದ ಶತ್ರು ರಾಕ್ಷಸರ ನ್ನು ಕೊಂದವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದುರ್ದಭನಾಗಿರುವಿ ಕೆಯು ಇವನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸದ ವಾಹಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ವುದ ಕ್ಯಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬುದ್ಧಾವತಾರವು ಮುಂದೆ ಜೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ದುರಾರಿಹಾ - ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ತನಿಗೆ ವಿಕೋಧಿಗಳಾಗಿರುವ ಅಸುರ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ವೇದಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತನವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ನಾಶಕನಾಗಿರುವಂತನು. ||೭೮೭||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ (೯) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಏತಾದೃಶಂಹಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಥಾಪಿಚ || ವ್ರೋಹಸ್ಯ ವಿಭವಸ್ಯಾಪಿ ಯಸ್ಯಾಪಿ

ಸ್ವಾ ವರ್ತನಂತಿತಿ || ಸಮಾವರ್ತ || (೨೭) ಸ್ವನಾಖ್ಯಾತೋವ
 ಸ್ವರೋ ಜನ್ಮನಾಶಕಃ | “ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ ” (೨೮) ಮನೋಯಸ್ಯ
 ಸದಾ ಜಗದಮಿಶ್ರಿತಂ | ಶಕ್ತ್ಯಾದೇವ ಮನುಷ್ಯಾದ್ಯೈ ರ್ಯಶೀಕರ್ಮಂ
 ನಶಕ್ಯತೇ || ಅನ್ವೇಷ್ಯಂವಾಪಿಯಸ್ಯಸ್ಯಾ “ ದ್ವುಜಯ ” (೨೯)
 ಸ್ವಪ್ನವರ್ಣಕಃ | ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ ಸ್ವಪನೋಲಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಾಪಕಾಂ
 ತರಂ ನಾಸ್ತೀತಿ ಸರ್ವಪಾಪಘ್ನಂ ಸಸ್ಮೃತೋ “ ದುರತಿಕ್ರಮಃ ” (೩೦)
 ಅಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ದುಷ್ಪ್ರಸೋ “ ದುರ್ದಭ ” (೩೧) ಸ್ವಚಕ್ರದ್ಯತೇ ||
 ನೇತ್ರದುರ್ದಲಪೃತೀಸಾಂ ಮಧ್ಯಾಕ್ಷ ದ್ಯುಮಣೇರೃಥಾ || ಪ್ರಾಪ್ತ
 ರ್ವದ್ವೈರತೇಜಸಾಂ “ ದ್ವುರ್ಮಮಃ ” (೩೨) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ದು
 ಪ್ಪ್ರವೇಶತಯಾದುರ್ಮಃ ” (೩೩) ಪಾಪಭಿಷ್ಠ ಕದಾಚನ || ದುಷ್ಕ
 ರಾವಾಸ ಭೂಮಿತ್ವಾ “ ದ್ವುರಾವಾಸ ” (೩೪) ಇತೀರಿತಃ || ದುರಾರಿ
 ಣಸ್ತು ದುರ್ಮಾರ್ಗ ಗಾಮಿನಸ್ತನ್ನಿಹಂತಿಯಃ | ತ್ರಯೀಮಾರ್ಗತ್ಯಾಜಿ
 ನಾದ್ಯೈ ಸ್ವಸ್ಯಾನ್ನಿತ್ಯಂ “ ದುರಾರಿಹಾ ” (೩೫) || ” ಎಂಬೀಪ್ರಕಾರ
 ದಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಶುಭಾಂಗೋ ಲೋಕಸಾರಂಗ ಸ್ಸುತಂತು
 ಸ್ತುತವರ್ಧನಃ | ಇಂದ್ರಕರ್ಮ ಮಹಾಕರ್ಮ
 ಕೃತಕರ್ಮ ಕೃತಾಗಮಃ ||೪||

(೨೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಶುಭಾಂಗಃ,

ಓಮ್|| ಶುಭಾಂಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮೆ) ಧ್ಯಾನಾರ್ಹನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ
 ರುವಂತೆ ಮಂಗಳಕರಗಳಾದ ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇವನು
 ಅವರಿಗೆ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವುದು ತಾನೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ :—ಶುಭಾಂಗಃ—
 ಇವನು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನೆಂದು ವ್ಯಾಪೋಹಿಸು
 ಮೆತೆ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನು ||೨೪೪||

(೭೪ನೇ ನಾಮವು) ಲೋಕಸಾರಂಗಃ,

ಓಮ್ | ಲೋಕಸಾರಂಗಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅದು ಹೇಗೆ ವ್ಯಾಪೋಹಿಸುವನೆಂದರೆ;—ಲೋಕಸಾರಂ-
ಗಃ—ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾರವಾದ ಭೋಗವೋಕ್ತವಾಗಳನ್ನು ಬಿಡದೇನೆ
ಹೊಂದಿರುವಂತವನು. (ಕಂ|| ಭಾ) ಲೋಕಸಾರವನ್ನು ಸಾರಂಗತಬ್ದವಾ-
ಚ್ಯಗಳಾದ ಭ್ರಮರಗಳಂತೆ ಗ್ರಹಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಸಾರವಾದದ್ದು ಪ್ರಣವಾಹರವು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವನೆಂ-
ತಲೂ ಕೇಳಬಹುದು. (ಮ) ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಸಾರವಾದ
ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವನು. ||೭೪||

(೭೫ನೇ ನಾಮವು) ಸುತಂತುಃ,

ಓಮ್ | ಸುತಂತವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮಂಗಳಕರವೂ ಅಥವಾ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಆದ ಪ್ರಪಂಚ
ವುಳ್ಳವನು. (ಮ) ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಿಗಳು
ವಂತೆ ತೋರಿ ತಾನು ಮಾಡುವ ಕೃತ್ರಿಮವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬ ಬಲೆಯನ್ನು
ಅವರು ಅತಿಕ್ರಮಿಸದಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೭೫||

(೭೬ನೇ ನಾಮವು) ತಂತುವರ್ಧನಃ,

ಓಮ್ | ತಂತುವರ್ಧನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದ್ದು ಅಥವಾ ಭೇದಿ
ಸುತ್ತಾನಾದಕಾರಣ 'ತಂತುವರ್ಧನಃ' ಎನ್ನುವುದು. (ಮ) ಉ-
ರ್ಧ್ವನಾಭಿ ಎಂಬ ನೂಲುಕಟ್ಟುವ ಜಾಡರಹುಳುವು ತನ್ನ ನೂಲುಗಳನ್ನು
ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂ-
ತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈಶ್ವರಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ರುಚಿಯು
ನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಸಂಸಾರಪಾಶವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತವನು.
“ತಾನಹಂ ದ್ವಿದೇಶ ಕ್ರೂರಾನ್ಮಂಸಾರೇಮ ನರಾಧಮಾಃ” (ಗೀ||
೦೬|| ೦೯) ಎಂಬೀವಾಕ್ಯವನ್ನುರಿಯಬೇಕು. ||೭೬||

ಸ್ಮಾರ್ಯ ವರ್ತನಂತ್ವಿತಿ || ಸಮಾವರ್ತ " (೨೭೯) ಸ್ವನೋಖ್ಯಾತೋವ
 ಸ್ವರೋಜ ಜನ್ಮನಾಶಕಃ | " ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ " (೨೮೦) ಮನೋಯಸ್ಯ
 ಸದಾ ಜಗದಮಿಶ್ರಿತಂ | ಶಕ್ತ್ಯಾದೇವ ಮನುಷ್ಯಾದ್ಯೈ ರ್ವಶೀಕರ್ಮಂ
 ನಶಕ್ಯತೇ || ಅನ್ವೇಷ್ಯಂವಾಪಿಯಸ್ಯಸ್ಯಾ " ದ್ವರ್ಜಯ " (೨೮೧)
 ಸ್ಪಷ್ಟವರ್ಣಕಃ | ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ ಸ್ವಪನ್ನೂಲಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಾಪಕಾಂ
 ತರಂ ನಾಸ್ತೀತಿ ಸರ್ವಪಾಪಘ್ನಂ ಸಸ್ಮೃತೋ "ದುರತಿಕ್ರಮಃ" (೨೮೨)
 ಅಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ದುಷ್ಪ್ರಾಪೋ " ದುರ್ಲಭ " (೨೮೩) ಸ್ವಚಕ್ರದ್ಯತೇ ||
 ನೇತ್ರದುರಬಲವೃತ್ತೀನಾಂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದ್ಯುಮಣೇರ್ಯಥಾ || ಪ್ರಾಪ್ತಿ
 ರ್ವದ್ವೈರತೇಜಸ್ವಾ " ದ್ವರ್ಗಮಃ " (೨೮೪) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ದು
 ವೈವೇಕತಯಾದುರಗಃ " (೨೮೫) ಪಾಪಿಭಿಸ್ತು ಕದಾಚನ || ದುಷ್ಕ
 ರಾವಾಸ ಭೂಮಿತ್ವಾ " ದ್ವರಾವಾಸ " (೨೮೬) ಇತೀರಿತಃ || ದುರಾರಿ
 ಣಸ್ತು ದುರಾತ್ಮರ್ಗ ಗಾಮಿನಸ್ತನ್ನಿಹಂತಿಯಃ | ತ್ರಯೀಮಾರ್ಗತ್ಯಾಜ
 ನಾದ್ಯೈ ಸ್ವಸ್ಯಾನ್ನಿತ್ಯಂ "ದುರಾರಿಹಾ" (೨೮೭) || " ಎಖೀಪ್ರಕಾಶ
 ದಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಶುಭಾಂಗೋ ಲೋಕಸಾರಂಗ ಸ್ತುತಂತು
 ಸ್ತುತವರ್ಧನಃ | ಇಂದ್ರಕರ್ಮ ಮಹಾಕರ್ಮ
 ಕೃತಕರ್ಮ ಕೃತಾಗಮಃ ||೯೮||

(೨೮೮ನೇ ನಾಮವು) ಶುಭಾಂಗಃ,

ಓಮ್|| ಶುಭಾಂಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಧ್ಯಾನಾರ್ಹನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ
 ಶುಭಂ ತ ಮಂಗಳಕರಗಳಾದ ಅವಯವಗಳಿಲ್ಲವೆನ್ನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇವನು
 ಅವರಿಗೆ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವುದು ತಾನೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ:—ಶುಭಾಂಗಃ—
 ಇವನು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸು
 ಮತೆ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನು ||೨೮೮||

(೭೪ನೇ ನಾಮವು) ಲೋಕಸಾರಂಗಃ,

ಓಮ್ | ಲೋಕಸಾರಂಗಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅದು ಹೇಗೆ ವ್ಯಾಪೋಹಿಸುವನೆಂದರೆ;—ಲೋಕಸಾರಂ-
ಗಃ—ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾರವಾದ ಭೋಗವೋಹ್ಯಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಡದೇನೆ
ಹೊಂದಿರುವಂತವನು. (ಕಂ|| ಭಾ) ಲೋಕಸಾರವನ್ನು ಸಾರಂಗಕಬ್ಬವಾ
ಚ್ಯಗಳಾದ ಭ್ರಮರಗಳಂತೆ ಗ್ರಹಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಸಾರವಾದದ್ದು ಪ್ರಣವಾಹರವು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವನೆಂ-
ತಲೂ ಕೇಳಬಹುದು. (ಮ) ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಸಾರವಾದ
ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವನು. ||೭೪||

(೭೫ನೇ ನಾಮವು) ಸುತಂತುಃ,

ಓಮ್ | ಸುತಂತವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮಂಗಳಕರವೂ ಅಥವಾ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಆದ ಪ್ರಪಂಚ
ವೃದ್ಧವನು. (ಮ) ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಶಾಸ್ತ್ರನಾಗಿರು-
ವಂತೆ ತೋರಿ ತಾನು ಮಾಡುವ ಕೃತ್ರಿಮವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬ ಬಲಯನ್ನು
ಅವರು ಅತಿಕ್ರಮಿಸದಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೭೫||

(೭೬ನೇ ನಾಮವು) ತಂತುವರ್ಧನಃ,

ಓಮ್ | ತಂತುವರ್ಧನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದ್ದು ಅಥವಾ ಭೇದಿ
ಸುತ್ತಾನಾದಕಾರಣ 'ತಂತುವರ್ಧನಃ' ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ಮ) ಉ-
ರ್ದ್ವನಾಭಿ ಎಂಬ ನೂಲುಕಟ್ಟುವ ಜಾಡರಹುಳುವು ತನ್ನ ನೂಲುಗಳನ್ನು
ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂ-
ತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈರಿತಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ರುಚಿಯು
ನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಸಂಸಾರಪಾಶವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತವನು.
“ತಾನಹಂ ದ್ವಿದೇತಃ ಕೂರಾನ್ಮಂಸಾರೇಷು ನರಾಧಮಾಃ” (ಗೀ||
೦೬|| ೧೯) ಎಂಬೀವಾಕ್ಯವನ್ನರಿಯಬೇಕು. ||೭೬||

(೨೯೨ನೇ ನಾಮವು) ಇಂದ್ರಕರ್ಪಾ,

ಓಮ್ || ಇಂದ್ರಕರ್ಪಣೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಇಂದ್ರನ ಕರ್ಮವೆಂದರೆ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಅದನ್ನು ಛೇದಿಸು.
(ಮ) ಅಥವಾ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಶರಣಾಗತ
ರಾದ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಇಂತಹ ಅಸುರ ಸಂಹಾರಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವಂತವನು. ||೨೯೨||

(೨೯೩ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಕರ್ಪಾ,

ಓಮ್ || ಮಹಾಕರ್ಪಣೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆಕಾಶಾದಿ ಮಹತ್ತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು
ವಂತವನು. (ಮ) ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನೂ ಅವಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನದೇವತೆಯಾದ
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾ
ಗಿ ಅಶ್ರಿತಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ದುಷ್ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಪರ
ಮದಯೋಳುವಾದ ಪರಮಪುರುಷನು ಅಸುರರನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದು ಯು
ಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಕಾರ್ಯ
ವುಳ್ಳವನು. ||೨೯೩||

(೨೯೪ನೇ ನಾಮವು) ಕೃತಕರ್ಪಾ,

ಓಮ್ || ಕೃತಕರ್ಪಣೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಈ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ನಮಸ್ತು ಕರ್ಮಗಳು ಮಾಡಲ್ಪ
ಟ್ಟಿರುವುವಲ್ಲದೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕರ್ಮಗಳಾವವೂ ಇಲ್ಲವು; ಅಥವಾ (ಕಂ)
ಧರ್ಮಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮಗಳು ಇವನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವಾದುದರಿಂದಲೂ
'ಕೃತಕರ್ಪಾ' ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರ ವಂಚನಾರ್ಥವಾಗಿ
ತಾನೂ ಅಂತಹ ವಂಚನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. ||೨೯೪||

(೨೯೫ನೇ ನಾಮವು) ಕೃತಾಗಮಃ,

ಓಮ್ || ಕೃತಾಗಮಾಯನಮಃ

(ಕೆಂ|| ಭಾ) ವೇದಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಆಗಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೇ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕಟ್ಟಳೆಯನ್ನು ನಿರಸಿಸುವುದು.
ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬೌದ್ಧ ಉಪದೇಶದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. (ಮ) ಆಪ-
ರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಸುವಂತೆ
ವನು. ಅಥವಾ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವಂತೆ
ವನು. ||೨೯೫||

ಈ ೧೪ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೧ ನಾಮಗಳಿಗೂ
“ಮಾಯಾಮೋಹನ ವೇಷೇಣ ವಿಪ್ರಲಭ್ಯಾ ಸುರಾಣಿ | ಅನುಪ್ರವಿಷ್ಯ
ಸಾಧನೋಸಾ “ಕುಭಾಂಗ” (೨೧೪) ಇತಿ ಕಥ್ಯತೆ || ನ್ಯಾಯಾನವೇತಂ
ಯತ್ಸಾರಂ ಭೋಗನಿರಾಣವತ್ಕೃಚ | ಲೋಕೇತದ್ಗಚ್ಛತಿ ಸದಾ
“ಲೋಕಸಾರಂಗ” (೨೧೫) ಈರಿತಃ || ತಂತುಃಕ್ರಿತ್ರಿಣುಶಾಂತ್ಯಾದಿ ರೂ-
ಪಸ್ತದ್ಗ್ರಹಣಾಯೈ || “ನುತಂತುಃ” (೨೧೬) ಶೋಭನೋಸ್ಥೈತಿ
ಸಮಾಪ್ತೋ ದೋಷನಾಶಕಃ || ಅಂಶುಭಿಃಪಾಪರುಚಿಭಿಸ್ತಂತುಂ ಸಂಸಾರ-
ನಾಮಕಂ | ಯಸ್ತದ್ಗ್ರಹಣೋತ್ಥಿತಿ ಸದಾ “ತದ್ವರ್ಧನ” (೨೧೭) ಈ-
ರಿತಃ || ಪ್ರಪನ್ನೇಂದ್ರಾದ್ಯರ್ಥತಯಾ ದೈತ್ಯ ಸಂಹಾರರೂಪಕಂ | ಕರ್ಮ-
ಯಸ್ಯಾ “ಸೋಂದ್ರಕರ್ಮ” (೨೧೮) ಹೃಷ್ಯಾಶೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ |
ಏವಂ ನ್ಯಾಯಪ್ರವೃತ್ತತ್ವಾ “ನೃಹಾಕರ್ಮ” (೨೧೯) ತಿಕಥ್ಯತೆ ||
ಸ್ಯನುಷ್ಠಿತ ಸದಾಚಾರಃ “ಕೃತಕರ್ಮ” (೨೨೦) ತಿಕಥ್ಯತೆ | ಕೃತಬ್ಧ-
ದ್ಧಾದ್ಯಾಗಮತ್ವಾ “ತ್ವತಾಗಮ” (೨೨೧) ಉದಾಹೃತಃ || ಎಂಬೀ
ರಿತಿಯಾಗಿ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಉದ್ಭವ ಸ್ಪಂದರ ಸ್ಪಂದೋ ರತ್ನನಾ
ಭ ಸ್ಪಲೋಚನಃ | ಅರೋ ವಾಜಸನಿ ಶೈಲಂಗೀ
ಜಯಂತ ಸ್ವರ್ವವಿ ಜ್ವಯಿಾ ||೨೯೬||

(೨೯೬ನೇ ನಾಮವು) ಉದ್ಭವಃ,

ಒಮ್ || ಉದ್ಭವಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅವತಾರಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಸರ್ವಕಾರಣನಾದಕಾರಣ (ಪ್ರಾಕೃತರಂತೆ) ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದವನು. (ಮ) ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲದವನು. ಇದರಿಂದ “ಉದ್ಭವೋದ್ಭವೋಽಪಿ” ಎಂಬೀ ನಾಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭೇದವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪೋಷ್ಯೋಪದೇಶ ನಟನಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಸಂಸಾರಮಂಡಲದಿಂದ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದಂತೆಯೂ ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲದವನಂತೆಯೂ ಕಾಣಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||೨೯೬||

(೨೯೭ನೇ ನಾಮವು) ಸುಂದರಃ,

ಓಮ್|| ಸುಂದರಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂದರನಾಗಿ ಕಾಣುವಂತವನು. (ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವಾತೀತಾಯಿಯಾದ ಸಾಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು. ||೨೯೭||

(೨೯೮ನೇ ನಾಮವು) ಸುಂದಃ,

ಓಮ್|| ಸುಂದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕರುಣಾಕಾಲಿಯು. (ಸುಮ್ನಃ ಉನತ್ತೀತಿ ಸುಂದಃ-ಅದ್ವೀಭಾವಸ್ಯ ವಾಚಕಃ) (ಮ) ಸು-ಸುಖಂ, ದದಾತೀತಿ ಸುಂದಃ:-ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಷ್ವರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಂದರನಾಗಿ ತೋರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದಯಾರಸದಿಂದ ನೆನೆಸುವಂತವನು. ಅವರನ್ನು ದಯಾರ್ಥ ಮನಸ್ಕರನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನಂದರ್ಥವು. ||೨೯೮||

(೨೯೯ನೇ ನಾಮವು) ರತ್ನನಾಭಃ,

ಓಮ್|| ರತ್ನನಾಭಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ರತ್ನದಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ನಾಭಿಯುಳ್ಳವನು. (ಮ) ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇವನ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನು

ಸಾರವಾದ ಸುಂದರವಾದ ಉದರವೂ (ಉದರ-ಹೊಟ್ಟೆ) ಸುಂದರವಾದ ನಾಭಿಯೂ ಉಜ್ಜವನು. ||೨೯೯||

(೧೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಸುಲೋಚನಃ,
ಓಮ್ || ಸುಲೋಚನಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಮಂಗಳಕರಗಳಾದ ಕಣ್ಣುಳು ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಸ್ವಲ್ಪಮೆಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗಲಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂತವರನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಸುಂದರವಾದ ಕಣ್ಣುಳು ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸ್ವಲ್ಪಮೆಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗಲಾದರೂ ಅಂತವರನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಸುಂದರವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು. ||೧೦೦||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾರ್ಯ ಭಾಷಿತವಾದ ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗುಣ ದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ
೧ನೇ ಶತಕವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು

(೧೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಅರ್ದಕಃ,
ಓಮ್ || ಅರ್ದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಅಕೋ ಇವನು ಮಹಾತ್ಮನು, ಅತಿಧಾರ್ಮಿಕನೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||೧೦೧||

(೧೦೨ನೇ ನಾಮವು) ವಾಜಸನಿಃ,
ಓಮ್ || ವಾಜಸನಯೇನಮಃ

(ಶಂ|| ಮ) ವಾಜಸನಃ-ಅವೇಕ್ಷಿಸುವಂತವರಿಗೆ ಅನ್ನುವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನಾಸ್ತಿಕವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಈ ಲೋಕಾನುಭಾವ್ಯಗಳಾದ ಅನ್ನು ಸೌನಾದಿಗಳನ್ನೇ ಮಹಾ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವಂತವನು. ಆ ಮತಸ್ಥರು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಧ್ಯನ್ನುವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವೆಷ್ಟೆ. ||೧೦೨||

(೧೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಶೃಂಗೀ,
ಒಮ್ || ಶೃಂಗೀಣೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸ,ಲಯಜಲದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗವುಳ್ಳ ಮತ್ಸ್ಯವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅ
ವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂಸೆಮಾಡಕೂಡದೆಂಬುವು
ದಕ್ಕೆ ಗುರ್ತಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನವಿಲುಗರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದವನು. “ ಒರ್ಹಿಪತ್ರ
ಧರಃ ” (ವಿ|| ವು|| ೩|| ೧೧|| ೨) ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವೆಲ್ಲ. ||೧೦೩||

(೧೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಜಯಂತಃ,
ಒಮ್ || ಜಯಂತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವಂತವನು ಅಥವಾ (ಶಂ)
ಶತ್ರುವಿಜಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಜ್ಞಾನವೇ ಆತ್ಮಮತಲೂ ಪ್ರ
ಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಮಿದ್ವೈಯಂತಲೂ (ವಿದ್ವೈ—ಸುಳ್ಳು) ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮಿಥ್ಯಾ
ವಾದಗಳಿಂದ ಆಸ್ತಿಕರನ್ನು ಜಯಿಸುವಂತವನು. ||೧೦೪||

(೧೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವವಿಜ್ಞಯೀ,
ಒಮ್ || ಸರ್ವವಿಜ್ಞಯಿನೇನಮಃ

(ಶಂ|| ಮ) ಸರ್ವವಿಷಯವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು. ಜಯೀ—ಅಂ
ತರಶತ್ರುಗಳಾದ ರಾಗಾದಿಗಳನ್ನೂ ಬಾಹ್ಯಶತ್ರುಗಳಾದ ಹಿರಣ್ಯಾದಿಗಳ
ನ್ನೂ ಜಯಿಸುವಂಕಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. ಅಥವಾ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ
ಜಯಕಾಲಿಯೂ ಎಂಬದಾಗಿ ಏಕನಾಮವನ್ನೂ ಗಿಯೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಇವರನ್ನು ಪ್ರಗೌಣವಿರುದ್ಧಗಳಾದ ನಾಸ್ತಿಕ
ವಾದಗಳನ್ನು ನಂಬುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದರೆ. —ಸರ್ವಜ್ಞರನ್ನೂ
ಜಯಿಸುವಂತಹ ಸಮರ್ಥನು. ಹೀಗಾದವೀಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ಆಸುರ
ರನ್ನು ವ್ಯಾಪೋಹಪಡಿಸುವುದು ಇವನಿಗೆ ಆಸಾಧ್ಯವೆಲ್ಲವೆಲ್ಲ. ||೧೦೫||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೧೦ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಮೋಕ್ಷೋಪದೇನ ನಟ
ನಾಡುವಾ ದುದ್ಭವತಸ್ಸುಧತಃ | “ ಉದ್ಭವ ” (೨೯೫) ಸ್ವಚವಿಜ್ಞೇಯ

ಸ್ನಪ್ತಾರ್ಣಃ ಪಾಪನಾಶಕಃ || ಸಸ್ಯಾನ್ಯ “ ತ್ಸುಂದರ ” (೭೯೬) ಉದ್ಧಿ
ಪ್ಪ ಸ್ತೋಮಾಂ ದೃಷ್ಟಿಮನೋಹರಃ | ನಿಶ್ವಾತಿಶಾಯಿ ಸಃಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ
ತ್ವಾ “ ತ್ಸುಂದರಃ ” (೭೯೭) ಸ್ತೃತಃ || ಉನತ್ತಿಸುಮ್ನೋ ಜೇತಾಂಸಿ ರ
ಕ್ಷಸಾಂ “ ಸುಂದ ” (೭೯೮) ಈರಿತಃ | ಸ “ ರತ್ನನಾಭ ” (೭೯೯) ಇ
ತ್ಯುಕ್ತೋ ಯಃ ಕಾಂಡಿತ್ಯವಿಡಂಬನಾತ್ | ಮೃಷ್ಟೋದರವ್ಯಕ್ತ ರಮ್ಯ
ನಾಭಿಸ್ಸತ್ಪಲದೋಮನಃ || “ ಸುಲೋಚನ ” (೮೦೦) ಇತಿಪ್ರೋಕ್ತೋ
ದೃಢ್ಯಾಯಾ ಮೋಹಿತೇಕ್ಷಣಃ || ಅತ್ಯಂತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿ ಸ್ತುತಸ್ತೈ “ ರ
ಕ್ತ ” (೮೦೧) ಈರಿತಃ || ಅನ್ನಾ ದೀನೈಹಿಕಾಸೇವ ಯಸ್ಯಾನ್ಯಾಯಂ ಭ
ವಂತಿಹ || ಸ “ ವಾಜಸನಿ ” (೮೦೨) ರಿತ್ಯುಕ್ತೋ ವಸ್ಯಣೋಽನ್ಯಪ್ರ
ದೋಮನಃ || ಕರೇಸ್ತಿಪಿಂಞಕಾಯಸ್ಯ “ ಶೃಂಗೀ ” (೮೦೩) ಹಿಂಸಾ
ವಿಡಂಬನಾತ್ | ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚ ವಿಧ್ಯಾತ್ಯ ಸಂವಿದಾತ್ಮತ್ಯವಾದತಃ || ಆ
ಸ್ತಿತ್ಯವಾದಿನಾಂ ಜೇತಾ “ ಜಯಂತ ” (೮೦೪) ಇತಿ ಕಧ್ಯತೆ | ಯಸ್ಯ
ಜಯಾತ್ಯತ್ ಸರ್ವಜ್ಞಾ ಸ್ಪರ್ಶೋಕ್ತ “ ಸರ್ವವಿಜ್ಞಯಾ ” (೮೦೫) ಎಂಬೀ
ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಸ್ತೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ| ಸುವರ್ಣಬಿಂದು ರಕ್ಷೋಭ್ಯ ಸ್ವರ್ಮವಾಗಿ
ಶ್ವರೇಶ್ವರಃ | ಮಹಾಹೃದೋ ಮಹಾಗರ್ಭೋ
ಮಹಾಭೂತೋ ಮಹಾನಿಧಿಃ || ೪೬ ||

(೮೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಸುವರ್ಣಬಿಂದುಃ,

ಓಮ್ || ಸುವರ್ಣಬಿಂದುವೇನಮಃ.

(ಶಂ || ಮ) ಸುವರ್ಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನಗಳಾದ ಬಿಂದುಗಳೆಂದರೆ ಅವಯ
ವಗಳುಳ್ಳವನು. “ ಅಪ್ರಣಯಾತ್ಸುವರ್ಣಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಕಾ
ಣಬೇಕು. (ಶಂ) ಅಥವಾ ಮಂಗಳಕರಗಳಾದ ವರ್ಣವೆಂದರೆ ಅಕ್ಷರವು,
ಅದೂ ಬಿಂದುವೂ ಯಾವ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದೋ ಅಂತಹ ಮಂತ್ರ
ಸ್ವರೂಪನು (ವಿ|| ಭಾ) ಅತ್ಯಂತ ಚಾತುರ್ಯವುಳ್ಳ ಅಕ್ಷರಗಳೊಡನೆ
ಕೂಡಿದ ವಾಕ್ಯಾತ್ಮಕಾದಿಂದ ಆಸ್ತಿತ್ವವಾದವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವಂತ
ವನು. || ೪೦೬ ||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪೂಜ್ಯರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಮತಾನುಸಾರಿ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟಮ ಕತಕವು

(೧೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಃ,
ಓಮ್ || ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಂದ
ಲೂ ರಾಹಸ್ಯವಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗಂಭೀರ
ಹೃದಯವುಳ್ಳವನಾದಕಾರಣ ವ್ಯಾಕುಲಿಸಲ್ಪಡದವನು. ||೧೦೭||

(೧೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವವಾಗೀಶ್ವರೇಶ್ವರಃ,
ಓಮ್ || ಸರ್ವವಾಗೀಶ್ವರೇಶ್ವರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮೆ) ವಾಗೀಶ್ವರರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಭುವಾದವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ವಾಕ್ಯ ವುಳ್ಳ ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ಆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಳುವಂತೆ
ವನು. ||೧೦೮||

(೧೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಹೃದಃ,
ಓಮ್ || ಮಹಾಹೃದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಯೋಗಿಗಳು ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವೆಂಬ ಮೆಡುವಿನಲ್ಲಿ
ಮುಣುಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಖಿತರಾಗುವರೋ ಅಂತವನು 'ಮಹಾ
ಹೃದಃ' ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪಾಶಶೀಲರಾದವರು ಪುನಶ್ಚ
ತಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸದೇ ಇರುವಂತೆಯೂ ಪುಣ್ಯಶೀಲರಾದವರು ಅತ್ಯಂ
ತವಾಗಿ ಮುಣುಗಿ ತೃಪ್ತಿಯೊಂದುವಂತೆ ಇರುವ ಅತಿ ಗಂಭೀರವಾದ
ಮೆಡುವಿನಂತೆ ಇರುವಂತವನು. (ಮೆ) ಮೆಡುವಿನಂತೆ ಗಂಭೀರನಾ
ದವನು. ||೧೦೯||

(೧೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಗರ್ತೃ,

ಓಮ್|| ಮಹಾಗರ್ತಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ದೊಡ್ಡದಾದ ಹೆಣ್ಣಿನನ್ನು ಹೇಗಾದರೆ ದಾಟುವುದು ಅಶಕ್ಯವೇ ಅದರಂತೆ ಇವನ ಮಾಯೆಯನ್ನು ದಾಟುವುದು ಅಶಕ್ಯವು. ಅಥವಾ ಗರ್ತಶಬ್ದವು ರಥಸರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಭಾರತ ಯುದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ 'ಮಹಾರಥಃ' ಎಂಬುದನ್ನೂ ಹೇಳುವುದು (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಕುದೃಷ್ಟಿಮತಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರವೇಶಿಸಿ ಆತ್ಮನಾಶವನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸಿದವರಿಗೆ ರೌರವಾದಿ ನರಕಗಳೆಂಬ ಮಹಾಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ||೧೦೦||

(೧೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾಭೂತಃ,

ಓಮ್|| ಮಹಾಭೂತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ವರೂಪನಾದ ಆ ಕಾರವುಳ್ಳವನು. (ಮ) ಮಹಾಭೂತಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಾವನಲ್ಲಿರುವುವೋ ಅವನು 'ಮಹಾಭೂತಃ' ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಭಗವದಾಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಲ್ಲಂಭಿಸುವ ಅಸುರರ ಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ದೇವಪ್ರಕೃತಿಗಳಾದವರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವತ್ತನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವಂತವನು. ||೧೦೧||

(೧೦೨ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾನಿಧಿಃ,

ಓಮ್|| ಮಹಾನಿಧಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ನಿವಾಸಭೂತನು. ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡದಾದ ನಿಧಿಯಂತೆ ಕಾಣಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನಿಧಿಯಂತೆ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಒಬ್ಬನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೧೦೨||

ಈ ೮೬ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೭ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಆ
 ಗ್ನಿಕತ್ವಾ ಪಲಾವೇನ ಪಟುಭಿಃ ಪದಕಾಕ್ಷರೈಃ | “ನುವರ್ಣಬಿಂದು”
 (೮೦೬) ರ್ಗದಿತೋ ನವಾರ್ಣಃ ಪಾಪನಾಶನಃ || ಗಂಭೀರಾಶಯವತ್ಮವೇ
 ನ ಹೃದಿಕಾರಿತಯಾಚನಃ || “ಅಕ್ಷೋಭ್ಯ” (೮೦೭) ಸ್ಪಷ್ಟವರ್ಣಸೌಖ್ಯ
 ದಕ್ಷೋಭ್ಯತ್ಯಪ್ರಗಾಯಕಃ || ವಾದಿವಾಗ್ವಿತ್ಯಯೋಸಾರಂ ಯೋಗಜ್ಞ
 ತಿ ಸವಿಸ್ತುತಃ | ರವ್ಯಕ್ತೋ ವಾಕ್ಪದಇತಿ “ಸರ್ವವಾಗೀಶ್ವರೇಶ್ವರಃ”
 (೮೦೮) || ಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ರ ವುಣ್ಯಾಂತ್ಯಪ್ತಿಂ ಸಗಾಹಂಗಾಹಂ “ಮಹಾ
 ಹೃದಃ” (೮೦೯) | ಪಾಪಾಕ್ರಾಂತತಯಾನವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾನಾಂ ರೌರ
 ವಾದಯಃ || ಗರ್ಮಯಸ್ಮಾ “ನೃಹಗರ್ಮ” (೮೧೦) ಸ್ಪಷ್ಟಪ್ರತೋ
 ವಸುವರ್ಣಕಃ | ನಿಗ್ರಾಹಕತ್ವಂ ಕಥಿತಂಸ್ವಸ್ಯೈವವಾಚ್ಛಾತಿಲಂಘನಾತ್ |
 ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞಾನುವರಿನಾವುಂಸಾ ಮನುಗ್ರಾಹಸ್ತಧೋಚ್ಯತ | “ಮಹಾಭೂ
 ತೋ” (೮೧೧) ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಸ್ಯಭೂತಾಯಸ್ಯ ಚೋಚ್ಯತೆ || ಮಹಾ
 ತ್ಮಾನೋ ನಿಧಿರಿಪ್ಪಿಯಾಯಸ್ಯ “ಮಹಾನಿಧಿಃ” (೮೧೨) || ” ಎಂಬಂ
 ತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನರಿಯಬೇಕು.

ಮೂ|| ಕಮುದಃ ಕುಂದರಃ ಕುಂದಃ ಪರ್ಜನ್ಯಃ
 ಪಾವನೋನಿಲಃ | ಅಮೃತಾಶೋ ೨ಮೃತವ ಪು
 ಸ್ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸ್ಸರ್ವತೋಮುಖಃ || ೮೨ ||

(೮೧೩ನೇ ನಾಮವು) ಕುಮುದಃ,

ಓಮ್|| ಕುಮುದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಭೂಬಾರವನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಸಂತೋ
 ಷಪಡಿಸದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕೃತಿಸುಂದಲದಲ್ಲಿ ಅವರೊಡನೆ ಕಲೆ
 ತು ಸಂತೋಷಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಭೂಮಿಯನ್ನು
 ಕೊಡುವಂತವನು. || ೮೧೩ ||

(೮೧೪ನೇ ನಾಮವು) ಕುಂದರಃ,

ಓಮ್|| ಕುಂದರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಕುಂದವುಪ್ಪದ್ವಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೂ ಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಫಲಗಳನ್ನು [(ನು) ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು] ಕೊಡುವಂತವನು, (ಃಂ) ಅಥವಾ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತವನು. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕುಂದವುಪ್ಪದಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಪರತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವಂತವನು. ಕುಂದವೆಂದರೆ ಬಿಳುವಾಗಿರುವ ಸಣ್ಣ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಮೆಲ್ಲಿಕಾ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ಇರುವ ಪುಷ್ಪವಿಶೇಷವು. ||೧೦೪||

(೧೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಕುಂದಃ,
ಓಮ್|| ಕುಂದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸರ್ವಪಾಲಕಶುದ್ಧೈರ್ದಂ ವಾಜಿಮೇಧೇನಜೇಷ್ಯ ವಾ || ತಸ್ಮೈ ಯಜ್ಞೋಮಹಾದಾನೇ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಭೈಗುನಂದನಃ || ಮಾರೀಚಾಯದಾಪ್ರೀತಃ ಕಾಶ್ಯಪಾಯವಸುಂಧರಾಂ || ” ಎಂಬಂತೆ ಪರಶುರಾಮನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಹತ್ತಿರಿಯಸಂಹಾರಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧವೆಂಬ ಮಹಾಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಮಹಾದಾನವುಳ್ಳ ಆ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಮರೀಚಿವೃತ್ತರಾದ ಕಾಶ್ಯಪರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ್ದು ಸರ್ವವಿದಿತವೆಷ್ಟೆ. ಅಂತಹ ಪರಶುರಾಮರೂಪನೆಂತಲಾದರೂ (ಶಂ) ಕುಂದವುಪ್ಪದಂತೆ ಸುಂದರಗಳಾದ ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವನೆಂತಲಾದರೂ “ನಿಃಹತ್ತಿರಿಯಾಯಶ್ಚ ಚಕಾರಮೇದಿನೀ ಮನೇಕಶೋ ಬಾಹುವನಂ ತಥಾಚಿಚ್ಛಿನ್ತ್ || ಯಃಕಾರ್ಮಿರೈಸ್ಯ ಚ ಭಾಗಫೋತ್ರಮೋ ಮಾಮಸ್ಮುಮಾಂಗಲ್ಯ ವಿವೃದ್ಧಯೇಹರಿಃ ” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹತ್ತಿರಿಯರನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಕುಂಖಂಡಯತೀತಿವಾಕುಂದಃ, ಕು ಶಬ್ದದಿಂದ ಭೂಮಿಾಶ್ವರರು ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವರು (ನು|| ಭಾ) ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೊದಲಿನ ಅವಿದ್ಯಾದಿವಾಸನೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಮೇಲುಮೇಲೆ ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ಅಥವಾ) ಕುಂದರಃ—ಪಾಪನಾಶಕನು, ಕುಂದಃ—ಬಿಡಿಸಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವಂತವನು. ||೧೦೫||

(೧೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಪರ್ಜನ್ಯಃ,
ಓಮ್ || ಪರ್ಜನ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮು) ತನ್ನ ತತ್ವವೇದಿಗಳಾದ ಮಹಾತ್ಮರ ತಾಪತ್ರ
ಯನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಘದಂತೆ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವಂತವನು.
||೧೦೬||

(೧೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಪಾವನಃ,
ಓಮ್ || ಪಾವನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮು) ಅದರಂತೆಯೇ ಸ್ತೃತಿಮಾತ್ರದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಿ
ಯನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು. ||೧೦೭||

(೧೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಅನಿಲಃ,
ಓಮ್ || ಅನಿಲಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಇಲತಿ—ಪ್ರೇರಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಆದುದರಿಂದ
ಪ್ರೇರಿಸುವಂತವನು 'ಇಲಃ' ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಪರಮಾತ್ಮತತ್ವವಾದ
ಕಾರಣ ಅಂತಹ ಪ್ರೇರಕನಿಲ್ಲದವನು. ಅಥವಾ (ಶಂ) ಭಕ್ತಸುಲಭನು.
ಯದ್ವಾ ನಿದ್ರೆಮಾಡುವಂತವನು ಇಲನು. ಅಂತಹ ಜೀವನಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲ
ಕ್ಷಣನಾದಕಾರಣ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವ
ರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸತಕ್ಕವರಿಲ್ಲವಾದ ಕಾ
ರಣ 'ಅನಿಲಃ' ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ||೧೦೮||

(೧೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೃತಾಶಃ,
ಓಮ್ || ಅಮೃತಾಶಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವಾಮೃತ ರಸವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದ
ವನು. ಕಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅಮೃತವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಪಾನಮಾಡುವಂತೆ
ಮಾಡಿ ತಾನೂ ಪಾನಮಾಡಿದವನು. ಅಥವಾ ನಾಶರಹಿತವಾದ ಫಲವುಳ್ಳ

ವನು. ಯದ್ವಾ ನಾಶರಹಿತವಾದ ಅಪೇಕ್ಷಾದಿಗಳಿಲ್ಲವನು. (ವಿ|| ಭಾ||)
ತನ್ನ ಗುಣಾಮೃತಗಳನ್ನು ಅವರು ಪಾನಮಾಡುವಂತೇ ಮಾಡುವಂತನು.
(ಮ) ಅಮೃತಾಂಶಃ-ಮರಣರಹಿತವಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾಪ್ಯಂಕುಷತಾರವು
ವನು. ಅಮೃತಾಂಶಃ ಎಂಬ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಪಾನಮಾಡುವನೆಂ
ದರ್ಥವು. ||೧೦೯||

(೧೦೯ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೃತವಪ್ತಃ,

ಓಮ್|| ಅಮೃತವಪ್ತವೇನಮಃ

(ಕಂ|| ಮ) ಮರಣರಹಿತಗಳಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿ ಶರೀರಗಳುಳ್ಳವನು.
(ಮ) ಶರೀರ ತ್ಯಾಗವು ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಶರೀ
ರಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಬೇರೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ
ಗೋಚರಪಡಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು ಅನ್ಯಥಾ ಶುಭ ಸತ್ವ ಶರೀ
ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರದಂತೆ ಮರಣವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅಸಂಗತವೆಷ್ಟಿ.
(ವಿ|| ಭಾ||) ಅಮೃತ ರಸದಂತೆ ಆಶ್ರಿತ ತಾಪ ಹರವಾದ ದಿವ್ಯ ದೇಹ
ವುಳ್ಳವನು. ||೧೧೦||

(೧೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವಜ್ಞಃ,

ಓಮ್|| ಸರ್ವಜ್ಞಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ||) ಸಮಸ್ತವನ್ನು ತಿಳಿದವನು. “ಯಸ್ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವ
ವಿತ್” ಎಂಬೀ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. (ವಿ|| ಭಾ||) ಅವರಿಂದ
ಇದಾಗುವುದು ಇದಾಗುವುದಿಲ್ಲವು, ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವೆವು ಇದನ್ನು
ಸಾಧಿಸಲಾರೆವೆಂಬ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು. (ಮ) ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ
ಜೀವನು ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮಾಂಶ ಭೂತನೋ ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞನು.
ಅಥವಾ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮುಕ್ತಾತ್ಮನು ಮೋಕ್ಷದ ದಶೆಯಲ್ಲಿ
ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೋ ಅವನೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ||೧೧೧||

(೧೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವತೋಮುಖಃ,

ಓಮ್|| ಸರ್ವತೋಮುಖಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) “ಸರ್ವತೋಮುಖಃ ಶಿರೋಮುಖಃ” (ಗೀ|| ೧೧)

ಎಂಬಂತೆ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ ಮುಖವುಳ್ಳವನು. (ವಿ| ಭಾ) ಈ ಉಪಾಯದಿಂದಲೇ ತಾನೇ ಇವನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು, ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವದಾದರೊಂದು ನೆಪದಿಂದ ಅವರು ಈ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ತನ್ನನ್ನಿ ಹೊಂದುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕನಾಗಿರುವನು ||೮೦೦||

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ (೧೦) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಪ್ರಾಕೃತೇಮಂಡಲೇ ಭೂವೌವೋದನಾಚ್ಚ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ | ಮುಕ್ತಿಭೂಮಿ ಪ್ರದಾನಾದ್ವಾ “ಕುಮುದಃ” (೮೦೩) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಭಕ್ತೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸದಾಕುಂದ ಸುಮವದ್ವಿನುಲಾಂಮತಿಂ | ಸ್ವಯಂರಾತಿ ದದಾತಿತಿ “ಕುಂದರಃ” (೮೦೪) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಕುಮವ್ಯಯಂ ಪಾಪನಾಶಿ “ಕುಂದರ” ಸ್ತುತ್ಯದಾರಣಾತ್ | ಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಪರಭಕ್ತ್ಯಾದಿ ಪ್ರದಾನಾ “ತ್ಕುಂದ” (೮೦೫) ಉಚ್ಯತೇ || ವಿದಾರಿತಂ ಪಾಪಜಾತಂ ಕುಂದ ಶ್ವೋಧ ಯತೀತಿವಾ | ಸ್ವತತ್ಪಜ್ಞಾನದಾನೇನ ನಿತ್ಯಂತಾಪತ್ರಯಾಪರಾ || “ಪರಜನ್ಯ” (೮೦೬) ಸ್ಪೃಸಮಾಖ್ಯಾತಃ “ಪವನಃ” (೮೦೭) ಪವತೇ ಹಿಯಃ || ಸ್ವಸ್ಯಸ್ಯಸೂತ್ರೈರಕೋನ್ಯಃ ಪ್ರಪನ್ನಾ ನುಗ್ರಹೇಸದಾ | ನಾಸೀತಿ “ಸೋಽನಿಲಃ” (೮೦೮) ಪ್ರೋಕ್ತೋಮುನ್ಯರೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ || ಯಶ್ಚಾಶಯತಿ ಭಕ್ತಾನ್ವೈ ಸ್ವಗುಣಾ ಮೃತಮಾದರಾತ್ | “ಅಮೃತಾಶ” (೮೦೯) ಸ್ನಿಗ್ಧತ್ಯುಕ್ತಶ್ಚಿತ್ರ ಪೀಯೂಷದೋಮನಃ || ವಪುರ್ಯಸ್ಯಾ ಮೃತಮಿತಿ ಸಚಾ “ಽಮೃತವಪುಃ” (೮೧೦) ಸ್ಪೃತಃ | ಶಕ್ತ್ಯಾ ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಕಂಸರ್ವಂ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯಾ ದಿಕಂಚಯಃ || ಭಕ್ತಾನಾಮನುಸಂಧತೇಸ “ಸರ್ವಜ್ಞಃ” (೮೧೧) ಇತೀರಿತಃ || ತತ್ತನ್ನಿಯ ಮಮುತ್ಸುಪ್ಪಿಯೋಜ್ಞಾತುಂ ಶಕ್ಯತೇಬುದ್ಧಿಃ | ವ್ಯಾಜೇನಯೇನಕೇ ನಾಪಿ ಸಸ್ಪೃತ “ಸ್ಪರ್ವತೋಮುಖಃ” (೮೧೨) ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿ ಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸುಲಭ ಸ್ಸುವ್ರತ ಸಿದ್ಧ ಶೃತ್ರುಜಿ ಚ್ಛತ್ರುತಾಪನಃ | ನ್ಯಗೋಧೋದುಂಬರೋ ಽಶ್ವತ್ಥ ಚಾಣೂರಾಂಧ್ರ ನಿಷೂದನಃ ||೮೮||

(೧೨೩ನೇ ನಾಮವು) ಸುಲಭಃ,

ಓಮ್ || ಸುಲಭಾಯ ನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಭಕ್ತಿಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಪತ್ರವುಪ್ಪವೇ ನೋಡಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವಂತವನು. “ ಪತ್ರೇ ಮು ಪುಷ್ಪಮು ಫಲೇಮುತೋಯೇ ಪ್ವಕ್ತಿಗ್ರತಲಭ್ಯೇಮು ಸದೈನಸತ್ಸು|| ಭಕ್ತ್ಯೇಕಲಭ್ಯೇ ಪುರುಷೇಪುರಾಣೇ ಮುಕ್ತೌಕಧಂನಕ್ರಿಯತೇ ಪ್ರಯತ್ನಃ || ಪತ್ರಂ ಪುಷ್ಪಂ ಫಲಂತೋಯಂ ಯೋಮೇಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಯತ್ನಃ || ” ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾರತಗೀತಾ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

(ಗಿಡವ ಯತಿಯೊ ಅಥವಾ ಪುಷ್ಪವೊ ಫಲವೊ ಅಥವಾ ನೀರೋ ಯಾವದ ದರೂ ಸರಿಯೆ ಕ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ದೊರಕುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಭಗವದಾರಾಧನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸದಾ ಇರುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೂ, ಪರಮಪುರುಷನು ಕಾಯಕ್ಕೆತಾರ್ಪವೈಯ ಕಾಲದ್ವೈ ಘರ್ಯದಿಗಳೆಂಬ ಯಾವದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಮಾತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವಾಗಲೂ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಜನರು ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾರರು ? ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನಿಗೆ ಯಾರಾದರೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವರೂ ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾದರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನೆಂದು ಈ ಪ್ರಮಾಣ ದ್ವಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.)

(ವಿ|| ಭಾ) ಆದುದರಿಂದಲೇ ತಾನೆ ತಾನು ಮಹಾರ್ಥ (ಮಹತ್ವದ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳವು) ನಾಗಿದ್ದರೂ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯನಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮು) ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಸುಲಭನು. ||೧೨೩||

(೧೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಸುವ್ರತಃ,

ಓಮ್ || ಸುವ್ರತಾಯ ನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಭೋಜನವಿಲ್ಲದ ವ್ರತವುಳ್ಳವನು (ಶಂ) ಅಥವಾ ಮಂಗಳ ಕರವಾದ ವ್ರತವನ್ನು ನಿಯತವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತನ್ನ ಸಮಾಪಸ್ಥರಾದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕೈಬಿಡದೆ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಪಾಲಿಸುವಂತಹ ವ್ರತವುಳ್ಳವನು. ||೧೨೪||

(೧೨೫ನೇ ನಾಮವು) ಸಿದ್ಧಕ್ಕಿ,
ಓಮ್ || ಸಿದ್ಧಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭ.) ಬೇರೊಬ್ಬರ ಅಧೀನವಿಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧವಾದವನು. (ಮು) ಸಿದ್ಧರಾದ ಕಪಿಲ ಮುನಿಯು. “ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಕಪಿಲೋ ಮುನಿಃ” ಎಂಬ ಗೀತಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ತತ್ತ್ವಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಸಾಧಿಸಲರ್ಹನಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತವನು ||೧೨೫||

(೧೨೬ನೇ ನಾಮವು) ಶತ್ರುಜಿಚ್ಛತ್ರುತಾಪನಃ,
ಓಮ್ || ಶತ್ರುಜಿಚ್ಛತ್ರುತಾಪನಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಮು) ಶತ್ರುಜಿತ್—ವೇನಶತ್ರುಗಳಾದ ಅನುರರೇ ಇವನಿಗೂ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತವನು. ಶತ್ರುತಾಪನಃ—ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂತಾಪಪಡಿಸುವಂತವನು ಭಿನ್ನು ನಾಮಗಳಿವು. (ವಿ||ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನಿಂತು ರಕ್ಷಿಸುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶತ್ರುವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾದ ಕುಕುತ್ಸು ಪುರುಕುತ್ಪಾದಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅವರ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವಂತವನು. ||೧೨೬||

(೧೨೭ನೇ ನಾಮವು) ನೃಗೋಧೊದುಂಬರಃ,
ಓಮ್ || ನೃಗೋಧೊದುಂಬರಾಯನಮಃ.

(ವಿ||ಭಾ) ತಾನು ಅತ್ಯಂತ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಸೇವ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಅತಿನೀಚರಾದ ಅವರುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಪಾರ್ಥಿವನಲ್ಲದುವಂತವನಾಗಿ ಸರ್ವ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸರ್ವೋನ್ನತವೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪರಿಜನ ಪರಿವಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನವೂ ಆದ ಪರಮಾಕಾಶವನ್ನು ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು. (ಕಂ|| ಮು) ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಮೇಲೆ

ಇರುವಂತವನು “ ನೈಗೋಧಃ ” ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. (ಕಂ) ಅಥವಾ ತನ್ನ ಮೂಯೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚುವಂತವನು. ಉದುಂಬರಃ—(ಕಂ||ನು) ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆಕಾಶಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದವನು. ಅಥವಾ (ಕಂ) “ ಉದುಂಬರಮನ್ನಾದ್ಯಂ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಅನ್ನವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. ||೧೦೩||

(೧೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಅಶ್ವತ್ಥೈಃ,
ಓಮ್|| ಅಶ್ವತ್ಥಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದಂತೆ ಅನಿತ್ಯವಾದ ಸಂಸಾರರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಾಸಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅನಿತ್ಯವಾದ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಾದ ಅಧಿಕಾರಿ ಪುರುಷರೈಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷವು ಇವನ ವಿಭೂತಿಯು. ||೧೦೪||

(೧೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಚಾಣೂರಾಂಧ್ರನಿಷೋದನಃ,
ಓಮ್|| ಚಾಣೂರಾಂಧ್ರನಿಷೋದನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧರಾದ ಚಾಣೂರ ಆಂಧ್ರ, ನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತವನು. ||೧೦೫||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ “ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸುಪ್ರಸೇತ ತ್ವಾ “ ತ್ಸುಲಭಃ ” (೧೦೬) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಪತ್ರಂ ಪುಷ್ಪಂ ಫಲಂ ತೋಯಂ ಯೋಮೇಭಿಕ್ತ್ಯಾಪ್ರಯಚ್ಛತಿ || ಯೇನಕೇನಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ನಾಂ ಸರ್ವಥಾ ಪರಿಪಾಲನಾತ್ | ದೃಢಂಸುಷ್ಮಂವ್ರತಂ ಯಸ್ಯ ಸ “ ಸುವ್ರತ ” (೧೦೭) ಉದಾಹೃತಃ || ಸಕೃದೇವಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ತೀತಿ ಚಯಾಚತೆ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಂಮಮ | ಅಯತ್ನಸಾದ್ಯ “ ಸ್ಪಿದ್ಧ ” (೧೦೮) ಸೌಖ್ಯತ್ಸವತತ್ಪ್ರಸಿಧಿತೀದಿನಾಂ | ಪುರುಕುತ್ಸುಕಕುತ್ಸುಧೈಃ ಕೃತುಜಿಬ್ಬಿಸ್ಸವತೇಜಸಾ || ಅಥೈಯಾತ್ಮೈ ರುಗಣಾನ್ಯಸೌ ಪಯತಿನಿತ್ಯತಃ | “ ಕತುಜಿಬ್ಬಿತ್ಸುತಾಪನ ” (೧೦೯)

ಇತಿವಿದ್ವತ್ಕೋದಿತಃ || ನೈಗೋಪೈಃ ಪ್ರಣತೈಸ್ಸಂವಿತು ಗ್ರಹಾನ್ತು
 ಪ್ರೇನರುದ್ಧತೇ | ಯೋವ್ಯವಸಾಧ್ಯತೇನಿತ್ಯಂ 'ನೈಗೋಧ'ಸು ಉದಾಹೃ
 ತಃ || ಗುಣತ್ರಯಾದುಗ್ಗತಂ ಯತ್ಪರಮಂಧಾ ಮಚಾಂಬರಂ | ಲಕ್ಷ್ಮೀ
 ಪರಿಜನಾದಿ ಕ್ಷಯಸ್ಯಾಸ್ತು ಸ ' ಉದುಂಬರಃ ' || " ನೈಗೋಧೋದುಂ
 ಬರ " ಇತಿಕ್ಯೇಕನಾಮಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ || ಅತ್ಯುಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠತಾನಾಂ ಸೇವ್ಯೋ
 ಯೋ ಪೃತಿನೀಚಾನುವರ್ತನಾತ್ | " ನೈಗೋಧೋದುಂಬರ " (೧೦೩)
 ಸ್ತುತ್ಯಾದಿಶಾರ್ಫಸ್ಮರ್ವಸಿದ್ಧಿಃ || ಅನಿತ್ಯಮಿಂದ್ರಾದಿಪದಂ ಯೇಷಾಂ
 ತೇಷ್ವಪಿ ನಿತ್ಯಕಃ | ನಿಯಾಮಕತ್ವೇನಾ " ವ್ಯಕ್ತಃ " (೧೦೪) ತಿಷ್ಠತಿ
 ತಿಸಕೀರ್ತತಃ || ಉರ್ಧ್ವಮೂಲ ಮವಾಕ್ಮಾಖ ವಿದೋತ್ಪತ್ಯಸುನಾತನಃ ||
 ಚಾಣೂರಾಖ್ಯಾ ಸುರಂಯೋರಿಂ ಮಲ್ಲಂಸೂದಿತವಾಂಕ್ಷ್ಯಸಃ | ಪ್ರೋಚ್ಯ
 ತೇಮುನಿಭಿರ್ಮಿತ್ಯಂ " ಚಾಣೂರಾಂಧ್ರನಿಷೋದನಃ " (೧೦೫) ಎಂಬಂತೆ
 ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಸಹಸ್ರಾರ್ಚ್ಛಿ ಸ್ತುಪ್ತಜಿಹ್ವಾ ಸ್ತುಪ್ತಿದಾ
 ಸ್ತುಪ್ತವಾಹನಃ | ಅಮೂರ್ತ್ಯಿ ರನಭೋಽಚಿಂತೋ
 ಭಯಕೃ ದ್ಭಯನಾಶನಃ || ೧೦೬ ||

(೧೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಸಹಸ್ರಾರ್ಚ್ಛಿಃ,
 ಓಮ್|| ಸಹಸ್ರಾರ್ಚ್ಛಿವೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಅನಂತಗಳಾದ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪರಿಶು
 ದ್ಧಗಳೂ ಕೋಪಣದಾಹನ ಪ್ರಕಾಶಾದಿ ಧರ್ಮಗಳುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿ ಲೋ
 ಕೋಪಕಾರಿಗಳೂ ಆದ ಸಹಸ್ರಕಿರಣಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟವನು.
 || ೧೦೬ ||

(೧೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಸಹಸ್ರಾರ್ಚ್ಛಿಃ,
 ಓಮ್|| ಸಹಸ್ರಾರ್ಚ್ಛಿಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು|| ವಿ) ಅದರಂತೆಯೇ " ಕಾಳೇಕರಾಳೇ ಸುಮನೋಜ
 ವಾಚ ಸುಧೂಮನರೋಚ ನ.ಲೋಹಿತಾಚ | ಸ್ಫುಲಿಂಗನೀ ವಿಶ್ವಮುಖೀ

ಚವೇವೀ ಲೋಲಾಯನಾನಾ ಇತಿಸ್ತಜಿಹ್ವಾಃ ” (ಮುಂಡುಕೋ ೧|| ೨|| ೪) ಎಂಬ ಯೇಳುನಾಮಗಳುಳ್ಳ ನಾಲಿಗೆಗಳುಳ್ಳವನೂ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ರಾಪಕನೂ ಆದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿರುವಂತವನು. ||೪೩||

(೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಸಹೈಧಾಃ,

ಒಮ್ಮೆ|| ಸಹೈಧನೇನಮಃ

(ಶಂ|| ಮ) ಯೇಳುವಿಧಗಳಾದ ದೀಪ್ತಿಗಳೆಂದರೆ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವೆನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಯೇಳು ಸಮಿತ್ತುಗಳುಳ್ಳವನು ; ಎಂದರೆ :—ವೈದಿಕಾಗ್ನಿಗೆ ಔಪಾಸನವೈಶ್ವದೇವಸ್ಥಾಲೀಪಾಕ ಅಪ್ಪಿಕಾಮಾಸಕ್ರಾಧ್ಯ ಈಶಾನ ಬಲಿಸರ್ಪಬಲಿ ” ಎಂಬ ಪಾಕ ಯಜ್ಞಗಳು ಯೇಳೂ, “ ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರದರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸ ಪಿಂಡ ಪಿತೃಯಜ್ಞಾ ಪಕುಬಂಧ ಆಗ್ರಯಣ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಸಾತ್ರಾನುಷ್ಠ್ಯ ” ಎಂಬ ಯೇಳು ಹವಿರ್ಯಜ್ಞಗಳೂ, ಅಗ್ನಿಪೋಮ ಅತ್ಯಗ್ನಿಪೋಮ ಉಕ್ಥಪೋಡಕ ವಾಜಪೇಯ ಅತಿ ರಾತ್ರ ಆಪೋರೂಮ ” ಗಳೆಂಬ ಸೋಮ ಸಂಸ್ಥಗಳೆಂಬ ಯೇಳೂ, ಸಮಿತ್ತುಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳುಳ್ಳವನು. (ಅಥವಾ) ಇಷ್ಟಾಪೂರಾದಿಗಳಾದ ಯೇಳು ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸಮಿತ್ತನ್ನಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. ಯದ್ವಾ ಅಶ್ವತ್ಥಪಾಲಾಶಾದಿಗಳಾದ ಸಸ್ತ ಸಮಿತ್ತುಗಳುಳ್ಳವನು. ||೪೪||

(೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಸಹವಾಹನಃ,

ಒಮ್ಮೆ|| ಸಹವಾಹನಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಮ) “ ಏಕೋಅಶ್ವೋ ವಹತಿ ಸಸ್ತನಾಮಾ ” (ತೈ|| ಆ|| ೩|| ೧೧) ಎಂಬಂತೆ ಯೇಳುವಾಹನಗಳುಳ್ಳವನು ಅದವಾ ಸಸ್ತವೆಂಬ ನಾಮವುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯನ್ನು ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗಾಯತ್ರೀ ನೊದಲಾದ ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಯೇಳು ಸೂರ್ಯರಥ ವಾಹನಗಳುಳ್ಳವನು. (ಅಥವಾ) “ ಸಸ್ತಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಭವಂತಿ ” (ತೈ|| ಉ|| ೬|| ೧೦) ಎಂಬಂತೆ ಸಸ್ತವಾಯು ಸ್ಕಂಧಗಳನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಿಸಿರುವಂತವನು. ||೪೫||

(೮೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಅಮೂರ್ತಿಃ,
ಓಮ್ || ಅಮೂರ್ತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಮ || ಭಾ) ಈರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೌತಿಕಮೂರ್ತಿಗಿಂತಲೂ ತಾನು ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೮೩೪||

(೮೩೫ನೇ ನಾಮವು) ಅನಘಃ,
ಓಮ್ || ಅನಘಾಯನಮಃ.

(ವಿ || ಭಾ) ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ವಶಪಟ್ಟವನಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಅಂತಹ ಭೂತಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವ ಜೀವರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದವನು. (ಕಂ || ಮ ||) ದುಃಖವೂ ಅಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಾಪವೂ ಇಲ್ಲದವನು. ||೮೩೫||

(೮೩೬ನೇ ನಾಮವು) ಅಚಿಂತ್ಯಃ,
ಓಮ್ || ಅಚಿಂತ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಪ್ರಮಾತ್ರಾದಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ ಅಗೋಚರನು. ಪ್ರಸಂಜ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದಕಾರಣ ಇವನಿಂತವನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹನು. (ವಿ || ಭಾ) ಮುಕ್ತವೈರುಷರೊಡನೆಯೂ ಸಮವಾಗಿ ನೆನೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದವನು. ||೮೩೬||

(೮೩೭ನೇ ನಾಮವು) ಭಯಕೃತ್,
ಓಮ್ || ಭಯಕೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ದುರ್ಮಾರ್ಗವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತವನು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭಯವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ || ಭಾ) ತನ್ನ ಆಜ್ಞಾತಿಲಂಛನಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು. ||೮೩೭||

(೧೩೧ನೇ ನಾಮವು) ಭಯನಾಶನಃ,

ಓಂ || ಭಯನಾಶನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ವಿ || ಮ) ತನ್ನ ಆಜ್ಞಾನುಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮ ನಿಷ್ಠರಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವರ ಭಯವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. ||೧೩೧||

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ ನಾಮಗಳಿಗೆ “ಸೂಕ್ತೇಸ ಹಸ್ತಮರ್ಚೀಂಷಿ ಶೋವಣಾದಿಮುಖೇತವಃ | ಅಭಿವಿಷ್ಣಾವಿನೀನಾಸೌ “ ಸಹಸ್ರಾರ್ಚ್ವಿ ” (೧೩೦) ರಿತಿಸ್ತೃತಃ || ದಿವಿಸೂರ್ಯಹಸ್ತಸ್ಯ ಭವೇ ದ್ಯುಗಪದುತ್ತಿತಾ | ಯದಿಭಾಸ್ವಪುಶೀಸಾಸ್ಯಾ ದ್ಭಾವಸ್ತಸ್ಯಮಹಾತ್ಮನಃ || ಯೇಸ್ಯಾತ್ಪಾಲ್ಯಾದಿ ಜಿಹ್ವಾಶ್ಚ ಅಗ್ನೇರ್ಭವಂತಿ ಸಪ್ತಜ | ಸ “ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವ ” (೧೩೦) ಆಖ್ಯತೋಲೋಕ ಸಂತರ್ಪಣೇರತಃ || ವಾನಸ್ಪತ್ಯಾಶ್ಚ ಸಮಿಧಸಸುತಸಂಸ್ಥಾನಿವಾತಥಾ | ಇಷ್ವಾಪೂರ್ತಾದಿ ಕರ್ಮಾಣಿ “ ಸಪ್ತೈಥಾ ” (೧೩೦) ಸ್ತುಂತಿಯಸ್ಯಸಃ || ಯೋವಹತ್ಯ ನಿಲಸಕ್ತಂಧಾ ನುಪ್ಪಾಸೌ “ ಸಪ್ತವಾಹನಃ ” (೧೩೨) || ಪಾಹನಾನಿಜ ಸಂತ್ಯಸ್ಯ ಸಪ್ತವಾ ಸಪ್ತವಾಹನಃ | ಸ್ಥೂಲಭೌತಿಕಮೂರ್ತಿಭ್ಯೋ ವ್ಯಾವೃತ್ತೋ “ ಒಮೂರ್ತಿ ” (೧೩೪) ರುಚ್ಯತೆ || ಜೀವೇಭ್ಯಂಕರ್ಮವ್ಯೇಭ್ಯೋ ವ್ಯಾವೃತ್ತಶ್ಚ “ ಅನಭಃ ” (೧೩೫) ಸ್ತೃತಃ | “ ಅಚಿಂತ್ಯೋ ” (೧೩೬) ದುರ್ದಿರೂಪಸ್ಯಾನ್ಮಾತ್ಮಾದ್ಯುಪಮೆಯಾಪಿಸಃ || ಆಜ್ಞಾತಿಲಂಘಿನಾಂಪುಂಸಾಂ ನರಕಾದಿ ಭಯಂಕರಃ | “ ಭಯಕೃತ್ ” (೧೩೭) ಸಸಮಾಖ್ಯಾತ ಸ್ತುಪ್ತಾಣೋ ಭಯವರ್ಧನಃ || ಆಜ್ಞಾನುಮರ್ತಿನಾಂಸ್ವಸ್ಯ ಭಯಾನಾಶಯತೀತಿಯಃ | “ ಭಯನಾಶನ ” (೧೩೮) ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ನವಾರ್ಣಃ ಕರ್ಮವಾರಕಃ || ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರವತಾ ಪುರುಷೇಣ ಪರವುನಾರ್ಕ | ವಿಷ್ಣುರಾರಾಧ್ಯತೇಪಥಾ ನಾನ್ಯತತೋವಕಾರಕಃ || ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ || ಅಣು ರ್ಬೃಹ ತ್ಕೃಶೆ ಸ್ತೂಲೋ ಗುಣ
ಭೃ ನಿರ್ಗುಣೋ ಮಹಾ | ಅದೃತ ಸ್ವಧೃತ
ಸ್ವಾಸ್ವಸ್ಯಃ ಪ್ರಾಗ್ವಂಶೋ ವಂಶವರ್ಧನಃ ||೧೦||

(೧೩೯ನೇ ನಾಮವು) ಅಣುಃ,

ಓಮ್ || ಅಣವೇನಮಃ

(ವಿ|| ಭಾ) ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ದಹರಾಕಾಶ ಅವ್ಯಕ್ತಜೀವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನು. ||೧೩೯||

(೧೪೦ನೇ ನಾಮವು) ಬೃಹತ್,

ಓಮ್ || ಬೃಹತೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅತಿವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪರಮಾಕಾಶವೆನ್ನು ಅಲ್ಪಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಪರಮ ಮಹತ್ತಾದವನು. “ಮಹತೋಮಹೀಯಾಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರುತಿ (ಮೆ) ಪ್ರತಿವಸ್ತುಕಾಲಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನು. ||೧೪೦||

(೧೪೧ನೇ ನಾಮವು) ಕೃಶಃ,

ಓಮ್ || ಕೃಶಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಮೆ) “ಅಸೂಲಂ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ [(ಶಂ) ದ್ರವ್ಯೈತ್ಯಪ್ರತಿಜೇಧದಿಂದ] ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹತ್ತಿರವಿರುವವರಿಗೆ ಎಂಬವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಲಘುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಸಂಚಾರತ್ವರೆಯುಳ್ಳವನು. ||೧೪೧||

(೧೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ಥೂಲಃ,

ಓಮ್ || ಸ್ಥೂಲಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾದ ಕಾರಣ ಸ್ಥೂಲನೆಂಬದಾಗಿ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತಾನು ಒಂದುಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಂತೆ ಇರುವಂತವನು. ಅಥವಾ ತಾನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆಕಾಶಗತನಾದ ಜಂ

ದ್ರನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವಂತೆ ಸ್ಥೂಲನಾದವನು. (ಮ) ಸರ್ವಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿದವನು. ಅಸ್ಥೋತ್ತವಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ದೇಹಕ್ಕುಂಟಾಗುವ ವೈದ್ಧಿಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಿಪ್ಪೇಧಿಸುವುವು. ||೪೮೦||

(೪೮೩ನೇ ನಾಮವು) ಗುಣಭೃತ್,

ಒಮ್|| ಗುಣಭೃತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತ್ವಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸತ್ವರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಗುಣಗಳಂತೆ ಧರಿಸುವಂತವನು ಇದು ತಾನೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಇವನ ಐಶ್ವರಸ್ವಭಾವವು, (ಮ) ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. ||೪೮೩||

(೪೮೪ನೇ ನಾಮವು) ನಿರ್ಗುಣಃ,

ಒಮ್|| ನಿರ್ಗುಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಕೇವಲೋ ನಿರ್ಗುಣಶ್ಚ” ಎಂಬ ಶ್ರುತೈನುಸಾರವಾಗಿ ವಾಸ್ತವದಿಂದ ಯಾವ ಗುಣಗಳೂ ಇಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಶನಾಗದ ಕಾರಣದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ಯಗತವಾದ ದೋಷಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸೇರದವನು. (ಮ) ಸತ್ವಾದಿಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದವನು ಆದರೆ ‘ಗುಣಭೃತ್—ನಿರ್ಗುಣಃ’ ಎಂಬೀ ಎರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವೆಲ್ಲವೋ? ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸದೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುವ ಈ ಎರಡು ನಾಮಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧಗಳಾಗಲಾರವು. ಅಥವಾ ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಕಬ್ಬಿ ಸ್ಪರ್ಶಾದಿಗಳನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕರು ಗುಣಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ಅಂತಹ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದನೆಂದು “ಅಶಬ್ದಮಸ್ಪರ್ಶಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ

ಗಳಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಥವಾ ಧೃತಿ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಭಿನ್ನ ಪಟ್ಟ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದವನೆಂದೂ “ವಿವಂ ಧರ್ಮಾತ್ ಪೃಥಕ್ಪ್ರಕೃತ್ಯೇ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಯಾವ ಧರ್ಮವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಸರ್ವಧರ್ಮ ನಿಷೇಧವೇ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ‘ಪೃಥಕ್’ ಎಂಬ ಪದವೇ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೂಡದು. ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಬಹುದು. ||೪೪||

(೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಮಹಾತ್ಮ,

ಓಂ. ಮಹತೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಕಬ್ಬಾದಿ ಗುಣರಾಹಿತ್ಯದಿಂದಲೂ ನಿರತಿಶಯಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಸರ್ವಗತತ್ವದಿಂದಲೂ ನಾನಾಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಧರ್ಮಸಮೂಹವನ್ನು ಯುಕ್ತ ಬಲದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮ, ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯವೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನು. ||೪೫||

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಅಧೃತಃ,

ಓಂ. ಅಧೃತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಧಾರಕಗಳಾದ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಧಾರಕನೂ ತನಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಧಾರಕವಸ್ತುವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅನ್ಯರ ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರ ಹೃದಯವನ್ನು ವಶೀಕರಿಸುವುದೆಂತಲೂ, ತನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವವೆಂತಲೂ, ಜೀವನೋತನೆ ಕೂಡಿಯೂ ಜೀವರಹಿತವೂ ಆದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೆಂತಲೂ, ಇಷ್ಟಾರೂಪಾದಿ ಸತ್ತ್ವಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿರುವಿಕೆಯೆಂತಲೂ ; ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಾದ ಅವನ ಯಥೇಚ್ಛಾ ವ್ಯಾಪಾರಾತಿಶಯದಿಂದ ಯಾವದೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಬದ್ಧನಾಗದ ಕಾರಣ ‘ಅಧೃತಃ’ ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. ಇದರಿಂದ ನೆನೆಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ತಿ

ಮಾಡಸುವಂತಹ ಸಮರ್ಥನೆಂಬ ಕಾಮಾವಸಾಯಿತ್ವದ ಅತಿಶಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇವನು ತಾನೇ ಪರಮಪದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧಿ ರಹಿತರಾಗಿರುವ ವೈದಿಕಪುತ್ರರನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದ ಪರಮ ಪದಗತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದರೊಡನೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ಪರಮ ಪದದಿಂದ ಪುನಶ್ಚ ಈ ಸಂಸಾರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದವನು. ಇದರಿಂದ ಇವನು ಚಿದಚಿತ್ತತ್ವಗಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಕೂಡ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸದೆ ಇರುವನೆಂದು ನೋಹಿಸಲ್ಪಡುವನು. ||೪೪೬||

(೪೪೭ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಧೃತಃ,

ಓಮ್ || ಸ್ವಧೃತಾಯ ನಮಃ.

(ಕಂ || ಮೆ) “ ಸ್ವೇಮಹಿಮ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ” ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನಿಂದಲೇ ತಾನು ಧರಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಮನ್ಮೋಷಧಿತಪಸ್ಸು ಮಾಧಿಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಹೊಂದಿರುವ ಬದ್ಧಸಂಸಾರಿಗಳ ಅಣಿಮಾದ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇವನ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕುಂಟಾದ ಅತಿಶಯವು ಮುಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಸಮಾಧಿ ಮೊದಲಾದ ಉಪಾಧಿ ವಶದಿಂದ ಪ್ರಾಕ್ತವಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೇ ಪ್ರಕೃತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಪಡೆದವನು. ||೪೪೭||

(೪೪೮ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಃ,

ಓಮ್ || ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಾಯ ನಮಃ.

(ಕಂ || ಮೆ) ಸುಂದರವಾದ ಪದ್ಮದಂತೆ ರಮಣೀಯವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷದಕೆ ಯಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವ ಮುಕ್ತಪುರುಷರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಂತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆವಿರ್ದೃತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂಬ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆಸನವುಳ್ಳವನು. ||೪೪೮||

(೧೪೯ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಗ್ವ್ಯಂಶಃ,

ಓಮ್ || ಪ್ರಾಗ್ವ್ಯಂಶಾಯನಮಃ

(ಕಂ || ಭಾ) ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಂಶವುಳ್ಳ ಮೂಲಪುರುಷನು ವಂಶಾದಿ ಹುಟ್ಟಿರುವನು. ಅವನಿಂದ ವಂಶವು ಉಂಟಾಗುವದು. ಇವನ ವಂಶರೂಪವಾಗಿರುವ ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚವು ಸಮಸ್ತ ವಂಶಕ್ಕೆಂತಲೂ ಮುಂದಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೆ ಬಂದದ್ದಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಗ್ವ್ಯಂಶಃ ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ || ಭಾ) ಅನಾದಿ ಮುಕ್ತರಾದ ನಿತ್ಯ ಸೂರಿಗಳಿಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವಂತವನು. ಸಮಸ್ತ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಅವನ ಇಚ್ಛಾರ್ಥನವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ವಿವಾದವಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ನಿತ್ಯರಿಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸ್ವರೂಪಾವಿಭಾವವೂ ಭೇದವಂತನ ನಿತ್ಯೇಚ್ಛಾಸಿದ್ಧವೆಂದರ್ಥವು. (ಮ) ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾವಂಶಕ್ಕೂ ಉದರ ಸಂಬಂಧವಾದ ವಂಶಕ್ಕೂ ಮೂಲಕಾರಣನು. || ೧೪೯ ||

(೧೫೦ನೇ ನಾಮವು) ವಂಶವರ್ದನಃ,

ಓಮ್ || ವಂಶವರ್ದನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ತನ್ನ ವಂಶವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಛೇದಿಸುವಂತವನು. (ವಿ || ಭಾ) ಅಂತಹ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಇವನು ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಇವನ ಹೇತುವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದೇ ನಾಮವು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತನ್ನ ಸಂತಾನಭೂತರಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳ ವಂಶವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಂತವನು. || ೧೫೦ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ(೧೦)ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಹೃದಾಕಾಶಾ ವ್ಯಕ್ತಜೀವಪ್ರವೇಶನೇ | ಶಕ್ತಿಮಾ “ನಣು” (೧೪೯). ರಿತ್ಯುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರ ಸರ್ವಶಕ್ತಿದಃ || ವಿಪುಲಂ ಪರಮವೈಶ್ವೇಮ ಮಹಿಮಾಚುಲಕೀಕೃತಂ | ಯೇನನಾಮ್ನಾ “ಬೃಹ” (೧೪೦) ತ್ನಸ್ಯಾ ತ್ನಾಪಾರ್ಥವ್ಯಭೃಹತ್ವದಃ || ಸರ್ವತ್ರಾಪ್ಯಾಹತಗತಿ ರ್ಗಘಿಮಾ

“ಕೃತ” (೧೪೦) ಈರಿತಃ | ಸ್ಥಿತೈಃ ಕತ್ರಾಖಿಲಂಸ್ಪ್ರಸ್ತುಂ ಶಕ್ತಿ
 ರ್ಯಾ ಮಹತೀಸದಾ || ತಯಾಪ್ರಕೃತ್ಯೈಶ್ಚ ಕರ್ತೃಜಿವಿವೃತ್ತಿಃ “ಸೂಲ”
 (೧೪೧) ಉಚ್ಯತೇ | ಸಂಕಲ್ಪಾತ್ಸವಗುಣೀಭೂತ ಸರ್ವಾವಸ್ಥಾಮಿದಂಜಗ
 ತ್ | ಕುರ್ವನ್ವಿಭೃತ್ಸಿನಿತ್ಯಂ ಯೋ “ಗುಣಭೃ” (೧೪೨) ತ್ಪ್ರಸ್ತುತೋ
 ಬುದ್ಧೈಃ || ಸ್ಥಿತೋಪಿ ನೀರಕ್ಷೀರವಜ್ಜಗತೋ ಒಸ್ಪರ್ಶನಾದ್ಗುಣೈಃ |
 ಉಕ್ತಸ್ತು “ನಿರುಣ” (೧೪೩) ಇತಿ ಸ್ಪರ್ಶಾರ್ಥಃ ಪಾವನತ್ವದಃ ||
 ಭೂಮ್ಯಾಸಹಮಹಾನೀರೆ ಹ್ಯುನ್ಮಜ್ಜನ ನಿಮಜ್ಜನಾತ್ || “ಮಹಾ”
 (೧೪೪) ನಿಶಿಚವಿಖ್ಯಾತ ವ್ಯಾಪಾರ್ಥಸ್ಮಿ ಮಹತ್ವದಃ || ಯಶ್ಚಾನಿಯಾ
 ಮ್ಯಃ ಕೇನಾಪಿ “ಹ್ಯಧೃತ” (೧೪೫) ಸ್ತುತುಕೀರ್ತಿತಃ | ಸ್ವಭಾವತೋ
 ದೃತೈಶ್ಚಯಃ “ಸ್ವಧೃತಃ” (೧೪೬) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಆನನಂ ಶೋಭ
 ನಂಯಸ್ಯಸ “ಸುಸ್ವಸ್ಯ” (೧೪೭) ಇತಿಚೋಚ್ಯತೇ | ಅನಾದಿ ಮುಕ್ತಾಃ
 ಪ್ರಾಂಚೋಯೇ ತೇಷಾಮುದ್ಭವಭೂಮಿದಃ | “ಪ್ರಾಗ್ವಂಶ”
 (೧೪೮) ಇತಿವಿಖ್ಯಾತ ಸ್ಪರ್ಶಾರ್ಥೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ || ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧಸ್ಯ
 ವರ್ಗೋ ಯೋವಂಶಂ ಸಂತಾನಲಕ್ಷಣಂ | ತಂವರ್ಧಯ ತಿರುಶ್ಚಾಸೌ
 “ವಂಶವರ್ಧನ” (೧೪೯) ಉಚ್ಯತೇ || ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣ
 ಬಹುದು.

ಮೂ|| ಭಾರಭೃತ್ಕಥಿತೋ ಯೋಗೀ ಯೋಗೀಶ್
 ಸ್ವರ್ಮಕಾಮದಃ | ಅಶ್ರಮ ಶೃಮಣಃ ಕ್ಷಾಮ
 ಸ್ಸುಪರೋ ವಾಯುವಾಹನಃ ||೯೦||

(೧೫೦ನೇ ನಾಮವು) ಭಾರಭೃತ್,
 ಓಮ|| ಭಾರಭೃತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು||) ಅನಂತಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿ
 ಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ನಿತ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಜೀವರ ಸಂಸಾರ
 ರ್ಯವಸ್ಥಾನಾಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಅವರ ಸ್ವರೂಪಾವಿಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ
 ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಸರ್ವ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದವನು.
 ||೧೫೦||

(೧೫೨ನೇ ನಾಮವು) ಕಥಿತಃ,

ಓಮ್|| ಕಥಿತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವವೇದ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಜಗತ್ಕಾರಣನೆಂದು ಸದಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಹೊಗಳಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪೂರೋಕ್ತಗಳೂ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವಂತವೂ ಆದ ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟನಿವನೆಂದು ಸರ್ವಕಾಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು. (ಮ) ತಾಮಸ ಪುರಾಣಾದಿಗಳು ಶೈವಾದ್ಯಾಗಮಗಳೂ ಅಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳಾದ ಕಾರಣ ಇವನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾರವು. ||೧೫೨||

(೧೫೩ನೇ ನಾಮವು) ಯೋಗೀ,

ಓಮ್|| ಯೋಗೀನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಯೋಗವೆಂದರೆ ಸಮಾಧಿಯು, ಸ್ವಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಸದಾ ತನ್ನನ್ನೇ ಚನ್ನಾಗಿ ಯಿಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವಂತಹ ಅಘಟಿತ ಘಟನಾಸಮರ್ಥನು. ||೧೫೩||

(೧೫೪ನೇ ನಾಮವು) ಯೋಗೀಶಃ,

ಓಮ್|| ಯೋಗೀಶಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಇತರ ಯೋಗಿಗಳ ಯೋಗವು ವಿಘ್ನಗಳಿಂದ ಕೆಡುವುದು. ಇವನು ಅಪ್ರತಿಹತವಾದ ಯೋಗವುಳ್ಳವನಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದವನಾದುದರಿಂದಲೂ 'ಯೋಗೀಶಃ' ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಬದ್ಧಚೇತನಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹಜವಾದ ಸಮಾಧಿಯೊಳ್ಳುತ್ತ ಸನಕಾದಿಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮನಿರ್ವಾಹಕನು. ||೧೫೪||

(೧೫೫ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವಕಾಮದಃ,

ಓಮ್|| ಸರ್ವಕಾಮದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮೆ) ಸರ್ವಫಲಪ್ರದನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟರು ಅಣಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನಾಗಿ ಕೊಡುವಂತವನು.

(೧೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಆಶ್ರಮಃ,
ಓಮ್|| ಆಶ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುವಂತವರಿಗೆ ವಿಶ್ರಮಸ್ಥಾನನಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮೆ) ಸಕಲವಾದ ಆಶ್ರಮಧರ್ಮವುಳ್ಳವನು. ಲೋಕಶಿಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಯಾ ಆಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನುಪ್ಪಿಸಿರುವನಷ್ಟೆ. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತವರು ಅಣಿಮಾದ್ಯೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ನಿವೃತ್ತರಾದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಸಂಪಾದಕಗಳಾದ ವೈಷ್ಣವೋತ್ತಮರಾದವರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಜನ್ಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ||೧೪೩||

(೧೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಶ್ರಮಣಃ,
ಓಮ್|| ಶ್ರಮಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅವಿವೇಕವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಸಂತಾಪಕನು. (ಮೆ) ತಪಸ್ವಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟರು ಅಣಿಮಾದ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಮಹನೀಯರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಡರೂ ನಾಶವಾಗದ ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿಕ್ಕೊಡುವಂತವನು. ||೧೪೪||

(೧೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಹ್ರಾಮಃ,
ಓಮ್|| ಹ್ರಾಮಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಕೃತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಡ್ಡ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿ

ಸಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರೂ ದುಃಖವನ್ನು
ನಾಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೪೫||

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಸುಪರ್ಮಾಣಿ,
ಒಮ್ || ಸುಪರ್ಮಾಣಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) “ ಛಂದಾಸಿಯಸ್ಯಪರ್ಮಾಣಿ ” (ಗೀ|| ೧೫|| ೧) ಎಂ
ಬಂತೆ ಸಂಸಾರ ವೃಕ್ಷರೂಪನಾದ ಇವನಿಗೆ ವೇದಗಳು ಮಂಗಳಕರಗಳಾದ
ಯೇಗಳಾಗಿರುವುವಾದಕಾರಣ ‘ ಸುಪರ್ಮಾಣಿ ’ ಎನ್ನುವುದು. (ಮ)
ಪಕ್ಷಿರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಮಾಧಿ
ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಸುಖವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಮಂಡಲದ
ಧಡವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿಸುವಂತವನು. ||೪೬||

(೪೬ನೇ ನಾಮವು) ವಾಯುವಾಹನಃ,
ಒಮ್ || ವಾಯುವಾಹನಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಮ) ವಾಯುದೇವತೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಆಜ್ಞಾಧರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ
ದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುತಾನೇ ಪ್ರಬಲಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪತಿತರಾಗಿ
ಹೋದರೆ ಅವರನ್ನು ಅತಿನೇಗಕಾಲಿಯಾದ ಗರುಡನಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸುವಂತ
ವನು. ಪರಮರ್ಪಿತನಾದ ಪರಮಭಾಗವತರಾದ ಉಪರಿಚರವೆಸುವು
ಭೂಮಿಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಗರುಡತ್ತನಿಂದ ವುನಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ವವಸ್ಥೆ
ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ವೃತ್ತಾಂತವು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೆವೆಂಬ
||೪೭||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೧೦ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಮು
ಕ್ತಾನಾಂಬಂಧವೋಹಾದಿ ಭಾರಸ್ಯಭರಣಾದ್ಧಿಷಃ | “ ಭಾರಭ್ಯ ” (೪೫ಂ)
ತ್ಸುಶ್ವವರ್ಣಸ್ಪೃಶ್ಯಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹ ಶಕ್ತಿದಃ || ಉಕ್ತಶ್ಚಾಕ್ರೋಮು
“ ಕಧಿತೋ ” (೪೫ಂ) ಯಸ್ಸರ್ವಗುಣವತ್ತಯಾ | ಯೋಗೋಹ್ಯಘಟಿ
ತಾರ್ಥಸ್ಯ ಘಟಕುತೇನ ಸರ್ವಧಃ || ಯಸ್ಯಾಸ್ಮಿನಿತ್ಯಸಂಬಂಧಸ್ಯ “ ಯೋ
ಗೀ ” (೪೫೩) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | “ ಯೋಗೀಶ ” (೪೫೩) ಸ್ಥಾನಕಾದೀ

ನಾಂ ಯೋಗಿನಾಂ ಧುರೈ ಉಚ್ಯತೆ || ಅಣಿಮಾದೀನ್ಸರ್ವಕಾಮಾನ್ಯೋ
ಗಸ್ಥಲಿತಯೋಗಿನಾಂ || ಅಂತರಾಯತಯಾಮುಕ್ತೇರ್ದದತ್ಸ್ಯಾ “ತ್ಸುರೈ
ಕಾಮದಃ” (೧೫೫) || ತೇವಾಂತುಯೋಗ ಭ್ರಷ್ಟಾನಾಂ ಜೇತುರ್ವೈ
ವ್ಯವಸ್ಯತು | ಸುಭಿಕ್ಷುಸರವಿಧೈಷು ವಿಶ್ರಾಂತೇ “ರಾಶ್ರಮಃ”
(೧೫೬) ಸ್ತೃಫ್ತಃ || ಅಕ್ಷೀಣವೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರೈ ಜ್ಞಾನ್ತನಾನುಭವೇನಚ ||
ಶ್ರಮೈತೇ ಒಭೈಸ್ಸತೇತ್ರೇತಿ “ಶ್ರಮಣಃ” (೧೫೭) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ||
ಯೋಗಾಭಿಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರೇಣ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟಾಂ ಅಪಸ್ವಯಂ | ಯ
ಸ್ತಾತ್ಕೃಷ್ಣನಂತೇಸ “ಹ್ರಾಮೋ” (೧೫೮) ಭವಾಬ್ಧಿ ತರುಣಾಯವೈ ||
ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನ ಸಮಾಧೀನ್ಯ ಸ್ವಮಾಧೇಃ ಪರಿವಾಕತಃ | ತಮಸಃ ಪರಂನ
ಯತಿ “ಸುಪರ್ದೋ” (೧೫೯) ಸ್ವಜಕೀರ್ತಿತಃ || ವಾಯುನಾಗಶ್ವರೇಣೈವ
ಕರ್ಮಣಾ ಪತಿತಾಕ್ಷನತಃ | ಗರುತ್ಮತಾವಾಹಯತಿ ಯಸ್ಯಸ್ಯಾ “ದ್ವಾ
ಯುವಾಹನಃ” (೧೬೦) || ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ || ಧನುರ್ದರೋ ಧನುರ್ದೇದೋ ದಂದೋ ದ
ಮಯಿತಾ ಒದಮಃ | ಅಪರಾಜಿತ ಸ್ವರ್ದಸಹೋ
ನಿಯಂತಾ ನಿಯಮೋ ಯಮಃ ||೯೦||

(೧೬೧ನೇ ನಾಮವು) ಧನುರ್ದರಃ,
ಒಮ್ || ಧನುರ್ದರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಭಾ) ಶ್ರೀಮಂತನಾದ ರಾಮನು ಧನುರ್ದರನು. (ಮು)
ಕಾರ್ಜವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎಹಿಸಿದವನು, ಅಥವಾ ಶ್ರೀರಾಮನು. (ವಿ||
ಭಾ) ಇಂತಹ ಉಪಾಸಕ ವಿಶೋಧಿಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧನು
ಬಾರ್ಣಗಳನ್ನು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದವನು. “ಧಾರ್ಯತೇಹ್ನತ್ರಿಯೈಶ್ಚಾ
ವೋ ವಾರ್ತಕಬೋಧವೇದಿತಿ | ಏತದಧ್ವಂಹಿಲೋಕೇಸ್ತುಕ್ ಹ್ನತ್ರಿಯೈ
ಧಾರ್ಯತೇಧನುಃ” ಎಂಬೀಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ರಿಯಬೇಕು. ||೧೬೧||

(೧೬೨ನೇ ನಾಮವು) ಧನುರ್ದೇದಃ,
ಒಮ್ || ಧನುರ್ದೇದಾಯನಮಃ.

(ವಿ|ಭಾ) ಇತರರಾದ ಸುರ, ನರ, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಧನು ವೇದಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರವಚನ ಮಾಡತಕ್ಕವನು. ||೮೬೦||

(೮೬೨ನೇ ನಾಮವು) ದಂಡೆ,

ಒಮ್ಮೆ|| ದಂಡಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|ವಿ|ಮ) ವೇದೋಕ್ತಧರ್ಮಪರಿಪಾಲಕರಾದ ರಾಜರುಗಳಿಂದ ದಂಡಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಮದಿಂದ ದುಷ್ಕರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತವನು.

(ಶಂ) ಶಿಕ್ಷಾಸ್ವರೂಪನು. ||೮೬೩||

(೮೬೪ನೇ ನಾಮವು) ದಮಯಿತಾ,

ಒಮ್ಮೆ|| ದಮಯಿತ್ರೇನಮಃ.

(ಶಂ|ಭಾ) ಯಮನು ರಾಜರುಗಳು ಮೊದಲಾದವರಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|ಭಾ) ತಾನೂ ರಾವಣಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. ||೮೬೪||

(೮೬೫ನೇ ನಾಮವು) ಅದಮಃ,

ಒಮ್ಮೆ|| ಅದಮಾಯನಮಃ.

(ವಿ|ಭಾ) ತಾನು ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಹೇಗಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಕನೂ ಅದರಂತೆ ತನಿಗೂ ಬೇರೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕನುಂಟೋ? ಎಂದರೆ:—ಅದಿಲ್ಲದವನು. ನಿರಂಕುಶಸ್ಯತಂತ್ರನಿಂದರ್ಥವು. (ಶಂ|ಮ) ದಮಃ—ಶಿಕ್ಷಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ದಂಡ ರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯವು ಫಲವಾಗಿರುವದು. ಅದೂ ಅವನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ 'ದಮಃ' ಎನ್ನುವುದು. ||೮೬೫||

(೮೬೬ನೇ ನಾಮವು) ಅಪರಾಜಿತಃ,

ಒಮ್ಮೆ|| ಅಪರಾಜಿತಾಯನಮಃ.

(ವಿ|ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆಯೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸ ರಾಜಯಪ್ರಸಂಗವಿಲ್ಲದವನು. ||೮೬೬||

(೧೬೩ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವಸಹಃ,
ಓಮ್|| ಸರ್ವಸಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ||ಭಾ) ಸರ್ವಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮರ್ಥನು, ಅಥವಾ ಸಕಲ ಕೆ
ತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಹಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ಸಮಸ್ತ
ವನ್ನು ವಹಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸಮಸ್ತವಾದ
ದೇವತಾಂತರವನ್ನು ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆರಾಧ್ಯವೆಂಬದಾಗಿ ಸಹಿಸುವಂ
ತವನು. ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದರೆ:— ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪಕವಾದ ಮಾರ್ಗ
ದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದವರು. ||೧೬೩||

(೧೬೪ನೇ ನಾಮವು) ನಿಯಂತಾ,
ಓಮ್|| ನಿಯಂತ್ರೇನಮಃ.

(ಕಂ||ಮ) ಎಲ್ಲರನ್ನು ಅವರವರ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸುವಂತವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ದೇವತಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ
ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತವನು. ||೧೬೪||

(೧೬೫ನೇ ನಾಮವು) ನಿಯಮಃ,
ಓಮ್|| ನಿಯಮಾಯನಮಃ.

ಭಾ) ಅಂತಹ ದೇವತಾಂತರಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ, ' ಜಾತಿ, ಆ
ಯುಸ್ಸು, ಭೋಗವು ' ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ಕಂ||
ಮ) ಅನಿಯಮಃ—ತಾನೇ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತನಿಗೆ
ಯಾರೂ ಪ್ರೇರಕರು ಅಥವಾ ವಿಧಿಸುವಂತವರಿಲ್ಲವು. ||೧೬೫||

(೧೬೬ನೇ ನಾಮವು) ಯಮಃ,
ಓಮ್|| ಯಮಾಯನಮಃ

(ವಿ|| ಭಾ) ಆಯಾ ಫಲಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕರಾದ ಯಮನು ಮೊದ
ಲಾದವರನ್ನು ಕೂಡ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಳುವಂತವನು. (ಕಂ|| ಮ)

ಅಯಮಃ—ಮೃತ್ಯುವಿಲ್ಲದವನು. (ಶಂ) ಅಧವಾ ಯಮನಿಯಮಗಳೆಂಬ
ಯೋಗಾಂಗಗಳಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವಂತವನಾದಕಾರಣ ನಿಯಮಃ-ಯಮಃ
ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ||೮೭೦||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ೧೦ ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಉಪಾಸಕಾನಾಂ ಭಕ್ತೇ
ರ್ಯಃ ಪ್ರತ್ಯಾಹ ವಿನಿವೃತ್ತಯೇ| ಧನುಷೋ ಧಾರಕೋನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಯಂಸ
ಸ್ಸಾ “ದ್ಧನುರ್ದರಃ” (೮೬೧) || ಸುರೇಂದ್ರಾದ್ಯಾ ಧನುಷಾಸ್ತ್ರಂ ಯ
ಸ್ತ್ರಾದ್ವಿಂದಂತಿಸ ಪ್ರತಃ| “ಧನುರ್ದೇವೋ ” (೮೬೦) ಹೃಷಿ ಪ್ರವೇಶೋ
ಧನುರ್ದೇದ ಪ್ರದಾಯಕಃ|| ವೇದಧರಾ ರಿಪ ಪ್ರತಾತಿನೃಪಾದಿ ಮುಖತಃಖ
ಲಾ|| ದಂಡನೀತ್ಯಾ ದಾಮೃತೀತಿ “ದಂಡ” (೮೬೨) ಸ್ಸಾ ದೃತುವರ್ಣ
ಕಃ|| ತಾಚ್ಛೇಲ್ಯಾದ್ರಾವಣಾದೀನಾಂ ಹರಾ “ದಮಯಿತಾ” (೮೬೪)
ಸ್ವಯಂ| ಕಶ್ಚಿದ್ಧಮಯಿತಾನಾಸ್ತಿಯಸ್ಯಸಾ “ವದಮಃ” (೮೬೫) ಸ್ತೃ
ತಃ|| ಕ್ವಚಿತ್ಕದಾಚಿತ್ಕುತಶ್ಚಿ ತ್ಸರ್ವತೋಮುಖಶಾಸನೇ| ಯಸ್ಯಪ್ರತಿಹತಿ
ರಾಸ್ತಿ ಸಮೈಸ್ಯಾ “ದಪರಾಜಿತಃ” (೮೬೬) || ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಕಾಂ
ಸರ್ವ ಮಾರಾಧ್ಯತೇನದೈವತಂ | ಬಿಭೃಸಿಹತೇಯಸ್ತುಸ “ಸರ್ವಸಹ”
(೮೬೭) ಈರಿತಃ || ದೈವತೇಷು ಚಸರ್ವೇಷು ತತ್ತದಿಚಾಷ್ಟಾಂ ಪ್ರರೋಚ
ಯ|| ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಕೋಯೋಸಾ “ನಿಯಂತಾ” (೮೬೮) ಸ್ಯಾ
ನ್ನಿಯಚ್ಛತಿ || ಭೋಗಾದಿಕಂ ನಿಯಮ್ಯಾಸ್ತಿ ನ್ಲಂಭಯ “ನ್ನಿಯಮ”
(೮೬೯) ಸ್ತೃತಃ | ಯಮಾದೀನೈಚ್ಛತಿ “ಯಮ” (೮೭೦) ಸ್ತೃತ
ತ್ಫಲ ನಿಯಾಮಕಾ|| ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ || ಸತ್ವವಾ ನಾಸ್ತ್ವಿಕ ಸ್ತತ್ಯ ಸ್ತತ್ಯಧರ್ಮ
ಪರಾಯಣಃ | ಅಭಿಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರಿಯಾರ್ಹೋ ಽ
ರ್ದಃ ಪ್ರಿಯಕೃ ತ್ಪ್ರೀತಿವರ್ದನಃ ||೮೭೧||

(೮೭೧ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ವವಾಃ,

ಓಮ್ || ಸತ್ವವತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಕೌರೈ ವೀರ್ಯಾದಿಗಳಾದ ಸತ್ವ (ಬಲ) ವೃಷ್ಟವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಮೋಕ್ಷಕಾರಣವಾದ ಸತ್ವ ಗುಣಕ್ಕೆ ತಾನು ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಆಗಿ

ಶುಭ್ರದರಿಂದ ಸತ್ಯವುಳ್ಳವನು. “ಮಹಾಪ್ರಭಾವೈ ಪುರವಸ್ಸುತ್ಪಸ್ಯೈ ವಪ್ರವರ್ತಕಃ” (ಸ್ತೋ ೮೦|| ೩|| ೧೦) ಸತ್ವೇನಮುಚ್ಯತೇಜಂತು ಸ್ವಸ್ಯಂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಂ | ರಜಸೂನತ್ಯ ಯುಕ್ತೇನ ಭವೇಚ್ಛ್ರಮಾರ್ಥ ಯಶೋಧಿಕಃ | ತಚ್ಚ ಪೃತಾಮಹಂವೃತ್ತಂ ಸರ್ವಕಾಸ್ತೇದುಪತ್ಯತೇ | ಯದ್ರಜಸ್ತಮಸೋಪೇತಂ ಸೋಽಹಂನಾಸ್ಮ್ಯತ್ರ ಸಂಕಯಃ ||” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವು ನಾರಾಯಣಾಧೀನವೆಂತಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಳ್ಳವರೆಂತಲೂ, ಸತ್ಯಾದಿ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಇತರಿಗೆ ನ್ಯೂನಾಧಿಕ್ಯ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂತಲೂ ಬೋಧಿತವಾಗುವುದು. ||೪೭೦||

(v೨೨ನೇ ನಾಡುವು) ಸಾತ್ವಿಕಃ,

ಒಮ್ಮೆ|| ಸಾತ್ವಿಕಾಯನಮಃ

(ಎ|| ಭಾ) ಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಧರ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಸೈರಾಗ್ಯ ಐಕ್ಯರ್ಯ ರೂಪವಾದಿ ಗುಣಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಸತ್ಯಗುಣಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನು. ||೪೭೦||

(V೨೩ನೇ ನಾಂವು) ಸತ್ಯಕಿ,

ಓಮ್ || ಸತ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಸಂಜ್ಞನರಲ್ಲಿ ಸಾಧುವಾದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಾತ್ವಿಕ ಕಾಸ್ತ್ರಪ್ರತಿಸಾಧ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ವೈಭವವುಳ್ಳವನು. ಅಥವಾ “ಸತ್ಯೈಪ್ರತಿಷಿಂಠಃ ಕೃಷ್ಣಾ ಸ್ಪೃತ್ಯಮಸ್ತೃಕ್ ಪ್ರತಿಷಿಂಠ | ಸ ತಾಸತ್ತೇಚಗೋವಿಂದ ಸ್ತಸ್ಮಾ ‘ತೃತ್ಯ’ ಸ್ತುತಾಂಮತಃ” ಎಂಬೀ ಭಾರತ (ಉದ್ಯೋ|| ೬೯|| ೧೦|| ೧೩) ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷಿಂಠನೂ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸತ್ಯನೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ||೧೭೩||

(೧೭ನೇ ನಾಂವು) ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಯಣ,

ಒವ್. || ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಯಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವುದೆಂಬ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಜೋಡ
ನಾಲಕ್ಷಣ (ವಿಧಿರೂಪ) ವಾದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನೂ ಫಲವನ್ನೂ ಉಳ್ಳ ಧರ್ಮವು
ನಿರುಪಾಧಿಕವಾಗಿ ತನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಪ್ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ' ಸತ್ಯ
ಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ ' ಎನ್ನಲ್ಪಡುವನು. ||೮೭೪||

(೮೭೫ನೇ ನಾಮವು) ಅಭಿಪ್ರಾಯಃ,
ಓಮ್|| ಅಭಿಪ್ರಾಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಧರ್ಮಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪ
ಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ (ಕಂ|| ಮ) ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೂ ತ
ನ್ನಲ್ಲಿ ಲಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಸತ್ಯಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸ
ಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||೮೭೫||

(೮೭೬ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಿಯಾರ್ಹಃ,
ಓಮ್|| ಪ್ರಿಯಾರ್ಹಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಮ) “ಯದ್ಯದಿಷ್ಟಿತಮಂಲೋಕೇ ಯಚ್ಚಾಸ್ಯದಯಿತಂ
ಗೃಹೇ | ತತ್ತದ್ಗುಣವತೇದೇಯಂ ತದೇವಾಹ್ನ ಯಮಿಚ್ಛತಾ” (ಶ್ರೀ
ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ ೫೫|| ೩) ಎಂಬಂತೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯ
ವಾದದ್ದೋ. ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ಯಾವದೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಹ್ವ
ಯವನ್ನಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತವನು ಗುಣವತ್ತಾದ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾ
ಡಬೇಕು ಎಂಬ ಸ್ತೃತಿಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಇಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತು
ವಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪರಮಾ
ತ್ಮನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರೆಂತಲೇ ದೃಢಚಿತ್ತರಾದವರನ್ನು ತಾನೆ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ
ಪ್ರೀತಿಸುವಂತವನು. ನಿಕಾಂತಭಕ್ತರಾದವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ತನಿಗೆ
ತಾನೇ ಪ್ರೀತಿಸುವನು. ಅರ್ಥಕಾಮಪರರಾದವರನ್ನೂ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ
ಕಾಮರಾದ ಕೇವಲರನ್ನೂ ಕೂಡ ಅವರು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದರೆಂಬ

ನೆಸದಿಂದ (ತನ್ನ ಔದಾರ್ಯವು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದೆಂದು) ಪ್ರೀತಿಸುವನು.
||೮೭೬||

(೮೭೭ನೇ ನಾಮವು) ಅರ್ಹಃ,
ಓಮ್ || ಅರ್ಹಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಬೆಗವದ್ವಾಸ್ಯವೇ ನಮಿ
ಗೆ ಉಚಿತವೆಂದು ಭಾವಿಸುವಂತವರಿಗೆ ತಾನು ಅರ್ಹನಾಗಿರುವಂತವನು.
(ಮ) ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪೂಜ್ಯನು. (ಶಂ|| ಭಾ) ಪೂಜಾಸಾಧನಗಳಾದ ಸ್ವಾಗ
ತ ಆಸನ ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಥಿ ಸ್ತುತಿ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜನೀಯನು.
||೮೭೭||

(೮೭೮ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಿಯಕೃತ್,
ಓಮ್ || ಪ್ರಿಯಕೃತೇನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪೂಜಾರ್ಹನಾಗಿರುವೆಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪೂಜಾದಿಗ
ಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನು. (ವಿ||
ಭಾ) ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರರಾದವರಿಗೂ ಕೂಡ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷಾನುಗು
ಣವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿವೃಷ್ಟಿವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂ
ತವನು. ||೮೭೮||

(೮೭೯ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರೀತಿವರ್ದನಃ,
ಓಮ್ || ಪ್ರೀತಿವರ್ದನಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅದರಂತೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಗುಣಗಳನ್ನು
ತೋರಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ
ಂತವನು. ||೮೭೯||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ “ಪ್ರಕಾಶ ಲಾ
ಘವ ಸುಖಸಂಪದಾವೋಕ್ತಸಾಧನಂ | ಸತ್ಯಂಸಾಕ್ಷಾದಧಿಷ್ಠೇಯಂ ಯ
ಸ್ಯಾಸಾ “ ಸತ್ಯವಾಕ್ ” (೮೭೦) ಶ್ರುತಿ || ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯಪ್ರಪ್ಯಪೈರಾಗ್ಯ
ಧರ್ಮರೂಪ ಫಲಂಸ್ವಯಂ | ನಿಯಮ್ಯಾರ್ಹತಿಸತ್ಯಯ “ ಸೌಖ್ಯಿಕಃ ”

(೧೭೦) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ಯಧಾರ್ಥ ವೈಭವ “ ಸ್ಪೃಶ್ಯ ” (೧೭೧) ‘ಸ್ಪೃಶ್ಯ
ಶಾಸ್ತ್ರೋದ್ಧಾ ವಿಶುಕ್ತಃ | ಉಪಾಧಿರಹಿತಸ್ಸರ್ವ ಮುಖ್ಯೋ ಧರ್ಮಃ ಪ
ರಾಯಣಂ || ಪರಮಪ್ರೀಣನಂ ಯಸ್ಯ “ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ ”
(೧೭೨) || ಸ್ವಚ್ಛೇನ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೋನ ಸತ್ಯೇನಚ ವಿಶೇಷತಃ | ನಿರುಪಾ
ಧಿಕೋದ್ದೇಶ್ಯ ತ್ವಾದಮಿತಃ ಪ್ರೇಯತೇಚಯಃ || “ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ”
(೧೭೩) ಸ್ಸವಿಜ್ಞೋಯೋ ವಸ್ತುಶ್ಚೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ || ವಿದಮರ್ದ್ಯ
ಜ್ಞಾನಿನಂಯಃ “ ಪ್ರಯಾರ್ಹಃ ” (೧೭೪) ಪ್ರಯಮಾರ್ಹತಿ | ಅನನ್ಯೇ
ಚ್ಛಾವತಾಂ ಪುಂಸಂ ಯೋಗ್ಯಸ್ಯ “ ಲಕ್ಷ ” (೧೭೫) ಇತಿ ಸ್ತೃತಃ ||
ಭಜತೋಪ್ಯಸ್ಯ ಭಕ್ತಾನ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಿಯಾನ್ಕುರುತೇನದಾ | ಛಂದಾನು
ವರ್ತನೇನೇತಿ “ ಪ್ರಯಕೃತ್ ” (೧೭೬) ತ್ನಚಕಧ್ಯತೆ || ಗುಣಾವಿಷ್ಕರ
ಣಾನ್ನಿತ್ಯ ಮುತ್ರೋತ್ತರತೋಽಧಿಕಂ | ಯಸ್ತುಪ್ರೀತಿಂ ವರ್ಧಯತಿ
“ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನ ” (೧೭೭) ಈರಿತಃ || ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾ
ಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ವಿಹಾಯಸಗತಿ ರ್ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ಸುರುಚಿ ಹರ್ಷ
ತಭುಗ್ವಿಭುಃ | ರವಿರ್ವಿರೋಚನ ಸ್ಸೂರ್ಯ ಸ್ಸವಿ
ತಾ ರವಿಲೋಚನಃ ||೯೪||

(೧೮೦ನೇ ನಾಮವು) ವಿಹಾಯಸಗತಿಃ,

ಒಮ್|| ವಿಹಾಯಸಗತಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯವನ್ನಾಗಿ ಪುಟ್ಟವನು. ವಿಷ್ಣು
ಪದವೆಂತಲಾದರೂ ಆದಿತ್ಯನೆಂತಲಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ
ರಿತಿಯಾಗಿ ಪರಮಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠರಾದ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಗತಿಯಾಗಿ ಪರ
ಮಾಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು, ||೧೮೦||

(೧೮೧ನೇ ನಾಮವು) ಜ್ಯೋತಿಃ,

ಒಮ್|| ಜ್ಯೋತಿಷೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶನು (ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪರಮಪದವನ್ನೇರುವುದಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನಭೂತವಾದ ಅರ್ವಿರಾದಿಗತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮನಿಸ್ತಾನಾದ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಉಪಾಸನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರನ್ನು ಪರಮಪದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೃಪಿಸಿ ಅರ್ವಿಸ್ತೋ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವನು. ಆ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನಾದ ಅರ್ವಿಸ್ತೋಬ ದೇವತೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸುತಂತವನು (ಮ) ಪ್ರಕಾಶರೂಪನು ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನರೂಪನು. ||೪೪೦||

(೪೪೧ನೇ ನಾಮವು) ಸುರುಚಿಃ,
ಓಮ್|| ಸುರುಚಯೇನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಮಂಗಳಕರವಾದ ಕಾಂತಿ ಅಥವಾ (ಶಂ) ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಹಗಲಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವಂತವನು. ಹಿಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ “ತೇರ್ಮವಮಭಿ ಸಂಭವಂತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯನ್ನೂ ಈ ನಾಮಕ್ಕೆ “ಅರ್ವಿಪೋಹಃ” ಎಂಬ ಅರ್ವಿರಾದಿಗತಿ ಶ್ರುತಿಪಾದಕವಾದ ಛಾಂದೋಗ್ಯಶ್ರುತಿಯನ್ನೂ ಅನುಸಂಧಿಸಬೇಕು. || ೪೪೧||

(೪೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಹುತಭುಗ್ವಿಭುಃ,
ಓಮ್|| ಹುತಭುಗ್ವಿಭವೇನಮಃ

(ವಿ|| ಭಾ) ಅಮೃತದಂತೆ ಪರಿಣಮಿಸುವಂತಹ, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಭುಜಿಸುವ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಪೂರಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಾಭಿಮಾನಿಯು. “ಅಹ್ನು ಆಪೂರ್ಯಮಾಣಪಕ್ಷಃ” ಎಂಬ (ಛಾಂದೋ) ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ. (ಶಂ|| ಮ) ಹುತಭುಕ್-ವಿಭುಃ, ಎಂಬದಾಗಿ ಯರಡು ನಾಮಗಳು. ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ದೋಷಿಸಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಲ್ಪಡುವ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತವನೆಂದು ಮೊದಲಿನ ನಾಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವು. ವಿಭುಃ-

(ಶಂ) ಸರ್ವಪ್ರದೇಶ ವ್ಯಾಪಿಯು. ಅಥವಾ (ಶಂ|| ಮ) ತ್ರಿಲೋಕಕ್ಕೂ ಪ್ರಭುವು. ||೧೮೩||

(೧೮೪ನೇ ನಾಮವು) ರವಿಃ,
ಓಮ್|| ರವಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) “ರಸಾನಾಂಚತಥಾ ದಾನಾದ್ರವಿ ರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ” ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ರಸಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತಹ ಆದಿತ್ಯಾತ್ಮಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) (ಉತ್ಥಾನೈಕಾದಶೀ ಮೊದಲು ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯೇಳುವಕಾಲವು ಉತ್ತರಾಯಣಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಅರ್ಧವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು.) ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯೇಳುವಕಾಲವಾದುದರಿಂದ ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಡುವಂತವನು. ಎಂದರೆ :—ವೇಣಾಸಾತ್ಮಕವಾದ ಉತ್ತರಾಯಣಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿತೆಂದರ್ಥವು. ರೂಪತೆ-ಪ್ರಕಸ್ಯತಇತಿರವಿಃ “ಆಪೂರ್ಯವಾ ಶಿಸ್ತಾದ್ಯಾರ್ಥ ಪಡುಡಜ್ಜೀತಿಮಾಸಾಃ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರುತಿ. ||೧೮೪||

(೧೮೫ನೇ ನಾಮವು) ವಿರೋಚನಃ,
ಓಮ್|| ವಿರೋಚನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ (ಶಂ|| ಮ) ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಯನಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವಂತಹ ಸಂವತ್ಸರಾಭಿಮಾನಿಯಾದವನು. ಆದಿತ್ಯಂ ವಿರೋಚಯತೀತಿ ವಿರೋಚನಃ ಎಂದು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯು. “ಮಾಸೇಭ್ಯ ಸ್ಸಂವತ್ಸರಂ” ಎಂಬದಾಗಿ ಶ್ರುತಿ. ||೧೮೫||

(೧೮೬ನೇ ನಾಮವು) ಸೂರ್ಯಃ,
ಓಮ್|| ಸೂರ್ಣಾಯನಮಃ

ಭಾ) ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತವನು. (ಮ) ಲೋಕರನ್ನು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಹಗಲಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿ

ಸುವಂತವನು, (ವಿ|| ಭಾ) ವಾಯುಸ್ಪದಾಸರತ್ಯ ಸ್ತಾದಿತಿ ಸೂರ್ಯಕಿ—
ಸರ್ವತ್ರಗಮನವುಳ್ಳ ವಾಯು ಲೋಕಾಭಿಮಾನಿಯು. ಇಲ್ಲಿ “ವಾಸೇ
ಭ್ಯಸ್ಸಂವತ್ಸರಂ ಸಂವತ್ಸರಾದಾದಿತ್ಯಂ” ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ವಾ
ಯುಲೋಕಾಭಿಮಾನಿಯನ್ನು ಹೇಳುವದು ಅಪ್ರಕೃತವೆಂದು ಸಂದೇಹಿ
ಸದೆ “ವಾಯುಮಬ್ಬಾದ ವಿಕೇವ ವಿಕೇಪಾಭ್ಯಾಂ” ಎಂಬ ಸೂತ್ರಾನುಸಾರ
ವಾಗಿ ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೂ ಆದಿತ್ಯನಿಗೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಯುವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಂವತ್ಸರವು ವಾಯುದ್ವಾರಾ ಸೂರ್ಯಪ್ರಸಕ್ತವೆಂದು
ಕುತ್ರಾರ್ಥವು. ||೧೮೬||

(೧೮೭ನೇ ನಾಮವು) ಸವಿತಾ,
ಓಮ್|| ಸವಿತ್ರೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) “ಪ್ರಜಾನಾಂಚ ಪ್ರಸವನಾತ್ಸವಿತೇತ್ಯಭಿಧೀಯತೆ”
ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸೂರ್ಯನು.
“ಸಂವತ್ಸರಾದಾದಿತ್ಯಂ” ಇತಿ ಕುತ್ರತಿ. ||೧೮೭||

(೧೮೮ನೇ ನಾಮವು) ರವಿಲೋಚನಃ,
ಓಮ್|| ರವಿಲೋಚನಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಮ) “ಚಕ್ಷುಷೀಚಂದ್ರಸೂರ್ಯೌ” ಎಂಬ ಕುತ್ರಾನುಸಾರ
ವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಉಚ್ಛವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸೂರ್ಯಕಿರಣ
ದ್ವಾರಾ ಚಂದ್ರನು ಮಿಂಚು ವರುಣನೆಂಬ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಂ
ತವನು. “ಆದಿತ್ಯಾಚ್ಚಂದ್ರಮಸಂ ಚಂದ್ರಮಸೋ ವಿದ್ಯುತಂ || ಸವ
ರುಣಲೋಕಂ” ಎಂಬದಾಗಿ ಕುತ್ರತಿ. ||೧೮೮||

ಈ ೯೮ನೇ ಸ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ “ನಿರೂಢ
ಭಕ್ತಿಮುಕ್ತೇಹಿನಿತ್ಯಂ ಯಸ್ತಾತ್ಮಗಮ್ಯತೆ|| ವಿಹಾಯ ಸಂಪದಂ ವ್ರೋ
ಮ “ವಿಹಾಯಸಗತಿಸ್ತು” (೧೮೯) ಸಃ || ಸ್ವಪ್ರಾಪ್ತೇಸ್ಸಾಧನತ್ವಾ
ದ್ಯ ಸ್ವಯಂ ನಿತ್ಯಂ ವಿಕೇವತಃ | ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತೇ ರೋಷಶೀತಃ”
(೧೯೦) ಪ್ರಥಮಂ ಪರ್ವಕದ್ಯತೆ | ಅಹಶ್ಚುಭಂ ಯಸ್ಯಸಸ್ಯೆ “ನುರು

ಚಿಃ ” (೧೪೦) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ | ಸುಧಾಪರೀಣಾಮಯತಂ ಭುಂಜಾನ
ಶ್ಚಂದ್ರಮಾಸ್ತಥಾ | ವಿಭುಃಕ್ಷೂರೋ ಭವೇದ್ಯಸ್ತಿತ್ ಸವೈಸ್ಯಾ “ದ್ಧುತ
ಭುಗ್ವಿಭುಃ ” (೧೪೨) || ಯಶ್ಚೋತ್ತರಾಯಣದ್ವಾರಾ ರೂಯತೇ ೭
ತ್ರಪ್ರಕಾಶ್ಯತೇ | ಸವೈ “ರವಿ ” (೧೪೪) ಸ್ಸಮಾಖ್ಯಾತಃ ಪ್ರಾಕಸ್ಯ
ಫಲದೋಮನುಃ || ಆಯನದ್ವಯಗತ್ಯಾಽರ್ಚಂ ಯೋವಿರೋ ಚಯಾತಿಷ್ಠ
ಯಂ | “ವಿರೋಚನ ” (೧೪೫) ಇತಿಖ್ಯಾತಃ ಪ್ರಕಾಶಫಲದೋಮನುಃ ||
ವಾಯುಸ್ಸರತಿಯ ಸ್ತಾದ್ಧಿ ತಸ್ಮಾತ್ “ತಸ್ಮಾರ್ಯ ” (೧೪೬) ವ್ಯಡಕ್ಷರಃ ||
ವೈಷ್ಣುಸಸ್ಯಾದಿಕಂಸೂತ “ಸವಿತೇ ” (೧೪೭) ತಿರವೇರ್ಮುಖಾತ್ |
ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ರಶ್ಮಿಸಂಬಂಧಾದ್ವಿದ್ಯುದ್ವರೂಣ ಚಂದ್ರಕಾತ್ | ನಿರಂತರಂ
ಲೋಚಯತಿ “ರವಿಲೋಚನ ” (೧೪೮) ಈರಿತಃ || ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃ
ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅನಂತ ಹುತಭುಗ್ಭೋಕ್ತಾ ಸುಖದೋ
ನೈಕದೋ ಒಗ್ರಜಃ | ಅನಿರ್ದಿಣ್ಣ ಸ್ನದಾಮರ್ಷೀ
ಲೋಕಾಧಿಪ್ತಾನ ಮದ್ಭುತಃ ||೫||

(೧೪೯ನೇ ನಾಮವು) ಅನಂತಹುತಭುಗ್ಭೋಕ್ತಾ,

ಓಮ್|| ಅನಂತಹುತಭುಗ್ಭೋಕ್ತೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳನ್ನು ಭು
ಜಿಸುವಂತವನು ಇಂದ್ರನು, ಸರ್ವ ಪ್ರಜಾಪರಿಪಾಲಕನು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು,
ಇಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಗಳಾದ ಇಂದ್ರ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳನ್ನು ನೇ
ರಿಸುವಂತವನು. “ಸ ಇಂದ್ರಲೋಕಂ ಸಪ್ರಜಾಪತೀಲೋಕಂ ” ಎಂಬಿ
ದಾಗಿ ಕೃತಿ. (ಕೌಷೀ|| ೧|| ೩) (ಶಂ|| ಮ) ಅನಂತಃ, ಹುತಭುಕ್,
ಭೋಕ್ತಾ, ಎಂಬದಾಗಿ ಪದತ್ರಯವು. (ಶಂ) ಅನಂತಃ - ನಿತ್ಯನೂ
ಸರ್ವಗತನೂ ಆದಕಾರಣ ದೇಶಕಾಲವಸ್ತು ಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತನು. ಶೇಷ
ರೂಪನಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ಮ) ನಾಶವಿಲ್ಲದನು. ಹುತಭುಕ್-
(ಶಂ|| ಮ) ಹೋಮಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳನ್ನು ಭುಜಿಸುವಂತವನು. ಭೋ

ಕ್ತಾ-ಅಜೇತನವೂ ಭೋಗ್ಯವೂ ಆದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತವನು. ||೪೪||

(೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಸುಖದಃ,

ಓಮ್|| ಸುಖದಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಅಸುಖದಃ-ಭಕ್ತರ ಅಸುಖವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಮಾನವಕರಸ್ಪರ್ಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಸಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸಮಾಸನವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಸೇರುವುದೆಂಬ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ಇದು ತಾನೆ “ತತ್ಪುರುಷೋಽಮಾನವಸ್ಸವಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮಗಮಯತಿ” ಎಂಬ (೫|| ೧೦|| ವಿ) ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾದ ಕ್ರಮವು. ||೪೫||

(೪೫ನೇ ನಾಮವು) ನೈಕದಃ,

ಓಮ್|| ನೈಕದಾಯನಮಃ

(ವಿ|| ಭಾ) “ತಂಪಂಚಕತಾನ್ಯಸ್ಪರಸಾಂ ಪ್ರತಿಧಾವಂತಿಕತಂ ಮಾ ಲಾಹಸಾ ಶೈತಮಂಜನ ಹಸ್ತಾಶೈತಂ ಚೂರ್ಣಹಸ್ತಾ ಶೈತಂವಾಸೋ ಹಸ್ತಾಶೈತಂ ಭೋವೇಣಹಸ್ತಾಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅನೇಕವಾದ ದಿವ್ಯಾಸ್ಪರಸ್ಪತ್ಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತವನು.

(ಇಲ್ಲಿ ಮುಮುಕ್ಷುವಾದವನನ್ನು ಮೂರ್ಧನ್ಯನಾಡೀ ಎಂಬ ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡೀ ದ್ವಾರಾ ಬ್ರಹ್ಮಪುರವೆನ್ನುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರದಿಂದ ವತ್ಸಲನಾದ ಹೃದಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯು ಹೊರಪಡಿಸಿ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ದೇವಯಾನಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮಾರ್ಗಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧರರಾದ ಆತಿವಾಹಿಕರೆಂಬ ಅರ್ಜು ರಾದಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತಾ ಸತ್ತಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಸಿ ಎಂಪರೆ :—ಆರ್ಜುನ - ಅಹಸ್ತ - ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ - ಉತ್ತರಾಯಣ - ಸಂವತ್ಸರ - ವಾಯು - ಆದಿತ್ಯ - ಚಂದ್ರ - ವೈದ್ಯುತ - ಅಮಾನವರೆಂಬ ಇವರಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾದ ವರುಣ ಇಂದ್ರ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳೆಂಬ ದೇವತೆಗಳಿರುವ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ದಿವ್ಯವಾದ ದೇಶ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸೇರಿಸುವಾಗ ಕರ್ಮಕೃತವಾದ ದೇಹವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಗತಿಮಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಬರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಕೂಡ ನಾಶಪಡಿಸಿ

ವಿರಜಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟುವಂತೆ ಮಾಡುವನು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಐರಮೃದೀಯ ವೆನ್ನಲ್ಪಡುವ ದಿವ್ಯ ಸರಸ್ವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ತದನಂತಸ ಸೋಮಸವನವನ್ನು ವ ಅಸ್ತತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಡುವನು. ಅನಂತರ ೫೦೦ ದಿವ್ಯಾಪ್ಸರಸ್ಸುಗಳು ಬರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ನೂರಪ್ಸರಸ್ಸುಗಳು ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಾಳೈವರಾಗಿರುವರು. ಹೀಗೆಯೇ ಅಂಜನಚೂರ್ಣವಾಸೋ ಭೂಪಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬರುವ ಅಪ್ಸರಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲಂಕಾರದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಗಂಧರಸತೇಜಃ ಪ್ರವೇಶವು. ಅನಂತರ ಗೋಪುರಪ್ರವೇಶವು, ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳೆಂಬ ದ್ವಾರಪಾಲರ ಸಮೀಪಪ್ರಾಪ್ತಿಯು, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಕೃತಗಳಾದ ರಾಜೋಪಚಾರಗಳು, ಬಳಿಕ ಆನಂದಮಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಟಪ ಪ್ರವೇಶವು, ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪರ್ಯಂಕ ವಿದ್ಯೋಕ್ತವಾದ ಕ್ರಮವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಮುಕ್ತನಿಗುಂಟಾಗುವ ಈ ಅಂಶವೆಲ್ಲವೂ 'ನೈಕದಃ' ಎಂಬದೇಮೊದಲಾದ ನಾಮಗಳಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುವದು.)

(ಶಂ|| ಭಾ) ನೈಕಜಃ-ಧರ್ಮರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅವತಾರಮಾಡುವಂತವನು, (ಮ) ನೈಕಜಃ - ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ದೊರಿಸಿ ಅವತರಿಸದೇ ಅನೇಕೋದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದ ಅವತರಿಸುವಂತವನು. ||೪೯೦||

(೪೯೧ನೇ ನಾಮವು) ಅಗ್ರಜಃ,
ಓಮ|| ಅಗ್ರಜಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) "ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಸಮವೆರ್ಮತಾಗ್ರೇ" ಎಂಬಂತೆ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭರೂಪಿಯಾಗಿ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟುವಂತವನು. (ಮ) ಲೋಕೇಸ್ವಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಮೊದಲು ಪುರುಷಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಅರ್ಮಿರಾದಿಗತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮುಕ್ತರಮುಂದೆ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯ ರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ "ಸಆಗಚ್ಛತ್ಯ ಮಿತೌಜಸಂಪರ್ಯಂಕಂ || ಉಪಶ್ರೀರುಪಬ್ರಂಹಣಂತಸ್ತೌ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತೇತಮಿತ್ಯಂವಿತಾಪದೇ ನೈವಾಗ್ರ ಆರೋಹತಿ ತಂಬ್ರಹ್ಮಾಹಕೋನೀತಿ" (ಕೌಷೀ|| ೧|| ೫) ಇತ್ಯಾದಿ ಪರ್ಯಂಕ ವಿದ್ಯೋಕ್ತ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭೋಗ್ಯಭೂತನಾಗಿ ಮೊದಲು ಸೇವೆಯನ್ನು ತರುವಂತವನು. ||೪೯೧||

(೧೯೩ನೇ ನಾಮವು) ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಃ,
ಒಮ್|| ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಃ ನಾಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಅವಾಪ್ತ ಸಮಸ್ತಕಾರುಣಾದ ಕಾರಣ ವ್ಯಸನವಿಲ್ಲದ
ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತನು (ನು) ಸದಾ ಸಂತುಷ್ಟನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈರೀತಿಯಾ
ಗಿ ಆಶ್ರಿತರನ್ನು ಮಹತ್ವದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಹಳ್ಳದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ತನ್ನ
ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಾಂಸಾರಿಕ ವ್ಯಸನಗಳಿಂದ
ವಿಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ತಾನೂ ದುಃಖವಿಮುಕ್ತನಾಗುವಂತ
ವನು. “ಕೃತಕೃತ್ಯಸ್ತದಾದಾಮೋ ವಿಜ್ವರಃ ಪ್ರಮುಖೋದ” (ಶ್ರೀರಾ||
ಬಾ) ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅನುಸಂಧಿಸಬೇಕು. ||೧೯೩||

(೧೯೪ನೇ ನಾಮವು) ಸದಾಮರ್ಷೀ,
ಒಮ್|| ಸದಾಮರ್ಷೀಣೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮೆ) ಸದಾ ಸಾಧುಗಳನ್ನು ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕಂಡು ಸಹಿಸು
ವಂತನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅದುಮೊದಲಾಗಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಂದ
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕೈಂಕರ್ಯ ವರ್ಗವನ್ನು ಸಹಿಸುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ
ವನು. ||೧೯೪||

(೧೯೫ನೇ ನಾಮವು) ಲೋಕಾಧಿಷ್ಠಾನಂ,
ಒಮ್|| ಲೋಕಾಧಿಷ್ಠಾನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಬೇರೊಂದು ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ
ವೂ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ‘ಲೋಕಾಧಿಷ್ಠಾನಂ’ ಎನ್ನುವುದುವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆಲ್ಲಾ ಭೋಗ್ಯಭೂತಗಳಾದ ಲೋಕಗಳಿಗೆಲ್ಲ
ವೂ ಆಧಾರಭೂತನಾಗಿರುವಂತವನು ||೧೯೫||

(೧೯೬ನೇ ನಾಮವು) ಅದ್ಭುತಃ,
ಒಮ್|| ಅದ್ಭುತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ || ಮ) ಸ್ವರೂಪಶಕ್ತಿವ್ಯಾಪಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಆತ್ಮರೈಭೋತನು. “ ಶ್ರವಣಾಯಾಽಪಿ ಬಹುಭಿರ್ದ್ರೋನಲಭ್ಯೋ ಶ್ರುಣ್ವಾಂ ತೋಽಪಿ ಬಹುಃಪೋಯಂ ನವಿದುಃ | ಆತ್ಮರೋದ್ರೋ ವಕ್ತೃಕೃತಲೋಸ್ಯಲಬ್ಧಾ ಆತ್ಮರೋದ್ರೋ ಜ್ಞಾತಾಕುಶಲಾನುಶಿವೈಃ ” (ಕರೋ || ೧ || ೧ || ೭) “ ಆತ್ಮರೈವತ್ಪ್ರಕೃತಿ ಕಶ್ಚಿದೇನಂ ” (ಗೀ || ೧ || ೧೯) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವವು. (ವಿ || ಭಾ) ಅಂತಹ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅತ್ಯಂತಾತ್ಮಯಭೂತನಾಗಿಯೇ ಇರುವಂತವನು. || ೪೯೬ ||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ (೪) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ ಮರುತ್ವಾನ್ಮತ ಭುಗ್ಬೋಕ್ತಾ ಭುನಕ್ತೀತಿ ಪ್ರಜಾವಿಧಿಃ | ಸೋ “ ೭ನಂತಯತಭುಗ್ಬೋಕ್ತಾ ” (೪೯೯) ಮಹಾಂತೌ ಯಸ್ಯತೌಸದಾ || ಅನಾನವ ಕರಸ್ವರಾಜ್ಯ ದ್ವವಮುತ್ಸಾರ್ಯ ಸತ್ವರಂ | ಸ್ವವಾಪ್ತಿಲಕ್ಷಣಸುಖಂದದಾತಿ “ ಸುಖವ ” (೪೯೦) ಕ್ಷುಸಃ || ಬ್ರಹ್ಮಾಲಂಕಾರದಾಯಿನೋ ಮುಕ್ತೇಭ್ಯೋಪರೇ ಪದೇ | ದಿವ್ಯಾಶ್ವಾಪುರಸೋಯಸ್ಯ “ ನೈಕದ ” (೪೯೧) ಸ್ನಚಕದ್ಯುತೇ || ಸ್ವಸ್ಯಾಗ್ರೇಪಾಸ್ತ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಸರ್ವೈತ್ಯರ್ಯ ಶ್ರೀಯಾಸಹ | ಯಥಾಪರ್ಯಂಕ ವಿದ್ಯಂಚ ಕರುಣಾ ವಿಸ್ತೃಚೇತಸಾ || ತದ್ಬೋಗೋಜಾಯತೇಯತ್ಯಸೋ “ ಗ್ರಜಃ ” (೪೯೨) ಪರಿಕೀರ್ಮಿತಃ || ಮಹತಾ ಪ್ರಣಿಧಾನೇನ ಹ್ಯುತ್ಪಾರ್ಯ ಭವಗರ್ತತಃ | ವ್ರಾತಯ್ಯಚತ ಮಾತ್ಮಾನಂ ಕೃತಕೃತ್ಯೈವಿಜ್ವರಃ || ಪಶ್ಯನ್ನೋಚ್ಯಮೇನಂಯ “ ಅನಿರ್ದಿಣ್ಣ ” (೪೯೩) ಸ್ನಚೀರತಃ || ಸರ್ವಕಾಲಂ ತತ್ಪ್ರಭೃತಿ ಕೃತಪ್ರತಿ ಕೃತಂಚಸಃ | ಮರ್ಷಿತುಂಶೀಲ ಮಸ್ಯೇತಿ , ಸದಾಮರ್ಷೀ ’ (೪೯೪) ತಿಕೀರ್ಮಿತಃ || ಲೋಕಾನಾಂ ಮುಕ್ತಭೋಗ್ಯಾನಾಂ “ ಲೋಕಾಧಿಪಾನಂ | (೪೯೫) ಆಶ್ರಯಃ || ತತ್ಪದಾಸರ್ವಧಾಸರ್ವೈ ರ್ಬುಜ್ಯಮಾನೋಸ್ಯ ಪೂರ್ವವತ್ || ಸ್ಮಯನೀಯೋ , ೭ದ್ಭುತಃ ’ (೪೯೬) ಪ್ರೋಕ್ತಃ ” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ಮೂ || ಸನಾ ತ್ಸನಾತನತಮಃ ಕಪಿಲಃ ಕಪಿರವ್ಯಯಃ | ಸ್ವಸಿದ ಸ್ವಸಿತಕೃ ತ್ಸವಿಸ್ತ ಸ್ವಸಿ ಭು ಕ್ಸವಿಸ್ತಿದಕ್ಷಿಣಃ || ೪೯೭ ||

(V೯೭ನೇ ನಾಮವು) ಸನಾತ್,

ಓಮ್|| ಸನಾತೇನಮಃ-

(ಶಂ|| ಭಾ) ಕಾಲರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು ||V೯೭||

(V೯೮ನೇ ನಾಮವು) ಸನಾತನತಮಃ,

ಓಮ್|| ಸನಾತನತಮಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸನಾತನರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಸನಾತನನಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ' ಸನಾತನತಮಃ ' ಎನ್ನುಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕನಾದ್ದರೂ ಆಗತಾನೆ ಉಂಟಾದವನಂತೆ ಸದಾ ಭೋಗ್ಯಭೂತನಾಗಿರುವಂತವನು. ||V೯೮||

(V೯೯ನೇ ನಾಮವು) ಕಪಿಲಃ,

ಓಮ್|| ಕಪಿಲಾಯನಮಃ,

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪಿಂಗಳವರ್ಣವುಳ್ಳ ಬಡಬಾನಲ ಸ್ವರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತವನು ಯಾವರೂಪವನೆಂದರೆ:—ಮಿಂಚುಗಳ ಸಮೂಹ ಮಧ್ಯೆ ದಲ್ಲಿ ನೀಲಮೀಳದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತಹ ರೂಪವುಳ್ಳವನು (ಮ) ಕಪಿಲಮಹರ್ಷಿ ಸ್ವರೂಪಿಯು V೯೯||

(೯೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಕಪಿರವ್ಯಯಃ,

ಓಮ್|| ಕಪಯೇ೭ವ್ಯಯಾಯನಮಃ

(ವಿ|| ಭಾ) ತಾನೂ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತವನು, (ಶಂ|| ಮ) ಕಪಿ-ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಜಲವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುವ ಸೂರ್ಯರೂಪನು, ಅಥವಾ ಕಪಿ ಎಂದರೆ ಹಂದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. ಅವ್ಯಯಃ-ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವಿಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ

ಲಯಿಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳುವಂತವನು. (ಮೆ) ಈ ಯರಡೂ ವೈಸ್ತವಾದ ಏಕನಾಮ
ವೆಂದು ಕೆಲವರೆನ್ನುವರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಾಭಿಮತವಾದ ನವಮಶತಕವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾರಕಾದ್ಯಸ್ತ ದ್ವೈರುಭ್ಯೋನಮಃ

(೯೦೧ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಸ್ತಿದಃ,

ಓಮ್ || ಸ್ವಸ್ತಿದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ || ವಿ || ಮೆ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಹತ್ತಾದ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕೊ
ಡುವಂತವನು.

(೯೦೨ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಸ್ತಿಕ್ರೂತ್,

ಓಮ್ || ಸ್ವಸ್ತಿಕ್ರೂತೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಮೆ) ಮಂಗಳವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು. (ವಿ || ಭಾ) ತನ್ನ
ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಹ್ರೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು
ವಂತವನು. || ೯೦೨ ||

(೯೦೩ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಸ್ತಿ,

ಓಮ್ || ಸ್ವಸ್ತಿನೇನಮಃ

(ವಿ || ಭಾ) ತಾನೇ ಮಹತ್ತಾದ ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪನು. || ೯೦೩ ||

(೯೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಸ್ತಿಭುಕ್,

ಓಮ್ || ಸ್ವಸ್ತಿಭುಜೇನಮಃ.

(ಕಂ || ಭಾ) ಹಿಂದಿನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಮಾನಂದ ಲಕ್ಷಣ
ವುಳ್ಳ ಸ್ವೀಯವಾದ ಯಾವಮಂಗಳಸ್ವರೂಪು ವುಂಟೋ ಅದನ್ನು ಅನುಭ

ವಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಭಿಕ್ಷುರ ಮಂಗಳವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಮಂಗಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಪಾಲಿಸುವಂತವನು. ||೯೦೪||

(೯೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಸ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಾ,

ಓಂ|| ಸ್ವಸ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಾಯ ನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಮಂಗಳವನ್ನು ಒಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನು. (ಯದ್ವಾ) (ಶಂ||ಮ) ದಕ್ಷಿಣಶಬ್ದವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನಲ್ಲಿ ವರಿ ಸುವುದು. ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು. ಇದಕ್ಕೆ

“ ಸ್ತೃತೇ ಸಕಲಕಲ್ಯಾಣ ಭಾಜನಂ ಯತ್ರ ಜಾಯತೇ |
ಪುರುಷಸ್ತಮಜಂ ನಿತ್ಯಂ ವ್ರಜಾಮಿ ಶರಣಂ ಹರಿಂ ||
ಸ್ತುರಣಾದೇವಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಪಾಪಸಂಘಾತಪಂಜರಂ |
ಶತಧಾಭೇದಮಾಯಾತಿ ಗಿರಿರ್ದ್ವಜ್ರಹತೋ ಯಥಾ ” ||

ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಕವು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯ ಶರೀರ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಮಂಗಳಗಳ ನ್ನು, ತನ್ನ ದಿವ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುವುದೆಂಬ ಮಹಾ ಯಾಗ ಕ್ಕೆ ಮಿತ್ವಿಕ್ಕುಗಳಾಗಿರುವ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಕೊಡುವಂತ ವನು. ||೯೦೫||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ “ತೇಷಾಂ ಸಂಭಜನಾ “ತ್ಸನಾ ತ್” (೧೯೭) ನಿತ್ಯನೂತನಭೋಗ್ಯತ್ವಾ “ತ್ಸನಾತನತಮಃ” (೧೯೮) ಸ್ತೃತಃ || ವಿದ್ಯುನ್ಮಂಡಲಮಧ್ಯಸ್ಥ ನೀಲಮೀಘವದುಜ್ವಲಃ | “ಕಪಿಲ” (೧೯೯) ಸ್ತುತಮಾಖ್ಯಾತ ಸ್ತುತವರ್ಣೋ ಮಹಾಮನುಃ || ಅನತ್ವರ ಸು ಖಂಪಾತಿ ಸಉಕ್ತಃ “ಕಪಿರವ್ಯಯಃ ” || (೨೦೦) ಭಕ್ತೇಭ್ಯೋ ಮಂಗ ಲಂಸ್ವಸ್ತಿ ತದ್ವಾನಾ “ತ್ವಸ್ತಿದಾ ” (೨೦೧) ಸ್ತೃತಃ | ಸ್ವಸ್ತಿ ಸ್ವ ಭೋಗಾ ಶಿವಂಯಶಕರೋತಿ “ಸ್ವಸ್ತಿ ಕೃ ” (೨೦೨) ಜ್ಞಃ | ಮಹಾ ಮಂಗಲರೂಪತ್ವಾ ತ್ವನಯಂ “ಸ್ವಸ್ತೀ ” (೨೦೩) ತಿಕದ್ಯತೇ | ಪಾಲ

ನಾನ್ಮಂಗಲಸಂಸ್ಥೈವೇ “ ಸ್ವಸ್ತಿಭುಕ್ ” (೯೦೪) ಚೇತಿಗಮ್ಯತೇ ||
ಶಕ್ತ್ಯಾದ್ಯಾಪ್ರಕೃತಿಃ ಸ್ವಸ್ತಿತ್ವಾದಾನಂಚ ದಕ್ಷಿಣಾ | ಆತ್ಮಾರ್ಪಣಾ
ಖ್ಯಯಾಗೇತು ಯಸ್ಯಾಸ್ತಿ “ ಸ್ವಸ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಃ ” (೯೦೫) || ಎಂಬೀರೀತಿ
ಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ಮೂ|| ಅರೌದ್ರಃ ಕುಂಡಲೀ ಚಕ್ರೀ ವಿಕ್ರಮ್ಯಾ
ರ್ಜಿತಶಾಸನಃ | ಶಬ್ದಾತಿಗ ಶೃಬ್ದಸಹ ಶ್ಚಿಶಿರ ಶ್ಚ
ರ್ದ್ವರೀಕರಃ || ೯೦೬ ||

(೯೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಅರೌದ್ರಃ,

ಓಮ್|| ಅರೌದ್ರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಕರ್ಮ ರಾಗ ಕೋಪಗಳು ರೌದ್ರಗಳು, ಈ ಮೂರು
ರೌದ್ರಗಳಿಲ್ಲದವನು. ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ವಕಾಮನಾದ ಕಾರಣ ರಾಗ
ದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಲ್ಲದವನು “ಅರೌದ್ರಃ” ಎನ್ನುವುದು ವಂದನಾರ್ಥವು. (ಮ)
ಶಾಂತರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ವಿರುವಾಗಲೂ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಅತ್ಯಂತ ಶೀತಲ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾದ ಕಾರಣ ಉಗ್ರನಾಗದವನು. || ೯೦೬ ||

(೯೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಕುಂಡಲೀ,

ಓಮ್|| ಕುಂಡಲಿನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಶೇಷರೂಪಿಯು. (ಮ) ಕುಂಡಲವೆಂಬ ಭೂಷಣವು
ಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ವಾರಮೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕನುಸಾರವಾದ ಕುಂಡಲಗಳೇ
ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯ ಭೂಷಣಗಳುಳ್ಳವನು. || ೯೦೭ ||

(೯೦೮ನೇ ನಾಮವು) ಚಕ್ರೀ,

ಓಮ್|| ಚಕ್ರೀಣೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ|| ವಿ) “ ಚಲಸ್ವರೂಪಮತ್ಯಂತ ಜವೇನಾಂತರಿತಾನಿಲಂ |
ಚಕ್ರಸ್ವರೂಪಂತು ಮನೋಧತ್ತೇ ವಿಷ್ಣುಃಕರೇಸ್ಥಿತಂ ” (ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು
ವು|| ೧|| ೨೨|| ೩೧) (ಚಂಚಲಸ್ವರೂಪವು ವಾಯುವೇಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿ
ಕವಾದ ವೇಗವುಳ್ಳದ್ದೂ ಆದ ಚಕ್ರಸ್ವರೂಪವನ್ನಾಗಿ ಮನಸ್ಸತ್ವವನ್ನು
ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಿಡಿದಿರುವನೆಂಬಂತೆ) ತನ್ನ ಅಂತಸ್ತುಗೆ
ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪಿಡಿದವನು. ||೯೦೪||

(೯೦೯ನೇ ನಾಮವು) ವಿಕ್ರಮಿಾ,
ಓಮ್|| ವಿಕ್ರಮಿಣೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶೋಕೋತ್ತರವಾದ ಶೌರ್ಯವೂ (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರ
ಕಾಲಿಕವಾದ) ನಾದವಿಕ್ಷೇಪವೂ ವುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಗಾಂಭೀ
ರ್ಯಾನುಸಾರವಾದ ವಿಲಾಸವುಳ್ಳವನು. ||೯೦೯||

(೯೧೦ನೇ ನಾಮವು) ಊರ್ಜಿತಶಾಸನಃ,
ಓಮ್|| ಊರ್ಜಿತಶಾಸನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತೀಮಮೈವಾಜ್ಞಾ ಯಸ್ಮಾಮುಲ್ಲಂಘ್ಯೇವ
ರ್ಮತೇ 1 ಆಜ್ಞಾಚ್ಛೇದೀ ಮಮದ್ರೋಹೀ ಮದ್ಭುಕ್ತೋಪನವ್ಯವ್ಯವಃ ”
ಎಂಬ ಭಗವದ್ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ದಾಟಲಶಕ್ತ್ಯು
ವಾಗಿರುವ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ ರೂಪವಾದ ಅಲಂಘ್ಯವಾದ ಆಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ದಾಟಲಶಕ್ತ್ಯವಾದ
ಆಜ್ಞಾಚಕ್ರವುಳ್ಳವನು. ||೯೧೦||

(೯೧೧ನೇ ನಾಮವು) ಶಬ್ದಾತಿಗಃ,
ಓಮ್|| ಶಬ್ದಾತಿಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶಬ್ದಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಜಾತ್ಯಾದಿಗಳುಂಟು
ಗಲಾರವಾದುದರಿಂದ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲಶಕ್ಯನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅನಂತಗ

ಳಾದ ನಾಲಿಗೆಗಳುಳ್ಳ ಆದಿಶೇಷನಿಂದಲೂ ಅನಂತಶಾಖೆಗಳುಳ್ಳ ವೇದಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಸ್ಪರತೆಯಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಇವನ ಮಹಿಮೆಯು ಇಷ್ಟೊಂದು ವರ್ಣಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಶಬ್ದಾತಿಗಃ.' ||೯೦||

(೯೦ನೇ ನಾಮವು) ಶಬ್ದಸಹಃ,

ಓಮ್|| ಶಬ್ದಸಹಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಆದರೂ " ಸರ್ವೇವೇದಾಯತ್ಪದಮಾಮನಂತಿ " (ಕರೋ|| ೧|| ೧೫) ಎಂಬಂತೆ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ವವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನು. (ವಿ||ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಗಜೇಂದ್ರವೋಹ್ನವನ್ನು ಕುರಿತು ಬೋಧಿಸುವುವು ಶಬ್ದಸಹಃ-ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣಕ್ಕೂಕೂಡ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದ ತಿರ್ಯಗ್ವಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಕೂಡ ಆರಿಯೊಡನೆ ಕೂಗಿಕೊಂಡರೆ ಅಂತಹ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅತಿಭಾರದಂತೆ ಸಹಿಸುವಂತವನು. ||೯೦||

(೯೦ನೇ ನಾಮವು) ಶಿಶಿರಃ,

ಓಮ್|| ಶಿಶಿರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಂದ ಬಾಧೆಪಡುತಲಿರುವಂತವರಿಗೆ ವಿಶ್ರಮಸ್ಥಾನನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಗಜೇಂದ್ರನ ಆರ್ಮಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೆ ದಯಾರಸದಿಂದ ನೆನೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಓಡಿಬಂದವನು (ಮ) ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯಾರಸವುಳ್ಳವನು. ||೯೦||

(೯೦ನೇ ನಾಮವು) ಶರ್ಮರೀಕರಃ,

ಓಮ್|| ಶರ್ಮರೀಕರಾಯನಮಃ.

(ಶಂ||ಭಾ) ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರಾತ್ರಿಯಂತೆ ಅಪ್ರಕಾಶವನ್ನಾಗಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ರಾತ್ರಿಯಂತೆ ಅಪ್ರಕಾಶವನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುವಂತವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಗೀತಾ ೨ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ

“ಯೋನಿಕಾ ಸರೈಭೂತಾನಾಂ ತಸ್ಯಾಂಜಾಗ್ರಿಸಂಯಮಿಾ |
ಯಸ್ಯಾಂಜಾಗ್ರತಿಭೂತಾನಿ ಸಾನಿಕಾಪಕ್ಯತೋಮುನೇಃ ”

(೬೯)ನೇ ಶ್ಲೋಕವು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವುದು. (ಮ) ಚಂದ್ರನೆಂತೆ ತಾ
ಪಹರನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕತ್ರಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಗ
ಳಾದ ಪಂಚಾಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. ||೯೦||

ಈ ೯೦ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ (೯) ನಾಮಗಳಿಗೂ
“ ಸರೈಭೈರೈವಸಗುಣಶ್ಶೀಲತೋ “ ೭೦೬ ” (೯೦೬) ಉಚ್ಯತೇ |
ದಿವ್ಯಭೂವಣವಾನ್ಶೋಸಾ “ ಕುಂಡಲಿ ” (೯೦೭) ತಿಪ್ರಕಧ್ಯತೇ || ನಿ
ತ್ಯದಿವ್ಯಾಯುಧ “ ಕ್ಷತ್ರೀ ” (೯೦೮) ಸ್ಯಾದ್ವಿಲಾಸೀತು “ ವಿಕ್ರಮಾ ”
(೯೦೯) | ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಲಂಘೈಸ್ವಪ್ನಜ್ಞೋಯಸ್ಸಸ್ಯಾ “ ದೂರ್ಜಿತಶಾಸ
ನಃ ” || ಅನಂತಶಾಖೈ ರಾಮಾನ್ಯೈ ರ್ವಾನ್ದೇವ್ಯಾನಮ್ತಭೋಗಿನಾ |
ವಕ್ತುಂಹ್ಯಕಕ್ಯಮಹಿಮಾಯಸ್ಯ “ ಕಬ್ಧಾತಿಗೋ ” (೯೧೦) ಸ್ತುತಃ ||
ಅತಿಭಾರಮಿವಾಸ್ಪದ್ಯಂ ತಿರಶ್ಚಾಂ ಕಬ್ಧಮಾರ್ಜಿತಂ | ಸಹತೇಯ “ ಕ್ಷ
ಬ್ಧನಕೋ ” (೯೧೧) ವಸ್ತುರೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ || ಗಜೇಂದ್ರಪಾಲನಾ
ರಥಂಯ “ ಶ್ಚಿಶಿರ ” (೯೧೨) ಸ್ತುವರಯಾಗತಃ | ಉಚ್ಯತೇಕರ್ಪುರೀಕ
ಭಾದ್ಧಿಂಸಾಪರವಿದಾರಿಣೀ || ಪಂಚಾಯುಧೀ ಕರೇಚಾಸ್ಯೇ ತ್ಯದಿತ
“ ಕರ್ಪುರೀಕಃ ” (೯೧೩) ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ಮೂ|| ಅಕ್ರೂರಃ ಪೇಶಲೋ ದಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಿಣಃ ಕ್ಷ
ಮಾಣಾಂವರಃ | ವಿಧ್ವತ್ತಮೋ ವೀತಭಯಃ ಪು
ಣ್ಯಶ್ರವಣಕೀರ್ತನಃ ||೯೪||

(೯೪)ನೇ ನಾಮವು) ಅಕ್ರೂರಃ,

ಒಮ|| ಅಕ್ರೂರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅಧಿಕವಾದ ಕೋಪದಿಂದಂಟಾದ ಮನೋಧರ್ಮವೋ
ಅಭಿನವೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಂತರ ಸಂತಾಪವೋ ಕ್ರೂರವೆನ್ನುವುದು

ವುದು; ಇವನು ಅವಾಸ್ತ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಕಾಮ ರಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಕೋಲಧವಿಲ್ಲದವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅಂತಹ ಕ್ರೌರ್ಯವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಯುಧಗಳು ತನ್ನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಸರದಿಂದ ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಛೇದಿಸದವನು. ಇವನು ಕ್ರೌರ್ಯವಿಲ್ಲದವನಾದಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಬಂದ ತತ್ತ್ವಣವೇ ಮೊಸಳೆಯ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸದೆ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿನೋಡಿ, ಅನಂತರವೂ ಬಿಡದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸೋಣವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕ್ರೌರ್ಯ ರಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವಂತೆ “ಗ್ರಾಹ್ಯಗ್ರಸ್ತಂ ಗಜೇಂದ್ರಂಚ ತಂಗ್ರಾಹಂಚ ಜಲಾಶಯಾತ್ | ಉಜ್ಜ್ವಲಾರಾ ಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ ತರಸಾ ಮಧುಸೂದನಃ ” ಎಂಬೀ ಪುರಾಣವಚನವು ಬೋಧಿಸುವುದು. ||೯೦೫||

(೯೦೬ನೇ ನಾಮವು) ಪೇಶಲಃ,

ಓಮ್|| ಪೇಶಲಾಯನಮುಃ

(ಕಂ|| ಮ) ಮನೋವಾಕ್ಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭನನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಪೇಶಲಃ” ಎನ್ನುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗಜೇಂದ್ರ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಓಡಿಬರುತ್ತಲಿರುವಾಗ ವೈಜಯಂತೀಮಾಲಾ, ಆಭರಣ, ಪೀತಾಂಬರಾದಿಗಳು ವ್ಯಾಕುಲಿತಗಳಾದರೂ ಅತಿಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವಂತವನು. ||೯೦೬||

(೯೦೭ನೇ ನಾಮವು) ದಕ್ಷಃ,

ಓಮ್|| ದಕ್ಷಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರವೃದ್ಧನೂ ಶಕ್ತನೂ ಶೀಘ್ರಕಾರಿಯೂ ಆದವನು. (ಮ) ಸಮರ್ಥನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಬೇಗನೆ ಓಡಿಬರುವಂತವನು. ದಕ್ಷವೃದ್ಧಿಶೀಘ್ರಾರ್ಥೇಚ ||೯೦೭||

(೯೦೮ನೇ ನಾಮವು) ದಕ್ಷಿಣಃ,

ಓಮ್|| ದಕ್ಷಿಣಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಈ ನಾಮಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಶಬ್ದದಂತೆಯೇ ಅರ್ಥವು, ಶಬ್ದ ಭೇದದಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ ದೋಷವಿಲ್ಲವು. ಅಥವಾ ಹೋಗುವಂತವನು ಹೊಡಿಯುವಂತವನು. 'ದಕ್ಷಗತಿಹಿಂಸನಯೋಃ' ಇತಿಭಾತುಃ. (ಮ). ಸರ್ವತ್ರ ಸಮರ್ಥನು (ವಿ|| ಭಾ) ತಾನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಓಡಿಬಂದ ರೂ 'ಗಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಯೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು. ಸಮಯ ಕೊಡದದೆ ದೂರಗತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಬೇಕೆ' ಬದಾಗಿ ಕೆಲವು ಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಗಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ವರ್ಮ ಸುವಂತವನು ||೯೦೪||

(೯೦೪ನೇ ನಾಮವು) ಹ್ರಮಿಣಾಂವರಃ,

ಓಮ್|| ಹ್ರಮಿಣಾಂವರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಹ್ರಮಾಗುಣವುಳ್ಳ ಯೋಗಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸುವ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಸಮಸ್ತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ವಹಿಸಿದರೂ ಭೂಮಿಯಂತೆ ಬೀಡಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. (ಅಥವಾ) ಹ್ರಮಿಣಃ-ಶಕ್ತರು, ಈ ಪರಮಾತ್ಮನೋ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದಕಾರಣ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಾದಕಾರಣ "ಹ್ರಮಿಣಾಂವರಃ" ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಕಂಡು ಮೇಲೆ ಶೃಙ್ಗಚಿತ್ತ ನಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೋ ವ್ಯಾಕುಲವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತವನಾದಕಾರಣ ಹ್ರಮಾಗುಣವುಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ||೯೦೫||

(೯೦೫ನೇ ನಾಮವು) ವಿದ್ವತ್ತಮಃ,

ಓಮ್|| ವಿದ್ವತ್ತಮಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಯೋಗ್ಯ ವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು. ಇತರರಿಗೆ ಇಂತಹ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಶಕ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವು. (ವಿ|| ಭಾ) "ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಜೇಂದ್ರಂ ಮಧುಸೂದನಃ | ಸ್ವರ್ಮಯಾಮಾಸ ಹಸ್ತೇನ" ಎಂಬಂತೆ ಭಕ್ತನಾದ

ಗಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಅನುಕೂಲ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸರ್ವಾಂಶವನ್ನು
ತಿಳಿದವನು. ||೯೦||

(೯೦ನೇ ನಾಮವು) ವೀತಭಯಃ,

ಓಮ್ | ವೀತಭಯಾನಮಃ.

(ಶಂ| ಭಾ) ಸಂಸಾರಿಕ ಭಯವಿಲ್ಲದವನು. ಅಥವಾ ಸಂಸಾರ ರೂ
ಪವಾದ ಭಯವಿಲ್ಲದವನು. ನಿತ್ಯಮುಕ್ತನಾದಕಾರಣ 'ವೀತಭಯಃ'
ಎಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು (ವಿ| ಭಾ) ತಾನು ಗಜೇಂದ್ರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ದಯೆ
ಮಾಡುವಾಗ ಉಂಟಾದ ಕಬ್ಬವನ್ನು ಕೇಳಿದಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ ಗಜೇಂದ್ರನ
ಭಯವನ್ನು ತೀರಿಸಿದವನು. ||೯೦||

(೯೦ನೇ ನಾಮವು) ಪುಣ್ಯಶ್ರವಣಕೀರ್ತನಃ,

ಓಮ್ | ಪುಣ್ಯಶ್ರವಣಕೀರ್ತನಾನಮಃ.

(ವಿ| ಭಾ) ಪಾವನಗಳಾದ ಶ್ರವಣ ಕೀರ್ತನಗಳುಳ್ಳವನು. "ಯಃ
ದಂಶ್ಯೇಣುಯಾಸ್ತಿತ್ಯಂ ಯಶ್ಚಾಪಿ ಪರಿಕೀರ್ತಯೇತ್ | ನಾಕುಭಂಪ್ರಾ
ಪ್ನುಯಾತ್ಕಿಂಚಿತ್ಸೋ ಮುತ್ರೇಹಚಮಾನವಃ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ
ಮುಂದೆ ಹೇಳುವರಬ್ಬಿ. (ವಿ| ಭಾ) ಈ ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷಣ ವೃತ್ತಾಂ
ತವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದರೂ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನಮಾಡಿದರೂ ಅಂತವರೆ
ನ್ನು ಪಾವನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. "ಶ್ರುತೇನಹಿ ಕುರುಕ್ರೇದಂ
ಸ್ಮೃತೇನ ಕಥಿತೇನವಾ | ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷಣೇನೈವ ಸದ್ಯಃಪಾಪಾ ತ್ಪ್ರ
ಮುಚ್ಯತೇ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಪಾದಕವು. ||೯೦||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ "ಯೋಸಾಧ್ಯತಾಯುಧೈರಾಸ್ತ್ರಾ
ಹಂ" ಅಕೂರೋ (೯೦೫) ಮಂತ್ರೈಕೃತ್ಪವಾಃ | ತ್ವರಾತಿಕಯಾತ
ಸ್ತುಸ್ತು ಸ್ತುಗ್ಭಾಷಾಂ ಬರಸುಂದರಃ || ಗಜೇಂದ್ರರಕ್ಷಾ ಸಮಯ ಯೋ
ಸಾಸ್ಯಾ "ತ್ವೇಕಶಃ" (೯೦೬) ಸ್ಮೃತಃ "ದಕ್ಷೋ" (೯೦೭) ಯೋ
ದುತಮಾಗಂತಾ ರಕ್ಷಣಾಯಸುಖಚ್ಯತೇ || ಗಜೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನಸ್ಯ

ಯಃ ಪ್ರೀತೋ 'ದಕ್ಷಿಣ' (೯೦೪) ಸ್ತುತಃ | ಗಜೇಂದ್ರದ್ರವ್ಯನೇನಾಸಾಂ
ಧೃತಾತ್ಮಾ "ಕ್ಷಮಿಣಾಂವರಃ" (೯೦೯) ಗಜೇಂದ್ರಾರ್ತಿ ಚಕಿತಾಸ್ತಯಾಂ
ವಿದ್ವಾನ್ "ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಮೋ" (೯೦೦) ಭವೇತ್ || ವೀತಂಭಯಂ ಗಜೇಂ-
ದ್ರಸ್ಯ ಯಸ್ಮಾ "ದ್ವೀತಭಯ" ಶ್ಲೋ (೯೦೧) ಸಃ | ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷ
ಣಂಶ್ರುತ್ವಾ ಸದ್ಯಃಪಾಪಾ ತ್ಪಮುಚ್ಯತೇ || ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರೀತಿರನಂಪು-
ಣ್ಯಂ ಶ್ರವಣಂವೇತಿಸತ್ಪ್ರತಿಃ | ದ್ವಾದಶಾರ್ಣವೋ ಮನುಶ್ರೇಷ್ಠಃ "ಪುಣ್ಯ
ಶ್ರವಣಕೀರ್ಮನಃ" (೯೦೨) ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ಮೂ|| ಉತ್ತಾರಣೋ ದುಷ್ಕೃತಿಹಾ ಪುಣ್ಯೋ
ದುಸ್ಸೃಷ್ಟುನಾಶನಃ | ವೀರಹಾ ರಕ್ಷಣ ಸ್ಸಂತೋ
ಜೀವನಂ ಪರೈವಸ್ಥಿತಃ ||೯೯||

(೯೦೫ನೇ ನಾಮವು) ಉತ್ತಾರಣಃ,

ಒಮ್|| ಉತ್ತಾರಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ಉತ್ತಾರಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸ
ರಸ್ಸಿನಿಂದ ಗ್ರಾಹ ಗಜೇಂದ್ರರಿಗೆ ಉತ್ತಾರಕನು. ||೯೦೫||

(೯೦೬ನೇ ನಾಮವು) ದುಷ್ಕೃತಿಹಾ,

ಒಮ್|| ದುಷ್ಕೃತಿಘ್ನಿನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಪಾಪವನ್ನೂ ದರೂ ಅಧವಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ದರೂ ನಾಶ
ಪಡಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಬಳಿಕ ದುಷ್ಕೃತನಾದ ಗ್ರಾಹವನ್ನು ಚಕ್ರ
ದಿಂದ ಛೇದಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲುಂಟಾದ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವನ್ನು
ಬಿಡಿಸಿದವನು. ||೯೦೬||

(೯೦೭ನೇ ನಾಮವು) ಪುಣ್ಯಕಿ,

ಒಮ್|| ಪುಣ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಶ್ರವಣ ಕೀರ್ತನಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಪಾವನತ್ವವನ್ನು ಒಟುವಾಡತಕ್ಕವನು. ಅಥವಾ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಾದ ತನ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪುಣ್ಯವಾದದ್ದನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮಂತವರನ್ನು ಕೂಡ ಪಾವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೯೨೪||

(೯೨೬ನೇ ನಾಮವು) ದುಸ್ಸೃಷ್ಟುನಾಶನಃ,

ಓಮ್|| ದುಸ್ಸೃಷ್ಟುನಾಶನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮುಂದೇ ಬರುವ ಅನರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ದುಸ್ಸೃಷ್ಟುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. (ಮ) ಧ್ಯಾನಕೀರ್ತನಪೂಜಾಪರಾದ ಭಾಗವತರ ದುಸ್ಸೃಷ್ಟುಗಳಿಗೆ ನಾಶಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತವನುತಾನೇ ಯಾರೆಂದರೆ :—ದುಸ್ಸೃಷ್ಟುನಾಶನಃ—ಗಜೇಂದ್ರವೋಕ್ಷಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡುವಂತವರ ದುಸ್ಸೃಷ್ಟುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತವನು. ||೯೨೬||

(೯೨೭ನೇ ನಾಮವು) ವೀರಹಾ,

ಓಮ್|| ವೀರಘ್ನೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗುಂಟಾಗುವ ನಾನಾವಿಧ ಗತಿಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ (ಮ) ವೀರರಾದ ಅರ್ಜುನಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾರಥ್ಯ ದೂತಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಬಾಧಿಸಿದ ವೀರನಾದ ವೋಸಳೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದವನು. “ವೋಕ್ಷಯಾಮಾಸನಾಗೇಂದ್ರಂ ಪಾಶೇಭ್ಯಃಕೃರಣಾಗತಂ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನೋಡಿ. (ವಿ|| ಧ|| ೬೯) ||೯೨೭||

(೯೨೮ನೇ ನಾಮವು) ರಕ್ಷಣಃ,

ಓಮ್|| ರಕ್ಷಣಾಯನಮಃ.

(ಕಂ ಮ) ಸತ್ಯಗುಣವನ್ನಾ ಕ್ರಯಿಸಿ ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನಾ ರಕ್ಷಿಸುವಂತವನು. (ವಿ ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಬಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ವರೂಪ ಅಲಿಂಗನ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವಿಕೆಯಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡಿದವನು. ||೯೦||

(೯೦ನೇ ನಾಮವು) ಸಂತತಿ,

ಓಮ್ || ಸನ್ತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ ಮ) ಓಮ್, ಸದ್ಭೋಗನಮಃ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರತಕ್ಕವರು ಸಂತತಿ, ವಿದ್ಯಾವಿನಯಾದಿ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅಂತಹ ಸುತ್ತುರುವೆರ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಇವೆವನನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನು. ||೯೧||

(೯೧ನೇ ನಾಮವು) ಜೀವನತಿ,

ಓಮ್ || ಜೀವನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ ಮ) ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣರೂಪದಿಂದ ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ ಭಾ) ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಾರಣ ಅಂತಹ ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಗಂಧರ್ವನನ್ನಾಗಿ ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. “ಸಹಿದೇವಲ ಶಾಪೇನ ಹೂಹೂಗಂಧರ್ವ ಸತ್ತಮಃ | ಗ್ರಾಹತ್ವಮಗಮ ತ್ತೃಷ್ಣಾ ದ್ವಧಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ದಿವಂಗತಃ” (ವಿ ಧ್ ೬೯) ಎಂಬೀ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನೋಡಿ. ||೯೨||

(೯೨ನೇ ನಾಮವು) ಪರೈವಸ್ಥಿತಃ,

ಓಮ್ || ಪರೈವಸ್ಥಿತಾಯನಮಃ.

(ಕಂ ಮ) ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತವನು. (ವಿ ಭಾ) ವಾತ್ಸಲ್ಯಾತಿಕಯಾದಿಂದ ಗಜೇಂದ್ರನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತವನು. ||೯೩||

ಈ ೯೯ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ (೯) ನಾಮಗಳಿಗೆ “ಸರ ಸಂತಂತಾರಿತವಾನಿ” (೯೦೩) ಈರಿತಃ | ಗ್ರಾಹಂವಿದಾ

ರಯನಾಸ ಯಸ್ಮಾ “ದ್ವಂದ್ವೈತಿಹಾ” (೯೦೪) ಚನಃ || ಕೀರ್ಮ್ಯಾಽ
 ಸ್ತದಾದೀನಪಯೋ ಗಜೇಂದ್ರ ತ್ರಾಣರೂಪಯಾ | “ಪ್ರಾಣ್ಯ” (೯೦೫)
 ಸ್ಪರ್ಶಾತ್ಪನಾತೀತಿ ಪಡರ್ಶಃ ಪಾವನತ್ವದಃ || ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷ
 ಕಾಧ್ಯಾಯ ಜಿಪಾ ದ್ವಂದ್ವೈತ್ಯಜಂ ಫಲಂ | ನಾಶಯತ್ಯಂಜಸಾಯೋ
 ಸಾವಿತಿ “ದ್ವಂದ್ವೈತ್ಯ ನಾಶನಃ” (೯೦೬) ವೀರಂ ತದ್ಬಾಧಕಂ ವೃ
 ತ್ತ್ಯಂ ಹತವಾನ್ಯಸು “ವೀರಹಾ” (೯೦೭) ಸ್ವರ್ಮಸಂಕ್ಷೇಪಣಾ
 ದ್ವೈತ್ಯಂ ರಕ್ಷತೀತಿ ಸ “ರಕ್ಷಣಃ” (೯೦೮) ಯಸ್ಯಾಸ್ವಶ್ರಿತಾನ್ಸಂ
 ತನೋತಿ ಸ “ಸಂತ” (೯೦೯) ಇತಿ ಕದ್ಯತೇ | ತೇಷಾಮಸ್ತೀತಿವಾ
 ‘ಸಂತೋ’ ಪಚನವೃತ್ತ್ಯ ಯಸ್ಯುಕ್ತಃ || ತೇಷಾಮಿಷ್ಟ್ಯಂದತ್ತವಾನೃಪ
 ಸನೋ ತೇಸ್ಸಂತ ಉಚ್ಯತೇ | ಸ್ವಹಸ್ತೇನ ಹತಂಗ್ರಾಹಂ ಗಂಧರ್ವತ್ವೇನ
 ಜೀವಯೇ || ಪೂರ್ವಕಾಪಂ ನೀರಸ್ಯಾದಯಸ್ತೀತಿ ಸ “ಜೀವನಃ” (೯೧೦)
 ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದ್ಯೋ ಗಜೇಂದ್ರಂತು ಪರಿತೋ ವಸವಾಚ್ಚಕಃ | “ಪರ್ಮವ
 ಸ್ಥಿತ” (೯೧೧) ಆಖ್ಯುತೋ ನವಾರ್ಣೋಹ್ಯಮಿತ ಪ್ರಕಃ” ಎಂಬೀ
 ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ಮೂ|| ಅನಂತರೂಪೋ ಽನಂತಶ್ರೀ ಜಿತಮನ್ಯು
 ರ್ಭಯಾಪಹಃ | ಚತುರಶ್ರೋ ಗಭೀರಾತ್ಮಾ ವಿ
 ದಿಶೋ ವ್ಯಾದಿಶೋದಿಶಃ ||೧೦೦||

(೯೧೨ನೇ ನಾಮವು) ಅನಂತರೂಪಃ,
 ಓಮ್|| ಅನಂತರೂಪಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಮಸ್ತವಾದ ಪ್ರಪಂಚಾದ್ಯನಂತಗಳಾದ ರೂಪಗಳುಳ್ಳ
 ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ತತ್ತ್ವಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲರ್ಹವಾದ
 ಅನೇಕಾದಿವ್ಯರೂಪಗಳುಳ್ಳವನು. ||೯೧೨||

(೯೧೩ನೇ ನಾಮವು) ಅನಂತಶ್ರೀಃ,
 ಓಮ್|| ಅನಂತಶ್ರೀಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಅಸಾರವಾದ ಕಕ್ಕೆ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅನಂತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನು. ||೯೩೩||

(೯೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಜಿತಮನ್ಯುಃ,
ಓಮ್|| ಜಿತಮನ್ಯುವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಕೋಪವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕರಣಾಗತನಾದ ಗಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ಕತ್ತುವಾದ ನೀರುಹುಳದಲ್ಲುಂಟಾದ ಕೋಪವನ್ನು ಬಲಿಕೆ ಜಯಿಸಿದವನು. ||೯೩೪||

(೯೩೪ನೇ ನಾಮವು) ಭಯಾಪಹಃ,
ಓಮ್|| ಭಯಾಪಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಭಕ್ತರಿಗುಂಟಾಗಿರುವ ಸಂಸಾರ ಭಯ ನಿವಾರಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳವನಾದಕಾರಣ ನಮ್ಮಂತವರಿಗೂ ಕೂಡ 'ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯುವನಾಥನಿಲ್ಲ' ವೆಂಬ ಭಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತವನು. ||೯೩೫||

(೯೩೫ನೇ ನಾಮವು) ಚತುರಶ್ರಃ,
ಓಮ್|| ಚತುರಶ್ರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಪುರುಷರಿಗೆ ಚಮತ್ಕಾರದೊಡನೆ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡ ಗಜೇಂದ್ರನಬಳಿಗೆ ದಿವ್ಯಭೋವಣಮಾಲ್ಯ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳು ವೈಶ್ಯಸ್ತಗಳಾಗುವಂತೆ ಓಡಿಬಂದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಒಂದು ನೀರು ಹುಳದಮೇಲೆ ಕೊಬ್ಬಿಕೊಂಡವನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದವನು. ಆಶ್ರಿತವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ರಕ್ಷಣ ತ್ವರೆಯೂ, ಇವರ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಕೋಪವೂ ಯುಕ್ತವೆಷ್ಟೆ. ||೯೩೬||

(೯೩೩ನೇ ನಾಮವು) ಗಭೀರಾತ್ಮಾ,

ಓಮ್|| ಗಭೀರಾತ್ಮನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಇಷ್ಟೆಂದು ವರಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಸ್ವರೂಪವು ಮತ್ತು ಚಿತ್ತ ವೃಷ್ಟಿವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗಜೇಂದ್ರನಂತೆ ಶರಣಾಗತರಿಂದಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಚಲಿಸಲಶಕ್ಯವಾದ ಗಂಭೀರ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. ||೯೩೩||

(೯೩೪ನೇ ನಾಮವು) ವಿದಿಕಾ,

ಓಮ್|| ವಿದಿಕಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ತನ್ನನ್ನಾರಾಧಿಸುವೆ ಆಯಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನಾನಾವಿಧ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಅತಿವಿನಯದೊಡನೆ ಗದ್ದದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ ಅಗೋಚರನಾಗಿರುವಂತನು ||೯೩೪||

(೯೩೫ನೇ ನಾಮವು) ವ್ಯಾದಿಕಾ,

ಓಮ್|| ವ್ಯಾದಿಕಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಇಂದ್ರಾದಿ ದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೆ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಆಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು ||೯೩೫||

(೯೪೦ನೇ ನಾಮವು) ದಿಕಾ,

ಓಮ್|| ದಿಕಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ವೇದಸ್ಮರಣನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಗಜೇಂದ್ರನಂತೆ ಅಂತರಂಗರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವಂತವನಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತವನು. ||೯೪೦||

ಈ (೧೦೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ (೯) ನಾಮಗಳಿಗೂ “ಅನಂತ ರೂಪ” (೯೩೦) ಸ್ವರೂಪವೈಯಸ್ಯಾ ಸಂಖ್ಯೇಯ ವಿಗ್ರಹಾಃ| ದೇಯಾ ಸ್ವೈವಪ್ರಾಪ್ತಿಸರ್ಗಂತಾ ಶ್ವಿಯೋಽನಪ್ರಾಪ್ತನಿತ್ಯತಃ || ಪ್ರಪನ್ನೇಭ್ಯೋ ಯಸ್ಯಸಂತಿಸೋ “ನಂತಶ್ಚ” (೯೩೩) ರಿತಿಸ್ತೃತಃ | ಗಜೇಂದ್ರದ್ವೇ ಪಿಣೋಯೇಚ ಕೀಟಾದ್ಯಾಜಲವಾಸಿನಃ | ಯಸ್ತೇಮಮನ್ಯುಂಜಿತವಾಕ್ “ಜಿತಮನ್ಯುಃ” (೯೩೪) ಸಕದ್ಯತೆ || ಅನಾಧತ್ವ ಭಯಂಹಂತಿ ವಾ ತ್ಸಲ್ಯೇನೈವಮಾದೃಶಾಂ | “ಭಯಾಪಹಃ” (೯೩೫) ಸಮಾಖ್ಯಾತೋ ವಸ್ವರೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ || ಸಮವೇಶಕಾರೀಯಸ್ಯಾಪ್ತವೈ “ಚತು ರಶ್ಚ” (೯೩೬) ಸ್ವಕೀರಿತಃ | ಧಾತ್ರಾದೀನಾ ಮಪ್ರದ್ಯವ್ಯಂಗಾಂ ಭೀರ್ಯಂ ಯಸ್ಯವಿದ್ಯತೇ | “ಗಭೀರಾತ್ಮಾ” (೯೩೭) ಸವಿಜ್ಞೇಯೋ ವಸ್ವರೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ | ವಿನಯಾದ್ಗದ್ಗದಸೋತ್ರ ಧಾತ್ರಾದೀ ನಾಂ ವಿಕೇಷತಃ || ದೂರೇಶ್ಯವಿವಿಧಾದೇಶಾ “ವಿದಿಶ” (೯೩೮) ಸ್ವತು ಕೀರಿತಃ | ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ತತ್ತಸ್ಯಾನ ಸರ್ಜನಾ “ದ್ವ್ಯವಿದಿಶ” (೯೩೯) ಶ್ವಸಃ || ಧಾತ್ರಾದೀಕ್ ಸರ್ವಕೃತ್ಯೇಮ ಹ್ಯಾಜ್ಞಾಪಯತಿ ಯಸ್ಯ ದಾ | “ದಿಶ” (೯೪೦) ಸ್ವತುಸಮಾಖ್ಯಾತ ವ್ಯಷಡ್ರೋ ಮನುರುತ್ತ ಮಃ ||” ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಅನಾದಿ ರೂಪೈವೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ತುವೀ
ರೋ ರುಚಿರಾಂಗದಃ | ಜನನೋ ಜನಜನ್ಮಾದಿ
ರ್ದೀವೋ ಭೀಮಹರಾಕ್ರಮಃ ||೧೦೧||

(೯೪೧ನೇ ನಾಮವು) ಅನಾದಿಃ,

ಒಮ್|| ಅನಾದಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ತಾನೇ ಸರ್ವಕಾರಣನಾದ ಕಾರಣ ತನಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿರ್ಯಗ್ಜಾತಿ ಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಶಪಟ್ಟಿರುವಂತವನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಪವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ:—ಅನಾದಿಃ—

ಅವರು ಅನ್ಯಪರವಾಗಿ ಇವನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದ ಕಾರಣ
ದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಪ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ||೯೪೦||

(೯೪೧ನೇ ನಾಮವು) ಭೂರ್ದೈವಃ,
ಓಮ್|| ಭುವೋಭುವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಆಧಾರವಾದದ್ದು ಭೂಃ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವುದು. ಸರ್ವಾಶ್ರಯನಾದಕಾರಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಭೂಮಿಗೂ ಕೂಡ ಆಧಾರವಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಭೂಃ-ಭುವೇನಮಃ ಸಮಸ್ತವೂ ಇವನಿಂದಂಟಾಗುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವನ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದದವರಿಗೆ ಸ್ಥಾನಭೂತನಾಗಿರುವಂತವನು. ||೯೪೧||

(೯೪೨ನೇ ನಾಮವು) ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ,
ಓಮ್|| ಲಕ್ಷ್ಮೀನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಭೂಮಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಶೋಭಾರೂಪನಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತವನು. (ಅಥವಾ) ಭೂರ್ದೈವೋಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಏಕನಾಮವು. ಭೂಲೋಕ ಭುವರ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮವಿದ್ಯಾರೂಪನು. ಅಥವಾ ಭೂವ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶುಭಾಕಾರನಾಗಿರುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವ ಸಂಪದೋಪನಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಭುವೋಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಎಂಬದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಏಕನಾಮವು. ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಪದೋಪನು. ||೯೪೨||

(೯೪೩ನೇ ನಾಮವು) ಸುವೀರಃ,
ಓಮ್|| ಸುವೀರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮಂಗಳಕರಗಳೂ ವಿವಿಧಗಳೂ ಆದ ಗತಿಗಳುಳ್ಳವನು. ಅಥವಾ ಶುಭಕರಗಳಾದ ನಾನಾವಿಧ ಪ್ರೇರಣೆಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರಿಗೆ ಕ್ಷೀಣಗತಿಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಕಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಕುರ್ದನು. ||೯೪೩||

1

(೯೮೫ನೇ ನಾಮವು) ರುಚಿರಾಂಗದೇ,

ಓಮ್ || ರುಚಿರಾಂಗದಾಯನಮಃ

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮನೋಹರಗಳಾದ ಭುಜಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ಆಭರಣಗಳುಳ್ಳವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವರಿಗೆ ಅನುಭವಯೋಗ್ಯವೂ ಅತಿ ಮನೋಹರವೂ ಆದ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ತರುವಂತನು. ||೯೮೫||

(೯೮೬ನೇ ನಾಮವು) ಜನನಃ,

ಓಮ್ || ಜನನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಜಂತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವು ವರ್ಧಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಭಗವದನುಭವ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅನ್ಯರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವನು. ||೯೮೬||

(೯೮೭ನೇ ನಾಮವು) ಜನಜನ್ಮಾದಿಕ,

ಓಮ್ || ಜನಜನ್ಮಾದಯೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಜಂತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲಕಾರನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಜನಗಳ ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಗೆ ಫಲಭೂತನು. ||೯೮೭||

(೯೮೮ನೇ ನಾಮವು) ಭೀಮಃ,

ಓಮ್ || ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅಂತಹ ಮಹದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗದವರಿಗೆ ನರಕಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ (ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಭಯಂಕರನು. ||೯೮೮||

(೯೮೯ನೇ ನಾಮವು) ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಃ,

ಓಮ್ || ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಕೆಂ) ಲೋಕ ಕಂಟಕರಾದ ಹಿರಣ್ಯಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಭಯಂಕರವಾದ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳವನು. ||೯೪೯||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (೧೦೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ೯ ನಾಮಗಳಿಗೂ
“ದೇವತಾಂತರ ಭಕ್ತೈರ್ಯಃ ಕುತ್ಸಿಪೈಶ್ವಾಪಿ ಸರ್ವದಾ | ನಾದೀಯತೇ
ಸ್ಯಾಭಿಮತಂ “ಅನಾದಿಃ” (೯೪೦) ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ತತ್ಕೃತ್ಯಸ್ವದಾಸ್ಯ
ಜ್ಞಾನೇನ ಹ್ಯಾತ್ಮಲಾಭವತಃ ಫಲಂ | ಭವತಿ ಸ್ವಯಮೇವೇತಿ “ಭೂ
ರ್ಭುವ” (೯೪೧) ಸ್ಪಜ ಕದ್ಯತೇ || ಆತ್ಮಲಾಭವತಾಂ ಸರ್ವ ಸಂಪ
“ಕ್ಷಿಪ್ತೈಃ” (೯೪೨) ಸಯತ್ಕೃತಃ | ತೇಷಾಂ ಯೋವಿನಿಪಾತಸ್ಯ
ಪ್ರತೀಕಾರಂ ಕರೋತಿಷಃ || “ಸುವೀರ” (೯೪೩) ಇತಿ ವಿಖ್ಯಾತ ಸ್ವಸಾ
ರೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ || ಪ್ರಪನ್ನೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಾನುಭವಯೋಗ್ಯಮಂಗಂ
ಮನೋಹರಂ | ಅಪ್ರಾಕೃತಂ ಸದಾದತ್ತೇ ಯೋಸಾಸ್ಯಾ “ದುಚಿರಾಂ
ಗದಃ” || (೯೪೪) ಅಧೋಚ್ಯತೇತ್ರ ಭಗವದ್ವ್ಯಾಪಾರಾಣಾಂ ಪ್ರಯೋ
ಜನಂ | “ಜನನೋ-ಜನ ಜನ್ಮಾದಿ” (೯೪೬-೭) ರ್ನವಾರೋ ಜನ್ಮನಾ
ಕಕಃ || ಏವಂ ವಿಧಾನುಗ್ರಹಸ್ಯ ವಿಮುಖಾನಾಂ ನಿರಂತರಂ | ಗರ್ಭಜ
ನ್ಮಾದಿ ಹೇತುತ್ವಾ “ದ್ವೀಮ” (೯೪೮) ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಭುದೈಃ || ಲೋ
ಕಾಹಿತೇಷು ನಿತರಾಂ ಹಿರಣ್ಯಾದಿಷು ಸರ್ವದಾ | ಭೀಮಃ ಪರಾಕ್ರಮೋ
ಯಸ್ಯ ಸಸ್ಯಾ “ದ್ವೀಮಪರಾಕ್ರಮಃ” (೯೪೯) ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿ
ಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಆಧಾರನಿಲಯೋ ಧಾತಾ ವೃಷ್ಟಿಹಾಸಃ
ಪ್ರಜಾಗರಃ || ಉರ್ದ್ವಗ ಸ್ಸತ್ಪಥಾ ಚಾರಃ ಸ್ತ್ರಾ
ಣದಃ ಪ್ರಣವಃ ಪಣಃ ||೧೦೧||

(೯೫೦ನೇ ನಾಮವು) ಆಧಾರನಿಲಯಃ,

ಓಮ|| ಆಧಾರನಿಲಯಾಯನಮಃ.

(ಕೆಂ|| ಭಾ) ಲೋಕಾಧಾರಭೂತಗಳಾದ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಪಂಚಭೂತ
ಗಳಿಗೂ ಆಧಾರನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಧಾರ್ಮಿಕರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ

ಪ್ಲವೋ ಆಧಾರಭೂತರಾಗಿರುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ವಿಬೀವಣ ಪಾಂಡವಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನಭೂತನಾಗಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಆಧಾರಭೂತನಾದ ಮೂಲ ರೂಪ ಯೋಗಿರುವ ಶ್ರೀಮನ್ನಾ ರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಲಯಿಸುವುದರಿಂದ “ಆಧಾರ ನಿಲಯಃ” ಎನ್ನು ಲ್ಪಡುವನು. ||೯೫೦||

(೯೫೦ನೇ ನಾಮವು) ಧಾತಾ,

ಓಮ್|| ಧಾತ್ರೇನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಅಧಾತಾ-ತಾನೇ ಸರ್ವಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತನಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣ ವಿಲ್ಲದವನು. (ಅಧವಾ) ಸಂಹಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪಾನಮಾಡುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇವನೂ ಧರ್ಮಾ ನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ಪದವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತವನು. ಎಂದರೆ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾನು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಅನ್ಯರನ್ನು ಕೂಡ ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು. ||೯೫೧||

(೯೫೧ನೇ ನಾಮವು) ಪುಷ್ಪಹಾಸಃ,

ಓಮ್|| ಪುಷ್ಪಹಾಸಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಮುಕುಳಾಕಾರವಾಗಿರುವ ಪುಷ್ಪಗಳ ವಿಕಾಸದಂತೆ ಇರುವ ಪ್ರಪಂಚ ರೂಪವಾದ ವಿಕಾಸಪುಷ್ಪವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿ ಯಾಗಿ ಭಗವದನುಭವ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳುವ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ತನ್ನ ಭೋಗ್ಯಾತಿಕಯ ವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. ||೯೫೨||

(೯೫೨ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಜಾಗರಃ,

ಓಮ್|| ಪ್ರಜಾಗರಾಯನಮುಃ.

(ಕಂ|| ಮ) ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುವಂತ ವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಕೃಪಿಸರನಾದವನು ಪೈರುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವಂತೆ ಭಕ್ತರನ್ನು ರಾತ್ರಿಹಗಲು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ಕಾಯುವಂತವನು. ||೯೫೩||

(೯೫೪ನೇ ನಾಮವು) ಊರ್ಧ್ವಗತಿ,
ಓಮ್ || ಊರ್ಧ್ವಗಾಯನಮಃ.

ಭಾ) ಸರ್ವರಿಗಿಂತಲೂ ಉಪರಿಭಾಗದಲ್ಲಿರುವಂತವನು. (ಮೆ) ಸರ್ವೋನ್ನತವಾದ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿರುವಂತವನು. ಇವನು ಸರ್ವಗತನಾಗಿ ದ್ವರೂ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ವಿಕೀರ್ಣಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರು. (ವಿ| ಭಾ) ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಇವನು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ:-ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಸರ್ವೋನ್ನತವಾದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. ||೯೫೪||

(೯೫೫ನೇ ನಾಮವು) ಸತ್ಪಥಾಚಾರಃ,
ಓಮ್ || ಸತ್ಪಥಾಚಾರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಮೆ) ಸತ್ಪುರುಷರ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವಂತವನು. ಎಂದರೆ:- ಸತ್ಪುರುಷರು ಆಚರಿಸುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಆರಿಸುವಂತವನೆಂದರ್ಥವು. (ವಿ| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಾನು ಉನ್ನತಸ್ವಭಾವನಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಫಲಭೂತವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ತನ್ನ ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೯೫೫||

(೯೫೬ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಣದಃ,
ಓಮ್ || ಪ್ರಾಣದಾಯನಮಃ.

(ಕಂ| ಭಾ) ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪರೀಕ್ಷಿದಾದಿಗಳನ್ನು ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದವನು. (ಮೆ) ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಬಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತವನು. (ವಿ| ಭಾ) ಕಬ್ಬಾದಿ ಹೃದ್ರವಿಷಯಗಳಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತರಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮೋಜ್ಜೀವನವನ್ನು ತರುವಂತವನು. ||೯೫೬||

(೯೫೭ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಾಣವಃ,
ಓಮ್ || ಪ್ರಾಣವಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಪರಮಾತ್ಮವಾಚಕವಾದ ಒಂಕಾರವು ಪ್ರಣವೆನ್ನುವು
ಡುವುದು. ಆ ಅಕ್ಷರದೊಡನೆ ಅಭೇದವಾಗಿ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವಂತವನು.
(ವಿ|| ಭಾ) ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರದಿಂದ ತನಿಗೂ ಚೇತನರಿಗೂ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸ್ವ
ಸ್ವಾಮಿಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ “ಮಾಂನಮಸ್ಕುರು”
ಎಂಬದಾಗಿ ತನ್ನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಬಗ್ಗುವಂತೆ ಮಾಡು
ವಂತವನು (ಮ) ಸರ್ವವೇದಸ್ತುತ್ಯನು. ||೯೫||

(೯೫)ನೇ ನಾಮವು) ಪುಣಃ,

ಓಮ್|| ಪುಣಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ವೈವಹಾರವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದವನಾದರೂ ವೈವಹಾ
ರವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. ಅದವಾ ವಾವನಗಳಾದ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಫಲಗಳೊಡನೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವಂತವನು (ವಿ|| ಭಾ)
ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಕ್ಕೂ ಅವರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ತಕ್ಕಂತೆ
ವೈವಹರಿಸುವಂತವನು. ||೯೫||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ (೧೦೦)ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಗದಾ
ಧಾರಾ ಪ್ರಹ್ಲಾದಾಧ್ಯಾ ವೀಶೇವತಃ | ತೇಷಾಂತು ನಿಲಯಃಸ್ಥಾನಂ “ಆ
ಧಾರಾನಿಲಯ” ಶ್ಲ (೯೫) ಸಃ || ಸ್ವಯಂಚರ್ಮಾ ಚಾರತ್ವಾ “ದಾ
ತೇ” (೯೫) ತಿಸರಿಕೀರ್ತೃತೇ | ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವಶಕ್ತೀನಾಂ ಸಾಯಂ
ಪುಷ್ಪ ವದಸ್ಯಮೈ | ಹಾಸೋಸ್ತಭೋಗ್ಯತೋಲ್ಲಾಸಃ “ಪುಷ್ಪಹಾಸ”
(೯೫) ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ || ರಾತ್ರಿದಿವಂ ಪ್ರಜಾಗರಿಸಸ್ಯೇಷ್ಯವ ಕೃಷೀ
ವಲಃ | ಭಕ್ತೇಷುಸಿತರಾಂಯೋಸೌ “ಪ್ರಜಾಗರ” (೯೫) ಇಹೋ
ಚ್ಯತೇ || ಯೋಸೌಸ್ವಭಾವತಸ್ತುಂಗ “ಉರ್ದ್ವಗಃ” (೯೫) ಪರಿಕೀ
ರ್ತಿತಃ | “ಸತ್ಪಥಾಚಾರ” (೯೫) ಇತ್ಯುಕ್ತಸನ್ಮಾತೃಗೀತಪ್ಪವರಂ
ನಾತ್ || ಕಾನಾದಿ ವಿಷಯವ್ಯಾಪ್ತೌ ನಷ್ಪತ್ಯಜೈಃ ಕೃಪಿವಶಾತ್ |
ಸದಾತ್ಮೋ ಜ್ಞೇವನಂಯೋಸೌ ದದಾತಿ “ವೃಣಾಪಿ” (೯೫) ಸ್ತು
ತಃ || ಆತ್ಮಜ್ಞೇವನಸಂಬಂಧ ಮುದೋದ್ಯ ಪ್ರಣವೇನಪೃ | ವಾದಾ
ರವಿಂದಯೋಸ್ತಾನ್ಯೈಃ ಪ್ರಣಾಮಯತಿನಿತ್ಯತಃ || “ಪ್ರಣವ” (೯೫)

(ಕಂ|| ಮ) ಒಬ್ಬನಾದ ಆತ್ಮನು. ಎಂದರೆ :—(ವಿ|| ಭಾ) ಚೇತನಾಚೇತ ವರಗಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಶೇಷಿಯೂ ಭೋಕ್ತಾ ಆಗಿಯೂ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತವನು. ||೯೬೫||

(೯೬೬ನೇ ನಾಮವು) ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾತಿಗಃ,

ಒಮ್|| ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾತಿಗಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಹುಟ್ಟುವುದು ಸಾಯುವುದು ಮೃದ್ಧಿಕೊಂಡುವುದು ಹ್ವಯಿಸುವುದೆಂಬೆದೇ ಮೊದಲಾದ ವಡ್ಡಾವ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾರಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹೀಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜೇತನಾಚೇತನಗಳ ಧರ್ಮಗಳಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿವಿನಾಶಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಿದವನು ||೯೬೬||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ “ ಪರಮಾರ್ಥತ್ರಯಾ ಸಾರ ಪ್ರತ್ಯಾಯಕತಯಾ ಸ್ವಯಂ | “ ಪ್ರಮಾಣ ” (೯೫೯) ಮಿತಿವಿಖ್ಯಾತ ಸ್ಪಷ್ಟಾರೋಮನುರುತ್ತಮಃ || ಯಸ್ತನ್ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರತೀಯಂತೆ ಪ್ರಾಣಾಜೀವಾ ಸ್ವದಾಗ್ರಜೇ | ಶಕುಂತಾ ಇವನೀಡೇಖಸ “ಪ್ರಾಣನಿಲಯಃ” (೯೬೦) ಸ್ತೃತಃ || ತಾನ್ಮಾತೃವದ್ಧಾರಯತಿ “ ಪ್ರಾಣಧೃತ್ ” (೯೬೧) ಸಸ್ಮೃತೋಬುಧೈಃ | ಜೀವಯತ್ಯನ್ನ ವಜ್ಜೀವಾನುಕೃತಃ “ ಪ್ರಾಣಜೀವನಃ ” (೯೬೨) || ಸಾರಾಂಶಭೂತೋ ಜಗತೋ ಯೋಸಾ “ತತ್ತ್ವ” (೯೬೩) ಮಿತಿಸ್ತೃತಃ | ವೇತ್ತಿಯಸ್ಸವತ್ತನಸ್ತತ್ತ್ವಂ “ ತತ್ತ್ವವಿತ್ ” (೯೬೪) ಸಚಕದ್ಯತೇ || ಶೇಷೀಭೋಕ್ತಾಭಿಮಾನೀಚ ವಿಕಶ್ಚಿದ ಚೇತೋಸ್ತುಯಃ | “ ವಿಕಾತ್ಮಾ ” (೯೬೫) ಇತಿಸಸ್ಮಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪಾಣ ಪ್ರದೋಮನಃ || ಚಿದಚಿದ್ಧರ್ಮ ಹೀನೋಯೋ “ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ಜರಾತಿಗಃ” (೯೬೬) ಎಂಬಂತೆ ವಿನೈತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ಮೂ || ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಸ್ತುರು ಸ್ತಾರ ಸ್ವವಿತಾ ಪ್ರಸಿತಾಮಹಃ | ಯಜ್ಞೋ ಯಜ್ಞಾಪತಿ ರ್ಯ ಜ್ವಾ ಯಜ್ಞಾಂಗೋ ಯಜ್ಞವಾಹನಃ ||೧೦೮||

(೯೬೭ನೇ ನಾಮವು) ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಸ್ತುರುಃ,

ಒಮ್|| ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಸ್ತುರವೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) “ಅಗ್ನೌ ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಃ ಸುಮ್ಯಾ ಗಾದಿತ್ಯಮುಪದಿ
ವೊತೆ | ಅದಿತ್ಯಾಜ್ಞಾಯತೇವೈಷ್ಟಿ ರ್ವೌಷ್ಟೀರನ್ನಂತತಃ ಪ್ರಜಾಃ”
(೩||೩೬)ನಿಂಬೀ ಮನುವಚನದಂತೆ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಲೋಕಗಳು ಮೂ
ರೂ ಶುಕ್ರನೆನ್ನಲ್ಪಡುವುದು ಬಹ್ವೃಚರು ಹೇಳುವರು. ಅವರು
ಹೋಮಾದಿಗಳಿಂದ ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ದಾಟುವರು ಆದುದರಿಂದ
ಅವರಿಗೆ ತಾರಕನಾದವನು ಈ ನಾಮದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. ಅಥವಾ
ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವಾ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಲೋಕತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾದ ಸಂ
ಸಾರವೃಕ್ಷವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವದು. ಇಂತಹ ಲೋಕತ್ರಯಗಳನ್ನು ವೃಕ್ಷ
ದಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತವನು. (ಮ) ಈ ಲೋಕತ್ರಯಗಳಿಗೆ ಕಾರ
ಣನು (ವಿ|| ಭಾ) ಮಾರ್ಗಸ್ಥಗಳಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಭೂತವಾದ
ಮಹಾ ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಲೋಕತ್ರಯವರ್ತಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಕೋ
ಟಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಭೂತನು. ||೯೬೩||

(೯೬೪ನೇ ನಾಮವು) ತಾರಕ,
ಒಮ್|| ತಾರಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಅವರುಗಳಿಗೆ ಸಂಸಾರತಾರಕನು ಅಥವಾ (ಕಂ||
ಮ) ಪ್ರಣವಾಹರಸ್ವರೂಪನು. ||೯೬೪||

(೯೬೫ನೇ ನಾಮವು) ಸವಿತಾ,
ಒಮ್|| ಸವಿತ್ರೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಸರ್ವಲೋಕಕ್ಕೂ ತಂದೆಯಾದವನು. (ಮ) ಸ
ವಿತಾ ಎಂದು ಪಾಠವಿರುವದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ||೯೬೫||

(೯೬೬ನೇ ನಾಮವು) ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ,
ಒಮ್|| ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ|| ಮ) ಸರ್ವರಿಗೂ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮ
ನಿಗೂ ತಂದೆಯಾದವನು ||೯೬೬||

(೯೨೧ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಾಕಿ,

ಓಮ್ || ಯಜ್ಞಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಯಜ್ಞಾಸ್ವರೂಪನು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನಾರಾಧಿಸುವಿಕೆ ಎಂಬ ಸಮೃದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದವರು ಅಂತಹ ಆರಾಧನರೂಪವಾದ ಸಂಕತ್ತನ್ನು ಕೊರಿದರೆ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜಪಯಜ್ಞಾವೆಂಬ ಆರಾಧನಾರೂಪವಾಗಿರುವಂತವನು ||೯೨೧||

(೯೨೨ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಾಪತಿಃ,

ಓಮ್ || ಯಜ್ಞಾಪತಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮು) ಯಜ್ಞಾರಹ್ತಕನು ಅಥವಾ (ಮು) ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು. (ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಆರಾಧನಕ್ಕೆ ಫಲಪ್ರದನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪತಿಯಾದವನು ||೯೨೨||

(೯೨೩ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಾ,

ಓಮ್ || ಯಜ್ಞಾನೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನ ಆರಾಧನರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಕಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ತಾನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದರಿಂದ (ಶಂ|| ಮು|| ವಿ) ಯಜಮಾನರೂಪನಾಗಿ ಇರುವಂತವನು. ||೯೨೩||

(೯೨೪ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಾಂಗಃ,

ಓಮ್ || ಯಜ್ಞಾಂಗಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರನುಷ್ಠಿಸುವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಕೂಡ ತನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತವನು (ಶಂ|| ಮು) ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗಿವುಳ್ಳ ವರಾಹಮೂರಿಯು. ಇಲ್ಲಿ “ವೇದವಾದೋಯೂ ಪದಂಪ್ಪ್ರಕೃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷ್ಯೋದಾಹೃತವಾದ ಹರಿವಂಶ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನರಿಯಬೇಕು. ||೯೨೪||

(೯೭೫ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞವಾಹನಃ,
ಓಮ್ || ಯಜ್ಞವಾಹನಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡಿಸುವಂತವನು. (ಶಂ|| ಭಾ) ಫಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ವಹಿಸುವಂತವನು. ||೯೭೫||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ “ ಭೂತಾದಿಭಿರ್ಲಕ್ಷಿತಾನಾಂ ಜೀವಾನಾಂ ಯಸ್ಯಮಾಶ್ರಯಃ | “ ಭೂರ್ದೈವಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ತುರು ” (೯೭೭) ಸ್ವಸ್ಯಾದ್ಭೂತಾರ್ಣಸ್ಯರ್ವದೋಮನಃ || ಸಂಸಾರ ಕಾರಣಾತ್ತೇವಾಂ “ ತಾರಃ ” (೯೭೮) ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಸದಾ | ಸಾಕ್ಷಾಜ್ಜನಯಿತಾಯೋ ಸಾ ಸರ್ವಸ್ಯ “ ನವಿತಾ ” (೯೭೯) ಸ್ತೃತಃ || ಪಿತಾಮಹಸ್ಯ ಜನಕಃ “ ಪಿತಾಮಹ ” (೯೮೦) ಉಚ್ಯತೇ | ಜಸಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪತವ್ಯ “ ದ್ಯುಜ್ಞ ” (೯೮೧) ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಬುದ್ಧೇಃ || ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಫಲದೋ ಯಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ “ ದ್ಯುಜ್ಞಸತಃ ” (೯೮೨) ಸ್ತೃತಃ | ಅಶಕ್ಂತು ಸ್ವಯಂ ಯಸ್ಯಾತಂ “ ಯಜ್ಞೇ ” (೯೮೩) ತಿ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ || ಶೇಷಶ್ಚಕ್ರ ಕೃತೋ ಯಜ್ಞೋ ಯಸ್ಯ “ ಯಜ್ಞಾಂಗ ” (೯೮೪) ಉಚ್ಯತೇ || ತೇವಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಧಿಕಾರಾದಿ ದಾನಾತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ “ ದ್ಯುಜ್ಞವಾಹನಃ ” (೯೮೫) ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನ ಕಾಣಬೇಕು.

ಮೂ|| ಯಜ್ಞಾಭೃ ದ್ಯುಜ್ಞಾಕೃ ದ್ಯುಜ್ಞೋ ಯಜ್ಞಾ
ಭು ಗ್ಯಜ್ಞಾಸಾಧನಃ | ಯಜ್ಞಾಂತಕೃ ದ್ಯುಜ್ಞಾ
ಗುಹ್ಯ ಮನ್ನ ಮನ್ನಾದವಿವಚ ||೧೦೫||

(೯೭೬ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಾಭೃತ್,
ಓಮ್ || ಯಜ್ಞಾಭೃತೇನಮಃ

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವರನುಪಿಸ್ತುವ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಪವುಂಟಾದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ತನಿಗೆ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವು

ದರಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವಂತವನು. “ ಪ್ರಮೋದಾ
ತ್ಕುರ್ವತಾಂ ಕರ್ಮ ಪ್ರಜ್ಯವೇತಾಧ್ಯರೇಮಯತ್ | ಸ್ಮರಣಾದೇವತತ್ವ
ಪೋ ಸ್ಪರ್ಶಾಣ್ಯಾಸ್ಯಾದಿತಶ್ಚುಕ್ತಿಃ” ಎಂಬೀ ಪ್ರಮೋದಾವನ್ನು ರಿಯಬೇಕು.
(ಕಂ|| ಮ) ಯಜ್ಞವನ್ನು ಭರಿಸುವಂತವನು. ಅಥವಾ ರಕ್ಷಿಸುವಂ
ತವನು. ||೯೭೬||

(೯೭೭ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಾಕೃತ್,
ಓಮ್|| ಯಜ್ಞಾಕೃತೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಮೊದಲು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸೃ
ಷ್ಟಿಸಿದವನು. (ಕಂ|| ಭಾ) ಪ್ರಸಂಚದ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ
ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಭೇದಿಸುವಂತವನು. ||೯೭೭||

(೯೭೮ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞೇ,
ಓಮ್|| ಯಜ್ಞೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ವಿ) ಭಗವದಾರಾಧನರೂಪಗಳಾದ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಶೇಷಿಯು.
ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯು. (ಮ) ಯಜ್ಞವುಳ್ಳವನು. ||೯೭೮||

(೯೭೯ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಾಭುಕ್,
ಓಮ್|| ಯಜ್ಞಾಭುಜೇನಮಃ.

(ಕಂ|| ಮ|| ವಿ) ಅಂತಹ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಭುಜಿಸುವಂತವನು, ಅಥ
ವಾ ಪರಿಪಾಲನ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೯೭೯||

(೯೮೦ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಸಾಧನಃ,
ಓಮ್|| ಯಜ್ಞಸಾಧನಾಯನಮಃ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಫಲದಿಂದ ಯಜ್ಞವನ್ನು
ಸಾಧಿಸುವಂತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ ತ

ನ್ನು ಪೂಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಪೂಪ್ತಿಸರ್ವ್ಯಂತವಾಗಿ ಯು
ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತವನು. ||೯೮೦||

(೯೮೧ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಾಂತಕೃತ್,
ಓಮ್|| ಯಜ್ಞಾಂತಕೃತೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನವು ತನ್ನ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದ
ಕ್ಕೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. (ಶಂ|| ಭಾ) ಯಜ್ಞಾನೆಲವನ್ನು
ಉಂಟುಮಾಡುವಂತವನು. ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣಾಯತಿ ಎಂಬ ವೈಷ್ಣವೀ
ಖ್ಯುಕ್ತಕಂಸನದಿಂದ ಯಜ್ಞಾಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು.
||೯೮೧||

(೯೮೨ನೇ ನಾಮವು) ಯಜ್ಞಗುಹ್ಯಂ,
ಓಮ್|| ಯಜ್ಞಗುಹ್ಯಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯತಮವಾದ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಸ್ವರೂ
ಪನು. ಅಥವಾ ಫಲಾಭಿ ಸಂಧಿರಹಿತವಾದ ಯಜ್ಞಾನು. ಅಭೇದೋಪ
ಚಾರದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಯಜ್ಞಗುಹ್ಯವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವದು. (ವಿ|| ಭಾ) ತಾ
ನು ಫಲಾಭಿಸಂಧಿ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವ
ನಂತೆ ಪುರೋಡಾಶಾದಿಗಳಾದ ಯಜ್ಞಸಂಬಂಧವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಭು
ಜಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದುವದರೊಡನೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೆಂಬೀ
ಅಂಶವನ್ನು ಯಜ್ಞವಿಧಿಯೇ ಮೊದಲಾದುದನ್ನು ಅರಿತವರಿಗಲ್ಲದೆ ಇತರ
ರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿದುವಂತವನು. ||೯೮೨||

(೯೮೩ನೇ ನಾಮವು) ಅನ್ನಂ,
ಓಮ್|| ಅನ್ನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) “ಅದ್ಯತೇತಿಚ ಭೂತಾನಿ ತಸ್ಮಾದನ್ನಂ ತದುಚ್ಯತೆ”
ಎಂಬೀ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ಭುಜಿಸುವಂ
ತವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂ

ತಹ ಕೆತ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಿಗೆ ಅನ್ನದಂತೆ ಧಾರಕವಾಗಿರುವಂತವನ್ನು,
||೯೪೩||

(೯೪೪ನೇ ನಾಮವು) ಅನ್ನಾದತಿ,

ಓಮ್ || ಅನ್ನಾದಾಯನಮತಿ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವರುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಭುಜಿಸುವಂತವನು.
(ಕಂ|| ಭಾ) ಅನ್ನವನ್ನು ಭುಜಿಸುವಂತವನು 'ಅನ್ನಾದತಿ' ಎನ್ನುವುದು
ವನು. ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಅನ್ನದರೂಪದೊಡನೆ ಅಗ್ನಿವೇದೋ
ಮಾತ್ರಕವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ 'ಎವಮತಿ' ಎಂದು ಹೇ
ಳುವರು ||೯೪೪||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ "ಪೂರ್ಣಾಯತಿ ಸ್ವಸ್ತೃತಿಭ್ಯಾಂ
ವಿಫಲಾಯಜ್ಞಾಮಪ್ಯುತ | ಪುಷ್ಣಾತಿ "ಯಜ್ಞಾಭ್ಯ" (೯೩೬) ತ್ಸಸ್ಯಾ
ತ್ಸಪ್ತಾಣೋ ಮನುರುತ್ತಮಃ || ಜಗದ್ಧಿತಾಯ ಕೃತವಾನ್ಯಜ್ಞಮಾ
ದೌನ "ಯಜ್ಞಾಕೃತ್" (೯೩೭) | ಯಸ್ಯರ್ವೇಷಾಂತು ಯಜ್ಞಾನಾಂ
ಶೇಷೇ "ಯಜ್ಞೇ" (೯೩೮) ತಿ ಕಧ್ಯತೇ || ಭುಂಕ್ತೇತಾನ್ಯಾಭೋಜ
ಯತಿ "ಯಜ್ಞಾಭುಕ್" (೯೩೯) ಸಚಕಧ್ಯತೇ | ಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ಸಿದ್ಧುಲ
ಸಾಯೋಯ ಸಸ್ಯಾ "ದ್ವಜ್ಞಸಾಧನಃ" (೯೪೦) || ಸಮಾಪ್ತಂಚೈವ
ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಸ್ವತತ್ತ್ವ ಜ್ಞಾನತಃಕ್ಷಣಾತ್ | ನಿರವೇಕ್ಷಂ ಯಃಕರೋತಿ ಸ
"ಯಜ್ಞಾಂತಕೃ" (೯೪೧) ದುಚ್ಯತೇ || ಯಸ್ತುರ್ವಯತಿಯಜ್ಞೇಮ
ನಿತ್ಯತೃಪ್ತೋಪ್ಯ ತೃಪ್ತವತಿ | ಪುರೋಡಾಶಾದಿಕಂಭುಕ್ತಾಂ ತೃಪ್ಯನ್
ನ್ಯಾನಿಸ್ತೀವತಃ || ತದ್ಯಜ್ಞವಿಧಿಗತ್ಯಾದಿ ವಿದವನವಿದಂತಿ || ನಸೂಲ
ಬುದ್ಧಯಸ್ತಸ್ಮಾತ್ "ದ್ಯಜ್ಞಗುಹ್ಯ" (೯೪೨) ಮಿತಿಸ್ತೃತಿಃ || ಏವಂ
ನಿಷ್ಪಾದಿತಾನಂತ ಭೋಕ್ತೃಶಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತೈಃ | ಭುಜ್ಯತೇಯ ಸದಾ
ಕಾಲಂ ನೋ "ಽನ್ಯ" (೯೪೩) ಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಬುದ್ಧೈಃ || ಯಃಕರೋತಿ
ತಥಾಭುಂಕ್ತೇ ಸ್ವಯಂನೋ "ನ್ಯಾದ" (೯೪೪) ಈರಿತಿ || "ಎಂಬಂ
ತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು

ಮೂ|| ಆತ್ಮಯೋನಿ ಸ್ವಯಂಜಾತೋ ವೈಖಾನ
ಸ್ಸಾಮಗಾಯನಃ | ದೇವಕೀನಂದನ ಸ್ಸಪ್ತಾ
ಕ್ಷಿತಿಶಃ ಪಾಪನಾಶನಃ ||೧೦೬||

(೯೪೫ನೇ ನಾಮವು) ಆತ್ಮಯೋಗಿನಿ,
ಓಮ್ || ಆತ್ಮಯೋಗನಯೋನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಆತ್ಮಯೋಗಿನಿ ಎಂದರೆ ;—ಉಪಾದಾನಕಾರಣವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಹಾಲಿನೊಡನೆ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ಭೋಕ್ತಾ (ಜೀವರು) ಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತವನು. (ಮ) ಕಾರಣಾಂತರವಿಲ್ಲದನು. ||೯೪೫||

(೯೪೬ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ವಯಂಜಾತಃ,
ಓಮ್ || ಸ್ವಯಂಜಾತಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮ) ಯಾರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾಗದೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದವನು. (ಶಂ) ಇದರಿಂದ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣವೂ ಅವನೇ ಎಂದು ನೂಚಿತವಾಯಿತು. ||೯೪೬||

(೯೪೭ನೇ ನಾಮವು) ವೈಖಾನಕಃ,
ಓಮ್ || ವೈಖಾನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಮ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಗದವನು. ವರಾಹಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಾತಾಳವಾಸಿಯಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಗದವನೆಂದರ್ಥವು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವತರಿಸಿ ಸಂಸಾರದುಃಖವನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಶಬ್ದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೯೪೭||

(೯೪೮ನೇ ನಾಮವು) ಸಾಮಗಾಯನಃ,
ಓಮ್ || ಸಾಮಗಾಯನಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವುದೆಂಬ ಮೆಧುಪಾನದಿಂದ “ಹಾವು! ಹಾವು! ಹಾವು” ಎಂಬ ಸಾಮಗಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮುಕ್ತ ಪುರುಷರುಳ್ಳವನು. (ಶಂ|| ಮ) ಸಾಮಗಾನ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೯೪೮||

೫೪೫

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ . ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ

(೯೪೯ನೇ ನಾಮವು) ದೇವಕೀನಂದನಃ,

ಓಮ್ || ದೇವಕೀನಂದನಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ವೈಭವವುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಾರು ? ಎಂದರೆ:—ಪರಾವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲವು, ದೇವಕೀಕುಮಾರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು. ||೯೪೯||

(೯೫೦ನೇ ನಾಮವು) ಸ್ತವ್ನಾ,

ಓಮ್ || ಸ್ತವ್ಯೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಪರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತವನೂ ಇವನೇ. (ಶಂ) ಸರ್ವವೂ ತಾನೇ. ಇದಕ್ಕೆ “ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ ಕುಕ್ರಾಣಿಚ ಯಾನಿಲೋಕ ತ್ರಯೋ ಲೋಕಾಲೋಕ ಪಾಲಾಸ್ತ್ರಯಾಚ| ತ್ರಯೋ ಗ್ನು ಯಶ್ಚಾಹುತಯಶ್ಚ ಪಂಚ ಸರ್ವೋದೇವಾ ದೇವಕೀ ಪುತ್ರವಿವ ” ಎಂಬೀ ಭಾರತ ವಚನವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ||೯೫೦||

(೯೫೧ನೇ ನಾಮವು) ಕ್ಷೀತೀಶಃ,

ಓಮ್ || ಕ್ಷೀತೀಶಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಭೂಮಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದ ದಾಕರಧಿರಾಮನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಕರದಿಂದ ಭೂಭಾರವೇ ನೋಡಲಾದ ಭೂದೇವಿಯ ಕವ್ವೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದವನು. ||೯೫೧||

(೯೫೨ನೇ ನಾಮವು) ಪಾಪನಾಶನಃ,

ಓಮ್ || ಪಾಪನಾಶನಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನು. ಇದರ ಕ್ರಮವು “ ಪಕ್ಷೋಪವಾಸಾದ್ಯುತ್ಪಾಸಂ ಪುರುಷಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಕೃತಿ| ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಶತೇ ನೈವ ತತ್ಪಾಪಂ ನಶ್ಯತೇನ್ನಾಣಾಂ || ಪಾ

ಣಾಯಾಮು ಸಹಸ್ರೇಣ ಯತ್ಪಾಪಂ ನಶ್ಯತೇನ್ಯಥಾಂ | ಹೃಣಮಾತ್ರೇಣ
ತತ್ಪಾಪಂ ಹರೇರಾಧ್ಯನಾತ್ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ” ಎಂಬುದಾಗಿ ವೈದ್ಯಕಾತಾ ತಪ
ಸ್ತೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು

(ಇದರ ಅರ್ಥವು :-೦೫ ದಿನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷವು ಇಂತಹ ಪಕ್ಷೋಪ
ವಾಸದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪಾಪಗಳು ವಿನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವುವೋ ಅಷ್ಟು,
ನೂರು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳಿಂದ ನಶಿಸುವುವು. ಹೀಗೆಯೇ ನಹಸ್ರ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗ
ಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ಪಾಪಗಳು ನಶಿಸುವವೋ ಅಷ್ಟು ಪಾಪಗಳೂ ಹೃಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪ
ಟ್ಟ ಹರಿಧ್ಯಾನದಿಂದ ನಶಿಸುವುದೆಂದರ್ಥವು)

(ವಿಭಾ)ತಾನು ಮಾಡುವ ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆಗಳ ಕಳವು, ರಾಸಕೀಡೆ,
ಮೊದಲಾದ ನಾನಾವಿಧಗಳಾದ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಕಥಾ
ನೃತಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗುಂಟಾಗಿರುವ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಪಾಪಗಳನ್ನು
ನಾಶಪಡಿಸುವಂತವನ್ನು. ||೯೯೦||

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ “ ಭೋಕ್ತಾರಮಾತ್ಮನಾನಿತ್ಯಂ
ಯೋಯೋಜಯತಿ ಸರ್ವದಾ | “ ಆತ್ಮಯೋನಿ ” (೯೪೫) ಸ್ವಚೈವೋ
ಕ್ತೌವ ಸ್ವರ್ಣ ಸ್ಪುಖಭೋಗದಃ || ಜಾತೋಯೋಸೌ “ ಸ್ವಯಂ ಜಾ
ತಃ ” (೯೪೬) ಪ್ರಾರ್ಥನಾದ್ಯನಪೇಕ್ಷಯಾ | ಜನಿತ್ವಾ ಭವದುಃಖಂ
ಯೋ. ವಿವಿಧಂ ಸ್ವನತಿಸ್ವತಃ || “ ಮೈಖಾನ ” (೯೪೭) ಸ್ವಚನಿರ್ದಿಷ್ಟ
ಸ್ವಪ್ನಾರೋ ಲಿಖಿಲದುಃಖಹಾ | ಸ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಧುಪಾನೇನ ನಿರತಾ
ಸ್ನಾನಮಗೀತಿಮಾ || ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಾಸ್ತಂತಿಯಸ್ಯ ಸಖಾತ್ಮ “ ಸ್ನಾನಮಗಾ
ಯನಃ”(೯೪೮)|| ಬೇವಕ್ಕಾಸ್ತನಯತ್ವೇನ ಪರಾವಸ್ಥಃ ಪ್ರಜಜ್ಞಿವಾ||
ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದವರೋ ಯೋಸೌ “ ದೇವಕೇನಂದನಃ ” (೯೪೯) ಸ್ತೃತಃ|
ಪರಾವಸ್ಥಾಂ ಪ್ರಪನ್ನೋಸೌ “ ಸ್ಪಷ್ಟಾ ” (೯೫೦) ಇತಿ ಸರ್ವನಾತ್ಪ್ರಕೃತಃ||
ಭೋಭಾರಕ್ಲೇಶಹಾರೀಯಃ “ ಕ್ಷೀತೀಶ ” (೯೫೧) ಸ್ವಚಕಧ್ಯತೆ | ದೇವಕೇ
ತನಯತ್ವೇನ ಪ್ರಪನ್ನಾನಾಂ ವಿಶೇಷತಃ || ಬಾಹ್ಯಾಂತಕೃತ್ಪ್ರಸಂಹಾರೀ
ಯಸ್ಯಸ್ಯಾ “ ತ್ವಪನಾಶನಃ ” (೯೫೨) || ” ಎಂಬಂತೆ ವಿನೈತಿಯನ್ನು
ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂ|| ಶಂಖಭೃ ನ್ನಂದಕೀ ಚಕ್ರೇ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವಾ
ಗದಾಧರಃ|| ರಥಾಂಗಪಾಣಿ ರಕ್ಷೋಭ್ಯ ಸ್ಪರ್ವಹ್ರ
ಹರಣಾಯುಧಃ ||೧೦೭||

(೯೯೩ನೇ ನಾಮವು) ಶಂಖಭೃತ್,
ಓಮ್|| ಶಂಖಭೃತೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಭೂತಾದಿಯಾದ ಅಹಂಕಾರಾತ್ಮಕವಾದ ಪಾಂಚಜನ್ಯ
ವೆಂಬ ಶಂಖವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾರ
ಮೈಶ್ವರ್ಯಸೂಚಕವಾದ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ;—ಶಂ
ಖಭೃಕ್—ತನ್ನ ತುಟಿ ಎಂಬ ಪ್ರವಾಳಾಮೃತದಿಂದ ಪಾಂಚಜನ್ಯವನ್ನು
ಕಬ್ಬಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತವನು. ||೯೯೩||

(೯೯೪ನೇ ನಾಮವು) ನಂದಕೀ,
ಓಮ್|| ನಂದಕೀನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ವಿದ್ಯಾಮಯವಾದ ನಂದಕವೆನ್ನು ಲ್ಪಡುವೆ ಖಡ್ಗವನ್ನು
ಆಧವಾ (ಮ) ಮಣಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಇದು ನನ್ನನ್ನು
ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದೆಂದು ಪರಮಪುರುಷನಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸ
ಲ್ಪಡುವ ನಂದಕವೆಂಬ ಖಡ್ಗವುಳ್ಳವನು. ||೯೯೪||

(೯೯೫ನೇ ನಾಮವು) ಚಕ್ರೇ,
ಓಮ್|| ಚಕ್ರೇನೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಮನಸ್ತತ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಸುದರ್ಶನವೆಂಬ ಚಕ್ರವುಳ್ಳ
ವನು. ಅಥವಾ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರಪ್ರವರ್ತಕನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಸರ್ವಕಾಲದ
ಕ್ಷಿಯು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದೂತಮ್ಮ ಪರಿಜನಗಳಾದ ದೇವತೆ
ಗಳಿಗೆ ವಿಶೋಧಿಗಳಾಗಿ ಬರುವ ಅಸುರಾಕ್ಷಸರ ರಕ್ತದಿಂದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ
ಜ್ವಾಲಾಯುಕ್ತವೂ ಆದ ಚಕ್ರವನ್ನು ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಏಡಿದವನು. ||೯೯೫||

(೯೯೬ನೇ ನಾಮವು) ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವಾ,
ಓಮ್ || ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವನೇನಮಃ.

(ವಿ|| ಶಂ|| ಮ) ಆರೋಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಗ್ಗವುಳ್ಳ ಟಂಕಾರಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ಬಾಣವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಶತ್ರುಸಂಹಾರಕವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಯಾ ಗಿರುವ ಅಹಂಕಾರಾತ್ಮಕವಾದ ಶಾಂಠವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ||೯೯೬||

(೯೯೭ನೇ ನಾಮವು) ಗದಾಧರಃ,
ಓಮ್ || ಗದಾಧರಾಯನಮಃ.

(ವಿ|| ಭಾ) ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುವಾಗ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅಗ್ನಿ ಖಂಡವನ್ನು ಎಸೆಯುವುದರಿಂದ ಶತ್ರುಸಂಹಾರಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ತನಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊಡುವ (ಶಂ) ಬುದ್ಧಿತ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಕೌಪೋದಕೇ ಎಂಬ ಗದೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನು. ||೯೯೭||

(೯೯೮ನೇ ನಾಮವು) ರಥಾಂಗಪಾಣಿಃ,
ಓಮ್ || ರಥಾಂಗಪಾಣಯೇನಮಃ.

(ಶಂ|| ವಿ|| ಮ) ಚಕ್ರಪಾಣಿಯು (ವಿ|| ಭಾ) ಹಿಂದೆ ಚಕ್ರ ಎನ್ನುವಾಗ ಸ್ವಸ್ಥಿಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಚಕ್ರವು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತದೋಷವಿಲ್ಲವು. ||೯೯೮||

(೯೯೯ನೇ ನಾಮವು) ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಾಃ,
ಓಮ್ || ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಾಯನಮಃ

(ಶಂ|| ಭಾ) ಚಕ್ರಪಾಣಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಯಾರಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡದವನು. (ವಿ|| ಭಾ) ಶರಣಾಗತರಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡು

ಗುರುವರಬ್ಬಂಟಾದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆ ಯಿಂದಲೂ ಕೂಡ
ವ್ಯಾಕುಲಪಡಿಸದವನು. ||೯೯೯||

(೧೦೦೦ನೇ ನಾಮವು) ಸರ್ವಪ್ರಹರಣಾಯುಧಃ,
ಓಮ್ || ಸರ್ವಪ್ರಹರಣಾಯುಧಾಯನಮಃ.

(ಶಂ|| ಭಾ) ಇಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಚಕ್ರಾಯುಧ ಮಾತ್ರವೇ
ಇರುವುದಿಲ್ಲವು ; ಕಿಂತು ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ಶತ್ರು ಸಂಹಾರಕಗಳಾಗಿರುವ
ಆಯುಧಗಳಿರುವವು. ಮತ್ತು (ನೃಸಿಂಹಾದ್ಯವತಾರಗಳಲ್ಲಿ) ನಖಾದಿ
ಗಳು ಕೂಡ ಇವನಿಗೆ ಆಯುಧಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ‘ ಸ್ವಪ್ರ
ಹರಣಾಯುಧಃ ’ ಎಂಬ ವಚನವು “ ಏಷಸ್ವೇತ್ಯರಃ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ
ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯೇತ್ಯರ
ತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು. (ವಿ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ
ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವಂತವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಮಸ್ತವುಗಳನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ನಾಶಪಡಿ
ಸುವಂತವುಗಳೂ ಸಂಖ್ಯಾತೀತಗಳೂ ಅಪಾರವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವು
ಗಳೂ ತನಿಗೆ ತಕ್ಕವುಗಳೂ ಅಪರಿಚ್ಛೇದ್ಯಗಳೂ ಇವು ಆಭರಣಗಳೂ
ಎಂಬದಾಗಿ ಸಂದೇಹಿಸತಕ್ಕವುಗಳೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಯೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವ
ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಶ್ರಿತರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದೆಂಬ ದೀರ್ಘವಾದ ಸತ್ಯ
ಯಾಗದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತಗಳೂ ಸರ್ವೈತ್ಯರೈವ ಸರ್ವತಾದಿಗಳ ಸರ್ವಭಾರ ನಿರಾಸ
ಹಕಗಳೂ ಆದ ಇತರ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳುಳ್ಳವನು.

ಈ (೧೦೦೧ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ದಿವ್ಯ ನಾಮಗ
ಳಿಗೆ “ ಶಂಖಭೈ ” (೯೯೯) ತ್ವರಮೈತ್ಯರೈವ ಲಕ್ಷಣಾಯುಧ ಧಾರಣಾತ್ |
ನಂದ್ಯಾನ್ತಾಮಯಮಿತ್ಯೇವಂ ಪ್ರಾರೋಢ್ಯಭಗವತಾಪಿಯಃ || ಸನಂದ
ಕೋನಿತ್ಯಯೋಗೀ ಯಸ್ಯಾಸೌ “ನಂದಕೇ ” (೯೯೮) ಸ್ತೋತಃ | ಸರ್ವರ
ಹೋತಿಸುರಚ್ಛೇತಾ ನಿತ್ಯಂಚಕೇಣಯೋಗತಃ | “ ಚಕ್ರೇ ” (೯೯೫)
ತಿಕದ್ಯತೆ ಸಮ್ಯಗ್ವತ್ಸರೈಶ್ಚತುನಾಶಕಃ | ಶಾಂರಾಗ್ವ್ಯಂ ಧನುರಸ್ಯೇತಿ
“ ಶಾಂರಗಧನ್ವಾ ” (೯೯೬) ಪ್ರಕೀರ್ಮಿತಃ || ಕೌಮೋದಕೇ ಧಾರಣಾಶ್ಚ
“ ಗದಾಧರ ” (೯೯೭) ಇತಿರೀತಃ | ಯದೋಚಿತಂ ರಥಾಂಗಂಚ ಪಾಣಾ

ಯ ಸ್ಯಾಸ್ತಿನಿತ್ಯತಃ || “ ರಥಾಂಗಪಾಣಿ ” (೯೯೪) ರಾಖ್ಯಾತೋನವಾ
ರೋ ಭಯನಾಕಕಃ | ಅಭಯಪ್ರದಾನ ನಿಯಮ ದಾಡ್ಯಾದಿಪಚ ನಿತ್ಯ
ತಃ | ಅಜಾಲೃ ಸ್ವಮಹಿಮಾಪಿ “ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯ ” (೯೯೯) ಇತಿಕ್ಲಿರಿ
ತಃ || ಪಾದಮೂಲಂ ಪ್ರಪನ್ನಾ ನಾಂ ಭಕ್ತಾನಾಂಜಾಪಿ ನಿತ್ಯತಃ | ಅಸಂ
ಖ್ಯೇಯಾನ್ಯಮರ್ಯಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನ್ಯಾತ್ಮನಸ್ಸದಾ || ಸರ್ವತ್ರ
ಸರ್ವಥಾ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರಾಶ್ರಿತರಹ್ತತೇ | ದೀಕ್ಷಿತಾ ನ್ಯುಚಿತಾನ್ಯನ್ಯಾ
ನ್ಯನಂತಾನ್ಯಾಯಧಾನಿಹಿ || ಯಸ್ಯಸಂತಿ ಸವೈನಿತ್ಯಂ “ ಸರ್ವಪ್ರಹರ
ಣಾಯುಧಃ ” (೧೦೦೦) ದ್ವಾದಶಾರೋ ಮಹಾಮಂತ್ರ ಸ್ಪರ್ಶದುಃಖ
ವಿನಾಶಕಃ || (ಶ್ಲೋ|| ಸಂಖ್ಯಾ|| ೭೪-೧) ಎಂಬಂತೆ ವಿವೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣ
ಬೇಕು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸರ್ವದೋಷಗಳಿಗೂ ಪ್ರತಿಭಟವಾಗಿ ಉಪಾಧಿ
ಸಂಖ್ಯಾ ಅವಧಿಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದವುಗಳೂ ಅತ್ಯಂತ ಮಂಗಳವೂ
ಆಗಿರುವ ಸ್ವರೂಪರೂಪ ಗುಣವಿಭವ ಜೇಷ್ಠತಗಳುಳ್ಳವನೂ ಆಪತ್ಯಬ
ನೂ ಪೂರ್ಣಿಸುವಂತವರಿಗೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷನೂ ತನ್ನ ಜರಣಾರವಿಂದ ಕರಣಾ
ಗತರಿಗೆ ಉಜ್ಜೀವಕನೂ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯೂ ಜ್ಞಾನಕರ್ತೃಾದಿ ವಡ್ಡುಗೂ
ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರಿಗೆ ಸಕಲ
ಸಂಪತ್ತಮುದಾಯವೂ ಸಿದ್ಧವು.

(ಶಂ|| ಮ) ಓಮ್, ನಮೋನಮಃ. ಎಂಬ ನಮಸ್ಕಾರ ಬೋಧಕ
ವಾದ ದ್ವಿರಾವೃತ್ತಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು.
ಓಂಕಾರವು ಮಂಗಳಾರ್ಥಕವಾಗಿರುವುದು. “ ಓಂಕಾರತ್ವಾದ ಶಬ್ದಶ್ಚ
ದ್ವಾಪೇತೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಃಪುರಾ | ಕಂಠಂಭಿತ್ವಾ ವಿನಿರರ್ಯಾತೌ ತಸ್ಮಾನ್ಮಾಂ
ಗಲಿಕಾವುಭೌ ” ಎಂಬದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದು. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ‘ ನಮಃ ’
ಎಂಬುವುದರಿಂದ “ ಭೂಯಃಷ್ಠಾಂತೇನಮ ಉಕ್ತೀವಿಧೇಮ ” (ತೈ||ಸಂ||
೧|| ೧|| ೧೪) ಎಂಬಂತೆ ಕಿಂಕರಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿಯ
ಬೇಕು. ಮತ್ತು “ ಧನ್ಯಂತದೇವಲಗ್ನಂ ತನ್ನಹ್ಮತ್ರಂ ತದೇವವೃಣ್ಯಮ

೫೯೩

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ

ಹಃ | ಕರಣಸ್ಯ ಚ ಸಂಸಿದ್ಧಿರ್ಮತ್ರ ಹರಿಃ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಮಸ್ತು ಯತೇ ” ಏಕೋ
ಹಿ ಕೃಷ್ಣೋ ಸುಕೃತಃ ಪ್ರಣಾಮಃ || ಅತೀವ ಪ್ರವೃತ್ತಸಂಕಾಶಂ || ಲೋಕತ್ರ
ಯಾಧಿಪತಿ ಮಪ್ರತಿಮ ಪ್ರಭಾವಂ ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ
ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಮಸ್ಕಾರವು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಪ್ರಾಪ್ತವೆಂಬದಾಗಿ ತಿಳಿ
ಯಬೇಕು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಪರಾಶರ ಭಟ್ಟಾರಕಾದಿ ವಿರಚಿತವಾದ ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ
ದಶಮಶತಕವು ಸಮಾಪ್ತವು.

ಶ್ರೀಯುತಮಃ.

ಶ್ರೀ ಸಹಸ್ರನಾಮಾಧ್ಯಾಯ ಫಲಶ್ರುತಿಃ.

ಮೂ || ಇತೀದಂ ಕೀರ್ತನೀಯಸ್ಯ ಕೇಶವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮ
ನಃ | ನಾಮ್ನಾಂ ಸಹಸ್ರಂ ದಿವ್ಯಾನಾ ಮಶೇ
ಷೇಣ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ ||೧||

ಟೀ|| ಇತಿ-ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಕೀರ್ತನೀಯಸ್ಯ-ಸಂಕೀರ್ತನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಮ
ಹಾತ್ಮನಃ ಕೇಶವಸ್ಯ-ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀ ಕೇಶವನ, ದಿವ್ಯಾನಾಂ ನಾಮ್ನಾಂ-ದಿವ್ಯನಾ
ಮಗಳ, ಇದಂ ಸಹಸ್ರಂ-ಈ ಸಹಸ್ರವು, ಅಶೇಷೇಣ-ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ-
ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೀರ್ತನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅಸಾಂಪ್ರತ್ಯಗಲಾದ
ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬೋಧಿತವಾಯಿತು. (ವಿ||
ಭಾ) “ಕೀರ್ತನೀಯಸ್ಯ” ಎಂಬುವುದರಿಂದ ಇದು ನೋಡಲು ನೀವು ಭ
ಗವನ್ನೂ ಮಹಾಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೂ, “ಕೇಶವಸ್ಯಮಹಾ
ತ್ಮನಃ” ಎಂಬುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರ
ಣವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆಂತಲೂ, “ದಿವ್ಯಾನಾಂ” ಎಂಬುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ
ಕೀರ್ತನವು ಪರಮಪದದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದೆಂತಲೂ
“ಅಶೇಷೇಣ” ಎಂಬುವುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ
ಭಾಗವು ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಬೋಧಿತವಾಯಿತೆಂದಿರುವೇಕು.
(ಮ) ಅಶೇಷೇಣ-ಇದರಿಂದ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯಾನ್ವಯ
ತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿನ ದಿವ್ಯಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯಫಲಸಾಧನತ್ವವೂ
ಋಷಿಗಳಿಂದ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಗಾನಮಾಡಲ್ಪಡುವಿಕೆಯೂ ಅರ್ಥವೆಂದಿ
ರುವೇಕು. ಇತಿ ಏತಸ್ಯ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ ಎಂಬದಾಗಿ ಅನ್ವಯವು. ||೧||

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವತಾರಿಕಾ || ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿನಿರ್ಣಯವು
ಮೊದಲಾದುವು.

ಮೂ|| ಯಜದಂ ಶೃಣುಯಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಯಶ್ಚಾಪಿ ಪರಿಕೀ
ರ್ಮಯೇತ್ | ನಾಶುಭಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾ ತ್ಕಿಂಚಿ
ತ್ಸೋ ಮುತ್ರೇಹಚ್ ಮಾನವಃ ||೨||

ಟೀ|| ಇದಂ-ಈ ಸಹಸ್ರನಾಮಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು, ಯಃ-ಯಾವನು, ಶೃಣುಯಾತ್-
ಕೇಳುವನೋ, ಯಶ್ಚ-ಯಾವನಾದರೆ, ಪರಿಕೀರ್ಮಯೇತ್-ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾಡು
ವನೋ, ಸಮಾನಪೋಷಿ-ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನೂ, ಅಮುತ್ರ-ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ,
ಇಹಚ್-ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಿಂಚಿತ್-ಸ್ವಲ್ಪವೂ, ಅಶುಭಂ-ಅಮಂಗಳವನ್ನು, ನ
ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್-ಹೊಂದಲಾರನು. ಇದರಿಂದ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಮೂ|| ವೇದಾಂತಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯಾತ್ಮಯತ್ರಿಯೋ ವಿ
ಜಯಾಭವೇತ್ | ವೈಶ್ಯೋ ಧನಸಮೃದ್ಧಸ್ಯಾ
ಚ್ಛ್ರದ್ಧಸುಖಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ||೩||

ಟೀ|| ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯನು, ವೇದಾಂತಗಃ-ವೇದಾಂತಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದವನಾಗಿ, ಸ್ಯಾತ್-ಆಗುವನು. ಜ್ಞತ್ರಿಯಃ-ಜ್ಞತ್ರಿಯನು, ವಿಜಯಿ-ಜಯಶೀಲ
ನಾಗಿ, ಭವೇತ್-ಆಗುವನು. ವೈಶ್ಯಃ-ವೈಶ್ಯನು, ಧನಸಮೃದ್ಧಃ-ಧನದಿಂದ ಪೂರ್ಣ
ನಾಗಿ, ಸ್ಯಾತ್-ಆಗುವನು. ಶೂದ್ರಃ-ಶೂದ್ರನು, ಸುಖಂ-ಸುಖವನ್ನು, ಅವಾಪ್ನು
ಯಾತ್-ಹೊಂದುವನು.

(ಶಂ|| ಭಾ) ವೇದಾಂತಗಃ-ವೇದಾಂತಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ
ಎಂದರೆ.-ವೇದಾಂತಗಳ ಕೊನೆಯ ಅರ್ಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ
ವನೆಂದು ಅರ್ಥವು. ಮತ್ತು “ಕಿಂಜರನ್ಮುಚ್ಯತೇಜಂತುರ್ದ್ವನ್ತ ಸಂಸಾರ
ಬಂಧನಾತ್” ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೊದಲು ಉಪನ್ಯಸ್ತವಾದ ಪ್ರಮಾಣವಿಂದ
ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವು ಜಸಕರ್ಮಮೆಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಲಾಗಿ ಇದ
ಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸಾಧನವಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೇನೆ ಸಾಕ್ಷಾನೋಪಾಹ್ತ

ಸಾಧನಶಕ್ತಿಯಂತಲೂ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ “ವೇದಾಂತಗತಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆಂದರಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳು ಚಿತ್ತಕುದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಗಳೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು “ಕಷಾಯಸಂಕ್ತಿ ಕರಾಣಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಬುದ್ಧೋದಾಹೃತ ಕೃತಿಸ್ಮೃತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಬೋಧಿಸುವುವು. ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರವಯೇ ಜ್ಞಾನರೋವರ್ಣಾ || ಸುಗತಿ ಮಿಯಾ ಜ್ಞಾನವಣಾಜ್ಞ ಕೂದ್ರಯೋನಿಃ” (ಭಾರತ) ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳಿಂದ ಕೂದ್ರನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಹಸ್ರನಾಮದ ಶ್ರವಣಾಧಿಕಾರವೆಲ್ಲದೆ ಪಠನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹವು. (ಮ) ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನಿವೃತ್ತಿನಿವೃತ್ತಿರೂಪವಾದ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿ ಇದರಿಂದ ಇವುಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವೇದಾಂತಗತಿ—ವೇದಾಂತಗಳೆಂದರೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು. ಅದರ ಅರ್ಥಪರಿಚ್ಛೇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುವನೆಂದರ್ಥವು. ಇದರಿಂದ ಜಪವು ಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವೆಂದಾಯಿತು. ಬೋಧಾಯನವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿದವರು ಜ್ಞಾನಕರ್ಮ ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಗೊಳಿಸುವರು. ಶ್ರೀ ಸಹಸ್ರನಾಮಪಾಠದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರೋದ್ರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು (ಕಂ) ಭಾವ್ಯಕಾರರು ಹೇಳುವರು. “ಕೂದ್ರೋವರ್ಣ ಚತುರ್ಥೋವರ್ಣ ವರ್ಣತ್ವಾನ್ಮರ್ಮಮರ್ಹತಿ | ವೇದಮಂತ್ರಸ್ವಧಾಸ್ವಾಹಾ ವವಟ್ಯಾರಾದಿಭಿ ರ್ವಿನಾ” ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಸವಚನಗಳಿಂದ ಪಾರಾಣಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಭಗವದಾರಾಧನವು ಸರ್ವ ವರ್ಣ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಾಠಾಧಿಕಾರವು ಸ್ತೋತ್ರೋದ್ರಿಗುಂಟೆಂದು ಸಿದ್ಧವು. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವಂತನುತೋದ್ಭವವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಕಬ್ಬದಿಂದಲೂ ಅರ್ಥದಿಂದಲೂ ವರ್ಣನವಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಗೀತಾಪಾಠಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದರಿಯಬೇಕು. ||೩||

ಮೂ || ಧರ್ಮಾರ್ಥೀ ಪ್ರಾಪ್ನೋಯಾದ್ಧರ್ಮ ಮರಾಧಿಧೀಚಾರ್ಥಮಾಪ್ನೋಯಾತ್ | ಕಾಮಾನನಾಪ್ನೋಯಾತ್ಕಾಮಿಾ ಪ್ರಜಾರ್ಥೀಚಾಪ್ನೋಯಾತ್ಪ್ರಜಾಃ ||೪||

ಟೀ|| ಧರ್ಮಾರ್ಥೀ - ಧರ್ಮಾರ್ಥೀಯುಳ್ಳವನು, ಧರ್ಮಂ - ಧರ್ಮವನ್ನು, ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ - ಹೊಂದುವನು. ಅರ್ಥಾರ್ಥೀಚ-ಧರ್ಮಾರ್ಥೀಯುಳ್ಳವನೂ, ಅರ್ಥಂ-ಧರ್ಮವನ್ನು, ಆಪ್ನುಯಾತ್ - ಹೊಂದುವನು. ಪ್ರಜಾರ್ಥೀಚ-ಸಂತಾನಾರ್ಥೀಯುಳ್ಳವನೂ, ಪ್ರಜಾಃ - ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಆಪ್ನುಯಾತ್ - ಹೊಂದುವನು.

ಮ) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾಮರಾದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರಿಗುಂಟಾದ ಫಲವನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಕಾಮರಾದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರಿಗುಂಟಾಗುವ ಅಸುಧಾರಣ ಫಲವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂದರಿಯಬೇಕು. (ಕಂ) ಕಾಮಾರ್ಥ-ಚಕ್ಷುರಾದೀಂದ್ರಿಯಗಳು ಆಯಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವಿಕೆ ಎಂಬ ಕಾಮಫಲವನ್ನು ಎಂದು ಅರ್ಥವು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವತಾರಿಕಾ || ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳೂ ಡನೆ ಜುಗುಪ್ಸುವುದೆಂಬ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಸಕಲೇ ಪ್ರಾರ್ಥನಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೆಂದೀ ಮೊದಲಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ || ಭಕ್ತಿಮಾನ್ಯಸ್ಸದೊತ್ತಾದ್ಯ ಶುಚಿಸ್ತದ್ಗತಮಾ
ನಸಃ | ಸಹಸ್ರಂ ವಾಸುದೇವಸ್ಯನಾಮ್ನಾಮೇ
ತತ್ಪ್ರಕೀರ್ತಯೇತ್

ಟೀ|| ಯಃ-ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು, ಭಕ್ತಿಮಾನ್-ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಸದಾ-ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಉತ್ತಮ-ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಶುಚಿ-ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ, ತದ್ಗತ-ಮಾನಸಃ-ಅವನಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ, ವಾಸುದೇವಸ್ಯ-ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವನ, ಏತನ್ನಾಮ್ನಾಂ ಸಹಸ್ರಂ-ಈ ನಾಮಗಳ ಸಹಸ್ರವನ್ನು, ಪ್ರಕೀರ್ತಯೇತ್-ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಹಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನೂ ಶುಚಿಯುಳ್ಳವನೂ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರ್ಯವುಳ್ಳವನೂ ಕ್ರದ್ವಾಳುವೊ ಆದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಫಲವನ್ನು ತೋರಿಸು

ತಾರೊಂದರಿಯಬೇಕು. (ಮ) “ಅನೇನಾಪಯನ್ನಾಮ್ನಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳಿಂದ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿರಹಿತವಾದ ಸಂಕೀರ್ತನವು ಸರ್ವಪಾಪಹರವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾದರೂ ಅದನ್ನೇ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಫಲವುಂಟಾಗುವುದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವಾದ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸದಾ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಫಲವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಮೂ || ಯಶಃಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ವಿಪುಲಂ ಯಾತಿಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮೇವಚ | ಅಚಲಾಂ ಶ್ರಿಯಮಾಪ್ನೋತಿ ಶ್ರೇಯಃಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯನುತ್ತಮಂ ||೬||

ಟೀ|| ವಿಪುಲಂ-ವಿಸ್ತಾರವಾದ, ಯಶಃ-ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು, ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ-ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮೇವಚ-ಮುಖ್ಯವಾದ, ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಯಾತಿ-ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. (ಇಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾತಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ' ಎಂದು ಕೆಲವು ಪಾಠವು. ಆನಾಗ ಜ್ಞಾತಿಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದು ಅರ್ಥವು) ಅಚಲಾಂ-ಚಲಿಸದಂಥಾ, ಶ್ರೀಯಂ-ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ, ಆಪ್ನೋತಿ-ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅನುತ್ತಮಂ-ಶ್ರೇಯಃ-ಸರಸ್ವೀತ್ತಮವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನಲ್ಲದುವ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು, ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ-ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಮೂ|| ನ ಭಯಂ ಕ್ವಚಿ ದಾಪ್ನೋತಿ ವೀರೈಃ ತೇಜಶ್ಚ ವಿಂದತಿ| ಭವ ತ್ಯರೋಗೋ ದ್ಯುತಿಮಾಃ ಬಲರೂಪ ಗುಣಾನ್ವಿತಃ ||೭||

ಟೀ|| ಕ್ವಚಿತ್-ಒಂದುಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಭಯಂ-ಭಯವನ್ನು, ನಾಪ್ನೋತಿ-ಹೊಂದಲಾರನು (ಮ|| “ನಭಯಂ || ಅರೋಗಃ” ಎಂಬ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಭಯ ರೋಗಗಳ ಪ್ರಾಗಭಾವವಾದರೂ ಅತ್ಯಂತಾಭಾವವಾದರೂ ವಿವಕ್ಷಿತವು) ವೀರೈಃ-ವೀರೈವನ್ನೂ, ತೇಜಶ್ಚ-ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ, ವಿಂದತಿ-ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅರೋಗಃ-ರೋಗರಹಿತನೂ, ದ್ಯುತಿಮಾಃ-ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನೂ, ಬಲರೂಪಗುಣಾನ್ವಿತಃ-ಬಲ, ರೂಪ, ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಭವತಿ-ಆಗುವನು.

ಮೂ || ರೋಗಾರೋ ಮುಚ್ಯತೇ ರೋಗಾ ದ್ಬದ್ಧೋ
ಮುಚ್ಯೇತ ಬಂಧನಾತ್ | ಭಯಾನ್ಮುಚ್ಯೇತ ಭೀ
ತಸ್ತು ಮುಚ್ಯೇತಾ ಪನ್ನ ಆಪದಃ

ಟೀ|| ರೋಗಾರ್ತಃ-ರೋಗವಿಡಿತನಾದವನು, ರೋಗಾತ್ - ರೋಗದ್ವಶೆಯಿಂದ, ಮುಚ್ಯತೇ - ಬಿಡಲ್ಪಡುವನು ; ಬದ್ಧಃ - ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದವನು, ಬಂಧನಾತ್ - ಬಂಧದದಶೆಯಿಂದ, ಮುಚ್ಯತೇ - ಬಿಡಲ್ಪಡುವನು ; ಭೀತಸ್ತು - ಭಯಪಟ್ಟವನೂ, ಭಯಾತ್ - ಭಯದದಶೆಯಿಂದ, ಮುಚ್ಯೇತ-ಬಿಡಲ್ಪಡುವನು ; ಆಪದಃ - ಆಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವನು, ಆಪದಃ - ಆಪತ್ತುಗಳ ದಶೆಯಿಂದ, ಮುಚ್ಯೇತ-ಬಿಡಲ್ಪಡುವನು.

(ಮ) ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರೋಗಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಗ್ಭಾವ ಅತ್ಯಂತಾಭಾವವು ವಿವಕ್ಷಿತವಾದರೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತ ರೋಗಾದಿಗಳ ದ್ವಂದ್ವವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದೆಂಬ ಭೇದವನ್ನರಿಯಬೇಕು. ||೧||

(ವಿ ಭಾ) ಅವತಾರಿಕಾ || ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಅನನ್ಯಭಕ್ತನಾದ (ದೇವತಾಂತರಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಕೇವಲವಾದ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವ ಭಕ್ತಿಮಾತ್ರನಿಷ್ಠನಾದ) ಪುರುಷನಿಗೆ ಅವನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಅನರ್ಥ ನಿವೃತ್ತಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ || ದುರ್ಮಾಣ್ಯತೀತರತ್ಯಾಶು ಪುರುಷಃ ಪುರುಷೋ
ತ್ತಮಂ | ಸ್ತುವನ್ನಾಮಸಹಸ್ರೇಣ ನಿತ್ಯಂ ಭ
ಕ್ತಿಸಮನ್ವಿತಃ ||೨||

ಟೀ|| ಪುರುಷಃ-ಪುರುಷನು, ನಿತ್ಯಂ-ಪ್ರತಿದಿನವೂ, ಭಕ್ತಿಸಮನ್ವಿತಃ-ಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ-ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವನನ್ನು, ಸಾಮಸಹಸ್ರೇಣ-ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಿಂದ, ಸ್ತುವಃ-ಸ್ತುತಿಸುವಂತವನಾದರೆ, ದುರ್ಮಾಣ್ಯ-ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು, ಅತಿತರತಿದಾಟುವನು.

ಅನುದಿನವೂ ಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುವಂತಹ ಅನನ್ಯಚಿತ್ತನಾದ ಭಕ್ತನು ಭಯಂಕರ

ವಾದ ದುರ್ಗಸಂಸಾರಕಾಂತಾರವನ್ನು ದಾಟಿ ಶ್ರೀ ಪರಮಪುರುಷನ ವಿನೈ
ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲ್ಪಡುವನೆಂದರ್ಥವು ||೯||

ಮೂ|| ವಾಸುದೇವಾಶ್ರಯೋ ಮರ್ಮೋ ವಾಸುದೇವ
ಪರಾಯಣಃ | ಸರ್ವಪಾಪ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಯಾ
ತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಂ ||೧೦||

ಟೀ|| ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಂತವರಿಗುಂಟಾಗುವ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಡು
ವುದು. ಮರ್ಮಃ—ಮನುಷ್ಯನು, ವಾಸುದೇವಾಶ್ರಯಃ—ವಾಸುದೇವನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯ
ಸಿದಪನಾಗಿ, (ಮು|| ವಾಸುದೇವ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಾಗುತ್ತಾನಾಗಿ, ವಾಸುದೇವ ಪರಾಯಣಃ—
ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನೇ ಪರಮಗತಿಯೆಂದು ನಂಬಿದವನಾದರೆ, (ಮು|| ವಾಸುದೇವಾಶ್ರಯ
ತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಸರ್ವಪಾಪ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ—ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಅದ್ವಯ
ದಲೇ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಅಥವಾ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು
ಳ್ಳವನಾಗಿ, ಸನಾತನಂ—ಶಾಶ್ವತವಾದ, ಬ್ರಹ್ಮ—ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು, ಯಾತಿ—ಹೊಂದು
ವನು.

(ಮು) ಇಲ್ಲಿ “ ಸಕೃತ್ಸಂಕ್ರಾಂತೋಽಪಿ ಗೋವಿಂದೋ ನೈಣಾಂ ಜನ್ಮ
ಶತೈಃ ಕೃತಂ | ಪಾಪರಾಶಿಂದ ಹತ್ಯಾಶು || ಸಕೃದುಚ್ಚರಿತಂ ಯೇನಹರಿ
ರಿತ್ಯಹರದ್ವಯಂ 1 ಬದ್ಧಃ ಪರಿಕರಸ್ತೇನ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಗಮನಂ ಪ್ರತಿ ”
ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಾಮಸಂಕೀ
ರ್ತನಕ್ಕೇನೇ ಸಕಲಪಾಪ ಹರತ್ವವು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಸಹಸ್ರನಾಮ
ಪಾಠವು ವೈರಘನೇಂದು ಸಂದೇಹಿಸದೆ ಇದು ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ
ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಸರ್ವವಾಪಹರವೆಂದರಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಸಹ
ಸ್ರನಾಮ ಪಾಠದಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರವು ಸಿದ್ಧವಾದಮೇಲೆ ಬಹು
ದ್ರವ್ಯಸಾಧ್ಯವೂ ಶರೀರಪ್ರಯಾಸಬಾಹುಲ್ಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗತಕ್ಕ
ದೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧವೂ ಆದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಧಿಗಳು ವೈರಘ
ಳಾಗಲಾರವೋ ? “ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನ್ಯ ಶೇಷಾಣಿ ತಪಃ ಕರಾತ್ಮಕಾನಿ
ವೈ | ಯಾನಿ ತೇಷಾ ಮುಕ್ತಾನ್ಮಾಣಾಂ ಕೃತ್ವಾನುಕ್ತರಣಂ ಸಂ ”

ಎಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾನು ಸ್ಮರಣವೇ ಸರ್ವಪಾಪ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೋ? ಮತ್ತು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೃಷ್ಣಾನುಸ್ಮರಣರೂಪವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತವರ್ಧನವೂ ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೋ? ಅದುದರಿಂದ ಈ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಶ್ರೀ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವೆಂಬ ಲಭ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇದರ ಪ್ರಭಾವವರ್ಧನವು ಅರ್ಥವಾದದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರದೋ? ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸದೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಕಾಯಿಕ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನವು ಮಾನಸಿಕವಾಚಿಕ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಶೋಧಿಸುವು ವೆಗತಲಾದರೂ ; (ಅಥವಾ) ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸುಕ್ಷಾಂತಾಗಿ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂತಲೂ ಪಾಪಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಸಮ್ಪ್ರತಿ ಸುವವನಿಗೂ ನೋಡುವಂತವನಿಗೂ ಇದು ಪಾಪಶೋಧಕವೆಂತಲಾದರೂ ; (ಯದ್ವಾ) “ ಕೃತೇಪಾಪೇನುತಾಪೋವೈಯಸ್ಯ ವ್ರಂಸಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ | ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂತು ತಸ್ಯೈಕಂ ಹರಿ ಸಂಸ್ತರಣಂಪರಂ ” ಎಂಬೀ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳ ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಅನುತಾಪಪಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆತುರನೂ ಅಶಕ್ತನೂ ವೃದ್ಧನೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪಾಟವಿಲ್ಲದವನೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಧನಸಮೃದ್ಧಿ ಹೀನನೂ ಆದವನಿಗೆ ಇದೇ ಸರ್ವಪಾಪ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂತಲೂ ಇತರನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂತಲೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ ಉಭಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಆನರ್ಥಕೃತ ಕಂಕಾವಕಾಶವಿಲ್ಲ ವಾದುದರಿಂದ ಇದು ಅರ್ಥವಾದವಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು ||೧೦||

ಮೂ || ನ ವಾಸುದೇವ ಭಕ್ತಾನಾ ಮಶುಭಂ ವಿದ್ಯತೇ
 ಕ್ವಚಿತ್ | ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ಜರಾವ್ಯಾಧಿ ಭಯಂ
 ನೈವೋಪಜಾಯತೆ ||೧೧||

ಟೀ|| ವಾಸುದೇವಭಕ್ತಾನಾಂ-ಶ್ರೀವಾಸುದೇವ ಭಕ್ತರಿಗೆ, ಕೃಷಿತ-ಬಂದುಕಡೆ
ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಕುಂಭಂ-ಅಮಂಗಲವು, ನವಿದ್ಯತೆ-ಇರುವುದಿಲ್ಲವು, ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ಜರಾ
ವ್ಯಾಧಿಭಯಂ-ಹುಟ್ಟುವುದು, ಸಾಯುವುದು, ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಮುಂದಿ
ತನವೂ ವ್ಯಾಧಿಯೂ ಮತ್ತು ಇವುಗಳೆಂದುಂಟಾಗುವ ಭಯವೂ, ನೈವೋಪಜಾಯತೇ-
ಉಂಟಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವು ||೧೦||

ಮೂ || ಇಮಂಸ್ತವಮಧೀಯಾನ ಶೈಶ್ವದ್ಧಾಭಕ್ತಿ ಸಮ
ನ್ವಿತಃ | ಯುಜ್ಯೇತಾ(ತ್ಮಾ)ತ್ಮ ಸುಖಕ್ಷಾಂತಿ ಶ್ರೀ
ಧೃತಿಸ್ಮೃತಿ ಕೀರ್ತಿಭಿಃ ||೧೧||

ಟೀ|| ಇದರಿಂದ ನಿಯಮಯುಕ್ತನಾದ ಭಕ್ತನಿಗುಂಟಾಗುವ ಅನುಷಂಗಿಕವಾದ
(ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ) ಫಲವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವದು. ಶೈಶ್ವದ್ಧಾಭಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತಃ-
ಶೈಶ್ವದ್ಧಾ- (ವಿಭಾ)ಗಾರವಯುಕ್ತನಾದ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕೃತ ತ್ವರೆಯು, ಭಕ್ತಿಃ-ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವ
ಕವಾದ ಧ್ಯಾನವು, (ಶಂ) ಶೈಶ್ವ-ಅಸ್ತಿತ್ವಬುದ್ಧಿಯು, ಭಕ್ತಿಃ-ಭಜನದಲ್ಲಾ ಸಕ್ತಿಯು,
(ಮ) ಶಾಸ್ತ್ರಗುರುವಚನಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸವು ಶೈಶ್ವ, ಪರಪೋಷಕರನ್ನಿರುವ ಪ್ರೀ
ತಿಮಾತೆಯವು ಭಕ್ತಿಃ, ಶ್ರವಣ ಕೀರ್ತನಾತ್ಮಕವಾದ ನವ ವಿಧ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಿ
ಬಿಡುವದು. ಇಂತಹ ಶೈಶ್ವದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಇಮಂಸ್ತವಂ-ಈ ಸ್ತೋತ್ರ
ವನ್ನು, ಅಧೀಯಾನಃ-ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುವಂತವನು, ಆತ್ಮಸುಖಕ್ಷಾಂತಿಶ್ರೀಧೃತಿ
ಸ್ಮೃತಿ ಕೀರ್ತಿಭಿಃ-ಜೀತನನಾದ ತನಿಗುಂಟಾಗುವ ಮುಕ್ತಿ ಸುಖದಿಂದಲೂ, ಕ್ಷಮಾಸಂಪ
ದ್ಧಿರೈಷ್ಯ ಜ್ಞಾನಕಶಕ್ತಿ ಕೀರ್ತಿಗಳೆಂಬವುಗಳಿಂದಲೂ, ಯುಜ್ಯೇತ-ಸೇರುವನು. ಅಥವಾ
ಈ ಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುವ, ಆತ್ಮಾ-ಜೀತನನು, ಎಂತಲೂ ೧ ಪಾಠ
ವಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ||೧೧||

(ವಿ ಭಾ) ಅವತಾರಿಕಾ || ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ ಯೆಂಬುವುದು ಮಹ
ತ್ವದ ಸುಕೃತಫಲವು, ಅದುದರಿಂದ ಅದುಂಟಾದರೆ ಕ್ರೋಧರೋಭಾದಿ
ದುರ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾವಾಗಿಯೇ ನಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ || ನ ಕ್ರೋಧೋ ನಚಮಾತ್ಸರ್ಯಂ ನ ಲೋಭೋ
ನಾಶುಭಾಮತಿಃ | ಭವಂತಿ ಕೃತ ಪುಣ್ಯಾಸಾಂ
ಭಕ್ತಾನಾಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮೇ ||೧೨||

ಟೀ|| ಕೃತಪ್ರಣ್ಯಾನಾಂ-ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾಗಿ, ಆದುದರಿಂದಲೇ; ಪುರುಷೋತ್ತಮೇ ಭಕ್ತಾನಾಂ-ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಾದವರಿಗೆ, ನಕ್ರೋಧಃ-ಕ್ರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಿಕೆಯೂ, ನಲೋಭಃ-ಲೋಭಗುಣವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವಿಕೆಯೂ, (ಮ) ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಬಾರದೆಂಬ ಬುದ್ಧಿರಾಹಿತ್ಯವೂ, ನಾಶುಭಂ-ಅಮಂಗಲವಾದ, ಮತಿಶ್ಯ-ಬುದ್ಧಿಯೂ, ನಭವಂತಿ-ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವು. ಮಾತ್ಸರ್ಯಂಚ-ದ್ವೇಷವೂ, ನ-ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕ್ರೋಧೋನ, ಮಾತ್ಸರ್ಯಂಚನ, ಇತ್ಯಾದಿ ರೀತಿಯಿಂದ, ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಆವಾಗ ಭವಂತಿ ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದಕ್ಕೆ ವೈಯರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಗುವುದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. (ಮ) ಭಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರೋಧಾಭಾವಾದಿಗಳುಂಟಾಗುವುವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

(ವಿ|| ೯೦|| ಮ) ಅನತಾರಿಕಾ|| ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಫಲಗಳಿಲ್ಲವೂ ಅರ್ಥವಾದವೆಂಬುದಾಗಿ ನಿರಾಭ್ಯಾಸರಾದ ಕುತಾರ್ಕಿಕರು ಶಂಕೆಪಡುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಗವತ್ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅತಿವಾದಾಪವಾದಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಅಸಂಭಾವ್ಯವಾದದ್ದು ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಇದು ಅತಿವಾದವೆಂತಲಾದರೂ ಬೇರೆ ವಿಧದಿಂದಲಾದರೂ ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭಗವತ್ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ|| ದ್ಯೌಃ ಸ್ವಚಂದ್ರಾರ್ಕ ನಕ್ಷತ್ರಂ ಖಂ ದಿಶೋ ಭೂ ರ್ಮಹೋದಧಿಃ | ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ವೀರೈಣ ವಿಧೃತಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ ||೧೪||

ಟೀ|| ಸಚಂದ್ರಾರ್ಕ ನಕ್ಷತ್ರಂ-ಚಂದ್ರನೂರ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ದ್ಯೌಃ-ಸ್ವರ್ಗವೂ, ಖಂ-ಆಕಾಶವೂ, ದಿಶಃ-ದಿಕ್ಕುಗಳೂ, ಭೂಃ-ಭೂಮಿಯೂ, ಮಹೋದಧಿಃ-ಮಹಾತ್ಮದ ಸಮುದ್ರವೂ, ಮಹಾತ್ಮನಃ-ಮಹಾನುಭಾವನಾದ, ವಾಸುದೇವಸ್ಯ-ಶ್ರೀನಾಸುದೇವನ, ವೀರೈಣ-ವೀರೈರಿಂದ, ವಿಧೃತಾನಿ-ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು ||೧೪||

(ವಿ|| ಭಾ) ಅನತಾರಿಕಾ|| ಸಮಸ್ತವೂ ಅವನ ವೀರೈರಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೂ ಅವನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ || ಸ ಸುರಾಸುರ ಗಂಧರ್ವಂ ಸ ಯಕ್ಷೋರಗ ರಾ
ಕ್ಷಸಂ | ಜಗದ್ವಶೇ ವರತೇದಂ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಸ
ಚರಾಚರಂ ||೧೫||

ಟೀ|| ಸಸುರಾಸುರ ಗಂಧರ್ವಂ-ದೇವಾಸುರಗಂಧರ್ವರೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವ, ಸಯಕ್ಷೋ
ರಗರಾಕ್ಷಸಂ-ಸರ್ವ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವದಾದ, ಚರಾಚರ ಮಿಬಂಜಗತ್-
ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು, ಕೃಷ್ಣಸ್ಯವಶೇ-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ
ವರತೇ-ಇರುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವತಾರಿಕಾ || ಅವನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವಿಕೆ ಎಂಬುವುದು
ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಹೇಗಾದರೆ ವಶಪಟ್ಟಿರುವುವೋ
ಅದರಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ || ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನೋಬುದ್ಧಿ ಸ್ಸತ್ತ್ವಂ ತೇ
ಜೋ ಬಲಂ ಧೃತಿಃ | ವಾಸುದೇವಾತ್ಮಕಾನ್ಯಾ
ಹುಃ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಏವಚ ||೧೬||

ಟೀ|| ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ-ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಮನಃ-ಮನಸ್ಸೂ,
ಬುದ್ಧಿಃ-ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಸತ್ತ್ವಂ-ಸತ್ತ್ವಗುಣವೂ, ತೇಜಃ-ತೇಜಸ್ಸೂ, ಬಲಂ-ದೇಹಬ
ಲವೂ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಏವಚ-ಆತ್ಮವೂ, ವಾಸುದೇವಾತ್ಮಕಾನಿ-ವಾಸುದೇವಾತ್ಮಕವೆಂದು,
ಆಹುಃ ಹೇಳುವರು. ||೧೬||

(ವಿ|| ಭಾ) (ಹಿಂದಿನ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ
ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಆಧಾರತ್ವ ನಿಯಂತ್ರತ್ವ ಶೇಷಿತ್ವಗಳಿಂದಲೂ ಆಧೇಯತ್ವ
ವಿಧೇಯತ್ವ ಶೇಷಿತ್ವಗಳಿಂದಲೂ ಶರೀರಾತ್ಮ ಭಾವ ಸಂಬಂಧವು ನಿರೂಪ
ಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರಿಯಬೇಕು)

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವತಾರಿಕಾ|| (ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಅವನ ಅಧೀನವೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಈಗ ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಭಯ ನಿವರ
ನಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಅವನ ಅಧೀನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಕಾಶ್ತ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಅಗ್ನೇಂದ್ರಾದಿ ಜೇವತಾವಿನೆಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಕರ್ಮ ನಮಾರಾಧ್ಯನಾದ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನನ್ನು ರಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯೇರ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಗೋಚರವಾಗಲಾರದು. ಅಂತವರನ್ನು ಕುರಿತು ತತ್ತ್ವಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿರುವಂತೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ರಿಯಬೇಕು).

ಮೂ|| ಸರ್ವಾಗಮಾನಾ ಮಜಾರಃ ಪ್ರಥಮಂ ಪರಿಕಲ್ಪ್ಯತೇ | ಆಚಾರಃ ಪ್ರಥಮೋ ಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರಭುರಚ್ಯುತಃ ||೧೭||

ಟಿ|| ಸರ್ವಾಗಮಾನಾ-ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವ-ಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಆಚಾರಃ-ಸದಾಚಾರವು, ಪ್ರಥಮಃ-ಮೊದಲನೇ ಧರ್ಮವೆಂದು, ಪರಿಕಲ್ಪ್ಯತೇ-ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಡುವುದು, ಧರ್ಮಃ-ಧರ್ಮವೋ, ಆಚಾರಪ್ರಥಮಃ-ಸದಾಚಾರದಿಂದಂಟಾದದ್ದು, ಧರ್ಮಸ್ಯ-ಧರ್ಮಕ್ಕೆ, ಅಚ್ಯುತಃ-ಅಚ್ಯುತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಪ್ರಭುಃ-ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವನು. (ಕಂ) ಈ ಅವಾಂತರ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಚಾರವುಳ್ಳವನೇ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂದು ಬೋಧಿತವಾಗುವುದು.

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವತಾರಿಕಾ || ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕರೂ ಕೂಡ ಅವನಿಂಪಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವರನ್ನು ತ್ತಾರೆ.

ಮೂ|| ಋಷಯಃ ಪಿತರೋ ದೇವಾ ಮಹಾಭೂತಾ ನಿಧಾತವಃ | ಜಂಗಮಾಜಂಗಮಂಚೇದಂ ಜಗನ್ನಾರಾಯಣೋದ್ಭವಮ್ ||೧೮||

ಟಿ|| ಋಷಯಃ-ಋಷಿಗಳೂ, ಪಿತರಃ-ಪಿತೃಗಳೂ, ದೇವಾಃ-ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹಾಭೂತಾನಿ-ವೈಶ್ವನ್ಯಾದಿ ಮಹಾಭೂತಗಳೂ, ಧಾತವಃ-ಬೆಳ್ಳಿ ಚಿನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳೂ, (ಮ) ದೈಹಿಕವಾದ ಮಜ್ಜಾದಿ ಧಾತುಗಳೂ, ಇದಂ ಜಂಗಮಾಜಂಗಮಂಜಗತ್-(ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಿರುವ) ಜಂಗಮಸ್ಥಾವರ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ, ನಾರಾ

ಯ ಣಿ ಲೇಪ್ಯವಂ-ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವುವು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿ
ಗೇನೆ ಸರ್ವಕಾರಣತ್ವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ||೧೪||

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವತಾರಿಕಾ|| ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಅವನೇ ಕಾರಣನೆನ್ನು
ತ್ತಾರೆ.

ಮೂ || ಯೋಗಜ್ಞಾನಂ ತಥಾಸಾಂಖ್ಯಂ ವಿದ್ಯಾ ಶೈಲ್ಪಾ
ದಿ ಕರ್ಮಚ | ವೇದಾತ್ಯಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮೇತ
ತ್ಸರ್ವಂ ಜನಾರ್ದನಾತ್ ||೧೫||

ಟೀ|| ಯೋಗಜ್ಞಾನಂ-ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವೂ, (ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯೋಗವೆಂತಲೂ ಕಠ
ಯೇಗವೆಂತಲೂ ಯೋಗವು ದ್ವಿವಿಧವು) (ಮ) ಯೋಗಃ-ಧ್ಯಾನವೋಗವು.) ತಥಾ-
ಹಾಗೆಯೇ, ಸಾಂಖ್ಯಂ-ತತ್ತ್ವನಿರ್ಣಯವೂ, ವಿದ್ಯಾ-ವ್ಯಾಕರಣಾದಿ ವೇದಾಂಗಗಳಾದ
ವಿದ್ಯೆಗಳೂ, ಶಿಲ್ಪಾದಿ-ಶಿಲ್ಪಾದಿಗಳಾದ, ಕರ್ಮಚ-ಕೈಗಾರಿಕೆ ವ್ಯಾಸಾರಗಳೂ, ವೇದಾಃ-
ಪ್ರಧಾನಗಳಾದ ವೇದವಿದ್ಯೆಗಳೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ-ಸ್ಮೃತೀತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರ
ಗಳೂ, ಎತತ್ಸರ್ವಂ ವಿಜ್ಞಾನಂ-ಈ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವೂ, (ಮ|| ವಿಶೇಷವಾದ ಜ್ಞಾನವು
ವಿಜ್ಞಾನವು) ಜನಾರ್ದನಾತ್-ಜನಾರ್ದನನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಶೆಯಿಂದ, (ಭವಂತಿ-ಉಂ
ಟುಗುವುವು) ||೧೫||

(ವಿ|| ಭಾ) ಅವತಾರಿಕಾ|| ಇಂತಹ ಮಹಾವಿಭೂತಿ ಮೈಚಿತ್ರ್ಯ
ದಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನ ಮಹಾ ನಿರ್ವಾಹವು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು.

ಮೂ || ಏಕೋವಿಷ್ಣು ರ್ಮಹರೂಪಿತಂ ಪೃಥಗ್ಭೂತಾನ್ಯ
ನೇಕಶಃ | ತ್ರಿನೇತ್ರಕಾನ್ವಾಪ್ಯಸ್ಯ ಭಾಷಾ
ತ್ಮಾ ಭುಜ್ಞೋ ವಿಶ್ವಭು ಗವ್ಯಯಃ ||೧೬||

ಟೀ|| ವಿಷ್ಣುಃ-ವಿಷ್ಣುತ್ವವಾಚ್ಯನಾದ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವನು, ಏಕಃ-ಒಬ್ಬನೇ,
ಅನೇಕಶಃ-ಅನೇಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಪೃಥಕ್-ಸ್ವರೂಪಪ್ರಕಾರ ಪರಿಣಾಮಪ್ರಯೋಜನ
ಭೇದದಿಂದ ಭಿನ್ನ ಹುಟ್ಟಿರುವ, ಭೂತಾನಿ, ಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನೂ, ತ್ರೀತ್ರಲೋಕಾಃ-ಬ್ರಹ್ಮ

ಮುಕ್ತನಿತ್ಯಗೋ... ಭಜೇತನರನ್ನೂ, ವ್ಯಾಪ್ಯ-ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಭೂತಾತ್ಮಾ-ಆತಮ ಭೂತ
ಗಗಳೇ ನಿಯಮ... ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಂದ ಆತ್ಮನೂ, ವಿಶ್ವಭುಕ್-ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ
ರಕ್ಷಕನೂ, ಅಕ್ಷಯೋ-ರೂ, ವ್ಯಾಪ್ಯಗತವಾದ ದೋಷಗಳ ಸಂಬಂಧಕೂನ್ಯನೂ, ಆದ
ರೂ ವಿಕಾರರಹಿತನೂ ಆಗಿ, ಮಹದ್ಭೂತಂ-ಪುನಶ್ಚ ಶ್ರೇಷ್ಠಂವಾದ ತನ್ನ ಮಹಾವಿಭೂ
ತಿಯಿಂದ ನಾಜ್ಞನಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರನಾಗಿ ಮಹಾನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಭುಂಕ್ತೇ-ಶ್ರೀ
ಲಾಭೋಗರಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. (ನು) ಮಹದ್ಭೂತಂ “ವ.ಹತ್ವೇ ಭೂತಸ್ಯ”
ಎಂಬ ಕೃತಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಮಹದ್ಭೂತವೆನ್ನಲ್ಪಡುವನು, ಪೃಥಗ್ಭೂತಾನಿ-ಅವ
ನಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವೆಚ್ಚ ಜೀವರನ್ನೂ, ಭೂತಾತ್ಮಾ-ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂ
ಡಿರುವ ಆತ್ಮನಾಗಿ.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಬಬ್ಬಿನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಮಹಾಭೂತವು. ಪ್ರತ್ಯೇಕ
ಗಳಾದ ಭೂತಗಳನ್ನೇಕಗಳು. ಭೂತಾತ್ಮನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಮೂ
ರುರೋಕಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಪರಿಪಾಲಿಸುವನೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ||೧೦||

(ವಿ|| ಭಾ) ಅನತಾರಿಕಾ|| ಅಪಾರಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯಾದ ಪರಮಪು
ರುಷನು ಈ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಷಯನು : ಅವನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವಂತಹ
ಜ್ಞಾನವೂ ವಾಕ್ಯು ಎಂಬವುಗಳ ಮೈಭವವುಳ್ಳ ಭಗವದ್ವ್ಯಾಸರು ಇದಕ್ಕೆ
ಸ್ತೋತಾ ಆಗಿರುವರು. (ಸ್ತೋತಾ - ಸ್ತುತಿಮಾಡತಕ್ಕವನು,) ಈ
ಇಬ್ಬರ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನೇರಿರುವುದು ಈ ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನವು. ಇದ
ರಿಂದ ನಾಕಪಡಿಸಲ್ಪಡುವ ಮಹಾ ದಾರಿದ್ರ್ಯವುಳ್ಳ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ
ಈ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ,
ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯವೋ ಆದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸಿದ
ಹೇತನನು ಇದನ್ನು ಕಂಕಾರಹಿತನಾಗಿ ನೇವಿಸಬಹುದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮೂ|| ಇಮ ಸ್ತವಂ ಭಗವತೋ ವಿಷ್ಣೋ ರಾವ್ಯಸೇ
ನ ಕೀರ್ತಿತಂ | ಪರೇದ್ಯ ಇಚ್ಛೇತ್ಪುರುಷಶೈ
ಯಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಂ ಸುಖಾನಿಚ ||೧೧||

ಮೂ|| ಯಶ್ಚ-ಯಾವ, ಪುರುಷಃ-ಪುರುಷನು, ಶ್ರೇಯಃ-ವೇಷ್ಠವನ್ನೂ, ಸುಖಾ
ನಿಚ-ಈ ಲೋಕ ಸುಖಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಾಪ್ನುಂ-ಪಡೆದುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಇಚ್ಛೇತ್-ಇಚ್ಛಿಸು

ವನೋ, (ಸಂ-ಅನು,) ವ್ಯಾಸೇನಕೀರ್ತಿತಂ-ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ-ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಪ್ರತಿ;
ಭಗವತಃ-ಪ್ರಾಣಶಕ್ತ್ಯಾದಿ ಪದ್ಧತಿ ಪೂರ್ವಜನಾದ, ವಿಷ್ಣು-ವಿಷ್ಣುವ್ಯಾಪಿಯಾದ
ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ, ಇವಂಸ್ತವಂ-ಈ ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನವನ್ನು, ಸ್ತೋತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ||೨೦||

(ವಿ| ಭಾ) ಅವತಾರಿಕಾ|| ಈ ಪ್ರಕಾರವು-ವೈಭಾವದಿಂದಲೇ
ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಗೂ ವಾಸಸ್ಥಾನನೂ, ಪ್ರಪನ್ನ ಜನರಿಗೆ
ಪಾರಿಜಾತದಂತೆ ಇರುವಂತವನೂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನೂ ಆದ ಶ್ರೀಯಃಪತಿ
ಶ್ರೀಮತ್ತುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಸೇವಿಸುವಂತವರಿಗೆ ಅವನೇ ಸರ್ವ ಸಂಪ
ದೋಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಂದತ್ತು
ಗಳು ವಾಚಾಮ ಗೋಚರಗಳಾಗಿರುವುವು. ಆದ ಮೇಲೆ ಪುನಶ್ಚ
ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕ್ರಮಪಡುವುದು ಏತಕ್ಕೆ? ಎಂಬದಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ
ವನ್ನು ಪೂರಿಮಾಡುವರು.

ಮೂ || ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಮಜಂ ದೇವಂ ಜಗತಃ ಪ್ರಭು ಮ
ವ್ಯಯಂ | ಭಜಂತಿಯೇ ವುಷ್ಕರಾಕ್ಷಂ ನತೇ
ಯಾಂತಿ ಪರಾಭವಂ ||೨೧||

(ಕಂ| ಭಾ) “ಪ್ರಮಾದಾತ್ಕುರ್ಮತಾಂ ಕರ್ಮ ಪ್ರಚ್ಯವೇತಾದ್ವೇರೇನು
ಯತ್ | ಸ್ಮರಣಾ ದೇವತ ದ್ವಿಷ್ಟೋ ಸುಂಪೂರ್ಣಂಸ್ಯಾ ದಿತಿ ಸ್ತೂತಿಃ ||
ಆದರೇಣ ಯಥಾಸ್ತುತಿ ಧನವಂತಂ ಧನೇಚ್ಛಯಾ| ತಥಾಚೇದ್ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ
ರಂ ಕೋನ ಮುಚ್ಯೇತ ಬಂಧನಾತ್ || ಎಂಬೀ ವ್ಯಾಸ ವಚನಾನುಸಾರ
ವಾಗಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರೋಪಾಸನದಿಂದಲೇ ಸ್ತುತಿಸುವಂತಹ ಸರ್ವರೂ ಧನ್ಯ
ರೂ ಕೃತಾರ್ಥರೂ ಕೃತಕೃತ್ಯರೂ ಆಗುವರು. (ಮ) ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇ
ಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ಸ್ಮರಣರೂಪವಾದ ಮಂಗಳವು ಆಚರಿಸಲ್ಪ
ಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತು ಉಪಕ್ರಮೋಪ ಸಂಹಾರ ಸ್ಥೂಲಗಳಲ್ಲಿರುವ ಫಲವಾದ
ಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಠನವು ಅತ್ಯಂತ ಫಲಪ್ರದವೆಂದು
ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ “ಆದರೇಣ + ಬಂಧನಾತ್” ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಸ
ವಚನವೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವುದು.

(ಕಂ) ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸಂಬಂಧಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಸರ್ವಸುಖಾವಹಾ |
ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮತಿ ನ್ಯಾಯ ಮೂಲಾ ರಚಿತಾ ಹರಿಪಾದಯೋಃ ||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಂಕರ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತವಾದ

ಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹವು:

ಮೂ|| ನತೇಯಾನ್ತಿ ಪರಾಭವಮೋಮಃ ಸಮಃ

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪ್ರಾಣರತೇ ಶತ ಸಹಸ್ರ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ವೈಯಾಕರ್ಯಾಂ
ಆನುಶಾಸನಿಕೇ ಪರ್ಮಣಿ ದಾನ ಧರ್ಮ ಪ್ರಕರಣಶ್ಲೋಕೇ
ಭೀಷ್ಮ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂಪಾದ ರೂಪಃ
ಎಕೋನ ಪಂಚಾಶದಧಿಕ

ಶತತಮ (೧೪೯) ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಾಭ್ಯಾಯ
ಸ್ತ ಮಾ ಪ್ತಃ .

ಟೀ|| ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಂ-ಜಗದೀಶ್ವರನೂ, ಅಜಂ-ಕರ್ಮ ಸಂಬಂಧವಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿ
ತನೂ, ದೇವಂ-ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶನೂ, ಅಥವಾ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರರೂಪವಾದ ಶ್ರೀಡಾಸ
ಕ್ಷನೂ, ಜಗತಃ-ಲೋಕಕ್ಕೆ, ಪ್ರಭುಂ-ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಅವ್ಯಯಂ-ನಾಶರಹಿತನೂ,
ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಂ-ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ “ ತಸ್ಯಯಥಾಕಪಿಶ್ಯಸಂ ಪುಂಡರಿಕಮೇವಮಕ್ಷೀಣೀ ”
ಎಂಬ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪುಂಡರಿಕದಂತೆ ಇರುವ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನೂ ಆದ
ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನನ್ನು, ಯೇ-ಯಾರಾದರೆ, ಭಜಂತಿ-ಶ್ಲೋತ್ರಕೀರ್ತನರೂಪವಾಗಿ ಭಜಿ
ಸುವರೂಪ ತೇ-ಅವರು, ಪರಾಭವಂ-ಸಂಸಾರದಿಂದಂಟಾಗುವ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು,
ಜಯಂತಿ-ಹೊಂದಲಾರರು.

(ಕಂ|| ಭಾ) ಈ ಅಧ್ಯಾನನ್ನು ಕೆಲವ ಪೂರೈಕೆವಾಗಿ ದೃಢಪಡಿಸಲು
ಜ್ಞೇಸಿಂ ಇದನ್ನು ಕೀರ್ತನಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಪರಿಭವವಿಲ್ಲವೆಂದು ದ್ವಿ
ರಾವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆಂದರಿವೆಂಬೀಕಾ.

ಅಸ್ಮಾಕ ಮತ್ರಚ ಪರತ್ರಚ ಸರ್ವದುಃಖ ಮು
ನ್ಮೂಲ್ಯ ಸಂಪದ ಮತೇವವಿಧಾಂ ವಿಧಾಯ | ಶ್ರೀರಂಗ
ರಾಜ ಮಹೀಷೀ ಸುಚಿ ವೈಷ್ಣವಾನಾಂ ಸುಂಗ ಸ್ಸುಖಂ
ಸಹಜಯೇನ ಸದಾ ಕ್ರಿಯಾಸಾಂ |

ಇತಿ ಶ್ರೀಪರಾಶರಭಟ್ಟಾರ್ಯ ಭಾಷಿತವಾದ ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗುಣ ದರ್ಶನವೆಂಬ
ಶ್ರೀಸಹಸ್ರನಾಮಭಾವ್ಯಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹವು